

Badanie rozpoznawalności i wiedzy o Funduszach Europejskich w społeczeństwie polskim. Edycja 2016.

RAPORT Z BADANIA

Raport opracowany na zlecenie
Ministerstwa Rozwoju
przez Konsorcjum firm Millward Brown S.A.
i Realizacja Sp. z o.o.

Warszawa, listopad 2016

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Spis treści

1. Streszczenie.....	4
2. Research summary	7
3. Główne wyniki badania.....	10
4. Koncepcja badania.....	26
4.1 Cele badania	26
4.2 Opis obszarów i pytań badawczych, tez i hipotez	26
4.3 Metodologia badania	30
4.4 Uwagi techniczne do czytania raportu.....	33
5. Opis wyników badania.....	35
5.1. Stosunek do członkostwa Polski w Unii Europejskiej	35
5.2. Znajomość i rozumienie pojęcia Fundusze Europejskie, rozpoznawalność znaku ..	39
5.3. Zainteresowanie i poziom wiedzy o Funduszach Europejskich	50
5.4. Ocena wpływu FE na rozwój Polski	76
5.5. Ocena wpływu FE na rozwój regionów	82
5.6. Ocena wpływu FE na życie Polaków.....	89
5.7. Doświadczenie związane z FE.....	100
5.8. Oczekiwania wobec Funduszy Europejskich.....	108
5.9. Opinie na temat szans na uzyskanie dofinansowania	114
5.10. Wizerunek Funduszy Europejskich	133
5.11. Źródła informacji o Funduszach Europejskich.....	137
5.12. Ocena przekazu na temat FE	152
5.13. Wykorzystanie mediów	159
6. Segmentacja	193
7. Podsumowanie i rekomendacje.....	207
7.1 Podsumowanie w kontekście postawionych pytań badawczych.....	207
7.2 Rekomendacje	221
Spis wykresów i tabel	242

WYKAZ UŻYTYCH SKRÓTÓW

ARiMR – Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa

CAPI – Computer Assisted Personal Interviewing – metoda przeprowadzania wywiadów ze wspomaganie komputerowym

FE / FU – Fundusze Europejskie / Fundusze Unijne

IP – Instytucja Pośrednicząca

IW – Instytucja Wdrażająca

MR – Ministerstwo Rozwoju

NEET – grupa osób *not in education employment or training*; w tym badaniu rozumiane wężiej jako osoby młode do 30 r.ż. obecnie niepracujące i niekształące się

PARP – Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości

PFE – Portal Funduszy Europejskich <http://www.funduszeuropejskie.gov.pl/>

PIFE – Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich

pp. – punkt procentowy

UE – Unia Europejska

UM – Urząd Marszałkowski

1. Streszczenie

„Badanie rozpoznawalności i wiedzy na temat Funduszy Europejskich w społeczeństwie polskim”, którego omówienie zawiera niniejszy raport, ma charakter cykliczny i jest zlecane przez Ministerstwo Rozwoju, aby określić stan wiedzy społeczeństwa na temat Funduszy Europejskich, będący efektem działań informacyjnych i promocyjnych na lata 2014-2020 oraz sposób odbioru tych działań przez społeczeństwo.

Badanie miało kilka kluczowych celów:

- ustalenie, jaki jest zakres wiedzy społeczeństwa na temat Funduszy Europejskich,
- określenie sposobu postrzegania Funduszy Europejskich i członkostwa Polski w Unii Europejskiej,
- ustalenie podstawowych źródeł informacji o Funduszach Europejskich, z jakich korzystają mieszkańcy Polski,
- określenie, jakie jest społeczne zapotrzebowanie na informacje związane z Funduszami Europejskimi,
- ustalenie, z jakich mediów i w jakim stopniu korzystają mieszkańcy Polski,
- opisanie na jakie grupy/segmenty można podzielić polskie społeczeństwo w kontekście znajomości, wiedzy i nastawienia do Funduszy Europejskich.

Na podstawie wyników badania możemy stwierdzić, że ponad 10 lat po akcesji Polski do Unii Europejskiej poparcie dla członkostwa nie słabnie (trzech na czterech Polaków jest zwolennikami UE). Coraz powszechniej zauważamy też pozytywne zmiany jakie zaszły w kraju po wstąpieniu do Unii Europejskiej. Bilans korzyści i strat z członkostwa w UE jest wyraźnie pozytywny.

Postawa wobec członkostwa w UE ma wyraźne przeniesienie na poziom świadomości istnienia Funduszy Europejskich i wiedzę o nich.

Znajomość określenia „Fundusze Europejskie”/„Fundusze Unijne” jest powszechna (ok.90%). Znacznie mniejsza grupa (63%) deklaruje, iż wie, co te pojęcia oznaczają, a co dziesiąty Polak nadal nie zetknął się z tym terminem.

Zdecydowanie więcej wiedzą na temat Funduszy Europejskich osoby młodsze (do 45 roku życia), lepiej wyedukowane (wykształcenie średnie i wyższe), pracujące i uczące się oraz właściciele firm, mieszkańcy wsi i dużych miast. Dla nich ważnym kanałem komunikacji, poza telewizją, jest internet. To typowi reprezentanci segmentu Europozytywnych i Euroentuzjastów.

Na przeciwnym biegunie są osoby po 65 roku życia, słabiej wykształcone, niepracujące (bezrobotni, emeryci i renciści, niepracujący zawodowo) oraz mieszkające w mniejszych miastach. To także grupa bardziej sceptycznie nastawiona do efektów obecności Polski

w UE i trudniejsza w kontekście komunikacji (wyraźnie rzadziej korzystają z internetu, mniej otwarci). Zgodnie z zaproponowaną segmentacją należą oni głównie do segmentu Eurołaików, Eurosceptyków i Euroniewnikliwych.

Bezsprzecznie Fundusze Europejskie oceniane są pozytywnie. Przyczyniają się do rozwoju kraju (86%), regionów (82%), wpływają na poprawę życia Polaków (82%), zmiany w najbliższym otoczeniu (67%), a także przynoszą osobiste korzyści (63%). Niemniej trudno nam się postawić w roli beneficjenta tych zmian, utożsamić się z korzyściami, szczególnie jeśli nie mamy żadnych osobistych doświadczeń związanych z FE – 50% osób ma trudności z dokończeniem zdania „Dzięki Funduszom Europejskim mogę...”.

Poziom wiedzy o Funduszach Unijnych jest zróżnicowany. Polacy mają podstawową wiedzę na temat FE. Orientują się na co przeznaczane są środki unijne, kto może się o nie ubiegać, gdzie można złożyć wniosek o dofinansowanie z FE, ale często jest to wiedza stereotypowa (środki unijne to inwestycje infrastrukturalne i dotacje dla rolników), niekompletna (w zależności od tego jak bardzo zaangażowani jesteśmy osobiście w tematykę FE) lub mylne przekonania wynikające tak naprawdę z braku wiedzy (np. przekonanie, że urząd gminy/miasta jest miejscem, w którym można ubiegać się o dotację).

Deklarowane zainteresowanie tematyką Funduszy Unijnych jest spore (połowa znających pojęcie FE przynajmniej ze słyszenia), ale chodzi raczej o bierną postawę (odbiór komunikatu), niż aktywne poszukiwanie informacji. Do aktywności w tym zakresie potrzebny jest impuls (np. możliwość ubiegania się o dofinansowanie, udziału w stażu, szkoleniu), bez niego większość osób nie dostrzega takiej potrzeby.

Częsty kontakt z informacjami o FE ma co piąty znający to pojęcie. Komunikaty, z którymi się spotyka oceniane są jako zrozumiałe (78%) i wiarygodne (81%). Należy jednak pamiętać, że częsty kontakt z informacjami o FE częściej deklarują osoby lepiej wykształcone, co może mieć wpływ na ocenę tych informacji.

Ogromna większość Polaków, którym nie jest obce pojęcie Funduszy Europejskich nie posiada bezpośrednich doświadczeń związanych z Funduszami – nie ubiegali się o dotację ze środków unijnych, ani nie uczestniczyli w projektach finansowanych z FE. Niewielki odsetek rozważa podjęcie takich działań w najbliższym czasie (9%). Brak wysiłków na rzecz uzyskania wsparcia najczęściej jest motywowany brakiem potrzeby/zainteresowania lub niespełnianiem wymogów formalnych (grupa nieobjęta wsparciem).

Brak aktywności w pozyskaniu wsparcia może wynikać również z percepcji Funduszy Europejskich jako czegoś nadal odległego, niedostępnego dla zwykłego człowieka. Polacy mają dystans do Funduszy Unijnych i przekonanie, że to skomplikowane (74%), bez wsparcia wyspecjalizowanych firm trudno dać sobie radę (58%), że są bardziej uprzywilejowane grupy (30%) – przedsiębiorcy, samorządy, instytucje publiczne; zwykły człowiek nie ma szans na pieniądze unijne (42%), trzeba mieć znajomości (48%) i w ogóle trudno uzyskać dofinansowanie (28% vs 13% przekonanych, że łatwo).

Najpopularniejszym punktem styku z informacjami o Funduszach Europejskich jest w Polsce telewizja, z której wiedzę na ten temat czerpie 55% mieszkańców. Ale na drugim miejscu jest

internet (20%), który wyraźnie wyprzedza prasę (11%) i inne media ogólnodostępne (np. radio). Rola telewizji systematycznie słabnie – nie jest to źródło aktywnego poszukiwania informacji o FE, ale biernego odbioru treści o tej tematyce. Głównym kanałem wskazywanym w sytuacji gdyby pojawił się impuls, potrzeba informacyjna lub pomysł by złożyć wniosek o dotację jest internet.

Bezspornie wciąż należy przybliżyć Polakom, czym są Fundusze Europejskie i w jaki sposób obecne są w ich codziennym życiu, poprzez ilustrujące to kampanie informacyjno-promocyjne. Najlepiej oparte na konkretnych, z życia wziętych przykładach, osobach z sąsiedztwa. Ważne również, aby skrócić dystans, pokazać, że Fundusze Unijne są adresowane do wielu i wiele osób może się o nie ubiegać (nie tylko instytucje/firmy). Ważne również żeby odczarować „skomplikowanie” FE – korzystanie z nich nie jest może proste, ale można sobie z tym poradzić.

2. Research summary

„The study of recognition and knowledge about European Funds in the Polish society” discussed in this report is cyclic and is ordered by the Ministry of Development to assess people’ knowledge about European Funds resulting from information and promotional support in the years of 2014-2020 as well as people’s response to these actions.

The study had several key objectives:

- Defining people’s awareness of European Funds,
- Identifying perception of European Funds and the membership of Poland in the European Union,
- Listing the key information sources about European Funds used by inhabitants of Poland,
- Determining the social demand for information about European Funds,
- Defining media used by inhabitants of Poland and extent to which they are used,
- Describing groups/ segments the Polish population can be divided into considering their awareness, knowledge and attitudes towards European Funds.

The research findings signify that over 10 years after the accession of Poland to the European Union, people’s positive attitude towards the membership has not declined (three out of four Poles are for the EU). Favourable changes in the country after joining the European Union are registered more often as well. A clearly positive balance of pros and cons of the EU membership can be observed.

Attitudes towards the EU membership have clearly affected awareness and knowledge about European Funds.

Almost all respondents (ca. 90%) are familiar with the phrase of „European Funds”/„EU Funds”. Far fewer (63%) claim they know the meaning of these notions, and one in ten Poles has never come across these terms.

Knowledge about European Funds is far more impressive among younger respondents (aged up to 45), better educated (secondary or higher education), working or studying as well as business owners, living in villages or big cities. An important communication channel in these groups – alongside with TV – is internet. These are typical representatives of Europositive and Euroenthusiastic segments.

At the other end of the scale are people aged over 65, less educated, not working (unemployed, retired/ pensioners, not working) and based in smaller towns. They also manifest more scepticism towards the outcome of the Polish membership in the European Union. They are difficult to reach with communication (they far less often use internet and are

less outgoing). They would be classified into the segments of Euroloyalmen, Eurosceptics and Eurouninterested.

European Funds generate an unquestionably positive response. They enhance development of the country (86%), of particular regions (82%), they improve the living standard of Polish population (82%), changes in the neighbourhood (67%) as well as bring personal gains (63%). Nevertheless, respondents find it difficult to imagine themselves as beneficiaries of the changes or identify with the benefits, especially if they have not had any personal experience with European Funds – 50% people find it hard to complete the sentence „European Funds let me...”.

People’s knowledge about European Funds varies. Poles manifest basic knowledge about the funds. They are aware of what the funds are spent on and who can apply for them, where one can apply for the EU funding, but they often have incomplete information (depending on how involved they personally are in the European Funds) or misconceptions stemming from lack of knowledge in fact (e.g. conviction that one can apply for funds in municipal/communal offer).

The manifested interest in European Funds is high (displayed by half of those aware of the European Fund term at least from hearsay), yet this is a more passive stand (response to communication) than active search for information. Active approach here would require a stimulus (e.g. an opportunity to apply for funds, taking part in internship or training), otherwise, most people cannot see the need to be active.

One in five respondents aware of European Funds notion frequently comes across information about them. The encountered messages are considered comprehensible (78%) and credible (81%). One should bear in mind though that frequent contact with information about European Funds is more often reported by better educated people, which may affect their opinion about the communication.

Vast majority of Poles familiar with the notion of European Funds do not have any direct experience with these funds – they have not applied for any funding and have not been involved in any products with EU funding. A low share of respondents consider doing so in the nearest future (9%). Not making such efforts to get financial support usually stems from no need/ interest or not meeting formal requirements (a group not entitled to support).

Not taking any action to get support may also result from perception of European Funds as something still distant and inaccessible for ordinary people. Poles manifest distance towards European Funds and are convinced they are complicated (74%), it is hard to deal with them without support of specialised agencies (58%), there are groups more entitled to be granted such funds (30%) – entrepreneurs, local governments, public institutions; an ordinary man is not likely to be granted EU funds (42%), you need connections (48%) and it is general hard to get funding (28% vs 13% convinced it is easy).

The most popular touchpoint with information about the European Funds is Polish TV - 55% Poles learn about the funds from this medium. It is followed by internet (20%), which clearly outperforms press (11%) and other public media (e.g. radio). The role of TV is declining

systematically – this is not a source of active searching for information about European Funds but more a passive reception of such content. The main channel respondents would use if they needed information or had an idea to apply for funds is internet.

Undoubtedly, Polish people still need to be informed about the European Funds and their role in daily life via dedicated news and promotional campaigns. They should be based on real life examples and people living close to them. The distance should be reduced – it is worth showing that European Funds are designed for many people and there are many groups who can apply (not only institutions and companies). It is also worth modifying the perception of EF as complicated – they may not be simple to use, yet still feasible.

3. Główne wyniki badania

Stosunek do członkostwa Polski w Unii Europejskiej

Polacy są zwolennikami Unii Europejskiej. Członkostwo Polski popiera $\frac{3}{4}$ polskiego społeczeństwa. Odsetek przeciwników nie przekracza 10%.

Pozytywny stosunek do członkostwa dominuje we wszystkich grupach demograficznych. Poziom poparcia dla obecności kraju w Unii jest tym większy im wyższe wykształcenie – wyraźnie częściej poparcie wyrażają osoby z wykształceniem średnim (83%) i wyższym (86%). Istotnie więcej zwolenników przynależności Polski do UE jest również wśród osób w wieku 25-34 l. (83%) i 35-44 l. (80%), osób zatrudnionych (80%), prowadzących działalność gospodarczą (90%) oraz jeszcze uczących się (79%).

Poziom akceptacji przynależności do Unii jest wyraźnie niższy wśród słabiej wykształconych – z wykształceniem podstawowym (54%) i zasadniczym zawodowym (70%), osób starszych – 65+ l. (58%), w gorszej sytuacji materialnej – bezrobotnych (66%) i emerytów/rencistów (59%) oraz mieszkańców średniej wielkości miast (100-200 tys.) – (69%).

W ocenie społecznej **bilans korzyści i strat** wynikających z przystąpienia Polski do Unii Europejskiej jest **wyraźnie pozytywny**. Obecnie 2/3 Polaków przyznaje, że członkostwo w UE przyniosło więcej korzyści niż strat, przy czym co piąty (20%) jest przekonany, że Polska jako kraj wyraźnie zyskała. Odsetek przekonanych o korzyściach wzrósł znacząco porównując z poprzednimi latami (o 6 pp. porównując do 2014 r. i o 13 pp. porównując do 2015 r.). Z perspektywy czasu na uwagę zasługuje szczególnie wzrost w społeczeństwie odsetka osób przekonanych o tym, że wstąpienie do Unii przyniosło ze sobą istotne korzyści (o 4 pp. w stosunku do 2014 r. i o 9 pp. w stosunku do 2015 r.).

Rachunek korzyści i strat jest silnie skorelowany z postawą wobec członkostwa Polski w UE. Zwolennicy Unii są wyraźnie przekonani o tym, że Polska zyskuje na przynależności do struktur unijnych (85%). Podczas gdy wśród przeciwników jedynie 6% dostrzega pozytywne strony obecności Polski w UE, a 71% jest przekonanych o tym, że kraj na tym traci.

Percepcja korzyści i strat w grupach demograficznych podlega podobnej polaryzacji jak w przypadku nastawienia do integracji z UE.

Znajomość Funduszy Europejskich

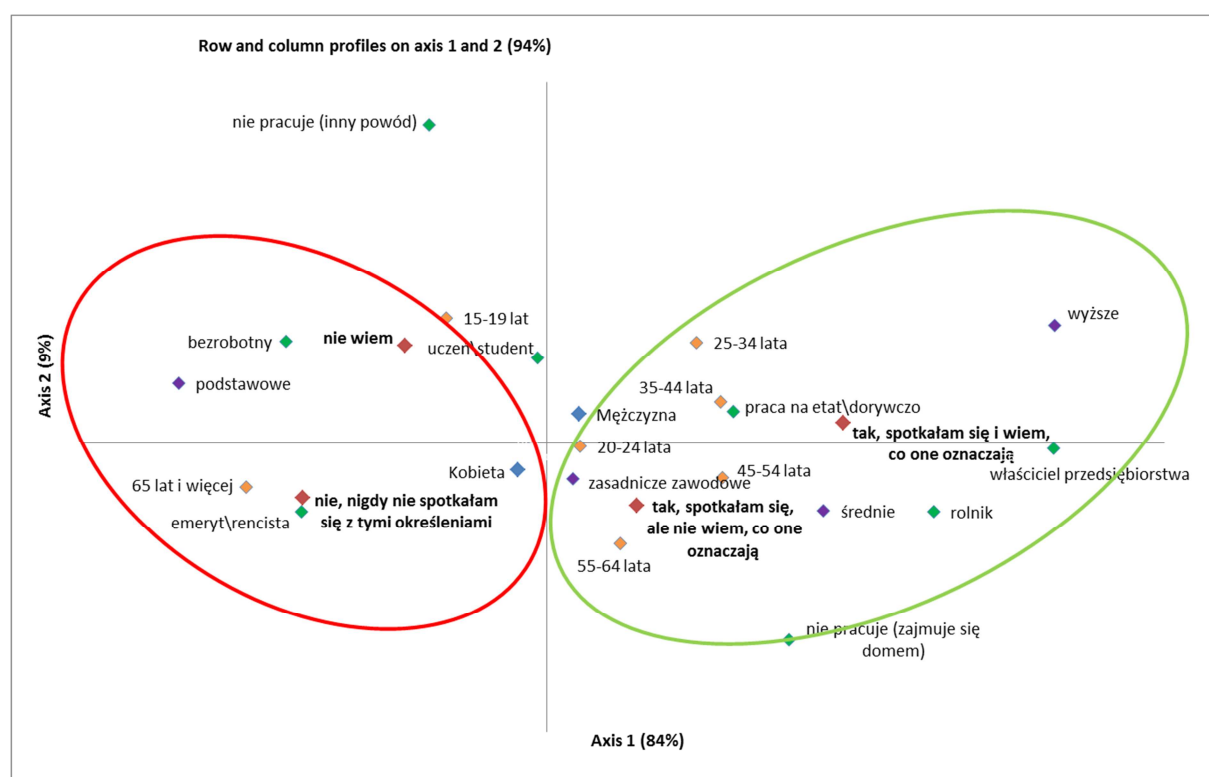
Polacy są powszechnie zaznajomieni z pojęciem „Fundusze Europejskie/Fundusze Unijne”. Patrząc z perspektywy ostatnich czterech lat, odsetek znających pojęcie „Fundusze Europejskie” właściwie nie zmienia się w czasie i **oscyluje wokół 90%** (88% obecnie, 90% w 2014 r. i 89% w 2012 r.).

Zgodnie z przewidywaniami sygnalizowanymi w pomiarze z 2014 – z uwagi na powszechną znajomość nazwy FE nie pozostaje zbyt wiele miejsca na wzrost wskaźnika ogólnej znajomości. **To, na czym powinna się skupić uwaga, to poprawa świadomości czym są**

Fundusze Europejskie. Ostatni pomiar pokazuje wyraźnie, że niewiele się w tym względzie zmieniło porównując do 2014 r. – odsetek osób, które deklarują, że wiedzą co się kryje pod pojęciem Fundusze Europejskie pozostaje na tym samym poziomie (63%). Stąd aktualna pozostaje rekomendacja o przybliżaniu Polakom tego czym są FE (abstrahując od zakorzenionego w społecznej świadomości postrzegania FE jako środków na rozwój szeroko pojętej infrastruktury), w jaki sposób są obecne w ich codziennym życiu i jak można z nich skorzystać (co zresztą realizowane jest w aktualnej kampanii informacyjnej „Zapytaj o FE”).

Znajomość ogólna nazwy FE jest również pochodną stosunku do członkostwa Polski w UE. Znajomość pojęcia FE przynajmniej z nazwy deklaruje 95% zwolenników obecności Polski w Unii (a 73% wie czym są FE) i tylko 61% przeciwników (w tym tylko 30% orientuje się co się kryje pod tym pojęciem).

Wykres 1 Analiza korespondencji – znajomość pojęcia „Fundusze Europejskie”/„Fundusze Unijne” a profil demograficzny

Osoby, które spotkały się z pojęciem Fundusze Europejskie/Fundusze Unijne i deklarują, że wiedzą czym są te Fundusze, to istotnie częściej osoby lepiej wyedukowane (z wykształceniem wyższym – 86% i średnim – 72%), młode – 25-34 l. (72%) i w średnim wieku: 35-44 l. (67%) i 45-54 l. (68%), aktywne zawodowo (pracujący – 70%, przedsiębiorcy – 83% i rolnicy – 71%), a także mieszkańcy mniejszych miast 50-100 tys. (71%). Wyraźniej mniej jest ich natomiast wśród osób starszych (65+), słabiej wykształconych (wykształcenie podstawowe i zasadnicze zawodowe), nieaktywnych zawodowo (emerytów/rencistów) lub bezrobotnych, oraz mieszkańców średniej wielkości miast (100-200 tys.). Wśród grup tych

również istotnie częściej wskazywany jest brak znajomości pojęcia FE lub znajomość wyłącznie z nazwy.

Zainteresowanie i poziom wiedzy o Funduszach Europejskich

Połowa osób, które kiedykolwiek zetknęły się z tym pojęciem, **jest zainteresowana tematyką Funduszy Europejskich**. Wykształcenie i aktualna sytuacja zawodowa wyraźnie determinują poziom zainteresowania. Osoby lepiej wykształcone – z wykształceniem średnim (56%) i wyższym (67%), aktywne zawodowo – pracujące (53%), prowadzące własną działalność gospodarczą (76%!), utrzymujące się z rolnictwa (58%) oraz mieszkańcy dużych miast (200-500 tys.) - (63%) znacząco częściej interesują się tematyką Funduszy Unijnych.

Jakie informacje o FE najbardziej interesują Polaków? Osoby, które słyszały o Funduszach Unijnych i są zainteresowane tą tematyką w pierwszej kolejności chciały się dowiedzieć na co przeznaczane są środki z FE, jakie przedsięwzięcia są realizowane z FE i czy te środki są wykorzystane zgodnie z interesem społecznym, czyli dobrze (21%). W drugiej kolejności interesujące jest kto, na jaki cel i w jaki sposób może ubiegać się o dofinansowanie z Funduszy Unijnych (15% i 6%).

Jak wygląda samoocena poziomu wiedzy na temat Funduszy Europejskich? Mocna trójka (3.1) w szkolnej skali ocen (1-6) to średnia ocena jaką wystawili sobie ci, którzy kiedykolwiek zetknęli się z pojęciem FE. Mimo ponad 10-letniej obecności Funduszy Unijnych w Polsce, Polacy nadal nie czują się zbyt pewnie w tej tematyce – jedynie co czwarty ocenia swój stan wiedzy na co najmniej „4” (27%).

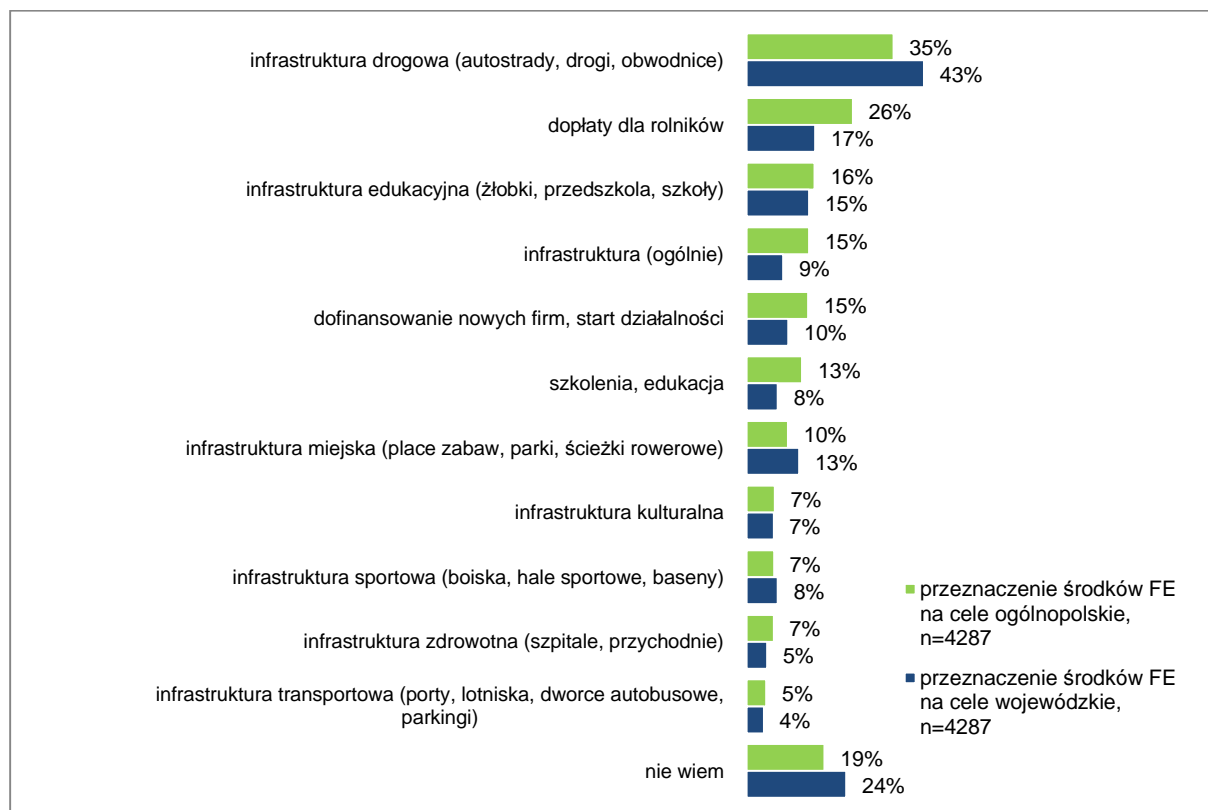
Zdecydowana większość (81%) osób, którym znane jest pojęcie Funduszy Europejskich przynajmniej z nazwy potrafi wymienić średnio 2 przykłady obszarów finansowanych ze środków unijnych. Nadal jest jednak grupa osób, która ma z tym kłopot (19%).

W opinii Polaków środki z FE przeznaczane są głównie na **infrastrukturę**, w tym najczęściej na infrastrukturę drogową (35%) i edukacyjną (16%). Pozostałe często wymieniane obszary, poza infrastrukturą, to dopłaty dla rolników (25%), dofinansowanie przedsiębiorczości (15%) oraz szkolenia i edukacja (13%).

Porównując do poprzednich pomiarów (2011-2015) wyraźnie widać, że na czele rankingu wskazywane są nadal te same obszary wykorzystania FE. Nadal postrzegamy obecność FE przez pryzmat najbardziej widocznych efektów ich wykorzystania – dróg, autostrad, szkół, przedszkoli, ale zauważamy również inne aspekty, mniej wymierne – rozwój przedsiębiorczości, poprawę konkurencyjności na rynku pracy etc.

Na poziomie województwa Polacy wymieniali bardzo podobne działania (czyli ponownie twarde efekty interwencji FE), jak przytoczone w kontekście całego kraju: infrastruktura drogową (tu wymieniana nawet częściej niż w skali kraju: 43% vs 35%), dopłaty bezpośrednie dla rolników (17%, o 9 pp. mniej niż w kontekście Polski), infrastruktura edukacyjna (15% vs 16%) i infrastruktura miejska (13% vs 10%).

Wykres 2 (P11) Jak Pan(i) sądzi, na jakie cele, obszary lub na jakie działania są przeznaczane Fundusze Europejskie w Polsce? (P14) Jak Pan(i) sądzi, na jakie cele, obszary lub na jakie działania są przeznaczane Fundusze Europejskie w Pana (i) województwie?

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.

O ile wiedza na temat obszarów wykorzystania środków z FE jest dość powszechna, o tyle **przywołanie konkretnych inwestycji/przedsięwzięć finansowych ze środków unijnych przysparza problemów** – 42% procent osób znających pojęcie FE przynajmniej z nazwy nie potrafi podać ani jednego takiego przykładu, a blisko połowa (47%) wymienia bardziej ogólne przedsięwzięcia (np. budowa autostrad, dróg, obwodnic, orlików bez odniesienia do konkretnej lokalizacji).

Poziom wiedzy na temat tego czy w ramach Funduszy Europejskich są specjalne środki zagwarantowane wyłącznie dla danego województwa wzrósł wyraźnie porównując do ostatnich kilku pomiarów 2011-2015 (o 7 pp. porównując do 2015 i 5 pp. w porównaniu do 2014 r.). Porównując do pomiaru z 2014 r. wzrost świadomości istnienia specjalnych środków z FE dla województwa dotyczy większości regionów. Najwyższy wzrost odnotowano w przypadku województwa pomorskiego (o 19 pp.), następnie – wielkopolskiego i zachodniopomorskiego (o 17 pp.), mazowieckiego i opolskiego (o 9 pp.), podlaskiego (o 8 pp.) oraz województw: lubelskiego i łódzkiego (o 7 pp.).

Poziom wiedzy na temat tego, kto może się ubiegać o wsparcie z Funduszy Europejskich jest dość wysoki – blisko 90% Polaków, którzy znają pojęcie FE

przynajmniej z nazwy jest w stanie wymienić przynajmniej jeden taki przykład (89%, tak samo jak w 2015 i 2014 r.).

Lista najczęściej wymienianych grup osób/podmiotów uprawnionych do ubiegania się o dotację z FE nie zmieniła się znacząco porównując do poprzednich pomiarów (z 2015 i 2014 r.). Najczęściej wskazywaną grupą beneficjentów są firmy/przedsiębiorstwa prywatne i państwowe - 45% (istotny spadek o 6 pp. porównując do 2012 r.). W następnej kolejności: rolnicy (33% - istotny spadek o 17 pp. porównując do 2015 r.), placówki edukacyjne (31% - istotny spadek o 15 pp.) i władze samorządowe (30% - istotny spadek o 22 pp.). Niższe odsetki wskazań na poszczególne grupy osób/podmiotów w obecnym pomiarze, świadczy o tym, że Polacy wymieniali średnio mniej przykładów niż przed rokiem.

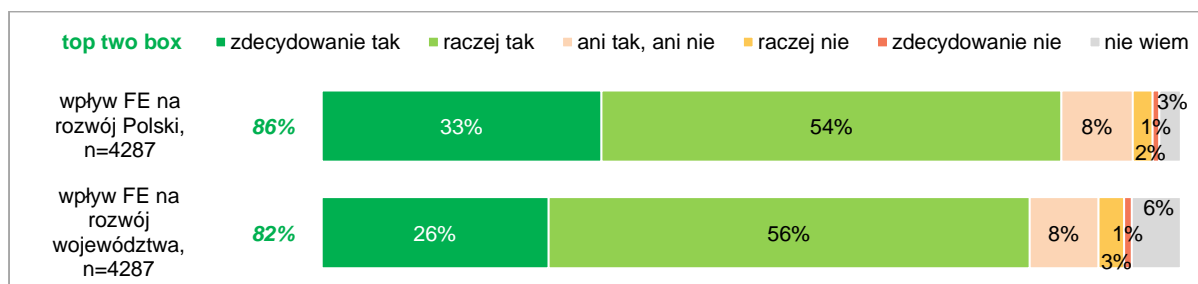
O ile świadomość tego kto może się ubiegać o dofinansowanie z FE jest dość wysoka i większość potrafi wymienić prawidłowo przynajmniej jeden przykład, o tyle **wiedza na temat instytucji, w których można ubiegać się o dotację w danym województwie jest już słabsza** – co piąty znający Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy nie potrafi przywołać nazwy żadnej instytucji, a najczęściej wymieniane instytucje nie realizują w ogóle takich zadań. Słabsza znajomość instytucji wdrażających może wynikać z faktu, że niewiele osób ma doświadczenia w tym zakresie (ubiegało się lub zamierza ubiegać o dotację). Najczęściej wymieniane, choć błędnie, są urzędy gmin (40%, istotny spadek o 5 pp. porównując do 2015) i powiatowe urzędy pracy (26%, istotny spadek o 9 pp.) oraz ARiMR (20%, istotny spadek o 9 pp.). Pełniący rolę instytucji wdrażającej Wojewódzki Urząd Pracy wymieniła co piąta (18%, istotny spadek o 8 pp.), a Urząd Marszałkowski co siódma osoba (14%, istotny spadek o 7 pp.).

Ocena wpływu Funduszy Europejskich na rozwój Polski i regionów

Polacy są zgodni co do tego, że **Fundusze Europejskie odgrywają sprawczą rolę dla rozwoju kraju** – uważa tak 86% osób, które znają FE przynajmniej z nazwy. Odsetek ten wzrósł znacząco porównując z poprzednim rokiem (o 7 pp.). Co ważniejsze istotnie wzrosła grupa tych osób, które w sposób zdecydowany zgadzają się, że FE przyczyniają się do poprawy sytuacji w Polsce (33%, wzrost o 14 pp. porównując do 2015 r. i o 4 pp. do 2014 r.).

O pozytywnym wpływie Funduszy na rozwój województw przekonany jest podobny odsetek znających pojęcie FE Polaków jak w przypadku oceny oddziaływania FE w skali kraju (82% vs 86%), przy czym na poziomie regionów o znaczącym oddziaływaniu mówi co czwarty, a w kontekście rozwoju kraju już co trzeci badany.

Wykres 3 (P8) Jak Pan(i) sądzi, czy Fundusze Europejskie przyczyniają się do rozwoju Polski? (P13) Jak Pan(i) sądzi, czy Fundusze Europejskie przyczyniają się do rozwoju Pana(i) województwa?

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.

Nadal **sztywnym przykładem oddziaływania Funduszy Europejskich na rozwój Polski są inwestycje w infrastrukturę** – drogową, komunalną, sportową, kulturalną, rekreacyjną (wskazuje tak ponad 40% osób przekonanych o pozytywnym wpływie FE) oraz ogólnie inwestycje gospodarcze – postrzegane jako dodatkowy zastrzyk pieniędzy z zewnątrz (z Unii), który przyczynia się do poprawy koniunktury i wzrostu PKB (38%).

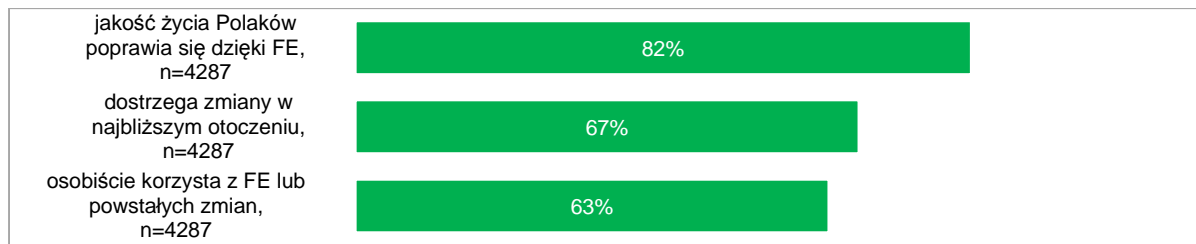
W mniejszym stopniu rozwój kojarzony jest z bardziej miękkimi rezultatami (mniej namacalnymi/widocznymi gołym okiem), jak poprawa konkurencyjności gospodarki (17%) poprzez m.in. rozwój firm/tworzenie nowych miejsc pracy w sektorze przedsiębiorstw (10%), unowocześnianie przedsiębiorstw (3%) czy aktywizację zawodową osób, które mają trudności na rynku pracy (2%).

Ocena oddziaływania Funduszy Europejskich na życie Polaków – perspektywa osobista i najbliższego otoczenia

Nie tylko jesteśmy przekonani o pozytywnym wpływie FE na rozwój kraju i regionu. **Polacy mają poczucie, że ich życie zmienia się na lepsze** w wyniku bezpośredniego lub pośredniego oddziaływania Funduszy Unijnych. Takie przekonanie podziela już **ponad 80%** Polaków, którzy mają świadomość istnienia FE – to znacząco więcej niż w poprzednich latach (istotny wzrost o 8 pp. porównując do 2015 r. i 4 pp. w stosunku do 2014 r.). Wyraźnie umacnia się również odsetek tych, którzy są o tym zdecydowanie przekonani – obecnie przekonanie to podziela już co czwarty Polak (24%, istotny wzrost o 8 pp. porównując do 2015 r. i o 6 pp. w porównaniu do 2014 r.)

Percepcja Funduszy Europejskich jako czynnika wpływającego na poprawę jakości życia Polaków jest wyraźnie częściej powszechna wśród osób młodych – 25-34 l. (85%) i w średnim wieku – 35-44 l. (84%), lepiej wykształconych – z wykształceniem średnim (86%) i wyższym (90%), aktywnych zawodowo – pracujących (83%) i prowadzących własne firmy (89%) oraz mieszkańców wsi (84%). Nie widać natomiast zależności, którą obserwowano wcześniej (2014 r.), że odczucie poprawy jakości życia jest odwrotnie proporcjonalne do wieku Polaków. Najmłodsze roczniki – osoby, które wciąż jeszcze się uczą i nie wkroczyły jeszcze w pełnym wymiarze na rynek pracy - wcale nie są już o tym najbardziej przekonane.

Wykres 4 (P13) Jak Pan(i) sądzi, czy Fundusze Europejskie przyczyniają się do rozwoju Pana(i) województwa (P17) Czy dostrzega Pan(i) zmiany w swoim najbliższym otoczeniu dzięki wykorzystywaniu Funduszy Europejskich? (P20) Czy uważa Pan(i), że Pan (i) sam(a) osobiście korzysta z Funduszy Europejskich lub ze zmian, jakie dzięki nim zachodzą?

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.

Dwóch na trzech Polaków (67%) deklaruje, iż **dostrzega zmiany w swoim najbliższym otoczeniu** będące pochodną wykorzystania Funduszy Europejskich, a co piąty (22%) takich zmian nie widzi. Ocena ta nie różni się od oceny z 2015 r. – natomiast jest istotnie niższa niż 2 lata temu – wówczas grono przekonanych o zmianach było większe (o 4 pp.), ale większa była również grupa niedostrzegająca zmian (o 2 pp.).

Pytani o **zmiany** wynikające z wykorzystania Funduszy Europejskich **w swoim najbliższym otoczeniu** Polacy wymieniają przed wszystkim **namacalne, trwałe efekty interwencji** – inwestycje infrastrukturalne, najczęściej w budowę/ remont dróg czy w infrastrukturę miejską. Zauważają również zmiany w rolnictwie wynikające z systemu dopłat bezpośrednich (co dziesiąty). Co dziesiąty dostrzega także bardziej miękkie efekty oddziaływania FE – utworzenie nowych miejsc pracy, rozwój przedsiębiorczości (wyraźnie częściej zmiany te widzą mieszkańcy zachodniopomorskiego – blisko co piąty).

Miękkich efektów zmian (takich jak: poprawa jakości życia, nowe miejsca pracy, zwiększenie konkurencyjności na rynku pracy etc.) pojawia się w wypowiedziach niewiele, ponieważ rolą jaką przypisuje się FE kojarzona jest bardziej z trwałymi, twardymi rezultatami (drogi, mosty, boiska) – jest to pewien wdrukowany stereotyp, z którym niestety trudno walczyć.

Mimo, że większość Polaków (znających pojęcie FE) jest przekonana, że dzięki Funduszom Europejskim nasze życie poprawia się, to **przeświadczenie o tym, że osobiście korzystamy z efektów FE, jest już mniejsze** (choć podziela je prawie 2/3 Polaków). To istotnie więcej niż rok czy dwa lata temu (o odpowiednio 2 i 3 pp.). Faktycznie jednak część osób (28%), które deklarują, że osobiście korzystają w sposób bezpośredni lub pośredni z FE nie potrafi zdefiniować na czym te korzyści/korzystanie polega.

Spontaniczna odpowiedź na pytanie o to *co mogą* dzięki obecności Funduszy Unijnych sprawia Polakom sporą trudność – blisko 40% osób, które znają FE przynajmniej z nazwy nie potrafi nic na ten temat powiedzieć (do tego głosu dopisuje się kolejnych 6% mówiąc, że „nic nie może” lub „nie może nic szczególnego”). To pokazuje, że mimo wcześniejszych deklaracji o pozytywnym oddziaływaniu FE na życie Polaków i osobistych korzyściach nie do końca identyfikujemy się/czujemy beneficjentami tych zmian, szczególnie jeśli nie mamy żadnych osobistych doświadczeń związanych z FE. Można postawić tezę, że

wiedza Polaków na temat FE jest raczej powierzchowna, oparta na tym co zasłyszane, obejrzone w telewizji.

Doświadczenia związane z Funduszami Europejskimi

Rola doświadczenia własnego z Funduszami Europejskimi lub posiadanie osoby bliskiej/znajomej, która takie doświadczenia posiada wydaje się być ważna w kontekście poziomu wiedzy i nastawienia do Funduszy Europejskich. Osoby, które brały udział w projekcie finansowanym z FE lub ubiegały się o dotację ze środków unijnych mają wyraźnie większą wiedzę i bardziej pozytywną percepcję Funduszy Unijnych.

Osobiste doświadczenie polegające na **udziale w projekcie dofinansowanym ze środków unijnych deklaruje co szósty** Polak znający FE co najmniej z nazwy. Niestety odsetek ten jest zauważalnie niższy niż rok czy dwa lata temu (spadek o 9 pp. porównując do 2015 r. i o 6 pp. w stosunku do 2014 r.). Wyraźnie częściej beneficjentami takich projektów były osoby młode – 25-34 l. (20%) i w średnim wieku 35-44 l. (21%), z wyższym wykształceniem (32%), prowadzące własną działalność gospodarczą (35%) lub rolnicy (42%) oraz mieszkańcy wsi (19%).

Doświadczenie w **ubieganiu się o dofinansowanie z Funduszy Europejskich** potwierdza **co dziesiąty** Polak znający pojęcie FE przynajmniej z nazwy. Wyraźnie częściej do ubiegania się o dotację z FE przyznają się osoby w wieku 35-44 l. (13%) i 45-54 l. (13%), prowadzący własną działalność gospodarczą (37%) i rolnicy (48%), a także mieszkańcy wsi (14%). Sytuacja zawodowa wskazuje, że są to faktycznie osoby, które z definicji są uprawnione do ubiegania się o pomoc z Funduszy Unijnych.

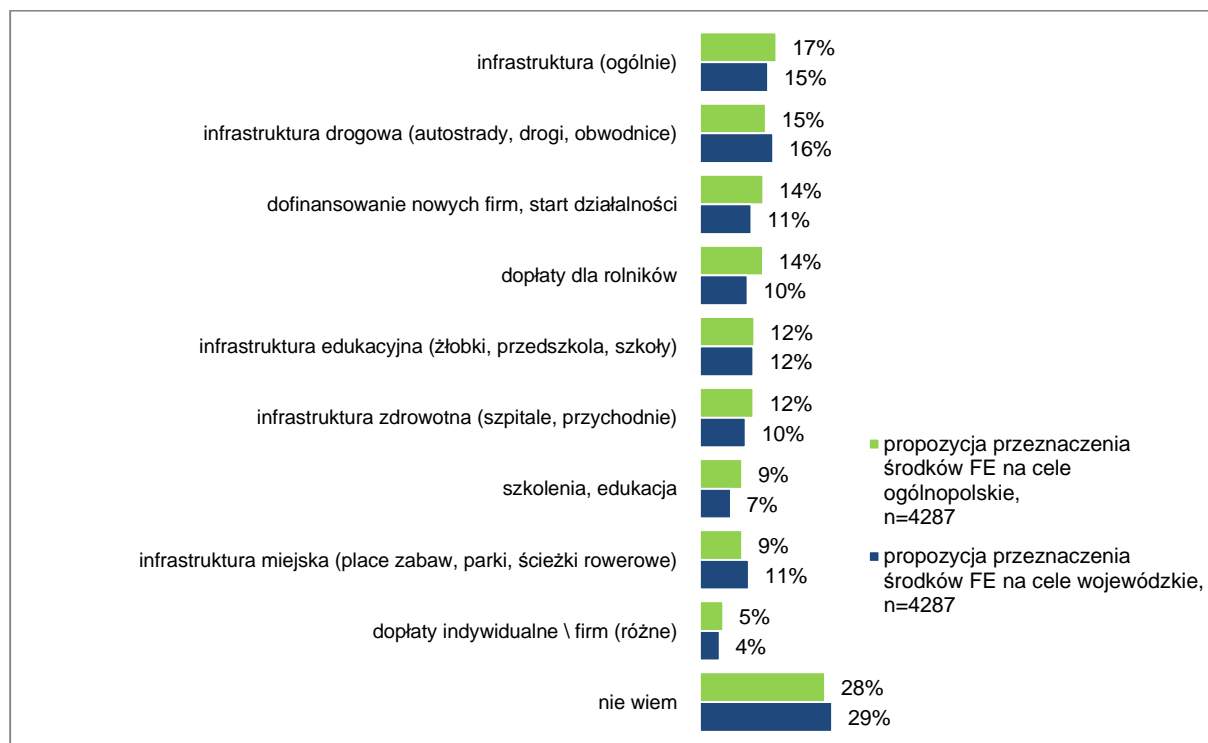
Oczekiwania wobec Funduszy Europejskich

Oczekiwania dotyczące dystrybucji Funduszy Europejskich są bardzo zbliżone do obszarów, które aktualnie są finansowane ze środków unijnych. Ponieważ nie czujemy się zbyt swobodnie jeśli chodzi o znajomość celów i możliwości wykorzystania pieniędzy unijnych, nie pojawiają się wśród propozycji obszary nowe, inne od tych, które są nam znane.

Należy również zwrócić uwagę, że zarówno w skali kraju, jak i w regionie oczekiwania – odsetek wskazań, jak i kolejność - są niemal takie same, a blisko 30% osób nie jest w stanie w ogóle sformułować żadnych oczekiwań.

Najbardziej pożądanymi są **inwestycje infrastrukturalne** – ogólnie i ze wskazaniem na infrastrukturę drogową, edukacyjną czy miejską, ale równie często zwraca się uwagę na rozwój przedsiębiorczości, dofinansowanie nowo zakładanych firm. Zarówno w skali kraju, jak i regionu, mieszkańcy oczekiwaliby zatem, poza lepszymi drogami i nowymi placami zabaw, możliwości tworzenia nowych miejsc pracy, a przez to poprawy sytuacji na rynku pracy, czy bardziej ogólnie poprawy sytuacji ekonomicznej. **W ogólnej percepcji Fundusze Europejskie są odbierane głównie jako narzędzie rozwoju inwestycyjnego, niż instrument rozwoju kompetencji miękkich.**

Wykres 5 (P12). A na jakie cele, obszary lub na jakie działania powinny być, według Pana(i), przeznaczane Fundusze Europejskie w Polsce? (P15) A na jakie cele, obszary lub na jakie działania powinny być według Pana(i) przeznaczane Fundusze Europejskie w Pana(i) województwie?

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.

Opinie na temat szans na uzyskanie dofinansowania

Wśród Polaków znających FE przynajmniej z nazwy **więcej jest przekonanych o tym, że uzyskanie dotacji jest sprawą trudną niż łatwą**. O tym, że jest to łatwe przekonanych jest 13% Polaków. To wyraźnie więcej niż w ubiegłych latach (2009-2014), ale nadal powszechna jest opinia, że otrzymanie dotacji to trudne wyzwanie. Odsetek przekonanych, że nie jest to proste zadanie nie przekracza obecnie 30% (wyraźnie mniej niż w 2014 r. -11 pp.). Nie zmienia się udział opinii, że otrzymanie dotacji czasem bywa trudne, a czasem łatwe (35%, tyle samo co 2014 i 2012 r.).

Niestety jedyną grupą potencjalnych beneficjentów, w której znacząco częściej otrzymanie dotacji oceniane jest jako trudne są przedsiębiorcy (45% vs 28% ogółem). Należy zwrócić uwagę na zniwelowanie tego przekonania w prowadzonych działaniach komunikacyjnych.

Biurokracja, złożone procedury, konieczność przedłożenia wielu skomplikowanych dokumentów to najczęściej wskazywane bariery utrudniających pozyskanie dofinansowania ze środków unijnych.

Polacy są podzieleni, jeśli chodzi o postrzeganie równości szans wśród ubiegających się o dotację z FE. Co trzeci Polak znający pojęcie FE przynajmniej z nazwy uważa (niezmiennie od kilku lat), że w rywalizacji o dotację z FE nie ma podmiotów/osób

uprzywilejowanych i każdy ma jednakowe szanse znaleźć się na liście beneficjentów, którym przyznano dofinansowanie (33%).

Podobny odsetek jest przeciwnego zdania – w przyznawaniu dotacji występują nierówności (30%). Jednak porównując do pomiarów sprzed dwóch lat (2014 r.) i wcześniejszych odsetek takich osób znacząco spada (spadek o 16 pp. w stosunku do 2014 r.), choć jednocześnie rośnie grupa osób niepotrafiących zająć stanowiska w tej sprawie (37%).

Zdecydowanie większe szanse na uzyskanie dofinansowania z FE mają: firmy/przedsiębiorstwa prywatne i państwowe (37%, wzrost o 7 pp. porównując do 2015 i o 12 pp. w stosunku do 2014 r.), władze samorządowe (36%, istotny spadek o 12 pp. w stosunku do 2012 r., ale wzrost o 9 pp. porównując do 2014 r.) oraz placówki edukacyjne (27%, spadek o 5 pp. porównując do 2015 r., ale wzrost o 7 pp. w stosunku do 2014 r.).

Przekonanie o tym, że to firmy są najbardziej uprzywilejowane w ubieganiu się o środki unijne jest zjawiskiem pozytywnym. Umacnia się przekonanie, że instytucje publiczne nie są faworyzowane, a ważny jest również pomysł na dofinansowanie.

Blisko **2/3 Polaków** mających świadomość istnienia FE **nie zamierza ubiegać się o wsparcie ze środków unijnych**, a co czwarty nie jest w stanie złożyć żadnej deklaracji (26%, wyraźny wzrost odsetka odpowiedzi „nie wiem” porównując zarówno do ostatniego pomiaru +6 pp., jaki i tego sprzed dwóch lat + 17 pp.).

Natomiast zainteresowany wsparciem unijnym jest co dziesiąty Polak (9%, wyraźny spadek porównując do dwóch ostatnich pomiarów – 2015 o 12 pp. i 2014 o 7 pp.). Być może wynika to z faktu, że część osób nie ma na myśli samodzielnego aplikowania o środki, a korzystanie ze wsparcia oferowanego w ramach różnych projektów/przedsięwzięć (np. szkoleniowych, staży, etc.).

Najczęstszym uzasadnieniem braku zainteresowania ubieganiem się o wsparcie w ramach FE jest **brak potrzeby** (37%). Podobnie Polacy uzasadniali swoją decyzję o nieubieganiu się o dotację z FE w poprzednich edycjach badania (2009-2015).

Większość znających pojęcie FE przynajmniej z nazwy jest zdania, że **środki unijne są przyznawane w sposób uczciwy (42%)**, tylko co dziesiąty jest przeciwnego zdania. Jest jeszcze spora grupa osób, które nie potrafią zająć stanowiska w tej sprawie. Nie potrafią, ponieważ rzadziej interesują się tematem dofinansowania lub nie mają dostępu do informacji.

Blisko 60% Polaków znających pojęcie Fundusze Europejskie co najmniej ze słyszenia podziela przekonanie, że **środki unijne są dobrze wykorzystywane**. Przeciwnego zdania jest niespełna co dziesiąty.

Bardziej wierzymy w dobre wykorzystanie środków unijnych (co wynika z namacalnych efektów ich działania w postaci infrastruktury, ale i innych obszarów i przedsięwzięć, które potrafimy nazwać), niż w to, że środki z FE są uczciwie przyznawane (bo to przekonanie

z uwagi na niskie zaangażowanie i słabe doświadczenia indywidualne oparte jest bardziej na informacjach zewnętrznych i własnym przekonaniu).

Wizerunek Funduszy Europejskich

Z czym są kojarzone Fundusze Europejskie? **Spontanicznie Fundusze Europejskie odbierane są jako instrument, który pozytywnie oddziałuje zarówno na rozwój Polski jako kraju, ale i nas jako obywateli** (lepiej się żyje, mamy więcej pieniędzy, poziom życia się wyrównuje). Wspierana jest infrastruktura, ale i przedsiębiorczość – rolnicy zeszli na nieco dalszy plan. Wyraźnie jednak widać, że kiedy mamy powiedzieć spontanicznie, co takiego sprawiają FE nadal myślimy ogólnymi hasłami (rozwój kraju, rozwój gospodarki) bez głębszej refleksji nad perspektywą jednostkową.

To co zwraca uwagę, to fakt, że **co piąty znający pojęcie Fundusze Unijne nie jest w stanie spontanicznie powiedzieć w jaki sposób środki unijne oddziałują na nasz kraj, na nas, na nasze otoczenie**. Wyraźnie częściej dotyczy to osób, które słyszały o FE, ale nie wiedzą do końca co się za tym pojęciem kryje (45%), w związku z tym nie dostrzegają ani efektów działań FE, ani możliwości jakie się z nimi wiążą. To te osoby, które znacząco częściej mają deficyty wiedzy o FE i częściej nastawione są obojętnie lub negatywnie do pomocy unijnej (osoby starsze – 50l.+, słabiej wykształcone, emeryci/renciści, bezrobotni, ale i młodzi uczący się jeszcze ludzie).

Zwykły człowiek czuje dystans wobec Funduszy Europejskich. Z jednej strony widzi efekty wykorzystania środków unijnych (infrastruktura, inwestycje, rozwój przedsiębiorstw), natomiast rzadziej ma poczucie, że sam może pozyskać takie środki i coś dzięki nim zdziałać. Większość podziela przekonanie, że korzystanie z FE jest skomplikowane (74%). Zwykły śmiertelnik nie jest w stanie poradzić sobie z pozyskaniem dofinansowania z FE bez korzystania z usług firm pośredniczących (58%). Blisko połowa uważa, że bez znajomości, czyli w uczciwej rywalizacji, nie da się uzyskać wsparcia ze środków unijnych (przy czym co trzecia osoba, która podziela to stanowisko jednocześnie deklaruje, że środki z FE są przyznawane w uczciwy sposób – widać brak konsekwencji w tych deklaracjach). Ponad 40% twierdzi, że zwykły człowiek w ogóle nie ma możliwości skorzystania z pieniędzy unijnych (vs 30% tych, którzy nie zgadzają się z tym twierdzeniem).

Z wyników wyłania się obraz Funduszy Europejskich jako czegoś pozytywnego, ale jednocześnie czegoś niedostępnego, z czego skorzystać mogą nieliczni – bardziej zorientowani, przedsiębiorczy, ze znajomościami – na pewno nie ktoś taki jak ja.

Mniejszy dystans do FE czują ludzie bardzo młodzi (15-19 l.), co może wynikać z bardziej otwartego (naiwnego), wolnego od stereotypów nastawienia (*np. przekonania, że bez znajomości niczego nie da się załatwić*), ale i mniejszej wiedzy jak ubieganie o środki europejskie wygląda w rzeczywistości.

Źródła informacji o Funduszach Europejskich

Telewizja nadal jest głównym źródłem informacji o Funduszach Europejskich, podobnie jak w poprzednich latach (55%, spadek o 7 pp. w stosunku do 2015 r i o 4 pp. w stosunku do

2014 r.). Ale na drugim miejscu jest internet (20%), który wyraźnie wyprzedza prasę (11%) i inne media ogólnie dostępne (np. radio). Internet powoli, ale systematycznie, odbiera użytkowników bardziej tradycyjnym mediom – radiu, prasie drukowanej, ale też i telewizji (tej klasycznie pojmowanej). Jeszcze rok czy dwa lata temu prasa była wskazywana częściej niż internet, obecnie znaczenie internetu wyraźnie się umacnia (2015: prasa – 34% / internet 6%, w 2014: prasa 23% / internet 13%).

Internet jest wiodącym kanałem komunikacji w sytuacji, kiedy potrzebujemy sami znaleźć informacje na temat Funduszy Europejskich. Poszukując informacji, wybieramy źródła, gdzie możemy zaadresować swoje pytania licząc na szybką odpowiedź. Dlatego poza internetem wskazywany jest kontakt bezpośredni (face-to-face) z urzędem gminy/miasta/starostwem, choć instytucje te nie mają w swoich kompetencjach informowania o FE. Dedykowane temu zadaniu Punkty Informacyjne FE spontanicznie wskazało tylko 2% osób.

Porównując do poprzednich pomiarów internet wyraźnie awansował (wzrost o 6 pp. w stosunku do 2015 r. i o 17 pp. w stosunku do 2014 r.). Jeszcze rok czy dwa lata temu najczęściej wymienianym potencjalnym źródłem informacji o FE była telewizja (w 2015 r. – 26%, a w 2014 r. – 33%).

Świadomość istnienia **Punktów Informacyjnych FE** dotyczy połowy Polaków (49%), którzy kiedykolwiek zetknęli się z pojęciem Fundusze Unijne. Jednak większość z nas zna je tylko z nazwy i nigdy nie korzystała z ich oferty. Mimo prowadzonej kampanii informacyjnej (*Zapytaj o FE*) Punkty Informacyjne nie są często wymieniane spontanicznie jako potencjalne źródło wiedzy o FE (2%).

Portal Funduszy Europejskich www.funduszeuropejskie.gov.pl, podobnie jak o Punkty Informacyjny, zna niespełna połowa tych, którzy słyszeli o FE (47%), w tym większość zna go jedynie ze słyszenia (34%).

Największe zainteresowanie w kontekście poszukiwania informacji o Funduszach Europejskich dotyczy tego, w jaki sposób można ubiegać się o dofinansowanie z FE – kto, jak, gdzie (22%) i na co dokładnie przekazywane są środki z FE, na jakie cele (22%). Profil pożądaných informacji nie zmienia się znacząco w czasie.

Zwraca uwagę fakt, że potencjalnie zainteresowani FE mają trudność w sformułowaniu tematyki, która byłaby dla nich ciekawa – co trzeci nie potrafi powiedzieć jakich informacji by poszukiwał (choć odsetek ten w ubiegłym pomiarze był blisko dwukrotnie wyższy). Może to świadczyć o dość niskim poziomie zainteresowania i zaangażowania – nasza wiedza opiera się na bardzo ogólnych podstawach i brakuje impulsu, aby zachęcić do jej pogłębienia.

Ocena przekazu na temat

Kontakt z informacjami o Funduszach Europejskich nie jest częsty – większość (45%) przyznaje, że spotyka się z takimi informacjami rzadko. Co piąty natomiast deklaruje, że styka się z informacjami o FE często (22%). Wśród tych ostatnich znacząco częściej są mężczyźni, osoby lepiej wykształcone – z wykształceniem średnim i wyższym, właściciele

przedsiębiorstw, mieszkańcy małych miast – do 50 tys. oraz ci, którzy deklarują zainteresowanie tematyką unijną lub mają osobiste doświadczenia związane z FE.

W opinii 3/4 osób często stykających się z informacjami o FE **komunikaty te są zrozumiałe językowo** (z naciskiem na *raczej*). Przeciwnego zdania jest tylko 8% osób. Podobnie wysoko jak zrozumiałość językową oceniono wiarygodność informacji o FE – **80% osób**, które mają częsty kontakt z takimi informacjami **ocenia je jako wiarygodne** (z naciskiem na *raczej*).

Wyraźnie bardziej przekonane o tym, że język prezentowania informacji o FE jest zrozumiały są osoby pracujące, uczniowie/studenci i mieszkańcy największych miast. Znacząco rzadziej taką ocenę wystawiają przedsiębiorcy i osoby starsze – 55-64 l.

Poziom wykorzystania informacji o FE jest bardzo niski – zaledwie 5% tych, którzy znają pojęcie Fundusze Unijne przyznaje, że wykorzystano tę wiedzę w jakimś celu. W tej nielicznej grupie dominują podmioty/osoby, które są potencjalnymi beneficjentami i mogą ubiegać się o dofinansowanie ze środków unijnych, czyli przedsiębiorcy i rolnicy.

Wykorzystanie mediów

Nadal niekwestionowanym liderem pod względem liczby użytkowników jest **telewizja**. Niezmiennie telewizję ogląda prawie każdy Polak – 96% deklaruje oglądanie telewizji przynajmniej raz w tygodniu, a 90% - codziennie. Odsetek ten utrzymuje na stałym poziomie od kilku lat. Najczęściej oglądane kanały telewizyjne to komercyjne: TVN (79%) i Polsat (78%) oraz państwowe: TVP 1 (71%) i TVP 2 (69%). Dużym zainteresowaniem Polaków cieszą się również stacje o charakterze informacyjnym (TVN 24 oraz TVP INFO), które ogląda obecnie co czwarty regularny użytkownik telewizji.

Radio, to drugie po telewizji, medium z którego Polacy korzystają najczęściej. Słuchalność radia wynosi 82% (słucha przynajmniej raz w tygodniu) i wzrosła istotnie o 4 pp. porównując do 2014 r. Obecnie 70% Polaków to regularni słuchacze radia (słuchają codziennie lub prawie codziennie). Podobnie jak przed rokiem najczęściej słuchane stacje radiowe to rozgłośnie komercyjne: RMF FM (49%) i Radio Zet (41%, +5 pp.), a w dalszej kolejności Program I Polskiego Radia (19%, istotny spadek o 8 pp. porównując do 2015 r.) i radio Eska (17%).

Na trzecim miejscu pod względem popularności jest **internet**. Dwóch na trzech Polaków w wieku 15+ korzysta z internetu przynajmniej raz w tygodniu, ale nadal co trzeci nie korzysta wcale. Dla ponad połowy z nas kontakt z internetem jest codziennością (54%). Odsetek korzystających z internetu nadal rośnie, choć z mniejszą dynamiką (porównując do 2015 odnotowujemy nawet spadek o 6 pp.). Najczęściej odwiedzane strony internetowe to: google.pl (odwiedzana przez 73% regularnych użytkowników internetu), facebook.com (63%) i youtube.pl (54%).

Rośnie również liczba osób korzystających z **mediów społecznościowych**. Obecnie posiadanie konta w serwisie społecznościowym deklaruje 39% Polaków. To o 3 pp. mniej niż w ubiegłym roku (2015), ale o 5 pp. więcej w stosunku do deklaracji sprzed dwóch lat

(2014 r.). Facebook jest niekwestionowanym liderem wśród użytkowników mediów społecznościowych. Konto na Facebooku ma 95% użytkowników.

Systematycznie spada poziom czytelnictwa **prasy codziennej**. Co najmniej raz w tygodniu dzienniki lub gazetę codzienną czyta 36% Polaków, podczas gdy w dwa lata temu (2014 r.) było to 39%, a w 2010 r. po gazetę raz w tygodniu sięgał blisko co drugi Polak (47%). Obecnie do codziennej lektury przyznaje się co ósmy Polak (12%) i aż co czwarty mieszkaniec pięciu największych miast Polski (Warszawy, Poznań, Wrocław, Łódź i Kraków). Wciąż czytana jest przede wszystkim w papierowej wersji, choć Polacy coraz chętniej sięgają po jej elektroniczne wydania (obecnie 28% czytelników prasy codziennej sięga po wersję elektroniczną tak samo często lub częściej niż po wersję papierową).

Trzy najpoczytniejsze dzienniki ogólnopolskie to „Fakt” (42%), „Gazeta Wyborcza” (39%) oraz „Super Express” (20%). Polacy sięgają również po codzienną prasę regionalną i lokalną, której czytelnictwo w regionach przewyższa czasami dzienniki ogólnopolskie (np. „Gazeta Wrocławska”, „Gazeta Pomorska”, „Gazeta Lubuska”, „Dziennik Bałtycki”).

Spadek czytelnictwa odnotowuje również **prasa regionalna**. Porównując do 2014 r. wyraźnie mniej osób deklaruje sięganie regularnie (min. raz w tygodniu) po prasę z regionu – 27% vs 34%. Znacznie większy odsetek nie czyta takiej prasy wcale (48% vs 40% w 2014 r.)

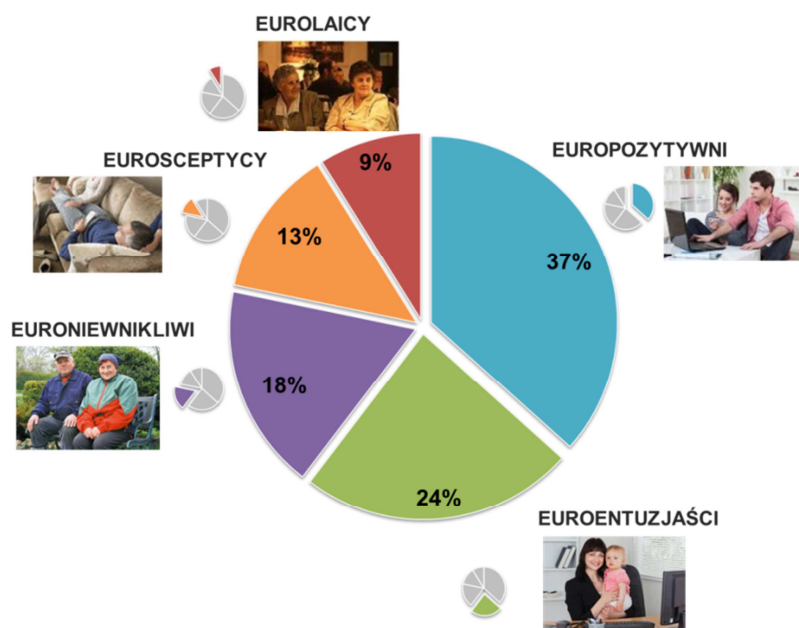
Słabnie również zainteresowanie czytelnictwem **gazet lokalnych**, wydawanych w powiatach, gminach, miastach czy dzielnicach – obecnie 25% czyta regularnie przynajmniej raz w tygodniu, to o 6 pp. mniej niż w 2014 r. Struktura czytelników prasy lokalnej i regionalnej jest bardzo podobna. Wyraźnie większe zainteresowanie tytułami lokalnymi widać wśród osób 55l.+, lepiej wykształconych, rolników, emerytów/rencistów, mieszkańców średnich – 50-100 tys. i największych miast – 500 tys.+.

Rośnie natomiast poziom czytelnictwa **tygodników, dwutygodników oraz miesięczników**. Obecnie po tego typu magazyny sięga przynajmniej raz w miesiącu czterech na dziesięciu Polaków (42%, wzrost o 5 pp. porównując do 2014 r. i o 14 pp. w stosunku do 2012 r.). Regularne czytelnictwo takich wydawnictw, przynajmniej raz w tygodniu, jest wyraźnie powszechniejsze w grupie kobiet (32% vs 26% ogółem), osób z wykształceniem średnim (29%) i wyższym (35%), prowadzących własną działalność gospodarczą (32%), emerytów (29%), mieszkańców średnich miast – 50-100 tys. (30%) i 100-200 tys. (31%) oraz największych miast - 500 tys.+ (33%). Najczęściej czytane tytuły tygodników i miesięczników to popularne pozycje prasy kobiecej i rozrywkowej tj. Gala, Viva, itp. (34%) oraz Teletydzień (25%). Następne w kolejności są mainstreamowe tygodniki opiniotwórcze: Newsweek (16%), Angora (15%), Wprost (15%), Polityka (12%) oraz tygodniki i miesięczniki regionalne (14%).

Segmentacja – jak można podzielić Polaków pod kątem znajomości, wiedzy i nastawienia do Funduszy Europejskich?

Biorąc pod uwagę znajomość i wiedzę o Funduszach Europejskich Polaków podzielić na pięć grup segmentów, z których każdy wymaga nieco innych działań komunikacyjnych

Wykres 6 Wyróżnione grupy i ich wielkość

Segment 1: Europozytywni. To najmłodszy segment - co piąty jeszcze uczy się lub studiuje, większość pracuje, ale są i młodzi bez pracy. Mieszkają zarówno w większych miastach, jak i na prowincji. Są otwarci na zmiany i nowe wyzwania. Dostrzegają więcej korzyści niż strat z akcesji Polski do Unii. Są przekonani, że pieniądze, które są nam przekazywane idą nie tylko na rozwój kraju, regionu, ale również na poprawę ich życia. Co piąty brał udział w przedsięwzięciu finansowanym z Funduszy lub ubiegał się o dotację. Mimo, że swoją wiedzę na temat Funduszy Europejskich oceniają na 4, to potrzebują informacji o tym, jak działają Fundusze Europejskie w perspektywie indywidualnej popartej historiami osób, które z nich skorzystały. Głównym kanałem dotarcia do nich są: internet i media społecznościowe

Segment 2: Euroentuzjaści. To dobrze wykształceni, pracujący, z większych miast, zwolennicy UE. Są zorientowani na tematykę FE, bezsprzecznie widzą i doceniają wpływ FE, wykazują się większą wiedzą niż pozostali. Sporo w tej grupie kobiet. Wiedzą, czym są Fundusze Europejskie i zdają sobie sprawę z ich pozytywnego wpływu w skali makro, mikro i w sferze osobistej. 30% ma doświadczenia związane z udziałem w projekcie lub aktywnym ubieganiu się o unijne pieniądze, a niemal 60% zna kogoś, kto z Funduszy skorzystał. Trzech na czterech jest przekonanych o dobrym wykorzystaniu środków unijnych, a połowa wierzy w uczciwość przyznawania środków. Telewizja, internet, prasa oraz urzędy to miejsca, z których dowiadują się o Funduszach Europejskich. Sami informacji szukają przede wszystkim w internecie, ale wiedzą, że pomocą służą im również Punkty Informacyjne FE i specjalny Portal Funduszy Europejskich. Główny kanałem dotarcia to tej grupy z informacjami o Funduszach Europejskich powinien być internet.

Segment 3: Euroniewnikliwi. Ludzie dojrzały, 80% po 45 r. ż, w większości już nieaktywni zawodowo (na emeryturze lub zajmujący się domem), mieszkańcy wsi i małych miast – wyraźna reprezentacja rolników. Są słabiej wykształceni (80%) (poniżej wykształcenia średniego, połowa z zasadniczym zawodowym). Swój poziom wiedzy o FE oceniają raczej nisko – tylko 12% deklaruje ocenę „4” lub wyżej, większość (87%) nie przekracza „3”, a co czwarty twierdzi, że właściwie nic nie wie o FE. Mimo surowej samooceny są przekonani o pozytywnych zmianach będących udziałem FE na poziomie kraju, regionu, otoczenia. Gorzej z percepcją FE w kontekście własnych korzyści – co może wynikać z faktu, że sami nie mają zbyt dużych doświadczeń w ubieganiu się o dotację czy uczestnictwie w projektach współfinansowanym z FE. Wielu ma również problem z bardziej podstawowymi kwestiami dotyczącymi funkcjonowania FE (np. kto i gdzie może się ubiegać o dotację). Są bardziej sceptyczni co do uczciwości przyznawania FE i ich prawidłowego wykorzystania. Dlatego w komunikacji z tą grupą warto pokazywać w jaki sposób Fundusze Europejskie oddziałują na jej życie, do kogo są kierowane, kto i jak może z nich skorzystać. Prasę czytają rzadko i raczej nie korzystają z internetu, a wiedzę czerpią głównie z telewizji, która powinna być głównym kanałem dotarcia do nich.

Segment 4: Eurosceptycy. Segment bardziej męski (60%) i miejski, pełen przekrój wiekowy, mniej przedsiębiorczy, słabiej wykształceni – 2/3 z wykształceniem niższym niż średnie. Wyraźnie wyższy odsetek bezrobotnych (8%). Ta grupa ma małą wiedzę na temat Funduszy Europejskich, co wynika z jej sceptycznego nastawienia do UE. Jest przekonana, że wejście do Unii przyniosło więcej strat niż korzyści, a otrzymywane pieniądze są marnotrawione i przyznawane w sposób nieuczciwy. Mieszkają w miastach, reprezentują pełen przekrój wiekowy, są słabiej wykształceni i sporo jest wśród nich osób bez pracy. 60% tej grupy to mężczyźni. Osoby te wymagają edukacji o Funduszach Europejskich z zakresu podstawowych informacji, ale również możliwości skorzystania z dotacji, zwłaszcza że jest wśród nich sporo bezrobotnych, do których kierowana jest część unijnych pieniędzy. Głównym źródłem wiedzy jest dla tej grupy telewizja, i to ona powinna też być głównym kanałem dotarcia do nich.

Segment 5: Eurolaicy. Najstarszy segment zdominowany przez emerytów (3/4), a przez to najbardziej kobiety (przewaga kobiet) i słabo wykształceni - 97% z wykształceniem co najwyżej zasadniczym zawodowym. Duże znaczenie w ich życiu ma rodzina i religia. Niewiele wiedzą o UE i nie interesują się również Funduszami Europejskimi. Charakteryzują się niskim poziomem wiedzy o FE – 65% twierdzi, że „nie wie prawie nic o FE”. Mają bardzo słabą orientację w podstawowych zagadnieniach: obszarach finansowych z FE, przykładach przedsięwzięć, instytucjach wdrażających, potencjalnych beneficjentach. Nie dostrzegają też pozytywnego wpływu FE na rozwój kraju, regionu, otoczenia. Nie odczuwają korzyści związanych z FE. W bardzo wielu kwestiach nie mają zdania np. ocena wykorzystania FE, uczciwość przyznawania FE, etc. Do tej grupy można dotrzeć poprzez Telewizję Polską, przekazując informacje od najbardziej podstawowych, dotyczących tego, że Fundusze Europejskie są w Polsce, przez realne efekty wykorzystania, a na korzyściach kończąc. Ważne, aby w komunikacji z tą grupą pokazać konkretne korzyści z Funduszy Europejskich.

4. Koncepcja badania

Badanie stanowi kontynuację działań monitorujących efektywność działań informacyjnych, promocyjnych i edukacyjnych na temat Funduszy Europejskich prowadzonych od 2006 roku. Wyniki badania służą eksploracji, opisowi i wyjaśnieniu zmian i trendów w postrzeganiu i zmianie postaw wobec FE wśród ogółu społeczeństwa dokonujących się pod wpływem prowadzonych systematycznie działań komunikacyjnych. Uzyskane wyniki badania posłużą zarówno do oceny efektywności dotychczas podejmowanych działań, jak i do weryfikacji i planowania najbardziej skutecznych form komunikacji.

4.1 Cele badania

Badanie dotyczyło Funduszy Europejskich, ze szczególnym uwzględnieniem znajomości, wiedzy, postrzegania oraz postaw społecznych względem Funduszy Europejskich, identyfikacji luk informacyjnych w polskim społeczeństwie i poszczególnych grupach docelowych oraz określenia mediów preferowanych przez mieszkańców Polski i poszczególne grupy docelowe.

Cele bieżącej edycji badania zakładały:

- określenie efektów działań informacyjnych i promocyjnych definiowanych, jako wiedza społeczeństwa na temat Funduszy Europejskich oraz sposobu odbierania tych działań przez społeczeństwo,
- oszacowanie zmian i trendów w postrzeganiu Funduszy Europejskich w porównaniu do wyników badań z lat poprzednich,
- przedstawienie szczegółowych zaleceń w zakresie modyfikacji polityki komunikacyjnej Funduszy Europejskich oraz
- dostarczenie wartości wskaźników opisujących postęp w realizacji Strategii komunikacji polityki spójności na lata 2014-2020.

Badanie koncentrowało się na wiedzy i wizerunku Funduszy Europejskich oraz ich zróżnicowaniu uzależnionym od zmiennych socjodemograficznych, jak również wśród mieszkańców poszczególnych województw.

4.2 Opis obszarów i pytań badawczych, tez i hipotez

Szczegółowa realizacja badania objęła eksplorację następujących obszarów:

1. Zakres wiedzy społeczeństwa Funduszy Europejskich, czyli, m.in.:

- a) Stopień świadomości istnienia Funduszy Europejskich,
  - b) Stopień rozpoznawania najważniejszych terminów jak „Fundusze Europejskie”, „Fundusze Unijne”, logo Funduszy Europejskich,
  - c) Znajomość podmiotów przyjmujących wnioski o dotacje z Funduszy Europejskich,
  - d) Świadomość podmiotów, które mogą ubiegać się o dotacje z Funduszy Europejskich.
2. Sposób postrzegania Funduszy Europejskich i członkostwa w Unii Europejskiej, tj.:
- a) Jakość i rodzaj korzyści (osobistych, regionalnych i ogólnokrajowych) związanych z Funduszami Europejskimi?
  - b) Poparcie dla członkostwa Polski w Unii Europejskiej,
  - c) Postrzeganie korzyści związanych z członkostwem Polski w Unii Europejskiej,
  - d) Sposób identyfikowania odbiorców korzyści związanych z Funduszami Europejskimi,
  - e) Ocena subiektywnej dostępności środków z Funduszy Europejskich,
  - f) Doświadczenia w aplikowaniu oraz zamiar aplikowania o środki z Funduszy Europejskich.
3. Źródła informacji o Funduszach Europejskich:
- a) Rozpoznawalność źródeł informacji i promocji,
  - b) Preferencje wobec poszczególnych źródeł.
4. Społeczne zapotrzebowanie na informacje związane z Funduszami Europejskimi:
- a) Dostępność informacji oraz zakres wiedzy na temat Funduszy Europejskich,
  - b) Potrzeby informacyjne dotyczące Funduszy Europejskich.
5. Preferowane media respondentów:
- a) Stopień korzystania z poszczególnych środków masowego przekazu: prasy, radia, telewizji, Internetu;
  - b) Preferowane tytuły prasowe, stacje radiowe i telewizyjne, strony internetowe;
  - c) Stopień korzystania z serwisów społecznościowych.
6. Wyłonienie grup/segmentów na jakie można podzielić polskie społeczeństwo w kontekście znajomości, wiedzy i nastawienia do Funduszy Europejskich.

7. Przedstawienie szczegółowych zaleceń w zakresie modyfikacji polityki komunikacyjnej Funduszy Europejskich, opracowanych przy wykorzystaniu m.in. wyników badań edycji 2016 oraz wszystkich ubiegłych edycji badania.

Badanie miało na celu przynieść odpowiedzi na następujące **pytania badawcze**:

- Jakie jest nastawienie Polaków do członkostwa w Unii Europejskiej? Czy zauważalna jest zmiana tego nastawienia?
- Jak Polacy postrzegają członkostwo Polski w Unii Europejskiej?
- Jaki jest w polskim społeczeństwie poziom wiedzy o Funduszach Europejskich? Czy mieszkańcy Polski interesują się tymi Funduszami? Jakie są najbardziej znane w społeczeństwie obszary wsparcia FE oraz grupy potencjalnych beneficjentów?
- Jaki jest poziom świadomości odnośnie instytucji wdrażających, do których składa się wnioski o dotację?
- Jak Polacy postrzegają rolę Funduszy Europejskich w rozwoju kraju oraz w odniesieniu do swojej jakości życia? Czy uważają, że Fundusze Europejskie przyczyniają się do rozwoju Polski? Czy dostrzegają wpływ Funduszy Europejskich na zmiany w swoim otoczeniu? Czy uważają, że sami osobiście korzystają ze zmian, jakie zachodzą dzięki Funduszom Europejskim?
- Jaka jest znajomość konkretnych przedsięwzięć finansowanych z Funduszy Europejskich?
- Jak oceniana jest możliwość uzyskania dofinansowania z Funduszy Europejskich?
- Jaka część Polaków planuje ubieganie się o wsparcie w ramach Funduszy Europejskich? Dlaczego niektórzy rezygnują z ubiegania się o takie wsparcie? Jaka część Polaków ma już doświadczenia w ubieganiu się o dofinansowanie w ramach Funduszy Unijnych?
- Jaka jest znajomość nazwy i logotypu Funduszy Europejskich? Skąd Polacy znają tę nazwę i logotyp?
- Jakie są potrzeby informacyjne Polaków na temat Funduszy Europejskich?
- Z jakich źródeł Polacy czerpią informacje o Funduszach Europejskich? Które informacje są dla nich interesujące?
- Jakie informacje o Funduszach Europejskich i skąd chcieliby czerpać?
- Jak oceniają obecne możliwości pozyskania informacji o Funduszach Europejskich?

- Z jakich mediów (prasy, kanałów telewizyjnych, programów radiowych i portali internetowych) korzystają Polacy najczęściej?
- Czy Polacy korzystają z serwisów społecznościowych? Jeśli tak, to, z jakich korzystają najczęściej?
- Czy świadomość, znajomość, wiedza i zainteresowanie Funduszami Europejskimi oraz ich postrzeganie zróżnicowane są w zależności od płci, wieku, wykształcenia, miejsca zamieszkania, sytuacji zawodowej?
- Czy świadomość, znajomość, wiedza i zainteresowanie Funduszami Europejskimi oraz ich wizerunek zmieniły się w porównaniu z latami 2006-2015?
- Jakim poziomem poinformowania charakteryzują się poszczególne grupy potencjalnych odbiorców (rozumiane, jako segmenty względnie jednorodne pod względem cech socjodemograficznych oraz przekonań i postaw)? Jakie grupy potencjalnych odbiorców charakteryzują się największym stopniem poinformowania w zakresie Funduszy Europejskich, a jakie najmniejszym?
- W jakim zakresie grupy potencjalnych odbiorców są niedoinformowane lub niedostatecznie poinformowane (identyfikacja luk informacyjnych)?
- Na ile przekazywane treści są jasne, przejrzyste pod względem przekazu i doboru treści w stosunku do poszczególnych grup docelowych? Na ile są one adekwatne i użyteczne?
- Jakie treści należy komunikować i jakimi kanałami przekazu do poszczególnych grup docelowych?
- Jakie zagadnienia w komunikacji Funduszy Europejskich są zbyt techniczne lub niewłaściwe i w odniesieniu, do jakich grup potencjalnych odbiorców?
- Jakie należy podjąć zmiany w polityce komunikacyjnej Funduszy Europejskich, aby podnieść jej skuteczność, efektywność i użyteczność? Jakie kierunki i metody należy podjąć, aby zoptymalizować działania informacyjno-promocyjne?

Tezy i hipotezy

Badania prowadzone przez Ministerstwo Rozwoju wskazują, że poziom znajomości pojęcia „Fundusze Europejskie” w społeczeństwie polskim jest bardzo wysoki – zdecydowana większość Polaków zetknęła się z tym pojęciem i zna je przynajmniej ze słyszenia. Natomiast poziom wiedzy o tym czym są Fundusze Unijne, w jaki sposób są wykorzystywane, jakie są widoczne i odczuwalne efekty wykorzystania środków z FE, szczególnie w skali mikro, nadal nie jest wystarczający. Dodatkowo stopień znajomości zagadnień związanych z Funduszami Unijnymi jest zróżnicowany z uwagi na cechy socjodemograficzne (wiek, płeć, miejsce zamieszkania, poziom wykształcenia, status zawodowy).

W związku z tym postawiono kilka hipotez, które zostaną zweryfikowane w trakcie badania:

Na stopień znajomości zagadnień związanych z Funduszami Europejskimi wpływają nie tylko różnice wynikające z cech socio-demograficznych, ale również przekonania, postawy i wyznawane wartości.

Polacy postrzegają oddziaływanie Funduszy Europejskich częściej przez pryzmat dużych inwestycji w skali makro niż projektów, które mają zasięg lokalny i bezpośrednio wpływają na ich codzienne życie.

Aktywność Polaków w poszukiwaniu informacji o Funduszach Unijnych jest raczej niska dlatego konieczne jest kontynuowanie systematycznych działań komunikacyjno-informacyjnych aby nie nastąpił spadek zdefiniowanych w badaniu wskaźników.

4.3 Metodologia badania

Badanie zostało zrealizowane techniką osobistego wywiadu kwestionariuszowego ze wspomaganiami komputerowym (CAPI) w dniach 07.09-05.10.2016. Badanie miało charakter jednoetapowy, dedykowany (nie było realizowane w ramach pomiarów typu omnibus).

Badaniem została objęta reprezentatywna próba mieszkańców Polski w wieku 15 lat i więcej. Próba została dobrana w taki sposób, aby zapewnić reprezentatywność również na poziomie każdego z 16 województw. Szacunkowy błąd pomiaru dla próby wojewódzkiej nie przekroczył 5% przy przedziale ufności 95%.

Poniższa tabela przedstawia wielkości próby i błąd statystyczny dla poszczególnych województw.

Tabela 1 Wielkość próby i szacunkowy błąd pomiaru dla poszczególnych województw.

Województwo	Założona wielkość próby	Zrealizowana wielkość próby	Szacunkowy błąd pomiaru przy przedziale ufności 95%
Całkowita próba ogółem	6160	6160	1.25%
Efektywna próba ogółem	~4910	4899	1.40%
Dolnośląskie	385	385	4.99%
Kujawsko-pomorskie	385	385	4.99%
Lubelskie	385	385	4.99%
Lubuskie	385	385	4.99%
Łódzkie	385	385	4.99%
Małopolskie	385	385	4.99%
Mazowieckie	385	385	4.99%
Opolskie	385	385	4.99%

Województwo	Założona wielkość próby	Zrealizowana wielkość próby	Szacunkowy błąd pomiaru przy przedziale ufności 95%
Podkarpackie	385	385	4.99%
Podlaskie	385	385	4.99%
Pomorskie	385	385	4.99%
Śląskie	385	385	4.99%
Świętokrzyskie	385	385	4.99%
Warmińsko-mazurskie	385	385	4.99%
Wielkopolskie	385	385	4.99%
Zachodniopomorskie	385	385	4.99%

Próba ogólnopolska jest sumą poszczególnych prób wojewódzkich – stanowiących odrębne warstwy. Losowanie prób w poszczególnych województwach odbyło się z nierównymi prawdopodobieństwami, co wynika z przyjęcia jednakowej liczebności poszczególnych prób, przy niejednakowej liczebności populacji badanych w poszczególnych województwach. Prawidłowa analiza statystyczna próby ogólnopolskiej wymagała przypisania poststratyfikacyjnych wag analitycznych powodujących wyrównanie w trakcie analizy proporcji próby do proporcji populacji. Sumaryczna liczebność próby ogólnopolskiej wyniosła 6160 wywiadów, jednakże dla prawidłowego ocenienia dokładności estymatów bazujących na tej próbie należy oprzeć się na efektywnej liczebności próby). W wyniku losowania jednakowej liczebności podprób w poszczególnych województwach należało spodziewać się ograniczenia efektywnej liczebności próby do 79.5% pierwotnej liczebności, czyli ok. N=4900. W tabeli powyżej podano błąd pomiaru estymowany dla próby o liczebności N=4899. Do obliczeń wykorzystano dane na temat populacji poszczególnych województw dostępne w Bazie Danych Lokalnych GUS z 2015 roku (stan na dzień 30.06.2015).

Badanie zostało zrealizowane na 6160-osobowej reprezentacji mieszkańców Polski w wieku 15 lat i więcej. Próba miała charakter kwotowo–losowy i została dobrana z bazy adresowej TERYT. Warstwowanie próby uwzględniło wielkości miejscowości oraz ich rozmieszczenie w ramach województw Polski, a także rozkłady płci i wieku. Podstawą warstwowania próby i późniejszego ważenia wyników były dane demograficzne populacji mieszkańców Polski – publikowane przez GUS, aktualne na dzień 30 czerwca 2015 r.

W badaniu zastosowano dobór próby typu random-route (tzw. ustalonej ścieżki). Technika random-route polega na losowaniu adresów startowych i dobraniu w ich bezpośrednim otoczeniu, według ściśle określonych zasad, wyznaczonej liczby następných adresów. W tym przypadku każdy wylosowany adres stanowił punkt startowy dla zrealizowania tylko jednego wywiadu.

Tabela na kolejnej stronie zawiera informacje dotyczące podstawowych cech społeczno-demograficznych osób uczestniczących w badaniu.

Tabela 2 Rozkład podstawowych cech społeczno-demograficznych w efektywnie zrealizowanej próbie

Cecha	liczebność	udział procentowy
PLEĆ		
Kobieta	2554	52%
Mężczyzna	2345	48%
WIEK		
15-19 lat	301	6%
20-24 lata	370	8%
25-34 lata	919	19%
35-44 lata	864	18%
45-54 lata	716	15%
55-64 lata	836	17%
65 lat i więcej	894	18%
WYKSZTAŁCENIE		
podstawowe	956	20%
zasadnicze zawodowe	1552	32%
średnie	1741	36%
wyższe	650	13%
SYTUACJA ZAWODOWA		
praca na etat\dorywczo	2404	49%
właściciel przedsiębiorstwa	140	3%
rolnik	258	5%
bezrobotny	241	5%
emeryt\rencista	1271	26%
uczeń\student	425	9%
nie pracuje (zajmuje się domem)	196	4%
nie pracuje (inny powód)	75	2%
WIELKOŚĆ MIEJSCOWOŚCI		
wieś	1910	39%
miasta do 50 tys.	1173	24%
miasta 50-100 tys.	413	8%
miasta 100-200 tys.	412	8%
miasta 200-500 tys.	424	9%
miasta powyżej 500 tys.	567	12%
RAZEM	4899	100%

4.4 Uwagi techniczne do czytania raportu

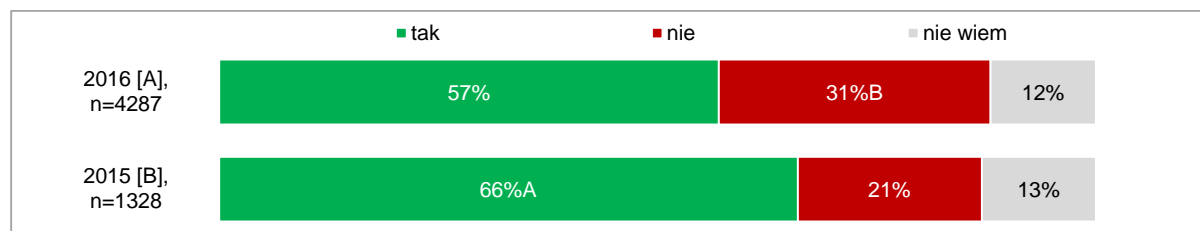
Wyniki badania zostały opisane w rozdziałach stanowiących pewne zamknięte bloki tematyczne, które nie odzwierciedlają kolejności pytań w kwestionariuszu. Wyniki prezentowane są w postaci graficznej – na wykresach lub w tabelach. W tytule każdego wykresu / tabeli umieszczona jest dokładna treść i numer pytania z kwestionariusza, co pozwala na szybkie odszukanie bardziej szczegółowych danych (np. w przecięciu przez zmienne demograficzne) w załącznikach stanowiących uzupełnienie raportu (np. załącznik prezentujący wyniki w ujęciu socjo-demograficznym).

Ze względu na zwiększenie czytelności zawartych w raporcie danych udziały procentowe zaokrąglono do liczb całkowitych. W konsekwencji w pewnych sytuacjach może się zdarzyć, że w pytaniach jednowyborowych odsetki poszczególnych odpowiedzi nie sumują się do 100%, a do 99% czy 101%.

W raporcie na wykresach użyto dodatkowych oznaczeń, które bezpośrednio wskazują na istotne statystycznie różnice:

- W przypadku porównań danych z różnych lat wartość procentowa uzupełniona o symbol A, B, C, D, E lub F (gdzie, poszczególne litery oznaczają konkretne lata) oznacza różnicę istotną statystycznie pomiędzy pomiarami, przy czym litera przy wartości, oznacza, że w danym roku w porównaniu do roku oznaczonego literą wartość zmiennej była istotnie wyższa.

Przykład 1. Czy widział(a) Pan(i) wcześniej ten znak (znak FE)?

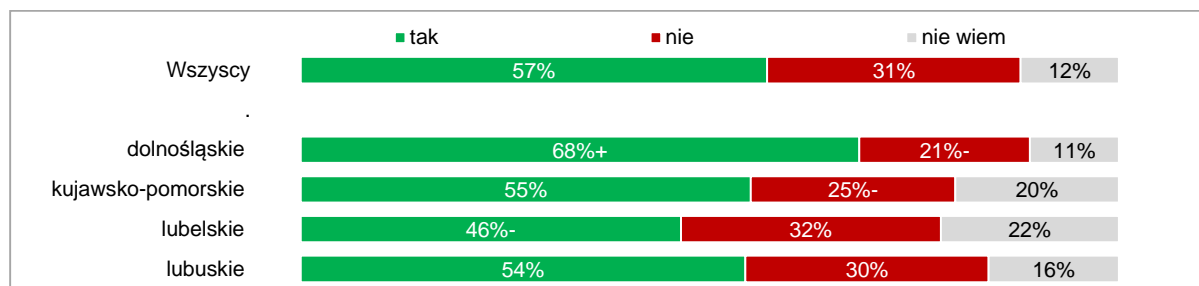

Jeśli odsetek odpowiedzi „tak” w 2015 wynosi 66% i widnieje przy nim litera „A” to oznacza, że wartość 66% jest istotnie większa niż odsetek odpowiedzi „tak” w roku 2016 (57%).

Oznacza to, że w 2016 znajomość znaku FE była wyraźnie rzadziej dotyczyła ogółu dorosłych Polaków niż w 2015.

- W przypadku rozkładów zmiennych z uwzględnieniem dodatkowych cech wartości procentowe mogą być uzupełniane o symbole „+” lub „-”, co oznacza różnicę istotną statystycznie na poziomie 95% dla wyników dla danej grupy w porównaniu do ogółu badanych.

Przykład 2. Czy widział(a) Pan(i) wcześniej ten znak (znak FE)?

Jeśli odsetek odpowiedzi „tak” dla województwa dla województwa dolnośląskiego jest oznaczony „+” to oznacza to, że wartość 68% jest istotnie wyższa niż wartość 57% dla ogółu badanych.

Oznacza to, że znajomość znaku FE jest wyraźnie wyższa wśród mieszkańców województwa dolnośląskiego niż wśród ogółu mieszkańców Polski.

W raporcie zaprezentowano dane w ujęciu ogółem porównujące poszczególne pomiary (2006-2016 r.), a także dane dla poszczególnych województw w porównaniu do ogółu badanych (2016 r.).

Graficzna prezentacja wyników z uwagi na zmienne socjo-demograficzne dla 2016 r. zawarta jest w Załączniku nr 1 do niniejszego raportu.

5. Opis wyników badania

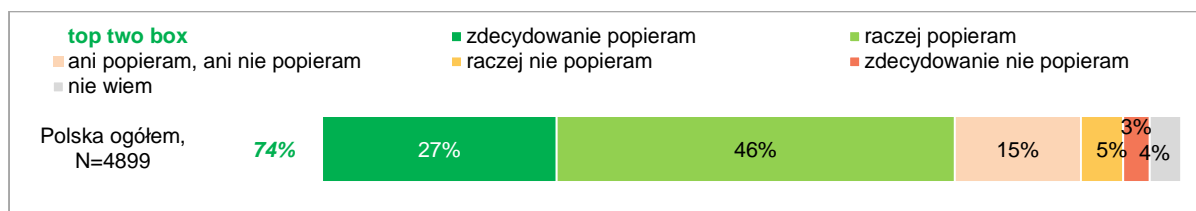
5.1. Stosunek do członkostwa Polski w Unii Europejskiej

Członkostwo Polski w Unii Europejskiej popiera 3/4 polskiego społeczeństwa. Odsetek przeciwników obecności Polski w strukturach unijnych wynosi 8%.

Pozytywny stosunek do członkostwa Polski w UE dominuje we wszystkich grupach społeczno-demograficznych. Poziom poparcia dla obecności kraju w Unii jest tym większy im wyższe wykształcenie – wyraźnie częściej poparcie wyrażają osoby z wykształceniem średnim (83%) i wyższym (86%). Istotnie więcej zwolenników przynależności Polski do UE jest również wśród osób w wieku 25-34 l. (83%) i 35-44 l. (80%), osób zatrudnionych (80%), prowadzących działalności gospodarczą (90%) oraz jeszcze uczących się (79%).

Poziom akceptacji przynależności do Unii jest wyraźnie niższy wśród słabiej wykształconych – z wykształceniem podstawowym (54%) i zasadniczym zawodowym (70%), osób starszych – 65+ l. (58%), w gorszej sytuacji materialnej – bezrobotnych (66%) i emerytów/rencistów (59%) oraz mieszkańców średniej wielkości miast (100-200 tys.) – (69%).

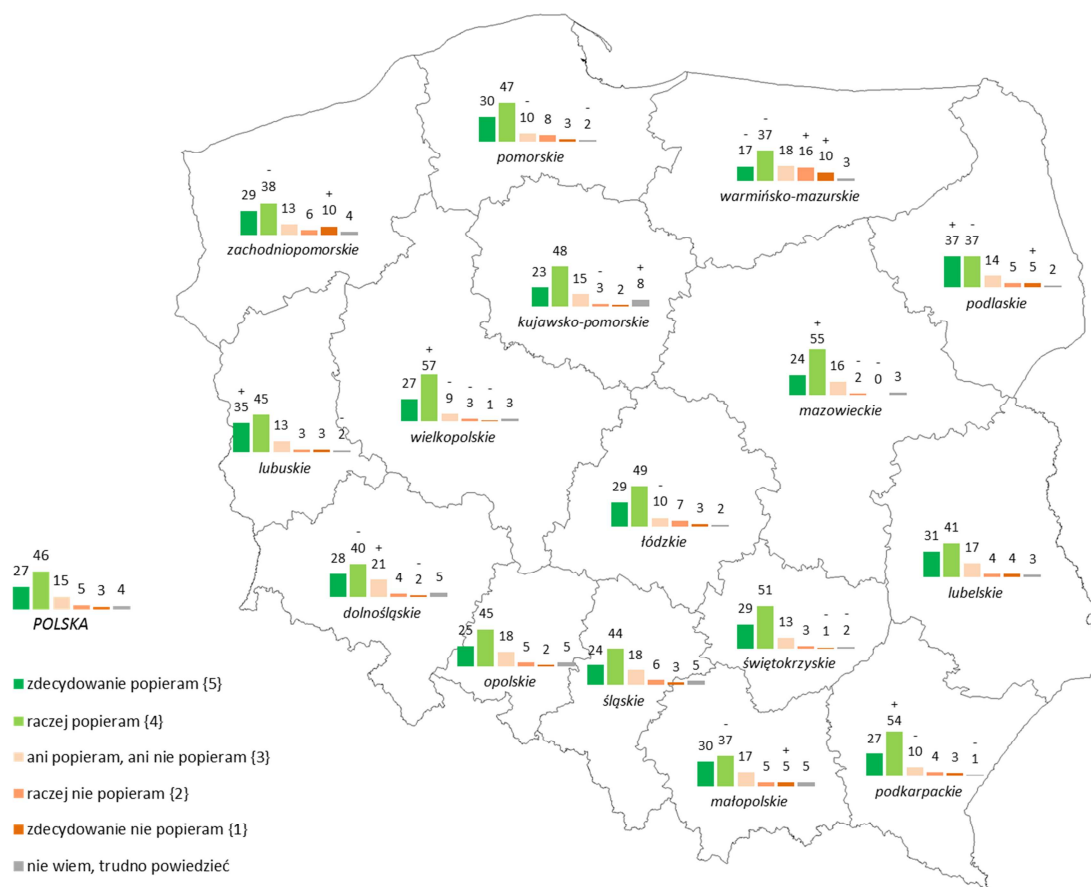
Wykres 7 (P1) Czy popiera Pan(i) czy też nie popiera członkostwa Polski w Unii Europejskiej?

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
Podstawa: Wszyscy respondenci.

Na poziomie regionów wyraźnie częściej zwolennikami członkostwa Polski w UE są mieszkańcy województw: wielkopolskiego (84%), podkarpackiego (82%), lubuskiego (80%), świętokrzyskiego (80%) i mazowieckiego (79%). Istotnie niższy niż ogół Polaków poziom poparcia dla obecności Polski w Unii dotyczy mieszkańców województw: warmińsko-mazurskiego (54%), małopolskiego (67%), zachodniopomorskiego (67%), dolnośląskiego (68%) i śląskiego (68%).

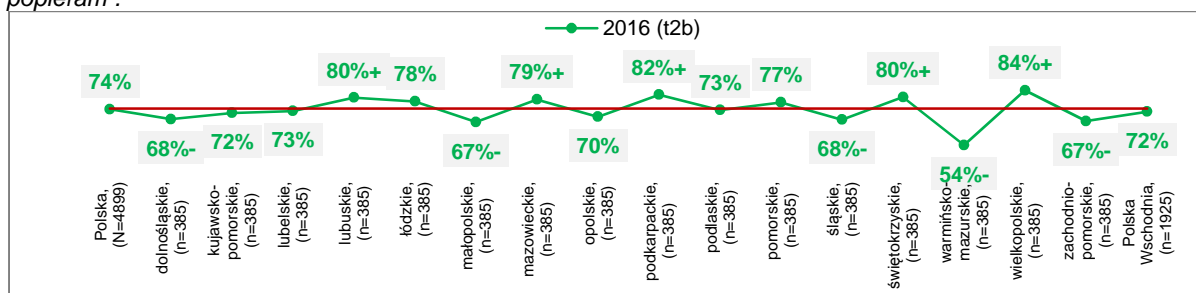
Wykres 8 (P1) Czy popiera Pan(i) czy też nie popiera członkostwa Polski w Unii Europejskiej? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie)

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja. Podstawa: Wszyscy respondenci.

+/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

Wykres 9 (P1) Czy popiera Pan(i) czy też nie popiera członkostwa Polski w Unii Europejskiej? (2016 - wg województw)
Na wykresie prezentowany jest łączny odsetek odpowiedzi pozytywnych (t2b) „zdecydowanie popieram” i „raczej popieram”.

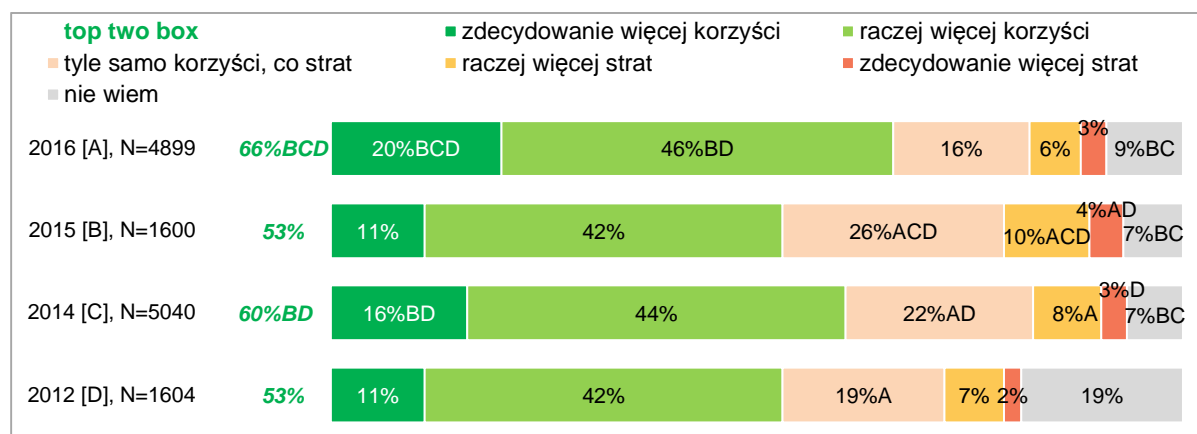
Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja; Podstawa: Wszyscy respondenci.

+/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

W ocenie społecznej bilans korzyści i strat wynikających z przystąpienia Polski do Unii Europejskiej jest wyraźnie pozytywny. Obecnie 2/3 Polaków przyznaje, że członkostwo w UE przyniosło więcej korzyści niż strat, przy czym co piąty (20%) jest przekonany, że Polska jako kraj wyraźnie zyskała. Odsetek przekonanych o korzyściach wzrósł znacząco porównując z poprzednimi latami (o 6 pp. porównując do 2014 r. i o 13 pp. porównując do 2015 r.). Z perspektywy czasu na uwagę zasługuje szczególnie wzrost w społeczeństwie odsetka osób przekonanych o tym, że wstąpienie do Unii przyniosło ze sobą istotne korzyści (o 4 pp. w stosunku do 2014 r. i o 9 pp. w stosunku do 2015 r.).

Rachunek korzyści i strat jest silnie skorelowany z postawą wobec członkostwa Polski w UE. Zwolennicy Unii są wyraźnie przekonani o tym, że Polska zyskuje na przynależności do struktur unijnych (85%). Podczas gdy wśród przeciwników jedynie 6% dostrzega pozytywne strony obecności Polski w UE, a 71% jest przekonanych o tym, że kraj na tym traci.

Wykres 10 (P2) Jak Pan(i) sądzi, czy Polska uzyskała więcej korzyści ze wstąpienia do UE, czy więcej strat? (porównanie między latami)

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja; 2015 r. – N=1600, EuConsult; 2014 r. – N=5040, Realizacja; 2012 r. – N=1604, Grupa IQS; 2011 r. – N=1600, TNS OBOP; 2010 r. – N=1611, Millward Brown SMG/KRC; 2009 r. – N=1610, PBS DGA.

Podstawa: Wszyscy respondenci.

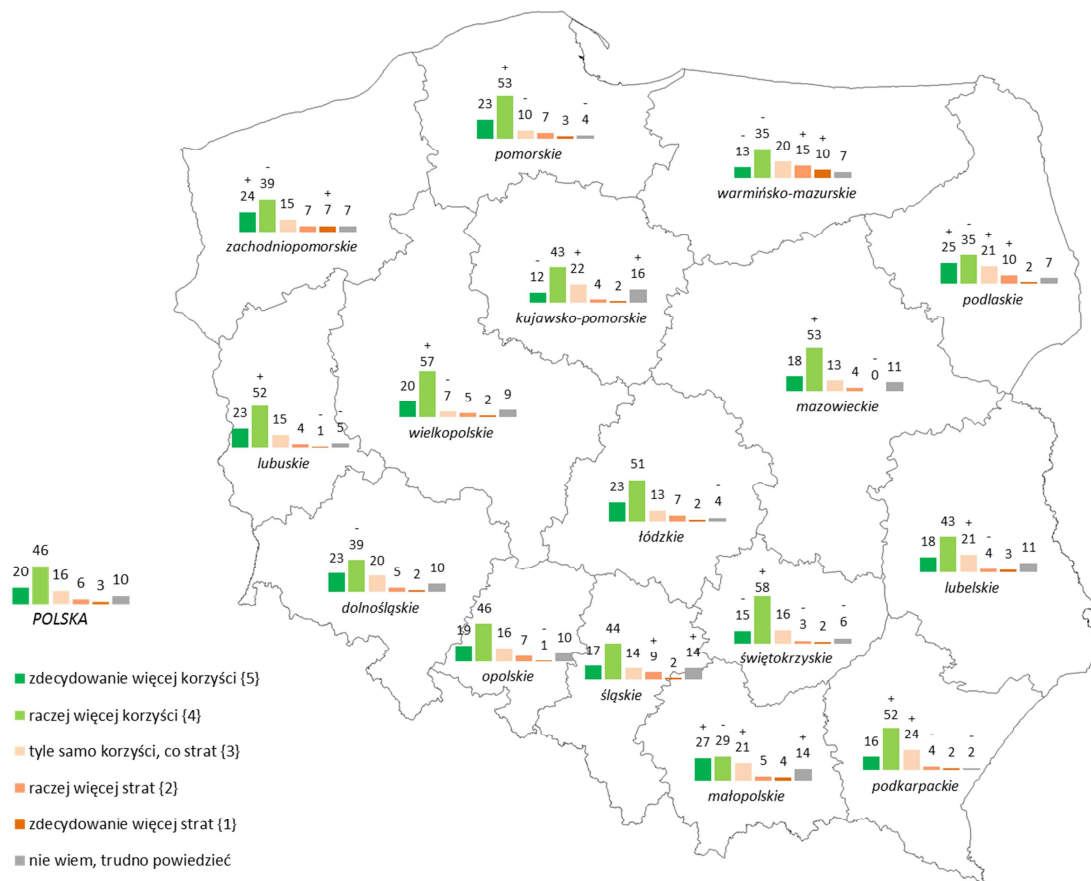
A-D – oznacza różnice istotne statystycznie pomiędzy pomiarami, litera przy wartości oznacza wartość istotnie wyższą.

Percepcja korzyści i strat w grupach demograficznych podlega podobnej polaryzacji jak w przypadku nastawienia do integracji z UE. Na jednym biegunie – wyraźnie częściej dostrzegającym korzyści – mamy osoby młode: 20-24 l. (73%), 25-34 l. (75%) i w średnim wieku – 35-44 l. (73%), lepiej wykształcone – z średnim (74%) i wyższym (79%) wykształceniem, aktywne zawodowo – pracujące (72%) lub prowadzące własne firmy (80%) oraz w trakcie nauki (75%). Na drugim biegunie – rzadziej dostrzegającym pozytywne aspekty członkostwa, częściej negatywy – są osoby starsze: 55-64 l. (61%) i powyżej 65 r.ż (50%), słabiej wykształcone – z wykształceniem podstawowym (48%) i zasadniczym zawodowym (62%) oraz nieaktywne zawodowo – emeryci i renciści (51%). Przy czym miejsce zamieszkania nie różnicuje opinii w tym zakresie.

Wyraźnie więcej przekonanych o przewadze korzyści z akcesji Polski do UE mieszka w województwach: wielkopolskim (77%), pomorskim (76%), lubuskim (75%), świętokrzyskim (74%), łódzkim (73%) i mazowieckim (71%). Natomiast w województwach: warmińsko-

mazurskim (48%), kujawsko-pomorskim (55%), małopolskim (56%), podlaskim (60%) i śląskim (60%) pozytywne strony członkostwa w Unii dostrzega istotnie mniej mieszkańców niż ogół społeczeństwa. Najbardziej sceptyczni są mieszkańcy warmińsko-mazurskiego – co czwarty dostrzega więcej strat niż korzyści z członkostwa.

Wykres 11 (P2) Jak Pan(i) sądzi, czy Polska uzyskała więcej korzyści ze wstąpienia do UE, czy więcej strat? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie)

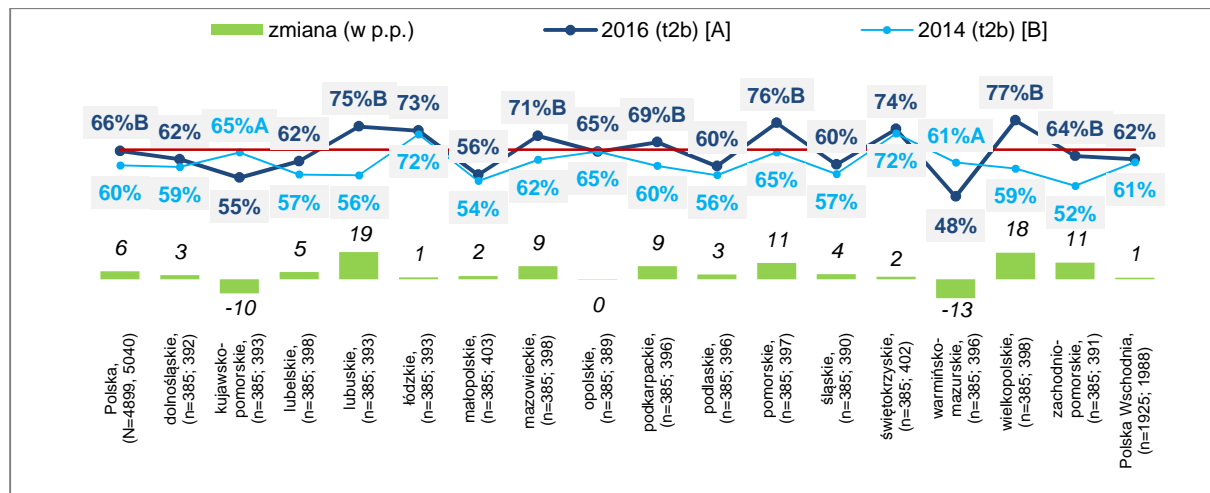

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
Podstawa: wszyscy badani.

+/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

Porównując postrzeganie rachunku korzyści i strat z członkostwa w UE wśród mieszkańców poszczególnych województw do wyników sprzed dwóch lat (2014) dominuje wzrost odsetka przekonanych o korzystnym bilansie akcesji. Natomiast najbardziej zauważalną zmianę opinii in minus (spadek odsetka dostrzegających przewagę korzyści) zanotowano w województwach: warmińsko-mazurskim (o 13 pp.) i kujawsko-pomorskim (o 10 pp.).

Wykres 12 (P2) Jak Pan(i) sądzi, czy Polska uzyskała więcej korzyści ze wstąpienia do UE, czy więcej strat? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie) (porównanie 2016 vs 2014 - wg województw) Na wykresie prezentowany jest łączny odsetek odpowiedzi pozytywnych (t2b) „zdecydowanie więcej korzyści” i „raczej więcej korzyści”.

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja; 2014 r. – N=5040, Realizacja. Podstawa: Wszyscy respondenci.

A-B – oznacza różnice istotne statystycznie pomiędzy pomiarami, litera przy wartości oznacza wartość istotnie wyższą.

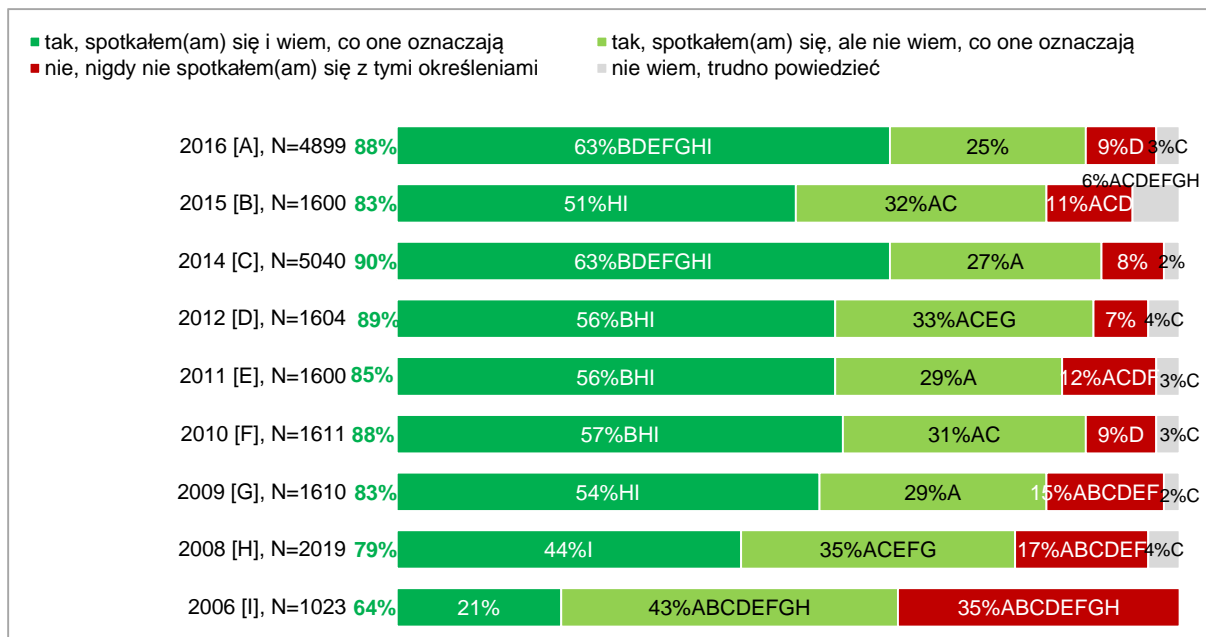
5.2. Znajomość i rozumienie pojęcia Fundusze Europejskie, rozpoznawalność znaku

Polacy są powszechnie zaznajomieni z pojęciem „Fundusze Europejskie/Fundusze Unijne” – zgodnie z deklaracjami z terminem tym nie zetknął się nigdy tylko jeden na dziesięciu badanych. Patrząc z perspektywy ostatnich czterech lat, odsetek znających pojęcie „Fundusze Europejskie” właściwie nie zmienia się w czasie i oscyluje wokół 90% (88% obecnie, 90% w 2014 r. i 89% w 2012 r.).

Zgodnie z przewidywaniami sygnalizowanymi w pomiarze z 2014 – z uwagi na powszechną znajomość nazwy FE nie pozostaje zbyt wiele miejsca na wzrost wskaźnika ogólnej znajomości. To, na czym powinna się skupić uwaga, to poprawa świadomości czym są Fundusze Europejskie. Ostatni pomiar pokazuje wyraźnie, że niewiele się w tym względzie zmieniło porównując do 2014 r. – odsetek osób, które deklarują, że wiedzą co się kryje pod pojęciem Fundusze Europejskie pozostaje na tym samym poziomie (63%). Stąd aktualna pozostaje rekomendacja o przybliżaniu Polakom tego czym są FE (abstrahując od zakorzenionego w społecznej świadomości postrzegania FE jako środków na rozwój szeroko pojętej infrastruktury), w jaki sposób są obecne w ich codziennym życiu i jak można z nich skorzystać (co zresztą realizowane jest w aktualnej kampanii informacyjnej „Zapytaj o FE”).

Znajomość ogólna nazwy FE jest również pochodną stosunku do członkostwa Polski w UE. Znajomość pojęcia FE przynajmniej z nazwy deklaruje 95% zwolenników obecności Polski w Unii (a 73% wie czym są FE) i tylko 61% przeciwników (w tym tylko 30% orientuje się co się kryje za tym pojęciem).

Wykres 13 (P3) Czy spotkał(a) się Pan(i) z określeniami „Fundusze Europejskie” lub „Fundusze Unijne”? (porównanie między latami)

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja; 2015 r. – N=1600, EuConsult; 2014 r. – N=5040, Realizacja; 2012 r. – N=1604, Grupa IQS; 2011 r. – N=1600, TNS OBOP; 2010 r. – N=1611, Millward Brown SMG/KRC; 2009 r. – N=1610, PBS DGA; 2008 r. – 2019, PAG Uniconsult, Pentor; 2006 r. – 1023, PBS DGA

Podstawa: Wszyscy respondenci.

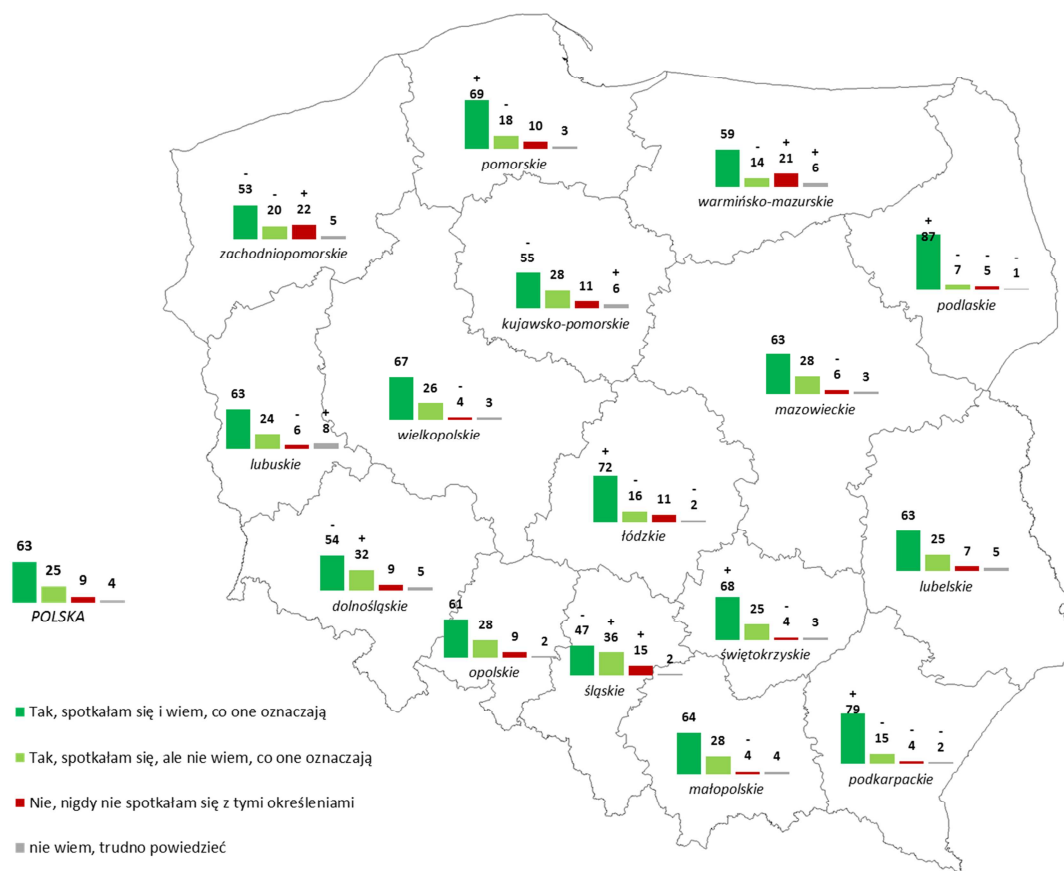
A-I – oznacza różnice istotne statystycznie pomiędzy pomiarami, litera przy wartości oznacza wartość istotnie wyższą.

Osoby, które spotkały się z pojęciem Fundusze Europejskie/Fundusze Unijne i deklarują, że wiedzą czym są te Fundusze to istotnie częściej osoby lepiej wyedukowane (z wykształceniem wyższym – 86% i średnim – 72%), młode, ale nie najmłodsze badane roczniki – 25-34 l. (72%) i w średnim wieku: 35-44 l. (67%) i 45-54 l. (68%), aktywne zawodowo (pracujący – 70%, przedsiębiorcy – 83% i rolnicy – 71%), a także mieszkańcy mniejszych miast 50-100 tys. (71%). Wyraźniej mniej jest ich natomiast wśród osób starszych (65+), słabiej wykształconych (wykształcenie podstawowe i zasadnicze zawodowe), nieaktywnych zawodowo (emerytów/rencistów) lub bezrobotnych, oraz mieszkańców średniej wielkości miast (100-200 tys.). Wśród grup tych również istotnie częściej wskazywany jest brak znajomości pojęcia FE lub znajomość wyłącznie z nazwy.

Na poziomie województw wyraźnie częściej znajomość i wiedzę o FE posiadają mieszkańcy: łódzkiego, pomorskiego oraz województw zaliczanych do Polski Wschodniej – podkarpackiego, podlaskiego i świętokrzyskiego. Wyraźniej mniej takich osób, podobnie jak w 2014 r., jest wśród mieszkających w województwach północnych: kujawsko-pomorskim i zachodniopomorskim, a na południu – wśród mieszkańców województw: śląskiego i dolnośląskiego. Co piąty mieszkaniec województwa zachodniopomorskiego i warmińsko-mazurskiego w ogóle nie zetknął się z pojęciem Fundusze Europejskie.

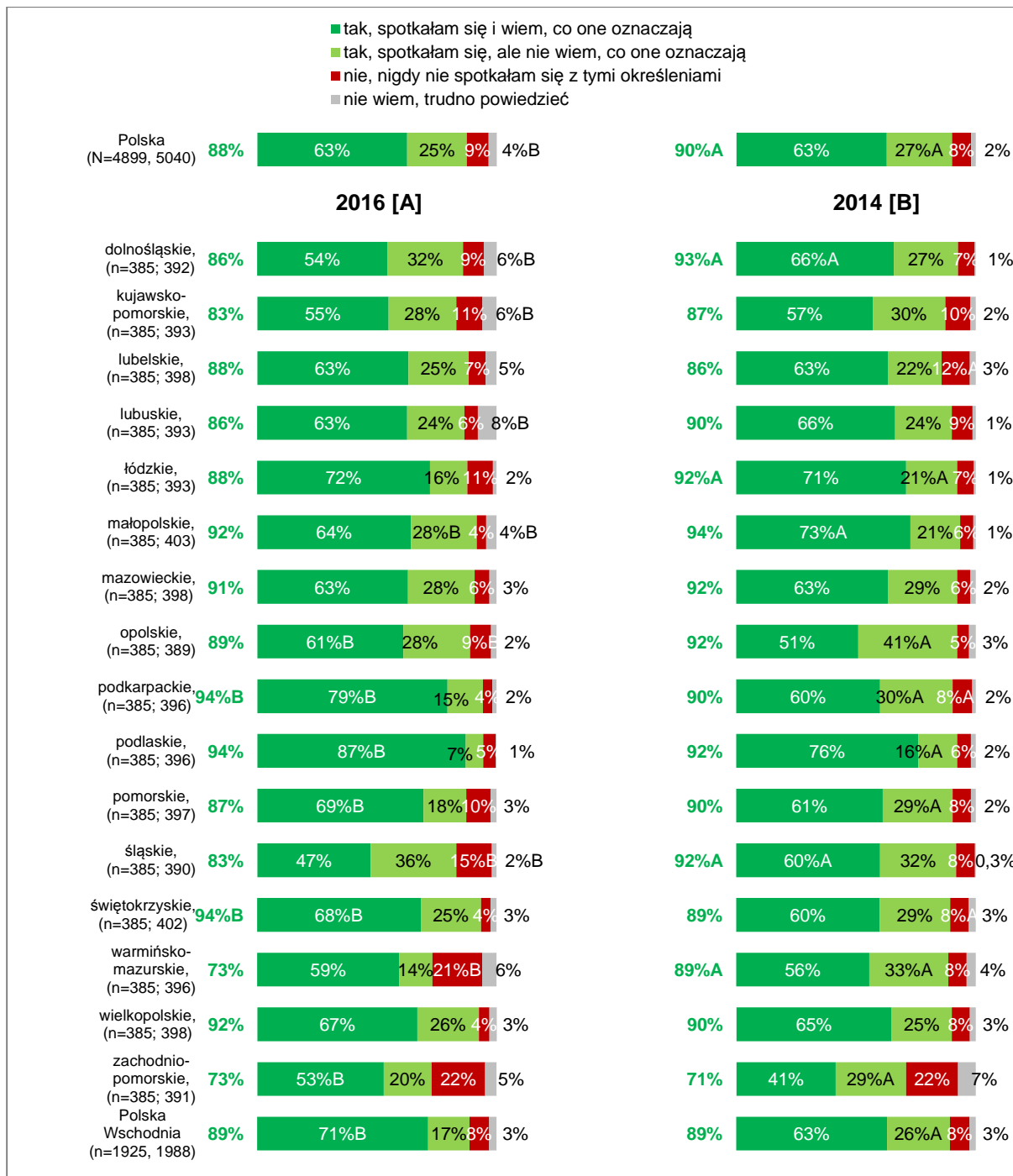
Wykres 14 (P3) Czy spotkał(a) się Pan(i) z określeniami „Fundusze Europejskie” lub „Fundusze Unijne”? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie)

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
 Podstawa: Wszyscy respondenci.
 +/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

Porównując ogólną znajomość pojęcia FE (zna przynajmniej z nazwy) w odniesieniu do wyników z 2014 r. należy zauważyć wyraźny wzrost odsetka znających w województwach: świętokrzyskim (o 5 pp.) i podkarpackim (o 4 pp.). Spadek znajomość ogólnej dotyczy natomiast województw: warmińsko-mazurskiego (o 16 pp.), śląskiego (o 9 pp.), dolnośląskiego (o 7 pp.) i łódzkiego (o 4 pp.).

Wykres 15 (P3) Czy spotkał(a) się Pan(i) z określeniami „Fundusze Europejskie” lub „Fundusze Unijne”? (porównanie 2016 vs 2014 - wg województw)
 Na wykresie prezentowany jest rozkład odpowiedzi dla 2016 [A] i 2014 [B] oraz łączny odsetek odpowiedzi pozytywnych (tak) wskazujących na kontakt z określeniami „Fundusze Europejskie” lub „Fundusze Unijne”.

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja; 2014 r. – N=5040, Realizacja. Podstawa: Wszyscy respondenci.

A-B – oznacza różnice istotne statystycznie pomiędzy pomiarami, litera przy wartości oznacza wartość istotnie wyższą.

Zapytani o to, czym są Fundusze Europejskie Polacy znający to pojęcie przynajmniej z nazwy najczęściej przywołują poprawne skojarzenia z funduszami, środkami finansowymi przekazywanymi z Unii na rozwój kraju (52%) oraz w następnej kolejności, bardziej trafne, z dotacjami, pieniędzmi kierowanymi na bardzo konkretne projekty/inwestycje (17%).

Podobnie rozumiane były Fundusze Europejskie w poprzednich edycjach badania (2009-2015) – po pierwsze jako pieniądze, dotacje z UE, po drugie jako dotacje na konkretne inwestycje, a po trzecie jako dofinansowanie rolnictwa. Ten ostatni aspekt jest wyraźnie rzadziej wskazywany niż w poprzednich latach.

Co dziesiąty deklarujący znajomość terminu FE przynajmniej z nazwy miał problem ze zdefiniowaniem co się kryje pod tą nazwą. Co zrozumiałe wyraźnie częściej dotyczyło to osób, które słyszały o FE, ale nie wiedzą czym one są – co trzecia z nich nie potrafiła wymienić żadnego skojarzenia związanego z tym pojęciem.

Istotnie więcej osób, dla których FE to „ogólnie pomoc finansowa z UE” było wśród osób młodych: 25-34 l. (58%), lepiej wykształconych (z wykształceniem średnim – 55% i wyższym – 58%) oraz pracujących (54%). Natomiast istotnie mniej takich osób było wśród słabiej wykształconych (z wykształceniem podstawowym i zasadniczym zawodowym), starszych (45-54 l. i 65+), nieaktywnych zawodowo (emeryci/renciści) i bezrobotnych.

Wykres 16 (P4) Czym Pana(i) zdaniem są Fundusze Europejskie?

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.

Na poziomie regionalnym Fundusze Europejskie w znaczeniu „pomocy finansowej z UE, funduszy na rozwój kraju” istotnie częściej wskazywane były przez mieszkańców województwa lubuskiego (59%). Wyraźnie więcej osób rozumiejących FE jako: (1) *środki na rozwój rolnictwa / dopłaty dla rolników* było wśród mieszkańców województw zaliczanych do Polski Wschodniej: podkarpackiego (19%), warmińsko-mazurskiego (11%) i świętokrzyskiego (9%); (2) *wsparcie przedsiębiorczości* było wśród mieszkańców województw: podkarpackiego (10%), małopolskiego (7%) i podlaskiego (7%).

Tabela 3 (P4) Czym Pana(i) zdaniem są Fundusze Europejskie? (2016 - wg województw)

	POLSKA	dolnośląskie	kujawsko-pomorskie	lubelskie	lubuskie	łódzkie	małopolskie	mazowieckie	opolskie	podkarpackie	podlaskie	pomorskie	śląskie	świętokrzyskie	warmińsko-mazurskie	wielkopolskie	zachodnio-pomorskie	Polska Wschodnia
ogólnie pomoc finansowa, pomoc Unii Europejskiej, fundusze \ środki na rozwój kraju	52%	42%-	51%	57%	59%+	57%	50%	57%	57%	47%-	56%	55%	51%	56%	47%	51%	47%	53%
pomoc finansowa \ dotacje skierowana na określony projekt, inwestycje	17%	17%	11%-	14%	14%	18%	20%	12%-	14%	22%+	16%	24%+	18%	18%	16%	21%	14%	17%
wspólne pieniądze krajów członkowskich	6%	11%+	5%	11%+	6%	6%	3%-	5%	10%+	3%-	4%	10%+	4%	7%	8%	2%-	8%	6%
środki na rozwój rolnictwa \ dopłaty do rolnictwa	6%	4%	4%	4%	4%	4%	7%	7%	3%-	19%+	8%	2%-	1%-	9%+	11%+	4%	4%	10%+
wsparcie gospodarki ogólnie	5%	2%-	4%	7%	10%+	3%	4%	7%	7%	3%-	11%+	4%	5%	6%	2%-	3%	3%	6%+
wyrównywanie poziomu życia, środki na rozwój w sferze społecznej	4%	2%-	3%	4%	5%	4%	5%	7%+	4%	4%	4%	4%	5%	6%	2%	3%	5%	4%
wsparcie przedsiębiorczości (zakładanie i rozwój firm)	4%	4%	2%-	2%-	3%	3%	7%+	6%	4%	10%+	7%+	3%	1%-	3%	1%-	3%	6%	5%
środki na rozwój regionów	2%	2%	1%-	1%	2%	3%	5%+	3%	1%	-	2%	1%-	3%	3%	2%	1%	1%	2%
inne	2%	3%	2%	1%	2%	3%	2%	2%	3%	1%	2%	1%	3%	1%	2%	1%-	4%	2%
nie wiem	11%	17%+	22%+	12%	8%	7%-	9%	8%	10%	4%-	7%-	4%-	16%+	5%-	11%	17%+	13%	8%-
<i>Wielkość próby:</i>	4287	331	320	340	333	338	353	349	342	363	363	336	320	360	282	356	280	1708

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.

Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.

+/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

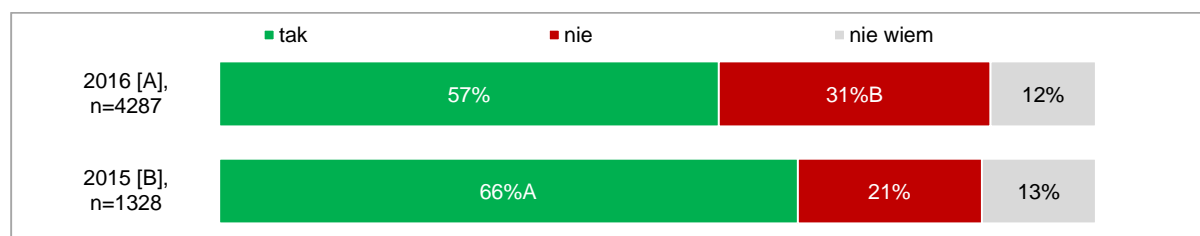

Znak Funduszy Europejskich rozpoznało niespełna 60% osób znających pojęcie FE przynajmniej z nazwy - to mniej niż w 2015 r. (spadek o 9 pp.). Istotnie częściej znak FE kojarzyły osoby, które wiedzą czym są Fundusze Unijne (63%). Wśród osób, które znają FE jedynie z nazwy odsetek osób, które przyznały, że zetknęły się z tym znakiem był wyraźnie niższy (41%).

Istotnie większa rozpoznawalność znaku dotyczy tych grup osób, które są lepiej zaznajomione z FE: osób młodych i w średnim wieku (20-44 l.), lepiej wykształconych (z wykształceniem co najmniej średnim), aktywnych zawodowo (pracujących, przedsiębiorców) lub uczących się (uczniowie/studenci), mieszkańców największych miast (500 tys.+).

Na przeciwnym biegunie – znacząco słabiej kojarzący znak FE – były osoby starsze (65+), słabiej wykształcone, nieaktywne zawodowo (emeryci/renciści), bezrobotni, niepracujący oraz mieszkańcy większych miast (200-500 tys. mieszkańców).

Wykres 17 (P39) Czy widział(a) Pan(i) wcześniej ten znak? (porównanie między latami)

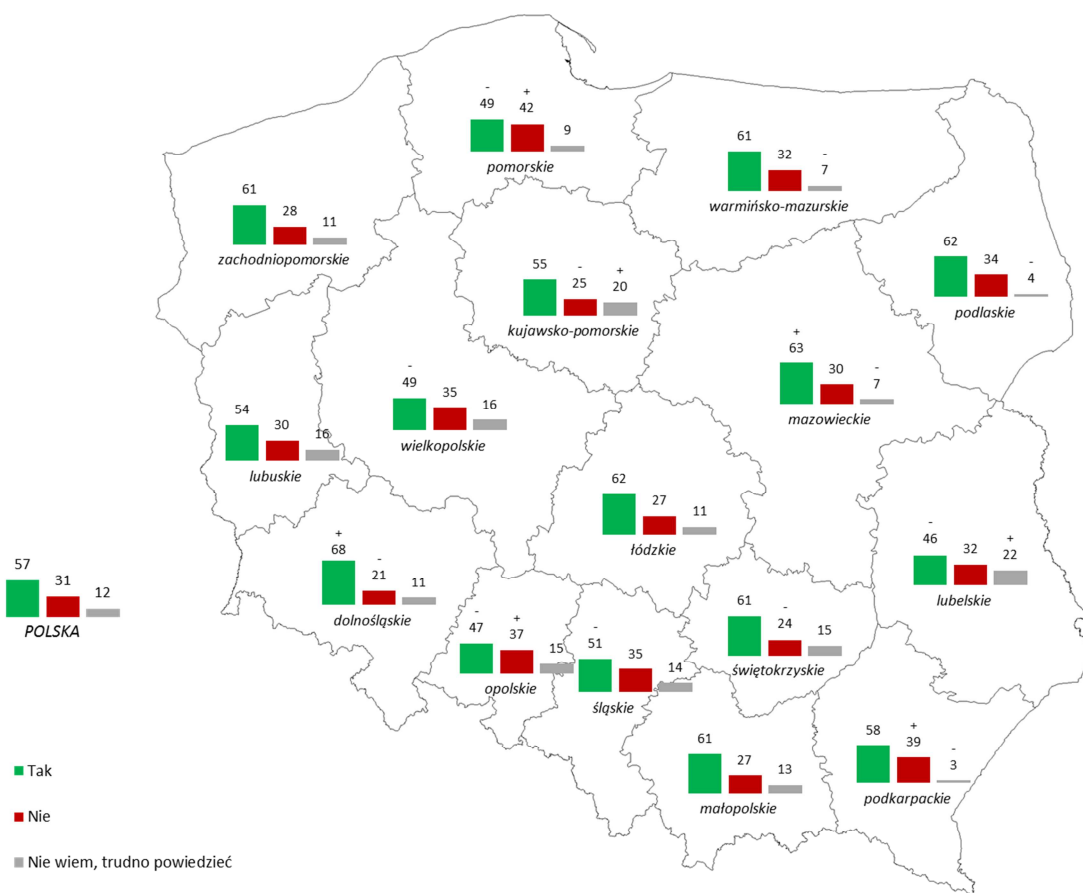

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja; 2015 r. – N=1600, EuConsult;
Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.

A-B – oznacza różnice istotne statystycznie pomiędzy pomiarami, litera przy wartości oznacza wartość istotnie wyższą.

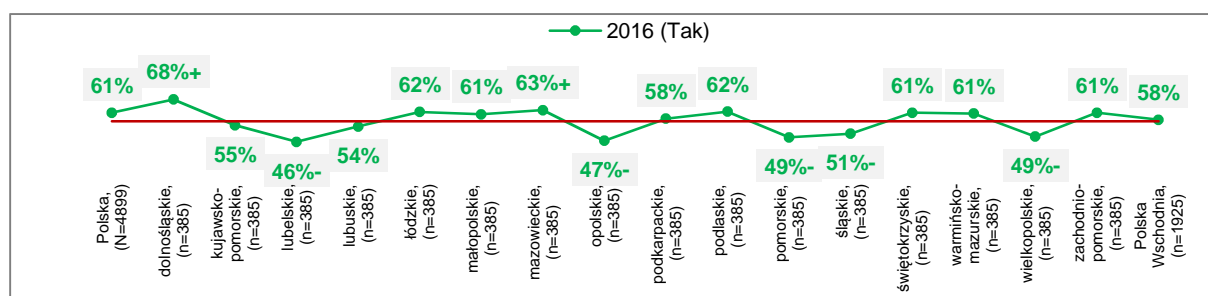
Z perspektywy regionów na plus pod względem znajomości znaku FE wyróżniają się mieszkańcy województw: dolnośląskiego i mazowieckiego. Wyraźnie rzadziej ze znakiem tym spotkali się mieszkańcy: lubelskiego, opolskiego, pomorskiego, śląskiego i wielkopolskiego.

Wykres 18 (P39) Czy widział(a) Pan(i) wcześniej ten znak? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie)

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
 Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.
 +|- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

Wykres 19 (P39) Czy widział(a) Pan(i) wcześniej ten znak? (2016 - wg województw) Na wykresie prezentowany jest rozkład odpowiedzi twierdzących „tak”.

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
 Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.
 +|- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

Główne źródło kontaktu ze znakiem FE stanowiły telewizja i tablice informacyjne umieszczane przy inwestycjach unijnych (po 30% wskazań). Inaczej niż przed rokiem gdzie

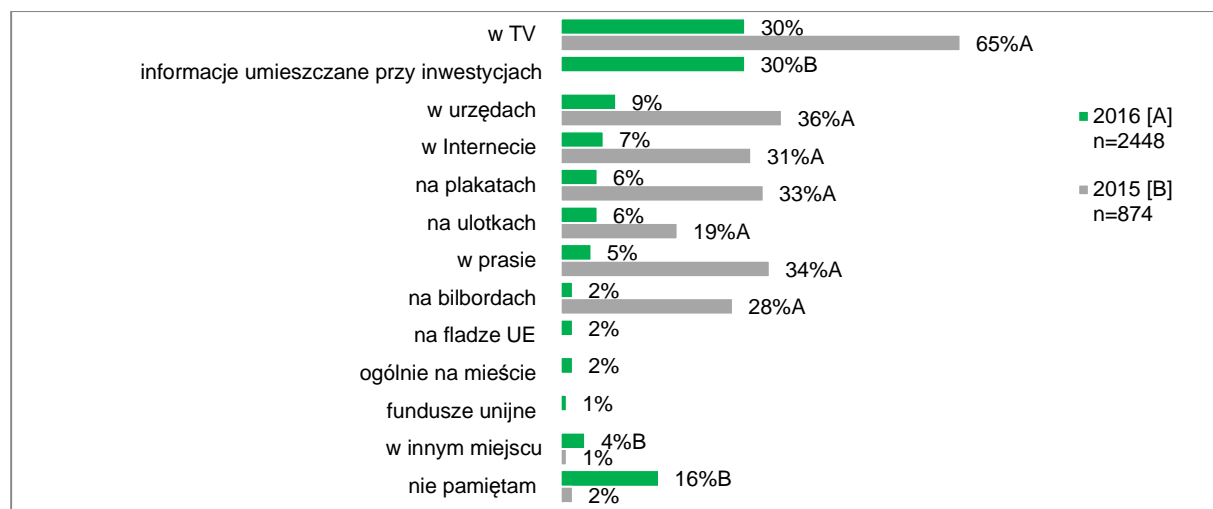
wyraźnie dominowała telewizja (65%), w obecnym pomiarze wskazywano ją o połowę rzadziej. Natomiast pojawiła się kategoria, która nie była wyróżniona poprzednio – tablice informacyjne umieszczane przy inwestycjach unijnych, w miejscu realizacji projektów finansowanych z FE. Ogólnie respondenci wymieniali mniej punktów styku z graficznym symbolem Funduszy Europejskich niż przed rokiem, na co wyraźnie wskazują różnice w odsetkach wskazań na poszczególne źródła informacji¹.

Ze znakiem FE w telewizji znacząco częściej spotkały się osoby w wieku 45-54 l. (35%) i 55-64 l. (36%), słabiej wykształcone - z wykształceniem podstawowym (37%) i zasadniczym zawodowym (38%), rolnicy (40%), emeryci i renciści (35%) oraz mieszkańcy wsi (33%). Natomiast wyraźnie mniej osób, które miały kontakt ze znakiem FE dzięki telewizji było w grupie osób młodszych – 25-34 l. (27%), lepiej wykształconych – z średnim i wyższym wykształceniem (po 25%), prowadzących własną działalność gospodarczą (18%), uczniów i studentów (21%) oraz bezrobotnych (21%), a także mieszkańców dużych miast (200-500 tys.) – (20%).

Kontakt ze znakiem FE na tablicach informacyjnych istotnie częściej deklarowały osoby z wyższym wykształceniem (37%), uczniowie i studenci (37%) oraz mieszkańcy dużych miast (200-500 tys.) – (37%).

Wyraźnie częściej problem z przypomnieniem sobie gdzie widziano znak FE miały osoby niepracujące – zajmujące się domem (26%) i z innych powodów (40%), a także mieszkańcy wsi (20%) i osoby z średnim wykształceniem (20%).

Wykres 20 (P40) Gdzie widział(a) Pan(i) ten znak? (porównanie między latami)

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja; 2015 r. – N=1600, EuConsult;
Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy i znający znak Funduszy Europejskich.
A-B – oznacza różnice istotne statystycznie pomiędzy pomiarami, litera przy wartości oznacza wartość istotnie wyższą.

¹ Niższe odsetki wskazań na poszczególne obszary mogą, poza poziomem wiedzy respondentów, wynikać ze zmiany organizacji pytania. W poprzednich edycjach badania ankietę wspomagał się prekodowaną listą odpowiedzi – mógł przyporządkować odpowiedź respondenta do listy odpowiedzi. Zabiera to zdecydowanie mniej czasu dzięki czemu łatwiej utrzymać odpowiedni poziom zaangażowania respondenta w dalszej części wywiadu. W bieżącej edycji pytanie miało charakter otwarty – ankieter zawsze był zobowiązany dokładnie zapisać odpowiedź respondenta, nie dysponował listą odpowiedzi. W kolejnej edycji rekomendujemy wykorzystanie prekodowanej listy odpowiedzi.

Telewizja była wyraźnie częściej źródłem kontaktu ze znakiem FE dla mieszkańców: lubelskiego (42%), mazowieckiego (38%), śląskiego (38%) i wielkopolskiego (38%). Tablice informacyjne natomiast znacząco częściej wskazywali mieszkający w województwach: małopolskim (42%) i podkarpackim (49%). Chociaż telewizja i tablice informacyjne są najczęstszą formą kontaktu ze znakiem FE, obserwujemy pewne zróżnicowanie w źródłach kontaktu na poziomie województw. W urzędach wyraźnie częściej z logiem FE spotkali się mieszkańcy: kujawsko-pomorskiego, lubelskiego, mazowieckiego, świętokrzyskiego. Plakaty jako źródło kontaktu wymieniane były częściej w lubelskim, pomorskim i świętokrzyskim.

Co czwarty mieszkaniec województwa łódzkiego i śląskiego nie potrafił powiedzieć gdzie zetknął się ze znakiem FE – to wyraźnie więcej niż w skali kraju.

Tabela 4 (P40) Gdzie widział(a) Pan(i) ten znak? (2016 - wg województw)

	POLSKA	dolnośląskie	kujawsko-pomorskie	lubelskie	lubuskie	łódzkie	małopolskie	mazowieckie	opolskie	podkarpackie	podlaskie	pomorskie	śląskie	świętokrzyskie	warmińsko-mazurskie	wielkopolskie	zachodnio-pomorskie	Polska Wschodnia
na tablicach informacyjnych (na budynkach i obiektach sfinansowanych przez Unię, w pracy, w szkole, przy inwestycjach unijnych)	30%	29%	29%	32%	27%	26%	42%+	24%	32%	49%+	32%	30%	22%-	33%	37%	14%-	34%	37%+
w telewizji	30%	25%	17%-	42%+	22%-	22%-	16%-	38%+	27%	29%	28%	26%	38%+	24%-	22%-	53%+	19%-	29%
w urzędzie (ogólnie)	9%	9%	19%+	12%	15%+	6%-	5%-	17%+	9%	6%-	8%	7%	5%-	15%+	3%-	2%-	7%	9%
w internecie	7%	1%-	5%	14%+	24%+	3%-	6%	14%+	1%-	4%-	18%+	15%+	1%-	5%	6%	3%-	8%	9%+
na plakatach	6%	4%	7%	12%+	4%	5%	3%	5%	5%	3%-	4%	16%+	7%	11%+	5%	1%-	10%	7%
w ulotkach, broszurach	6%	4%	7%	9%	6%	11%+	6%	6%	4%	4%	16%+	1%-	2%-	10%	7%	1%-	3%	9%+
w gazetach, prasie	5%	1%-	3%	3%	8%	1%-	6%	13%+	2%	3%	-	7%	2%	2%-	5%	1%-	3%	2%-
na billboardach	2%	3%	2%	1%	2%	-	2%	1%	4%	-	3%	4%	6%	4%	-	1%	5%	2%
na fładze	2%	4%	1%	2%	3%	9%+	-	2%	1%	1%	-	2%	-	-	-	1%	1%	1%-
ogólnie na mieście	2%	4%	3%	4%	1%	-	3%	-	1%	2%	1%	1%	1%	2%	-	1%	2%	2%
fundusze unijne	1%	2%	-	1%	1%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11%+	2%	-	2%+
inne	4%	10%+	3%	2%-	3%	2%	8%+	2%-	1%-	3%	4%	1%-	4%	5%	5%	4%	4%	4%
nie pamiętam \ nie wiem	16%	18%	20%	10%-	14%	24%+	21%	13%	22%	7%-	10%-	11%-	25%+	9%-	10%-	18%	19%	9%-
Wielkość próby:	2448	226	176	158	181	209	214	219	161	212	225	164	162	221	172	175	172	988

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
 Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy i znający znak Funduszy Europejskich
 +/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

5.3. Zainteresowanie i poziom wiedzy o Funduszach Europejskich

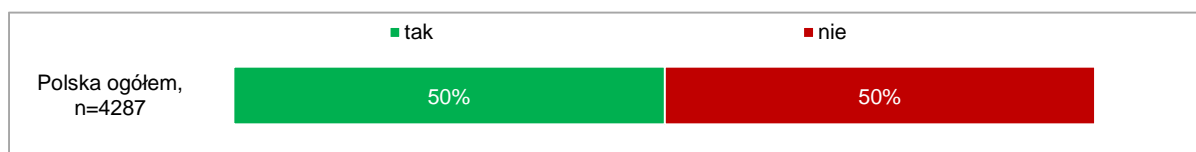
Informacje zebrane w tym rozdziale pozwolą ocenić poziom zainteresowania i stan wiedzy o Funduszach Europejskich. W jakim stopniu Polacy, którzy zetknęli się z pojęciem Funduszy Europejskich interesują się informacjami o FE? Co jest dla nich szczególnie ciekawe? Jakie mają potrzeby informacyjne? Jak oceniają swój stan wiedzy na temat FE? Jak bardzo są zorientowani w tematyce FE? Czy wiedzą na co dokładnie przeznaczają się środki z FE? Kto może się o nie ubiegać? Gdzie można złożyć wniosek o dotację? Odpowiedzi na te pytania pozwolą zastanowić się nad potencjalnymi odbiorcami i zakresem komunikacji o Funduszach Unijnych.

Zainteresowanie tematyką Funduszy Europejskich deklaruje **połowa osób**, które kiedykolwiek zetknęły się z tym pojęciem. Naturalnie większe zainteresowanie przejawiają ci, którzy wiedzą cokolwiek o FE (57%), niż osoby, które znają je jedynie z nazwy (31%) (choć można by oczekiwać, że to właśnie ta grupa chciałaby się dowiedzieć czegoś więcej o FE).

Wykształcenie i aktualna sytuacja zawodowa wyraźnie determinują poziom zainteresowania informacjami o FE. Osoby lepiej wykształcone – z wykształceniem średnim (56%) i wyższym (67%), aktywne zawodowo – pracujące na umowę (53%), prowadzące własną działalność gospodarczą (76%), utrzymujące się z rolnictwa (58%) oraz mieszkańcy dużych miast (200-500 tys.) - (63%) znacząco częściej interesują się tematyką Funduszy Unijnych.

Poziom zainteresowania nie jest natomiast zróżnicowany płcią i wiekiem – wyjątkiem są tutaj osoby starsze, które ukończyły 65 r.ż. (w tej grupie jest istotnie mniej deklarujących zainteresowanie dla FE – 45%). Wyraźnie mniej zainteresowanych informacjami o FE jest również wśród grup słabiej wyedukowanych (wykształcenie podstawowe i zasadnicze zawodowe), nieaktywnych zawodowo – emerytów i rencistów, bezrobotnych, niepracujących zajmujących się domem oraz mieszkańców małych miast (do 50 tys.).

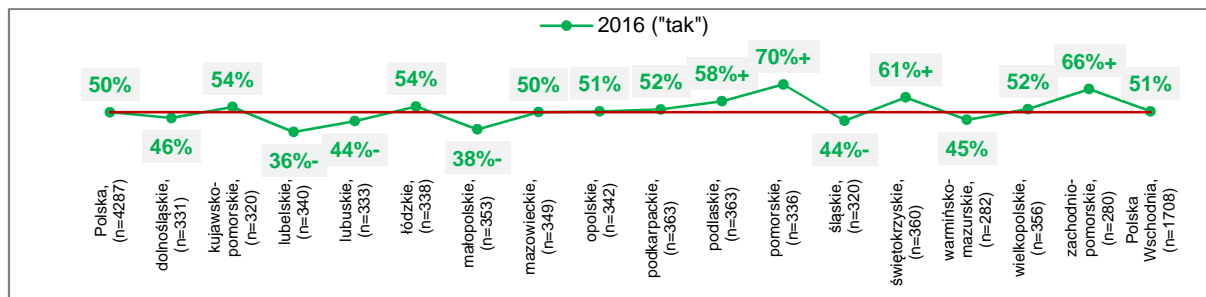
Wykres 21 (P5) Czy tematyka Funduszy Europejskich jest dla Pana(i) interesująca?

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.

Na poziomie regionów istotnie więcej zainteresowanych tematyką Funduszy jest w województwach: pomorskim (70%), zachodniopomorskim (66%), świętokrzyskim (61%) i podlaskim (58%). Wyraźnie niższy poziom zainteresowania obserwujemy wśród mieszkańców województw: śląskiego (44%), lubuskiego (44%) i lubelskiego (36%).

Wykres 22 (P5) Czy tematyka Funduszy Europejskich jest dla Pana(i) interesująca? (2016 – wg województw)
Na wykresie prezentowany jest odsetek odpowiedzi pozytywnych „tak”.

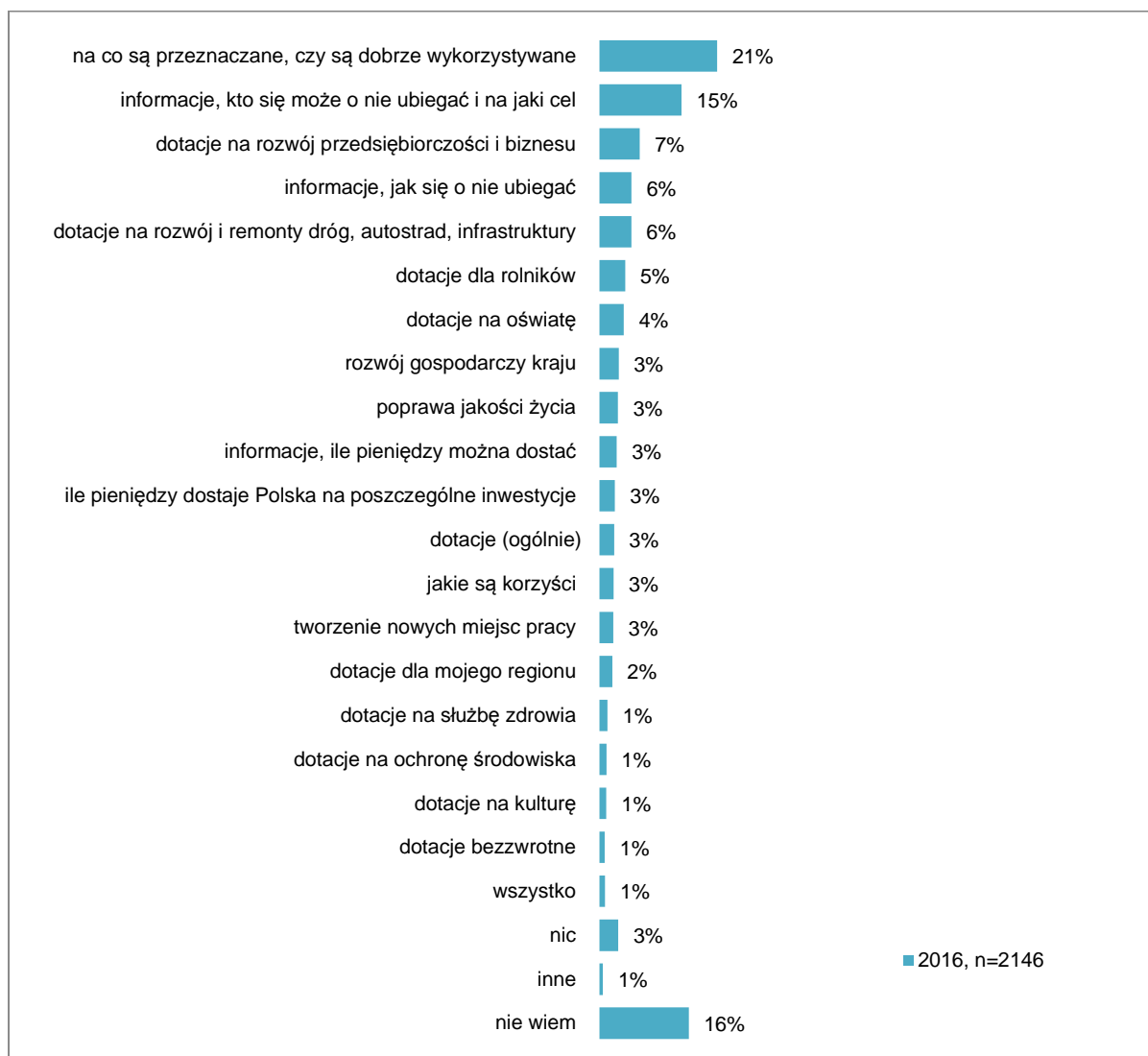

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja;
Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.
+/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

Jakie informacje o FE najbardziej interesują Polaków? Osoby, które słyszały o Funduszach Unijnych i są zainteresowane tą tematyką w pierwszej kolejności chcieliby się dowiedzieć na co przeznaczane są środki z FE, jakie przedsięwzięcia są realizowane z FE i czy te środki są wykorzystane zgodnie z interesem społecznym, czyli dobrze (21%). W drugiej kolejności interesujące jest kto, na jaki cel i w jaki sposób może ubiegać się o dofinansowanie z Funduszy Unijnych (15% i 6%), czyli perspektywa ogólna. Następnie pojawia się perspektywa szczegółowa – dotacje skierowanej na konkretne obszary tj. dotacje na rozwój przedsiębiorczości (7%), dotacje na remont i budowę infrastruktury drogowej, miejskiej (6%), dotacje dla rolników (5%) czy dotacje na oświatę (4%). Oczekiwania co do informacji są bardzo zróżnicowane, przy czym co szósta osoba nie potrafi sprecyzować co jest dla niej interesujące.

Duże zróżnicowanie potrzeb informacyjnych utrudnia zdefiniowanie preferencji poszczególnych grup demograficznych. Wykorzystaniem FE najbardziej zainteresowani są pracujący (23%) i mieszkańcy dużych miast (32%). Informacjami o tym kto i na jakich warunkach może uzyskać dotację istotnie częściej interesują się osoby z wyższym wykształceniem (19%) i rolnicy (18%). Wiedzą o dotacjach na rozwój przedsiębiorczości/biznesu wyraźnie częściej interesują się osoby młode – 20-24 l. (12%).

Wykres 23 (P6) Co Pana(ia) interesuje najbardziej jeśli chodzi o Fundusze Europejskie?

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy i interesujący się tematyką Funduszy Europejskich.

Na poziomie regionów wyraźnie częściej zainteresowanie tym na jakie cele, obszary, przedsięwzięcia przeznaczane są środki z FE przejawiają mieszkańcy województw: pomorskiego (41%) i śląskiego (29%).

Informacjami o tym kto, na co i jak może uzyskać dotację z Funduszy Europejskich bardziej zainteresowani są mieszkańcy Podkarpacia (43%).

Tematyka dotacji na rozwój przedsiębiorczości/własnego biznesu zdecydowanie częściej pojawia się wśród oczekiwań wyrażanych przez mieszkańców województw: lubuskiego (13%) i podlaskiego (16%).

Tabela 5 (P6) Co Pana(ia) interesuje najbardziej jeśli chodzi o Fundusze Europejskie? (2016 - wg województw)

	POLSKA	dolnośląskie	kujawsko-pomorskie	lubelskie	lubuskie	łódzkie	małopolskie	mazowieckie	opolskie	podkarpackie	podlaskie	pomorskie	śląskie	świętokrzyskie	warmińsko-mazurskie	wielkopolskie	zachodnio-pomorskie	Polska Wschodnia
na co są przeznaczane, czy są dobrze wykorzystywane	21%	13%-	28%	18%	19%	13%-	14%-	22%	16%	19%	7%-	41%+	29%+	9%-	18%	24%	24%	13%-
informacje, kto się może o nie ubiegać i na jaki cel	15%	10%	15%	13%	16%	15%	18%	14%	12%	43%+	11%	20%	6%-	9%-	13%	7%-	20%	18%+
dotacje na rozwój przedsiębiorczości i biznesu	7%	3%-	3%-	11%	13%+	7%	7%	10%	7%	4%	16%+	3%-	9%	11%	10%	4%	7%	11%+
informacje, jak się o nie ubiegać	6%	10%	3%	11%	14%+	2%-	7%	3%	8%	12%+	4%	10%+	1%-	2%-	9%	2%-	9%	7%
dotacje na rozwój i remonty dróg, autostrad, infrastruktury	6%	7%	5%	2%-	5%	8%	4%	8%	2%-	2%-	6%	3%	9%	6%	2%-	5%	9%	4%-
dotacje dla rolników	5%	3%	3%	5%	3%	13%+	4%	3%	2%-	7%	17%+	-	-	9%+	10%	5%	2%-	10%+
dotacje na oświatę	4%	2%-	2%	5%	3%	4%	4%	6%	3%	4%	6%	5%	4%	5%	3%	7%	3%	5%
rozwój gospodarczy kraju	3%	3%	1%-	12%+	5%	1%-	4%	3%	1%-	4%	4%	1%-	2%	9%+	2%	4%	4%	6%+
poprawa jakości życia	3%	3%	2%	2%	2%	5%	6%	2%	4%	1%-	2%	-	4%	10%+	2%	6%	2%	4%
informacje, ile pieniędzy można dostać	3%	1%	3%	5%	2%	3%	6%	2%	7%	3%	4%	4%	4%	3%	1%-	3%	4%	3%
nic szczególnego	3%	4%	2%	3%	1%-	1%-	4%	6%	5%	3%	2%	2%	4%	2%	2%	4%	4%	2%
ile pieniędzy dostaje Polska na poszczególne inwestycje	3%	5%	1%-	2%	3%	4%	1%-	5%	5%	1%-	3%	5%	3%	1%-	2%	1%-	4%	2%-
dotacje (ogólnie)	3%	3%	1%	1%-	5%	3%	5%	2%	1%	1%-	4%	1%	4%	6%	4%	3%	2%	3%
dotacje dla mojego regionu	2%	2%	3%	3%	4%	3%	-	1%-	2%	2%	5%	1%-	4%	6%+	7%+	2%	2%	5%+
jakie są korzyści	3%	5%	6%	1%-	1%-	3%	3%	1%-	3%	1%	1%-	3%	2%	3%	2%	5%	2%	2%
tworzenie nowych miejsc pracy	3%	3%	1%-	3%	1%	1%-	3%	2%	1%-	3%	4%	1%	2%	3%	8%+	5%	2%	4%
dotacje na służbę zdrowia	1%	1%	2%	-	3%	1%	2%	2%	-	1%	2%	1%	1%	2%	1%	2%	1%	2%

	POLSKA	dolnośląskie	kujawsko-pomorskie	lubelskie	lubuskie	łódzkie	małopolskie	mazowieckie	opolskie	podkarpackie	podlaskie	pomorskie	śląskie	świętokrzyskie	warmińsko-mazurskie	wielkopolskie	zachodnio-pomorskie	Polska Wschodnia
dotacje na ochronę środowiska	1%	2%	1%	1%	-	3%	1%	1%	2%	1%	4%+	1%	1%	1%	1%	1%	1%	2%
dotacje na kulturę	1%	1%	2%	2%	-	1%	1%	2%	1%	2%	-	1%	1%	2%	-	1%	1%	1%
wszystko	1%	3%	2%	1%	3%	-	2%	2%	1%	-	2%	-	-	-	1%	1%	-	1%
dotacje bezwrotne	1%	-	-	1%	-	1%	-	1%	2%	1%	1%	1%	6%+	-	-	-	1%	1%
inne	1%	1%	1%	-	-	-	1%	1%	-	-	-	1%	-	-	1%	2%	1%	-
nie wiem	16%	27%+	27%+	19%	7%-	22%+	16%	14%	24%+	7%-	11%-	7%-	14%	19%	7%-	22%	9%-	13%-
Wielkość próby:	2146	152	172	123	146	183	134	175	173	189	210	234	141	218	126	186	186	866

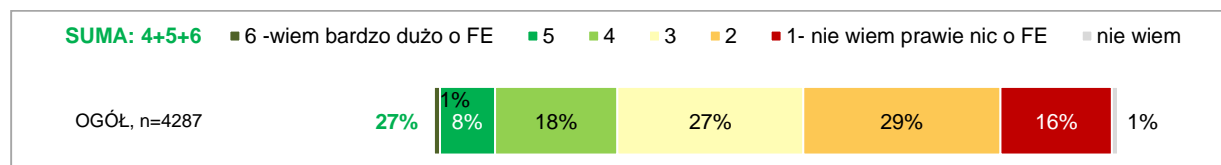
Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
 Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy i interesujący się tematyką Funduszy Europejskich.
 +/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

Jak wygląda samoocena poziomu wiedzy na temat Funduszy Europejskich? Mocna trójka (3.1) w szkolnej skali ocen (1-6) to średnia ocena jaką wystawili sobie ci, którzy kiedykolwiek zetknęli się z pojęciem FE.

Mimo 10-letniej obecności Funduszy Unijnych w Polsce, Polacy nadal nie czują się zbyt pewnie w tej tematyce – jedynie co czwarty ocenia swój stan wiedzy na co najmniej „4” (27%). Wyraźnie częściej w ten sposób oceniają swój poziom wiedzy mężczyźni (29%), osoby w wieku 35-44 l. (30%), lepiej wykształcone: z wykształceniem średnim (31%) i wyższym (40%), aktywni zawodowo – pracujący (31%) i przedsiębiorcy (55%) oraz mieszkańcy największych miast (500 tys.+ – (35%).

Na przeciwległym biegunie są osoby, które wyraźnie rzadziej oceniają swoją wiedzę o FE na co najmniej 4 i równocześnie częściej przyznają, że nie wiedzą prawie nic o FE: ludzie starsi (65 l.+), słabiej wykształceni – z wykształceniem podstawowym i zasadniczym zawodowym, nieaktywni zawodowo – emeryci i renciści, osoby bezrobotne lub niepracujące oraz mieszkańcy wsi.

Wykres 24 (P52) Jak by Pan(i) określił(a) swój poziom wiedzy na temat Funduszy Europejskich?

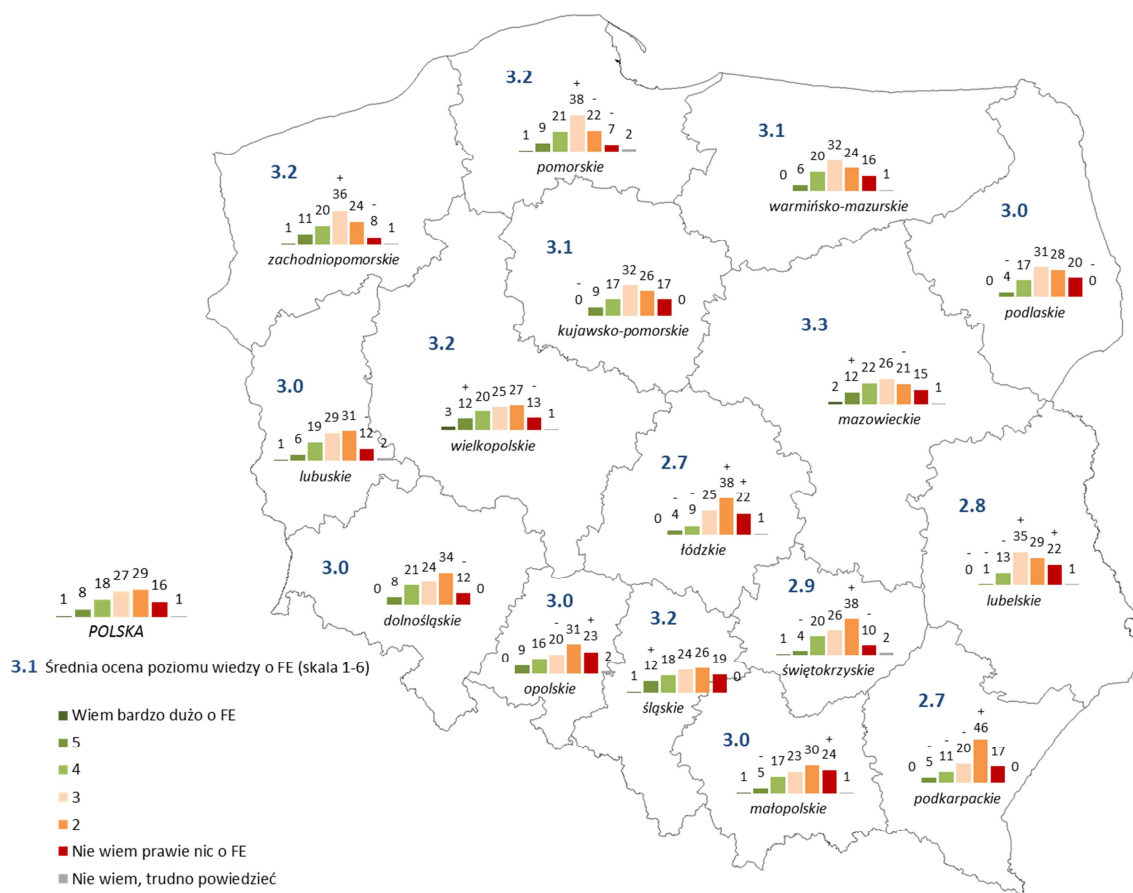

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.

Na poziomie regionów wyraźnie więcej osób, które swoją wiedzę oceniają na co najmniej „4” mieszka w województwie: mazowieckim (36%) i wielkopolskim (35%).

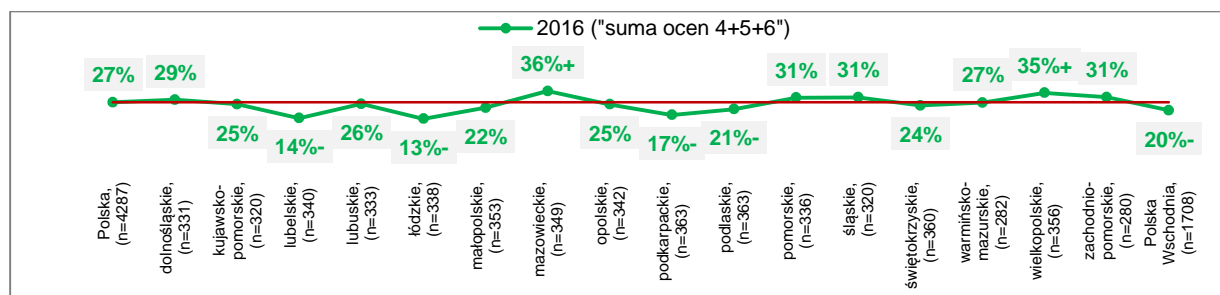
Z kolei co piąty, a nawet czwarty mieszkaniec województw: lubelskiego, łódzkiego, małopolskiego i opolskiego przyznaje, że nie wie prawie nic o Funduszach Europejskich.

Wykres 25 (P52) Jak by Pan(i) określił(a) swój poziom wiedzy na temat Funduszy Europejskich? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie)

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.
+/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

Wykres 26 (P52) Jak by Pan(i) określił(a) swój poziom wiedzy na temat Funduszy Europejskich? (2016 - wg województw)
Zaprezentowano sumę wskaźników od 4 do 6.

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.
+/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski

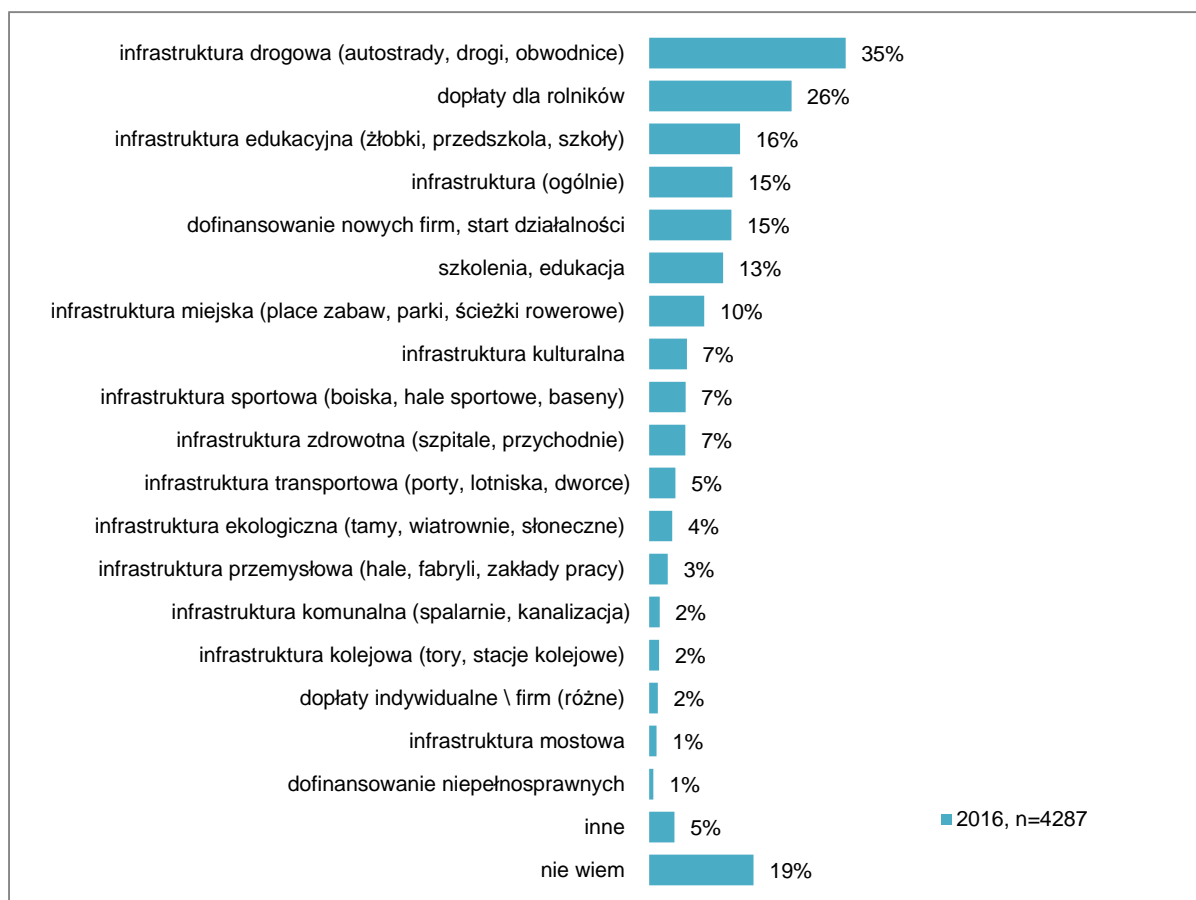
Czy Polacy orientują się na co przeznaczają się środki z Funduszy Europejskich? Jakimi celami, obszarami, działaniami są finansowane z pieniędzy unijnych? Zdecydowana większość (81%) osób, którym znane jest pojęcie Funduszy Europejskich przynajmniej z nazwy potrafi wymienić średnio 2 przykłady obszarów finansowanych ze środków unijnych.

Nadal jest jednak grupa osób, która ma z tym kłopot, mimo, że Fundusze Europejskie są obecne w Polsce od dekady. Co piąta osoba, która zetknęła się z terminem FE nie potrafi podać żadnego przykładu obszaru lub działania na jakie przeznaczane są środki z Funduszy Unijnych (19%²). Znacząco częściej są to osoby, które znają FE jedynie z nazwy (42%). Wyraźnie mniejsza wiedza dotycząca przeznaczenia dotacji unijnych dotyczy również najmłodszych wiekowo – 15-19 lat (27% odpowiedziało „nie wiem”), słabiej wykształconych – z wykształceniem podstawowym (27%) i zasadniczym zawodowym (23%), emerytów/rencistów (21%) i uczniów (25%), a także mieszkańców miast 100-200 tys. (25%).

W opinii Polaków środki z FE przeznaczane są głównie na **infrastrukturę**, w tym najczęściej na infrastrukturę drogową (35%) i edukacyjną (16%). Pozostałe często wymieniane obszary, poza infrastrukturą, to dopłaty dla rolników (25%), dofinansowanie przedsiębiorczości (15%) oraz szkolenia i edukacja (13%).

Porównując do poprzednich pomiarów (2011-2015) wyraźnie widać, że na czele rankingu wskazywane są te same obszary wykorzystania FE: infrastruktura drogowo/transportowa, dotacje dla rolników, infrastruktura edukacyjna, edukacja, szkoły, dotacje dla firm i ogólnie inwestycje infrastrukturalne. Nadal postrzegamy obecność FE przez pryzmat najbardziej widocznych efektów ich wykorzystania – dróg, autostrad, szkół, przedszkoli, ale zauważamy również inne aspekty mniej wymierne – rozwój przedsiębiorczości, poprawę konkurencyjności na rynku pracy etc.

² Wyższy odsetek odpowiedzi „nie wiem” i niższe odsetki wskazań na poszczególne obszary może, poza poziomem wiedzy respondentów, wynikać ze zmiany organizacji pytania. W poprzednich edycjach badania ankietę wspomagał się prekodowaną listą odpowiedzi – mógł przyporządkować odpowiedź respondenta do listy odpowiedzi. Zabiera to zdecydowanie mniej czasu dzięki czemu łatwiej utrzymać odpowiedni poziom zaangażowania respondenta w dalszej części wywiadu. W bieżącej edycji pytanie miało charakter otwarty – ankieter zawsze był zobowiązany dokładnie zapisać odpowiedź respondenta, nie dysponował listą odpowiedzi. W kolejnej edycji rekomendujemy wykorzystanie prekodowanej listy odpowiedzi.

Wykres 27 (P11) Jak Pan(i) sądzi, na jakie cele, obszary lub na jakie działania są przeznaczane Fundusze Europejskie w Polsce?

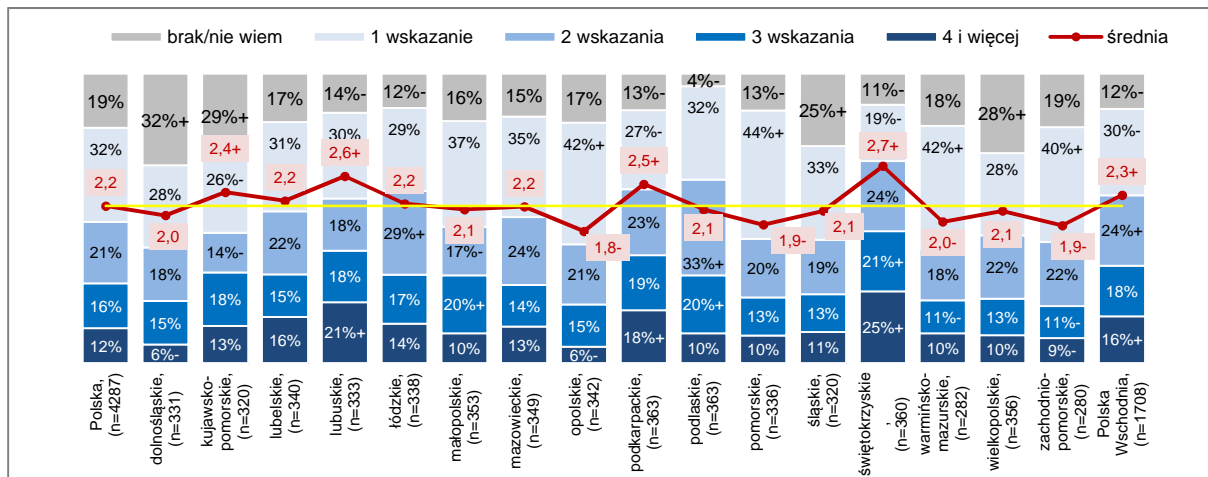
Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.

Uwzględniając dopłaty dla rolników (błędnie przypisywane FE) mieszkańcy województw Polski Wschodniej: podkarpackiego, podlaskiego i świętokrzyskiego oraz mieszkający w województwie kujawsko-pomorskim i lubuskim istotnie częściej byli w stanie wymienić co najmniej dwa przykłady celów/obszarów, na które kierowane są środki z FE. Wyłączając z analiz „dopłaty dla rolników” wyraźnie wyróżniają się pod względem liczby wskazań mieszkańcy wyżej wymienionych województw z wyjątkiem podlaskiego (tu wiele osób błędnie uważa, że dopłaty bezpośrednie dla rolników pochodzą z FE).

Najsłabszą orientacją – wyraźnie wyższy odsetek tych, którzy nie potrafią podać żadnego przykładu finansowania ze środków FE lub wskazują tylko „dopłaty bezpośrednie dla rolników” - mają mieszkańcy dolnośląskiego (32%), kujawsko-pomorskiego (32%), śląskiego (29%) i wielkopolskiego (33%), choć w rankingu subiektywnej oceny wiedzy na temat FE wcale nie wypadli naj słabiej.

Wykres 28 (P11) Jak Pan(i) sądzi, na jakie cele, obszary lub na jakie działania są przeznaczane Fundusze Europejskie w Polsce? (2016 - wg województw)

Na wykresie prezentowany jest odsetek liczby poszczególnych wskazań oraz średnia liczba wskazań.

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.

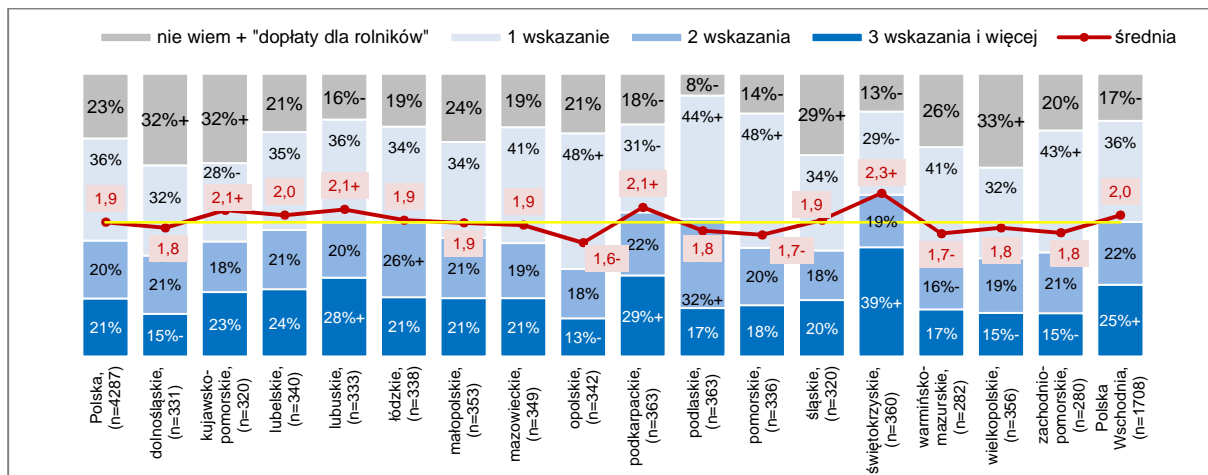
Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.

+/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

W średniej nie uwzględniono odpowiedzi „nie wiem, trudno powiedzieć”.

Wykres 29 (P11) Jak Pan(i) sądzi, na jakie cele, obszary lub na jakie działania są przeznaczane Fundusze Europejskie w Polsce? (2016 - wg województw; ze zliczenia liczby wskazań wyłączono „dopłaty dla rolników”)

Na wykresie prezentowany jest odsetek liczby poszczególnych wskazań oraz średnia liczba wskazań.

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.

Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.

+/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

W średniej nie uwzględniono odpowiedzi „nie wiem, trudno powiedzieć”.

Investycje w infrastrukturę drogową wyraźnie częściej wymieniali mieszkańcy województw Polski Wschodniej: lubelskiego (42%), podkarpackiego (50%), podlaskiego (47%), świętokrzyskiego (45%) i warmińsko-mazurskiego (41%). Dopłaty dla rolników częściej wskazywano w województwach: lubuskim (37%), łódzkim (36%) oraz w województwa ściany wschodniej: podkarpackim (34%), podlaskim (37%) i świętokrzyskim (36%). Na dotacje dla przedsiębiorców wyraźnie częściej zwrócili uwagę mieszkańcy Małopolski (21%) i Podkarpacia (19%). Z kolei inwestycje w szkolenia i edukację częściej zauważali mieszkańcy lubelskiego (18%), lubuskiego (18%), podlaskiego (18%) i świętokrzyskiego (19%).

Tabela 6 (P11) Jak Pan(i) sądzi, na jakie cele, obszary lub na jakie działania są przeznaczane Fundusze Europejskie w Polsce? (2016 - wg województw)

	POLSKA	dolnośląskie	kujawsko-pomorskie	lubelskie	lubuskie	łódzkie	małopolskie	mazowieckie	opolskie	podkarpackie	podlaskie	pomorskie	śląskie	świętokrzyskie	warmińsko-mazurskie	wielkopolskie	zachodnio-pomorskie	Polska Wschodnia
infrastruktura drogowa (autostrady, drogi, obwodnice)	35%	30%-	27%-	42%+	34%	36%	33%	39%	23%-	50%+	47%+	38%	35%	45%+	41%+	24%-	29%-	45%+
dopłaty dla rolników	26%	15%-	21%-	26%	37%+	36%+	30%	28%	24%	34%+	37%+	16%-	16%-	36%+	27%	28%	14%-	32%+
infrastruktura edukacyjna (żłobki, przedszkola, szkoły)	16%	14%	20%	20%	17%	17%	16%	17%	12%-	20%	16%	18%	14%	22%+	13%	13%	13%	18%
infrastruktura (ogólnie)	15%	16%	10%-	19%	20%+	11%-	12%	19%	18%	12%-	18%	18%	13%	14%	11%-	15%	14%	15%
dofinansowanie nowych firm, start działalności	15%	11%-	17%	15%	14%	15%	21%+	16%	11%-	19%+	17%	13%	11%-	16%	13%	13%	14%	16%
szkolenia, edukacja	13%	9%-	11%	18%+	18%+	17%	15%	10%	12%	12%	18%+	10%	18%	19%+	13%	8%-	15%	16%+
infrastruktura miejska (place zabaw, parki, ścieżki rowerowe)	10%	12%	11%	8%	8%	16%+	8%	7%	7%	18%+	9%	10%	11%	9%	9%	7%-	11%	11%
infrastruktura kulturalna	7%	6%	8%	5%	14%+	6%	8%	8%	4%-	8%	6%	7%	5%	13%+	1%-	7%	8%	7%
infrastruktura sportowa (boiska, hale sportowe, baseny)	7%	2%-	8%	8%	12%+	9%	1%-	8%	5%	6%	6%	7%	8%	16%+	6%	4%-	9%	9%+
infrastruktura zdrowotna (szpitale, przychodnie)	7%	5%	6%	12%+	11%+	6%	5%	7%	5%	4%	6%	5%	6%	17%+	3%-	7%	4%-	9%+
infrastruktura transportowa (porty, lotniska, dworce autobusowe, parkingi)	5%	2%-	6%	2%-	7%	6%	4%	6%	4%	4%	3%	5%	4%	10%+	2%-	5%	7%	4%
infrastruktura ekologiczna (tamy, wiatrownie, słoneczne)	4%	2%-	8%+	1%-	7%	7%	4%	3%	6%	6%	4%	4%	3%	8%+	2%	5%	2%-	4%
infrastruktura przemysłowa (hale, fabryki, zakłady pracy)	3%	3%	4%	2%	7%+	1%-	3%	3%	3%	2%	8%+	2%	4%	8%+	2%	4%	2%	5%+
infrastruktura komunalna (spalarnie, kanalizacja, gaz, oczyszczalnie)	2%	3%	1%	1%	3%	2%	4%	1%	2%	4%+	-	1%	1%-	2%	5%+	2%	1%-	2%

	POLSKA	dolnośląskie	kujawsko-pomorskie	lubelskie	lubuskie	łódzkie	małopolskie	mazowieckie	opolskie	podkarpackie	podlaskie	pomorskie	śląskie	świętokrzyskie	warmińsko-mazurskie	wielkopolskie	zachodniopomorskie	Polska Wschodnia
infrastruktura kolejowa (tory, stacje kolejowe)	2%	2%	1%	1%-	2%	3%	1%-	2%	1%-	4%+	1%	4%	2%	1%	-	3%	-	1%
dopłaty indywidualne \ firm (różne)	2%	2%	2%	1%	2%	1%-	1%-	2%	-	2%	1%	3%	1%	2%	2%	1%-	3%	2%
infrastruktura mostowa	1%	1%	2%	2%	2%	-	2%	1%	1%	7%+	1%	-	1%	1%	1%	-	1%	2%+
dofinansowanie niepełnosprawnych	1%	1%	-	1%	2%	-	-	-	1%	1%	1%	1%	2%	2%	2%	1%	1%	1%
inne	5%	4%	5%	4%	5%	4%	7%	5%	13%+	2%-	3%-	2%-	3%	2%-	4%	5%	9%+	3%-
nie wiem	19%	32%+	29%+	17%	14%-	12%-	16%	15%	17%	13%-	4%-	13%-	25%+	11%-	18%	28%+	19%	12%-
<i>Wielkość próby:</i>	4287	331	320	340	333	338	353	349	342	363	363	336	320	360	282	356	280	1708

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.

Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.

+/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

O ile wiedza na temat obszarów wykorzystania środków z FE jest dość powszechna, o tyle przywołanie konkretnych inwestycji/przedsięwzięć finansowych ze środków unijnych przysparza problemów – 42% procent osób znających pojęcie FE przynajmniej z nazwy nie potrafi podać ani jednego takiego przykładu, a blisko połowa (47%) wymienia bardziej ogólne przedsięwzięcia (np. budowa autostrad, dróg, obwodnic, orlików bez odniesienia do konkretnej lokalizacji).

Jedynie 12% osób przywołało konkretne przykłady inwestycji – wyraźnie bardziej świadome wykorzystania FE były osoby w wieku 25-34 l. (14%), lepiej wykształcone – z wykształceniem średnim (14%) i wyższym (16%), pracujący (13%) i mieszkańcy dużych – 200-500 tys. (16%) i największych miast – 500 tys. (17%).

Wyraźnie częściej trudności z przywołaniem jakiegokolwiek przykładu przedsięwzięcia finansowanego z FE miały te same grupy, które w ogóle słabiej orientują się w tematyce FE i wykazują mniejsze nią zainteresowanie - starsi (65+ l.), słabiej wykształceni (z wykształceniem średnim i zasadniczym zawodowym), nieaktywni zawodowo (emeryci/renciści).

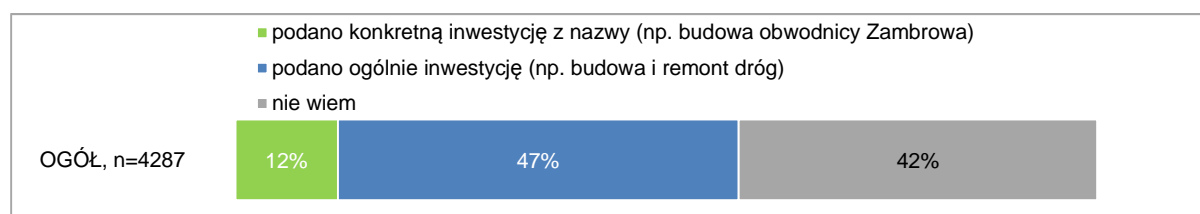
Najczęściej wymieniane przykłady inwestycji sfinansowanych z FE, bez względu czy przywołano konkretne przedsięwzięcia czy bardziej ogólne, dotyczą infrastruktury drogowej (budowy/remontu dróg, autostrad, obwodnic) oraz infrastruktury miejskiej (tj. placów zabaw, parków/terenów zielonych, ścieżek rowerowych).

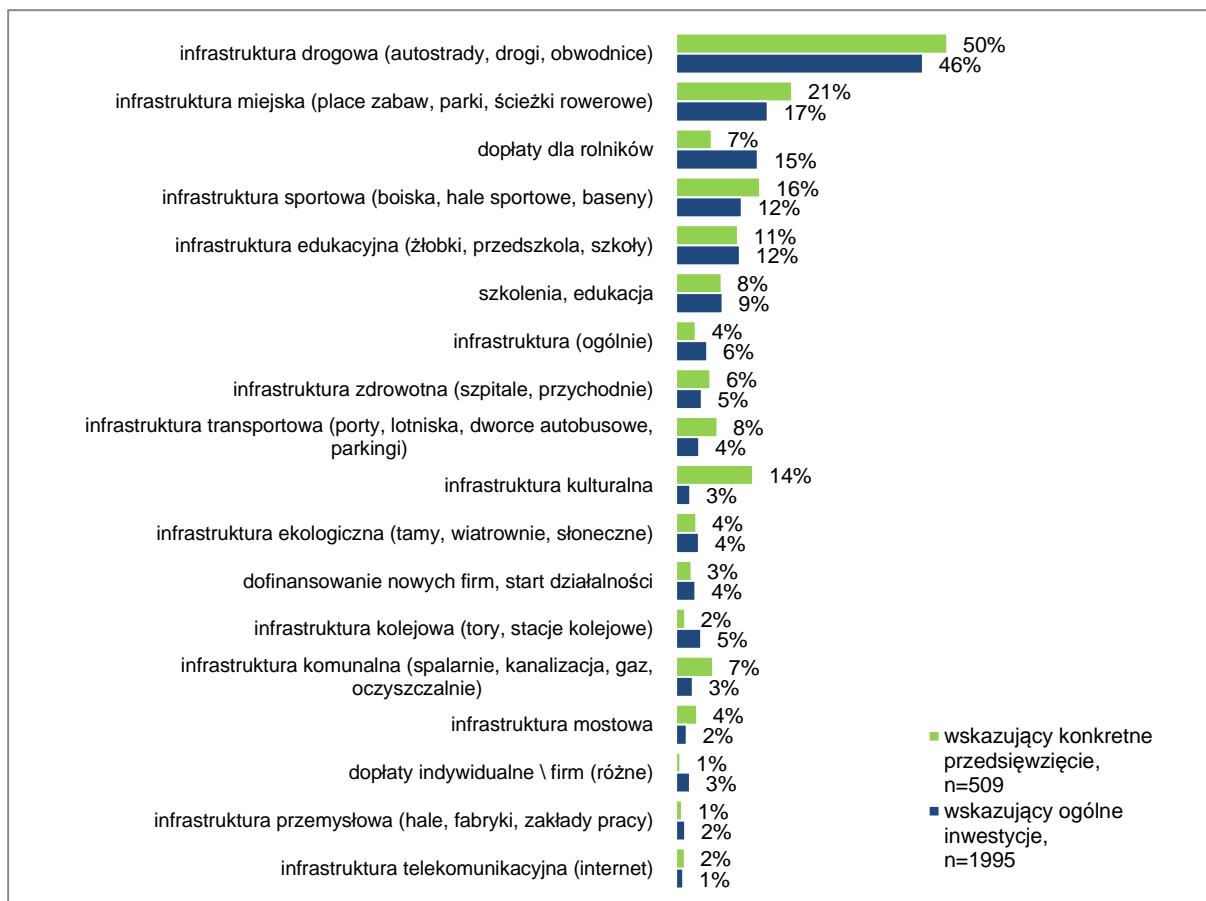
Osoby, przywołujące przykład konkretnej inwestycji lub przedsięwzięcia ograniczały się najczęściej do wymienienia tylko jednej propozycji.

Wyraźnie częściej (niż ogół – 42%) problemy z przywołaniem przykładów przedsięwzięć dofinansowanych z FE mieli mieszkańcy: dolnośląskiego (50%), mazowieckiego (47%), opolskiego (54%), śląskiego (49%) i wielkopolskiego (53%). Natomiast znacząco bardziej świadomi (istotnie częściej wymienili konkretną inwestycję z nazwy) okazali się mieszkańcy województw: podlaskiego (20%) i pomorskiego (23%).

Przykłady inwestycji z zakresu infrastruktury drogowej częściej przywoływali mieszkańcy województw: lubelskiego (34%), lubuskiego (42%), podkarpackiego (45%) i świętokrzyskiego (36%).

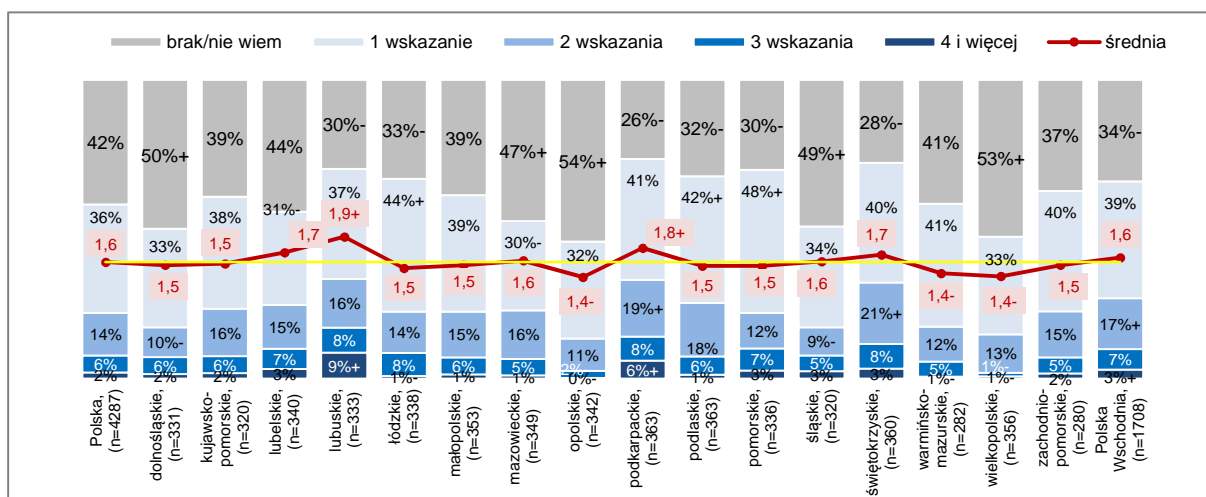
Wykres 30 (P25) Czy mógłby(mogłaby) Pan (i) wymienić konkretne przedsięwzięcia, projekty zrealizowane dzięki dofinansowaniu z Funduszy Europejskich?

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja. Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.

Wykres 31 (P25) Czy mógłby(mogłaby) Pan (i) wymienić konkretne przedsięwzięcia, projekty zrealizowane dzięki dofinansowaniu z Funduszy Europejskich? (2016 – wg województw)
Na wykresie prezentowany jest odsetek liczby poszczególnych wskazań oraz średnia liczba wskazań.

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja. Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy. +/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski. W średniej nie uwzględniono odpowiedzi „nie wiem, trudno powiedzieć”.

Tabela 7 (P25) Czy mógłby(mogłaby) Pan (i) wymienić konkretne przedsięwzięcia, projekty zrealizowane dzięki dofinansowaniu z Funduszy Europejskich? (2016 – wg województw)

	POLSKA	dolnośląskie	kujawsko-pomorskie	lubelskie	lubuskie	łódzkie	małopolskie	mazowieckie	opolskie	podkarpackie	podlaskie	pomorskie	śląskie	świętokrzyskie	warmińsko-mazurskie	wielkopolskie	zachodnio-pomorskie	Polska Wschodnia
infrastruktura drogowa (autostrady, drogi, obwodnice)	27%	20%-	23%	34%+	42%+	28%	28%	26%	18%-	45%+	27%	29%	23%	36%+	25%	22%-	25%	34%+
infrastruktura miejska (place zabaw, parki, ścieżki rowerowe)	10%	11%	12%	9%	16%+	10%	9%	7%-	4%-	16%+	12%	14%	12%	15%+	8%	5%-	16%+	12%+
dopłaty dla rolników	8%	4%-	7%	7%	14%+	13%+	12%+	7%	4%-	10%	15%+	5%-	3%-	9%	12%+	8%	8%	11%+
infrastruktura sportowa (boiska, hale sportowe, baseny)	7%	3%-	10%	10%	11%+	7%	4%-	7%	4%-	3%-	9%	12%+	7%	13%+	5%	8%	14%+	8%
infrastruktura edukacyjna (żłobki, przedszkola, szkoły)	7%	6%	10%	7%	14%+	7%	7%	5%	6%	13%+	7%	6%	4%-	8%	5%	6%	8%	8%
szkolenia, edukacja	5%	8%	5%	4%	4%	7%	2%-	5%	8%+	6%	6%	11%+	5%	6%	5%	1%-	5%	5%
infrastruktura (ogólnie)	3%	5%	4%	2%	3%	5%	1%-	2%	5%	2%	4%	4%	3%	3%	4%	3%	4%	3%
infrastruktura zdrowotna (szpitale, przychodnie)	3%	4%	2%	3%	5%	4%	1%-	3%	2%	2%	3%	3%	2%	6%+	1%-	4%	4%	3%
infrastruktura kulturalna	3%	2%	6%+	2%	4%	3%	3%	3%	1%-	1%-	5%+	3%	4%	3%	1%-	1%-	4%	3%
infrastruktura transportowa (porty, lotniska, dworce autobusowe, parkingi)	3%	2%	3%	3%	2%	4%	3%	5%	1%-	2%	1%-	5%	3%	3%	4%	-	1%-	3%
infrastruktura ekologiczna (tamy, wiatrownie, słoneczne)	2%	2%	2%	2%	1%	2%	5%	2%	-	5%+	2%	5%+	3%	4%	1%	1%-	1%-	3%
infrastruktura komunalna (spalarnie, kanalizacja, gaz, oczyszczalnie)	2%	3%	2%	2%	7%+	1%	4%	1%-	2%	3%	2%	1%	1%	6%+	3%	1%-	1%-	3%+
dofinansowanie nowych firm, start działalności	2%	1%-	3%	1%	2%	1%	3%	6%+	2%	3%	2%	1%	2%	1%-	1%	1%	1%	2%
infrastruktura kolejowa (tory, stacje kolejowe)	2%	2%	2%	1%-	2%	3%	4%	1%-	1%	5%+	-	3%	4%	-	1%-	3%	1%	1%-

	POLSKA	dolnośląskie	kujawsko-pomorskie	lubelskie	lubuskie	łódzkie	małopolskie	mazowieckie	opolskie	podkarpackie	podlaskie	pomorskie	śląskie	świętokrzyskie	warmińsko-mazurskie	wielkopolskie	zachodnio-pomorskie	Polska Wschodnia
infrastruktura mostowa	1%	1%	1%	3%	3%	1%	3%+	1%	-	5%+	-	1%	-	1%	-	2%	1%	2%
dopłaty indywidualne \ firm (różne)	1%	1%	2%	1%	1%	3%	2%	2%	1%	1%	2%	-	1%	3%	1%	1%	-	1%
infrastruktura przemysłowa (hale, fabryki, zakłady pracy)	1%	1%	1%	1%	1%	1%	-	-	1%	2%	1%	-	1%	2%	2%	-	2%	2%+
infrastruktura telekomunikacyjna (internet)	1%	-	-	2%	1%	-	2%	-	-	3%+	2%	-	1%	-	-	-	-	2%+
nie wiem	42%	50%+	39%	44%	30%-	33%-	39%	47%+	54%+	26%-	32%-	30%-	49%+	28%-	41%	53%+	37%	34%-
<i>Wielkość próby:</i>	4287	331	320	340	333	338	353	349	342	363	363	336	320	360	282	356	280	1708

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.

Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.
+/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

Poziom wiedzy na temat tego czy w ramach Funduszy Europejskich są specjalne środki zagwarantowane wyłącznie dla danego województwa wzrósł wyraźnie porównując do ostatnich kilku pomiarów 2011-2015 (o 7 pp. porównując do 2015 i 5 pp. w porównaniu do 2014 r.). Jednocześnie odsetek osób, które są przeciwnego zdania utrzymuje się na względnie stałym poziomie – średnio co czwarty znający pojęcie FE przynajmniej z nazwy twierdzi, że nie ma dedykowanych dla województwa środków z FE.

Istotnie bardziej świadomi istnienia specjalnych środków gwarantowanych dla regionów niż ogół społeczeństwa są mężczyźni (51%), osoby w wieku 25-34 l. (55%) i 35-44 l. (53%), lepiej wykształcone – z wykształceniem średnim (54%) i wyższym (69%), aktywne zawodowo – pracujący (52%) i przedsiębiorcy (68%), mieszkańcy dużych – 200-500 tys. (59%) i największych miast (56%).

Wykres 32 (P26) Jak Pan(i) sądzi, czy w ramach Funduszy Europejskich są pieniądze przeznaczone dla Pana(i) województwa? (porównanie między latami)

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja; 2015 r. – N=1600, EuConsult; 2014 r. – N=5040, Realizacja; 2012 r. – N=1604, Grupa IQS; 2011 r. – N=1600, TNS OBOP; 2010 r. – N=1611, Millward Brown SMG/KRC; 2009 r. – N=1610, PBS DGA.

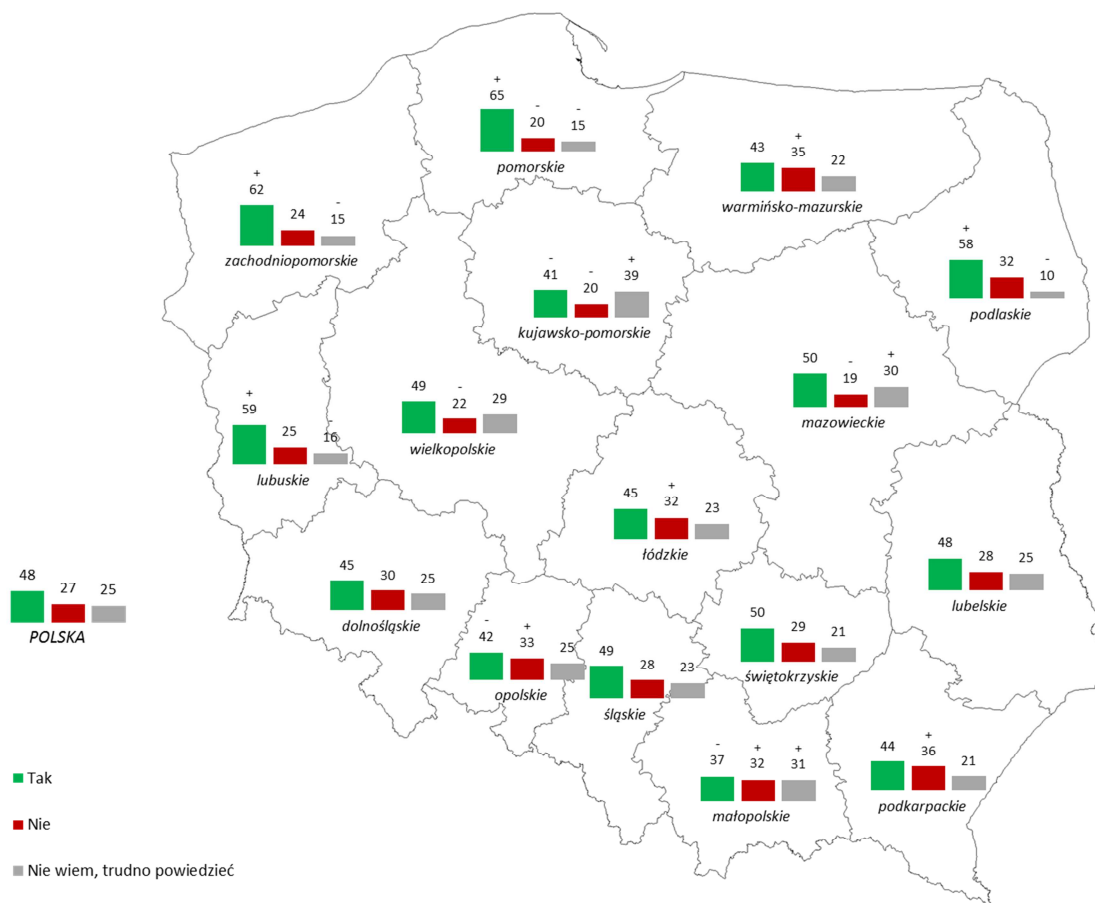
Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.

A-G – oznacza różnice istotne statystycznie pomiędzy pomiarami, litera przy wartości oznacza wartość istotnie wyższą.

Świadomość istnienia specjalnych środków gwarantowanych w ramach FE jest wyraźnie wyższa w województwach: lubuskim (59%), podlaskim (58%), pomorskim (65%) i zachodniopomorskim (62%). Z kolei wyraźnie rzadziej dotyczy mieszkańców województw: kujawsko-pomorskiego (41%), opolskiego (42%) i małopolskiego (37%).

Porównując do pomiaru z 2014 r. wzrost świadomości istnienia specjalnych środków z FE dla województwa dotyczy większości regionów. Najwyższy wzrost odnotowano w przypadku województwa pomorskiego (o 19 pp.), następnie – wielkopolskiego i zachodniopomorskiego (o 17 pp.), mazowieckiego i opolskiego (o 9 pp.), podlaskiego (o 8 pp.) oraz województw: lubelskiego i łódzkiego (o 7 pp.).

Wykres 33 (P26) Jak Pan(i) sądzi, czy w ramach Funduszy Europejskich są pieniądze przeznaczone dla Pana(i) województwa? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie)

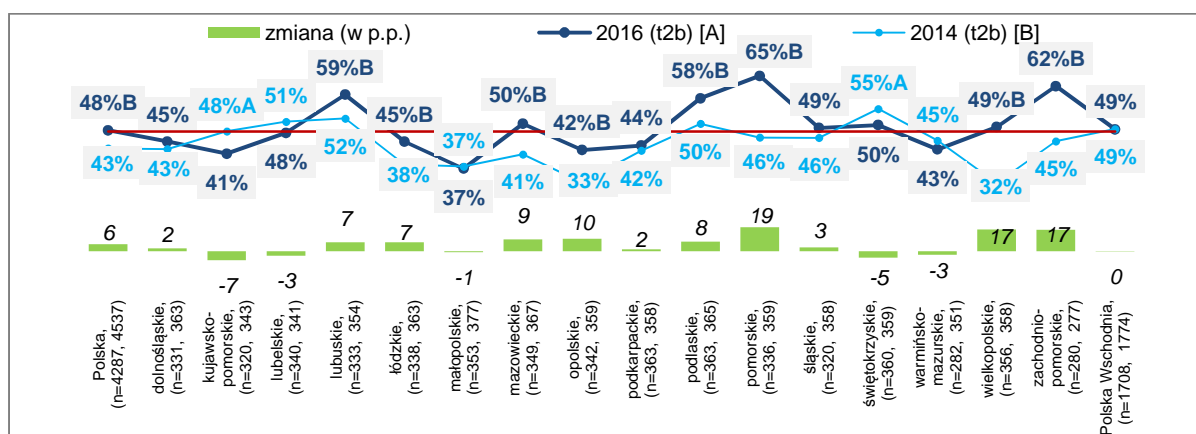

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.

Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.

+/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

Wykres 34 (P26) Jak Pan(i) sądzi, czy w ramach Funduszy Europejskich są pieniądze przeznaczone dla Pana(i) województwa? (porównanie 2016 vs 2014 - wg województw)
Na wykresie prezentowany jest odsetek odpowiedzi pozytywnych „tak”.

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja; 2014 r. – N=5040, Realizacja.

Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.

A-B – oznacza różnice istotne statystycznie pomiędzy pomiarami, litera przy wartości oznacza wartość istotnie wyższą.

Poziom wiedzy na temat tego, kto może się ubiegać o wsparcie z Funduszy Europejskich jest dość wysoki – blisko 90% Polaków, którzy znają pojęcie FE przynajmniej z nazwy jest w stanie wymienić przynajmniej jeden taki przykład (89%, tak samo jak w 2015 i 2014 r.).

Wśród grup, które istotnie częściej mają trudność z podaniem choćby jednego przykładu ponownie spotykamy kobiety, osoby starsze (65+), gorzej wyedukowane (wykształcenie podstawowe i zasadnicze zawodowe), nieaktywne zawodowo (emeryci/renciści, ale i uczniowie/studenci).

Niższe odsetki wskazań na poszczególne grupy osób/podmiotów w obecnym pomiarze, świadczy o tym, że Polacy wymieniali średnio mniej przykładów niż przed rokiem, ale sam odsetek potrafiących przywołać przynajmniej jeden przykład potencjalnych beneficjentów FE nie uległ zmianie.

Lista najczęściej wymienianych grup osób/podmiotów uprawnionych do ubiegania się o dotację z FE nie zmieniła się znacząco porównując do poprzednich pomiarów (z 2015 i 2014 r.). Najczęściej wskazywaną grupą beneficjentów są firmy/przedsiębiorstwa prywatne i państwowe - 45% (istotny spadek o 6 pp. porównując do 2012 r.). W następnej kolejności: rolnicy (33% - istotny spadek o 17 pp. porównując do 2015 r.), placówki edukacyjne (31% - istotny spadek o 15 pp.) i władze samorządowe (30% - istotny spadek o 22 pp.).

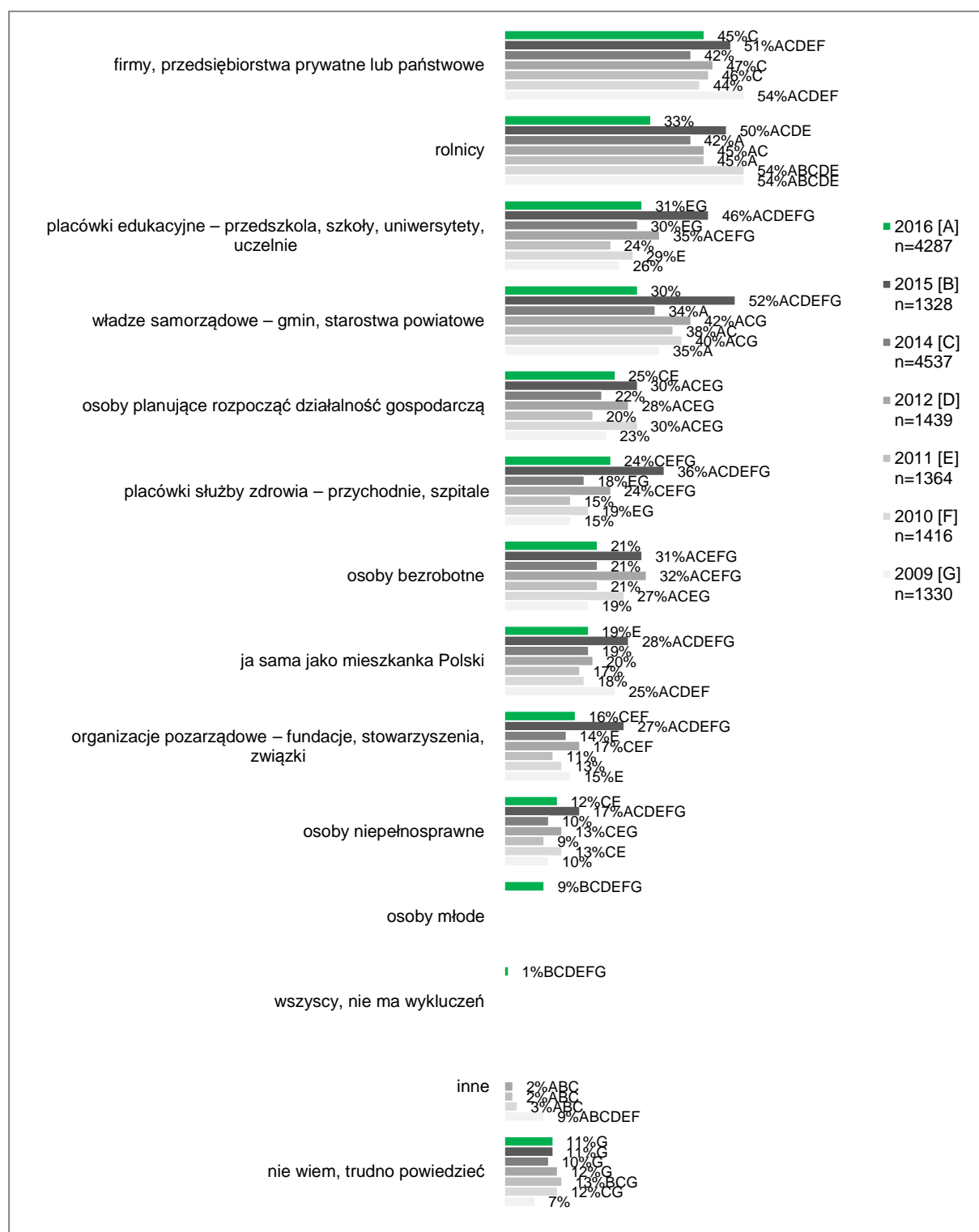
Osoby planujące rozpoczęcie działalności gospodarczej (25%), bezrobotni (21%) oraz niepełnosprawni (12%) to osoby fizyczne (w odróżnieniu od firm/instytucji), które są najczęściej przywoływane, poza rolnikami, w kontekście tego, kto może ubiegać się o dofinansowanie z FE. Co piąty znający pojęcie FE (19%) jest przekonany, że samodzielnie również może się starać o dotację z FE.

Bardziej zorientowani w tematyce podmiotów uprawnionych do ubiegania się o dotacje z FE są mieszkańcy województw: lubuskiego (93% potrafi wymienić co najmniej jeden przykład), mazowieckiego (93%), podlaskiego (93%), pomorskiego (95%), świętokrzyskiego (93%) i zachodniopomorskiego (94%). Na przeciwnym biegunie – wyraźnie częściej nie potrafią podać ani jednego przykładu – są mieszkańcy w województwach: kujawsko-pomorskim (15% odpowiedzi „nie wiem”), małopolskim (16%) i wielkopolskim (18%).

Firmy i przedsiębiorstwa w kontekście ubiegania się o dofinansowanie z FE znacząco częściej przywołują mieszkańcy lubuskiego i pomorskiego. Rolników jako beneficjentów wyraźnie częściej wskazywano w województwach: kujawsko-pomorskim, lubelskim, mazowieckim, podlaskim, świętokrzyskim, warmińsko-mazurskim i wielkopolskim.

Średnio wymieniano trzy podmioty, które mogą się ubiegać o środki w ramach FE (3.0 – średnia z pominięciem osób, które nie potrafią wskazać żadnych podmiotów). Wyraźnie na plus wyróżnia się pod tym względem województwo: kujawsko-pomorskie (3.5), lubuskie (3.8), świętokrzyskie (3.5), wielkopolskie (4.0) i zachodniopomorskie (3.4). Średnia ta spada kiedy z analiz wyłączamy wskazania oddane na kategorię „rolnicy” (z 3.0 do 2.2).

Wykres 35 (P28) Jakie grupy osób lub podmiotów mogą ubiegać się o dotację z Funduszy Europejskich? (porównanie między latami)

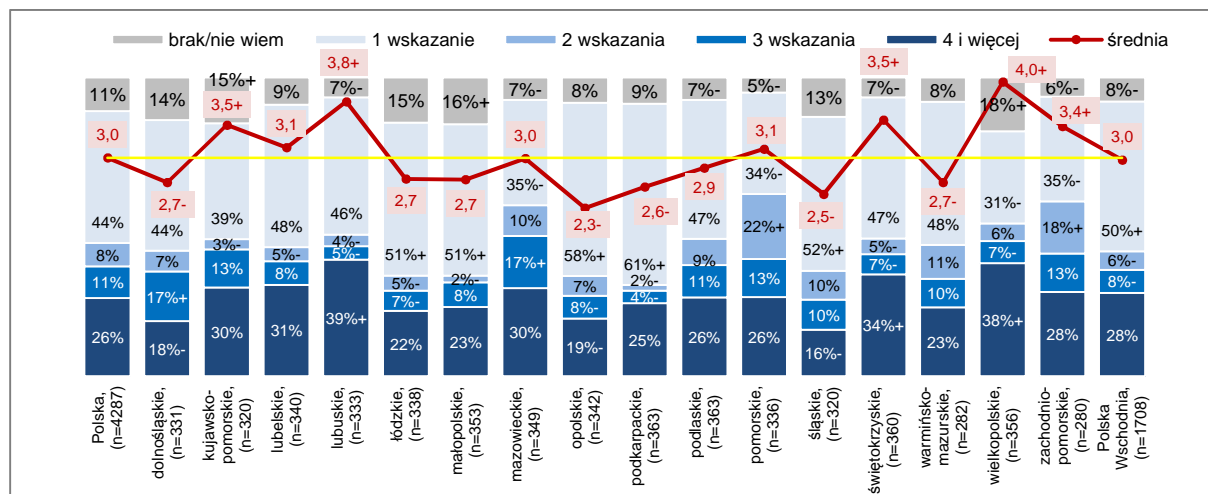
Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja; 2015 r. – N=1600, EuConsult; 2014 r. – N=5040, Realizacja; 2012 r. – N=1604, Grupa IQS; 2011 r. – N=1600, TNS OBOP; 2010 r. – N=1611, Millward Brown SMG/KRC; 2009 r. – N=1610, PBS DGA.

Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.

A-G – oznacza różnice istotne statystycznie pomiędzy pomiarami, litera przy wartości oznacza wartość istotnie wyższą.

Wykres 36 (P28) Jakie grupy osób lub podmiotów mogą ubiegać się o dotację z Funduszy Europejskich? (2016 - wg województw)

Na wykresie prezentowany jest odsetek liczby poszczególnych wskazań oraz średnia liczba wskazań.

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.

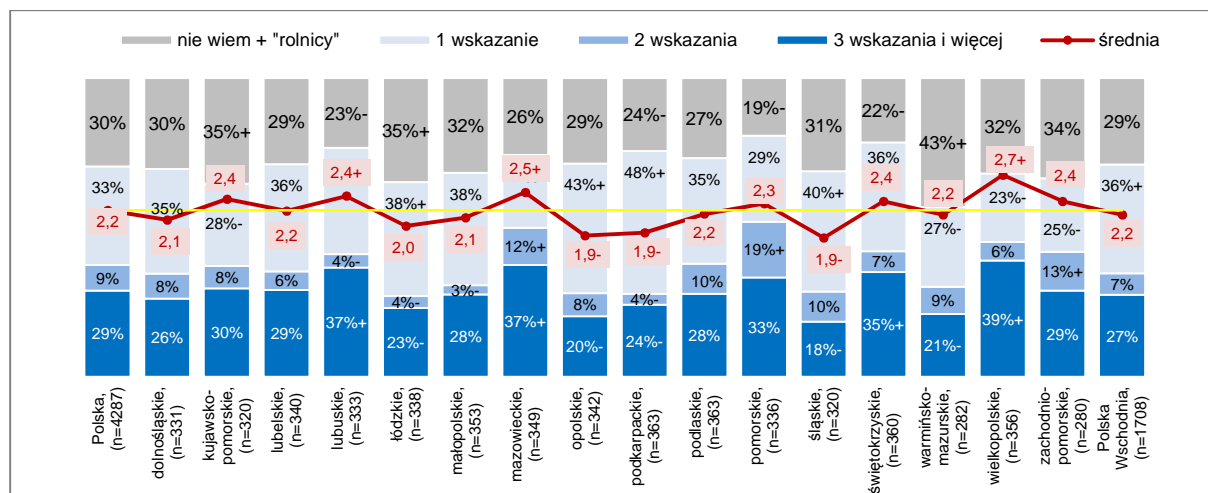
Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.

+/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

W średniej nie uwzględniono odpowiedzi „nie wiem, trudno powiedzieć”.

Wykres 37 (P28) Jakie grupy osób lub podmiotów mogą ubiegać się o dotację z Funduszy Europejskich? (2016 - wg województw; ze zliczenia liczby wskazań wyłączono kategorię „rolnicy”)

Na wykresie prezentowany jest odsetek liczby poszczególnych wskazań oraz średnia liczba wskazań.

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.

Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.

+/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

W średniej nie uwzględniono odpowiedzi „nie wiem, trudno powiedzieć”.

Tabela 8 (P28) Jakie grupy osób lub podmiotów mogą ubiegać się o dotację z Funduszy Europejskich? (porównanie 2016 vs 2014 – wg województw)

	dolnośląskie		kujawsko-pomorskie		lubelskie		lubuskie		łódzkie		małopolskie		mazowieckie		opolskie		podkarpackie		podlaskie		pomorskie		śląskie		świętokrzyskie		warmińsko-mazurskie		wielkopolskie		zachodniopomorskie		Polska Wschodnia	
	2016	2014	2016	2014	2016	2014	2016	2014	2016	2014	2016	2014	2016	2014	2016	2014	2016	2014	2016	2014	2016	2014	2016	2014	2016	2014	2016	2014	2016	2014	2016	2014	2016	2014
ja sam	8%	9%	23%B	16%	19%	21%	27%B	16%	12%	17%	16%	21%A	20%	20%	16%	15%	15%	19%	20%	17%	22%	20%	26%	25%	23%	27%	10%	18%A	22%	17%	30%B	21%	18%	20%A
firmy	40%B	25%	49%	46%	46%	46%	55%B	34%	38%	39%	49%B	38%	50%	50%	36%	50%A	45%	49%	39%	45%	52%B	35%	40%	43%	50%	55%	34%	39%	44%	46%	46%B	38%	43%	46%
placówki edukacyjne	32%B	19%	30%	39%A	30%	25%	33%B	24%	25%	40%A	28%	27%	37%	34%	24%	42%A	21%	33%A	24%	39%A	34%B	27%	25%	30%	37%	36%	27%	29%	40%B	24%	36%B	26%	28%	32%A
placówki służby zdrowia	20%B	7%	27%	22%	27%B	16%	25%B	13%	19%	22%	17%B	12%	31%	25%	13%	14%	14%	17%	15%	23%A	31%B	21%	17%	19%	33%B	24%	25%	20%	37%B	15%	33%B	20%	22%	20%
władze samorządowe	34%	36%	31%	39%A	36%	36%	31%	35%	36%	47%A	30%	28%	33%	35%	31%	40%A	28%	39%A	30%	41%A	25%	30%	18%	30%A	38%	41%	35%	36%	32%	29%	31%	26%	33%	39%A
organizacje pozarządowe	14%B	7%	14%	14%	18%	16%	23%B	10%	15%	11%	15%	12%	13%	14%	11%	15%	14%	14%	13%	18%	22%B	16%	12%	18%A	24%	20%	20%	15%	24%B	10%	24%B	17%	18%	17%
osoby bezrobotne	23%B	5%	23%	30%A	19%	25%	35%B	19%	17%	20%	15%	14%	18%	21%	15%	27%A	20%	24%	19%	22%	28%B	8%	20%	24%	19%	24%	19%	22%	26%	28%	28%	28%	19%	23%A
rolnicy	23%	26%	41%	50%A	46%	55%A	37%	42%	33%	42%A	25%	35%A	40%	45%	30%	54%A	34%	59%A	49%	61%A	20%	22%	21%	27%A	41%	56%A	40%	39%	41%	55%A	24%	38%A	42%	54%A
osoby niepełnosprawne	12%B	1%	11%	10%	9%	14%	23%B	7%	8%	9%	9%B	5%	7%	12%A	9%	11%	9%	6%	12%	12%	13%B	3%	11%	17%A	15%	15%	8%	13%A	24%B	7%	18%B	9%	11%	12%
osoby planujące rozpocząć działalność	18%B	13%	28%B	18%	24%	21%	43%B	21%	19%	21%	18%	21%	23%	23%	19%	30%A	30%	24%	28%	32%	39%B	15%	18%	26%A	34%	32%	18%	17%	32%B	21%	34%	27%	27%	25%
osoby młode	4%B		14%B		9%B		15%B		8%B		6%B		7%B		6%B		8%B		12%B		10%B		8%B		13%B		8%B		10%B		15%B		10%B	
nie wiem	14%	13%	15%	14%	9%	10%	7%	8%	15%B	8%	16%B	11%	7%	9%	9%	14%A	9%B	4%	7%	6%	5%	5%	13%	13%	7%	7%	8%	17%A	18%B	11%	6%	13%A	8%	9%
inne	1%	11%A	1%	2%	4%	5%	5%	7%	0%	2%	0%	13%		5%	1%	4%		4%	1%	6%	1%	5%	2%	5%	0%	8%		1%	1%	1%	1%	5%	1%	5%
Wielkość próby:	331	363	320	343	340	341	333	354	338	363	353	377	349	367	342	359	363	358	363	365	336	359	320	358	360	359	282	351	356	358	280	277	1708	1774

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
 Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.
 A-B – oznacza różnice istotne statystycznie pomiędzy pomiarami, litera przy wartości oznacza wartość istotnie wyższą.

O ile świadomość tego kto może się ubiegać o dofinansowanie z FE jest dość wysoka i większość potrafi wymienić prawidłowo przynajmniej jeden przykład, o tyle wiedza na temat instytucji, w których można ubiegać się o dotację w danym województwie jest już słabsza – co piąty znający Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy nie potrafi przywołać nazwy żadnej instytucji, a najczęściej wymieniane instytucje nie realizują w ogóle takich zadań. Słabsza znajomość instytucji wdrażających może wynikać z faktu, że niewiele osób ma doświadczenia w tym zakresie (ubiegało się lub zamierza ubiegać o dotację).

Najczęściej wymieniane, choć błędnie, są urzędy gmin (40%, istotny spadek o 5 pp. porównując do 2015), powiatowe urzędy pracy (26%, istotny spadek o 9 pp.) i ARiMR (20%, istotny spadek o 9 pp.). Pełniący rolę instytucji wdrażającej Wojewódzki Urząd Pracy wymienił co piąty znający pojęcie FE (18%, istotny spadek o 8 pp.), a Urząd Marszałkowski co siódma osoba (14%, istotny spadek o 7 pp.).

To co warto podkreślić i co może mieć związek z prowadzoną kampanią „Zapytaj o FE” to pojawianie się na liście instytucji Punktów Informacyjnych o FE – choć błędnie to jednak jedna na dziesięć osób wskazała Punkt Informacyjny (9%). Punkty Informacyjne wyraźnie częściej wskazywały osoby z wykształceniem średnim i wyższym, pracujący oraz mieszkańcy małych miast (do 50 tys.).

Znacząco więcej problemów (podobnie jak dwa lata temu) z podaniem nazwy przynajmniej jednej instytucji wdrażającej miały osoby bardzo młode (15-19 l.) i starsi (65+), słabiej wykształceni (z wykształceniem podstawowym i zasadniczym zawodowym), nieaktywne zawodowo (emeryci/renciści), uczniowie/studenci, mieszkańcy średniej wielkości miast (100-200 tys.) i największych metropolii (500 tys.+).

Wyraźnie częściej (niż ogółem - 78%) co najmniej jedną instytucję (choć niekoniecznie prawidłowo) wskazali mieszkańcy województw: lubelskiego (83%), mazowieckiego (85%), podkarpackiego (84%), pomorskiego (87%), świętokrzyskiego (83%) i zachodniopomorskiego (85%). Znacząco mniej takich osób mieszka w województwach: kujawsko-pomorskim (66%) i lubuskim (61%).

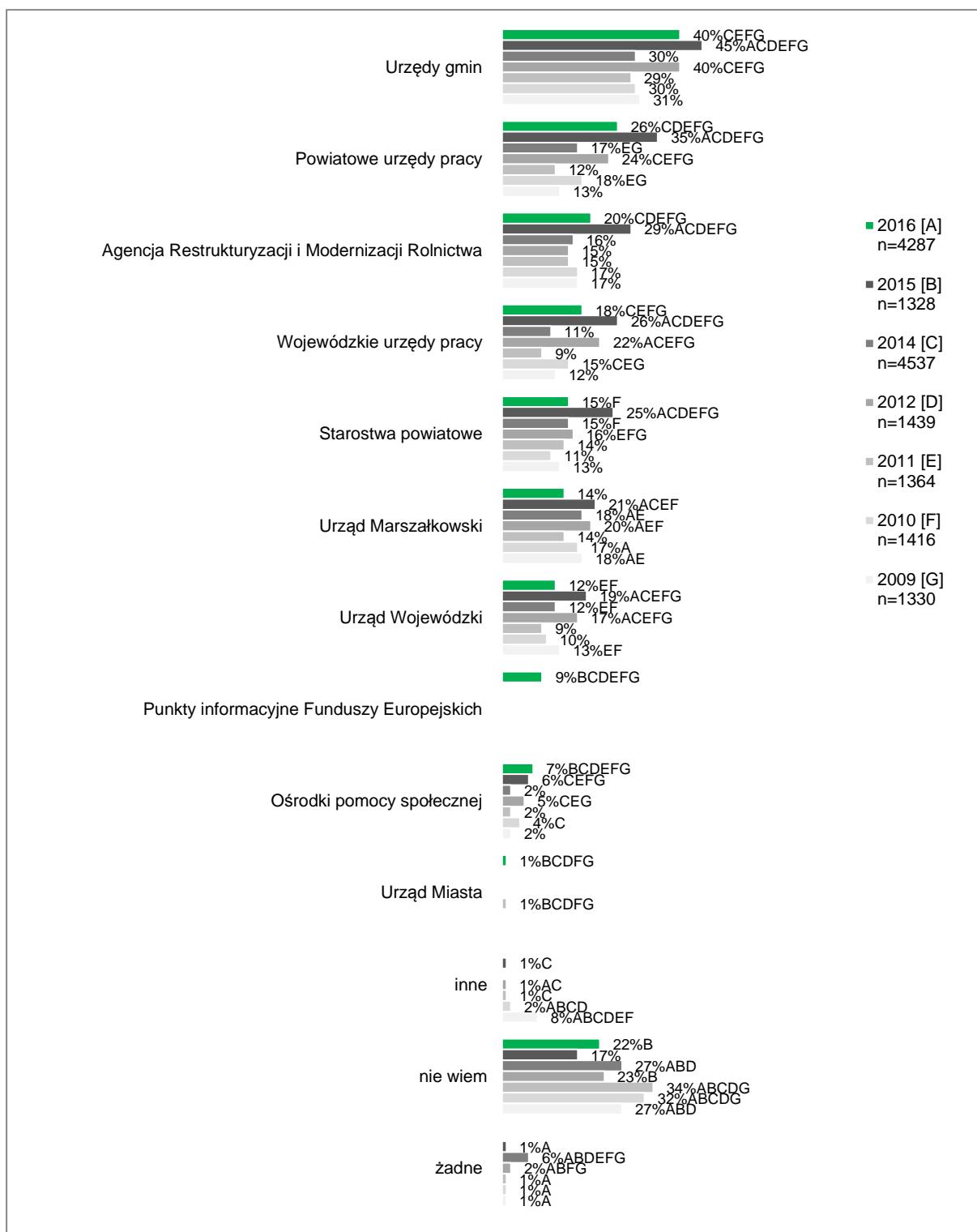
Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa jako instytucję, w której można się ubiegać o dotację z FE wskazali istotnie częściej mieszkańcy województw Polski Wschodniej: podlaskiego (30%), podkarpackiego (30%), świętokrzyskiego (28%) i warmińsko-mazurskiego (26%) oraz mieszkający w wielkopolskim (27%).

Wojewódzki Urząd Pracy wyraźnie częściej wymieniali mieszkający w lubuskim (23%), mazowieckim (24%), pomorskim (27%), warmińsko-mazurskim (24%), wielkopolskim (28%), zachodniopomorskim (26%).

Natomiast Urząd Marszałkowski jako prawidłowy przykład instytucji pośredniczącej istotnie częściej podali mieszkańcy województw: mazowieckiego (18%), podkarpackiego (18%), świętokrzyskiego (20%) i zachodniopomorskiego (19%).

Wykres 38 (P27) Do jakich instytucji można składać wnioski o dotację z Funduszy Europejskich w Pana(i) województwie? (porównanie między latami)

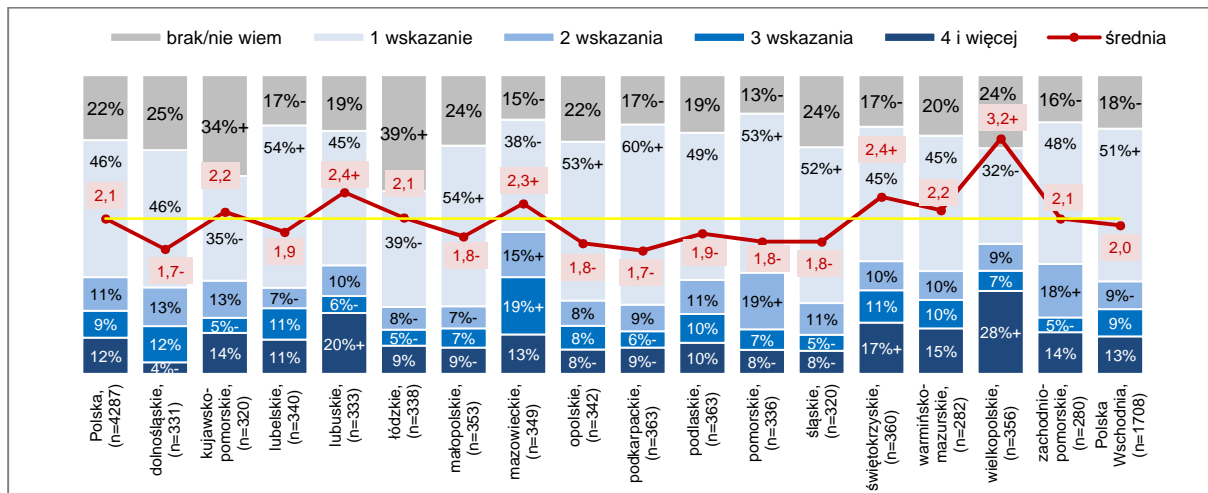

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja; 2015 r. – N=1600, EuConsult; 2014 r. – N=5040, Realizacja; 2012 r. – N=1604, Grupa IQS; 2011 r. – N=1600, TNS OBOP; 2010 r. – N=1611, Millward Brown SMG/KRC; 2009 r. – N=1610, PBS DGA.

Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.

A-G – oznacza różnice istotne statystycznie pomiędzy pomiarami, litera przy wartości oznacza wartość istotnie wyższą.

Wykres 39 (P27) Do jakich instytucji można składać wnioski o dotację z Funduszy Europejskich w Pana(i) województwie? (2016 - wg województw)
 Na wykresie prezentowany jest odsetek liczby poszczególnych wskazań oraz średnia liczba wskazań.

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
 Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.
 +- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.
 W średniej nie uwzględniono odpowiedzi „nie wiem, trudno powiedzieć”.

Tabela 9 (P27) Do jakich instytucji można składać wnioski o dotację z Funduszy Europejskich w Pana(i) województwie?

	dolnośląskie		kujawsko-pomorskie		lubelskie		lubuskie		łódzkie		małopolskie		mazowieckie		opolskie		podkarpackie		podlaskie		pomorskie		śląskie		świętokrzyskie		warmińsko-mazurskie		wielkopolskie		zachodnio-pomorskie		Polska Wschodnia	
	2016	2014	2016	2014	2016	2014	2016	2014	2016	2014	2016	2014	2016	2014	2016	2014	2016	2014	2016	2014	2016	2014	2016	2014	2016	2014	2016	2014	2016	2014	2016	2014	2016	2014
urzędy gmin	38%	33%	36%	31%	52%B	37%	42%B	29%	28%	22%	33%	30%	56%B	41%	41%B	28%	28%B	21%	29%	23%	32%	31%	41%B	28%	44%B	32%	42%B	31%	42%B	27%	36%B	26%	38%B	29%
Urząd Marszałkowski	5%	20%A	8%	18%A	8%	18%A	12%	19%A	13%	26%A	16%	13%	18%	18%	12%	15%	19%	14%	14%	24%A	17%	25%A	10%	16%A	20%	27%A	14%	16%	17%	13%	19%	25%	15%	20%A
starostwa powiatowe	15%	17%	19%B	11%	12%	9%	16%	14%	12%	10%	18%	22%	14%	12%	14%	17%	8%	8%	11%	16%	10%	23%A	9%	15%A	27%B	19%	12%	12%	31%B	13%	16%	20%	14%	13%
wojewódzkie urzędy pracy	14%B	9%	14%	13%	16%B	10%	23%B	13%	10%	10%	11%B	6%	24%B	13%	11%	12%	8%	8%	14%	10%	27%B	18%	16%	12%	16%	14%	24%B	11%	28%B	12%	26%	22%	15%B	11%
powiatowe urzędy pracy	25%B	8%	25%	22%	16%	16%	35%B	21%	21%	19%	22%B	8%	30%B	15%	23%	20%	27%B	20%	26%B	19%	26%B	15%	20%B	14%	27%	21%	27%B	19%	37%B	24%	32%	25%	25%B	19%
ARiMR	12%B	7%	16%	16%	22%	19%	23%B	14%	21%B	15%	16%	14%	24%B	17%	16%	13%	30%	32%	30%	40%A	13%	9%	10%	9%	28%	28%	26%B	13%	27%	22%	13%	15%	27%	27%
Urząd Wojewódzki	7%	9%	13%	11%	13%	9%	17%	12%	13%	13%	8%	8%	12%	15%	9%	18%A	6%	7%	12%	10%	13%B	3%	11%	15%	13%	22%A	14%	9%	19%B	9%	18%	19%	11%	12%
ośrodki pomocy społecznej	5%B	1%	7%B	4%	5%B	2%	17%B	3%	3%	2%	4%B	1%	5%	4%	4%	6%	3%	2%	3%	2%	4%B	1%	10%B	3%	9%B	3%	5%	2%	23%B	1%	4%B	1%	5%B	2%
Punkty informacyjne FE	5%B		6%B		12%B		14%B		7%B		10%B		10%B		7%B		8%B		11%B		12%B		4%B		13%B		12%B		15%B		11%B		11%B	
inne					3%B		1%		0%		2%B		1%		1%		2%B		3%B		2%B		2%B		1%			0%	2%B		0%		0%	
żadne	0%	10%A		2%A		4%A		4%A		2%A	0%	17%A		5%A		1%	0%	5%A	0%	1%		8%A		8%A		6%A		3%A		4%A	0%	2%	0%	3%A
nie wiem, trudno powiedzieć	25%	31%	34%	28%	17%	27%A	18%	26%A	39%	32%	23%	34%A	15%	24%A	22%	33%A	16%	29%A	19%	21%	13%	17%	24%	26%	17%	18%	20%	35%A	24%	26%	15%	25%A	18%	26%A
Wielkość próby:	331	363	320	343	340	341	333	354	338	363	353	377	349	367	342	359	363	358	363	365	336	359	320	358	360	359	282	351	356	358	280	277	1708	1774

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.

Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.

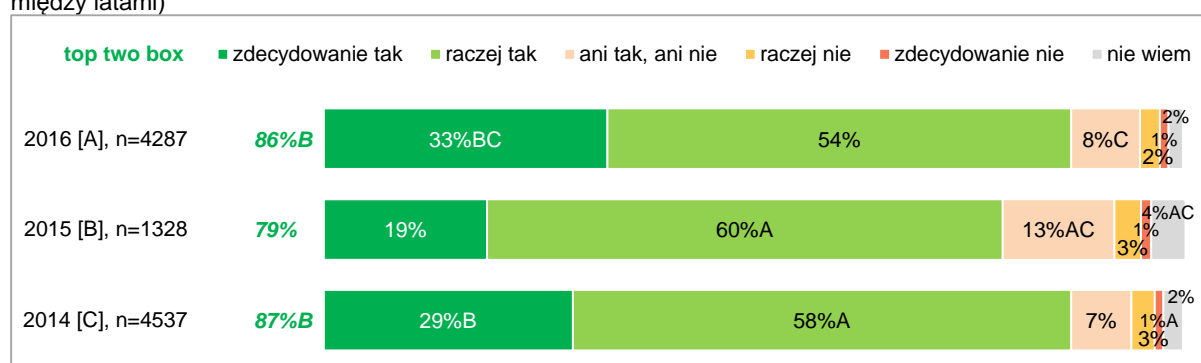
A-B – oznacza różnice istotne statystycznie pomiędzy pomiarami, litera przy wartości oznacza wartość istotnie wyższą.

5.4. Ocena wpływu FE na rozwój Polski

Polacy są zgodni co do tego, że Fundusze Europejskie odgrywają sprawczą rolę dla rozwoju kraju – uważa tak 86% osób, które znają FE przynajmniej z nazwy. Odsetek ten wzrósł znacząco porównując z poprzednim rokiem (o 7 pp.). Co ważniejsze istotnie wzrosła grupa tych osób, które w sposób zdecydowany zgadzają się, że FE przyczyniają się do poprawy sytuacji w Polsce (33%, wzrost o 14 pp. porównując do 2015 r. i o 4 pp. do 2014 r.).

O pozytywnym wpływie FE na sytuację w kraju znacząco częściej przekonane są kobiety (88%), osoby młode - 25-34 l. (89%), lepiej wykształcone – z wykształceniem średnim (90%) i wyższym (93%), aktywne zawodowo – pracujące (88%), prowadzące własny biznes (92%), uczniowie i studenci (89%) oraz mieszkańcy największych miast (90%).

Wykres 40 (P8) Jak Pan(i) sądzi, czy Fundusze Europejskie przyczyniają się do rozwoju Polski? (porównanie między latami)

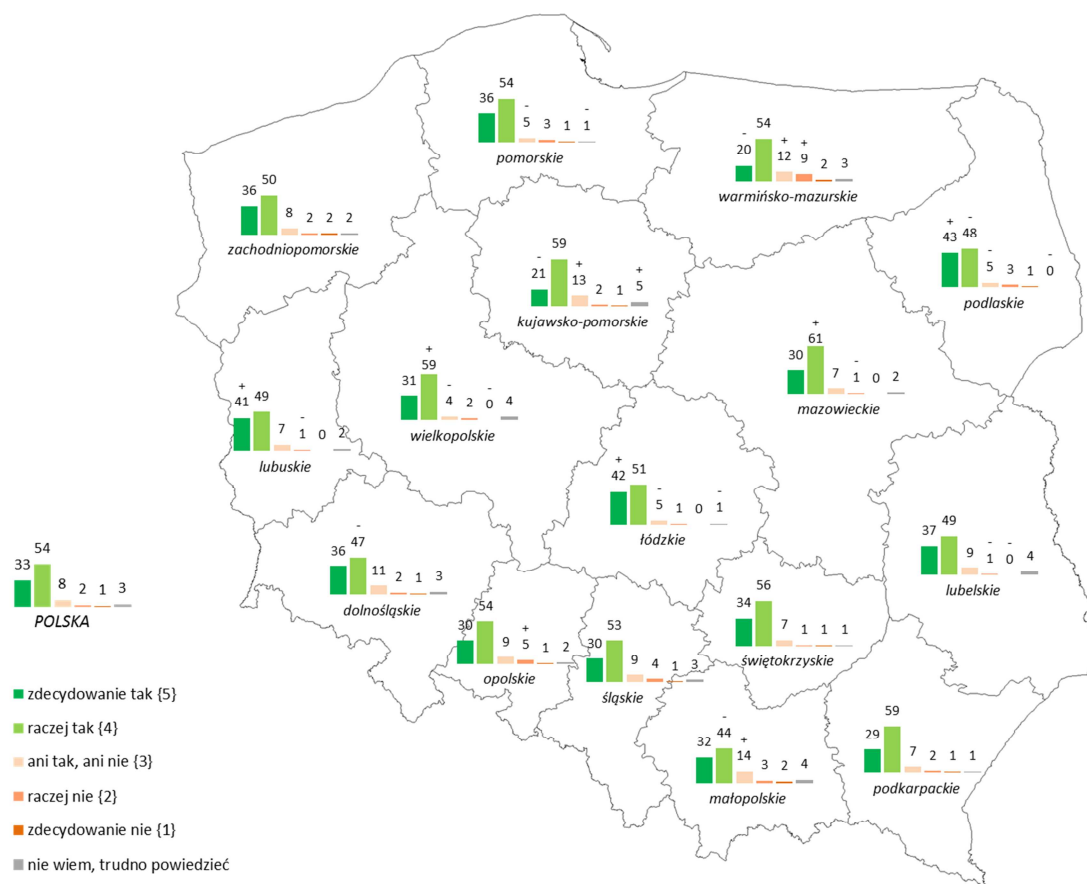
Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja; 2015 r. – N=1600, EuConsult; 2014 r. – N=5040, Realizacja; 2012 r. – N=1604, Grupa IQS; 2011 r. – N=1600, TNS OBOP; 2010 r. – N=1611, Millward Brown SMG/KRC; 2009 r. – N=1610, PBS DGA.

Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.

A-C – oznacza różnice istotnie statystycznie pomiarami, litera przy wartości oznacza wartość istotnie wyższą.

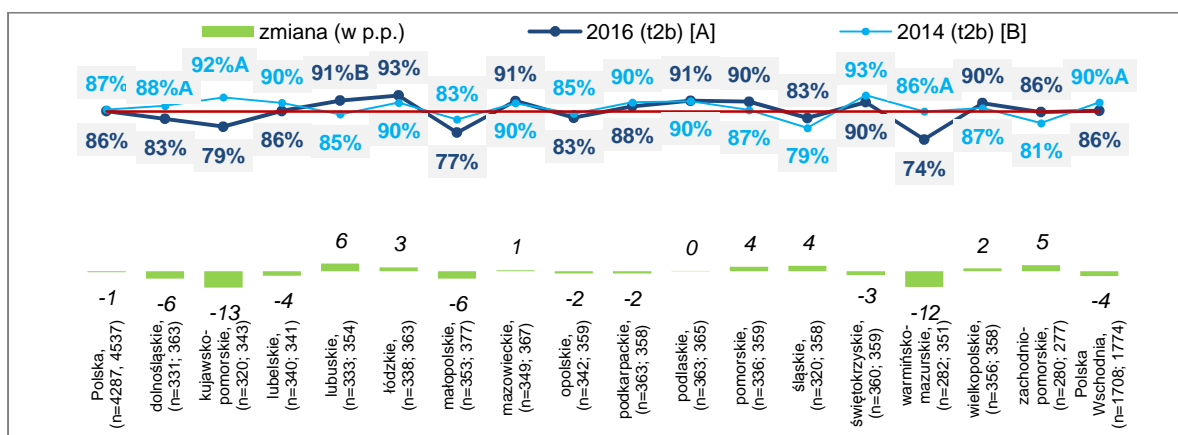
Wyraźniej częściej o pozytywnym wpływie FE na rozwój Polski przekonani są mieszkańcy województw: lubuskiego (91%), łódzkiego (93%), mazowieckiego (31%), podlaskiego (91%), pomorskiego (90%), świętokrzyskiego (90%) i wielkopolskiego (90%). Znacząco rzadziej takie przekonanie podzielają mieszkańcy: małopolskiego (77%), kujawsko-pomorskiego (79%) i warmińsko-mazurskiego (74%). W tych dwóch ostatnich województwach zanotowano najbardziej wyraźny spadek percepcji FE jako instrumentu rozwoju – odpowiednio o 13 pp. i 12 pp.

Wykres 41 (P8) Jak Pan(i) sądzi, czy Fundusze Europejskie przyczyniają się do rozwoju Polski? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie)

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.
+/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

Wykres 42 (P8) Jak Pan(i) sądzi, czy Fundusze Europejskie przyczyniają się do rozwoju Polski? (porównanie 2016 vs 2014 - wg województw)
Na wykresie prezentowany jest łączny odsetek odpowiedzi pozytywnych (t2b) „zdecydowanie tak” i „raczej tak”.

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja; 2014 r. – N=5040, Realizacja.
Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.
A-B – oznacza różnicę istotną statystycznie pomiędzy pomiarami, litera przy wartości oznacza wartość istotnie wyższą.

Nadal sztandarowym przykładem oddziaływania Funduszy Europejskich na rozwój Polski są inwestycje w infrastrukturę – drogową, komunalną, sportową, kulturalną, rekreacyjną (wskazuje tak ponad 40% osób przekonanych o pozytywnym wpływie FE) oraz ogólnie inwestycje gospodarcze – postrzegane jako dodatkowy zastrzyk pieniędzy z zewnątrz (z Unii), który przyczynia się do poprawy koniunktury i wzrostu PKB (38%).

W mniejszym stopniu rozwój kojarzony jest z bardziej miękkimi rezultatami (mniej namacalnymi/widocznymi gołym okiem) jak poprawa konkurencyjności gospodarki (17%) poprzez m.in. rozwój firm/tworzenie nowych miejsc pracy w sektorze przedsiębiorstw (10%), unowocześnianie przedsiębiorstw (3%) czy aktywizację zawodową osób, które mają trudności na rynku pracy (2%).

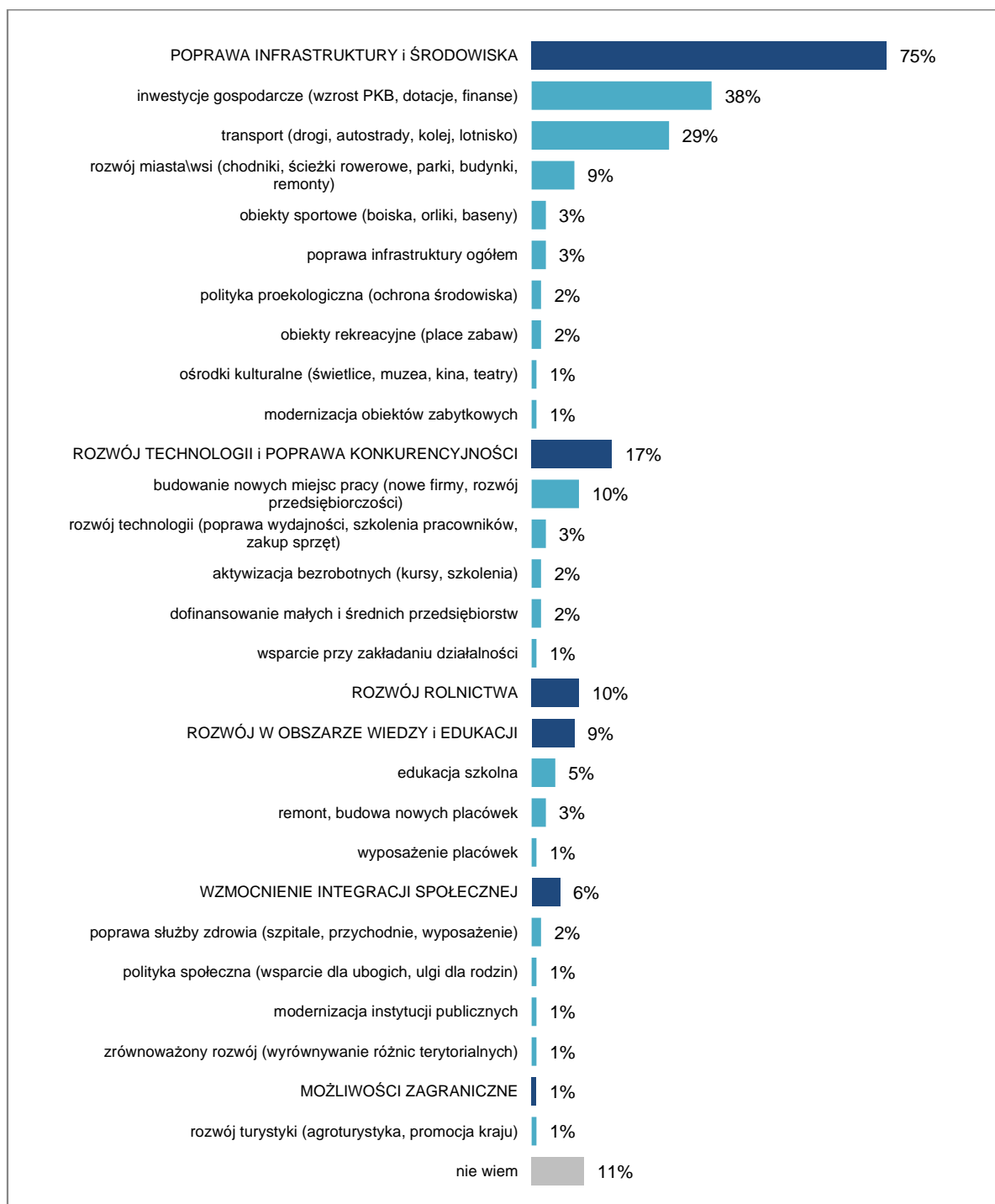
Co dziesiąta osoba identyfikuje wpływ funduszy unijnych na rozwój Polski z rozwojem rolnictwa – de facto pomocą konkretnej grupie społecznej – rolnikom.

Największe trudności ze wskazaniem sposobu w jaki FE oddziałują na rozwój Polski ma najmłodsza grupa wiekowa (15-19 l.) - jedna na pięć osób nie potrafi podać żadnego przykładu (22%). Może wynika to z faktu, że młodzi nie mają skali porównawczej. Nie wiedzą jak żyło się Polakom nim zaczęły docierać do nas środki unijne.

Na poziomie regionów zauważalne jest spore zróżnicowanie odpowiedzi. W niektórych województwach uwaga skoncentrowana jest na bardziej namacalnych inwestycjach gospodarczych, w tym w infrastrukturę – przykładem jest województwo lubelskie, lubuskie, podkarpackie, świętokrzyskie czy zachodniopomorskie. W innych istotnie bardziej z poprawą sytuacji w Polsce łączone są miękkie rezultaty oddziaływania FE (poprawa konkurencyjności/rozwój przedsiębiorczości) – np. w kujawsko-pomorskim, małopolskim, podlaskim i podkarpackim.

Wyraźnie większą trudność w zdefiniowaniu wpływu FE na rozwój kraju mają mieszkańcy województw: dolnośląskiego (16% odpowiedzi „nie wiem”), kujawsko-pomorskiego (25%) i opolskiego (28%).

Wykres 43 (P9) W jaki sposób Fundusze Europejskie przyczyniają się do rozwoju Polski?

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
Podstawa: Dostrzegający wpływ funduszy na rozwój Polski.

Tabela 10 (P9) W jaki sposób Fundusze Europejskie przyczyniają się do rozwoju Polski? (2016 - wg województw)

	POLSKA	dolnośląskie	kujawsko-pomorskie	lubelskie	lubuskie	łódzkie	małopolskie	mazowieckie	opolskie	podkarpackie	podlaskie	pomorskie	śląskie	świętokrzyskie	warmińsko-mazurskie	wielkopolskie	zachodnio-pomorskie	Polska Wschodnia
POPRAWA INFRASTRUKTURY i ŚRODOWISKA	75%	74%	47%-	81%+	85%+	73%	73%	74%	62%-	87%+	72%	74%	74%	83%+	69%	76%	88%+	79%+
inwestycje gospodarcze (wzrost PKB, dotacje, finanse)	38%	36%	28%-	39%	54%+	36%	30%-	45%+	29%-	23%-	26%-	34%	33%	38%	36%	51%+	65%+	32%-
transport (drogi, autostrady, kolej, lotnisko)	29%	27%	13%-	35%+	25%	25%	39%+	22%-	24%	58%+	41%+	30%	29%	38%+	23%	20%-	18%-	40%+
rozwój miast/wsi (chodniki, ścieżki rowerowe, parki, budynki, remonty)	9%	11%	5%-	8%	6%-	14%+	6%	5%-	6%-	17%+	8%	11%	10%	12%	12%	9%	5%-	11%+
obiekty sportowe (boiska, orliki, baseny)	3%	3%	4%	3%	3%	5%	3%	2%	2%	3%	3%	4%	5%	6%+	2%	-	3%	4%
poprawa infrastruktury ogółem	3%	2%	1%	4%	2%	4%	2%	3%	4%	3%	5%+	2%	3%	4%	2%	-	3%	4%+
polityka proekologiczna (ochrona środowiska)	2%	1%-	-	2%	4%	3%	2%	2%	1%	6%+	1%	-	2%	4%	1%	1%	1%	3%+
obiekty rekreacyjne (plac zabaw)	2%	3%	-	2%	1%	1%	2%	-	1%-	2%	2%	2%	5%+	4%+	1%	-	2%	2%
ośrodki kulturalne (świetlice, muzea, kina, teatry)	1%	-	1%	1%	4%+	1%	3%	1%	2%	1%	2%	2%	1%	3%	-	1%	1%	2%
modernizacja obiektów zabytkowych	1%	1%	-	2%	-	-	1%	2%	1%	2%	1%	2%	1%	2%	-	1%	-	2%
ROZWOJ TECHNOLOGII i POPRAWA KONKURENCYJNOŚCI	17%	12%-	25%+	18%	11%-	18%	26%+	15%	15%	22%+	23%+	21%	17%	15%	17%	13%-	8%-	19%
budowanie nowych miejsc pracy (nowe firmy, rozwój przedsiębiorczości)	10%	7%	15%+	10%	4%-	12%	14%+	9%	6%-	13%	12%	11%	8%	10%	11%	8%	5%-	11%
rozwój technologii (poprawa wydajności, szkolenia pracowników, zakup sprzęt)	3%	3%	4%	5%	2%	3%	3%	2%	5%	2%	4%	6%+	3%	2%	1%	1%-	1%-	3%
aktywizacja bezrobotnych (kursy, szkolenia)	2%	1%	2%	1%-	4%+	2%	1%	1%-	4%	2%	4%	2%	5%+	1%	3%	-	-	2%

	POLSKA	dolnośląskie	kujawsko-pomorskie	lubelskie	lubuskie	łódzkie	małopolskie	mazowieckie	opolskie	podkarpackie	podlaskie	pomorskie	śląskie	świętokrzyskie	warmińsko-mazurskie	wielkopolskie	zachodnio-pomorskie	Polska Wschodnia
dofinansowanie małych i średnich przedsiębiorstw	2%	1%-	3%	2%	-	1%	5%+	2%	2%	3%	2%	3%	1%-	2%	-	2%	-	2%
wsparcie przy zakładaniu działalności	1%	-	2%	2%	1%	1%	-	1%	1%	2%	2%	2%	2%	1%	2%	2%	1%	2%
ROZWÓJ ROLNICTWA	10%	3%-	15%+	11%	9%	11%	18%+	10%	8%	15%+	15%+	7%-	5%-	14%+	11%	8%	-	13%+
ROZWÓJ W OBSZARZE WIEDZY I EDUKACJI	9%	11%	5%-	16%+	9%	8%	10%	8%	8%	11%	7%	11%	8%	11%	5%-	3%-	5%-	10%
edukacja szkolna	5%	5%	3%	9%+	6%	6%	4%	5%	6%	3%	5%	4%	5%	6%	3%	2%-	4%	5%
remont, budowa nowych placówek	3%	4%	2%	4%	3%	2%	2%	2%	1%-	6%+	1%-	6%+	3%	4%	1%-	1%-	1%-	3%
wyposażenie placówek	1%	1%	-	3%	-	-	4%+	-	-	3%+	1%	1%	-	3%	-	-	-	2%+
WZMOCNIENIE INTEGRACJI SPOŁECZNEJ	6%	3%-	5%	10%+	9%	8%	8%	5%	4%	5%	6%	5%	6%	11%+	3%	2%-	5%	7%
poprawa służby zdrowia (szpitale, przychodnie, wyposażenie)	2%	1%	2%	3%	3%	2%	3%	2%	2%	1%	1%	3%	3%	5%+	-	1%-	2%	2%
polityka społeczna (wsparcie dla ubogich, ulgi dla rodzin)	1%	1%	1%	1%	4%+	2%	1%	2%	-	1%	1%	-	-	4%+	-	1%	2%	2%
modernizacja instytucji publicznych	1%	-	1%	1%	-	2%	2%	1%	-	1%	2%	1%	1%	2%	-	-	1%	1%
zrównoważony rozwój (wyrównywanie różnic terytorialnych)	1%	-	-	3%+	-	-	1%	-	1%	-	2%	-	1%	1%	-	-	-	1%
MOŻLIWOŚCI ZAGRANICZNE	1%	1%	1%	1%	-	1%	-	1%	-	3%	1%	2%	2%	-	1%	-	1%	1%
rozwój turystyki (agroturystyka, promocja kraju)	1%	-	1%	1%	-	-	-	1%	-	3%+	1%	2%	1%	-	-	-	1%	1%
nie wiem, trudno powiedzieć	11%	16%+	25%+	9%	10%	8%	9%	8%-	28%+	3%-	11%	4%-	13%	10%	10%	14%	5%-	9%-
<i>Wielkość próby:</i>	3691	274	254	293	302	314	271	316	285	320	329	303	266	324	208	319	240	1474

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.

Podstawa: Dostrzegający wpływ funduszy na rozwój Polski.

+/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

Wśród nielicznej grupy sceptyków, którzy nie podzielają opinii o pozytywnym oddziaływaniu FE na rozwój kraju dominuje przekonanie, że Polska ogólnie traci na członkostwie w UE (18%) lub nie potrafi dobrze skorzystać z pieniędzy unijnych (17%). Poza tym korzystanie z FE wiąże się z ograniczeniami, na które dobrowolnie musimy się godzić (13%), a całe postępowanie związane z przyznaniem pieniędzy unijnych jest z gruntu nieuczciwe (kolejne 13%). Jeden na czterech wątpiących w sprawczą rolę FE nie potrafił w ogóle uzasadnić swojego stanowiska.

Wykres 44 (P10) Dlaczego Pan(i) uważa, że Fundusze Europejskie nie przyczyniają się do rozwoju Polski?

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
Podstawa: Uważający, że Fundusze nie przyczyniają się do rozwoju Polski.

5.5. Ocena wpływu FE na rozwój regionów

O pozytywnym wpływie Funduszy Unijnych na rozwój województw przekonany jest podobny odsetek znających pojęcie FE Polaków jak w przypadku oceny oddziaływania FE w skali kraju (82% vs 86%), przy czym na poziomie regionów o znaczącym oddziaływaniu mówi co czwarty, a w kontekście rozwoju kraju już co trzeci badany.

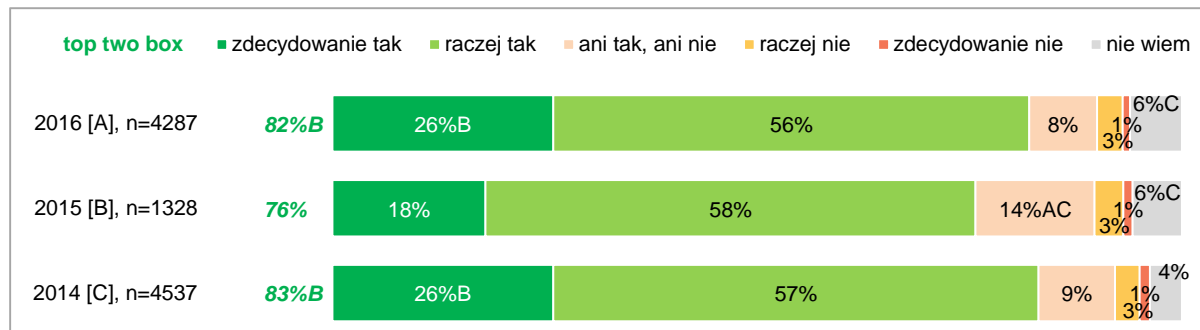
Wyniki są takie same jak w pomiarze sprzed dwóch lat (2014). Natomiast w stosunku do 2015 r. znacząco wzrósł odsetek przekonanych o dobroczynnym wpływie FE na rozwój regionów (o 6pp.), w tym wyraźnie przybyło zdecydowanych zwolenników tej tezy (o 8 pp.).

Na poziomie grup demograficznych widać podobne zróżnicowanie jak przy ocenie wpływu oddziaływania FE na rozwój Polski – częściej pozytywny wpływ FE na rozwój województw dostrzegają (osoby w wieku 25-34 l., z wykształceniem średnim i wyższym, pracujące lub prowadzące firmę, zwolennicy członkostwa Polski w UE, znający FE nie tylko z nazwy).

Znacząco częściej przekonanie o pozytywnym wpływie FE na rozwój swojego województwa mają mieszkańcy łódzkiego oraz województw śląski i wschodniej: podkarpackiego, podlaskiego i świętokrzyskiego. Z kolei mieszkańcy kujawsko-pomorskiego, warmińsko-mazurskiego i małopolskiego istotnie rzadziej dostrzegają to pozytywne oddziaływanie. Te trzy

województwa notują też najwyższy spadek wyników jeśli porównamy aktualną ocenę i tę sprzed dwóch lat (odpowiednio o 16 pp., 8 pp. i 9 pp.). Pytanie czy pojawiały się jakieś przesłanki, które mogły mieć wpływ na taką zmianę opinii.

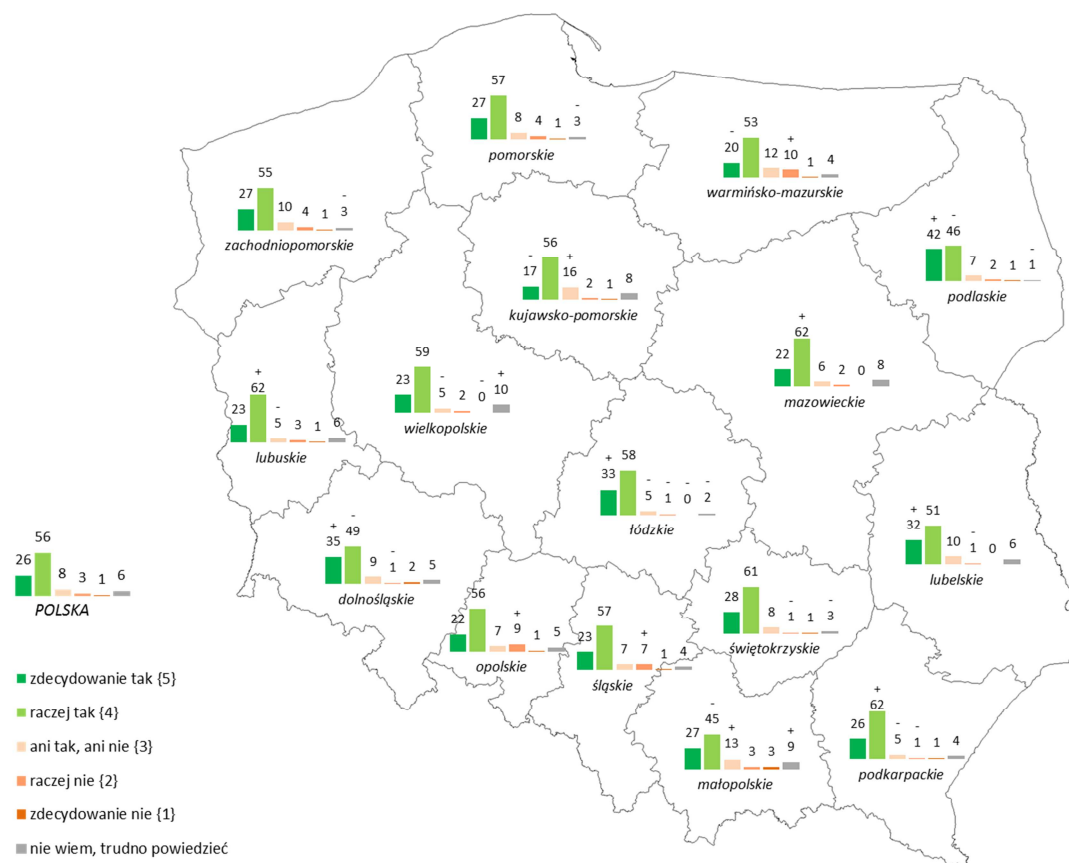
Wykres 45 (P13) Jak Pan(i) sądzi, czy Fundusze Europejskie przyczyniają się do rozwoju Pana(i) województwa? (porównanie między latami)

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja; 2015 r. – N=1600, EuConsult; 2014 r. – N=5040, Realizacja; 2012 r. – N=1604, Grupa IQS; 2011 r. – N=1600, TNS OBOP; 2010 r. – N=1611, Millward Brown SMG/KRC; 2009 r. – N=1610, PBS DGA.

Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.
A-C – oznacza różnice istotne statystycznie pomiędzy pomiarami, litera przy wartości oznacza wartość istotnie wyższą.

Wykres 46 (P13) Jak Pan(i) sądzi, czy Fundusze Europejskie przyczyniają się do rozwoju Pana(i) województwa? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie)

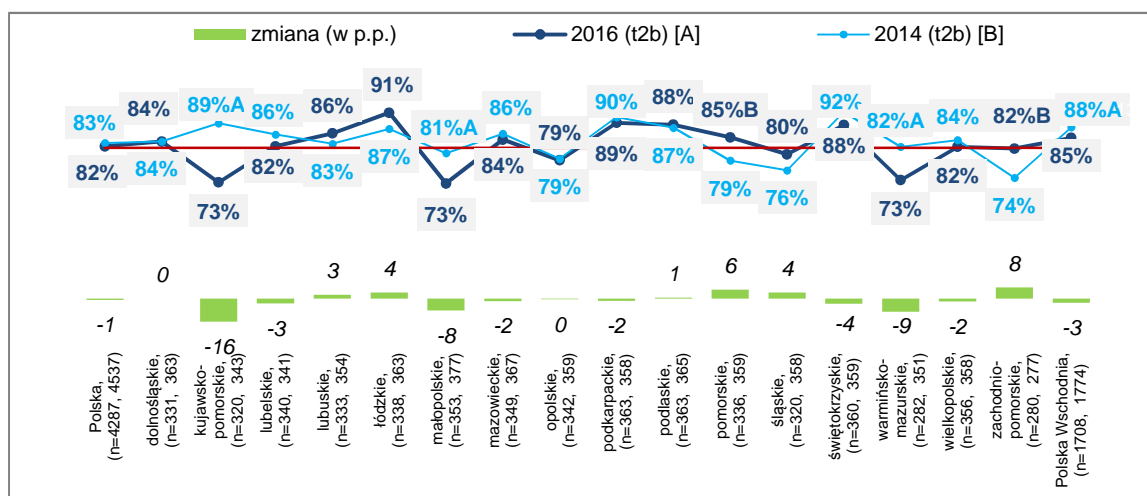
Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.

Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.

+/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

Wykres 47 (P13) Jak Pan(i) sądzi, czy Fundusze Europejskie przyczyniają się do rozwoju Pana(i) województwa? (porównanie 2016 vs 2014 - wg województw)

Na wykresie prezentowany jest łączny odsetek odpowiedzi pozytywnych (t2b) „zdecydowanie tak” i „raczej tak”.

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja; 2014 r. – N=5040, Realizacja.

Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.

A-B – oznacza różnice istotne statystycznie pomiędzy pomiarami, litera przy wartości oznacza wartość istotnie wyższą.

Zdecydowana większość (81%) Polaków potrafi podać przykład obszarów/działań finansowych z FE w skali kraju. Nieco większa trudność pojawia się gdy pytamy o obszary/działania/cele realizowane ze środków unijnych w danym regionie – jeden na czterech badanych nie potrafi przytoczyć żadnego przykładu (24% vs 19% na poziomie kraju).

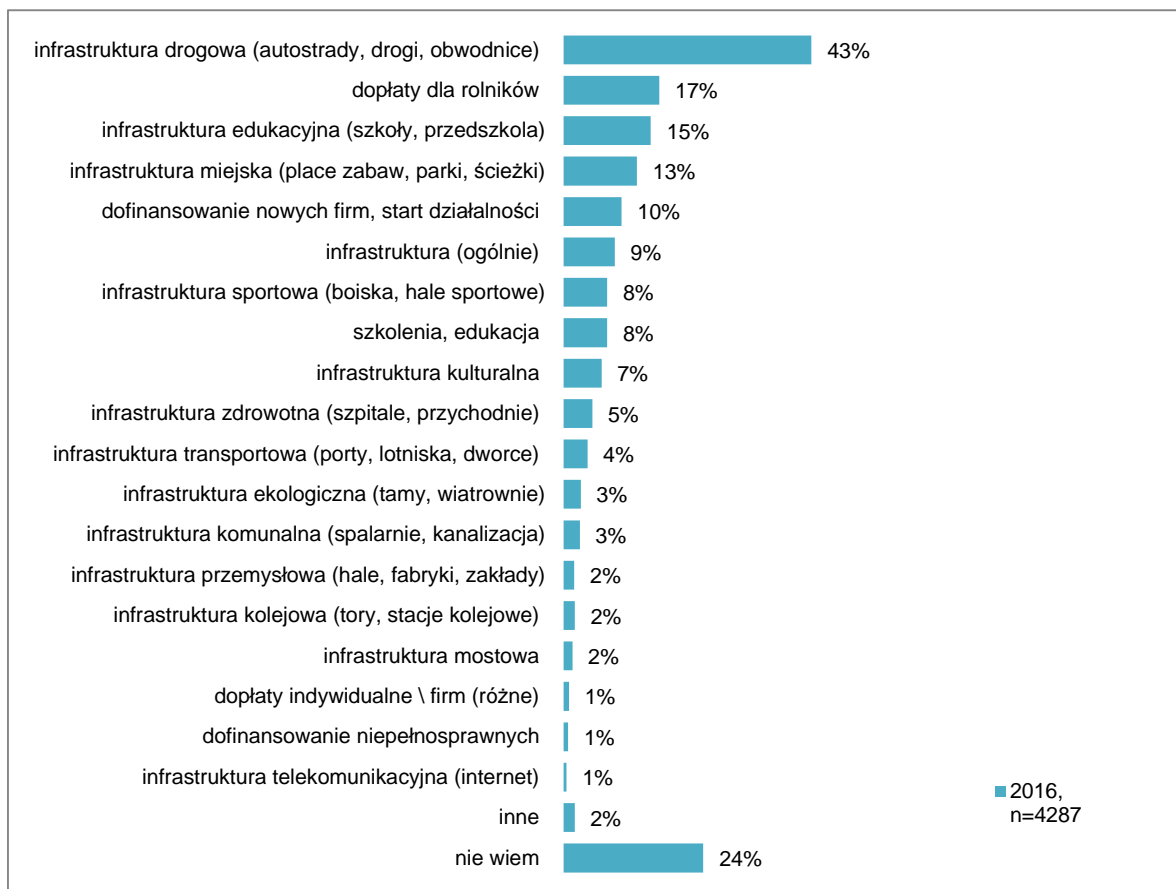
Znacząco częściej trudności takie mają osoby, które znają FE jedynie z nazwy (46%). Istotnie mniejsza wiedza dotycząca przeznaczenia środków unijnych w regionie dotyczy również kobiet (27% odpowiedziało „nie wiem”), osób starszych – 65+ (27%), słabiej wykształconych - z wykształceniem podstawowym (36%) i zasadniczym zawodowym (28%) oraz emerytów/rencistów (29%).

Na poziomie województwa Polacy wymieniali bardzo podobne obszary, jak te które zostały przytoczone w kontekście całego kraju: infrastruktura drogowa (tu wymieniana nawet częściej niż w skali kraju: 43% vs 35%), dopłaty bezpośrednie dla rolników (17%, o 9pp. mniej niż w kontekście Polski), infrastruktura edukacyjna (15% vs 16%) i infrastruktura miejska (13% vs 10%). Na szczycie rankingu uplasowały się zatem cele, których efekty są namacalne, widoczne dla wszystkich. Obszary nastawione bardziej na rozwój osobisty (szkolenia, edukacja), rozwój przedsiębiorczości wskazywano mniej chętnie niż w kontekście całej Polski.

Zwykle wymieniano 2 przykłady obszarów/celów finansowanych z FE w regionach (podobnie jak na poziomie całej Polski).

Podobnie jak w poprzednich pomiarach (2014, 2015) najczęściej wymienione obszary na poziomie regionów są zbieżne z ogólnopolskimi. Nadal, podobnie jak rok i dwa lata temu, na pierwszym miejscu wymieniane są inwestycje drogowe, na drugim – dopłaty dla rolników.

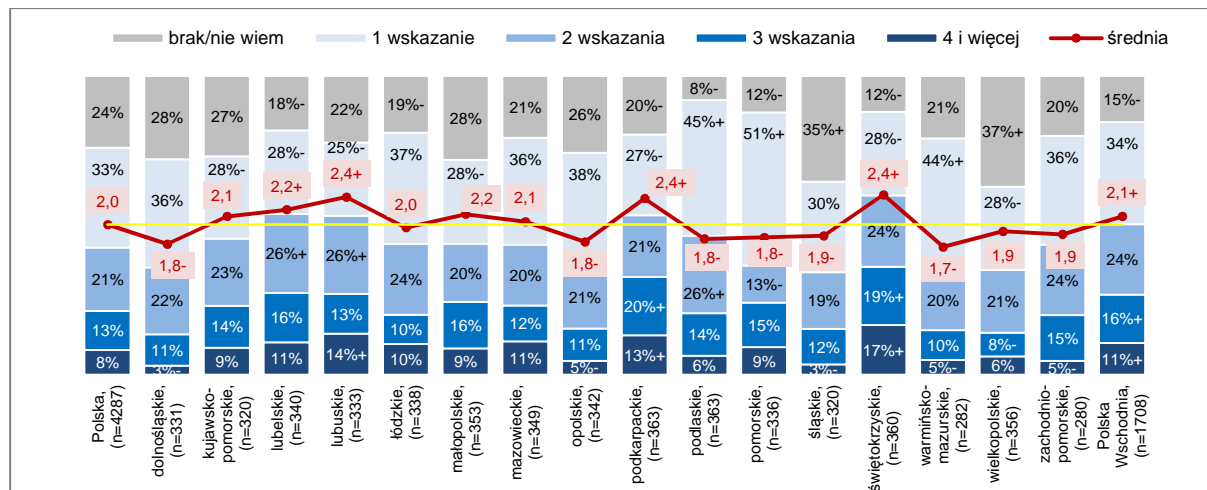
Wykres 48 (P14) Jak Pan(i) sądzi, na jakie cele, obszary lub na jakie działania są przeznaczane Fundusze Europejskie w Pana(i) województwie?

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.

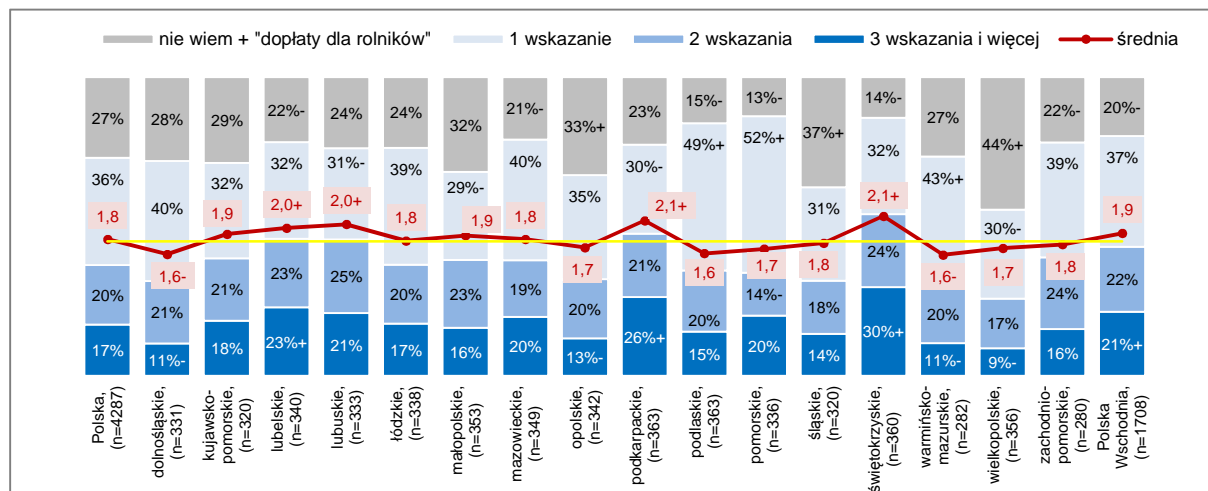
Wykres 49 (P14) Jak Pan(i) sądzi, na jakie cele, obszary lub na jakie działania są przeznaczane Fundusze Europejskie w Pana(i) województwie? (2016 – wg województw)

Na wykresie prezentowany jest odsetek liczby poszczególnych wskazań oraz średnia liczna wskazań.

Wykres 50 (P14) Jak Pan(i) sądzi, na jakie cele, obszary lub na jakie działania są przeznaczane Fundusze Europejskie w Pana(i) województwie? (2016 – wg województw; ze zliczenia wskazań wyłączone „dopłaty dla rolników”)

Na wykresie prezentowany jest odsetek liczby poszczególnych wskazań oraz średnia liczna wskazań.

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.

Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.

+/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

W średniej nie uwzględniono odpowiedzi „nie wiem, trudno powiedzieć”.

Co trzeci mieszkaniec województwa śląskiego i wielkopolskiego miał istotnie niższą świadomość na jakie obszary przeznaczane są środki z FE w jego województwie.

Wśród osób, które potrafiły podać przykład działań finansowanych z FE w swoim województwie wyraźnie więcej przykładów (niż średnia dla ogółu – 2) potrafili przytoczyć mieszkańcy województw: lubelskiego, lubuskiego, podkarpackiego i świętokrzyskiego.

Najczęściej wskazywany obszar *infrastruktura drogowa* wyraźnie częściej w kontekście obszarów dotowanych z FE wymieniali mieszkający w województwach Polski Wschodniej: lubelskim (62%), podkarpackim (62%), podlaskim (50%) i świętokrzyskim (64%) oraz w mazowieckim (48%).

Tabela 11 (P14) Jak Pan(i) sądzi, na jakie cele, obszary lub na jakie działania są przeznaczane Fundusze Europejskie w Pana(i) województwie? Proszę wymienić wszystkie przykłady, które przychodzą Panu(i) na myśl? (2016 - wg województw)

	POLSKA	dolnośląskie	kujawsko-pomorskie	lubelskie	lubuskie	łódzkie	małopolskie	mazowieckie	opolskie	podkarpackie	podlaskie	pomorskie	śląskie	świętokrzyskie	warmińsko-mazurskie	wielkopolskie	zachodnio-pomorskie	Polska Wschodnia
infrastruktura drogowa (autostrady, drogi, obwodnice)	43%	37%-	39%	62%+	47%	47%	35%-	48%+	31%-	50%+	62%+	42%	36%-	64%+	38%	31%-	37%-	56%+
dopłaty dla rolników	17%	8%-	17%	21%+	20%	18%	22%+	15%	16%	21%+	28%+	12%-	6%-	21%	15%	25%+	11%-	22%+
infrastruktura edukacyjna (żłobki, przedszkola, szkoły)	15%	14%	19%	21%+	18%	13%	13%	18%	15%	16%	14%	19%	11%-	20%+	5%-	12%	18%	15%
infrastruktura miejska (place zabaw, parki, ścieżki rowerowe)	13%	15%	12%	13%	13%	15%	7%-	13%	12%	21%+	13%	15%	13%	15%	11%	6%-	14%	15%
dofinansowanie nowych firm, start działalności	10%	7%-	11%	10%	11%	9%	13%	12%	11%	13%	10%	9%	8%	9%	13%	8%	10%	11%
infrastruktura (ogólnie)	9%	11%	13%+	6%-	9%	11%	8%	10%	8%	13%+	9%	12%	5%-	4%-	9%	6%-	10%	8%
infrastruktura sportowa (boiska, hale sportowe, baseny)	8%	2%-	12%+	11%+	14%+	11%	3%-	7%	6%	5%-	7%	10%	8%	19%+	5%	4%-	13%+	10%+
szkolenia, edukacja	8%	4%-	4%-	8%	8%	9%	12%+	9%	10%	7%	4%-	9%	7%	11%	5%	4%-	10%	7%
infrastruktura kulturalna	7%	4%-	6%	3%-	9%	4%-	11%+	7%	3%-	10%	8%	8%	5%	11%+	2%-	5%	8%	7%
infrastruktura zdrowotna (szpitale, przychodnie)	5%	5%	4%	6%	8%+	4%	4%	7%	4%	3%-	4%	7%	2%-	14%+	-	4%	5%	6%
infrastruktura transportowa (porty, lotniska, dworce autobusowe, parkingi)	4%	1%-	4%	5%	6%	7%+	4%	3%	3%	1%-	3%	4%	4%	9%+	7%+	4%	5%	5%
infrastruktura ekologiczna (tamy, wiatrownie, słoneczne)	3%	1%-	5%	2%	4%	2%	4%	2%	4%	7%+	1%-	4%	4%	5%	2%	1%-	3%	4%
infrastruktura komunalna (spalarnie, kanalizacja, gaz oczyszczalnie)	3%	3%	3%	3%	5%	1%	6%+	2%	-	5%+	-	1%-	3%	4%	7%+	1%-	3%	4%
infrastruktura przemysłowa (hale, fabryki, zakłady pracy)	2%	4%	2%	4%+	4%	1%	3%	-	3%	3%	1%	1%-	2%	3%	-	1%	1%	2%

	POLSKA	dolnośląskie	kujawsko-pomorskie	lubelskie	lubuskie	łódzkie	małopolskie	mazowieckie	opolskie	podkarpackie	podlaskie	pomorskie	śląskie	świętokrzyskie	warmińsko-mazurskie	wielkopolskie	zachodnio-pomorskie	Polska Wschodnia
infrastruktura kolejowa (tory, stacje kolejowe)	2%	2%	1%	1%-	-	3%	2%	2%	1%	2%	1%	4%	2%	1%-	1%-	3%	1%-	1%-
infrastruktura mostowa	2%	3%	2%	1%	4%+	-	2%	1%	1%	7%+	1%	2%	-	1%	-	-	1%	2%+
dopłaty indywidualne \ firm (różne)	1%	1%	1%	-	1%	1%	1%	-	1%	1%	-	1%	2%	1%	2%	-	1%	1%
dofinansowanie niepełnosprawnych	1%	2%	-	1%	-	1%	-	1%	1%	-	1%	-	1%	1%	4%+	1%	-	1%
infrastruktura telekomunikacyjna (internet)	1%	-	-	-	1%	-	2%	1%	-	2%	1%	-	1%	-	-	-	-	1%
inne	2%	3%	1%-	1%-	2%	4%	2%	1%	2%	1%	1%-	1%	-	1%	6%+	3%	2%	2%
nie wiem	24%	28%	27%	18%-	23%	19%-	28%	21%	26%	20%-	8%-	12%-	36%+	12%-	21%	37%+	21%	16%-
<i>Wielkość próby:</i>	4287	331	320	340	333	338	353	349	342	363	363	336	320	360	282	356	280	1708

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.

Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.
+/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

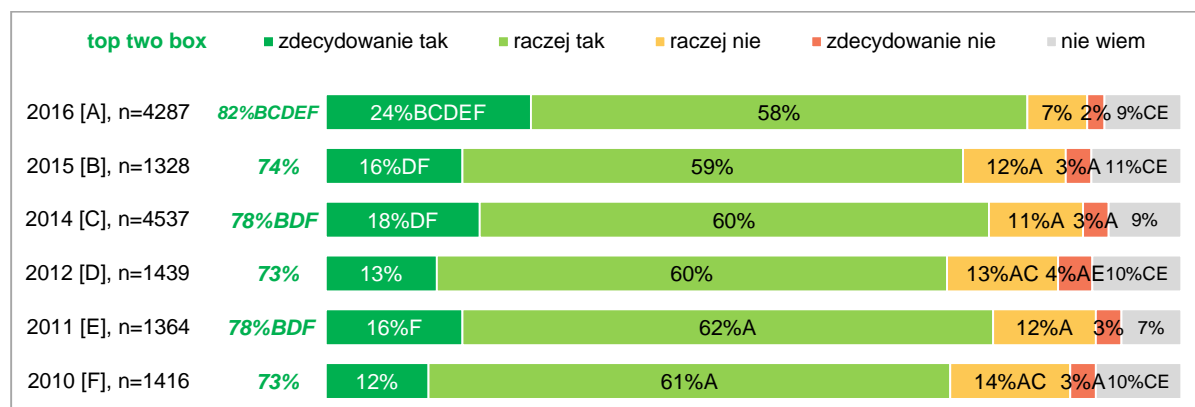

5.6. Ocena wpływu FE na życie Polaków

Nie tylko jesteśmy przekonani o pozytywnym wpływie FE na rozwój kraju i regionu. Polacy mają poczucie, że ich życie zmienia się na lepsze w wyniku bezpośredniego lub pośredniego oddziaływania Funduszy Unijnych. Takie przekonanie podziela już ponad 80% Polaków, którzy mają świadomość istnienia FE – to znacząco więcej niż w poprzednich latach (istotny wzrost o 8 pp. porównując do 2015 r. i 4 pp. w stosunku do 2014 r.). Charakterystyczne jest to, że z perspektywy lat nie tyle rośnie istotnie odsetek przeświadczonych o wpływie FE na poprawę jakości życia codziennego, ale wyraźnie umacnia się odsetek tych, którzy są o tym zdecydowanie przekonani – obecnie przekonanie to podziela już co czwarty Polak (24%, istotny wzrost o 8 pp. porównując do 2015 r. i o 6 pp. w porównaniu do 2014 r.)

Percepcja Funduszy Europejskich jako czynnika wpływającego na poprawę jakości życia Polaków jest wyraźnie częściej powszechna wśród osób młodych – 25-34 l. (85%) i w średnim wieku – 35-44 l. (84%), lepiej wykształconych – z wykształceniem średnim (86%) i wyższym (90%), aktywnych zawodowo – pracujących (83%) i prowadzących własne firmy (89%) oraz mieszkańców wsi (84%). Nie widać natomiast zależności, którą obserwowano wcześniej (2014 r.), że odczucie poprawy jakości życia jest odwrotnie proporcjonalne do wieku Polaków. Najmłodsze roczniki – osoby, które wciąż jeszcze się uczą i nie wkroczyły jeszcze w pełnym wymiarze na rynek pracy - wcale nie są już o tym najbardziej przekonane. Nie bez znaczenia jest również miejsce zamieszkania – wyraźnie mniej przekonani o pozytywnym wpływie FE na ich życia są mieszkańcy średnich i dużych miast (100-500 tys.).

Wykres 51 (P16) Jak Pan(i) sądzi, czy dzięki Funduszom Europejskim jakość życia Polaków poprawia się? (porównanie między latami)

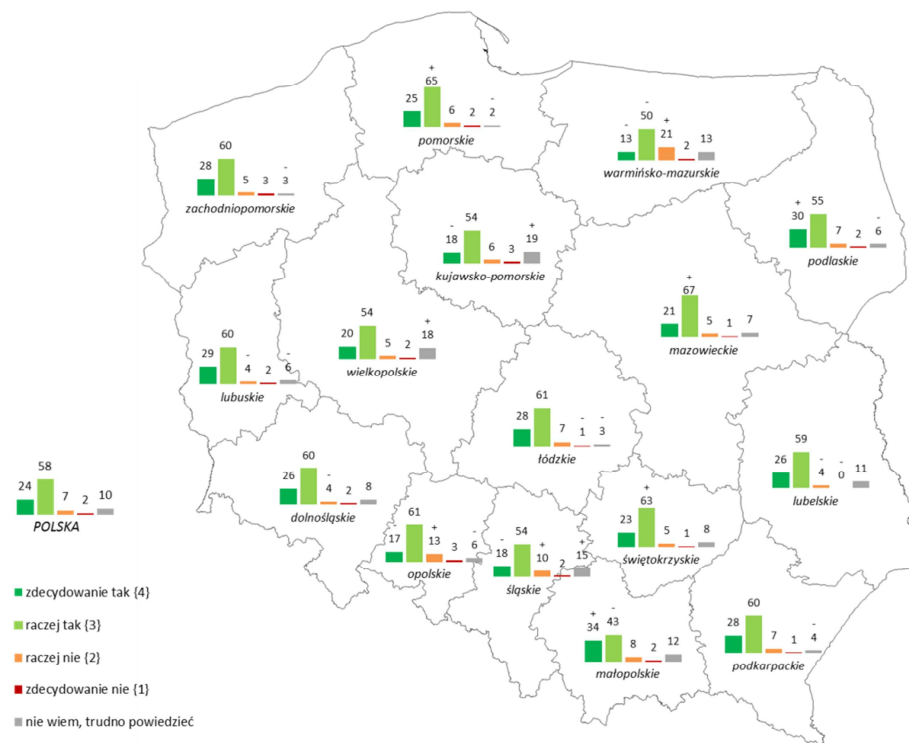
Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja; 2015 r. – N=1600, EuConsult; 2014 r. – N=5040, Realizacja; 2012 r. – N=1604, Grupa IQS; 2011 r. – N=1600, TNS OBOP; 2010 r. – N=1611, Millward Brown SMG/KRC; 2009 r. – N=1610, PBS DGA./ Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.

A-F – oznacza różnice istotne statystycznie pomiędzy pomiarami, litera przy wartości oznacza wartość istotnie wyższą.

W wymiarze regionalnym znacząco częściej pozytywną zmianę wynikającą z oddziaływania FE odczuwają mieszkańcy połowy województw, w tym: dolnośląskiego, lubuskiego, łódzkiego, mazowieckiego, podkarpackiego, pomorskiego, świętokrzyskiego i zachodniopomorskiego. Na przeciwnym biegunie – rzadziej przyznają, że FE wpływają na poprawę ich życia - są mieszkańcy województw: małopolskiego, śląskiego, kujawsko-

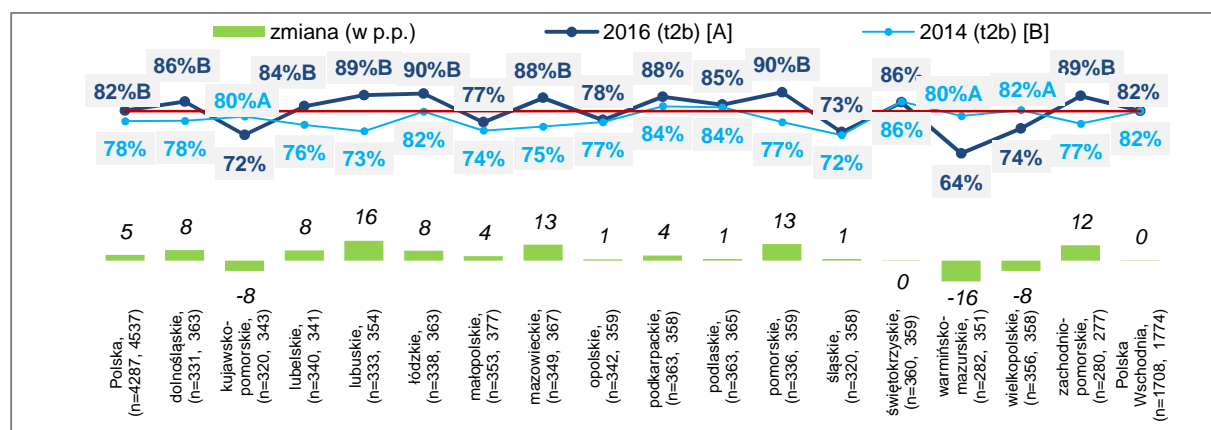
pomorskiego, warmińsko-mazurskiego i wielkopolskiego, przy czym w przypadku tych trzech ostatnich zauważalny jest dodatkowo wyraźny spadek odsetka deklarujących pozytywny wpływ FE w sferze życia codziennego (odpowiednio o 8 pp., 16 pp. i 8 pp. w stosunku do 2014 r.).

Wykres 52 (P16) Jak Pan(i) sądzi, czy dzięki Funduszom Europejskim jakość życia Polaków poprawia się? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie)

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.
+/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

Wykres 53 (P16) Jak Pan(i) sądzi, czy dzięki Funduszom Europejskim jakość życia Polaków poprawia się? (porównanie 2016 vs 2014 - wg województw)

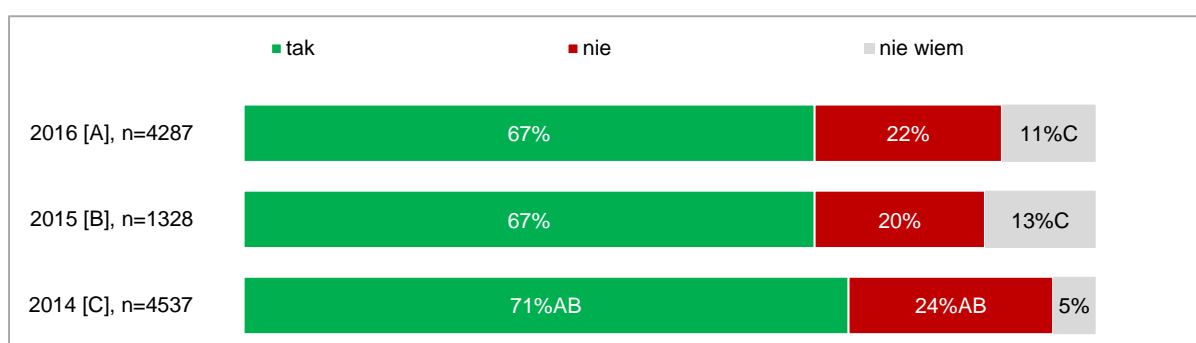

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja; 2014 r. – N=5040, Realizacja.
Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.
A-B – oznacza różnicę istotną statystycznie pomiędzy pomiarami, litera przy wartości oznacza wartość istotnie wyższą.

Dwóch na trzech Polaków (67%) deklaruje, iż dostrzega zmiany w swoim najbliższym otoczeniu będące pochodną wykorzystania Funduszy Europejskich, a co piąty (22%) takich zmian nie widzi. Ocena ta nie różni się od oceny z 2015 r. – natomiast jest istotnie niższa niż 2 lata temu – wówczas grono przekonanych o zmianach było większe (o 4 pp.), ale większa była również grupa niedostrzegająca zmian (o 2 pp.).

Zmiany wynikające z wykorzystania FE w swoim najbliższym otoczeniu wyraźnie częściej zauważają mężczyźni (69%), osoby młode 25-34 l. (71%), lepiej wykształcone (wykształcenie średnie – 71%, wyższe – 81%), aktywne zawodowo (pracujący – 69% i przedsiębiorcy – 80%). Przeciwnego zdania znacząco częściej są grupy gorzej sytuowane – słabiej wykształceni (z wykształceniem podstawowym – 31%, zasadniczym zawodowym – 26%), bez pracy (32%), mieszkańcy wsi (24%) i małych miast (25%).

Wykres 54 (P17) Czy dostrzega Pan(i) zmiany w swoim najbliższym otoczeniu dzięki wykorzystywaniu Funduszy Europejskich? (porównanie między latami)

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja; 2015 r. – N=1600, EuConsult; 2014 r. – N=5040, Realizacja; 2012 r. – N=1604, Grupa IQS; 2011 r. – N=1600, TNS OBOP; 2010 r. – N=1611, Millward Brown SMG/KRC; 2009 r. – N=1610, PBS DGA.

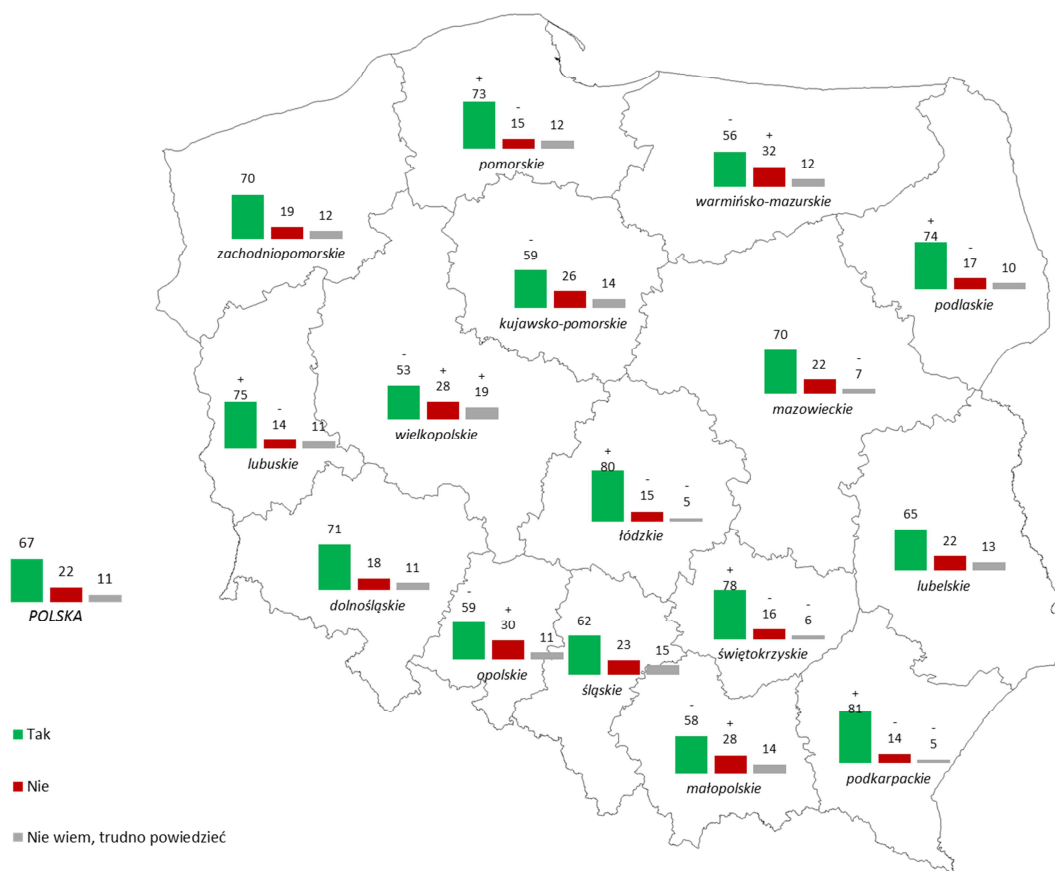
Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.

A-C – oznacza różnice istotne statystycznie pomiędzy pomiarami, litera przy wartości oznacza wartość istotnie wyższą.

W ujęciu regionalnym znacząco częściej bliską obecność zmian wywołanych wykorzystaniem środków unijnych widzą mieszkańcy: lubuskiego (75%), łódzkiego (80%), pomorskiego (73%) i województw pasa wschodniego: podlaskiego (74%), podkarpackiego (81%) i świętokrzyskiego (78%).

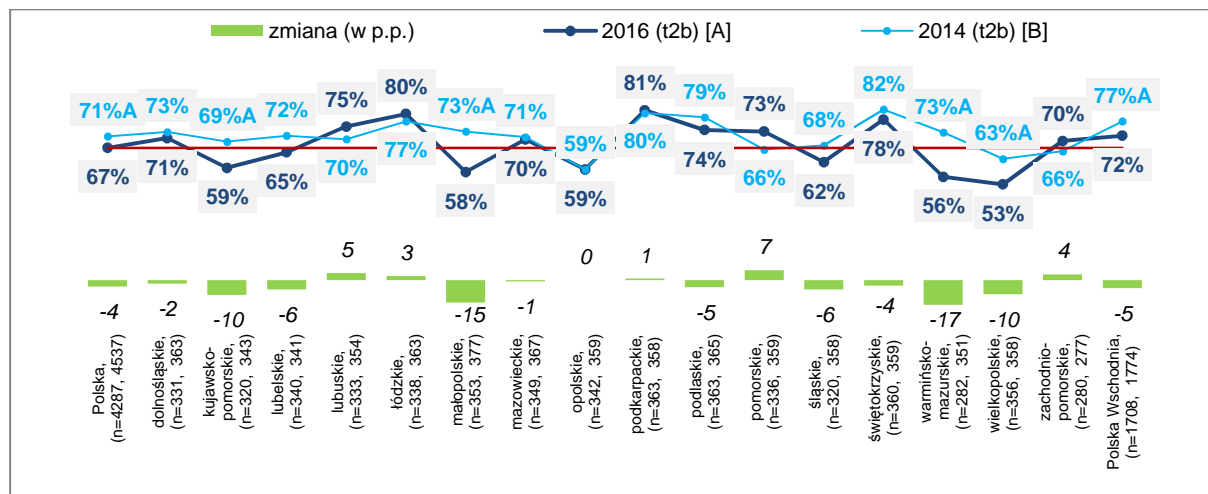
Wyraźnie częściej nie dostrzegają takich zmian mieszkańcy południowych województw: małopolskiego (28%) i opolskiego (30%), a także warmińsko-mazurskiego (32%) i wielkopolskiego (28%). W tych województwach (z wyjątkiem opolskiego) zauważalny jest także wyraźny spadek nastrojów, nie tylko w tym aspekcie zresztą. Znacząco zmniejszyła się tu grupa osób, która widzi oddziaływanie FE w najbliższym otoczeniu (spadek od 10 do 17 pp.).

Wykres 55 (P17) Czy dostrzega Pan(i) zmiany w swoim najbliższym otoczeniu dzięki wykorzystywaniu Funduszy Europejskich? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie)

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
 Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.
 +/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

Wykres 56 (P17) Czy dostrzega Pan(i) zmiany w swoim najbliższym otoczeniu dzięki wykorzystywaniu Funduszy Europejskich? (porównanie 2016 vs 2014 - wg województw)

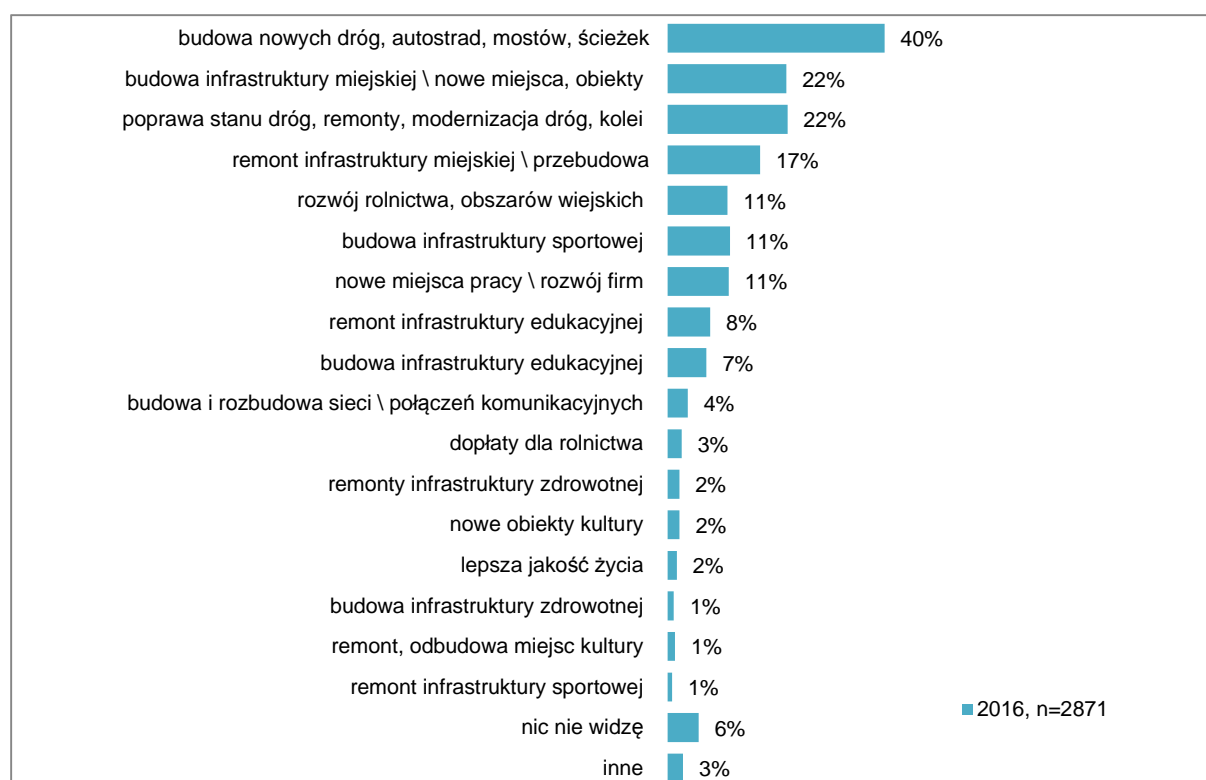

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja; 2014 r. – N=5040, Realizacja.
 Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.
 A-B – oznacza różnicę istotną statystycznie pomiędzy pomiarami, litera przy wartości oznacza wartość istotnie wyższą.

Pytani o zmiany wynikające z wykorzystania Funduszy Europejskich w swoim najbliższym otoczeniu Polacy wymieniają przede wszystkim namacalne, trwałe efekty interwencji – inwestycje infrastrukturalne, najczęściej w budowę/ remont dróg czy w infrastrukturę miejską. To podobnie jak w poprzednich edycjach badaniach (2012, 2014, 2015) – wówczas również najczęściej zauważane w najbliższej okolicy były inwestycje drogowe i te w infrastrukturę miejską. Obecnie Polacy zauważają również zmiany w rolnictwie wynikające z systemu dopłat bezpośrednich (co dziesiąty). Co dziesiąty dostrzega także bardziej miękkie efekty oddziaływania FE – utworzenie nowych miejsc pracy, rozwój przedsiębiorczości (wyraźnie częściej zmiany te widzą mieszkańcy zachodniopomorskiego – blisko co piąty).

Miękkich efektów zmian (takich jak: poprawa jakości życia, nowe miejsca pracy, zwiększenie konkurencyjności na rynku pracy etc.) pojawia się w wypowiedziach niewiele ponieważ rolą jaką przypisuje się FE kojarzona jest bardziej z trwałymi, twardymi rezultatami (drogi, mosty, boiska) – jest to pewien wdrukowany stereotyp, z którym niestety trudno walczyć.

Wykres 57 (P18) Jakie zmiany Pan(i) zauważa w swoim najbliższym otoczeniu dzięki wykorzystywaniu Funduszy Europejskich?

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
Podstawa: Zauważający zmiany w otoczeniu.

Tabela 12 (P18) Jakie zmiany Pan(i) zauważa w swoim najbliższym otoczeniu dzięki wykorzystywaniu Funduszy Europejskich? (2016 - wg województw)

	POLSKA	dolnośląskie	kujawsko-pomorskie	lubelskie	lubuskie	łódzkie	małopolskie	mazowieckie	opolskie	podkarpackie	podlaskie	pomorskie	śląskie	świętokrzyskie	warmińsko-mazurskie	wielkopolskie	zachodnio-pomorskie	Polska Wschodnia
budowa nowych dróg, autostrad, mostów, ścieżek rowerowych, modernizacja kolei	40%	39%	33%-	42%	47%+	34%	46%	37%	29%-	57%+	35%	38%	35%	49%+	38%	40%	35%	45%+
budowa infrastruktury miejskiej \ nowe miejsca, obiekty	22%	18%	20%	15%-	34%+	21%	25%	20%	21%	21%	26%	25%	26%	29%+	18%	15%-	23%	22%
poprawa stanu dróg, remonty, modernizacja dróg, kolei	22%	22%	18%	28%	19%	24%	25%	24%	19%	20%	18%	24%	20%	24%	24%	20%	15%-	23%
remont infrastruktury miejskiej \ przebudowa \ modernizacja	17%	28%+	18%	17%	16%	21%	13%	16%	14%	16%	12%-	13%	21%	16%	8%-	14%	13%	14%-
rozwój rolnictwa, obszarów wiejskich	11%	9%	18%+	12%	11%	10%	17%+	7%-	13%	15%	23%+	5%-	1%-	10%	21%+	17%+	13%	16%+
budowa infrastruktury sportowej	11%	9%	10%	15%	16%	13%	8%	11%	9%	6%-	10%	13%	13%	19%+	8%	11%	14%	12%
nowe miejsca pracy \ rozwój firm	11%	11%	16%	14%	6%-	6%-	14%	11%	12%	13%	9%	11%	9%	10%	16%	10%	18%+	12%
remont infrastruktury edukacyjnej	8%	8%	7%	13%+	9%	10%	7%	7%	4%-	9%	9%	9%	7%	6%	1%-	7%	8%	8%
budowa infrastruktury edukacyjnej	7%	7%	12%+	7%	10%	5%	11%	5%	10%	8%	8%	5%	4%-	6%	4%-	9%	12%+	7%
budowa i rozbudowa sieci \ połączeń komunikacyjnych	4%	4%	3%	3%	4%	6%	4%	7%+	1%-	1%-	1%-	2%	3%	4%	4%	2%	1%-	2%-
dopłaty dla rolnictwa	3%	2%	3%	4%	2%	1%	4%	1%	1%-	4%	7%+	2%	1%-	8%+	2%	5%	1%-	5%+
remonty infrastruktury zdrowotnej	2%	1%-	1%	3%	3%	1%	1%	4%	2%	1%	1%	3%	1%-	3%	1%-	3%	4%	2%
nowe obiekty kultury	2%	3%	2%	2%	2%	1%-	2%	2%	1%	-	2%	2%	4%	4%	1%-	3%	4%	2%
lepszą jakość życia	2%	3%	3%	2%	1%	3%	1%	2%	3%	-	1%	1%	-	4%	1%	2%	2%	2%
budowa infrastruktury zdrowotnej	1%	1%	1%	-	2%	1%	1%	2%	1%	1%	-	-	-	4%+	1%	3%	2%	1%
remont, odbudowa miejsc kultury	1%	-	1%	1%	-	1%	1%	4%	1%	1%	-	-	3%	1%	-	1%	2%	1%-
remont infrastruktury sportowej	1%	1%	1%	-	1%	-	-	1%	1%	1%	-	2%	1%	1%	1%	-	2%	-

	POLSKA	dolnośląskie	kujawsko-pomorskie	lubelskie	lubuskie	łódzkie	małopolskie	mazowieckie	opolskie	podkarpackie	podlaskie	pomorskie	śląskie	świętokrzyskie	warmińsko-mazurskie	wielkopolskie	zachodnio-pomorskie	Polska Wschodnia
inne	3%	4%	2%	3%	4%	2%	3%	2%	4%	2%	3%	3%	4%	2%	5%	2%	4%	3%
nic nie widzę	6%	8%	5%	5%	3%-	10%+	3%-	7%	9%	2%-	3%-	6%	8%	4%	3%-	4%	5%	3%-
Wielkość próby:	2871	234	190	222	250	270	204	245	201	295	268	246	197	280	158	189	195	1223

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.

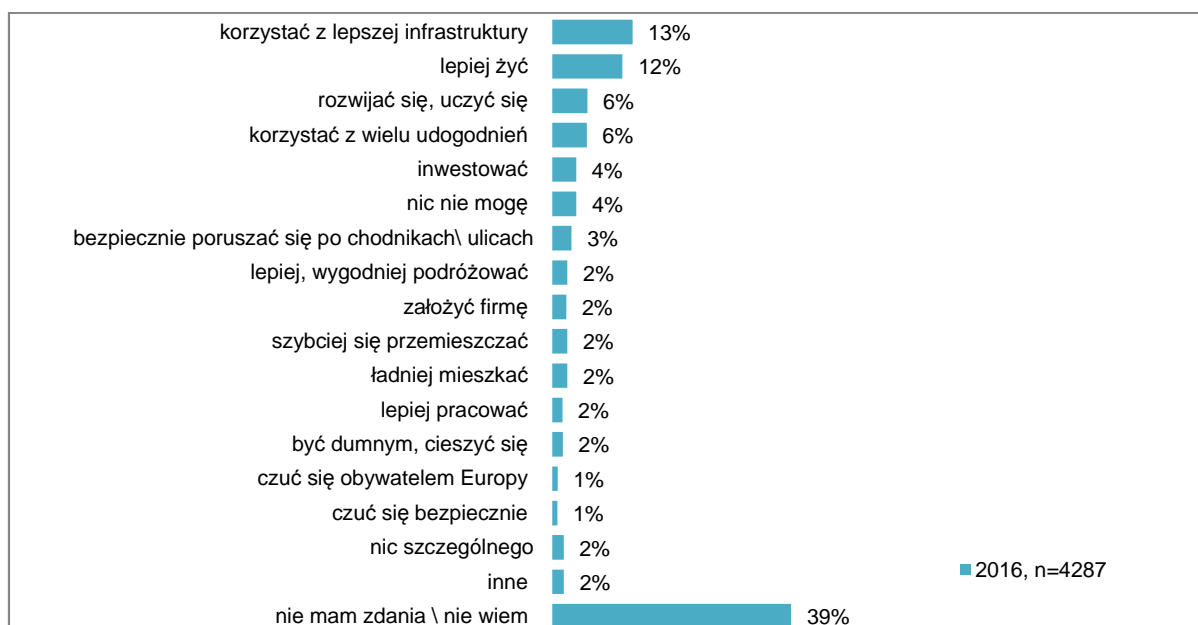
Podstawa: Zauważający zmiany w otoczeniu.

+/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

Spontaniczna odpowiedź na pytanie o to co *mogę* dzięki obecności Funduszy Unijnych sprawia Polakom sporą trudność – blisko 40% osób, które znają FE przynajmniej z nazwy nie potrafi nic na ten temat powiedzieć (do tego głosu dopisuje się kolejnych 6% mówiąc, że „nic nie może” lub „nie może nic szczególnego”). To pokazuje, że mimo wcześniejszych deklaracji o pozytywnym oddziaływaniu FE na życie Polaków nie do końca identyfikujemy się/czujemy, że my również jesteśmy beneficjentem tych zmian, szczególnie jeśli nie mamy żadnych osobistych doświadczeń związanych z FE. Można postawić tezę, że wiedza Polaków na temat FE jest raczej powierzchowna, oparta na tym co zasłyszane, obejrzone w telewizji.

Wśród odpowiedzi na pierwszym miejscu pojawia się ponownie infrastruktura, czyli perspektywa namacalnych efektów wykorzystania FE - *mogę korzystać z lepszej infrastruktury, szybciej się przemieszczać, bezpiecznie poruszać się po chodnikach, lepiej/wygodniej podróżować*. Wymieniane są też bardziej jakościowe elementy – *lepiej żyć, rozwijać się/uczyć się, inwestować, założyć firmę, być dumnym/cieszyć się* - związane z poprawą warunków życia, dobrostanu, perspektyw na przyszłość.

Wykres 58 (P19) Proszę dokończyć zdanie: dzięki Funduszom Europejskim mogę:

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.

Częściej problem z podaniem jakiegokolwiek odpowiedzi (postawieniem się w roli beneficjenta FE) mają grupy mniej zorientowane w tematyce pomocy unijnej - kobiety (41%), osoby starsze – 65+ (47%), słabiej wykształcone (z wykształceniem podstawowym – 50% i zasadniczym zawodowym – 46%), nieaktywne zawodowo (emeryci/renciści – 49%). Do tej grupy wyraźnie częściej zaliczają się również osoby, które nie popierają członkostwa Polski w UE (56%) i znają FE tylko z nazwy (58%).

Na poziomie regionów podobny problem mają mieszkańcy województw: dolnośląskiego, kujawsko-pomorskiego, śląskiego i warmińsko-mazurskiego.

Tabela 13 (P19) Proszę dokończyć zdanie: dzięki Funduszom Europejskim mogę: (2016 - wg województw)

	POLSKA	dolnośląskie	kujawsko-pomorskie	lubelskie	lubuskie	łódzkie	małopolskie	mazowieckie	opolskie	podkarpackie	podlaskie	pomorskie	śląskie	świętokrzyskie	warmińsko-mazurskie	wielkopolskie	zachodniopomorskie	Polska Wschodnia
korzystać z lepszej infrastruktury	13%	10%	7%-	13%	12%	13%	16%	15%	10%	25%+	13%	12%	14%	13%	9%-	8%-	11%	15%
lepiej żyć	12%	10%	12%	11%	13%	9%	13%	15%	6%-	11%	12%	11%	9%	24%+	10%	8%-	10%	14%+
rozwijać się, uczyć się	6%	5%	6%	6%	6%	5%	5%	8%	9%+	4%	10%+	8%	5%	8%	7%	3%-	6%	7%
nic nie mogę	6%	6%	5%	8%	7%	4%	7%	7%	11%+	3%-	5%	4%-	8%	3%-	5%	3%-	9%	5%
korzystać z wielu udogodnień	6%	4%	3%-	3%-	6%	4%-	4%	11%+	3%-	7%	7%	8%	3%-	10%+	7%	3%-	7%	7%
inwestować	4%	2%	3%	5%	6%	7%+	4%	3%	4%	5%	8%+	4%	2%-	5%	5%	2%-	3%	6%+
bezpiecznie poruszać się po chodnikach \ ulicach \ ścieżkach rowerowych \ pociągami	3%	2%	4%	5%	6%	3%	2%	1%-	3%	7%+	1%-	4%	2%	5%	8%+	3%	2%	5%+
lepiej, wygodniej podróżować	2%	2%	2%	3%	3%	4%	3%	1%-	1%-	8%+	1%	1%	2%	3%	2%	3%	2%	3%
założyć firmę	2%	2%	3%	2%	1%	3%	2%	2%	3%	1%-	3%	7%+	1%-	2%	3%	1%	6%+	2%
szybciej się przemieszczać	2%	2%	1%	4%	2%	5%	2%	2%	1%	6%+	1%-	4%	2%	2%	1%	1%-	1%-	3%
ładniej mieszkać	2%	8%+	4%	3%	2%	5%+	1%-	2%	2%	3%	1%	1%-	2%	2%	-	1%-	-	2%
lepiej pracować	2%	2%	3%	1%	5%+	2%	1%-	1%-	1%	2%	2%	1%	1%	3%	1%	3%	1%	2%
być dumnym, cieszyć się	2%	2%	1%	1%	1%	1%	2%	2%	3%	-	1%	3%	2%	-	1%	1%	4%	1%-
czuć się obywatelem Europy	1%	1%	-	2%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	2%	1%	1%	1%	1%	1%	-	1%
czuć się bezpiecznie	1%	-	-	1%	5%+	-	1%	1%	1%	1%	1%	2%	1%	1%	-	-	3%+	1%
inne	2%	1%	3%	2%	3%	1%	1%-	1%	4%	2%	1%	1%	3%	2%	2%	3%	3%	2%
nie mam zdania \ nie wiem	39%	46%+	48%+	35%	28%-	40%	39%	32%-	42%	23%-	35%	30%-	45%+	29%-	40%	58%+	35%	32%-
Wielkość próby:	4287	331	320	340	333	338	353	349	342	363	363	336	320	360	282	356	280	1708

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.

Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.

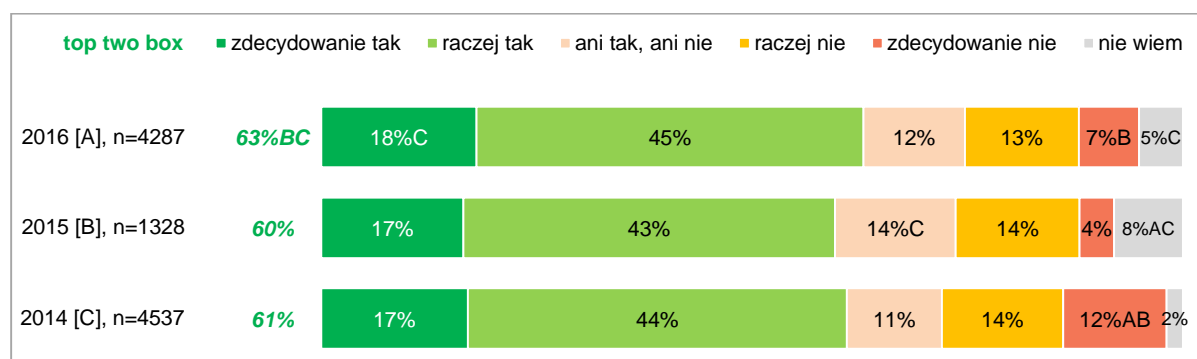
+/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

Mimo, że większość Polaków (znających pojęcie FE) jest przekonana, że dzięki Funduszom Europejskim nasze życie poprawia się to przeświadczenie, o tym, że osobiście korzystamy z efektów FE jest już mniejsze (choć podziela je prawie 2/3 Polaków). To istotnie więcej niż rok czy dwa lata temu (o odpowiednio 2 i 3 pp.), ale w zestawieniu z poprzednim pytaniem, o możliwości jakie dają FE, wydaje się być deklaracją nieco na wyrost. Faktycznie część osób (28%), które deklarują, że osobiście korzystają w sposób bezpośredni lub pośredni z FE nie potrafi zdefiniować na czym te korzyści/korzystanie polega.

Charakterystyczne jest to, że Polacy mają ogólnie poczucie, że wiele się wokół nich zmienia dzięki wykorzystaniu środków unijnych w skali makro – kraju (86%), regionu (82%). Ale już na poziomie mikro – najbliższego otoczenia (67%) i osobistych korzyści (63%) – zmiany te są mniej odczuwalne, a postawienie się w roli beneficjenta, próba nazwania korzyści staje się zdecydowanie trudniejsza. Takie przekonanie może wynikać z faktu, że nie jesteśmy wystarczająco świadomi obecności FE w codziennym życiu.

Z punktu widzenia grup demograficznych obserwujemy, iż zdecydowanie częściej oddziaływanie FE na własne życie odczuwają osoby młode: 20-24 l. (68%), 25-34 l. (69%) i w średnim wieku (69%), lepiej wykształcone – z wykształceniem średnim (68%) i wyższym (81%), aktywne zawodowo – pracujący (67%), przedsiębiorcy (76%) i rolnicy (72%), w trakcie edukacji – uczniowie/studenci (69%) oraz mieszkańcy wsi (65%).

Wykres 59 (P20) Czy uważa Pan(i), że Pan (i) sam(a) osobiście korzysta z Funduszy Europejskich lub ze zmian, jakie dzięki nim zachodzą? (porównanie między latami)

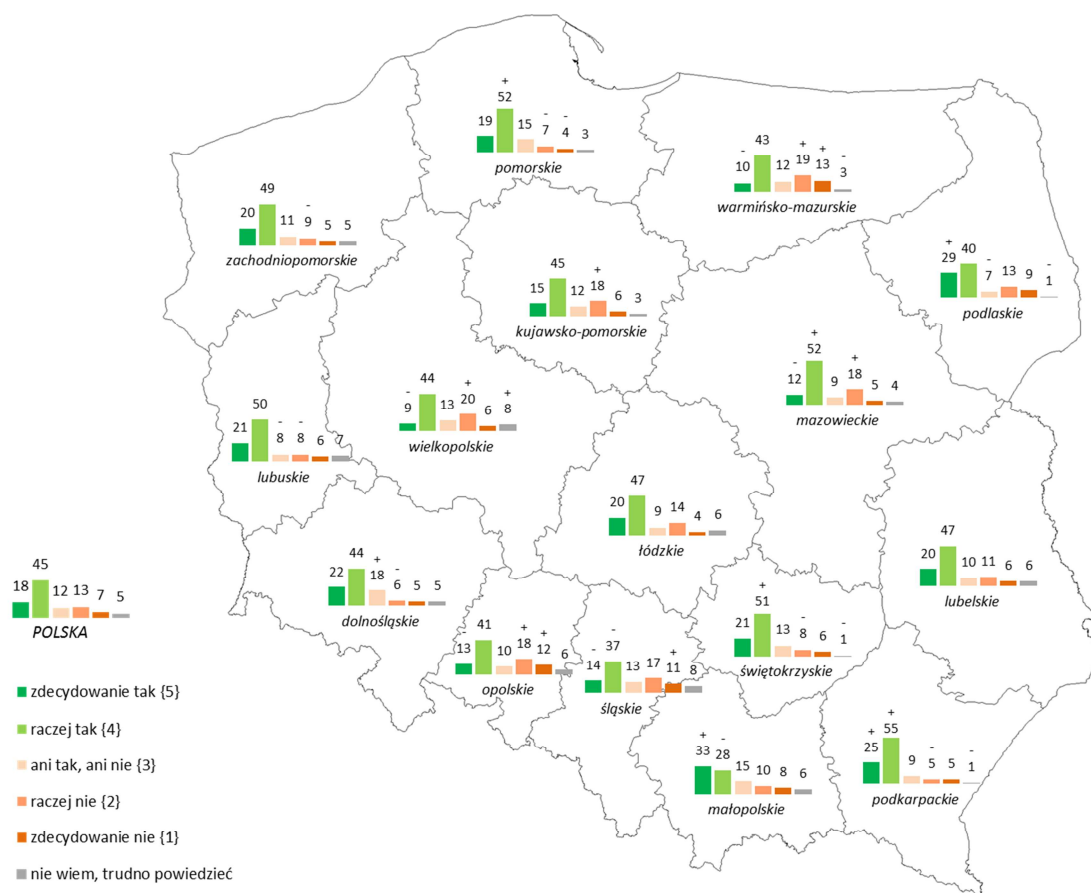
Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja; 2015 r. – N=1600, EuConsult; 2014 r. – N=5040, Realizacja; 2012 r. – N=1604, Grupa IQS; 2011 r. – N=1600, TNS OBOP; 2010 r. – N=1611, Millward Brown SMG/KRC; 2009 r. – N=1610, PBS DGA.

Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.

A-C – oznacza różnice istotnie statystycznie pomiędzy pomiarami, litera przy wartości oznacza wartość istotnie wyższą.

Patrząc na mapę regionów wyraźnie częściej do korzyści osobistych z FE przyznają się mieszkańcy województwa: lubuskiego (71%), podkarpackiego (80%), podlaskiego (69%), pomorskiego (71%), świętokrzyskiego (73%) i zachodniopomorskiego (69%). Znacząco rzadziej odczuwanie korzyści osobistych z oddziaływania FE odczuwali mieszkańcy w województwach: opolskim (54%), śląskim (51%), warmińsko-mazurskim (53%) i wielkopolskim (53%).

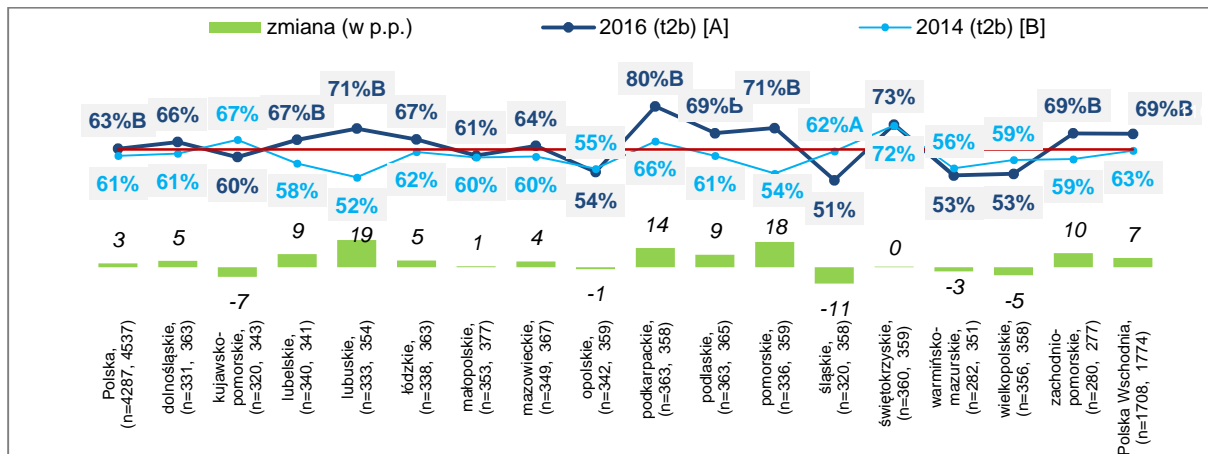
Wykres 60 (P20) Czy uważa Pan(i), że Pan (i) sam(a) osobiście korzysta z Funduszy Europejskich lub ze zmian, jakie dzięki nim zachodzą? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie)

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
 Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.
 +- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

Porównując wyniki w regionach do pomiaru sprzed dwóch lat (2014 r.) w znacznej części województw należy odnotować istotny wzrost odsetka deklarujących odczuwanie osobistych korzyści płynących z FE. Pozytywna zmiana dotyczy w szczególności województw: lubelskiego, lubuskiego, podkarpackiego, podlaskiego, pomorskiego i zachodniopomorskiego. Wyraźnie niższy wynik zanotowano w województwie śląskim.

Wykres 61 (P20) Czy uważa Pan(i), że Pan (i) sam(a) osobiście korzysta z Funduszy Europejskich lub ze zmian, jakie dzięki nim zachodzą? (porównanie 2016 vs 2014 - wg województw)
 Na wykresie prezentowany jest łączny odsetek odpowiedzi pozytywnych (t2b) „zdecydowanie tak” i „raczej tak”.

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja; 2014 r. – N=5040, Realizacja.
 Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.
 A-B – oznacza różnice istotne statystycznie pomiędzy pomiarami, litera przy wartości oznacza wartość istotnie wyższą.

5.7. Doświadczenie związane z FE

Rola doświadczenia własnego z Funduszami Unijnymi albo posiadanie osoby bliskiej/znajomej, która takie doświadczenia posiada jest nie do przecenienia w kontekście poziomu wiedzy i nastawienia do Funduszy Europejskich. Ponad 40% Polaków znających FE przynajmniej z nazwy deklaruje, że zna kogoś kto jest beneficjentem pomocy unijnej.

Wyraźnie częściej w grupie tej znajdują się osoby młode (25-34 l.), z wyższym wykształceniem, przedsiębiorcy, rolnicy i osoby niepracujące zajmujące się domem, a także mieszkańcy wsi. Istotnie rzadziej natomiast do takiej znajomości przyznają się osoby starsze (65+), słabiej wykształcone (wykształcenie podstawowo i zasadnicze zawodowe), emeryci i renciści, osoby, które nie pracują z innych powodów niż zajmowanie się domem, mieszkańcy najmniejszych miast (do 50 tys.) oraz dużych i największych miast (200 tys.+).

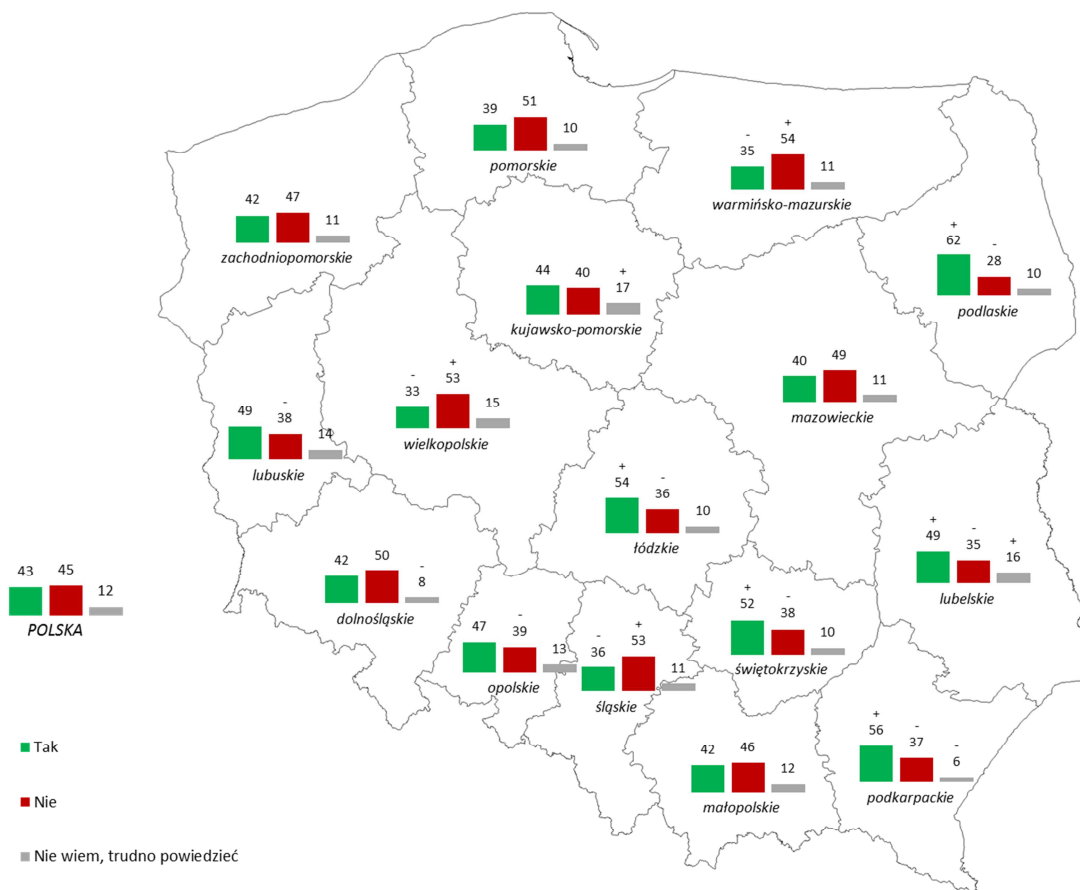
Wykres 62 (P21) A czy zna Pan(i) może kogoś, kto skorzystał lub korzysta z Funduszy Europejskich lub ze zmian, jakie dzięki nim zachodzą?

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
 Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.

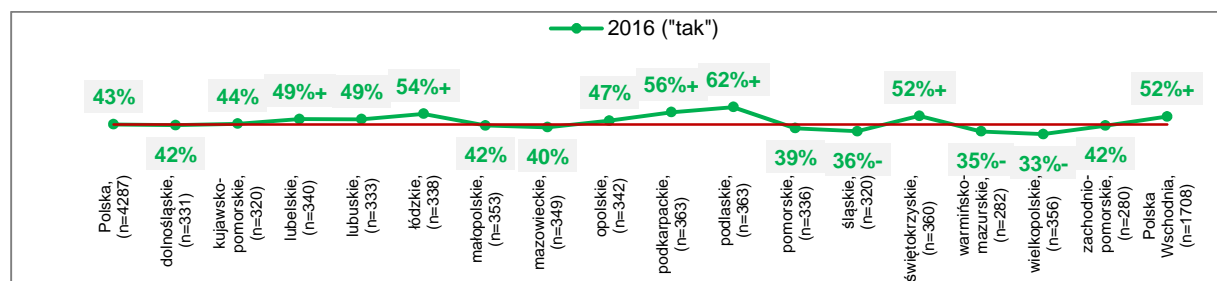
Z perspektywy regionów znacząco częściej znajomość z beneficjentem pomocy unijnej potwierdzają mieszkańcy województw ściany wschodniej: podlaskiego, lubelskiego, podkarpackiego i świętokrzyskiego, a także województwa łódzkiego. Na przeciwnym biegunie – wyraźnie rzadziej kontakt z osobą korzystającą z FE - deklarowali mieszkańcy województw: warmińsko-mazurskiego, wielkopolskiego i śląskiego.

Wykres 63 (P21) A czy zna Pan(i) może kogoś, kto skorzystał lub korzysta z Funduszy Europejskich lub ze zmian, jakie dzięki nim zachodzą? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie)

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
Podstawa: Znający pojęcie FE przynajmniej z nazwy. +/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

Wykres 64 (P21) A czy zna Pan(i) może kogoś, kto skorzystał lub korzysta z Funduszy Europejskich lub ze zmian, jakie dzięki nim zachodzą? (2016 - wg województw)
Na wykresie prezentowany jest odsetek odpowiedzi pozytywnych „tak”.

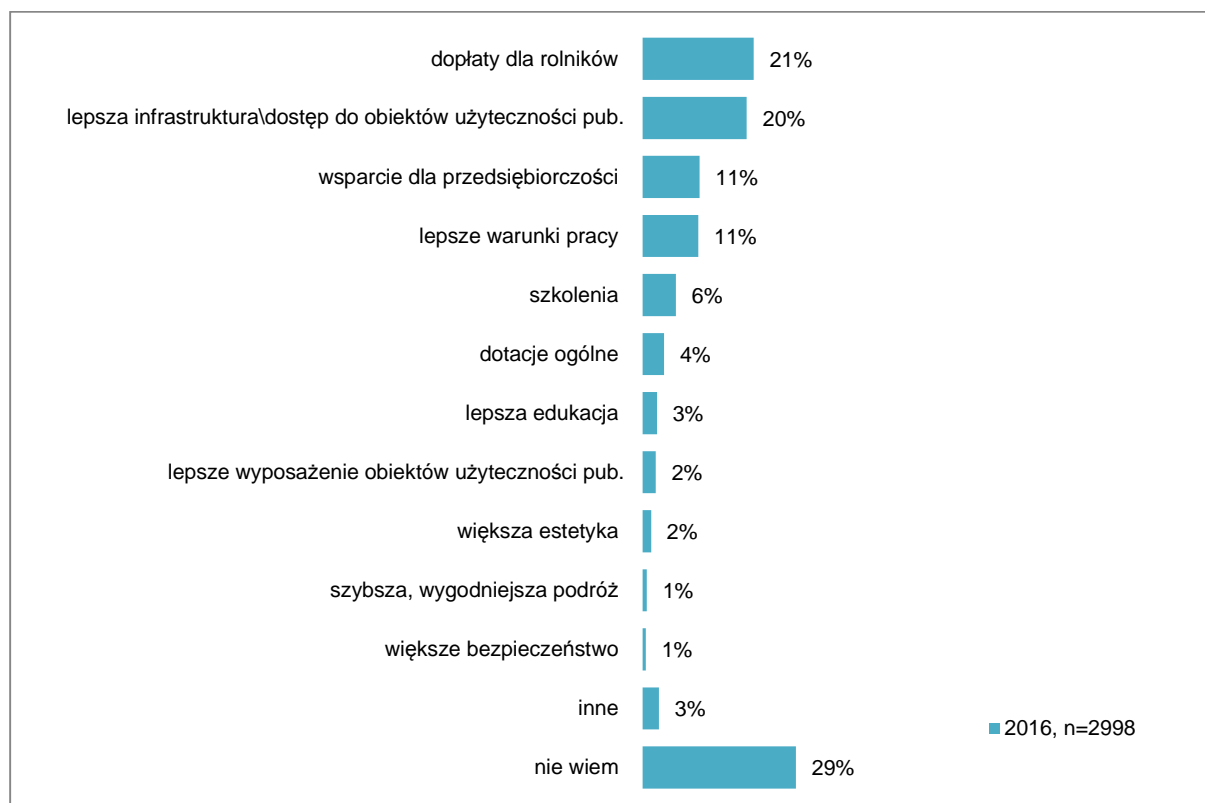

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja;
Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.
+/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

Zapytani o to, w jaki sposób znajomy beneficjent faktycznie korzysta z Funduszy Europejskich blisko 30% nie potrafiło udzielić odpowiedzi, co może świadczyć, że deklaracje o znajomości mogą być trochę na wyrost albo ktoś słyszał, ale nie zainteresował się dokładniej tym tematem.

Wśród najczęściej wymienianych sposobów korzystania z FE przez znajomych wymieniano dopłaty bezpośrednie dla rolników (21%) i korzystanie z nowej lub zmodernizowanej infrastruktury (20%). W dalszej kolejności wskazywano mniej powszechne w potocznej świadomości formy wsparcia – wsparcie dla przedsiębiorców, szkolenia, edukację.

Wykres 65 (P22) W jaki sposób Pan(i) lub Pana(i) znajomy(a) korzysta z Funduszy Europejskich lub zmian, jakie dzięki nim zachodzą?

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
Podstawa: Korzystający lub znający kogoś kto korzysta z Funduszy Europejskich.

Dopłaty dla rolników wyraźnie częściej wskazywali rolnicy, mieszkańcy wsi, osoby z wykształcenie podstawowym i zawodowym, a także mieszkańcy województw Polski Wschodniej: lubelskiego, podkarpackiego, podlaskiego, warmińsko-mazurskiego oraz mieszkańcy Małopolski.

Tabela 14 (P22) W jaki sposób Pan(i) lub Pana(i) znajomy(a) korzysta z Funduszy Europejskich lub zmian, jakie dzięki nim zachodzą? (2016 - wg województw)

	POLSKA	dolnośląskie	kujawsko-pomorskie	lubelskie	lubuskie	łódzkie	małopolskie	mazowieckie	opolskie	podkarpackie	podlaskie	pomorskie	śląskie	świętokrzyskie	warmińsko-mazurskie	wielkopolskie	zachodnio-pomorskie	Polska Wschodnia
dopłaty dla rolników	21%	14%-	14%-	28%+	15%-	22%	28%+	21%	18%	31%+	39%+	11%-	12%-	25%	31%+	26%	7%-	31%+
lepsz infrastruktura \ łatwiejszy dostęp do obiektów użyteczności publicznej (baseny, szkoły ... itd.)	20%	15%	18%	25%+	20%	22%	23%	16%	11%-	33%+	20%	21%	25%	24%	9%-	12%-	11%-	23%+
wsparcie dla przedsiębiorczości	11%	12%	15%	6%-	15%	10%	12%	10%	8%	11%	9%	11%	11%	13%	10%	7%-	15%	10%
lepsze warunki pracy	11%	10%	17%+	9%	15%+	8%	6%-	10%	13%	8%	9%	14%	10%	14%	12%	11%	15%	10%
szkolenia	6%	8%	7%	4%	5%	6%	-	7%	16%+	5%	4%	11%+	7%	5%	11%	4%	12%+	5%
dotacje ogólne	4%	2%	4%	5%	7%	6%	6%	3%	11%+	3%	4%	4%	4%	7%	3%	1%-	2%	4%
lepsz edukacja	3%	2%	3%	4%	2%	4%	3%	1%-	5%	3%	4%	1%-	6%	2%	-	2%	1%	3%
lepsz wyposażenie obiektów użyteczności publicznej	2%	-	4%	3%	2%	3%	2%	2%	3%	3%	3%	3%	5%	3%	1%-	1%	1%	3%
większ estetyka	2%	3%	2%	4%	1%	2%	3%	1%	-	2%	1%	1%	1%	2%	-	-	1%	2%
szybsza, wygodniejsza podróż	1%	-	1%	1%	-	-	2%	-	1%	3%+	1%	-	1%	-	1%	-	-	1%
większ bezpieczeństwo	1%	-	1%	-	-	-	1%	1%	1%	1%	-	-	-	-	1%	-	-	1%
inne	3%	4%	3%	3%	3%	4%	3%	2%	6%	3%	6%	1%-	4%	5%	-	4%	2%	4%
nie wiem	29%	39%+	25%	21%-	25%	22%-	24%	38%+	25%	18%-	18%-	33%	27%	20%-	30%	39%+	41%+	21%-
Wielkość próby:	2998	230	214	264	258	251	234	250	219	309	290	245	184	276	172	223	206	1311

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.

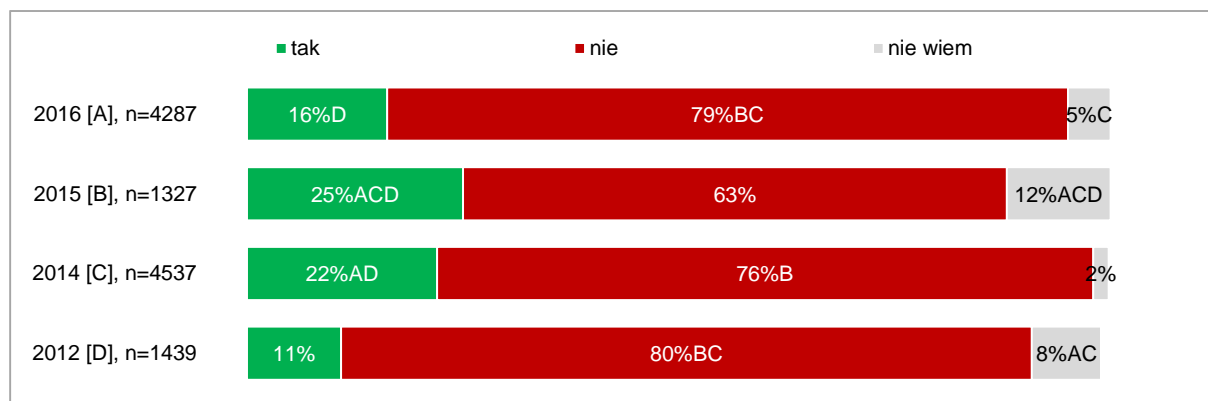
Podstawa: Korzystający lub znające kogoś kto korzysta z Funduszy Europejskich.

+/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

Osobiste doświadczenie polegające na udziale w projekcie dofinansowanym z środków unijnych deklaruje co szósty Polak znający FE co najmniej z nazwy. Odsetek osób uczestniczących jest zauważalnie niższy niż roku czy dwa lata temu (spadek o 9 pp. porównując do 2015 r. i o 6 pp. w stosunku do 2014 r.).

Istotnie częściej beneficjentami takich projektów były osoby młode – 25-34 l. (20%) i w średnim wieku (21%), z wyższym wykształceniem (32%), prowadzące własną działalność gospodarczą (35%) lub rolnicy (42%) oraz mieszkańcy wsi (19%).

Wykres 66 (P23) Czy kiedykolwiek uczestniczył(a) Pan(i) w przedsięwzięciu dofinansowanym z Funduszy Europejskich, lub korzystał(a) z bezpłatnego lub dofinansowanego z FE szkolenia? (porównanie między latami)

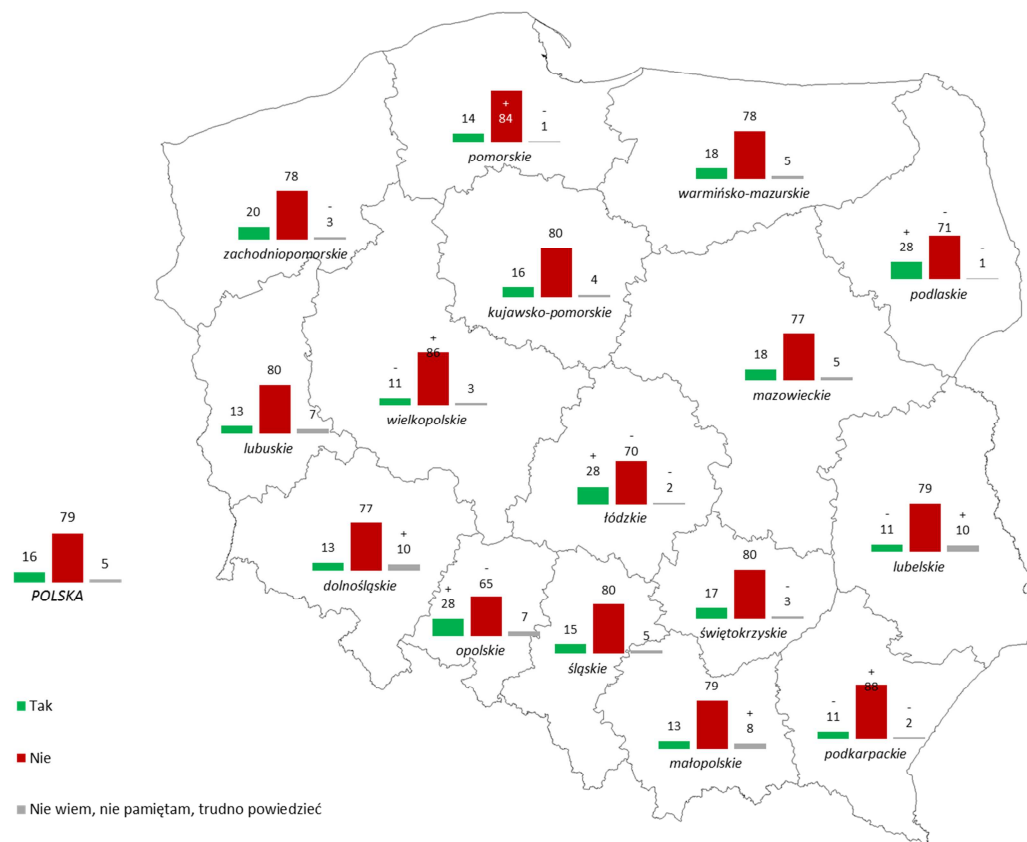

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.

Na poziomie regionów wyraźnie więcej korzystających z udziału w projektach dofinansowanych z FE mieszka w województwach: łódzkim, opolskim i podlaskim. Istotniej rzadziej spotkamy takie osoby wśród mieszkańców lubelskiego, podkarpackiego i wielkopolskiego.

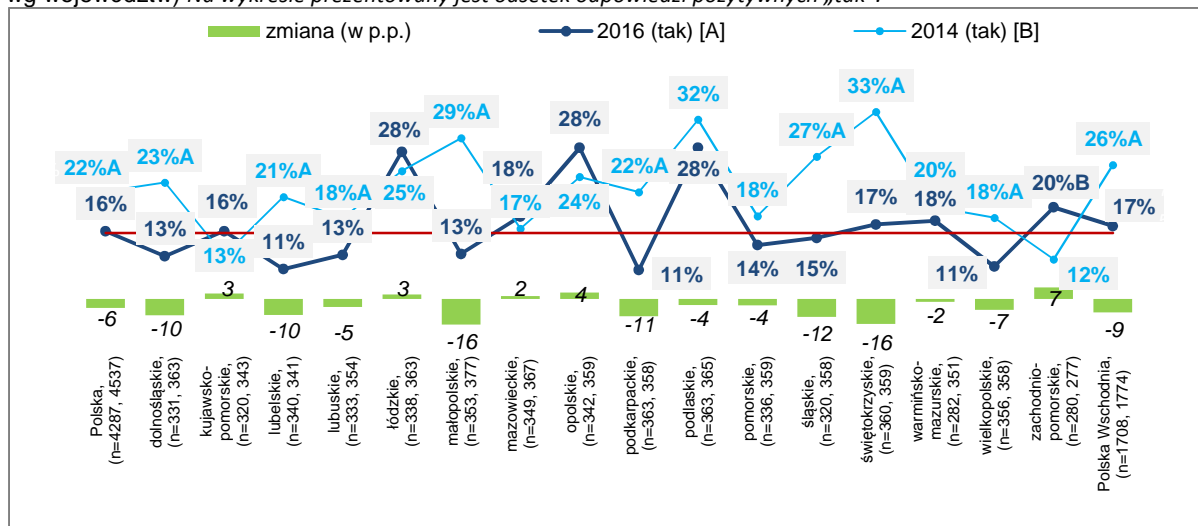

Wykres 67 (P23) Czy kiedykolwiek uczestniczył(a) Pan(i) w przedsięwzięciu dofinansowanym z Funduszy Europejskich, lub korzystał(a) z bezpłatnego lub dofinansowanego z FE szkolenia? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie)

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
Podstawa: Znający pojęcie FE przynajmniej z nazwy./ +/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

Wykres 68 (P23) Czy kiedykolwiek uczestniczył(a) Pan(i) w przedsięwzięciu dofinansowanym z Funduszy Europejskich, lub korzystał(a) z bezpłatnego lub dofinansowanego z FE szkolenia? (porównanie 2014 vs 2016 – wg województw) Na wykresie prezentowany jest odsetek odpowiedzi pozytywnych „tak”.

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja;
Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.
+/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

Doświadczenie w ubieganiu się o dofinansowanie z Funduszy Europejskich potwierdza co dziesiąty Polak znający pojęcie FE przynajmniej z nazwy. Wyraźnie częściej do ubiegania się o dotację z FE przyznają się osoby w wieku 35-44 l. (13%) i 45-54 l. (13%), prowadzący własną działalność gospodarczą (37%) i rolnicy (48%), a także mieszkańcy wsi (14%). Sytuacja zawodowa wskazuje, że są to faktycznie osoby, które z definicji są uprawnione do ubiegania się o pomoc z Funduszy Unijnych.

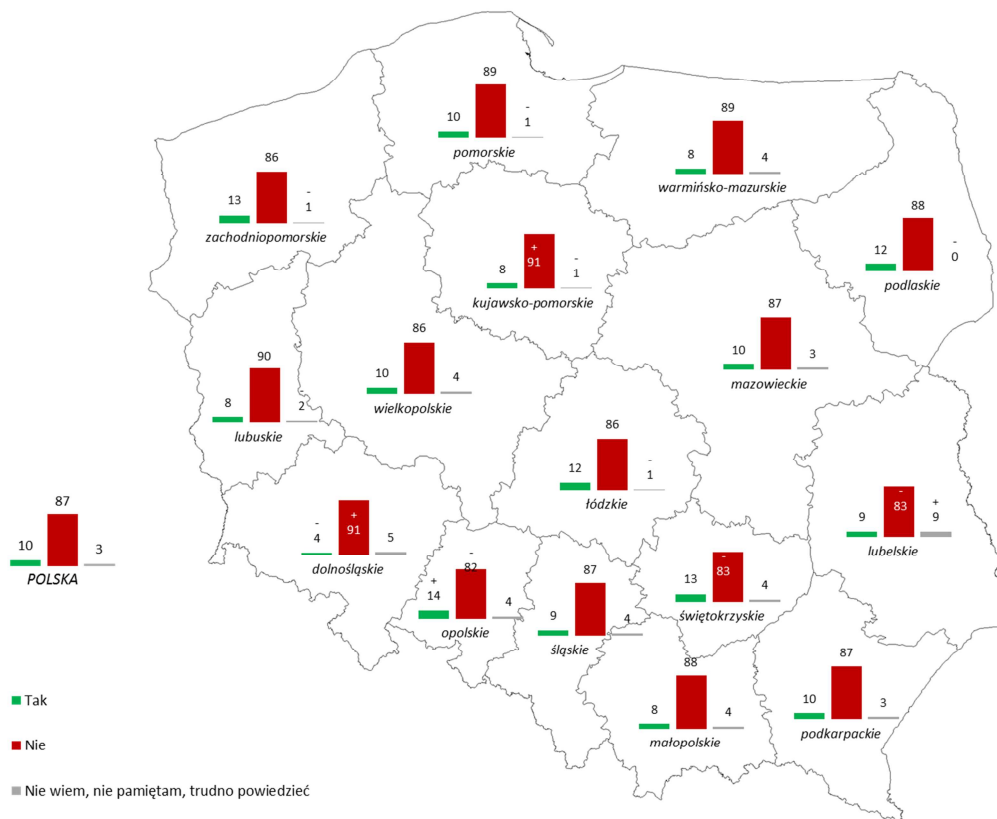
Wykres 69 (P24) A czy Pan(i) osobiście ubiegał(a) się w przeszłości o wsparcie w ramach Funduszy Europejskich?

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja. Podstawa: znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.

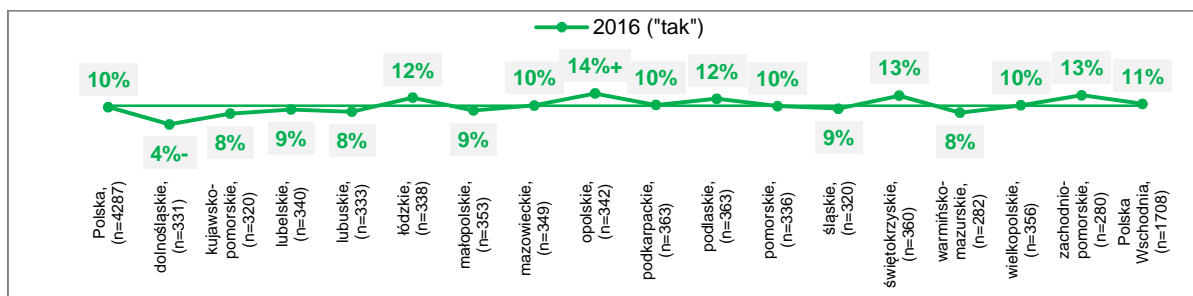
Istotnie częściej do ubiegania się o dotację przyznawali się mieszkańcy województwa opolskiego. A wyraźnie mniejsze doświadczenie z ubieganiem się o taką dotację mieli mieszkańcy dolnośląskiego i kujawsko-pomorskiego.

Wykres 70 (P24) A czy Pan(i) osobiście ubiegał(a) się w przeszłości o wsparcie w ramach Funduszy Europejskich? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie)

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja. Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy. +/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

Wykres 71 (P24) A czy Pan(i) osobiście ubiegał(a) się w przeszłości o wsparcie w ramach Funduszy Europejskich? (2016 - wg województw)
Na wykresie prezentowany jest odsetek odpowiedzi pozytywnych „tak”.

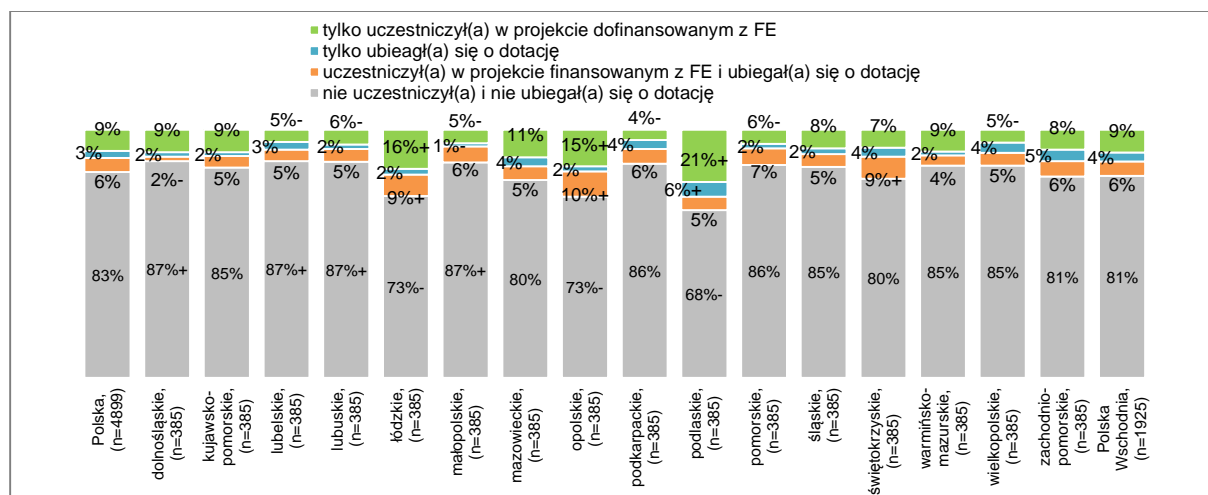

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja;
Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.
+/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

Łącząc udział w przedsięwzięciu finansowanym z FE i ubieganie się o dofinansowanie bezpośrednio, osobiste doświadczenie z Funduszami ma co szósty Polak (17%), który zna pojęcie FE przynajmniej z nazwy. Wyraźnie częściej takim doświadczeniem mogą się pochwalić mieszkańcy województw: łódzkiego (27%), opolskiego (27%) i podlaskiego (32%). Znacząco rzadziej natomiast mieszkający w dolnośląskim (13%) i lubelskim (13%), małopolskim (13%).

Na zależności między osobistym doświadczeniem a znajomością i postawą wobec FE wskazuje fakt, że grupy, które istotnie częściej miały aktywny kontakt z FE samodzielnie lub poprzez uczestnictwo w projekcie finansowanym ze środków unijnych (osoby w wieku 25-44 l., z wykształceniem wyższym, przedsiębiorcy i rolnicy) istotnie częściej popierają członkostwo Polski w UE, wiedzą czym są FE, dostrzegają pozytywne oddziaływanie FE etc.

Wykres 72 Zestawienie: (P23/P24) Czy kiedykolwiek uczestniczył(a) Pan(i) w przedsięwzięciu dofinansowanym z Funduszy Europejskich, lub korzystał(a) z bezpłatnego lub dofinansowanego z FE szkolenia? A czy Pan(i) osobiście ubiegał(a) się w przeszłości o wsparcie w ramach Funduszy Europejskich?

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja;
Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.
+/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski

5.8. Oczekiwania wobec Funduszy Europejskich

Oczekiwania dotyczące dystrybucji Funduszy Europejskich są bardzo zbliżone do obszarów, które aktualnie są finansowane ze środków unijnych. Ponieważ nie czujemy się zbyt swobodnie jeśli chodzi o znajomość celów i możliwości przeznaczenia pieniędzy unijnych nie pojawiają się wśród propozycji obszary nowe, inne od tych, które są nam znane.

Należy również zwrócić uwagę, że zarówno w skali kraju, jak i w regionie oczekiwania – odsetek wskazań, jak i kolejność - są niemal takie same, a blisko 30% osób nie jest w stanie w ogóle sformułować żadnych oczekiwań.

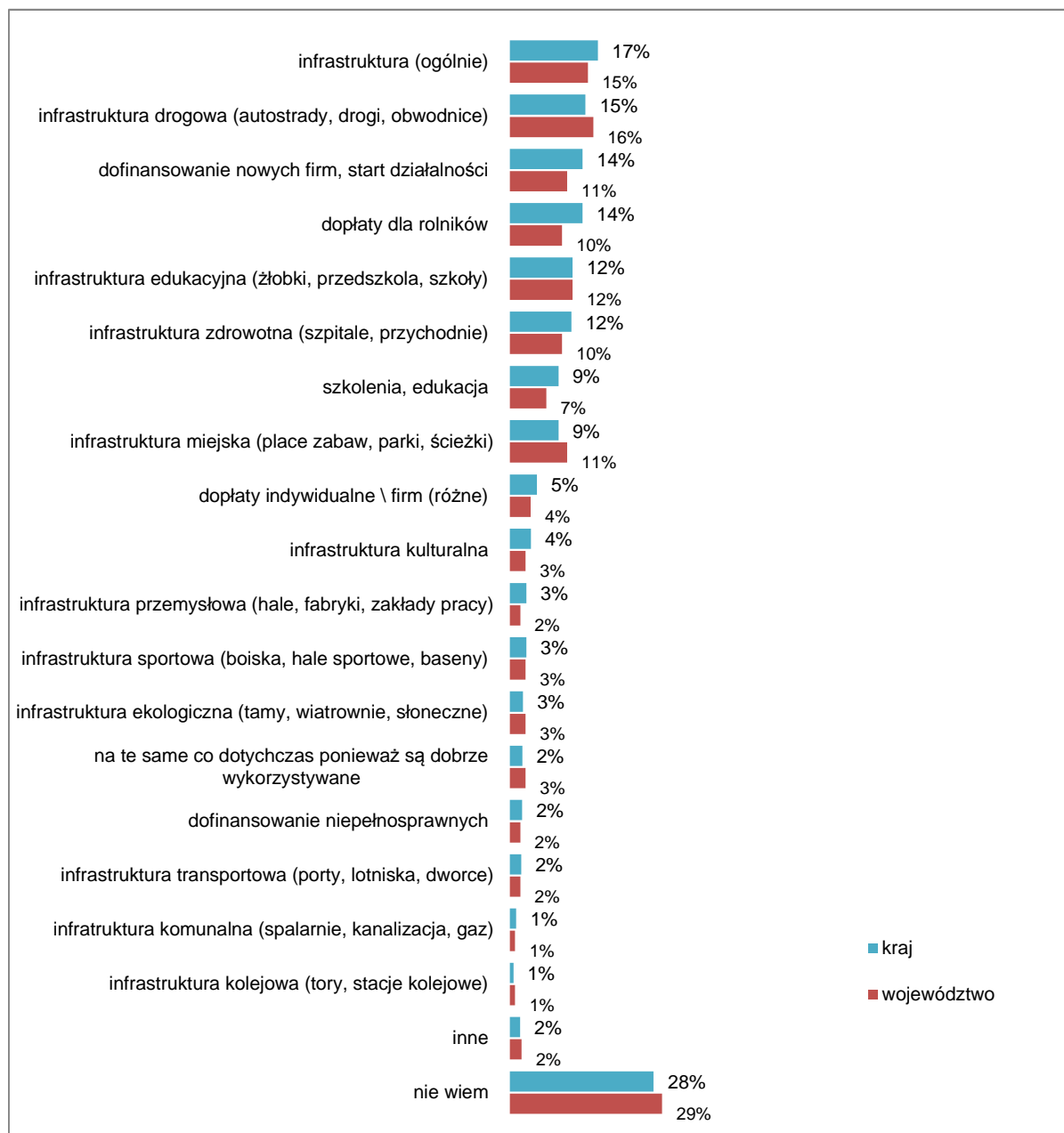
Najbardziej pożądane są inwestycje infrastrukturalne – ogólnie i ze wskazaniem na infrastrukturę drogową, edukacyjną czy miejską, ale równie często zwraca się uwagę na rozwój przedsiębiorczości, dofinansowanie nowo zakładanych firm. Zarówno w skali kraju, jak i regionu mieszkańcy oczekiwaliby zatem, poza lepszymi drogami i nowymi placami zabaw, możliwości tworzenia nowych miejsc pracy, a przez to poprawy sytuacji na rynku pracy, czy bardziej ogólnie poprawy sytuacji ekonomicznej. W ogólnej percepcji Fundusze Europejskie są odbierane głównie jako narzędzie rozwoju inwestycyjnego, niż instrument rozwoju kompetencji miękkich.

Nadal wysoko wśród wymienianych obszarów znajdują się dopłaty bezpośrednie dla rolników jako trwałe narzędzie wsparcia obszarów wiejskich i bardzo wyraźna korzyść płynąca z członkostwa w UE wpływająca na pozytywne nastawienie rolników do Unii.

Najwięcej trudności ze sformułowaniem swoich oczekiwań co do obszarów dystrybucji środków z FE mają osoby bardzo młode (15-19 l.), które jeszcze się uczą, ich zainteresowania koncentrują się wokół zupełnie innych kwestii, a FE są jeszcze dość abstrakcyjnym obszarem. Z drugiej strony mamy osoby w wieku post produktywnym – emerytów/rencistów, które w mniejszym stopniu zaangażowane są w temat FE, nie czują się za bardzo beneficjentem pomocy i mają bardziej obojętne nastawienie do wszelkich kwestii związanych z FE.

Na poziomie regionów zauważalne jest zróżnicowanie oczekiwań i akcentowanie innych obszarów, natomiast ujawnia się ta sama prawidłowość dotycząca świadomości celów wykorzystania środków pochodzących z FE. Wyraźnie częściej problem z wymienieniem przykładów oczekiwanych obszarów wsparcia dotyczył mieszkańcy tych województw, w których w ogóle był problem ze wskazaniem przykładów wykorzystania FE w Polsce i w regionie tj. mieszkańców województw: dolnośląskiego, kujawsko-pomorskiego, opolskiego, śląskiego i wielkopolskiego.

Wykres 73 (P12) A na jakie cele, obszary lub na jakie działania powinny być, według Pana(i), przeznaczane Fundusze Europejskie w Polsce? (P15) A na jakie cele, obszary lub na jakie działania powinny być według Pana(i) przeznaczane Fundusze Europejskie w Pana(i) województwie?

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.

Bardziej świadomi swoich oczekiwań – częściej potrafili wymienić przynajmniej jeden przykład i wymieniali ich więcej – byli mieszkańcy województw Polski Wschodniej oraz pomorskiego.

Tabela 15 (P12) A na jakie cele, obszary lub na jakie działania powinny być, według Pana (i), przeznaczane Fundusze Europejskie w Polsce? (2016 - wg województw)

	POLSKA	dolnośląskie	kujawsko-pomorskie	lubelskie	lubuskie	łódzkie	małopolskie	mazowieckie	opolskie	podkarpackie	podlaskie	pomorskie	śląskie	świętokrzyskie	warmińsko-mazurskie	wielkopolskie	zachodnio-pomorskie	Polska Wschodnia
infrastruktura (ogólnie)	17%	23%+	16%	16%	23%+	14%	12%-	21%	16%	11%-	17%	16%	18%	20%	15%	17%	12%-	16%
infrastruktura drogowa (autostrady, drogi, obwodnice)	15%	6%-	7%-	21%+	5%-	9%-	23%+	16%	8%-	24%+	10%-	19%+	13%	17%	21%+	11%	13%	19%+
dofinansowanie nowych firm, start działalności	14%	7%-	9%-	17%	13%	18%	18%+	15%	11%-	24%+	17%	13%	11%	17%	10%-	10%-	13%	17%+
dopłaty dla rolników	14%	8%-	11%	21%+	12%	9%-	23%+	16%	7%-	20%+	20%+	9%-	7%-	24%+	13%	13%	8%-	20%+
infrastruktura edukacyjna (żłobki, przedszkola, szkoły)	12%	10%	7%-	13%	10%	8%-	19%+	15%	11%	18%+	12%	14%	11%	12%	9%-	7%-	10%	13%
infrastruktura zdrowotna (szpitale, przychodnie)	12%	5%-	7%-	11%	11%	10%	14%	18%+	12%	14%	18%+	17%+	9%	19%+	4%-	9%-	7%-	14%+
szkolenia, edukacja	9%	8%	6%-	16%+	11%	6%-	12%	9%	10%	12%	11%	8%	11%	12%	6%	5%-	11%	12%+
infrastruktura miejska (place zabaw, parki, ścieżki rowerowe)	9%	8%	9%	8%	11%	11%	6%-	11%	5%-	20%+	11%	9%	7%	13%	4%-	7%	9%	12%+
dopłaty indywidualne \ firm (różne)	5%	5%	4%	5%	8%	8%	3%-	4%	6%	4%	6%	7%	4%	8%	12%+	2%-	10%+	7%+
infrastruktura kulturalna	4%	2%-	2%-	3%	4%	2%	11%+	3%	4%	7%	4%	6%	4%	4%	1%-	2%-	6%	4%
infrastruktura przemysłowa (hale, fabryki, zakłady pracy)	3%	2%	2%	4%	2%	4%	4%	2%	4%	4%	6%+	2%	3%	2%	2%	3%	3%	4%
infrastruktura sportowa (boiska, hale sportowe, baseny)	3%	1%-	2%-	5%	1%-	6%+	1%-	4%	1%-	5%	2%	4%	2%	9%+	1%-	2%	4%	5%+
infrastruktura ekologiczna (tamy, wiatrownie, słoneczne)	3%	-	1%	2%	4%	4%	5%	3%	1%-	4%	2%	2%	3%	9%+	-	-	3%	4%+
na te same co dotychczas ponieważ są dobrze wykorzystywane	2%	2%	3%	2%	3%	2%	1%	1%-	4%	1%-	4%	1%-	1%-	2%	6%+	7%+	4%	3%
dofinansowanie niepełnosprawnych	2%	2%	2%	3%	3%	3%	1%	3%	2%	1%-	-	3%	4%	6%+	5%	1%-	2%	3%

	POLSKA	dolnośląskie	kujawsko-pomorskie	lubelskie	lubuskie	łódzkie	małopolskie	mazowieckie	opolskie	podkarpackie	podlaskie	pomorskie	śląskie	świętokrzyskie	warmińsko-mazurskie	wielkopolskie	zachodnio-pomorskie	Polska Wschodnia
infrastruktura transportowa (porty, lotniska, dworce autobusowe, parkingi)	2%	1%	-	2%	1%	3%	3%	3%	1%-	3%	2%	2%	1%-	6%+	-	2%	3%	3%
infrastruktura komunalna (spalarnie, kanalizacja, gaz, oczyszczalnie)	1%	4%+	1%	2%	2%	1%	3%+	-	-	2%	1%	-	-	1%	3%	-	-	2%
infrastruktura kolejowa (tory, stacje kolejowe)	1%	-	-	1%	-	-	-	-	-	2%+	1%	1%	1%	1%	1%	2%	-	1%+
inne	2%	2%	1%	4%	3%	2%	3%	1%	1%	1%	2%	1%-	1%	3%	2%	4%+	1%-	2%
nie wiem	28%	41%+	43%+	22%-	27%	24%	24%	23%	37%+	20%-	11%-	20%-	33%+	18%-	22%-	36%+	26%	19%-
<i>Wielkość próby:</i>	4287	331	320	340	333	338	353	349	342	363	363	336	320	360	282	356	280	1708

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.

Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.
+/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

Tabela 16 (P15) A na jakie cele, obszary lub na jakie działania powinny być, według Pana (i), przeznaczane Fundusze Europejskie w Pana(i) województwie? (2016 - wg województw)

	POLSKA	dolnośląskie	kujawsko-pomorskie	lubelskie	lubuskie	łódzkie	małopolskie	mazowieckie	opolskie	podkarpackie	podlaskie	pomorskie	śląskie	świętokrzyskie	warmińsko-mazurskie	wielkopolskie	zachodnio-pomorskie	Polska Wschodnia
infrastruktura drogowa (autostrady, drogi, obwodnice)	16%	11%-	8%-	21%+	13%	10%-	25%+	15%	9%-	26%+	16%	25%+	12%-	23%+	17%	10%-	18%	21%+
infrastruktura (ogólnie)	15%	15%	14%	13%	17%	14%	11%-	18%	16%	14%	16%	10%-	18%	14%	15%	14%	14%	14%
dofinansowanie nowych firm, start działalności	11%	6%-	5%-	15%	8%	10%	14%	11%	11%	23%+	20%+	14%	9%	18%+	12%	3%-	14%	18%+
infrastruktura edukacyjna (żłobki, przedszkola, szkoły)	12%	12%	7%-	14%	15%	6%-	18%+	13%	12%	15%	11%	17%+	13%	13%	4%-	8%-	8%-	12%
infrastruktura miejska (place zabaw, parki, ścieżki rowerowe)	11%	11%	8%	11%	14%	13%	6%-	11%	8%	21%+	15%+	13%	9%	14%	6%-	6%-	11%	14%+
dopłaty dla rolników	10%	7%-	5%-	13%	10%	7%-	17%+	10%	4%-	14%	15%+	12%	3%-	22%+	11%	14%+	6%-	15%+
infrastruktura zdrowotna (szpitale, przychodnie)	10%	4%-	8%	11%	11%	9%	10%	17%+	13%	10%	17%+	12%	7%-	14%+	3%-	8%	6%-	12%
szkolenia, edukacja	7%	7%	2%-	13%+	9%	4%-	9%	7%	10%	7%	10%	8%	6%	9%	4%-	3%-	9%	9%+
dopłaty indywidualne \ firm (różne)	4%	4%	4%	4%	7%	6%	3%	4%	4%	5%	4%	8%+	5%	6%	8%+	1%-	5%	5%
infrastruktura kulturalna	3%	2%-	1%-	2%	5%	3%	7%+	2%	4%	7%+	4%	6%+	1%-	6%	1%-	3%	2%	4%
infrastruktura sportowa (boiska, hale sportowe, baseny)	3%	2%-	2%	4%	2%	3%	2%	2%	5%	5%	2%	6%+	4%	7%+	-	3%	3%	4%
infrastruktura ekologiczna (tamy, wiatrownie, słoneczne)	3%	-	2%	1%-	5%	4%	7%+	2%	3%	5%+	3%	4%	3%	6%+	1%-	-	2%	3%
prawidłowe wykorzystanie dotacji, funduszy	3%	4%	4%	1%	2%	3%	3%	2%	3%	1%-	2%	1%-	1%-	3%	3%	8%+	4%	2%
infrastruktura transportowa (porty, lotniska, dworce autobusowe, parkingi)	2%	1%	3%	-	1%	2%	3%	2%	1%-	3%	2%	4%	2%	6%+	-	3%	4%	2%
infrastruktura przemysłowa (hale, fabryki, zakłady pracy)	2%	2%	1%-	2%	2%	4%	3%	1%-	3%	3%	2%	2%	5%+	1%-	1%	1%-	2%	2%

	POLSKA	dolnośląskie	kujawsko-pomorskie	lubelskie	lubuskie	łódzkie	małopolskie	mazowieckie	opolskie	podkarpackie	podlaskie	pomorskie	śląskie	świętokrzyskie	warmińsko-mazurskie	wielkopolskie	zachodnio-pomorskie	Polska Wschodnia
dofinansowanie niepełnosprawnych	2%	2%	2%	1%	2%	3%	1%	2%	1%	1%	1%	4%+	2%	3%	2%	1%	3%	2%
infrastruktura komunalna (spalarnie, kanalizacja, gaz, oczyszczalnie)	1%	2%	2%	2%	1%	1%	3%+	-	-	2%	-	1%	1%	3%	4%+	-	1%	2%+
infrastruktura kolejowa (tory, stacje kolejowe)	1%	-	-	-	-	-	-	1%	-	1%	1%	1%	1%	1%	-	4%+	-	1%
infrastruktura bezpieczeństwa (wojsko, granice, policja, straż pożarna)	1%	-	1%	-	-	2%	1%	-	-	1%	-	1%	-	-	1%	-	-	-
inne	2%	1%-	-	6%+	4%	3%	3%	2%	3%	1%	2%	-	3%	2%	7%+	1%	3%	3%+
nie wiem	29%	40%+	44%+	25%	25%	29%	26%	30%	31%	20%-	12%-	17%-	36%+	18%-	27%	38%+	23%-	20%-
<i>Wielkość próby:</i>	4287	331	320	340	333	338	353	349	342	363	363	336	320	360	282	356	280	1708

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.

Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.

+/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

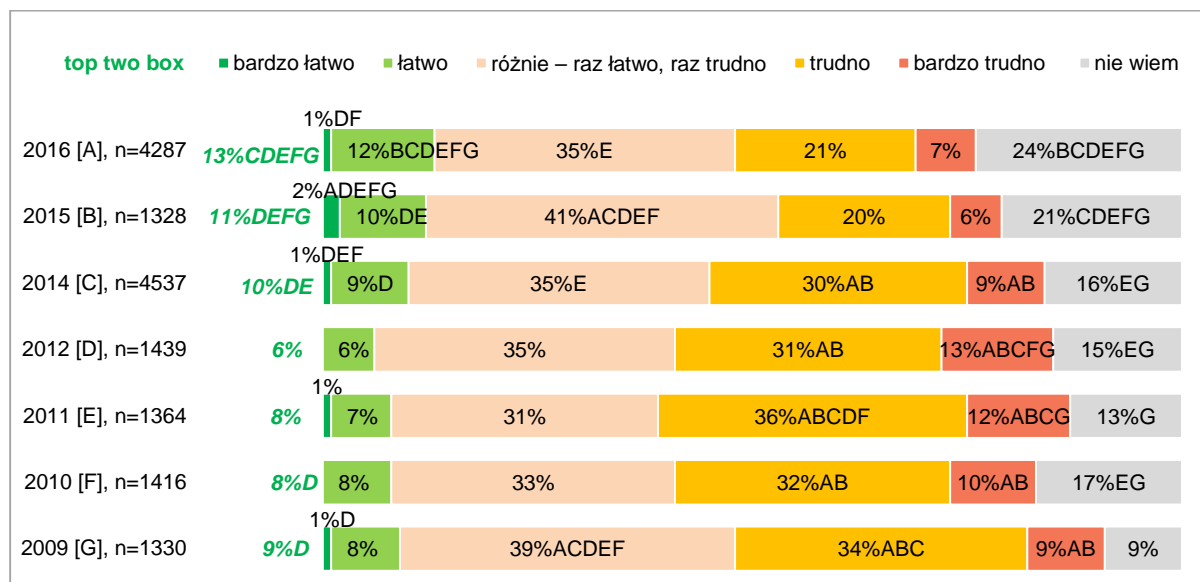
5.9. Opinie na temat szans na uzyskanie dofinansowania

O tym, że uzyskanie dofinansowania z Funduszy Europejskich nie jest wcale trudne przekonanych jest 13% Polaków. To wyraźnie więcej niż w ubiegłych latach (2009-2014), ale nadal powszechna jest opinia, że otrzymanie dotacji to niełatwe wyzwanie. Odsetek przekonanych, że jest to trudne nie przekracza obecnie 30% (wyraźnie mniej niż w 2014 r.), ale dzieje się to kosztem wzrostu odsetka tych, którzy nie potrafią zająć stanowiska w tej sprawie (obecnie ¼, wyraźny wzrost o 3 pp. w stosunku do 2015 r. i o 8 pp. porównując do 2014 r.). Nie zmienia się udział opinii, że otrzymanie dotacji czasem bywa trudne, a czasem łatwe (35%, tyle samo co 2014 i 2012 r.).

Inaczej rozkładają się opinie wśród osób, które mają już doświadczenia z ubieganiem się o dotację - 22% takich osób ocenia otrzymanie dofinansowania jako łatwe. To wyraźnie więcej niż ogół (+9 pp.), jak również ci, którzy nie mają takich doświadczeń (+12 pp.). Kolejne 41% takich osób postrzega otrzymanie dotacji jako czasem łatwe, czasem trudne. To również wyraźnie częściej niż wśród ogółu (+6 pp.) i osób bez osobistego doświadczenia (+7 pp.). Indywidualne doświadczenia poza tym, że pomagają wyrobić sobie opinię w tej sprawie, wskazują, że mimo złożoności postępowania o dofinansowanie nie taki diabeł straszny.

Niestety jedyną grupą potencjalnych beneficjentów, w której znacząco częściej otrzymanie dotacji oceniane jest jako trudne są przedsiębiorcy (45% vs 28% ogółem). Należy zwrócić uwagę na zniwelowanie tego przekonania w prowadzonych działaniach komunikacyjnych.

Wykres 74 (P31) Czy, Pana(i) zdaniem, łatwo jest uzyskać dofinansowanie z Unii Europejskiej? (porównanie między latami)

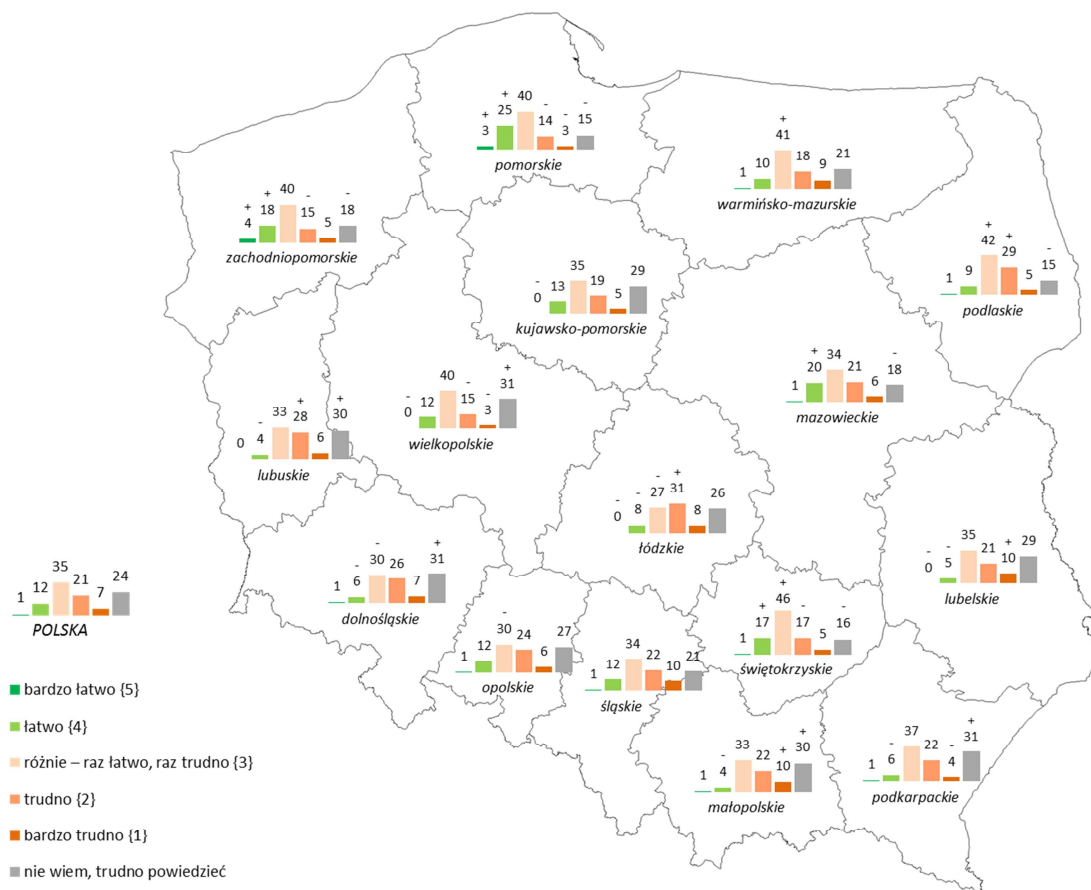
Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja; 2015 r. – N=1600, EuConsult; 2014 r. – N=5040, Realizacja; 2012 r. – N=1604, Grupa IQS; 2011 r. – N=1600, TNS OBOP; 2010 r. – N=1611, Millward Brown SMG/KRC; 2009 r. – N=1610, PBS DGA.

Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.

A-G – oznacza różnice istotne statystycznie pomiędzy pomiarami, litera przy wartości oznacza wartość istotnie wyższą.

O tym, że pozyskanie dofinansowania z Unii Europejskiej jest stosunkowo łatwe (*łatwe i bardzo łatwe*) wyraźnie częściej są przekonani mieszkańcy województw: mazowieckiego (21%), pomorskiego (28%), świętokrzyskiego (17%) i zachodniopomorskiego (22%). Jako trudne (*trudno i bardzo trudno*) istotnie częściej znajdują pozyskanie funduszy unijnych mieszkańcy województwa: lubuskiego (33%), łódzkie (40%) i podlaskiego (34%). Ocena taka nie ma wyraźnego związku z posiadaniem lub nie doświadczeń związanych z ubieganiem się o dotację – odsetek mieszkańców tych województw, którzy ubiegali się już wcześniej o dotację nie wyróżnia się na tle ogółu.

Wykres 75 (P31) Czy, Pana(i) zdaniem, łatwo jest uzyskać dofinansowanie z Unii Europejskiej? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie)

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.

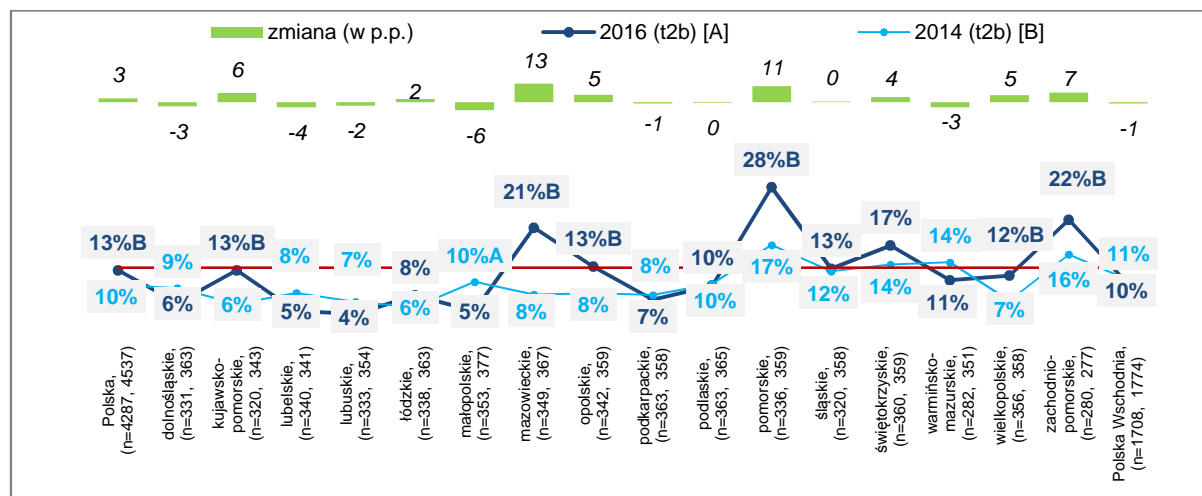
Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.

+/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

Porównując do pomiaru z 2014 r. wyraźnie częściej przekonanie o łatwości pozyskania dofinansowania z FE wyrażają mieszkańcy województw: kujawsko-pomorskiego (+6 pp.), mazowieckiego (+13 pp.), pomorskiego (+11 pp.), wielkopolskiego (+5 pp.) i zachodniopomorskiego (+7 pp.).

Wykres 76 (P31) Czy, Pana(i) zdaniem, łatwo jest uzyskać dofinansowanie z Unii Europejskiej? (porównanie 2016 vs 2014 - wg województw)

Na wykresie prezentowany jest łączny odsetek odpowiedzi pozytywnych (t2b) „bardzo łatwo” i „łatwo”.

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja; 2014 r. – N=5040, Realizacja.
 Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.
 A-B – oznacza różnice istotne statystycznie pomiędzy pomiarami, litera przy wartości oznacza wartość istotnie wyższą.

Biurokracja, złożone procedury, konieczność przedłożenia wielu skomplikowanych dokumentów to najczęściej wskazywana bariera utrudniająca pozyskanie dofinansowania ze środków unijnych – wymieniła ją niemal co druga osoba przekonana o tym, że trudno pozyskać dotację z FE. Potencjalni beneficjenci obawiają się również, że wymagania formalne, które należy spełnić są bardzo wygórowane i trudno byłoby się z nimi zmierzyć (22%). Co piąta osoba miała jednak problem ze sformułowaniem powodu utrudniającego otrzymanie dofinansowania (18%).

Wykres 77 (P32) Z jakich powodów uważa Pan(i), że trudno jest uzyskać dofinansowanie z Unii Europejskiej? (porównanie między latami)

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
 Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy i uważający, że trudno otrzymać dofinansowanie.

Obawa przed biurokracją dominuje w województwach: lubuskim (69%), małopolskim (60%), podkarpackim (63%) i pomorskim (68%). Na wygórowane wymagania formalne szczególną uwagę zwrócili mieszkający w lubelskim (36%), podlaskim (41%), śląskim (33%) i świętokrzyskim (40%).

Tabela 17 (P32) Z jakich powodów uważa Pan(i), że trudno jest uzyskać dofinansowanie z Unii Europejskiej? (2016 - wg województw)

	POLSKA	dolnośląskie	kujawsko-pomorskie	lubelskie	lubuskie	łódzkie	małopolskie	mazowieckie	opolskie	podkarpackie	podlaskie	pomorskie	śląskie	świętokrzyskie	warmińsko-mazurskie	wielkopolskie	zachodnio-pomorskie	Polska Wschodnia
biurokracja, konieczność wypełnienia/złożenia wielu dokumentów, skomplikowane procedury	47%	40%	35%-	47%	69%+	46%	60%+	50%	54%	63%+	48%	68%+	30%-	43%	40%	39%	55%	49%
duże wymagania formalne, trudno je spełnić	22%	11%-	16%	36%+	12%-	18%	19%	22%	13%-	11%-	41%+	14%	33%+	40%+	17%	25%	20%	30%+
niewiele osób otrzymuje, znajomi nie otrzymują	7%	7%	8%	6%	3%-	4%	7%	6%	3%-	1%-	4%	9%	16%+	6%	9%	8%	2%-	5%
dużo chętnych \ duża konkurencja	5%	5%	6%	3%	5%	2%	4%	5%	2%	12%+	4%	4%	5%	3%	8%	3%	7%	6%
trzeba znać procedury	3%	5%	5%	2%	1%	4%	1%	1%	6%	2%	4%	-	3%	5%	4%	2%	-	3%
wymaga dużo czasu	2%	3%	-	2%	1%	4%	-	4%	4%	4%	3%	-	2%	1%	4%	2%	2%	3%
inne	3%	4%	5%	7%	5%	7%	1%-	-	3%	4%	6%	-	1%-	5%	4%	5%	7%	5%
nie wiem	18%	31%+	26%	15%	10%-	22%	12%-	22%	22%	6%-	8%-	5%-	19%	10%-	25%	22%	14%	12%-
Wielkość próby:	1197	108	77	104	111	134	113	94	104	93	124	57	103	77	77	64	56	475

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.

Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy i uważający, że trudno otrzymać dofinansowanie.

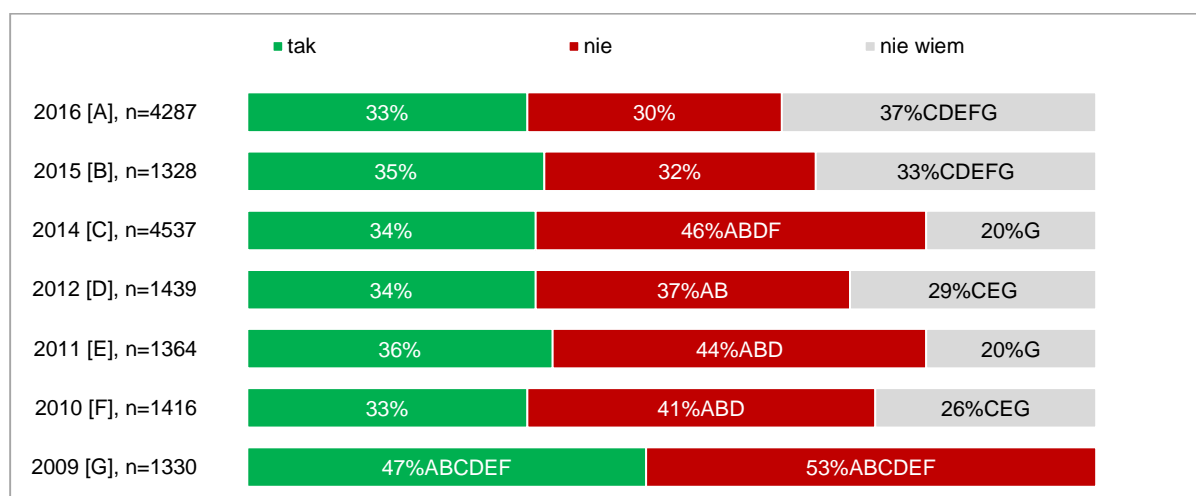
+/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

Co trzeci Polak znający pojęcie FE przynajmniej z nazwy uważa (niezmiennie od kilku lat), że w rywalizacji o dotację z FE nie ma podmiotów/osób uprzywilejowanych i każdy ma jednakowe szanse znaleźć się na liście beneficjentów, którym przyznano dofinansowanie.

Porównując do pomiarów sprzed dwóch lat (2014 r.) i wcześniejszych znacząco spada odsetek zdecydowanie przekonanych o braku równości w przyznawaniu dofinansowania ze środków unijnych (30%, spadek o 16 pp. w stosunku do 2014 r.). Spadek ten wiąże się ze wzrostem odsetka osób, które nie zajmują jednoznacznego stanowiska w tej sprawie (*nie wiem*). Częściej taka postawa dotyczy osób, które nie mają doświadczeń, własnych lub poprzez znajomych, związanych z ubieganiem się o dotację (40% vs 22% wśród mających takie doświadczenia).

Wyraźnie więcej tych, którzy nie potrafią zająć stanowiska w tej sprawie jest wśród osób starszych - 65+ l. (42%), z wykształceniem podstawowym (47%) i zasadniczym zawodowym (42%), emerytów/rencistów (44%), znających FE tylko z nazwy (40%) i niemających wcześniej żadnych doświadczeń z FE (40%). Natomiast istotnie częściej przekonani o równych szansach ubiegających się o dotację z FE mają ludzie bardzo młodzi - 20-24 l. (39%), osoby lepiej wykształcone – z wykształceniem średnim (38%) i wyższym (47%), pracujący (35%), rolnicy (39%) oraz uczniowie/studenci, a także osoby, które deklarowały, że znają pojęcie FE nie tylko z nazwy (38%) i mają doświadczenia osobiste z FE – uczestniczyły w projekcie finansowanym z FE lub/i ubiegały się o dotację (52%).

Wykres 78 (P29) Czy każdy uprawniony ma, Pana(i) zdaniem, takie same szanse na uzyskanie dofinansowania w ramach Funduszy Europejskich? (porównanie między latami)

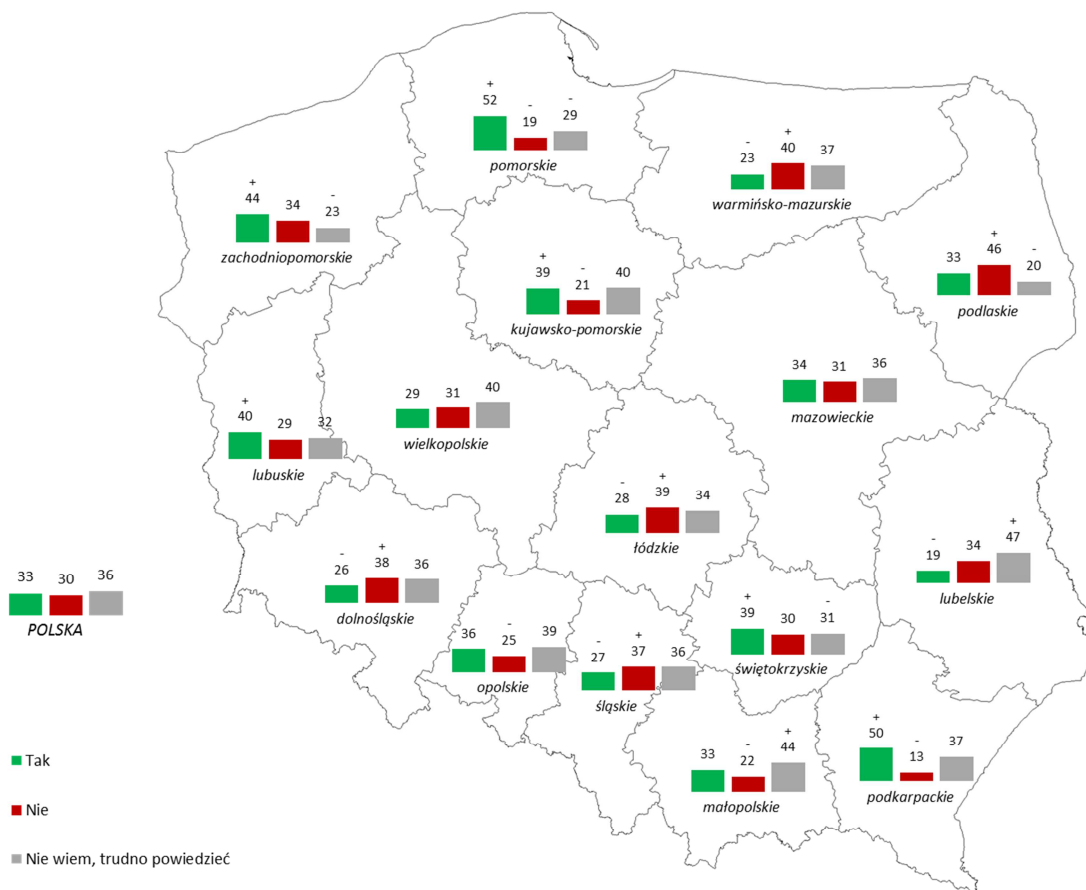
Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja; 2015 r. – N=1600, EuConsult; 2014 r. – N=5040, Realizacja; 2012 r. – N=1604, Grupa IQS; 2011 r. – N=1600, TNS OBOP; 2010 r. – N=1611, Millward Brown SMG/KRC; 2009 r. – N=1610, PBS DGA.

Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.

A-G – oznacza różnice istotne statystycznie pomiędzy pomiarami, litera przy wartości oznacza wartość istotnie wyższą.

Wyraźniej częściej przekonani o tym, że każdy ubiegający się o dotację z FE ma jednakowe szanse na jej otrzymanie mają mieszkańcy Polski Północno-Zachodniej – pomorskiego (55%), zachodniopomorskiego (44%), lubuskiego (40%), kujawsko-pomorskiego oraz niektórych województw Polski Wschodniej – świętokrzyskiego (39%) i podkarpackiego (50%). Natomiast wyraźniej więcej osób sceptycznie nastawionych do kwestii równości szans w rywalizacji o przyznanie dofinansowania z FE jest wśród mieszkających w województwach: warmińsko-mazurskim, podlaskim, łódzkim, dolnośląskim i śląskim.

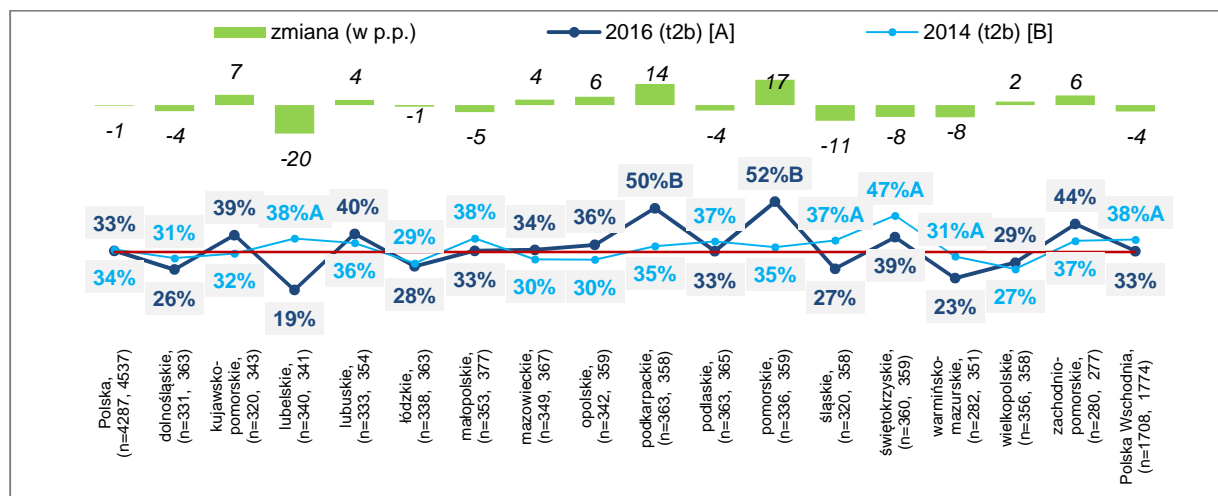
Wykres 79 (P29) Czy każdy uprawniony ma, Pana(i) zdaniem, takie same szanse na uzyskanie dofinansowania w ramach Funduszy Europejskich? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie)

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
 Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.
 +- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

Porównując do wyników sprzed dwóch lat (2014 r.) zauważalny jest wzrost odsetka przekonanych o równych szansach wszystkich podmiotów/osób w ubieganiu się o dotację w województwie podkarpackim (+14 pp.) i pomorskim (+17 pp.). Wyraźniej rzadziej niż dwa lata temu są o tym przekonani natomiast mieszkańcy województw: lubelskiego (-20 pp.), śląskiego (-11 pp.), świętokrzyskiego (-8 pp.) i warmińsko-mazurskiego (-8 pp.). Pytanie na ile na obecne stanowisko mieszkańców tych województw miały wpływ własne doświadczenia lub doświadczenia znajomych związane z ubieganiem się o dotację, a na ile potoczne opinie na ten temat.

Wykres 80 (P29) Czy każdy uprawniony ma, Pana(i) zdaniem, takie same szanse na uzyskanie dofinansowania w ramach Funduszy Europejskich? (porównanie 2016 vs 2014 - wg województw)
 Na wykresie prezentowany jest odsetek odpowiedzi pozytywnych „tak”.

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja; 2014 r. – N=5040, Realizacja.
 Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.
 A-B – oznacza różnice istotne statystycznie pomiędzy pomiarami, litera przy wartości oznacza wartość istotnie wyższą.

W opinii badanych zdecydowanie większe szanse na uzyskanie dofinansowania z FE mają: firmy/przedsiębiorstwa prywatne i państwowe (37%, wzrost o 7 pp. porównując do 2015 i o 12 pp. w stosunku do 2014 r.), władze samorządowe (36%, istotny spadek o 12 pp. w stosunku do 2012 r., ale wzrost o 9 pp. porównując do 2014 r.) oraz placówki edukacyjne (27%, spadek o 5 pp. porównując do 2015 r., ale wzrost o 7 pp. w stosunku do 2014 r.).

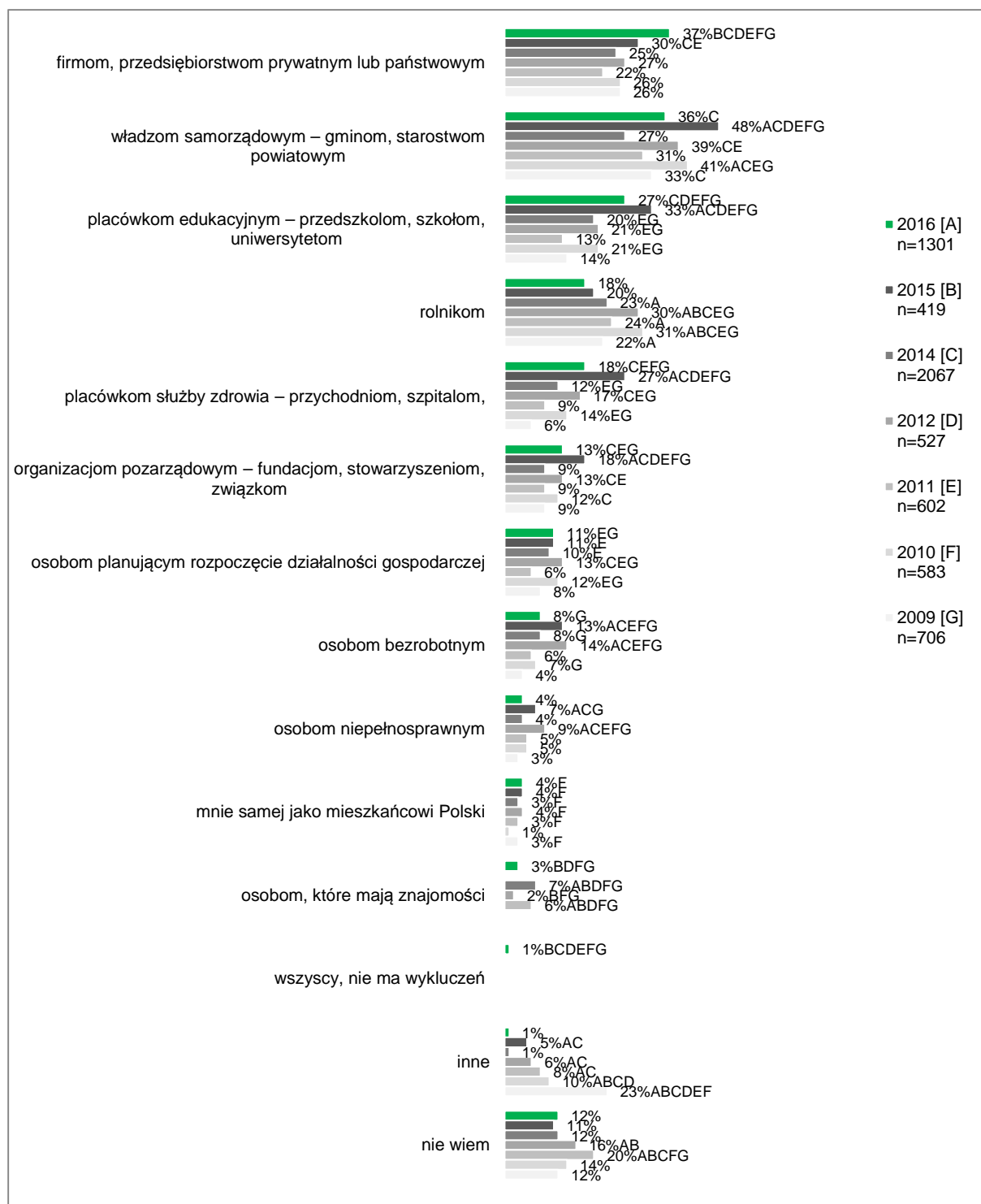
Przekonanie o tym, że to firmy są najbardziej uprzywilejowane w ubieganiu się o środki unijne jest zjawiskiem pozytywnym. Świadczy o tym, że z jednej strony ludzie zauważają, iż Fundusze kierowane są na inne niż tylko infrastruktura publiczna cele. Z drugiej natomiast umacnia się przekonanie, że instytucje publiczne nie są faworyzowane, a ważny jest również pomysł na dofinansowanie.

Wyraźnie rzadziej jako uprzywilejowani w roli beneficjentów wymieniani są rolnicy (18%, istotny spadek o 5 pp. w stosunku do 2014 r.), choć warunki przyznawania dopłat bezpośrednich tej grupie nie zmieniły się.

Znacząco więcej uprzywilejowanych grup niż w 2014 r. wymieniali mieszkańcy województw: dolnośląskiego, lubelskiego i świętokrzyskiego. Firmy/przedsiębiorstwa istotnie częściej wymieniali mieszkańcy lubuskiego (60%) przekonani o tym, że niektórzy mają łatwiej w rywalizacji o dotację z FE. Władze samorządowe z kolei wyraźnie częściej wskazywali mieszkańcy województw Polski Wschodniej: lubelskiego (59%), podkarpackiego (53%) i świętokrzyskiego (50%).

Wykres 81 (P30) Skoro nie każdy ma równe szanse na uzyskanie dofinansowania, komu jest łatwiej je otrzymać? (porównanie między latami)

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja; 2015 r. – N=1600, EuConsult; 2014 r. – N=5040, Realizacja; 2012 r. – N=1604, Grupa IQS; 2011 r. – N=1600, TNS OBOP; 2010 r. – N=1611, Millward Brown SMG/KRC; 2009 r. – N=1610, PBS DGA.

Podstawa: Uznający, że nie każdy ma takie same szanse na uzyskanie dofinansowania.
A-G – oznacza różnice istotne statystycznie pomiędzy pomiarami, litera przy wartości oznacza wartość istotnie wyższą.

Tabela 18 (P30) Skoro nie każdy ma równe szanse na uzyskanie dofinansowania, komu jest łatwiej je otrzymać? (porównanie 2016 vs 2014 - wg województw)

	dolnośląskie		kujawsko-pomorskie		lubelskie		lubuskie		łódzkie		małopolskie		mazowieckie		opolskie		podkarpackie		podlaskie		pomorskie		śląskie		świętokrzyskie		warmińsko-mazurskie		wielkopolskie		zachodniopomorskie		Polska Wschodnia	
	2016	2014	2016	2014	2016	2014	2016	2014	2016	2014	2016	2014	2016	2014	2016	2014	2016	2014	2016	2014	2016	2014	2016	2014	2016	2014	2016	2014	2016	2014	2016	2014		
mnie samemu (samej)		1%	3%	2%	2%		2%	2%	1%	1%	1%		8%	6%		1%		1%	5%B	1%	5%	15%A	1%	4%A	5%	2%	5%	3%	10%B	2%	16%B	4%	4%B	1%
firmom	37%B	15%	29%	40%	36%B	20%	60%B	16%	40%B	23%	32%B	16%	36%	27%	29%	25%	34%	31%	30%B	14%	39%	31%	44%B	28%	46%B	29%	35%B	17%	34%	28%	29%	22%	36%B	22%
placówkom edukacyj.	31%B	16%	24%	25%	20%	12%	41%B	12%	18%	23%	14%	12%	40%B	20%	28%	21%	21%	13%	16%	20%	36%	29%	19%	26%	34%B	17%	30%	21%	30%B	20%	26%	18%	24%B	17%
placówkom służby zdrowia	22%B	9%	24%	15%	16%	10%	33%B	9%	8%	15%	15%	8%	19%	16%	7%	10%	17%	9%	12%	13%	30%	22%	8%	12%	27%B	13%	22%B	12%	27%B	9%	21%	15%	18%B	11%
władzom samorządowym	36%	27%	46%	39%	53%B	29%	42%B	26%	41%	36%	33%B	18%	41%B	28%	31%	39%	53%B	31%	28%	34%	28%	24%	19%	25%	51%B	30%	41%	31%	31%	25%	32%	22%	42%B	31%
organizacjom pozarządowym	14%B	3%	15%	13%	11%	7%	24%B	8%	10%	9%	8%	4%	15%	10%	7%	14%	15%	10%	10%	7%	27%	15%	8%	11%	20%B	8%	13%	7%	17%	9%	13%	11%	13%B	8%
osobom bezrobotnym	14%B	2%	15%	6%	6%	3%	7%	11%	7%	6%	8%	2%	4%	9%	5%	6%	11%	5%	11%	6%	16%	12%	5%	10%	9%	5%	12%	7%	6%	14%A	10%	9%	10%B	5%
rolnikom	16%	10%	14%	30%A	24%	27%	40%B	25%	21%	23%	14%	14%	17%	28%A	13%	36%A	23%	32%	33%	27%	13%	6%	3%	19%A	26%	22%	20%	31%A	26%	36%	11%	21%A	26%	28%
osobom niepełnosprawnym	4%B		6%	3%	4%	3%	10%B	3%	3%	3%	1%	1%	6%	6%	2%	4%	11%	3%	5%	5%	3%	3%	3%	12%A	6%	3%	2%	3%	3%	3%	6%	5%	5%	3%
osobom planującym rozpoczęcie dz. gosp.	7%	4%	9%	8%	15%	7%	15%B	6%	12%	6%	3%	11%A	17%	12%	8%	6%	19%	10%	13%	11%	16%B	3%	7%	15%A	20%B	7%	9%	5%	12%	14%	11%	9%	15%B	8%
nie wiem	17%	12%	11%	16%	9%	14%	3%	11%A	19%	14%	22%B	11%	12%	13%	8%	16%	19%	7%	5%	9%	6%	5%	9%	12%	3%	8%	7%	19%A	17%	16%	4%	16%A	7%	11%A
Wielkość próby:	125	176	66	134	116	153	95	142	131	138	78	143	107	189	87	127	47	151	168	192	64	174	119	182	109	133	113	145	109	185	94	130	553	774

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja; 2014 r. – N=5040, Realizacja.

Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy i osoby, które uważają, że nie każdy ma takie same szanse na otrzymanie dotacji.

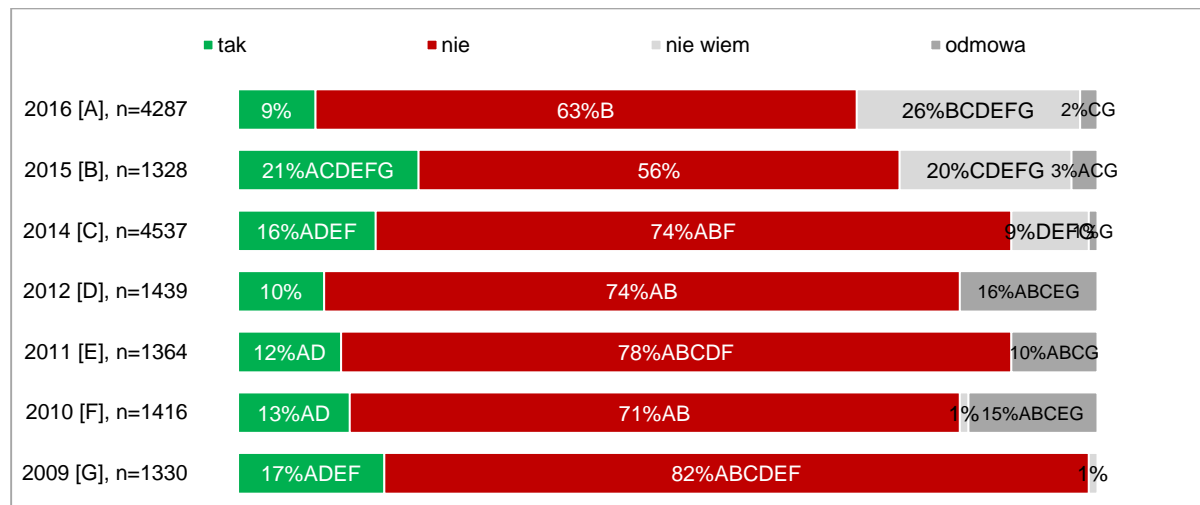
A-B – oznacza różnice istotne statystycznie pomiędzy pomiarami, litera przy wartości oznacza wartość istotnie wyższą.

Blisko 2/3 Polaków mających świadomość istnienia FE nie zamierza ubiegać się o wsparcie ze środków unijnych, a co czwarty nie jest w stanie złożyć żadnej deklaracji (wyraźny wzrost odsetka odpowiedzi „nie wiem” zarówno porównując do ostatniego pomiaru +6 pp., jaki i tego sprzed dwóch lat +17 pp.). Czy wzrost niezdecydowanych może być powiązany z nową perspektywą programową 2014-2020? Czy Polacy mogą upatrywać w niej szansy na aktywne ubieganie się o środki unijne? Czy może wynika to z faktu, że część osób nie ma na myśli samodzielnego aplikowania o środki, a korzystanie ze wsparcia oferowanego w ramach różnych projektów/przedsięwzięć (np. szkoleniowych, staży, etc.)?

Zainteresowany wsparciem unijnym jest co dziesiąty Polak (9%, wyraźny spadek porównując do dwóch ostatnich pomiarów – 2015 o 12 pp. i 2014 o 7 pp.). Wynik taki może być związany ze zmianą sposobu udzielania odpowiedzi w stosunku do poprzednich pomiarów³ - dotąd większość osób, która deklarowała zainteresowanie ubieganiem się o unijne wsparcie nie planowała tego robić osobiście, ale w ramach prowadzonej działalności, miejsca pracy, instytucji publicznej lub innej instytucji pośredniczącej.

Wśród osób, które nie są zainteresowane wsparciem z Funduszy Unijnych wyraźnie częściej spotkamy osoby po 55 r.ż. – 55-64 l. (74%) i powyżej 65 r.ż. (81%), słabiej wykształconych – z wykształceniem podstawowym (68%) i zasadniczym zawodowym (69%), nieaktywnych zawodowo – emerytów/rencistów (81%) oraz mieszkańców najmniejszych miast – poniżej 50 tys. (70%), a także osób, które znają FE wyłącznie ze nazwy (71%), nie interesują się tematyką unijną (73%) i nie mają żadnych osobistych doświadczeń z FE (70%).

Wykres 82 (P36) Czy zamierza się Pan(i) ubiegać o wsparcie w ramach Funduszy Europejskich? (porównanie między latami)

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja; 2015 r. – N=1600, EuConsult; 2014 r. – N=5040, Realizacja; 2012 r. – N=1604, Grupa IQS; 2011 r. – N=1600, TNS OBOP; 2010 r. – N=1611, Millward Brown SMG/KRC; 2009 r. – N=1610, PBS DGA.

Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.

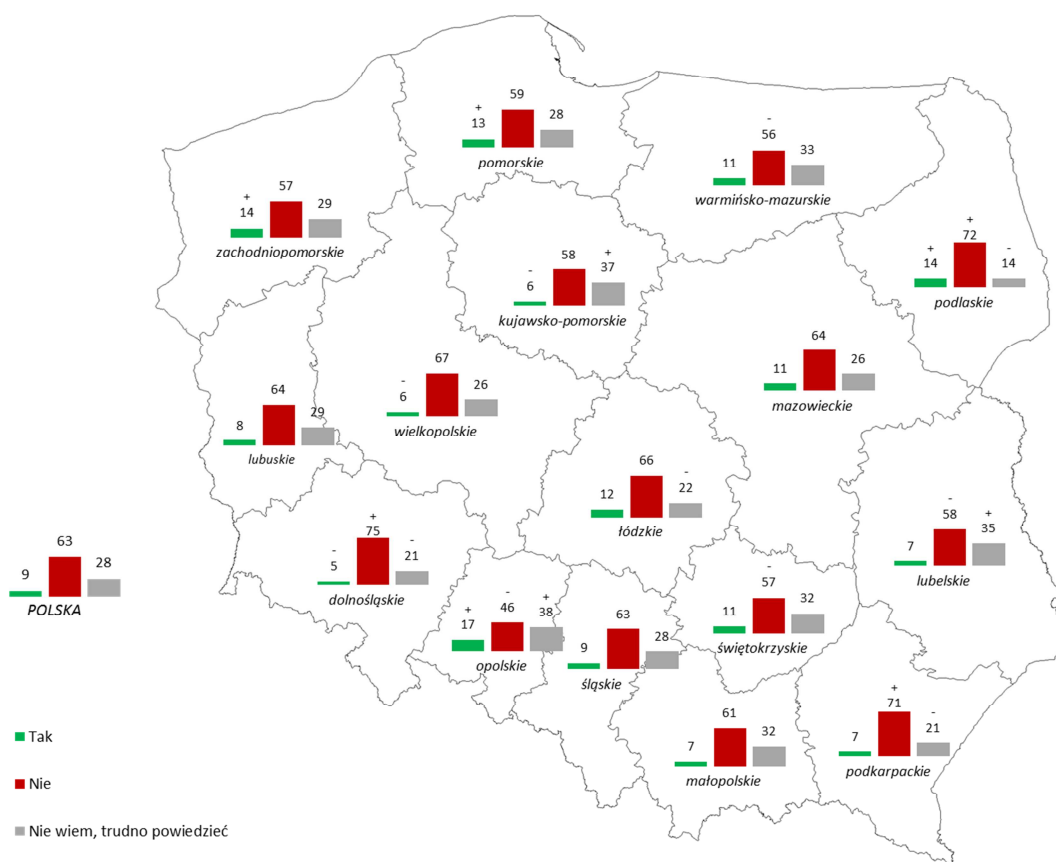
A-G – oznacza różnice istotne statystycznie pomiędzy pomiarami, litera przy wartości oznacza wartość istotnie wyższą.

³ W latach 2009-2015 postępowano się następującą listą odpowiedzi: 1. Tak, osobiście, 2. Tak, w ramach prowadzenia firmy, działalności gospodarczej, 3. Tak, w ramach miejsca pracy, 4. Tak, w ramach instytucji publicznej, 5. Tak, za pośrednictwem innej instytucji lub organizacji, jakiej?, 6. Nie, 7. Nie wiem, trudno powiedzieć, 8. Odmowa odpowiedzi. Na potrzeby porównania z bieżącą falą badania odpowiedzi 1-5 zrekodowano jako TAK.

Zdeklarowanymi zwolennikami ubiegania się o wsparcie w ramach FE są natomiast ludzie młodzi – 20-24 l. (14%), z wyższym wykształceniem (13%), prowadzący działalność gospodarczą (24%), rolnicy (37%) uczniowie/studenci (13%) i mieszkańcy wsi (13%). Biorąc pod uwagę miejsce zamieszkania, ci ostatni stanowią ponad połowę (55%) w strukturze osób, które deklarują ubieganie się o dofinansowanie z Unii.

Na poziomie regionów wyraźnie mniej skłonni do ubiegania się o wsparcie w ramach FE są mieszkańcy województw: podlaskiego, dolnośląskiego i podkarpackiego. Z kolei znacząco częściej deklarację ubiegania się o wsparcie w ramach środków unijnych zgłaszają mieszkańcy: zachodniopomorskiego, pomorskiego, podlaskiego (te trzy województwa wyróżniały się in plus również w 2014 r.) i opolskiego.

Wykres 83 (P36) Czy zamierza się Pan(i) ubiegać o wsparcie w ramach Funduszy Europejskich? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie)

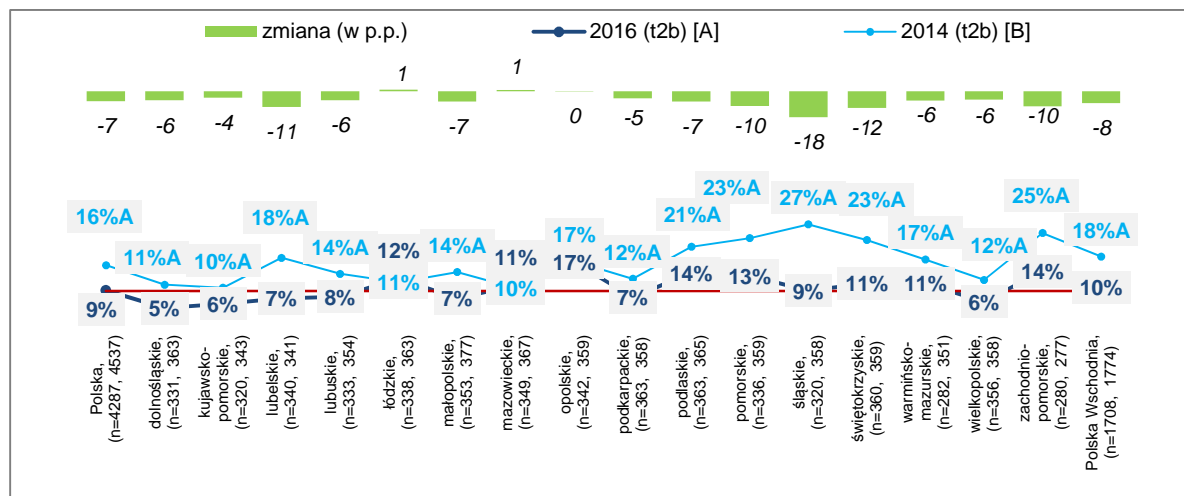

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
 Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.
 +|- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

Najwyższy spadek zainteresowania ubieganiem się o FE porównując do 2014 r. dotyczy mieszkańców województw: lubuskiego (-11 pp.), pomorskiego (-10 pp.), śląskiego (-18 pp.), świętokrzyskiego (-12 pp.) i zachodniopomorskiego (-10 pp.), choć należy pamiętać, że spadek zainteresowania dotyczy niemal wszystkich województw w związku ze zmianą listy odpowiedzi.

Wykres 84 (P36) Czy zamierza się Pan(i) ubiegać o wsparcie w ramach Funduszy Europejskich? (porównanie 2016 vs 2014 - wg województw)

Na wykresie prezentowany jest odsetek odpowiedzi pozytywnych „tak”.

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja; 2014 r. – N=5040, Realizacja. Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.

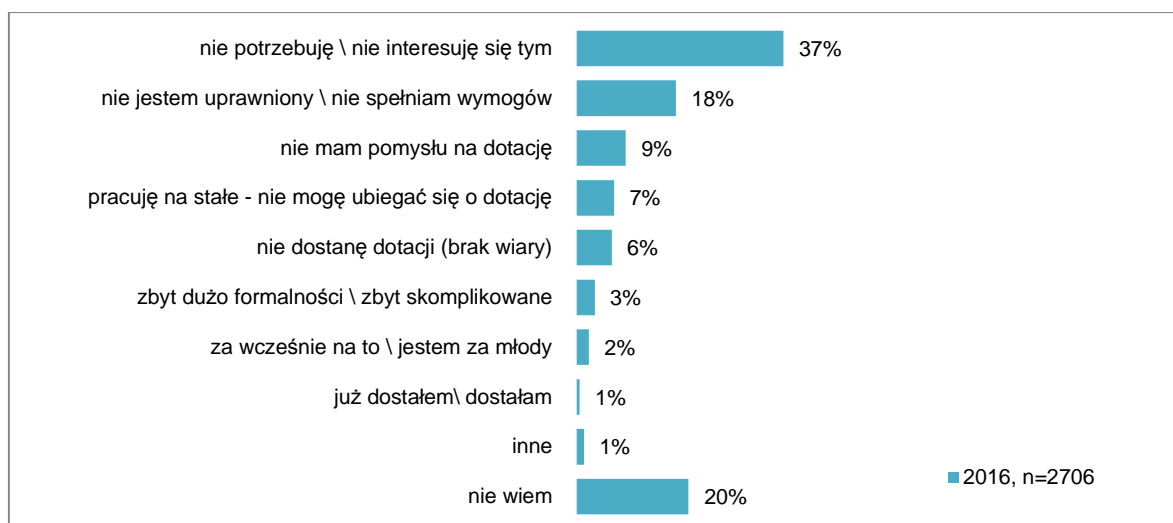
A-B – oznacza różnice istotne statystycznie pomiędzy pomiarami, litera przy wartości oznacza wartość istotnie wyższą.

Najczęstszym uzasadnieniem braku zainteresowania ubieganiem się o wsparcie w ramach FE jest brak potrzeby (37%) – większość z nas przejawia raczej bierną, niż aktywną postawę w podejściu do korzystania z FE. Podobnie Polacy uzasadniali swoją decyzję o nieubieganiu się o dotację z FE w poprzednich edycjach badania (2009-2015). Wśród wyróżniających się powodów należy jeszcze wymienić fakt, że osoba jest przekonana, że *nie jest uprawniona/nie spełnia wymogów* – 18%. Co dziesiąty przyznaje, że nie ma pomysłu na dotację, a 6% podkreśla brak wiary we własne możliwości. Uwagę zwraca również spora grupa (20%) tych, którzy nie potrafią wyjaśnić powodów swojej decyzji.

Znacząco więcej osób, które nie widzą potrzeby ubiegania się o wsparcia z FE jest wśród osób dobrze wykształconych – wykształcenie wyższe (46%), pracujących (42%) oraz mieszkańców najmniejszych miast - do 50 tys. (41%). O ile w przypadku tych dwóch pierwszych grup to zrozumiałe (osoby najpewniej mają stabilną sytuację zawodową/ekonomiczną), o tyle postawa mieszkańców małych miast wynika raczej z mniejszej orientacji w tematyce FE.

Powód „*nie jest uprawniona/nie spełnia wymogów*” istotnie częściej był przytaczany przez osoby starsze, powyżej 50 r.ż. (29%) i jeszcze częściej przez te po 65 r.ż. (45%), emerytów i rencistów (40%), osoby najslabiej wykształcone (29%) oraz mieszkańców miast – 50-100 tys. (23%).

Wykres 85 (P37) Z jakich powodów nie zamierza się Pan(i) starać o wsparcie w ramach Funduszy Europejskich? (porównanie między latami)

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy i nie zamierzający ubiegać się o dofinansowanie.

Jako osoby niespełniające wymogów częściej widzą się mieszkańcy w województwie lubuskim, podlaskim i świętokrzyskim.

Brak pomysłu na dotację to problem wyraźnie częściej zgłaszany przez mieszkańców lubelskiego, lubuskiego i mazowieckiego.

Tabela 19 (P37) Z jakich powodów nie zamierza się Pan(i) starać o wsparcie w ramach Funduszy Europejskich? (2016 - wg województw)

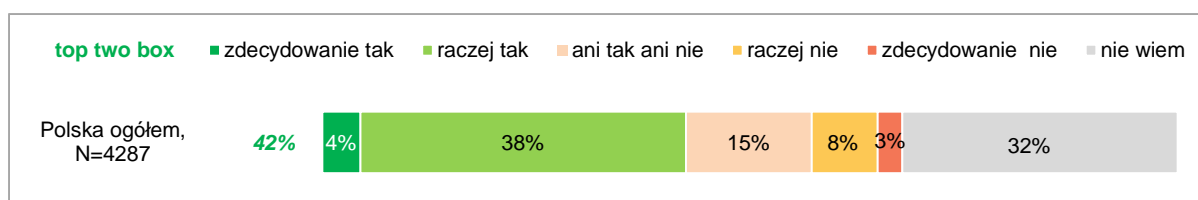
	POLSKA	dolnośląskie	kujawsko-pomorskie	lubelskie	lubuskie	łódzkie	małopolskie	mazowieckie	opolskie	podkarpackie	podlaskie	pomorskie	śląskie	świętokrzyskie	warmińsko-mazurskie	wielkopolskie	zachodnio-pomorskie	Polska Wschodnia
nie potrzebuję \ nie interesuję się tym	37%	36%	32%	35%	25%-	35%	43%	40%	28%-	32%	38%	43%	31%	36%	27%-	42%	44%	34%
nie jestem uprawniony \ nie spełniam wymogów	18%	11%-	19%	19%	25%+	14%	13%	22%	17%	23%	26%+	14%	16%	25%+	14%	18%	19%	22%+
nie mam pomysłu na dotację	9%	8%	6%	15%+	15%+	10%	9%	13%+	9%	9%	6%	7%	4%-	8%	8%	6%	3%-	9%
pracuję na stałe - nie mogę ubiegać się o dotację	7%	7%	4%	6%	11%	3%-	6%	5%	7%	12%+	4%-	12%+	7%	7%	6%	6%	5%	7%
nie dostanę dotacji (brak wiary)	6%	7%	3%-	8%	8%	6%	7%	6%	4%	5%	6%	7%	7%	4%	18%+	3%-	6%	8%
zbyt dużo formalności \ zbyt skomplikowane	3%	3%	4%	5%	6%	3%	2%	4%	3%	5%	1%-	5%	2%	5%	3%	2%	3%	4%
za wcześniej na to \ jestem za młody	2%	1%	2%	2%	3%	3%	3%	2%	-	5%+	4%	1%	1%	2%	3%	2%	2%	3%+
już dostałem\ dostałam	1%	-	1%	-	1%	-	1%	-	-	-	1%	-	-	1%	-	1%	1%	-
inne	1%	1%	2%	2%	2%	1%	3%	-	2%	4%+	2%	1%	-	-	1%	2%	1%	2%
nie wiem	20%	30%+	27%+	16%	10%-	26%	14%-	15%	32%+	8%-	11%-	14%-	31%+	17%	22%	21%	18%	14%-
<i>Wielkość próby:</i>	2706	247	185	196	212	223	214	223	156	258	262	197	201	206	158	240	160	1080

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
 Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy i nie zamierzający ubiegać się o dofinansowanie.
 +/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

Być może jednym z powodów wpływających na podjęcie decyzji o ubieganie się o dofinansowanie z FE jest percepcja procesu przyznawania dotacji jako uczciwego lub nie. Większość znających pojęcie FE przynajmniej z nazwy jest zdania, że środki unijne są (raczej) przyznawane w sposób uczciwy (42%), tylko co dziesiąty jest przeciwnego zdania, ale jest jeszcze spora grupa osób, które nie potrafią zająć stanowiska w tej sprawie. Nie potrafią, ponieważ rzadziej interesują się tematem dofinansowania lub nie mają dostępu do informacji.

Przekonanie o uczciwym dystrybuowaniu środków unijnych istotnie częściej podzielają osoby młode – 25-34 l. (46%) i w średnim wieku - 35-44 l. (46%), lepiej wykształcone – z wykształceniem średnim (46%) i wyższym (51%), pracujące (46%) lub w trakcie edukacji (49%), mieszkańcy wsi (45%) oraz największych miast – 500 tys. (54%), a także ci, którzy znają FE nie tylko z nazwy (46%) oraz mają doświadczenie w ubieganiu się o dotację lub brali udział w projekcie finansowanym ze środków unijnych (57%).

Wykres 86 (P34) Czy Pana(i) zdaniem dofinansowanie projektów z Funduszy Europejskich generalnie jest w Polsce przyznawane w sposób uczciwy?

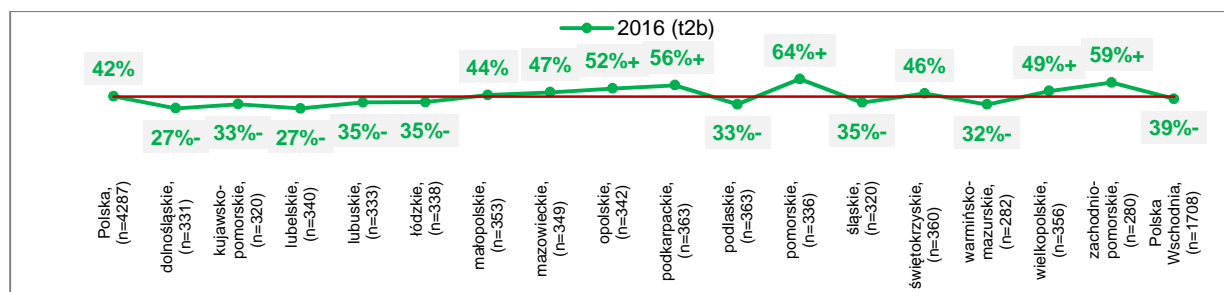
Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.

W ujęciu regionalnym wyraźnie częściej przekonani o uczciwym przyznawaniu środków z FE są mieszkańcy województw: opolskiego (+10 pp.), podkarpackiego (+14 pp.), pomorskiego (+22 pp.), wielkopolskiego (+7 pp.) i zachodniopomorskiego (+17 pp.). W pozostałych regionach przekonanie o uczciwych zasadach dystrybucji FE występuje wyraźnie rzadziej niż wśród ogółu.

Znacząco większy odsetek osób, które nie zajmują stanowiska w tej sprawie dotyczy mieszkańców w województwach: kujawsko-pomorskim, łódzkim, dolnośląskim i lubelskim.

Wykres 87 (P34) Czy Pana(i) zdaniem dofinansowanie projektów z Funduszy Europejskich generalnie jest w Polsce przyznawane w sposób uczciwy? (2016 - wg województw)

Na wykresie prezentowany jest łączny odsetek odpowiedzi pozytywnych (t2b) „zdecydowanie tak” i „raczej tak”.

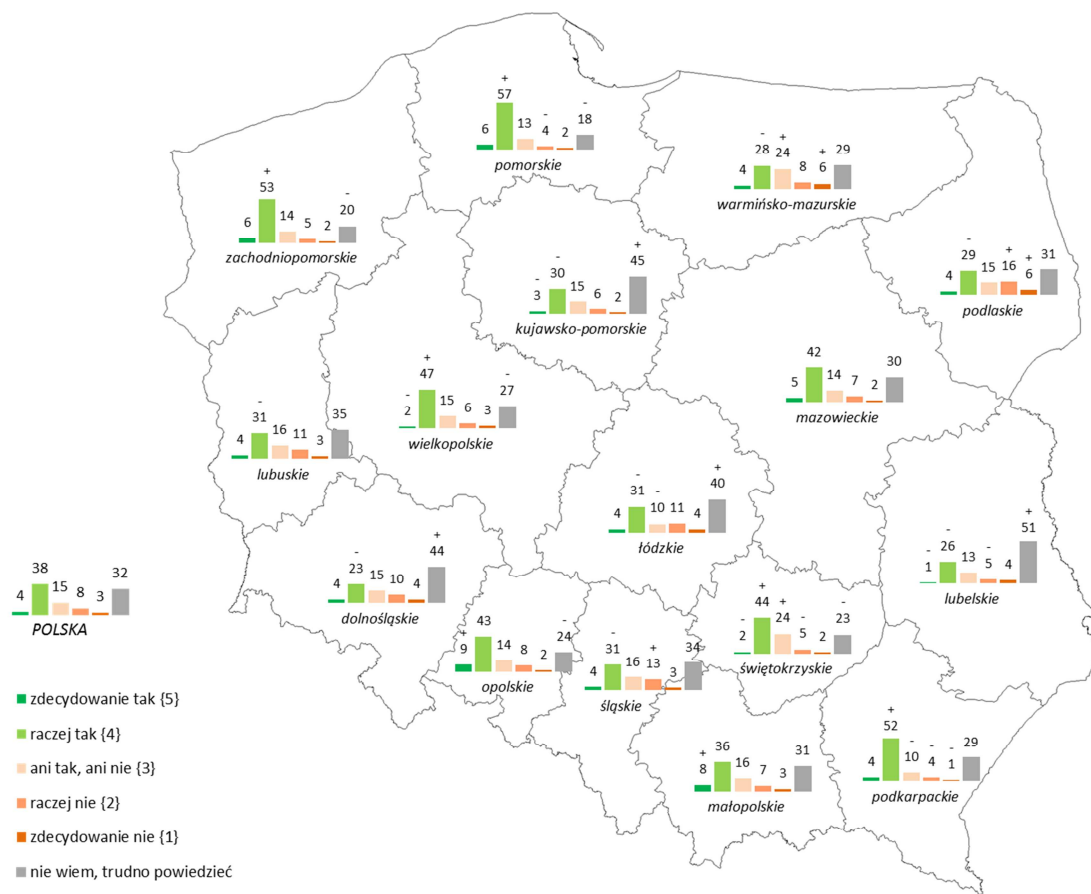

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.

+/- oznacza różnice istotne statystycznie pomiędzy pomiarami, litera przy wartości oznacza wartość istotnie wyższą.

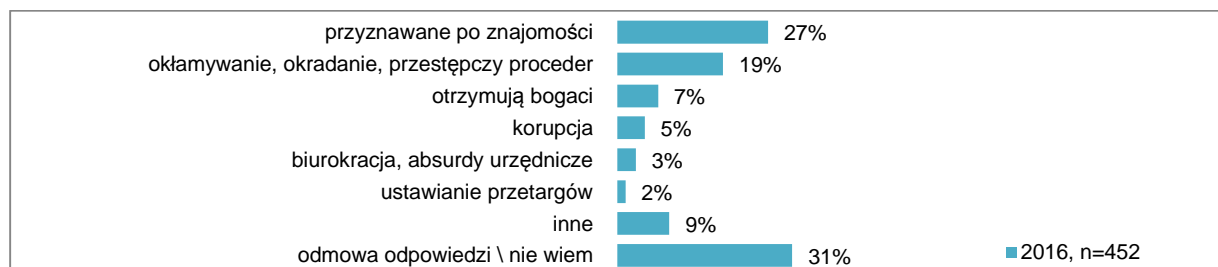
Wykres 88 (P34) Czy Pana(i) zdaniem dofinansowanie projektów z Funduszy Europejskich generalnie jest w Polsce przyznawane w sposób uczciwy? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie)

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
 Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.
 +/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

Zarzut najczęściej stawiany przez osoby przekonane o tym, że dofinansowanie z FE nie jest przyznawane uczciwie (11%) dotyczy wykorzystywania znajomości. Ogólnie przytaczane argumenty nie zawsze są racjonalne czy proste do udowodnienia, a mogą wynikać z generalnie negatywnego nastawienia do Funduszy Unijnych i Unii Europejskiej. Co trzecia osoba nie potrafiła uargumentować swojego stanowiska.

Wykres 89 (P35) Dlaczego uważa Pan(i), że dofinansowanie z Funduszy Europejskich nie jest przyznawane uczciwie?

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
 Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy i uważający, że dofinansowanie z FE nie jest przyznawane uczciwie.

Tabela 20 (P35) Dlaczego uważa Pan(i), że dofinansowanie z Funduszy Europejskich nie jest przyznawane uczciwie? (2016 - wg województw)

	POLSKA	dolnośląskie	kujawsko-pomorskie	lubelskie	lubuskie	łódzkie	małopolskie	mazowieckie	opolskie	podkarpackie	podlaskie	pomorskie	śląskie	świętokrzyskie	warmińsko-mazurskie	wielkopolskie	zachodnio-pomorskie	Polska Wschodnia
przyznawane po znajomości	27%	28%	21%	24%	40%	31%	16%	23%	17%	25%	32%	22%	30%	20%	20%	38%	14%	26%
okłamywanie, okradanie, przestępczy proceder	19%	21%	17%	31%	13%	12%	22%	19%	22%	30%	29%	28%	12%	4%-	24%	13%	24%	25%
otrzymują bogaci	7%	9%	33%+	14%	16%	8%	3%	3%	3%	-	9%	-	6%	8%	7%	6%	-	8%
korupcja	5%	-	25%+	3%	16%	2%	-	16%	-	5%	-	-	6%	-	2%	-	5%	2%-
biurokracja, absurdy urzędnicze	3%	2%	4%	10%	13%	2%	-	6%	-	-	5%	6%	-	8%	5%	-	10%	6%
ustawianie przetargów	2%	-	-	-	-	4%	-	3%	-	5%	1%	-	2%	4%	-	-	5%	2%
inne	9%	4%	-	3%	7%	8%	34%+	6%	11%	15%	6%	17%	4%	16%	10%	6%	19%	9%
odmowa odpowiedzi \ nie wiem	31%	38%	4%-	17%	13%-	37%	25%	29%	50%+	20%	18%-	28%	42%	40%	34%	38%	29%	24%
<i>Wielkość próby:</i>	452	47	24	29	45	49	32	31	36	20	78	18	50	25	41	32	21	193

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.

Podstawa: Uważający, że dofinansowanie z FE nie jest przyznawane uczciwie.

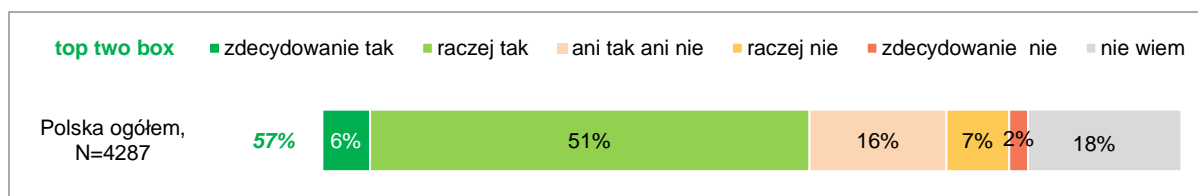
+/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

Blisko 60% Polaków znających pojęcie Fundusze Europejskie co najmniej ze słyszenia podziela przekonanie, że środki unijne są dobrze wykorzystywane. Przeciwnego zdania jest niespełna co dziesiąty, a jeden na pięciu uchyla się od odpowiedzi.

Oznacza to, że bardziej wierzymy w dobre wykorzystanie środków unijnych (co wynika z namacalnych efektów ich działania w postaci infrastruktury, ale i innych obszarów i przedsięwzięć, które potrafimy nazwać), niż w to, że środki z FE są uczciwie przyznawane (bo to przekonanie z uwagi na niskie zaangażowanie i słabe doświadczenia indywidualne oparte jest bardziej na informacjach zewnętrznych i własnym przekonaniu).

Wśród znacząco bardziej przekonanych o dobrym zagospodarowaniu środków unijnych są osoby młode – 20-24 l. (62%) i 25-34 l. (62%), z wykształceniem średnim (60%) lub wyższym (69%), pracujące (60%) oraz mieszkańcy dużych miast 200-500 tys. (62%), a także osoby, które znają FE w większym stopniu niż z nazwy (63%) i mają indywidualne doświadczenia z FE w postaci ubiegania się o dotację lub udziału w projekcie unijnym (73%). Na przeciwnym biegunie mamy osoby – wyraźnie rzadziej zgadzają się z dobrym wykorzystaniem FE, częściej nie potrafią zająć stanowiska – starsze (65l.+), z wykształceniem podstawowym i zasadniczym zawodowym, nieaktywne zawodowo – emeryci/renciści i niepracujący z innych, niż opieka nad domem, powodów oraz mieszkańcy miast 50-100 tys.

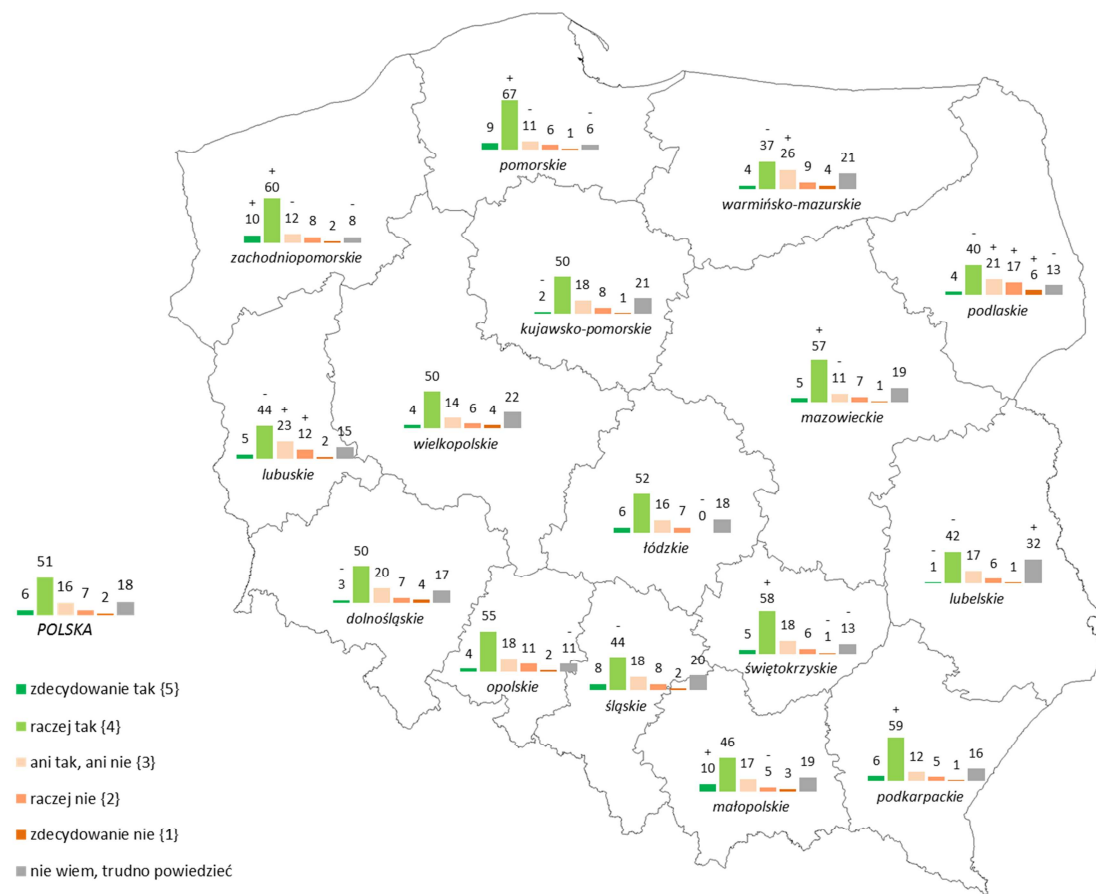
Wykres 90 (P33) Czy generalnie według Pana(i) Fundusze Europejskie są w Polsce dobrze wykorzystywane?

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.

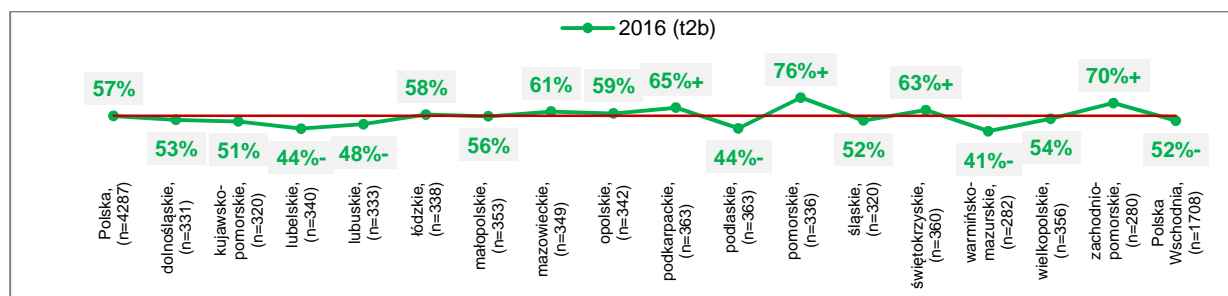
Mieszkańcy większości województw są zdania, że środki unijne są dobrze wykorzystywane. Wyraźnie częściej takie przekonanie podzielają mieszkańcy: podkarpackiego, pomorskiego, świętokrzyskiego i zachodniopomorskiego. Istotnie rzadziej natomiast zwolenników tego twierdzenia znajdziemy wśród mieszkańców: lubelskiego, lubuskiego, podlaskiego i warmińsko-mazurskiego.

Wykres 91 (P33) Czy generalnie według Pana(i) Fundusze Europejskie są w Polsce dobrze wykorzystywane? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie)

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
 Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.
 +- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

Wykres 92 (P33) Czy generalnie według Pana(i) Fundusze Europejskie są w Polsce dobrze wykorzystywane? (2016 - wg województw)
 Na wykresie prezentowany jest łączny odsetek odpowiedzi pozytywnych (t2b) „zdecydowanie tak” i „raczej tak”.

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja;
 Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.
 +- oznacza różnice istotne statystycznie pomiędzy pomiarami, litera przy wartości oznacza wartość istotnie wyższą.

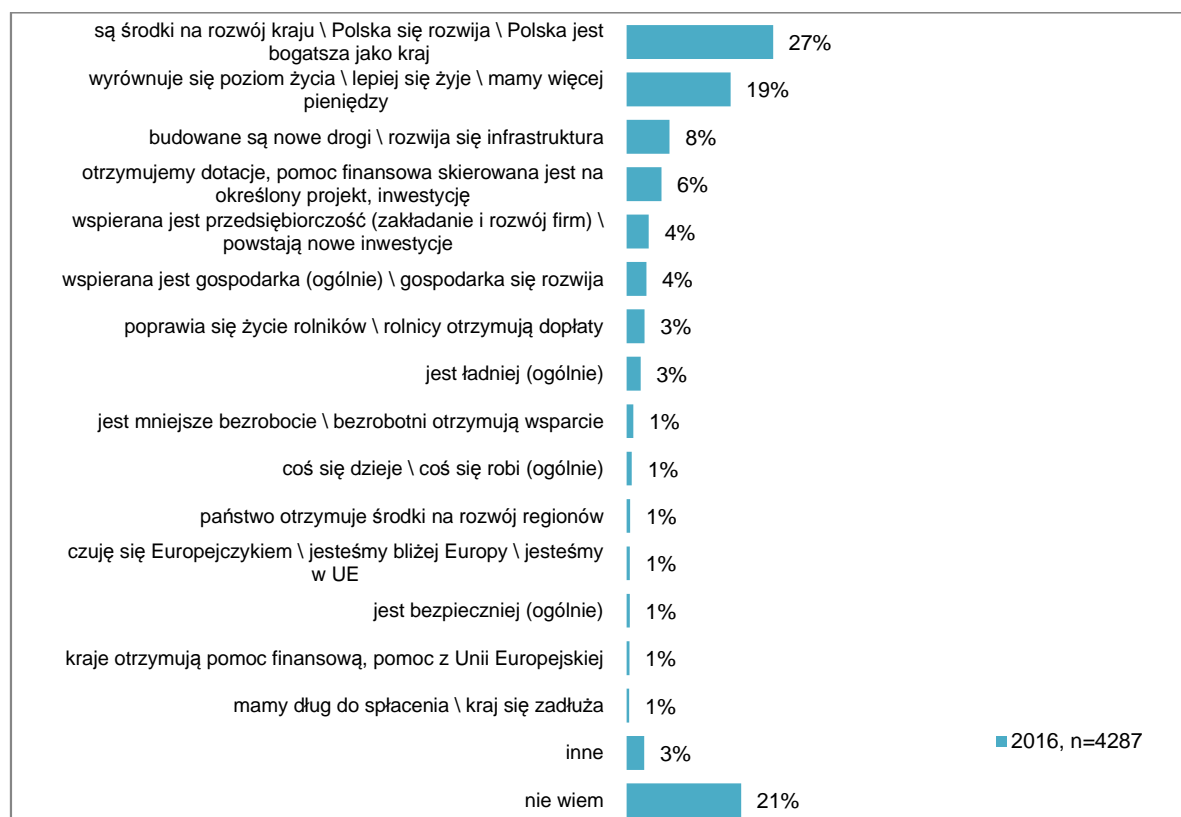
5.10. Wizerunek Funduszy Europejskich

W jaki sposób Fundusze Europejskie są odbierane przez Polaków? Z czym są kojarzone? Czy są postrzegane jako coś dostępnego, z czego każdy może skorzystać? Czy raczej jako odległe i dostępne wybranym?

Spontanicznie Fundusze Europejskie odbierane są jako instrument, który ogólnie pozytywnie oddziałuje zarówno na rozwój Polski jako kraju, ale i nas jako obywateli (lepiej się żyje, mamy więcej pieniędzy, poziom życia się wyrównuje). Wspierana jest infrastruktura, ale i przedsiębiorczość – rolnicy zeszli na nieco dalszy plan. Wyraźnie widać, że kiedy mamy podać spontanicznie, to co sprawiają FE nadal myśli ogólnymi hasłami (rozwój kraju, rozwój gospodarki) bez głębszej refleksji na tymi zagadnieniami.

To co zwraca uwagę, to fakt, że co piąty znający pojęcie Fundusze Unijne nie jest w stanie spontanicznie powiedzieć w jaki sposób środki unijne oddziałują na nasz kraj, na nas, na nasze otoczenie. Wyraźnie częściej dotyczy to osób, które słyszały o FE, ale nie wiedzą do końca co się za tym pojęciem kryje (45%), w związku z tym nie dostrzegają ani efektów działań FE, ani możliwości jakie się z nimi wiąże. To te osoby, które znacząco częściej mają deficyty wiedzy o FE i częściej nastawione są obojętnie lub negatywnie do pomocy unijnej (osoby starsze – 50l.+, słabiej wykształcone, emeryci/renciści, bezrobotni, ale i młodzi uczący się jeszcze ludzie).

Wykres 93 (P7) Proszę dokończyć zdanie: Fundusze Europejskie sprawiają, że...

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.

Tabela 21 (P7) Proszę dokończyć zdanie: Fundusze Europejskie sprawiają, że ... (2016 - wg województw)

	POLSKA	dolnośląskie	kujawsko-pomorskie	lubelskie	lubuskie	łódzkie	małopolskie	mazowieckie	opolskie	podkarpackie	podlaskie	pomorskie	śląskie	świętokrzyskie	warmińsko-mazurskie	wielkopolskie	zachodnio-pomorskie	Polska Wschodnia
są środki na rozwój kraju \ Polska się rozwija \ Polska jest bogatsza jako kraj	27%	18%-	17%-	31%	27%	31%	16%-	33%+	30%	14%-	26%	35%+	33%+	30%	27%	29%	30%	26%
wyrównuje się poziom życia \ lepiej się żyje \ mamy więcej pieniędzy	19%	14%-	15%-	17%	23%	15%-	23%	21%	23%	20%	23%	22%	16%	30%+	14%-	19%	22%	21%
budowane są nowe drogi \ rozwija się infrastruktura	8%	10%	6%	9%	8%	9%	7%	6%	4%-	23%+	8%	4%-	9%	9%	5%	6%	3%-	11%+
otrzymujemy dotacje, pomoc finansowa skierowana jest na określony projekt, inwestycję	6%	5%	5%	5%	8%	7%	8%	6%	6%	7%	7%	8%	5%	8%	5%	8%	8%	7%
wspierana jest przedsiębiorczość (zakładanie i rozwój firm) \ powstają nowe inwestycje	4%	4%	4%	4%	3%	3%	4%	7%+	4%	7%	6%	5%	1%-	4%	3%	3%	5%	5%
wspierana jest gospodarka (ogólnie) \ gospodarka się rozwija	4%	2%	1%-	3%	7%+	7%+	2%	4%	7%+	2%-	7%+	7%+	3%	3%	3%	3%	6%	4%
poprawia się życie rolników \ rolnicy otrzymują dopłaty	3%	2%-	1%-	4%	3%	8%+	3%	2%	1%-	11%+	6%+	2%-	1%-	6%+	7%+	2%	-	7%+
jest ładniej (ogólnie)	3%	4%	5%+	3%	2%	4%	3%	2%	2%	3%	4%	1%-	2%	3%	1%-	1%-	3%	3%
jest mniejsze bezrobocie \ bezrobotni otrzymują wsparcie	1%	2%	3%	2%	2%	1%	1%	-	1%	1%	3%	-	1%	3%	1%	1%	1%	2%
coś się dzieje \ coś się robi (ogólnie)	1%	1%	3%	1%	1%	-	1%	1%	1%	-	-	-	3%	-	-	1%	-	-
państwo otrzymuje środki na rozwój regionów	1%	2%	-	1%	1%	-	1%	-	1%	1%	1%	1%	1%	1%	-	-	-	1%
czują się Europejczykiem \ jesteśmy bliżej Europy \ jesteśmy w UE	1%	1%	-	2%	2%	1%	1%	-	-	-	1%	1%	-	-	1%	-	-	1%
kraje otrzymują pomoc finansową, pomoc z Unii Europejskiej	1%	2%	-	1%	2%+	1%	-	-	2%	-	1%	-	1%	-	1%	-	-	-

	POLSKA	dolnośląskie	kujawsko-pomorskie	lubelskie	lubuskie	łódzkie	małopolskie	mazowieckie	opolskie	podkarpackie	podlaskie	pomorskie	śląskie	świętokrzyskie	warmińsko-mazurskie	wielkopolskie	zachodnio-pomorskie	Polska Wschodnia
jest bezpieczniej (ogólnie)	1%	1%	1%	1%	2%	-	1%	1%	-	1%	1%	1%	1%	-	-	-	1%	1%
mamy dług do spłacenia \ kraj się zadłuża	1%	1%	2%	1%	1%	-	-	1%	-	1%	-	-	-	1%	-	-	1%	1%
inne	3%	5%	3%	5%	2%	1%-	6%+	5%	2%-	2%	3%	2%	2%	2%-	7%+	2%	4%	4%
nie wiem	21%	30%+	38%+	17%	13%-	14%-	26%	16%-	20%	14%-	11%-	14%-	26%	10%-	25%	30%+	18%	15%-
<i>Wielkość próby:</i>	4287	331	320	340	333	338	353	349	342	363	363	336	320	360	282	356	280	1708

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.

Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.

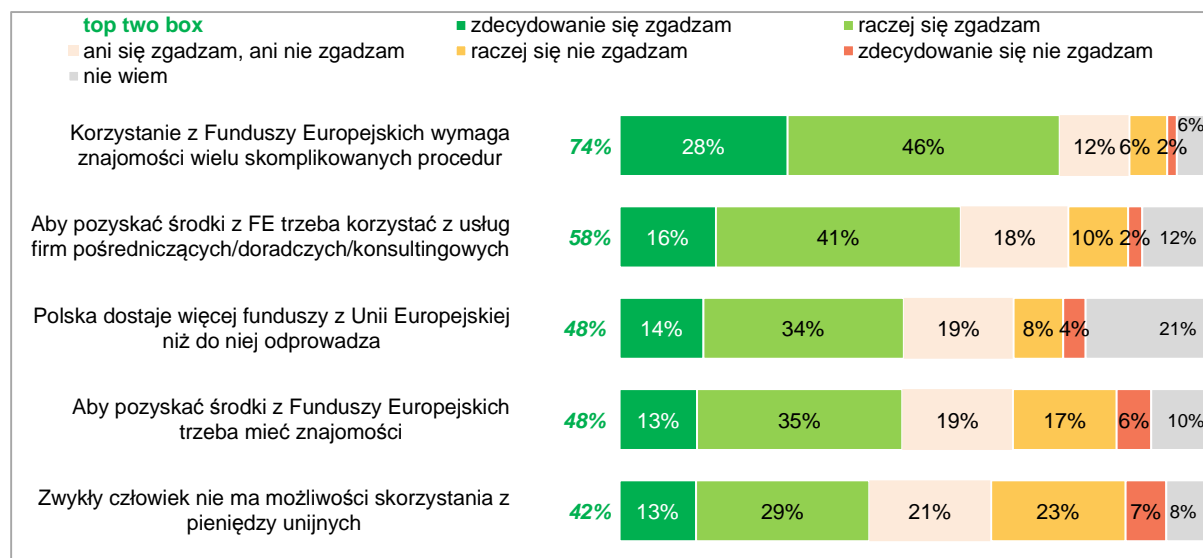
+/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

Zwykły człowiek czuje dystans wobec Funduszy Europejskich. Z jednej strony widzi efekty wykorzystania środków unijnych (infrastruktura, inwestycje, rozwój przedsiębiorstw), ale z drugiej strony nie ma poczucia, że sam może pozyskać takie środki i coś dzięki nim zdziałać. Większość podziela przekonanie, że korzystanie z FE jest skomplikowane (74%). Zwykły śmiertelnik nie jest w stanie poradzić sobie z pozyskaniem dofinansowania z FE bez korzystania z usług firm pośredniczących (58%). Blisko połowa uważa, że bez znajomości, czyli w uczciwej rywalizacji, nie da się uzyskać wsparcia ze środków unijnych (przy czym co trzecia osoba, która podziela to stanowisko jednocześnie deklaruje, że środki z FE są przyznawane w uczciwy sposób – widać brak konsekwencji w tych deklaracjach). Ponad 40% twierdzi, że zwykły człowiek w ogóle nie ma możliwości skorzystania z pieniędzy unijnych (vs 30% tych, którzy nie zgadzają się z tym twierdzeniem).

Z wyników wyłania się obraz Funduszy Europejskich jako czegoś pozytywnego, ale jednocześnie czegoś niedostępnego, z czego skorzystać mogą nieliczni – bardziej zorientowani, przedsiębiorczy, ze znajomościami – na pewno nie ktoś taki jak ja.

Mniejszy dystans do FE czują ludzie bardzo młodzi (15-19 l.), co może wynikać z bardziej otwartego (naiwnego), wolnego od stereotypów nastawienia (*np. przekonania, że bez znajomości niczego nie da się załatwić*), ale i mniejszej wiedzy jak ubieganie o środki europejskie wygląda w rzeczywistości.

Wykres 94 (P38) Na ile zgadza się Pan(i) lub nie zgadza ze stwierdzeniem:

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.

W przekroju regionalnym zdecydowanie częściej przekonanie o skomplikowanych procedurach związanych z korzystaniem z FE wyrażają mieszkańcy województw: lubelskiego (83%), łódzkiego (81%), mazowieckiego (81%) i podlaskiego (82%).

O roli znajomości w ubieganiu się o dofinansowanie z FE istotnie częściej przekonani są mieszkający w łódzkim (55%), mazowieckim (61%) i śląskim (61%).

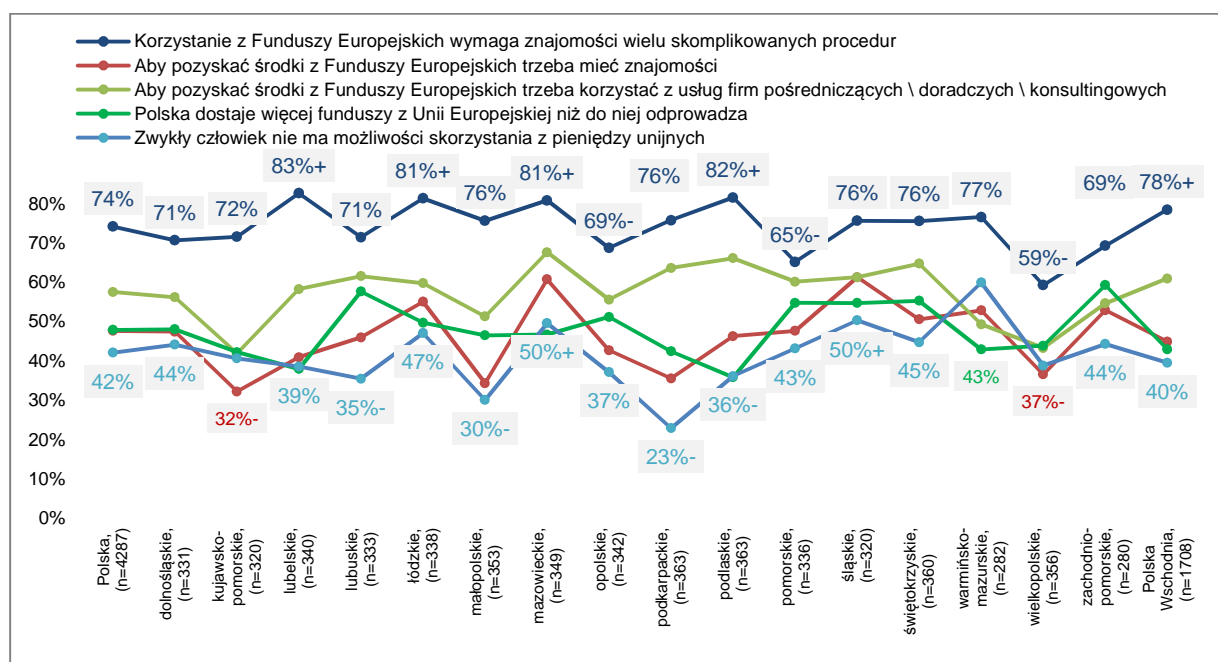

Konieczność korzystania z usług firm pośredniczących w ubieganiu się o dotację z FE znacząco częściej dostrzegają mieszkańcy mazowieckiego (68%) oraz województw Polski Wschodniej: podkarpackiego (64%), podlaskiego (66%) i świętokrzyskiego (65%).

Ze stwierdzeniem „zwykły człowiek nie ma możliwości skorzystania z pieniędzy unijnych” wyraźnie częściej zgadzają się mieszkańcy: mazowieckiego (50%), śląskiego (50%) i warmińsko-mazurskiego (60%).

Przekonanie, że Polska otrzymuje więcej środków z UE niż do niej odprowadza wyraźnie częściej podzielają mieszkańcy: lubuskiego (58%), pomorskiego (55%), śląskiego (55%), świętokrzyskiego (55%) i zachodniopomorskiego (59%).

Wykres 95 Zestawienie: (P38) Na ile zgadza się Pan(i) lub nie zgadza ze stwierdzeniem: (2016 – wg województw)
 Na wykresie prezentowany jest łączny odsetek odpowiedzi pozytywnych (t2b) „zdecydowanie się zgadzam” i „raczej się zgadzam”.

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja;
 Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.
 +/- oznacza różnice istotne statystycznie pomiędzy pomiarami, litera przy wartości oznacza wartość istotnie wyższą.

5.11. Źródła informacji o Funduszach Europejskich

Głównym źródłem informacji o Funduszach Europejskich, podobnie jak w poprzednich latach, jest telewizja (55%, spadek o 7 pp. w stosunku do 2015 r i o 4 pp. w stosunku do 2014 r.). Ale na drugim miejscu jest Internet (20%), który wyraźnie wyprzedza prasę (11%) i inne media ogólnie dostępne (np. radio). Internet powoli, ale systematycznie, odbiera użytkowników bardziej tradycyjnym mediom – radiu, prasie drukowanej, ale też i telewizji (tej klasycznie pojmowanej). Jeszcze rok czy dwa lata temu prasa była wskazywana częściej niż

internet, obecnie znaczenie internetu wyraźnie się umacnia (2015: prasa – 34% / internet 6%, w 2014: prasa 23% / Internet 13%).

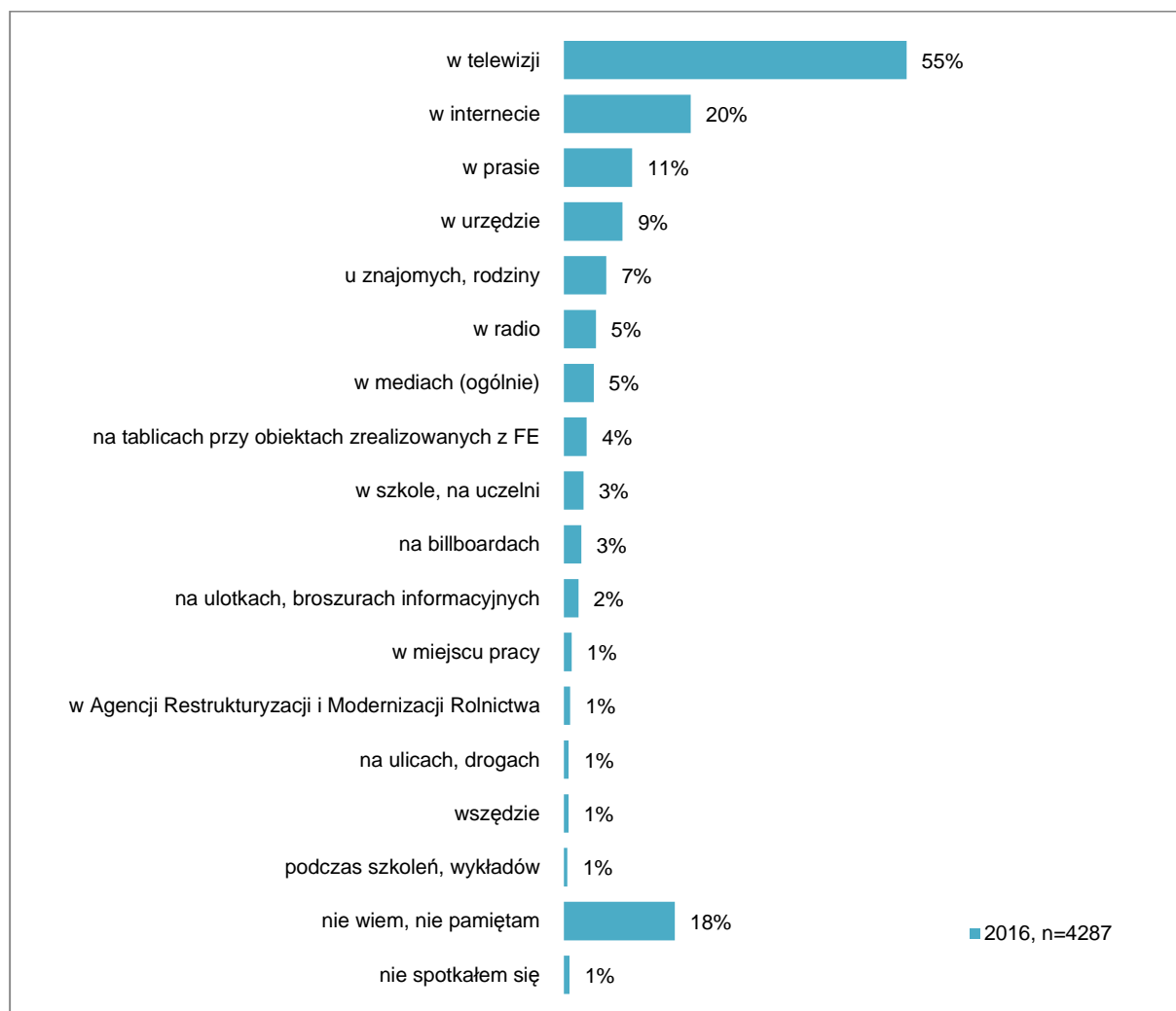
Jest spora grupa osób, która nie pamięta gdzie zetknęła się z informacjami o Funduszach Europejskich (18%). To dość specyficzna i trudna grupa – wyraźnie częściej należą do niej osoby najslabiej wykształcone (wykształcenie podstawowe – 24%), bezrobotne (29%), mieszkańcy wsi (21%), przeciwnicy członkostwa Polski w UE (29%) i niechętnie nastawieni wobec FE. Próba ustalenia właściwych narzędzi dotarcia do tych osób nastrocza pewnych trudności.

W kontekście kontaktu z informacjami o FE telewizja wyraźnie częściej jest wskazywana przez osoby starsze – powyżej 65 r.ż. (59%), słabiej wykształcone – z wykształceniem zasadniczym zawodowym (59%), nieaktywnych zawodowo - emerytów/rencistów (61%) oraz osoby niepracujące, zajmujące się domem (62%), a także mieszkańców małych – do 50 tys. (60%) i trochę większych miast – 50-100 tys. (60%). Wyraźnie mniej osób zetknęło się w ten sposób z FE w grupie uczniów i studentów (47%), mieszkających na wsi (53%) oraz w średnich - 100-200 tys. (50%) i dużych miastach – 200-499 tys. (48%).

Natomiast internet jako źródło kontaktu z informacją o FE jest istotnie bardziej powszechny wśród mężczyzn (22%), osób młodych – 20-24 l. (28%), 25-34 l. (29%), z wykształceniem średnim (25%) i wyższym (34%), pracujących (26%), właścicieli firm (33%) oraz uczniów i studentów (30%), a także mieszkańców największych miast - 500 tys. (33%). Wyraźnie słabiej natomiast wypada wśród kobiet, osób starszych – powyżej 55 r.ż., słabiej wykształconych (wykształcenie podstawowe i zasadnicze zawodowe), emerytów i rencistów, rolników i bezrobotnych, a także mieszkańców wsi.

Z informacjami prasowymi o Funduszach Unijnych wyraźnie częściej spotkały się osoby w wieku 55-64 l. (13%), a także osoby z wykształceniem wyższym (16%) oraz mieszkańcy największych miast – powyżej 500 tys. mieszkańców (18%). Znacząco mniej takich osób jest wśród uczniów i studentów (8%), bezrobotnych (5%), słabiej wykształconych – z wykształceniem podstawowym (6%) i zawodowym (10%), a także mieszkańców wsi (8%).

Wykres 96 (P41) Gdzie dotychczas spotkał(a) się Pan(i) z informacjami o Funduszach Europejskich?

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy i deklarujący kontakt z źródłem informacji o FE.

W ujęciu regionalnym telewizję jako źródło informacji o FE wyraźnie częściej wymieniają osoby mieszkające w województwach: podkarpackim (61%) i wielkopolskim (69%). Natomiast internet istotnie częściej pojawia się w województwach: lubuskim (29%), mazowieckim (29%), podlaskim (27%), pomorskim (33%) i zachodniopomorskim (28%).

Tabela 22 (P41) Gdzie dotychczas spotkał(a) się Pan(i) z informacjami o Funduszach Europejskich? (2016 - wg województw)

	POLSKA	dolnośląskie	kujawsko-pomorskie	lubelskie	lubuskie	łódzkie	małopolskie	mazowieckie	opolskie	podkarpackie	podlaskie	pomorskie	śląskie	świętokrzyskie	warmińsko-mazurskie	wielkopolskie	zachodnio-pomorskie	Polska Wschodnia
w telewizji	55%	53%	47%-	60%	46%-	54%	55%	52%	54%	61%+	58%	54%	52%	44%-	55%	69%+	52%	56%
w internecie	20%	12%-	12%-	21%	29%+	21%	22%	29%+	16%	15%-	27%+	33%+	12%-	13%-	24%	16%-	28%+	20%
w prasie	11%	3%-	11%	8%	20%+	12%	9%	17%+	10%	8%-	7%-	15%+	7%-	8%-	9%	14%	16%+	8%-
w urzędzie	9%	7%	12%	12%	11%	10%	4%-	12%	12%	7%-	12%	12%	11%	18%+	7%	3%-	13%	11%
u znajomych, rodziny	7%	8%	12%+	10%	11%+	10%	6%	5%	5%	7%	16%+	10%	4%-	5%	3%-	4%-	5%	8%+
w radio	5%	4%	7%	6%	5%	8%	7%	4%	5%	4%	5%	5%	5%	8%+	9%+	3%	4%	6%
w mediach (ogólnie)	5%	2%-	2%-	4%	12%+	8%+	6%	8%+	4%	3%	5%	1%-	3%	6%	5%	3%-	6%	5%
na tablicach przy obiektach zrealizowanych ze środków unijnych	4%	7%+	11%+	3%	2%-	7%+	3%	1%-	4%	2%-	2%	4%	3%	5%	2%	3%	4%	3%
w szkole, na uczelni	3%	5%	3%	4%	7%+	2%	4%	3%	4%	4%	9%+	1%-	2%	3%	1%-	-	4%	4%
na billboardach	3%	3%	3%	3%	7%+	2%	4%	1%-	1%	3%	1%-	2%	3%	8%+	2%	2%	3%	3%
na ulotkach, broszurach informacyjnych	2%	2%	2%	2%	4%	4%	2%	3%	1%-	1%-	5%+	2%	3%	9%+	1%	-	1%	4%+
w miejscu pracy	1%	1%	3%	-	4%+	3%+	1%	1%	1%	1%	3%	1%	1%	1%	-	1%	2%	1%
w Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa	1%	-	5%+	1%	1%	1%	1%	-	-	2%	4%+	-	-	3%+	1%	1%	-	2%+
na ulicach, drogach	1%	1%	2%	-	2%	-	1%	-	-	1%	3%+	1%	1%	4%+	-	-	-	2%+
wszędzie	1%	1%	1%	-	1%	1%	3%+	-	3%+	-	1%	-	1%	-	-	-	2%	-
podczas szkoleń, wykładów	1%	-	1%	-	-	-	1%	1%	-	1%	2%	1%	1%	1%	-	-	1%	1%
nie wiem, nie pamiętam	18%	27%+	20%	20%	12%-	16%	22%	11%-	21%	19%	6%-	8%-	24%+	18%	15%	22%	13%-	16%-
nie spotkałem się	1%	1%	1%	1%	-	-	-	2%	2%	-	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%
Wielkość próby:	4287	331	320	340	333	338	353	349	342	363	363	336	320	360	282	356	280	1708

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
 Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy i deklarujący kontakt z źródłem informacji o FE.
 +/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

Internet jest wiodącym kanałem komunikacji w sytuacji, kiedy potrzebujemy znaleźć informacje na temat Funduszy Europejskich. Jeśli aktywnie poszukujemy informacji, i to konkretnych informacji, to siłą rzeczy nie liczymy na telewizję (3%) czy prasę (2%), ale wybieramy źródła, gdzie możemy zaadresować swoje pytania licząc na szybką odpowiedź. Dlatego poza internetem wskazywany jest kontakt bezpośredni (face-to-face) z urzędem gminy/miasta/starostwem, choć instytucje te nie mają w swoich kompetencjach informowania o FE. Dedykowane temu zadaniu Punkty Informacyjne spontanicznie wskazało tylko 2% osób.

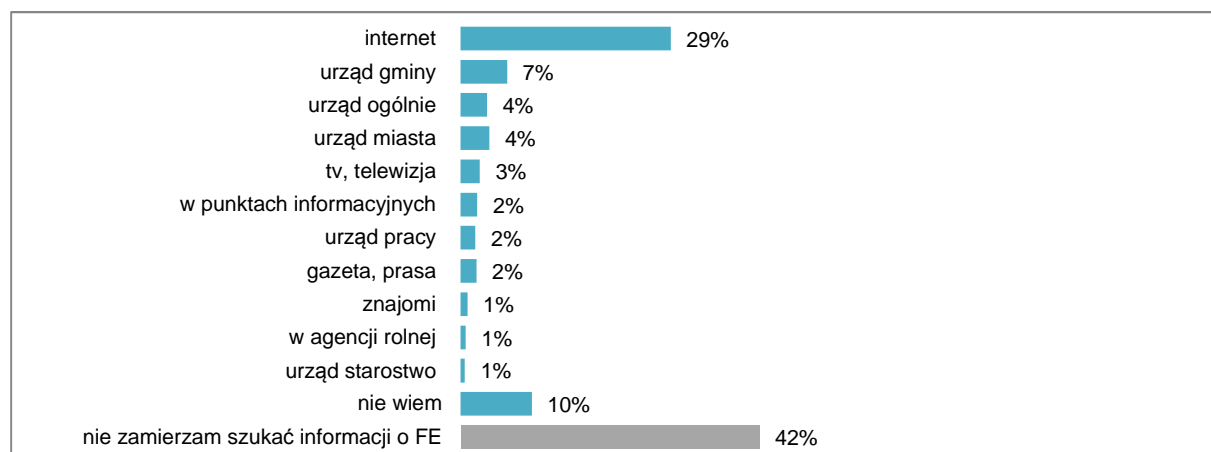
Poza tym ponad 40% znających FE przynajmniej z nazwy nie przewiduje, że będzie kiedykolwiek poszukiwać informacji o środkach unijnych (co pokrywa się w dużym stopniu z deklarowanym wcześniej poziomem zainteresowania tematyką FE).

Porównując do poprzednich pomiarów internet wyraźnie awansował (wzrost o 6 pp. w stosunku do 2015 r. i o 17 pp. w stosunku do 2014 r.). Jeszcze rok czy dwa lata temu najczęściej wymienianym potencjalnym źródłem informacji o FE była telewizja (w 2015 r. – 26%, a w 2014 r. – 33%).

Internet jako główne miejsce poszukiwania informacji wyraźnie częściej wskazują osoby w wieku 15-44 l., z wykształceniem średnim i wyższym, pracujący, prowadzący własną działalność gospodarczą, uczniowie i studenci oraz mieszkańcy miast szczególnie tych powyżej 50 tys.

Znacząco częściej zdecydowany brak zainteresowania poszukiwaniem informacji o FE deklarują natomiast osoby starsze – 55l.+, z wykształceniem podstawowym lub zasadniczym zawodowym, emeryci oraz mieszkańcy najmniejszych miast – do 50 tys.

Wykres 97 (P42) Gdyby chciał(a) się Pan (i) dowiedzieć więcej o Funduszach Europejskich, gdzie szukał(a)by Pan(i) informacji?

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.

Na poziomie regionów wyraźnie wyższe zainteresowanie internetem dotyczy mieszkańców województw: lubuskiego, mazowieckiego i zachodniopomorskiego, w przeciwieństwie do kujawsko-pomorskiego, podkarpackiego i wielkopolskiego.

Tabela 23 (P42) Gdyby chciał(a) się Pan (i) dowiedzieć więcej o Funduszach Europejskich, gdzie szukał(a)by Pan(i) informacji? (2016 - wg województw)

	POLSKA	dolnośląskie	kujawsko-pomorskie	lubelskie	lubuskie	łódzkie	małopolskie	mazowieckie	opolskie	podkarpackie	podlaskie	pomorskie	śląskie	świętokrzyskie	warmińsko-mazurskie	wielkopolskie	zachodnio-pomorskie	Polska Wschodnia
nie zamierzam szukać informacji o Funduszach Europejskich	42%	34%-	55%+	50%+	29%-	32%-	56%+	38%	35%-	53%+	30%-	40%	39%	41%	31%-	50%+	34%-	41%
w internecie	29%	33%	17%-	27%	39%+	33%	27%	35%+	32%	20%-	44%+	33%	31%	29%	31%	17%-	38%+	30%
w urzędzie miasta \ gminy \ dzielnicy	11%	7%-	5%-	13%	8%	9%	4%-	17%+	12%	13%	14%	9%	14%	14%+	7%	8%	7%-	13%+
w urzędzie (ogólnie)	4%	6%	8%+	1%-	10%+	2%-	1%-	4%	3%	-	3%	6%	3%	1%-	2%	6%	5%	1%-
w tv, telewizji	3%	2%	-	1%-	1%-	6%+	1%-	4%	1%	1%-	3%	6%+	3%	1%-	9%+	2%	2%	3%
w punktach informacyjnych	2%	3%	3%	3%	4%	2%	1%-	1%-	1%	2%	5%+	4%	2%	4%	1%	2%	5%	3%
w urzędzie pracy	2%	4%	2%	1%-	1%-	2%	1%-	1%	4%	3%	5%+	1%-	3%	3%	2%	1%	2%	3%
w gazetach, prasie	2%	1%-	1%-	-	1%-	2%	-	6%+	2%	-	-	7%+	1%-	1%	2%	3%	4%	1%-
wśród znajomych	1%	-	1%	1%	1%	3%	1%	2%	2%	1%	3%+	1%	-	-	-	-	1%	1%
w agencji rolnej	1%	1%	1%	-	1%	1%	1%	-	-	2%	4%+	-	-	3%+	-	1%	-	2%+
w starostwie	1%	1%	1%	-	1%	3%+	-	1%	2%	-	-	-	-	2%	-	-	-	-
nie wiem	10%	13%	9%	10%	11%	13%	9%	8%	15%+	7%	2%-	7%-	12%	9%	13%	14%	7%	8%-
Wielkość próby:	4287	331	320	340	333	338	353	349	342	363	363	336	320	360	282	356	280	1708

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.

Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.

+/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

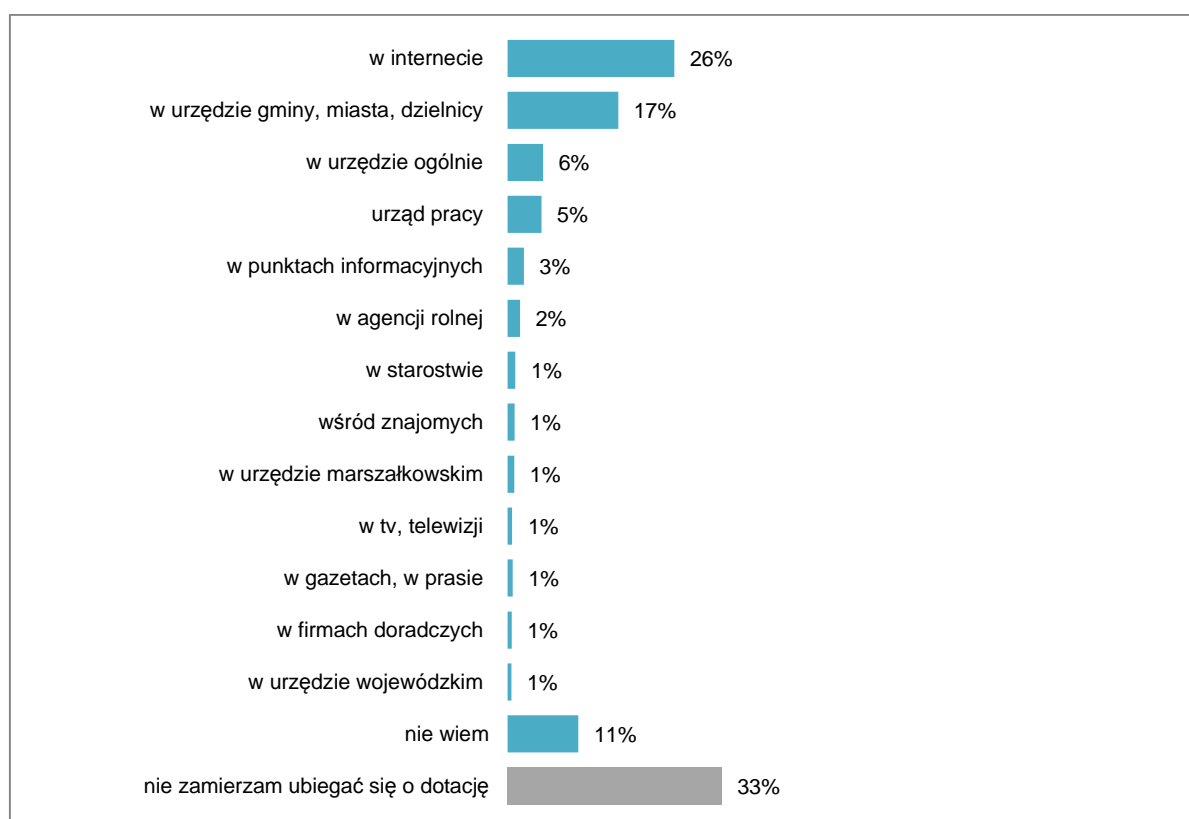
W przypadku poszukiwania informacji o uzyskaniu dofinansowania z FE (dla większości sytuacja czysto hipotetyczna – dlatego co trzecia osoba w ogóle ją wyklucza) ponownie na szczyte rankingu źródeł informacji umieszczany jest **internet** – wskazuje go co czwarta osoba. Następnie są urzędy publiczne wymieniane wielokrotnie częściej niż Punkty Informacyjne FE.

Wśród preferujących internet istotnie częściej wyróżniamy te same grupy osób, które poprzednio deklarowały poszukiwanie informacji o FE w internecie.

Wśród znacząco częściej niezamierzających się ubiegać o dotację pojawiają się te same grupy osób, które odrzucały też możliwość poszukiwania informacji o FE.

Porównując do wyników z poprzedniego roku (2015) rozkład najczęściej wskazywanych odpowiedzi jest bardzo podobny – internet (spadek o 3 pp. w stosunku do 2015 r.) i urzędy miast/gmin (taki sam wynik jak obecnie).

Wykres 98 (P43) Gdyby Pan(i) chciał(a) uzyskać dotację unijną gdzie szukał(a)by Pan(i) informacji?

*Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.*

W ujęciu regionów wyraźnie wyższe zainteresowanie internetem dotyczy mieszkańców województw: łódzkiego, podlaskiego i zachodniopomorskiego, w przeciwieństwie do kujawsko-pomorskiego, podkarpackiego i wielkopolskiego.

Tabela 24 (P43) A proszę powiedzieć, gdyby Pan(i) chciał(a) uzyskać dotację unijną gdzie szukał(a)by Pan(i) informacji? (2016 - wg województw)

	POLSKA	dolnośląskie	kujawsko-pomorskie	lubelskie	lubuskie	łódzkie	małopolskie	mazowieckie	opolskie	podkarpackie	podlaskie	pomorskie	śląskie	świętokrzyskie	warmińsko-mazurskie	wielkopolskie	zachodnio-pomorskie	Polska Wschodnia
nie zamierzam szukać informacji o dotacjach z Funduszy Europejskich	33%	25%-	43%+	42%+	22%-	25%-	44%+	32%	31%	35%	27%-	33%	32%	33%	23%-	44%+	14%-	32%
w internecie	26%	29%	19%-	23%	30%	31%+	22%	27%	25%	21%-	34%+	29%	29%	27%	31%	15%-	37%+	27%
w urzędzie gminy, miasta, dzielnicy	17%	18%	18%	14%	17%	16%	13%-	23%+	14%	22%+	15%	15%	18%	18%	13%-	14%	21%	17%
w urzędzie ogólnie	6%	6%	7%	2%-	11%+	5%	3%-	4%	6%	2%-	9%+	7%	5%	4%	9%	8%	9%+	5%
urząd pracy	5%	6%	7%	2%-	7%	7%	2%-	6%	5%	6%	7%	4%	7%	7%	4%	3%-	6%	5%
w punktach informacyjnych	3%	2%	1%	4%	4%	2%	3%	1%	1%-	3%	4%	4%	3%	3%	1%-	3%	4%	3%
w agencji rolnej	2%	2%	3%	2%	1%	2%	3%	1%-	1%	5%+	6%+	1%-	-	4%+	1%	2%	2%	4%+
w starostwie	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	2%	1%	1%	1%	1%	3%	1%	2%	2%	1%
wśród znajomych	1%	1%	-	-	2%	1%	1%	3%+	2%	-	2%	2%	-	1%	1%	-	2%	1%
w urzędzie marszałkowskim	1%	-	-	1%	1%	1%	1%	1%	1%	2%	2%	1%	1%	2%	1%	1%	2%	2%
w tv, telewizji	1%	1%	-	1%	1%	-	-	1%	1%	-	1%	-	-	1%	5%+	1%	1%	1%+
w gazetach, w prasie	1%	1%	1%	-	1%	-	-	3%+	-	-	-	2%	-	1%	1%	-	1%	-
w firmach doradczych	1%	-	-	2%	2%	-	2%	-	1%	-	2%	-	1%	-	1%	-	1%	1%
w urzędzie wojewódzkim	1%	-	-	1%	1%	2%	-	1%	-	-	-	1%	-	2%+	-	-	1%	1%
inne	1%	-	-	1%	2%+	1%	-	-	1%	1%	1%	-	-	1%	-	2%	-	1%
nie wiem	11%	16%+	12%	11%	9%	16%+	10%	8%-	15%+	9%	4%-	10%	11%	8%	15%	12%	9%	9%-
Wielkość próby:	4287	331	320	340	333	338	353	349	342	363	363	336	320	360	282	356	280	1708

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.

Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.
+/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

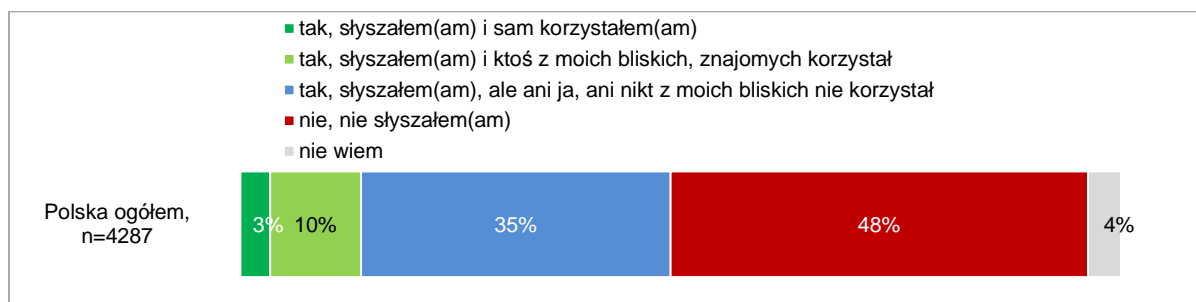

Świadomość istnienia Punktów Informacyjnych FE dotyczy połowy Polaków (49%), którzy kiedykolwiek zetknęli się z pojęciem Fundusze Unijne. Jednak większość z nas zna je tylko z nazwy i nigdy nie korzystała z ich oferty.

Mimo prowadzonej kampanii informacyjnej (*Zapytaj o FE*) Punkty Informacyjne nie są często wymieniane spontanicznie jako potencjalne źródło wiedzy o FE.

Znacząco częściej wiedzą o istnieniu Punktów Informacyjnych FE osoby młode 20-35 l. i w średnim wieku 35-44 l., aktywni zawodowo – pracujący, przedsiębiorcy, rolnicy, mieszkańcy wsi oraz osoby, które mają doświadczenia z ubieganiem się o dotację z FE, uczestniczyły w projekcie finansowanym z FE lub zamierzają ubiegać się o dotację ze środków unijnych (wśród tych ostatnich 74% słyszało o PIFE, a 16% samodzielnie skorzystało). Na przeciwnym biegunie są osoby starsze – 65l.+, słabo wykształcone, bezrobotne i na emeryturze bądź rencie, mieszkańcy miast 50-100 tys.

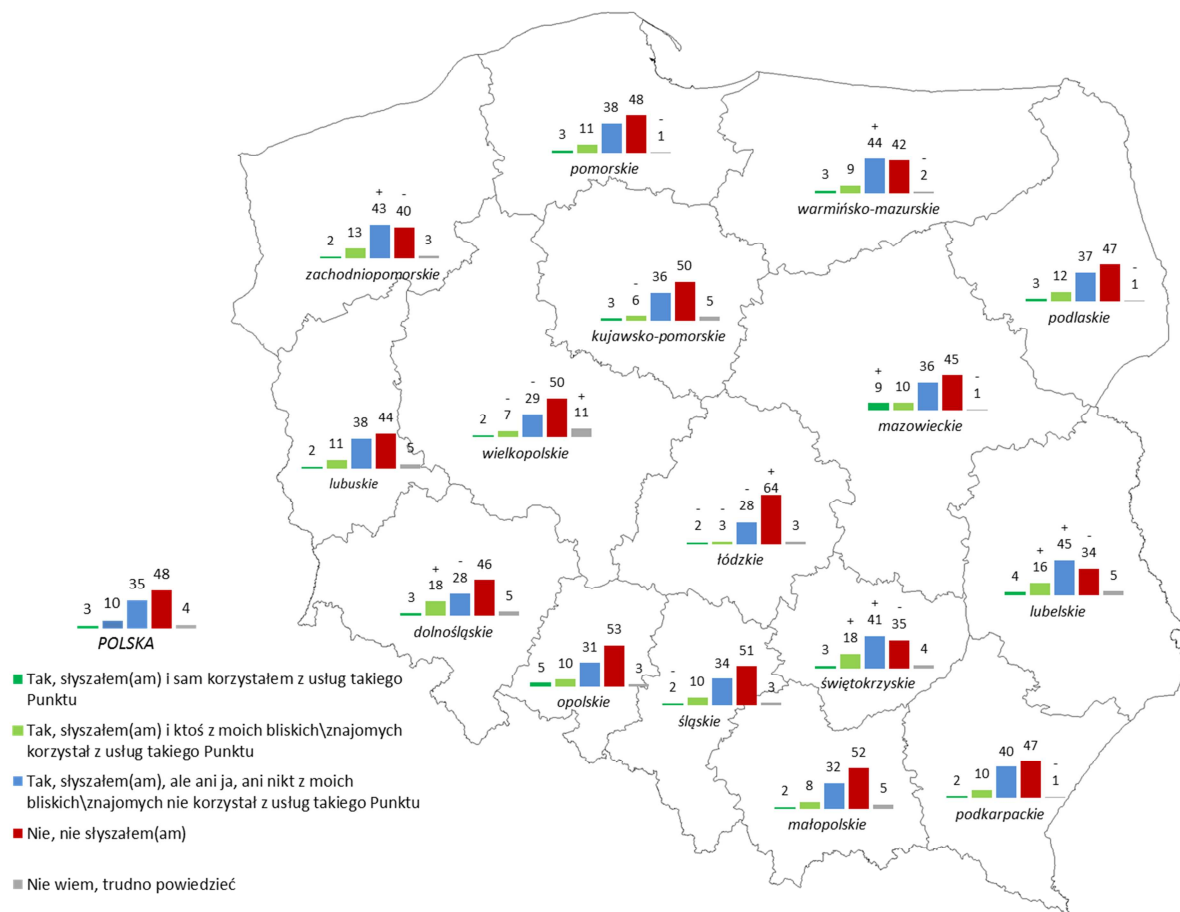
Wykres 99 (P44) Czy słyszał(a) Pan(i) o Punktach Informacyjnych Funduszy Europejskich, w których można bezpłatnie dowiedzieć się m.in. o możliwościach uzyskania dofinansowania lub wzięcia udziału w dofinansowanych szkoleniach?

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.

W regionach wyraźnie częściej o Punktach Informacyjnych słyszeli mieszkańcy województwa: lubelskiego, świętokrzyskiego i zachodniopomorskiego. Istotnie rzadziej natomiast słyszeli o nich mieszkający w Łódzkiem.

Wykres 100 (P44) Czy słyszał(a) Pan(i) o Punktach Informacyjnych Funduszy Europejskich, w których można bezpłatnie dowiedzieć się m.in. o możliwościach uzyskania dofinansowania lub wzięcia udziału w dofinansowanych szkoleniach? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie)

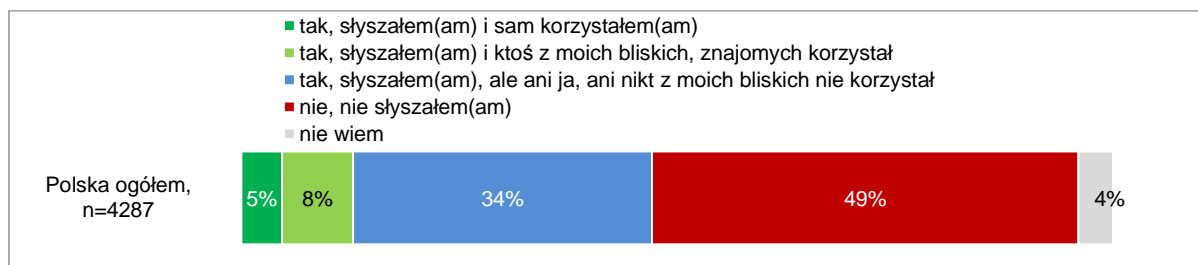

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.
+/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

O stronie internetowej Funduszy Europejskich www.funduszeuropejskie.gov.pl, podobnie jak o Punktach Informacyjnych, słyszał niemal taki sam odsetek Polaków – niespełna połowa tych, którzy słyszeli o FE (47%), w tym większość zna ją jedynie ze słyszenia (34%).

Istotnie częściej znajomość strony internetowej FE potwierdzają te same grupy z uwagi na cechy demograficzne, które słyszały również o Punktach Informacyjnych FE (20-44 l., z wykształceniem średnim i wyższym, pracujący, właściciele przedsiębiorstw, rolnicy, uczniowie/studenci, mieszkańcy wsi oraz osoby posiadające doświadczenie z FE i znające pojęcie FE nie tylko z nazwy). Dodatkowo wyraźnie wyższa znajomość PFE dotyczy osób zamierzających ubiegać się o dotację (77% zna, a 22% korzystało z tej strony). Wyraźnie rzadziej o stronie słyszały osoby, której jednocześnie istotnie częściej w ogóle nie korzystają z internetu (55l.+), słabo wykształcone, bezrobotne i na emeryturze bądź rencie, rolnicy i mieszkańcy wsi).

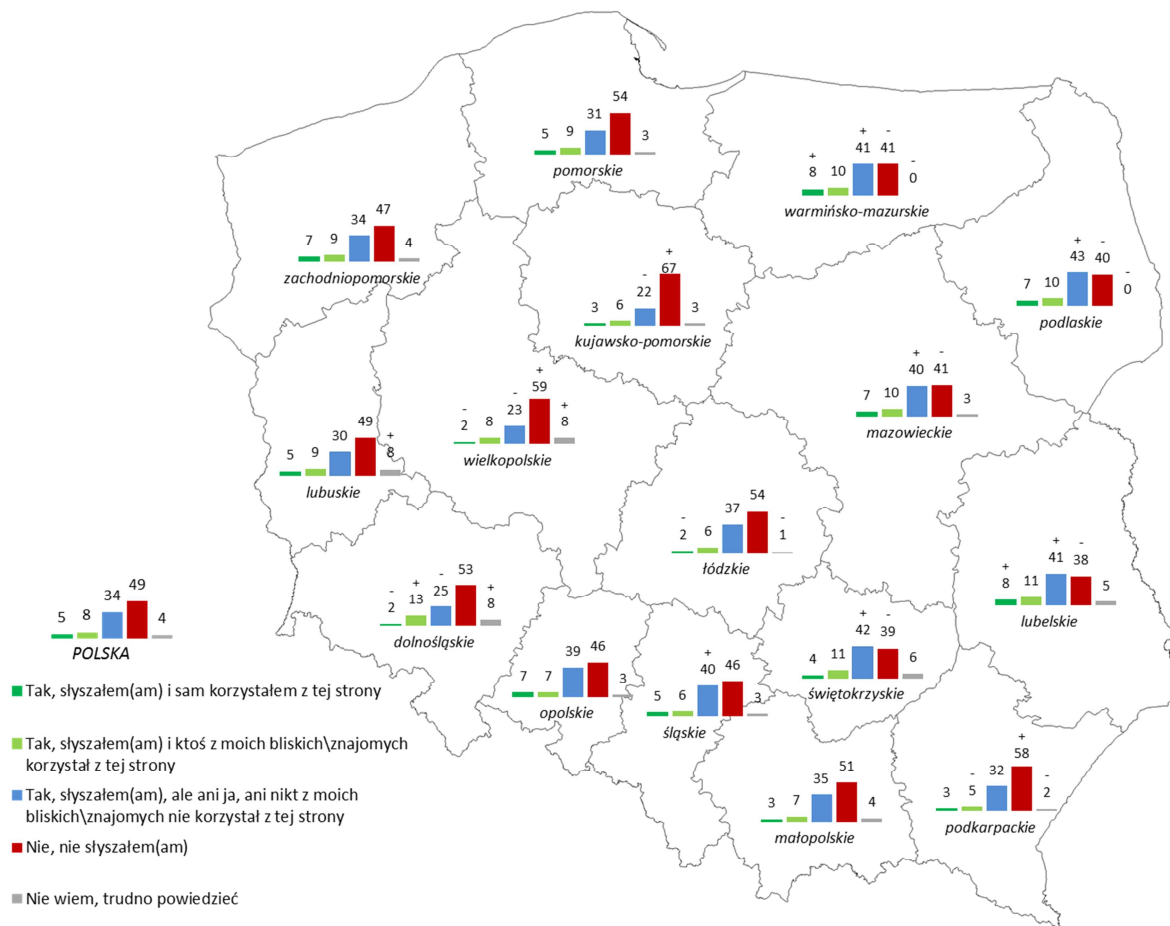
Wykres 101 (P45) Czy słyssał(a) Pan(i) o stronie internetowej www.funduszeuropejskie.gov.pl, zwanej Portalem Funduszy Europejskich, na której można znaleźć informacje m.in. o możliwościach uzyskania dofinansowania z Unii Europejskiej?

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
Podstawa: znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.

W ujęciu regionów wyraźnie częściej znajomość strony internetowej deklarują mieszkańcy lubelskiego, mazowieckiego, podlaskiego, świętokrzyskiego i warmińsko-mazurskiego. Istotnie rzadziej natomiast – kujawsko-pomorskiego, podkarpackiego i wielkopolskiego.

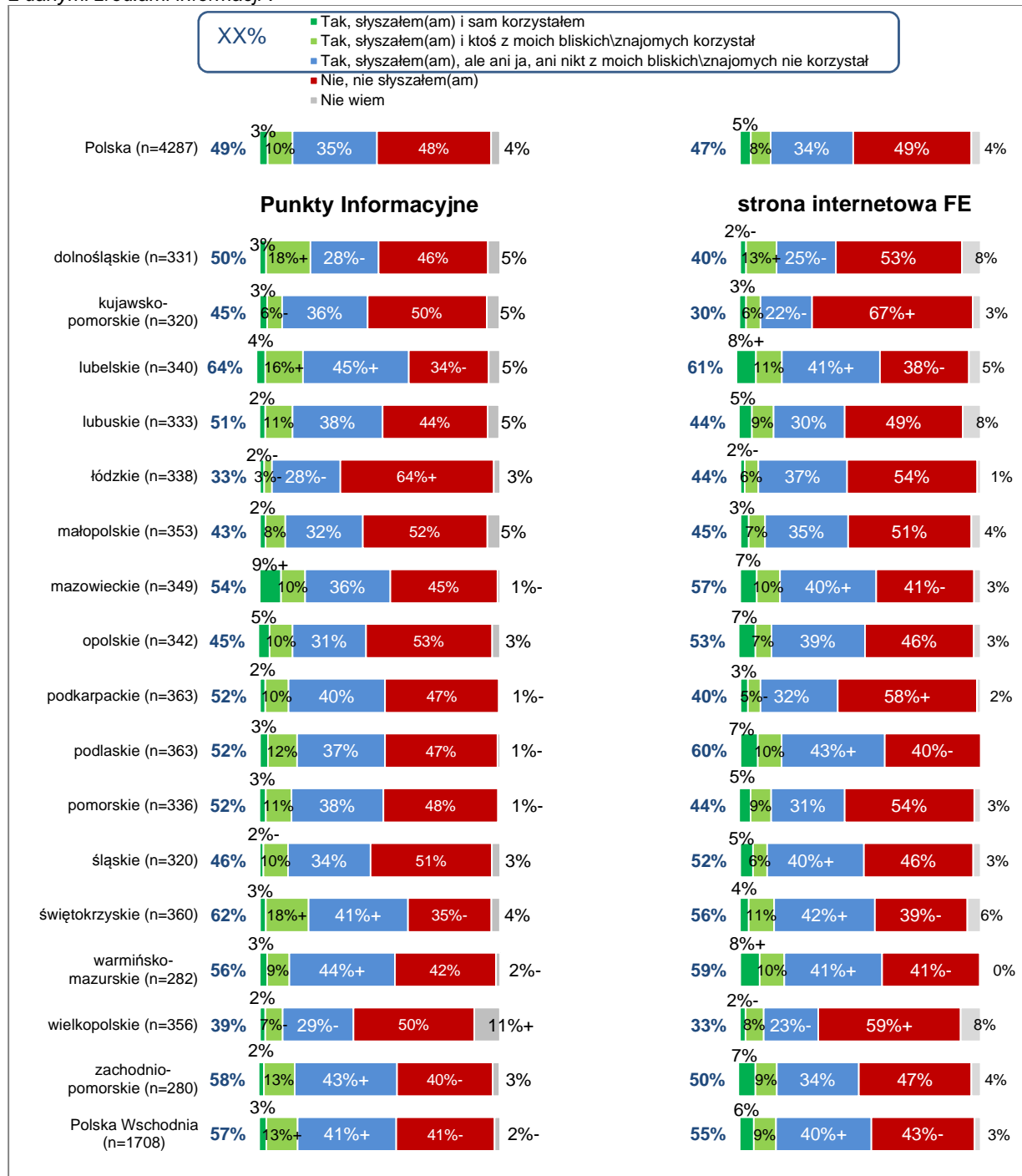
Wykres 102 (P45) Czy słyssał(a) Pan(i) o stronie internetowej www.funduszeuropejskie.gov.pl, zwanej Portalem Funduszy Europejskich, na której można znaleźć informacje m.in. o możliwościach uzyskania dofinansowania z Unii Europejskiej? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie)

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.
+/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

Wykres 103 Zestawienie: (P44, P45) Czy słyssał(a) Pan(i) o Punktach Informacyjnych Funduszy Europejskich, w których można bezpłatnie dowiedzieć się m.in. o możliwościach uzyskania dofinansowania lub wzięcia udziału w dofinansowanych szkoleniach oraz o stronie internetowej www.funduszeuropejskie.gov.pl, zwanej Portalem Funduszy Europejskich, na której można znaleźć informacje m.in. o możliwościach uzyskania dofinansowania z Unii Europejskiej?

Na wykresie prezentowany jest rozkład odpowiedzi dla **Punktów Informacyjnych** (lewa strona) oraz **strony internetowej** (prawa strona) oraz łączny odsetek odpowiedzi pozytywnych (t2b) wskazujących na kontakt z danymi źródłami informacji.

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja;
Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.

+/- oznacza różnice istotne statystycznie pomiędzy pomiarami, litera przy wartości oznacza wartość istotnie wyższą.

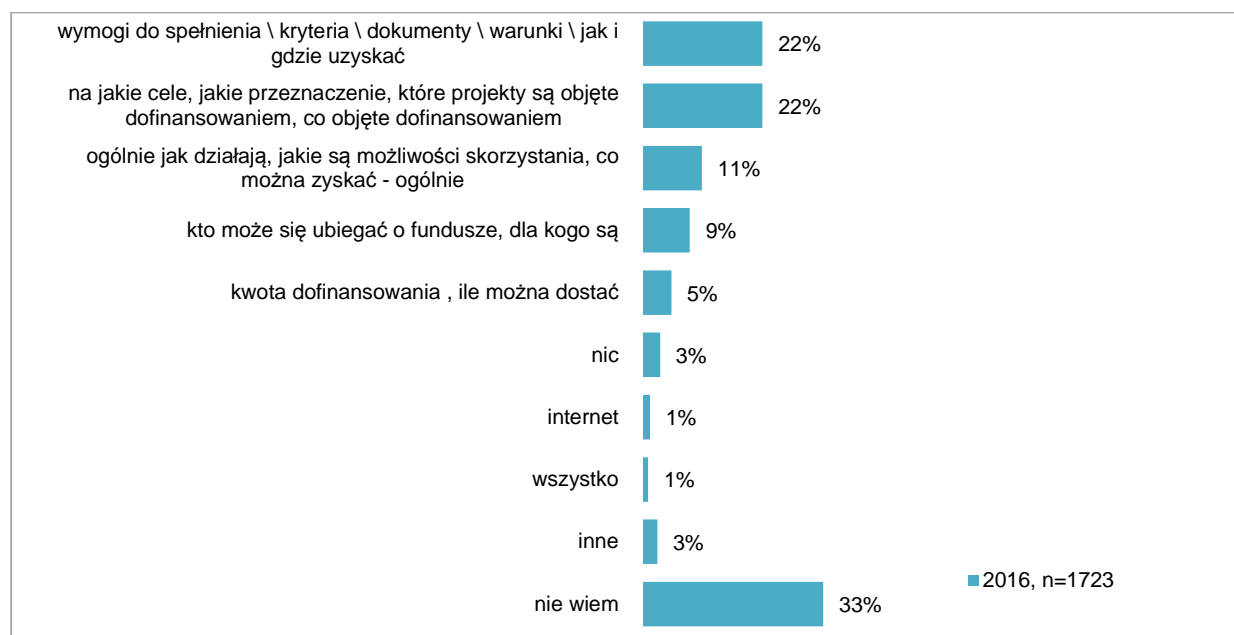
Największe zainteresowanie w kontekście poszukiwania informacji o Funduszach Europejskich dotyczy tego, w jaki sposób można ubiegać się o dofinansowanie z FE – kto, jak, gdzie (22%) i na co dokładnie przekazywane są środki z FE, na jakie cele (22%). Zwraca uwagę fakt, że potencjalnie zainteresowani FE mają trudność w sformułowaniu tematyki, która byłaby dla nich ciekawa – co trzeci nie potrafi powiedzieć jakich informacji by poszukiwał (choć odsetek ten w ubiegłym pomiarze był blisko dwukrotnie wyższy).

Może to świadczyć o dość niskim poziomie zainteresowania i zaangażowania – nasza wiedza opiera się na bardzo ogólnych podstawach i brakuje impulsu aby zachęcić do jej pogłębienia.

Profil pożądanych informacji nie zmienia się znacząco w czasie. Warunki uzyskania dofinansowania były również najczęściej wskazywanym obszarem zainteresowania w 2015 i 2014 r. (odpowiednio 11% i 29%).

Na poziomie grup demograficznych nie widać wyraźnego zróżnicowania w oczekiwaniach, z wyjątkiem osób, które nie mają pojęcia co jest dla nich interesujące w kontekście FE. Wyraźnie częściej taka postawa spotykana jest – co nie dziwi – wśród osób bardzo młodych – 15-19 lat oraz mieszkańców średnich – 100-200 tys. i największych miast – 500 tys.+, a także wśród mieszkańców województw: kujawsko-pomorskiego i wielkopolskiego.

Wykres 104 (P46) Powiedział(a) Pan(i), że być może chciał(a)by Pan(i) dowiedzieć się więcej o Funduszach Europejskich. Czego konkretnie chciał(a)by Pan(i) się o nich dowiedzieć?

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
Podstawa: Zainteresowanie informacji o Funduszach Europejskich.

Tabela 25 (P46) Powiedział(a) Pan (i), że być może chciał(a)by Pan(i) dowiedzieć się więcej o Funduszach Europejskich. Czego konkretnie chciał(a)by Pan (i) się o nich dowiedzieć? (2016 - wg województw)

	POLSKA	dolnośląskie	kujawsko-pomorskie	lubelskie	lubuskie	łódzkie	małopolskie	mazowieckie	opolskie	podkarpackie	podlaskie	pomorskie	śląskie	świętokrzyskie	warmińsko-mazurskie	wielkopolskie	zachodnio-pomorskie	Polska Wschodnia
wymogi do spełnienia \ kryteria \ dokumenty \ warunki \ jak i gdzie uzyskać	22%	23%	9%-	22%	25%	18%	26%	19%	18%	27%	32%+	26%	25%	19%	33%+	8%-	21%	27%+
na jakie cele, jakie przeznaczenie, które projekty są objęte dofinansowaniem, co objęte dofinansowaniem	22%	17%	18%	17%	22%	29%	31%+	25%	19%	23%	15%-	28%	19%	25%	24%	9%-	19%	20%
ogólnie jak działają, jakie są możliwości skorzystania, co można zyskać - ogólnie	11%	5%-	16%	17%	13%	7%	11%	6%-	11%	7%	12%	15%	10%	15%	12%	16%	13%	13%
kto może się ubiegać o fundusze, dla kogo są	9%	4%-	4%	6%	9%	12%	8%	9%	4%-	23%+	6%	12%	9%	7%	4%-	7%	7%	9%
kwota dofinansowania, ile można dostać	5%	4%	2%	13%+	3%	4%	7%	4%	5%	4%	3%	6%	5%	8%	9%	4%	5%	7%
nic szczególnego	3%	4%	2%	-	1%-	1%	4%	3%	5%	4%	4%	4%	3%	4%	1%	2%	7%	3%
internet	1%	4%	-	-	1%	-	2%	3%	-	-	1%	1%	1%	-	1%	2%	-	1%
wszystko	1%	1%	-	2%	-	1%	2%	1%	-	-	2%	-	1%	1%	1%	-	3%	1%
inne	3%	3%	1%	-	3%	2%	1%	3%	6%	3%	1%	5%	3%	1%	3%	5%	1%-	2%
nie wiem	33%	41%	51%+	31%	34%	36%	22%-	39%	38%	21%-	28%	14%-	32%	32%	22%-	50%+	26%	27%-
<i>Wielkość próby:</i>	1723	142	89	106	173	148	102	155	150	113	207	152	146	155	137	107	144	718

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.

Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.

+- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

Tabela 26 (P47) Dlaczego nie zamierza Pan(i) poszukiwać informacji o Funduszach Europejskich? (2016 - wg województw)

	POLSKA	dolnośląskie	kujawsko-pomorskie	lubelskie	lubuskie	łódzkie	małopolskie	mazowieckie	opolskie	podkarpackie	podlaskie	pomorskie	śląskie	świętokrzyskie	warmińsko-mazurskie	wielkopolskie	zachodnio-pomorskie	Polska Wschodnia
brak potrzeby (nie chcę, nie potrzebuję, brak zainteresowania)	46%	33%-	36%-	51%	55%	27%-	64%+	63%+	20%-	48%	58%+	56%+	34%-	44%	40%	44%	33%	48%
brak podstaw (nie spełniam warunków)	9%	13%	9%	15%	17%	4%-	7%	6%	4%-	12%	24%+	9%	7%	10%	4%	9%	11%	13%+
brak pomysłu (brak pomysłu na biznes, brak wkładu własnego)	2%	3%	1%	3%	4%	3%	1%	4%	4%	1%	3%	1%	2%	1%	-	1%	-	2%
nieufność (pieniądze trafią po znajomości, brak znajomości)	1%	4%	1%	2%	5%	2%	-	1%	1%	-	-	2%	1%	-	1%	1%	2%	1%
długa procedura (brak czasu, biurokracja, zbyt skomplikowane)	1%	1%	2%	-	-	-	1%	1%	3%	2%	-	3%	-	-	-	2%	2%	1%
brak wiedzy (nie wiem jak się zabrać, gdzie szukać)	1%	-	2%	1%	1%	-	1%	1%	-	3%	-	1%	-	2%	2%	1%	-	2%
Nie wiem, trudno powiedzieć	40%	47%	50%+	28%-	16%-	64%+	26%-	25%-	67%+	34%	16%-	27%-	56%+	41%	50%	42%	51%	34%-
<i>Wielkość próby:</i>	1559	103	147	150	75	100	170	105	138	130	76	117	126	125	90	175	45	571

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.

Podstawa: Nie zamierzające poszukiwać informacji o FE.

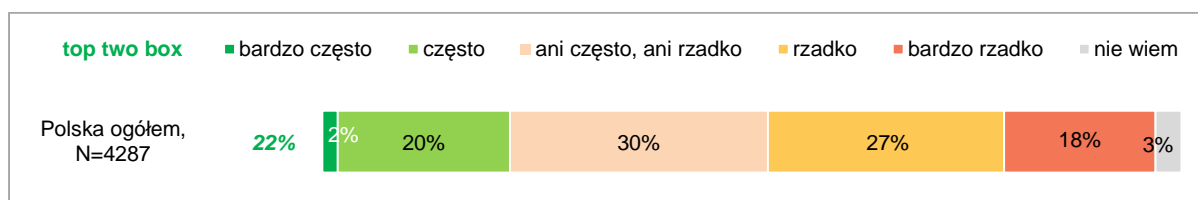
+/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

5.12. Ocena przekazu na temat FE

Kontakt z informacjami o Funduszach Europejskich nie jest częsty – większość (45%) przyznaje, że spotyka się z takimi informacjami rzadko. Co piąty natomiast deklaruje, że styka się z informacjami o FE często (22%). Naturalnie percepcja częstotliwości kontaktu (często/rzadko) jest w tej sytuacji subiektywna.

Wśród tych ostatnich znacząco częściej są mężczyźni (23%), osoby lepiej wykształcone – z wykształceniem średnim (25%) i wyższym (33%), właściciele przedsiębiorstw (37%), mieszkańcy małych miast – do 50 tys. oraz ci, którzy deklarują zainteresowanie tematyką unijną (30%) lub mają osobiste doświadczenia związane z FE (33%). Na przeciwnym biegunie – zdecydowanie rzadziej stykają się z informacjami o FE - wyróżniają się grupy mało zaangażowane, odstające w kontekście postawy i zainteresowania Funduszami Europejskimi w ogóle – starsi (65+), słabiej wykształceni, emeryci/renciści, bezrobotni i niepracujący – zajmujący się domem.

Wykres 105 (P48) Jak często spotyka się z Pan(i) z informacjami o Funduszach Europejskich?

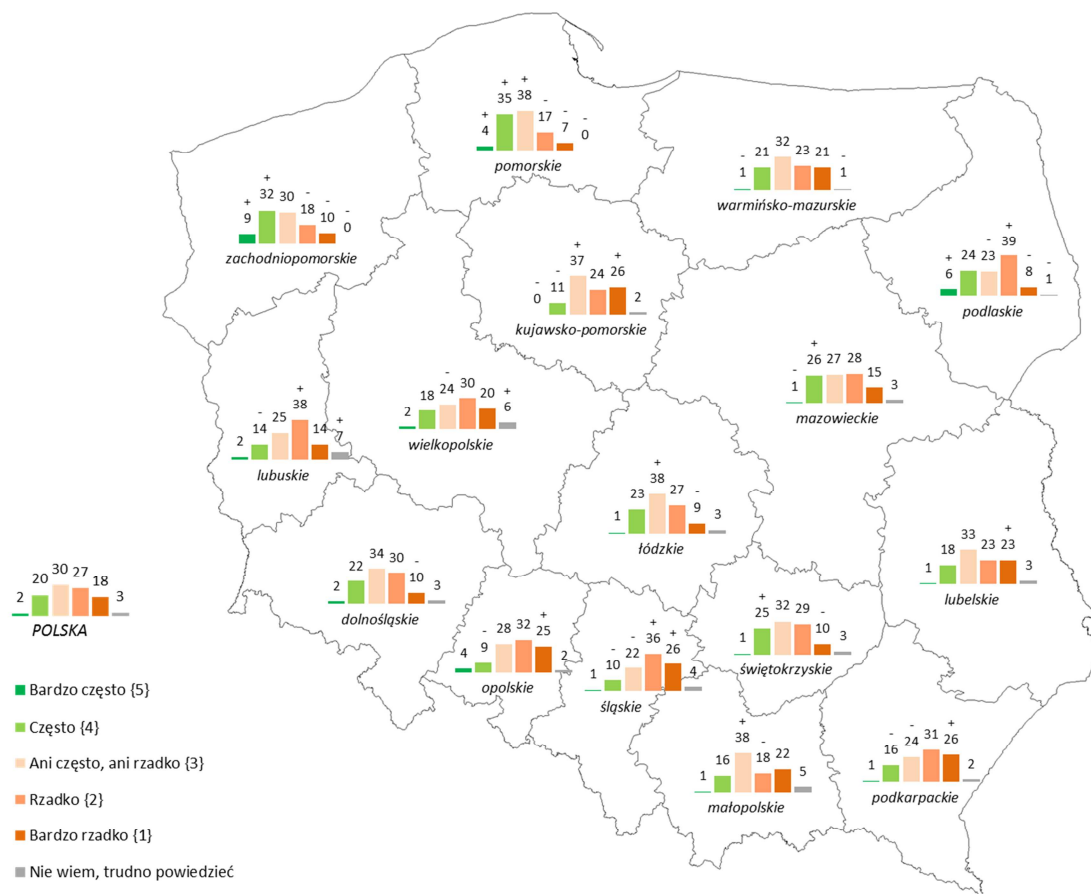

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.

Patrząc na mapę regionów znacząco częściej deklarujących bardziej intensywny kontakt z informacjami o FE znajdziemy wśród mieszkańców: mazowieckiego (27%), podlaskiego (30%), pomorskiego (39%) i zachodniopomorskiego (41%). Natomiast zdecydowanie rzadziej stykają się z takimi informacjami mieszkający w województwach: lubuskim (58%), opolskim (58%), podkarpackim (57%) i śląskim (62%).

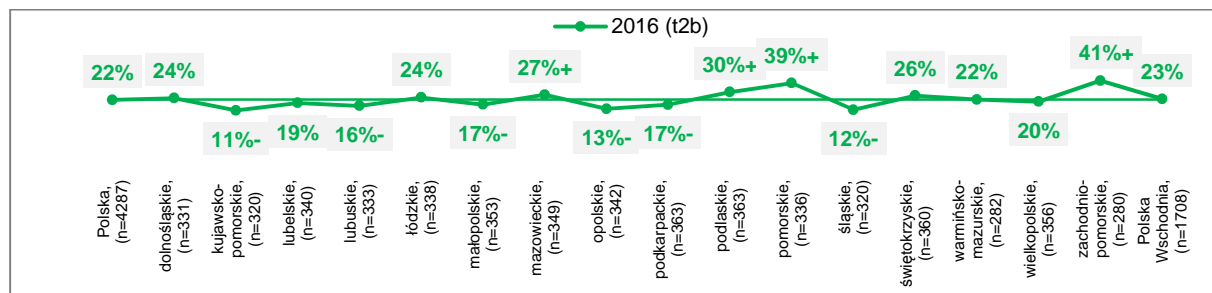

Wykres 106 (P48) Jak często spotyka się z Pan(i) z informacjami o Funduszach Europejskich? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie)

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
 Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.
 +/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

Wykres 107 (P48) Jak często spotyka się z Pan(i) z informacjami o Funduszach Europejskich? (2016 – wg województw)
 Na wykresie prezentowany jest łączny odsetek odpowiedzi pozytywnych (t2b) „bardzo często” i „często”.

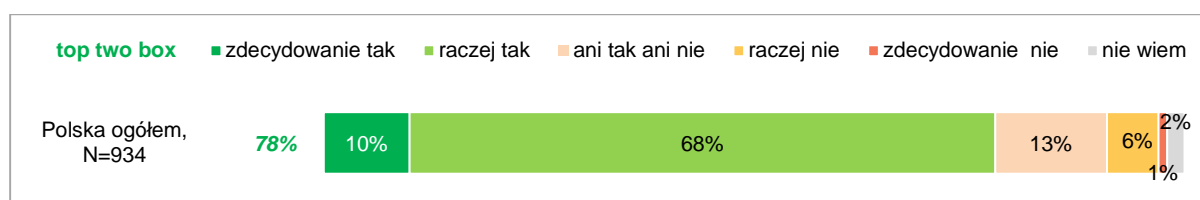

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja;
 Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.
 +/- oznacza różnice istotne statystycznie pomiędzy pomiarami, litera przy wartości oznacza wartość istotnie wyższą.

W opinii 3/4 osób często stykających się z informacjami o FE komunikaty te są zrozumiałe językowo (z naciskiem na *raczej*). Przeciwnego zdania jest tylko 8% osób. Pamiętajmy jednak, że częsty kontakt z informacjami o FE dotyczy co piątej osoby, która kiedykolwiek słyszała o Funduszach Unijnych. To znacznie częściej osoby lepiej wykształcone, co nie jest bez wpływu na ocenę. Oznacza to również, że większość (blisko 80%), która styka się z takimi komunikatami rzadziej, może nie być równie przekonana o prostocie i czytelności języka, jakim są przekazywane.

Wyraźnie bardziej przekonane o tym, że język prezentowania informacji o FE jest zrozumiały są osoby pracujące (81%), uczniowie/studenci (87%) i mieszkańcy największych miast (88%). Znacząco rzadziej taką ocenę wystawiają przedsiębiorcy (65%) i osoby starsze – 55-64 l. (70%).

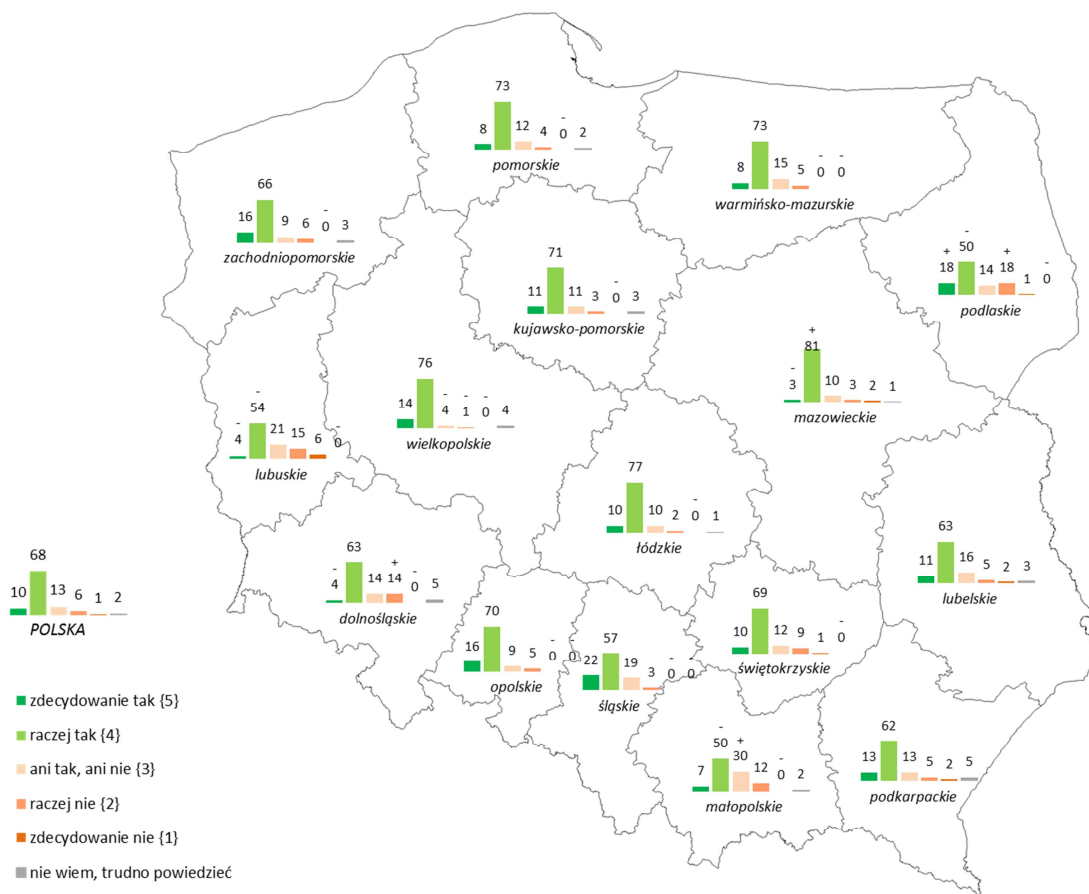
Wykres 108 (P49) Czy informacje o Funduszach Europejskich, z którymi się Pan(i) spotyka, są Pana(i) zdaniem przekazywane zrozumiałym językiem?

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
Podstawa: Znający FE przynajmniej z nazwy i deklarujący częsty kontakt z informacjami nt. Funduszy Europejskich.

Zdecydowanie lepiej zrozumiałość przekazu o FE oceniają mieszkańcy województwa łódzkiego (87% ocenia jako raczej lub zdecydowanie zrozumiałe językowo) i wielkopolskiego (90%). Natomiast wyraźnie rzadziej taką ocenę stawiają mieszkańcy dolnośląskiego (67%), lubuskiego (58%), małopolskiego (57%) i podlaskiego (68%).

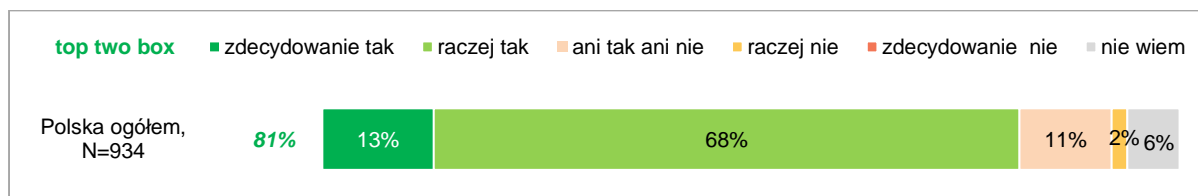
Wykres 109 (P49) Czy informacje o Funduszach Europejskich, z którymi się Pan(i) spotyka, są Pana(i) zdaniem przekazywane zrozumiałym językiem? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie)

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
 Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej za nazwą i deklarujący kontakt z informacjami nt. Funduszy Europejskich.
 +/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

Podobnie wysoko jak zrozumiałość językową oceniono wiarygodność informacji o FE – 80% osób, które mają częsty kontakt z takimi informacjami ocenia je jako wiarygodne (z naciskiem na *raczej*). Ponownie należy mieć w pamięci, że wiarygodność informacji ocenia co piąta osoba znająca pojęcie FE – to ci, do których najczęściej dociera informacja o FE. Nie wiemy jak rzetelność komunikatów ocenia większość, która deklaruje mniejszy kontakt z informacjami o FE.

Wykres 110 (P50) Czy informacje o Funduszach Europejskich, z którymi się Pan(i) spotyka, są Pana(i) zdaniem wiarygodne?

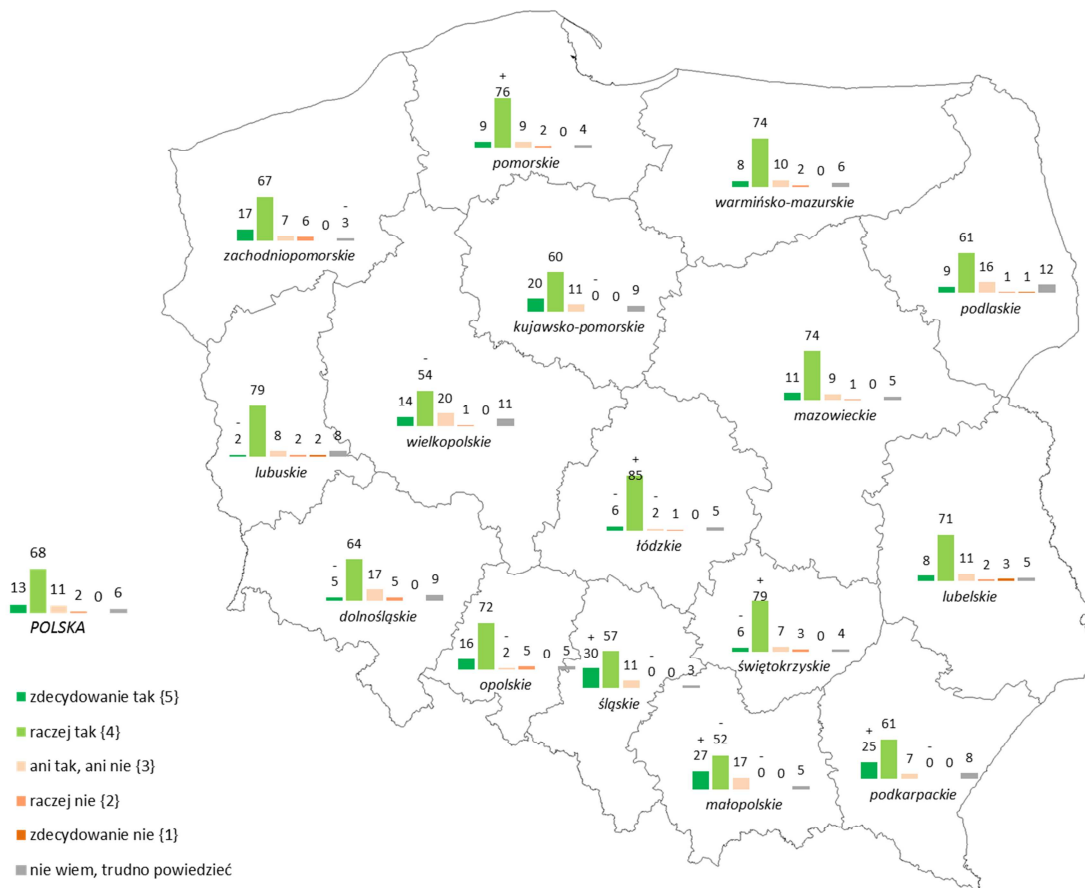

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
 Podstawa: Deklarujący kontakt z informacjami nt. Funduszy Europejskich.

Ponownie wyraźnie częściej przekonane o wiarygodności informacji są osoby pracujące (84%), uczniowie/studenci (91%), mieszkańcy największych miast (89%) i osoby z wyższym wykształceniem (87%), a także ci, którzy deklarują znajomość FE nie tylko ze słyszenia (85%) oraz mają indywidualne doświadczenie z FE (87%). Wyraźnie rzadziej takie przekonanie podzielają emeryci/renciści (73%) oraz mieszkańcy średnich miast - 100-200 tys. (70%).

Na poziomie regionów in plus – większa wiarygodność informacji – wyróżniają się mieszkańcy województwa łódzkiego (91%). Istotnie niższy odsetek oceniających informacje jako wiarygodne mieszka w województwach: dolnośląskim, podlaskim i wielkopolskim.

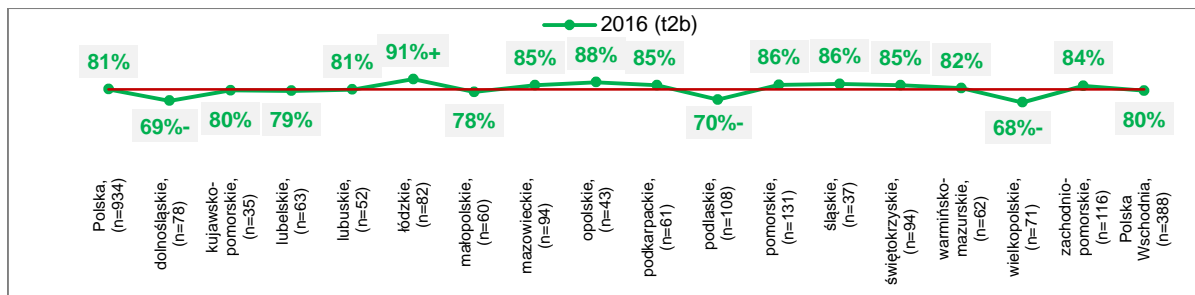
Wykres 111 (P50) Czy informacje o Funduszach Europejskich, z którymi się Pan(i) spotyka, są Pana(i) zdaniem wiarygodne? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie)

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
 Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy i deklarujący kontakt z informacjami nt. Funduszy Europejskich.
 +/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

Wykres 112 (P50) Czy informacje o Funduszach Europejskich, z którymi się Pan(i) spotyka, są Pana(i) zdaniem wiarygodne? (2016 – wg województw)

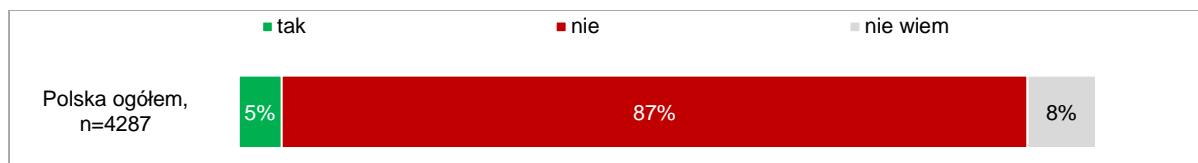
Na wykresie prezentowany jest łączny odsetek odpowiedzi pozytywnych (t2b) „zdecydowanie tak” i „raczej tak”.

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja;
Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy i deklarujący kontakt z informacjami nt. Funduszy Europejskich.
+/- oznacza różnice istotne statystycznie pomiędzy pomiarami, litera przy wartości oznacza wartość istotnie wyższą.

Poziom wykorzystania informacji o FE jest bardzo niski – zaledwie 5% tych, którzy znają pojęcie Fundusze Unijne przyznaje, że wykorzystało tę wiedzę w jakimś celu. W tej nielicznej grupie dominują podmioty/osoby, które są potencjalnymi beneficjentami i mogą ubiegać się o dofinansowanie ze środków unijnych, czyli **przedsiębiorcy i rolnicy**.

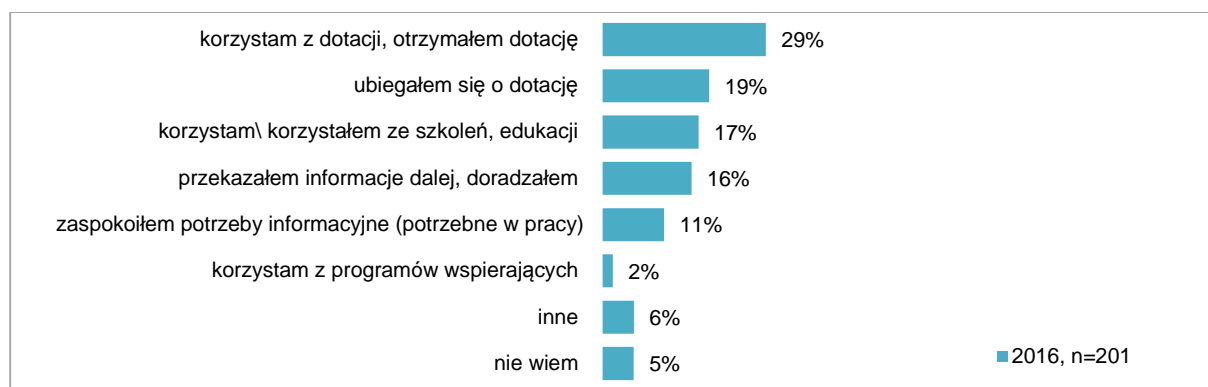
Wykres 113 (P51) Czy wykorzystał(a) Pan(i) w jakikolwiek sposób informacje o Funduszach Europejskich, z którymi się Pan(i) spotkał(a)?

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy

I właśnie ubieganie się o dotację/ otrzymanie dotacji/ korzystanie z dotacji wymieniane są najczęściej jako sposób spożytkowania pozyskanych informacji o FE (48%). Pozostali korzystali z informacji, ponieważ brali udział w projektach szkoleniowych/edukacyjnych finansowych z pieniędzy unijnych lub pomagali, doradzali innym, którzy poszukiwali konkretnych informacji o FE.

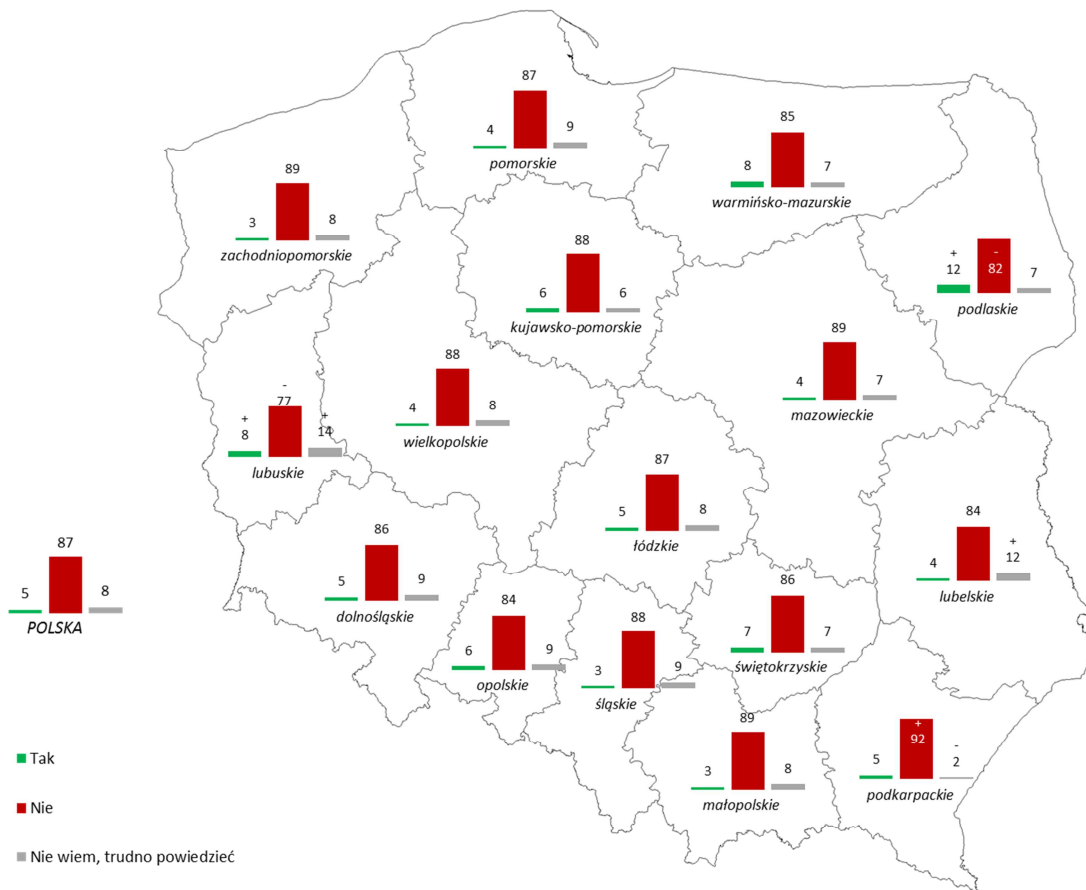
Wykres 114 (P51) Czy wykorzystał(a) Pan(i) w jakikolwiek sposób informacje o Funduszach Europejskich, z którymi się Pan(i) spotkał(a)? Jeśli tak, to w jaki sposób?

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy

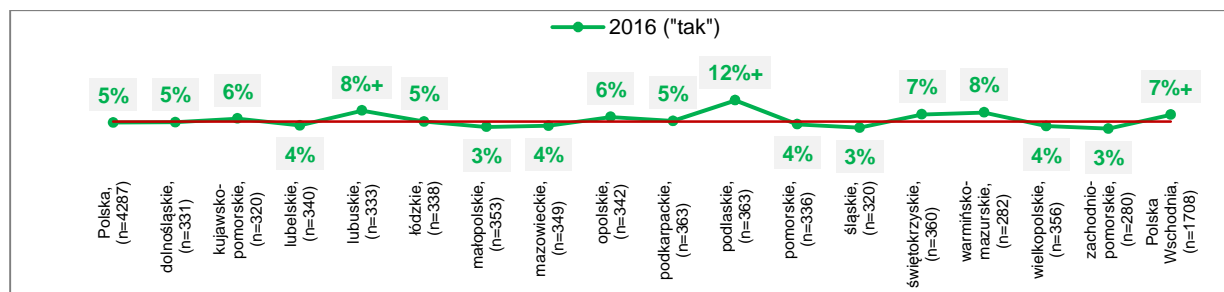
Z perspektywy regionów jedynie mieszkańcy województwa podlaskiego i lubuskiego wyraźnie częściej deklarowali, że wykorzystali informacje o FE w konkretnym celu (odpowiednio 12% i 8%). Z uwagi na rolniczy charakter tych regionów częściej deklaracje te dotyczyły rolników, ale także osób ubiegających się o dotację.

Wykres 115 (P51) Czy wykorzystał(a) Pan(i) w jakikolwiek sposób informacje o Funduszach Europejskich, z którymi się Pan(i) spotkał(a)? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie)

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja. Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy i deklarujący kontakt z informacjami nt. Funduszy Europejskich. +|- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

Wykres 116 (P51) Czy wykorzystał(a) Pan(i) w jakikolwiek sposób informacje o Funduszach Europejskich, z którymi się Pan(i) spotkał(a)? Na wykresie prezentowany jest odsetek odpowiedzi pozytywnych „tak”.

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja; Podstawa: Deklarujący kontakt z informacjami nt. Funduszy Europejskich. +|- oznacza różnicę istotną statystycznie pomiędzy pomiarami, litera przy wartości oznacza wartość istotnie wyższą.

5.13. Wykorzystanie mediów

5.13.1 Czytelność prasy

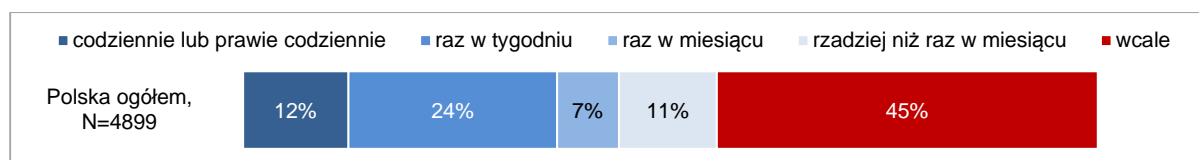
Poziom czytelności prasy codziennej powoli, ale systematycznie spada. Co najmniej raz w tygodniu dzienniki lub gazetę codzienną czyta 36% Polaków, podczas gdy w dwa lata temu (2014 r.) było to 39%, a w 2010 r. po gazetę raz w tygodniu sięgał blisko co drugi Polak (47%). Obecnie do codziennej lektury przyznaje się co ósmy Polak (12%) i aż co czwarty mieszkaniec pięciu największych miast Polski (Warszawy, Poznań, Wrocław, Łódź i Kraków).

Pomimo spadku czytelności prasy codziennej wciąż pozostaje ważna. Prasa nadal (tak w wersji drukowanej, jak i cyfrowej) pozostaje liderem w zakresie kształtowania i rozwoju zainteresowań.

Wciąż czytana jest przede wszystkim w papierowej wersji, choć Polacy coraz chętniej sięgają po jej elektroniczne wydania (obecnie 28% czytelników prasy codziennej sięga po wersję elektroniczną tak samo często lub częściej niż po wersję papierową).

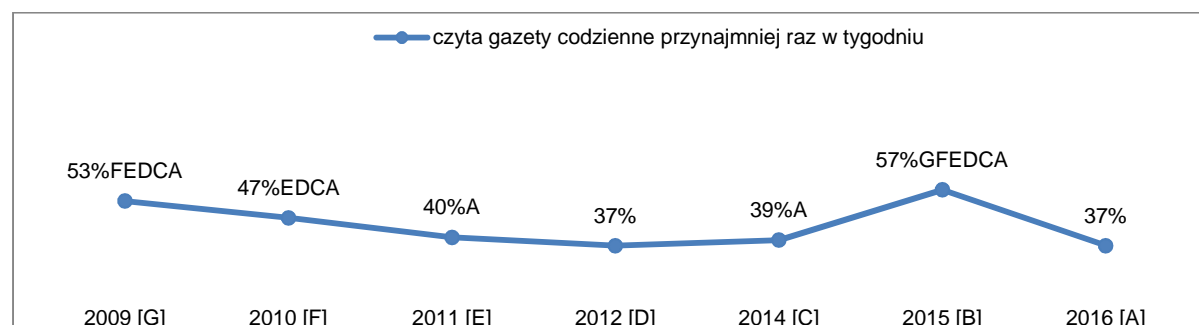
Poziom czytelności prasy codziennej rośnie wraz z wiekiem i poziomem wykształcenia czytelników. Wyraźniej częściej prasę codzienną czytają osoby w średnim wieku – 45-54 l. (43%) i starsze: 55-64 l. (46%) i powyżej 65 r.ż. (44%), z wykształceniem średnim (39%) i wyższym (49%), właściciele przedsiębiorstw (49%) oraz emeryci i renciści (44%), a także mieszkańcy największych miast – powyżej 500 tys. mieszkańców (53%) oraz ci, którzy znają FE nie tylko z nazwy (39%).

Wykres 117 (P54) Jak często czyta Pan(i) dzienniki lub inną gazetę codzienną?

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja. Podstawa: Wszyscy respondenci.

Wykres 118 (P54) Jak często czyta Pan(i) dzienniki lub inną gazetę codzienną? (porównanie w czasie)

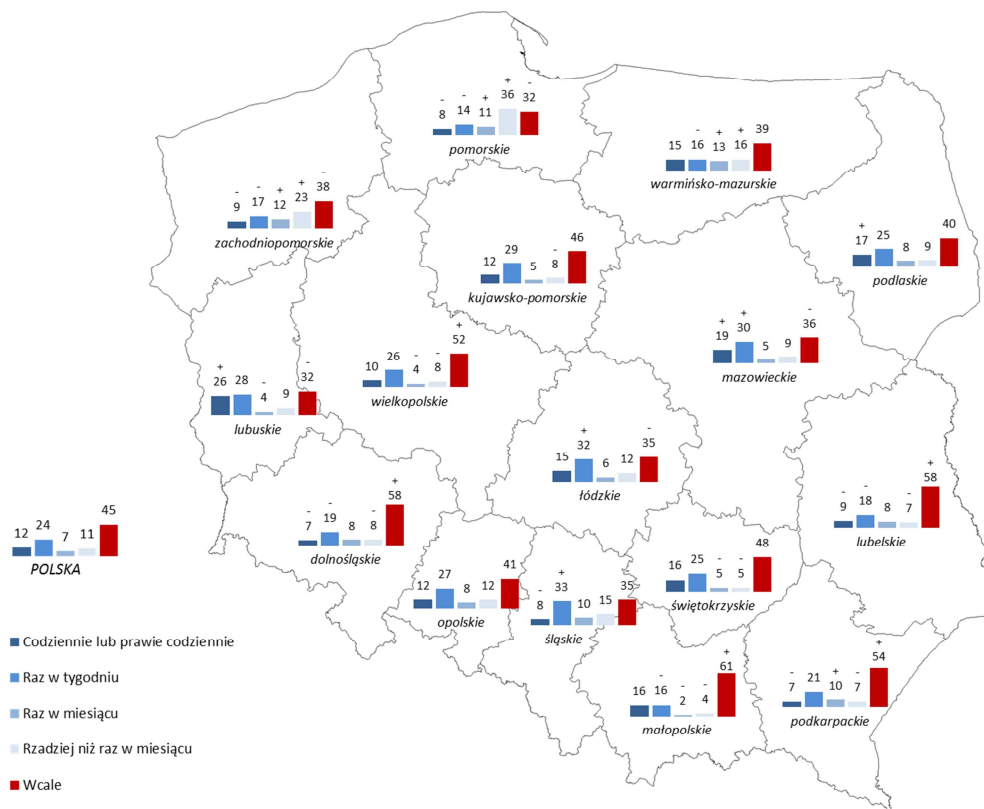
Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja; 2015 r. – N=1600, EuConsult; 2014 r. – N=5040, Realizacja; 2012 r. – N=1604, Grupa IQS; 2011 r. – N=1600, TNS OBOP; 2010 r. – N=1611, Millward Brown SMG/KRC; 2009 r. – N=1610, PBS DGA.

Podstawa: Wszyscy respondenci.

A-E – oznacza różnice istotne statystycznie pomiędzy pomiarami, litera przy wartości oznacza wartość istotnie wyższą.

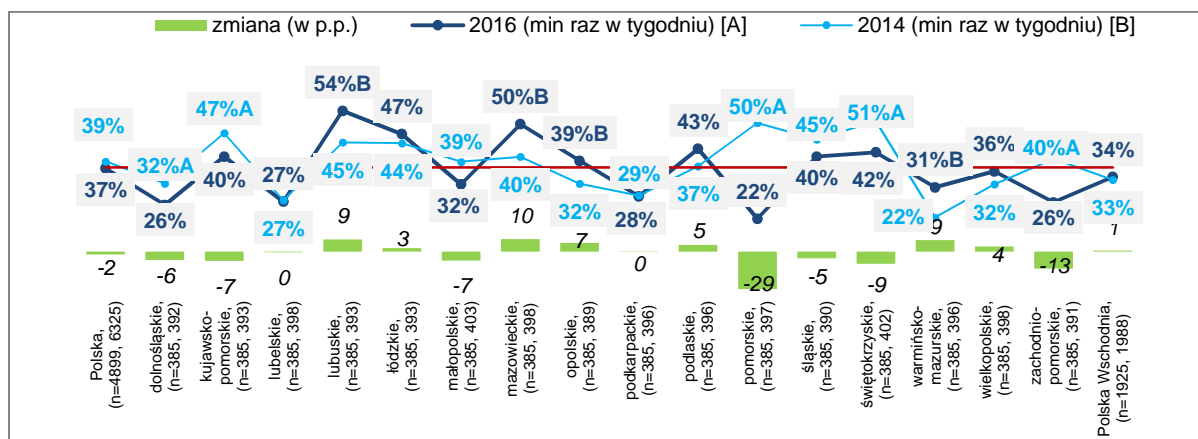
Zdecydowanie najwięcej osób czytających prasę codziennie lub prawie codziennie dotyczy województwa lubuskiego (26%), mazowieckiego (19%) oraz podlaskiego (17%). Wyraźnie rzadziej po prasę codziennie sięgają mieszkańcy województwa dolnośląskiego (7%), podkarpackiego (7%), pomorskiego (8%), lubelskiego (9%) i zachodniopomorskiego (9%).

Wykres 119 (P54) Jak często czyta Pan(i) dzienniki lub inną gazetę codzienną? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie)

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja. Podstawa: Wszyscy respondenci. +/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

Wykres 120 (P54) Jak często czyta Pan(i) dzienniki lub inną gazetę codzienną? (porównanie 2016 vs 2014 – wg województw)

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja; 2014 r. – N=5040, Realizacja. Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.

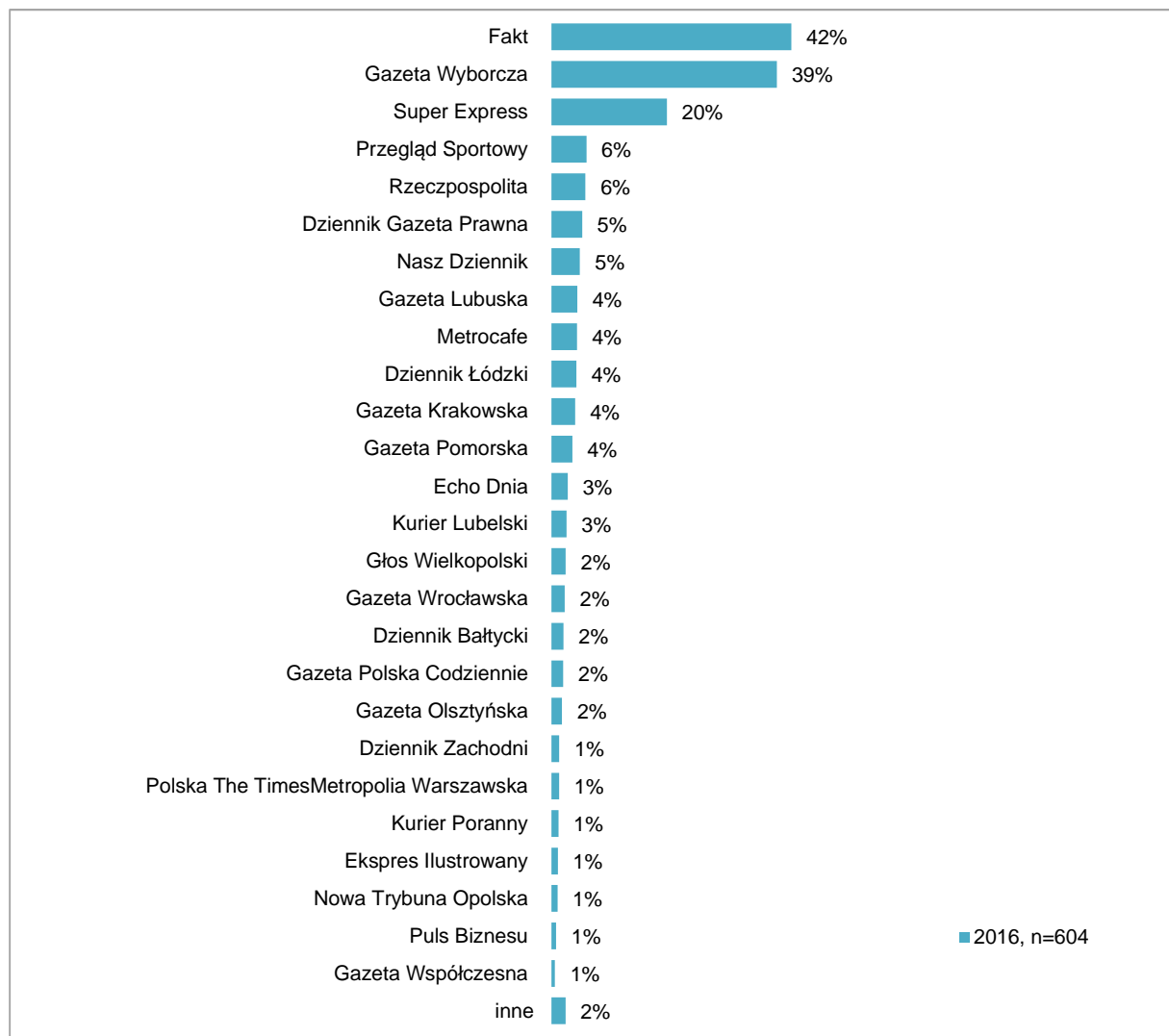

Wśród regularnych czytelników prasy codziennej (czyta codziennie) trzy najpoczytniejsze dzienniki ogólnopolskie to „Fakt” (42%), „Gazeta Wyborcza” (39%) oraz „Super Express” (20%).

Polacy sięgają również po codzienną prasę regionalną i lokalną, której czytelnictwo w regionach przewyższa czasami dzienniki ogólnopolskie (np. „Gazeta Wrocławska”, „Gazeta Pomorska”, „Gazeta Lubuska”, „Dziennik Bałtycki”).

Porównując do 2015 r. największy wzrost czytelnictwa odnotował „Fakt” – o 12 pp. i tym samym stał się liderem wśród prasy codziennej przesuając na drugą pozycję „Gazetę Wyborczą”.

Wykres 121 (P55) Jakie dzienniki lub gazety codzienne czyta Pan(i) najczęściej?

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
Podstawa: Czytający dzienniki codziennie lub prawie codziennie.

Tabela 27 (P55) Jakie dzienniki lub gazety codzienne czyta Pan(i) najczęściej? (2016 - wg województw)

	POLSKA	dolnośląskie	kujawsko-pomorskie	lubelskie	lubuskie	łódzkie	małopolskie	mazowieckie	opolskie	podkarpackie	podlaskie	pomorskie	śląskie	świętokrzyskie	warmińsko-mazurskie	wielkopolskie	zachodnio-pomorskie	Polska Wschodnia
Fakt	42%	37%	40%	41%	27%-	38%	38%	36%	21%-	43%	36%	34%	59%	55%	55%	71%+	31%	47%
Gazeta Wyborcza	39%	44%	44%	44%	39%	28%	33%	46%	54%+	39%	35%	28%	55%	21%-	50%	24%-	34%	37%
Super Express	20%	26%	11%	15%	9%-	17%	15%	26%	25%	14%	17%	7%-	24%	15%	45%+	26%	9%-	22%
Gazeta Lubuska	4%	7%	-	-	74%+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rzeczpospolita	6%	-	13%	9%	24%+	2%-	-	7%	-	7%	8%	3%	3%	2%-	7%	8%	-	6%
Przegląd Sportowy	6%	-	2%	3%	9%	3%	10%	4%	6%	7%	12%	-	10%	13%	2%-	11%	3%	8%
Nasz Dziennik	5%	-	-	12%	11%	10%	-	4%	19%+	-	8%	3%	7%	15%+	3%	-	3%	8%
Dziennik Gazeta Prawna	5%	7%	-	9%	5%	7%	2%	5%	13%	-	12%	7%	7%	-	9%	-	14%	6%
Echo Dnia	3%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	65%+	-	-	-	16%+
Dziennik Łódzki	4%	-	-	-	-	38%+	-	3%	2%	-	-	-	-	-	2%	8%	-	-
Gazeta Pomorska	4%	-	58%+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8%	3%	-
Gazeta Krakowska	4%	-	-	-	-	2%	28%+	-	-	18%	-	-	-	5%	-	-	-	3%
Metrocafe	4%	-	-	-	-	-	3%	12%+	4%	-	-	-	17%	-	-	-	-	-
Kurier Lubelski	3%	-	-	56%+	1%	-	-	1%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8%+
Gazeta Olsztyńska	2%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	40%+	-	-	9%+
Dziennik Bałtycki	2%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	45%+	-	-	-	-	14%+	-
Gazeta Polska Codziennie	2%	-	-	6%	-	-	5%	1%	-	7%	2%	3%	-	6%	3%	-	3%	4%
Gazeta Wrocławska	2%	52%+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Głos Wielkopolski	2%	-	2%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	32%+	-	-

	POLSKA	dolnośląskie	kujawsko-pomorskie	lubelskie	lubuskie	łódzkie	małopolskie	mazowieckie	opolskie	podkarpackie	podlaskie	pomorskie	śląskie	świętokrzyskie	warmińsko-mazurskie	wielkopolskie	zachodnio-pomorskie	Polska Wschodnia
Kurier Poranny	1%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	24%+	-	-	-	3%	-	-	7%+
Nowa Trybuna Opolska	1%	-	-	-	-	-	2%	-	13%+	-	-	-	7%	-	-	-	-	-
Ekspres Ilustrowany	1%	-	-	-	-	14%+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dziennik Zachodni	1%	-	-	-	-	-	-	-	2%	-	-	-	17%+	-	-	-	-	-
Puls Biznesu	1%	7%	-	-	4%	-	-	-	-	4%	2%	-	-	-	2%	-	-	1%
Gazeta Codzienna Nowiny	1%	-	-	-	-	-	-	-	-	29%+	-	-	-	-	-	-	-	3%+
Polska The Times Metropolia Warszawska	1%	-	-	-	-	-	-	7%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gazeta Współczesna	1%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14%+	-	-	-	-	-	-	4%+
inne, (jakie?)	2%	-	2%	9%	-	2%	3%	1%	4%	-	5%	7%	-	-	3%	-	14%+	3%
<i>Wielkość próby:</i>	604	27	45	34	102	58	60	74	48	28	66	29	29	62	58	38	35	248

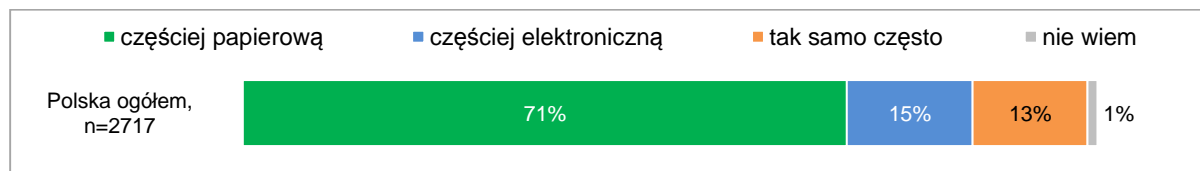
Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.

Podstawa: Czytający dzienniki codziennie lub prawie codziennie.

+/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

Nadal najchętniej sięgamy po drukowaną wersję gazet (71%), ale prasa elektroniczna będzie się upowszechniać, szczególnie wśród młodszych czytelników. Obecnie co czwarty czytelnik w wieku 15-34 lata częściej korzysta już z prasy elektronicznej.

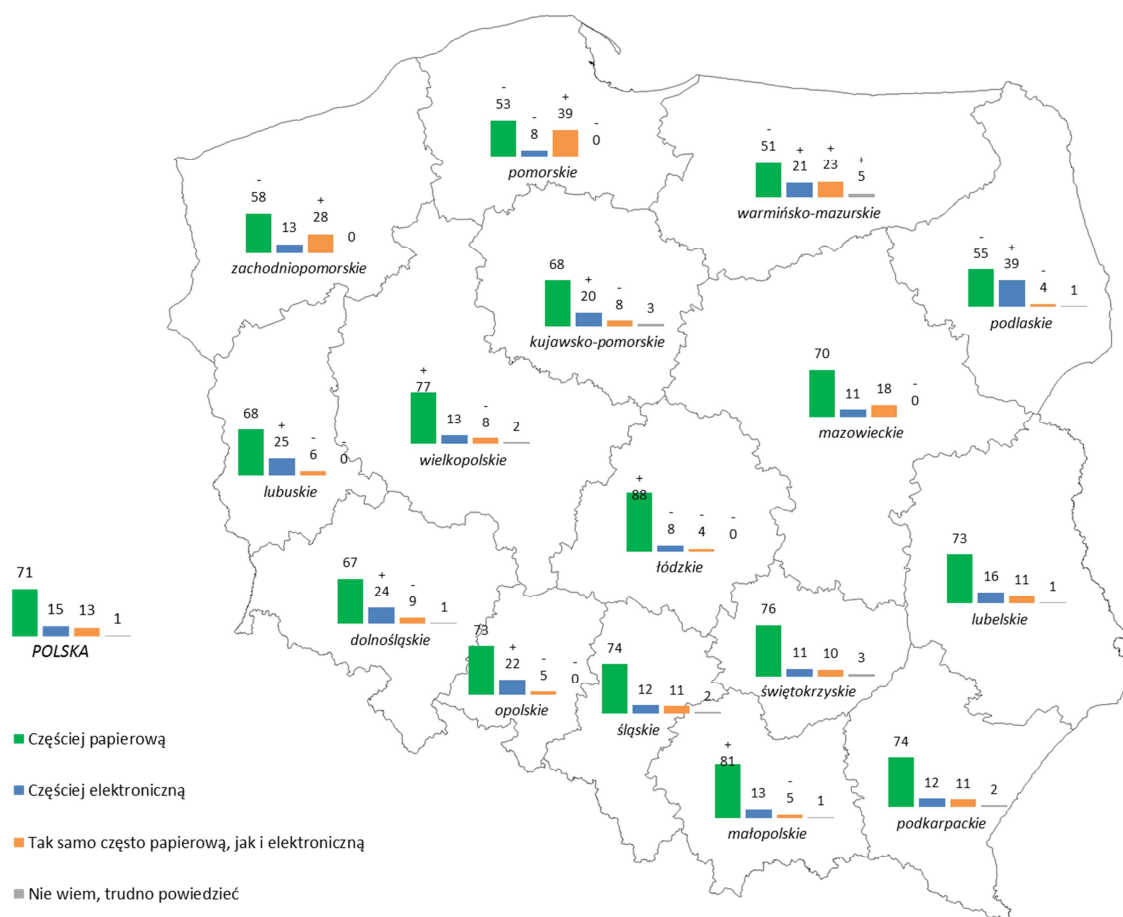
Wykres 122 (P56) Czy częściej czyta Pan(i) wersje papierowe, czy elektroniczne?

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
Podstawa: Czytający prasę codzienną.

W regionach wyraźnie częstsze zainteresowanie prasą elektroniczną dostrzegamy w województwach: podlaskim (39%), warmińsko-mazurskim (21%), kujawsko-pomorskim (20%), lubuskim (25%), dolnośląskim (24%) i opolskim (22%).

Wykres 123 (P56) Czy częściej czyta Pan(i) wersje papierowe, czy elektroniczne? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie)

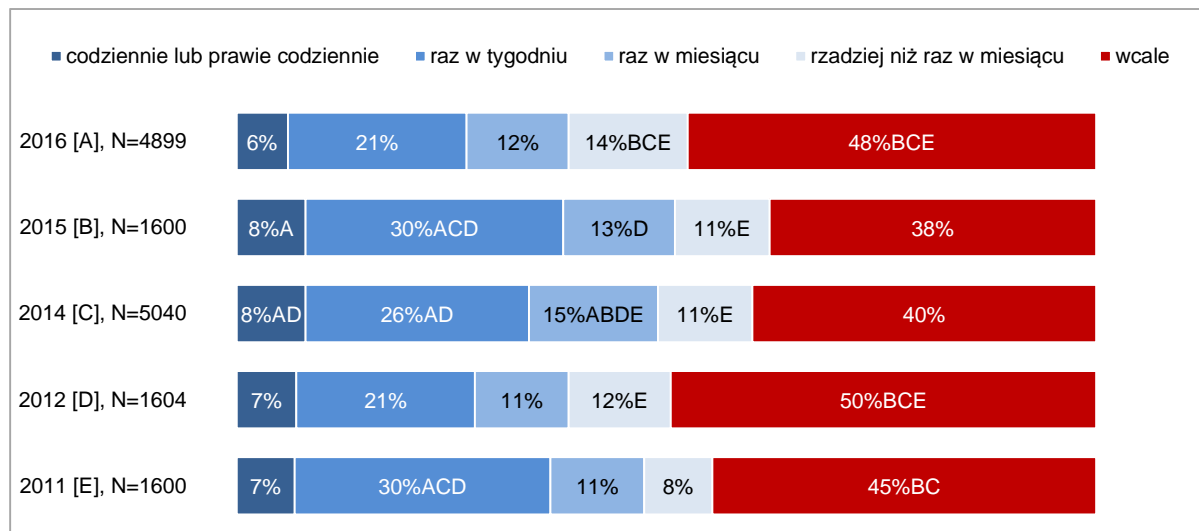

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
Podstawa: Czytający prasę codzienną./ +/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

Spadek czytelnictwa odnotowuje również prasa regionalna. Porównując do 2014 r. wyraźnie mniej osób deklaruje sięganie regularnie (min. raz w tygodniu) po prasę z regionu – 27% vs 34%. Znacznie większy odsetek nie czyta takiej prasy wcale (48% vs 40% w 2014 r.)

Po prasę regionalną najchętniej sięgają osoby w średnim wieku – 45-54 l. (28%) i starsze: 55-64 l. (32%) i powyżej 65 r.ż. (30%), osoby z wyższym wykształceniem (28%) oraz mieszkańcy średnich – 50-100 tys. mieszkańców (29%) i największych miast – powyżej 500 tys. mieszkańców (37%).

Wykres 124 (P57) Jak często czyta Pan(i) gazety regionalne, wydawane w Pana(i) województwie? (porównanie między latami)

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja; 2015 r. – N=1600, EuConsult; 2014 r. – N=5040, Realizacja; 2012 r. – N=1604, Grupa IQS; 2011 r. – N=1600, TNS OBOP; 2010 r. – N=1611, Millward Brown SMG/KRC; 2009 r. – N=1610, PBS DGA.

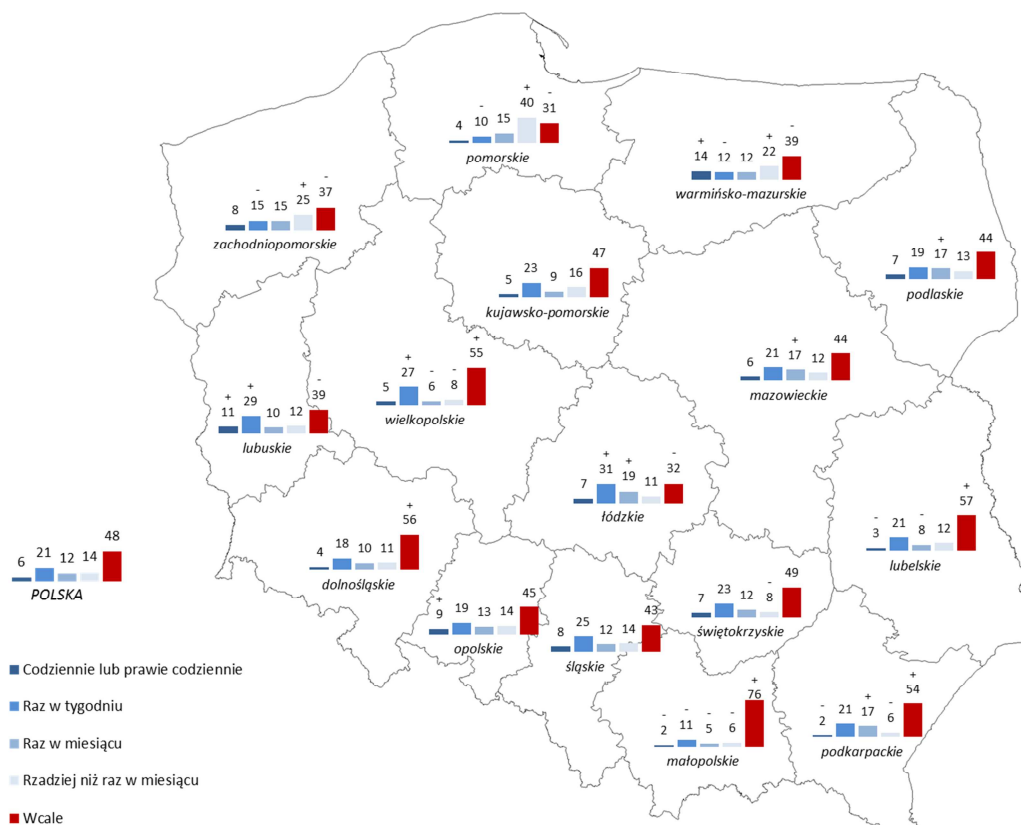
Podstawa: Wszyscy respondenci.

A-E – oznacza różnice istotne statystycznie pomiędzy pomiarami, litera przy wartości oznacza wartość istotnie wyższą.

Wyraźnie częściej regionalne gazety czyta się w województwie lubuskim (40% czyta je co najmniej raz w tygodniu), łódzkim (38%) wielkopolskim (32%) oraz śląskim (32%). Najmniejszy odsetek osób czytających prasę regionalną przynajmniej raz w tygodniu dotyczy województwa pomorskiego (15%), małopolskiego (14%).

Wzrost czytelnictwa prasy regionalnej w stosunku do 2014 r. widać jedynie wśród mieszkańców województwa łódzkiego (+ 8pp.). W pozostałych regionach obserwujemy przewagę spadków czytelnictwa gazet regionalnych, w tym najwyraźniej w województwie pomorskim (-27 pp.) i warmińsko-mazurskim (-13 pp.)

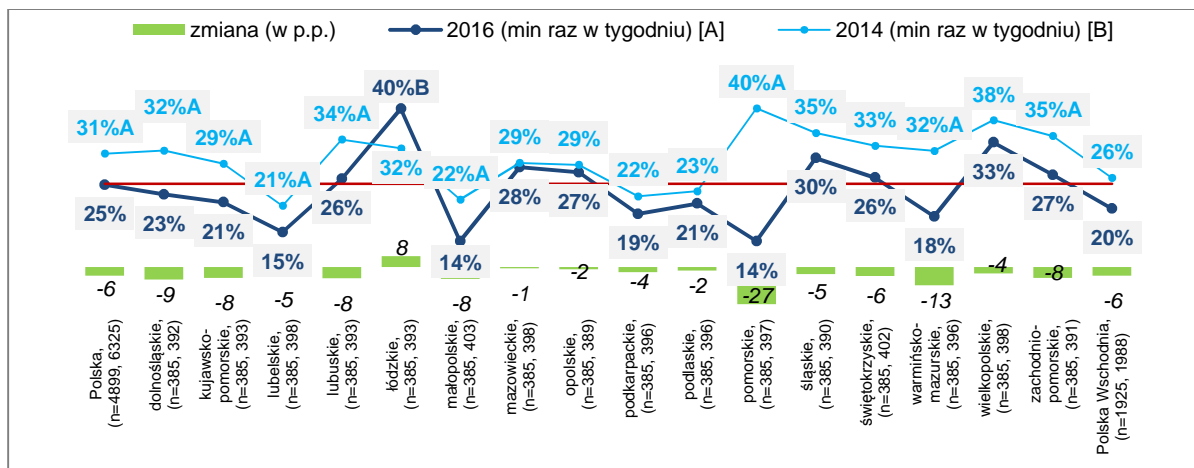
Wykres 125 (P57) Jak często czyta Pan(i) gazety regionalne, wydawane w Pana(i) województwie? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie)

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja. Podstawa: Wszyscy respondenci.

+/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

Wykres 126 (P57) Jak często czyta Pan(i) gazety regionalne, wydawane w Pana(i) województwie? (porównanie 2016 vs 2014 – wg województw)

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja; 2014 r. – N=5040, Realizacja. Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.

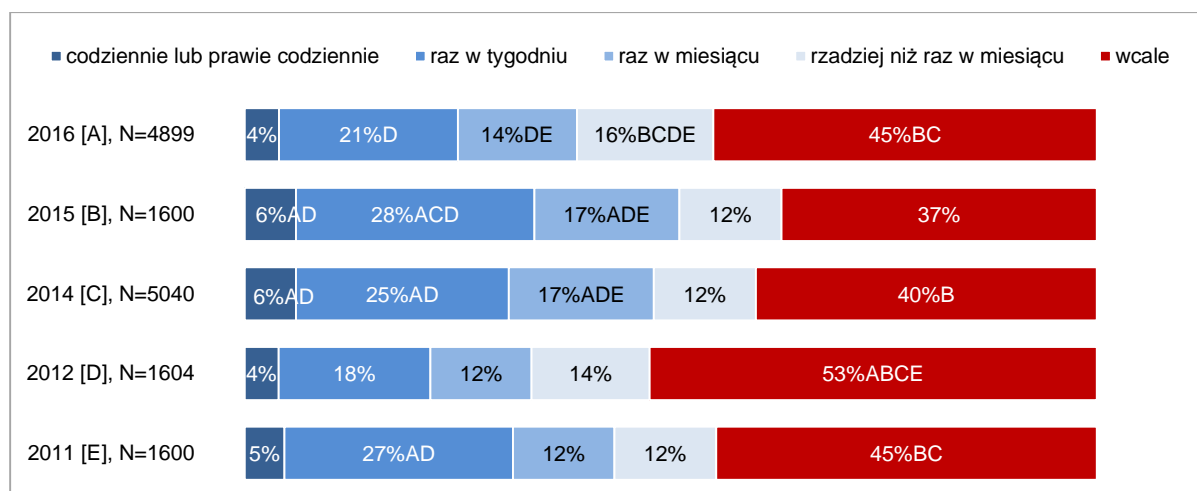
A-B – oznacza różnicę istotną statystycznie pomiędzy pomiarami, litera przy wartości oznacza wartość istotnie wyższą.

Słabnące zainteresowanie obserwujemy również czytelnictwem gazet lokalnych, wydawanych w powiatach, gminach, miastach czy dzielnicach – obecnie 25% czyta regularnie przynajmniej raz w tygodniu, to o 6 pp. mniej niż w 2014 r.

Struktura czytelników prasy lokalnej i regionalnej jest bardzo podobna. Dlatego wyraźnie większe zainteresowanie tytułami lokalnymi widać wśród osób 55l.+, lepiej wykształconych, rolników, emerytów/rencistów, mieszkańców średnich – 50-100 tys. i największych miast – 500 tys. +.

Istotnie więcej regularnych czytelników gazet lokalnych znajdziemy w województwach: łódzkim (40%), śląskim (30%) i wielkopolskim (33%). Natomiast znacząco więcej osób, które wcale nie czytają takiej prasy mieszka w województwie: małopolskim (75%), kujawsko-pomorskim (51%), lubelskim (52%) i świętokrzyskim (51%).

Wykres 127 (P58) Jak często czyta Pan(i) gazety lokalne, wydawane w Pana(i) gminie, powiecie, mieście, dzielnicy? (porównanie między latami)

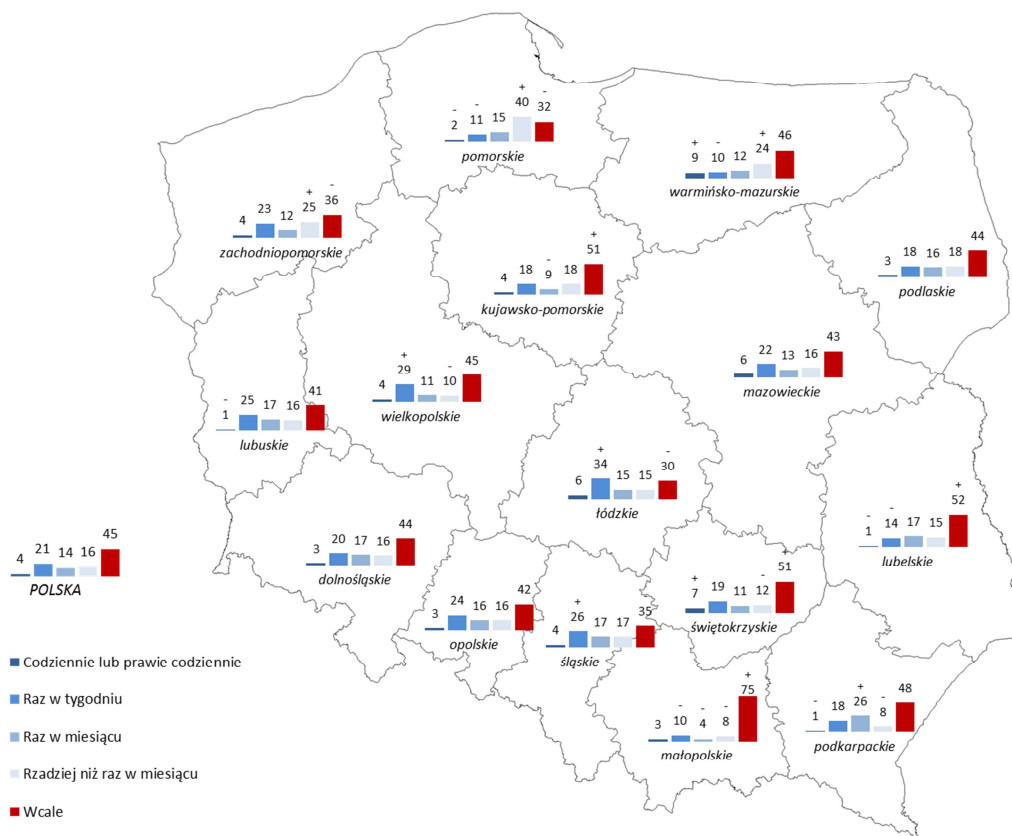
Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja; 2015 r. – N=1600, EuConsult; 2014 r. – N=5040, Realizacja; 2012 r. – N=1604, Grupa IQS; 2011 r. – N=1600, TNS OBOP; 2010 r. – N=1611, Millward Brown SMG/KRC; 2009 r. – N=1610, PBS DGA.

Podstawa: Wszyscy respondenci.

A-E – oznacza różnice istotne statystycznie pomiędzy pomiarami, litera przy wartości oznacza wartość istotnie wyższą.

Porównując do 2014 r. wyraźny spadek czytelnictwa gazet lokalnych obserwujemy w połowie województw, w tym najsilniej zaznacza się on w województwie: pomorskim (-30 pp.), małopolskim (-20 pp.), zachodniopomorskim (-19 pp.) i świętokrzyskim (-17 pp.).

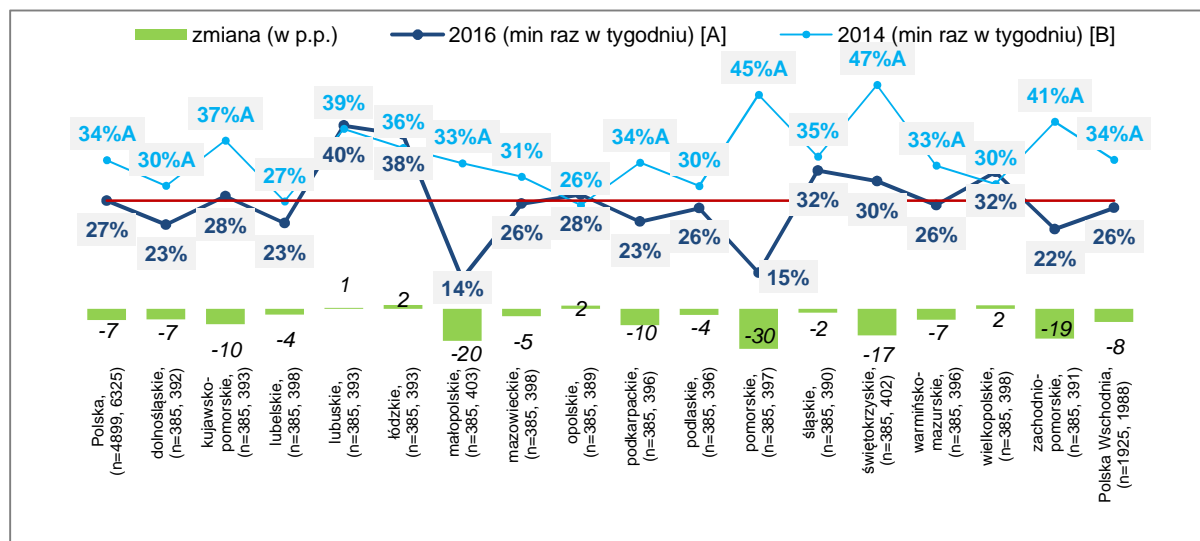
Wykres 128 (P58) Jak często czyta Pan(i) gazety lokalne, wydawane w Pana(i) gminie, powiecie, mieście, dzielnicy? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie)

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja. Podstawa: Wszyscy respondenci.

+/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

Wykres 129 (P58) Jak często czyta Pan(i) gazety lokalne, wydawane w Pana(i) gminie, powiecie, mieście, dzielnicy? (porównanie między latami)

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja; 2014 r. – N=5040, Realizacja. Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.

A-B – oznacza różnicę istotną statystycznie pomiędzy pomiarami, litera przy wartości oznacza wartość istotnie wyższą.

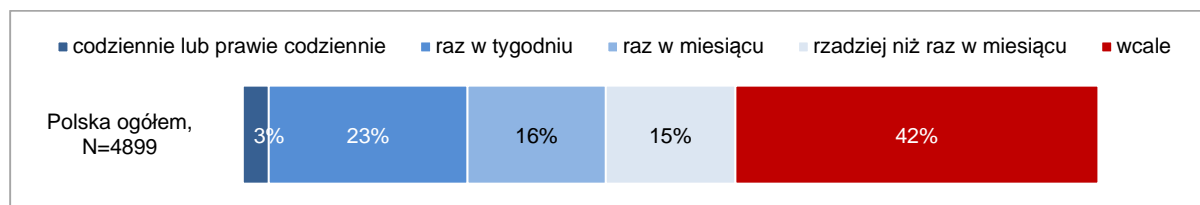

Poziom czytelnictwa tygodników, dwutygodników oraz miesięczników wzrósł porównując do poziomu sprzed dwóch lat i wcześniejszych. Obecnie po tego typu magazyny sięga przynajmniej raz w miesiącu czterech na dziesięciu Polaków (42%, wzrost o 5pp. porównując do 2014 r. i o 14pp. w stosunku do 2012 r.).

Regularne czytelnictwo takich wydawnictw, przynajmniej raz w tygodniu, jest wyraźnie powszechniejsze w grupie kobiet (32% vs 26% ogółem), osób z wykształceniem średnim (29%) i wyższym (35%), prowadzących własną działalność gospodarczą (32%), emerytów (29%), mieszkańców średnich miast – 50-100 tys. (30%) i 100-200 tys. (31%) oraz największych miast - 500 tys.+ (33%).

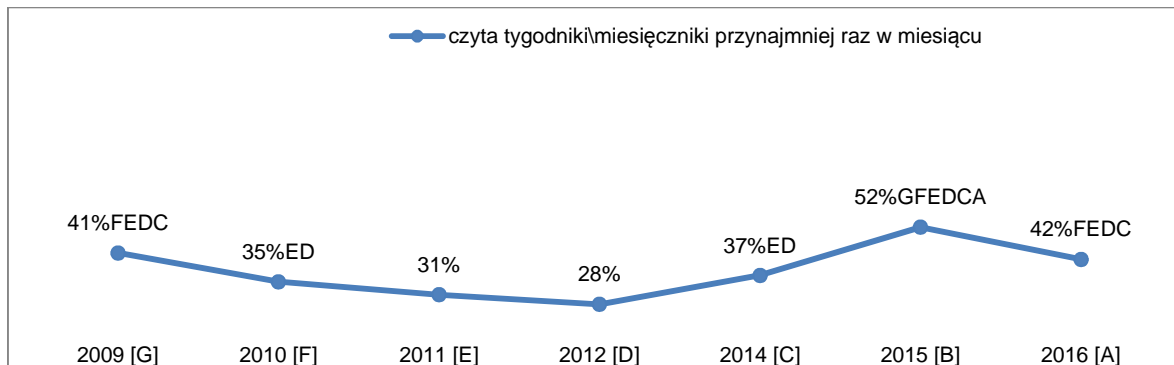
Zdecydowana większość tygodników/miesięczników czytana jest w wersji papierowej (74% korzysta głównie z papierowej wersji, a kolejne 14% tak samo często z wersji drukowanej i elektronicznej). Warto zaznaczyć, że z elektronicznej wersji istotnie częściej korzystają uczniowie i studenci (28% czyta przede wszystkich elektroniczne wydania magazynów).

Wykres 130 (P59) Jak często czyta Pan(i) tygodniki lub miesięczniki?

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja. Podstawa: Wszyscy respondenci.

Wykres 131 (P59) Jak często czyta Pan(i) tygodniki lub miesięczniki? (porównanie między latami)

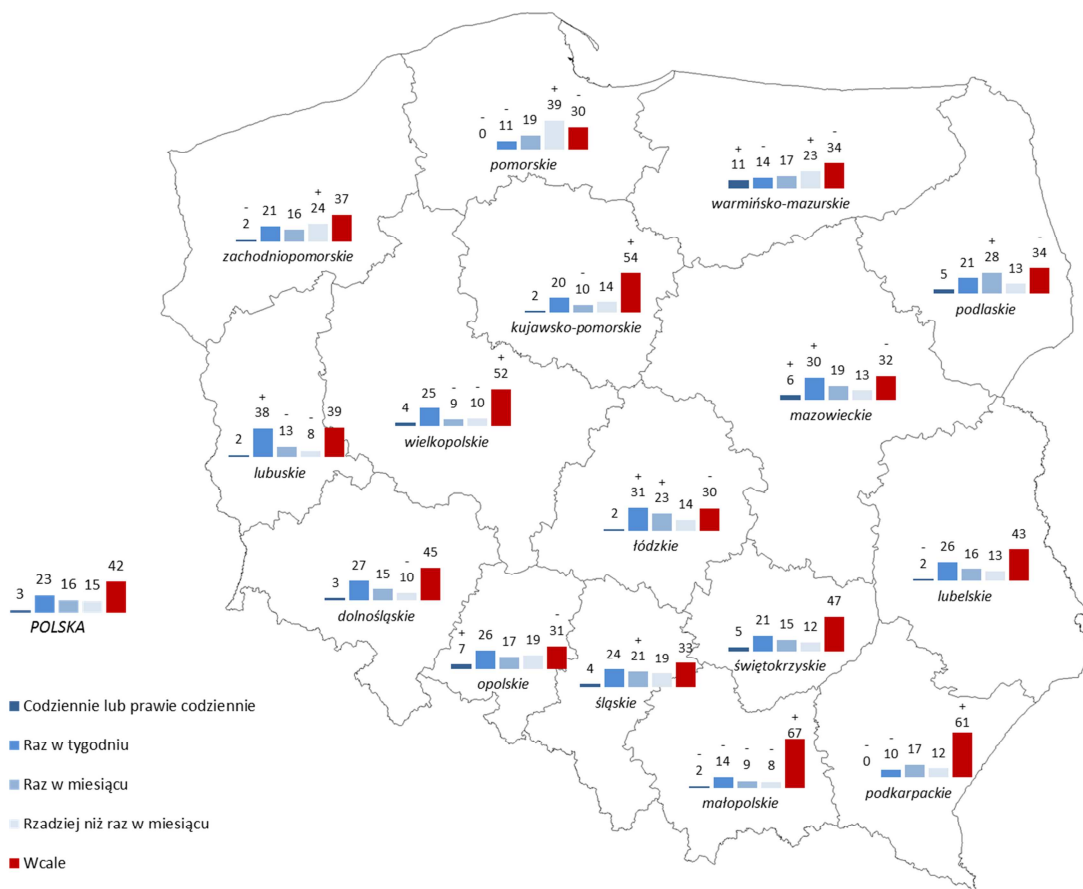
Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja; 2015 r. – N=1600, EuConsult; 2014 r. – N=5040, Realizacja; 2012 r. – N=1604, Grupa IQS; 2011 r. – N=1600, TNS OBOP; 2010 r. – N=1611, Millward Brown SMG/KRC; 2009 r. – N=1610, PBS DGA.

Podstawa: Wszyscy respondenci.

A-E – oznacza różnice istotne statystycznie pomiędzy pomiarami, litera przy wartości oznacza wartość istotnie wyższą.

Porównując do 2014 r. wzrost czytelnictwa tygodników/miesięczników dotyczy większości województw. Najwyższy odsetek osób czytających regularnie tygodniki lub miesięczniki (przynajmniej raz w tygodniu) mieszka w województwie: lubuskim (40%), łódzkim (33%), mazowieckim (36%) i opolskim (33%). Najwięcej tych, którzy wcale nie czytają takiej prasy mieszka w województwach: małopolskim (67%), podkarpackim (61%), kujawsko-pomorskim (54%) i wielkopolskim (52%).

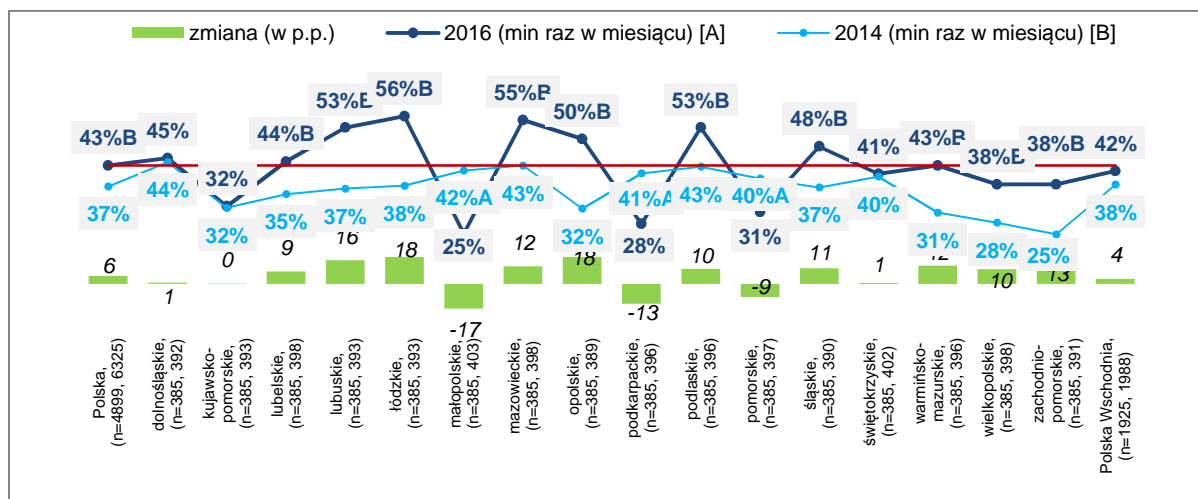
Wykres 132 (P59) Jak często czyta Pan(i) tygodniki lub miesięczniki? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie)

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja. Podstawa: Wszyscy respondenci.

+/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

Wykres 133 (P59) Jak często czyta Pan(i) tygodniki lub miesięczniki? (porównanie 2016 vs 2014 wg regionów)

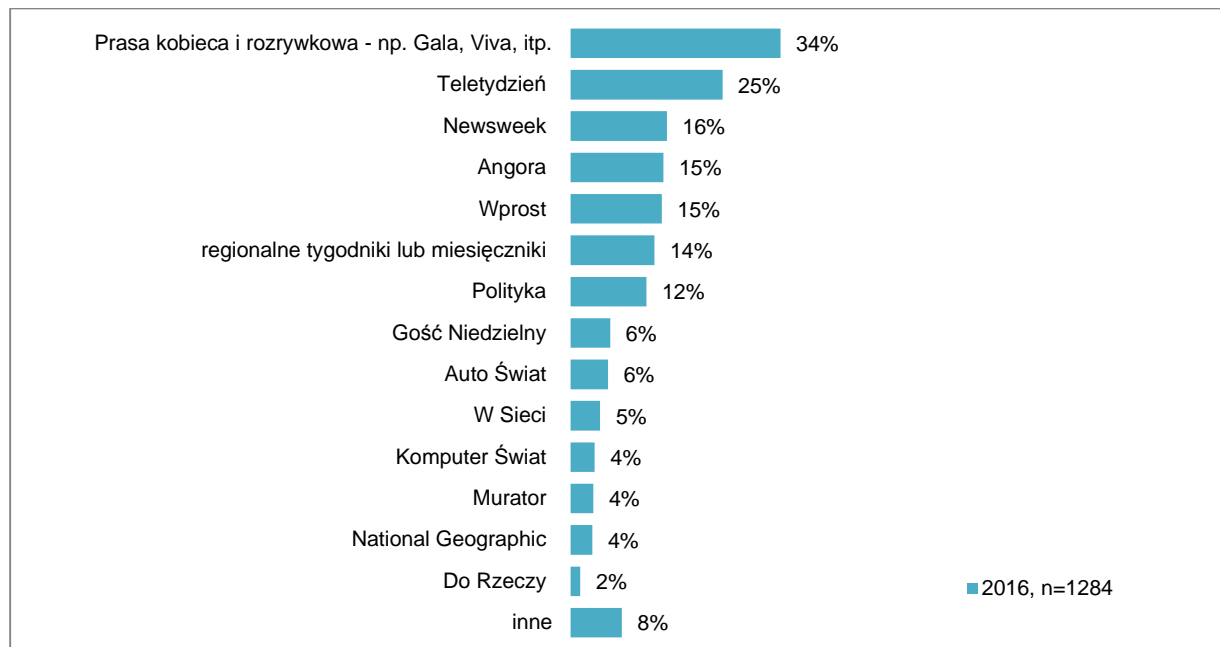

Badanie CAPI reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja; 2014 r. – N=5040, Realizacja. Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.

A-B – oznacza różnicę istotną statystycznie pomiędzy pomiarami, litera przy wartości oznacza wartość istotnie wyższą.

Najczęściej czytane tytuły tygodników i miesięczników to popularne pozycje prasy kobiecej i rozrywkowej tj. Gala, Viva, itp. (34%) oraz Teletydzień (25%). Następne w kolejności są mainstreamowe tygodniki opiniotwórcze: Newsweek (16%), Angora (15%), Wprost (15%), Polityka (12%) oraz tygodniki i miesięczniki regionalne (14%).

Wykres 134 (P60) Jakie tygodniki lub miesięczniki czyta Pan(i) najczęściej?

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
Podstawa: Czytający tygodniki min. raz w tygodniu.

Wśród regularnych czytelników (czyta przynajmniej raz w tygodniu) wyraźnie częściej po tzw. prasę kobiecą i rozrywkową sięgają mieszkańcy (najpewniej mieszkanki) województw: lubuskiego, łódzkiego i podkarpackiego. Natomiast po tygodniki i miesięczniki regionalne znacząco częściej sięgają mieszkańcy: łódzkiego, podkarpackiego, podlaskiego i świętokrzyskiego.

Tabela 28 (P60) Jakie tygodniki lub miesięczniki czyta Pan(i) najczęściej?(2016 - wg województw)

	POLSKA	dolnośląskie	kujawsko-pomorskie	lubelskie	lubuskie	łódzkie	małopolskie	mazowieckie	opolskie	podkarpackie	podlaskie	pomorskie	śląskie	świętokrzyskie	warmińsko-mazurskie	wielkopolskie	zachodnio-pomorskie	Polska Wschodnia
Prasa kobieca i rozrywkowa np. Gala, Viva, Party, Życie na Gorąco, Twój Styl, Uroda, Cztery Kąty	34%	34%	43%	38%	43%+	47%+	33%	33%	35%	56%+	39%	9%-	28%	36%	27%	37%	14%-	37%
Tele tydzień	25%	23%	22%	34%+	23%	33%	15%-	25%	27%	22%	19%	25%	22%	31%	38%+	24%	17%	30%+
Angora	15%	20%	14%	24%+	19%	21%	10%	7%-	23%+	12%	13%	25%	22%	24%+	3%-	9%-	11%	16%
Newsweek	16%	20%	12%	15%	18%	9%-	18%	20%	13%	15%	12%	14%	14%	10%	18%	12%	28%+	14%
Wprost	15%	10%	15%	17%	14%	5%-	10%	22%+	9%-	10%	12%	18%	13%	10%	27%+	17%	16%	16%
regionalne tygodniki lub miesięczniki	14%	9%	5%-	13%	8%-	22%+	15%	9%	13%	46%+	23%+	14%	11%	26%+	7%-	19%	10%	20%+
Polityka	12%	15%	8%	7%-	14%	5%-	7%	18%	5%-	-	9%	18%	14%	8%	28%+	11%	16%	12%
Gość Niedzielny	6%	2%-	3%	6%	9%	4%	16%+	11%	6%	20%+	10%	7%	2%-	14%+	2%-	2%-	6%	9%
Auto Świat	6%	2%-	6%	7%	5%	6%	7%	9%	3%	2%	3%	7%	4%	11%	8%	9%	5%	7%
W Sieci	5%	2%-	1%-	8%	4%	1%-	8%	4%	6%	5%	14%+	5%	7%	12%+	6%	4%	6%	10%+
National Geographic	4%	4%	6%	5%	4%	2%	-	1%	4%	7%	3%	-	4%	5%	8%	5%	5%	5%
Murator	4%	2%	7%	1%-	4%	4%	2%	3%	3%	5%	6%	-	5%	4%	-	6%	8%	3%
Komputer Świat	4%	2%	1%-	5%	1%-	2%	7%	7%	2%	2%	3%	2%	5%	1%-	5%	4%	3%	3%
Do Rzeczy	2%	1%	3%	1%	4%	1%	3%	-	2%	2%	7%+	-	3%	2%	1%	-	2%	3%
inne, (jakie?)	8%	10%	5%	11%	12%	6%	10%	9%	-	10%	15%	20%	9%	12%	4%	4%	7%	11%
Wielkość próby:	1284	115	86	105	155	126	61	138	127	41	98	44	105	99	97	113	87	440

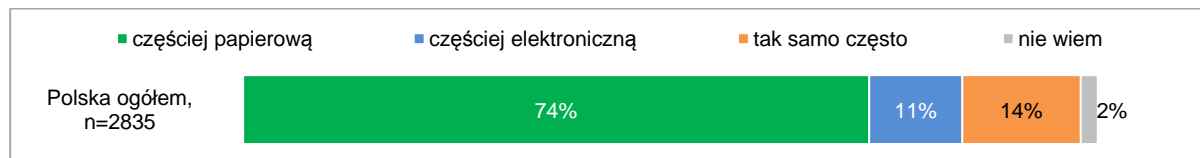
Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.

Podstawa: Czytający tygodniki min. raz w tygodniu.

+/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

Nie ma różnic w preferencjach - format papierowy czy elektroniczny - między prasą codzienną i tygodnikami/miesięcznikami. Większość nadal wybiera formę papierową, ale co czwarty czytelnik sięga po wersję elektroniczną. Wszystko wskazuje, że grupa korzystających z wersji elektronicznej będzie się zwiększać.

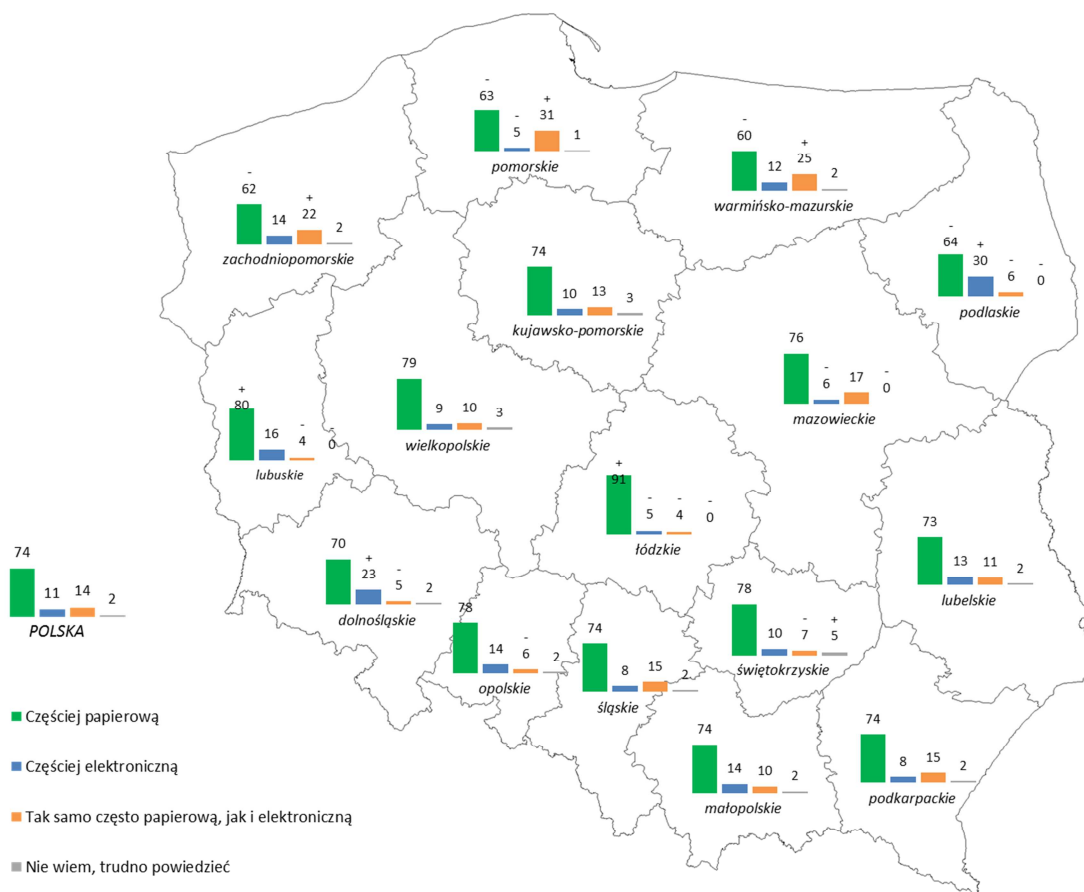
Wykres 135 (P61) Czy częściej czyta Pan(i) wersje papierowe, czy elektroniczne?

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
Podstawa: Czytający tygodniki lub miesięczniki.

Więcej czytelników tygodników/miesięczników w wersji elektronicznej spotkamy w podlaskim i dolnośląskim.

Wykres 136 (P61) Czy częściej czyta Pan(i) wersje papierowe, czy elektroniczne? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie)

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
Podstawa: Czytający tygodniki lub miesięczniki.

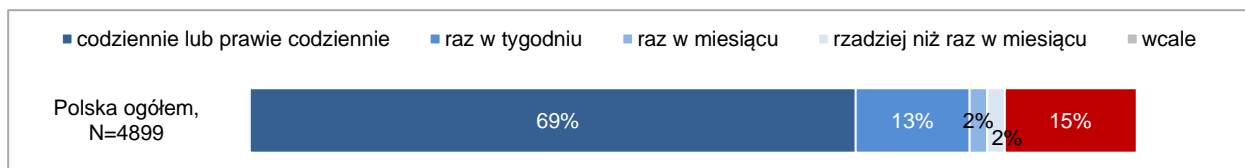
+/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

5.13.2 Radio i telewizja

Słuchalność radia wynosi 82% (słucha przynajmniej raz w tygodniu) i wzrosła istotnie o 4 pp. porównując do 2014 r. Obecnie 70% Polaków to regularni słuchacze radia – słuchają codziennie.

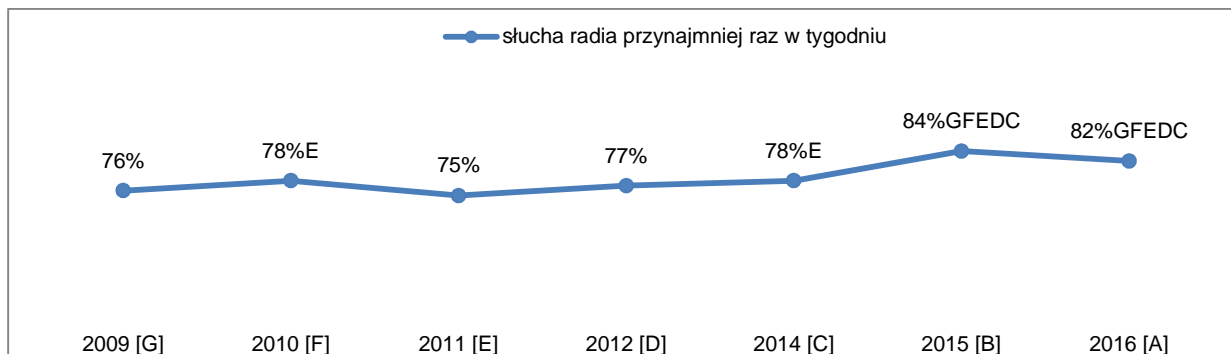
Regularni słuchacze radia to wyraźnie częściej mężczyźni (70%), osoby w wieku 55-64 l. (72%), z wyższym wykształceniem (76%), pracujący (71%), prowadzący własną działalność gospodarczą/przedsiębiorcy (78%), rolnicy (79%) i oraz mieszkańcy wsi (71%).

Wykres 137 (P62) Jak często słucha Pan(i) radia?

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja. Podstawa: Wszyscy respondenci.

Wykres 138 (P62) Jak często słucha Pan(i) radia? (porównanie między latami)

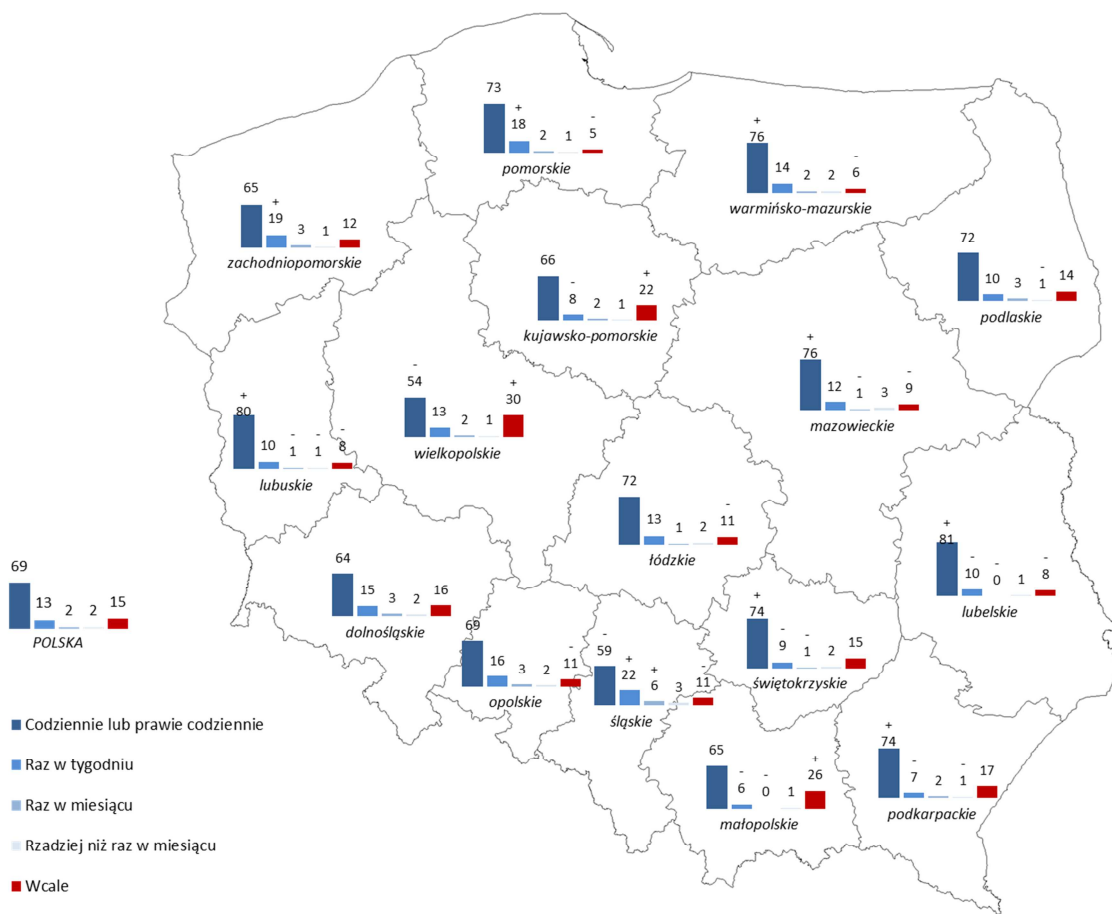
Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja; 2015 r. – N=1600, EuConsult; 2014 r. – N=5040, Realizacja; 2012 r. – N=1604, Grupa IQS; 2011 r. – N=1600, TNS OBOP; 2010 r. – N=1611, Millward Brown SMG/KRC; 2009 r. – N=1610, PBS DGA.

Podstawa: Wszyscy respondenci.

A-E – oznacza różnice istotne statystycznie pomiędzy pomiarami, litera przy wartości oznacza wartość istotnie wyższą.

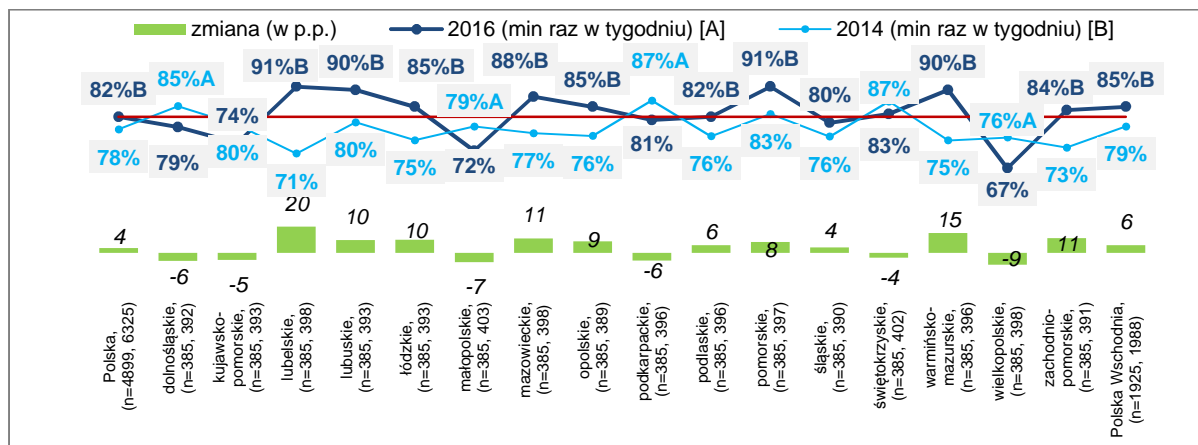
W regionach istotnie więcej regularnych słuchaczy radia jest wśród mieszkańców lubelskiego (81%), lubuskiego (80%), mazowieckiego (76%), warmińsko-mazurskiego (76%), świętokrzyskiego (74%) i podkarpackiego (74%). Z kolei wyraźnie mniej jest takich osób wśród mieszkających w wielkopolskim (54%) i śląskim (59%).

Wykres 139 (P62) Jak często słucha Pan(i) radia? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie)

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
Podstawa: Wszyscy respondenci.
+/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

Wykres 140 (P62) Jak często słucha Pan(i) radia? (porównanie 2016 vs 2014 - wg województw)

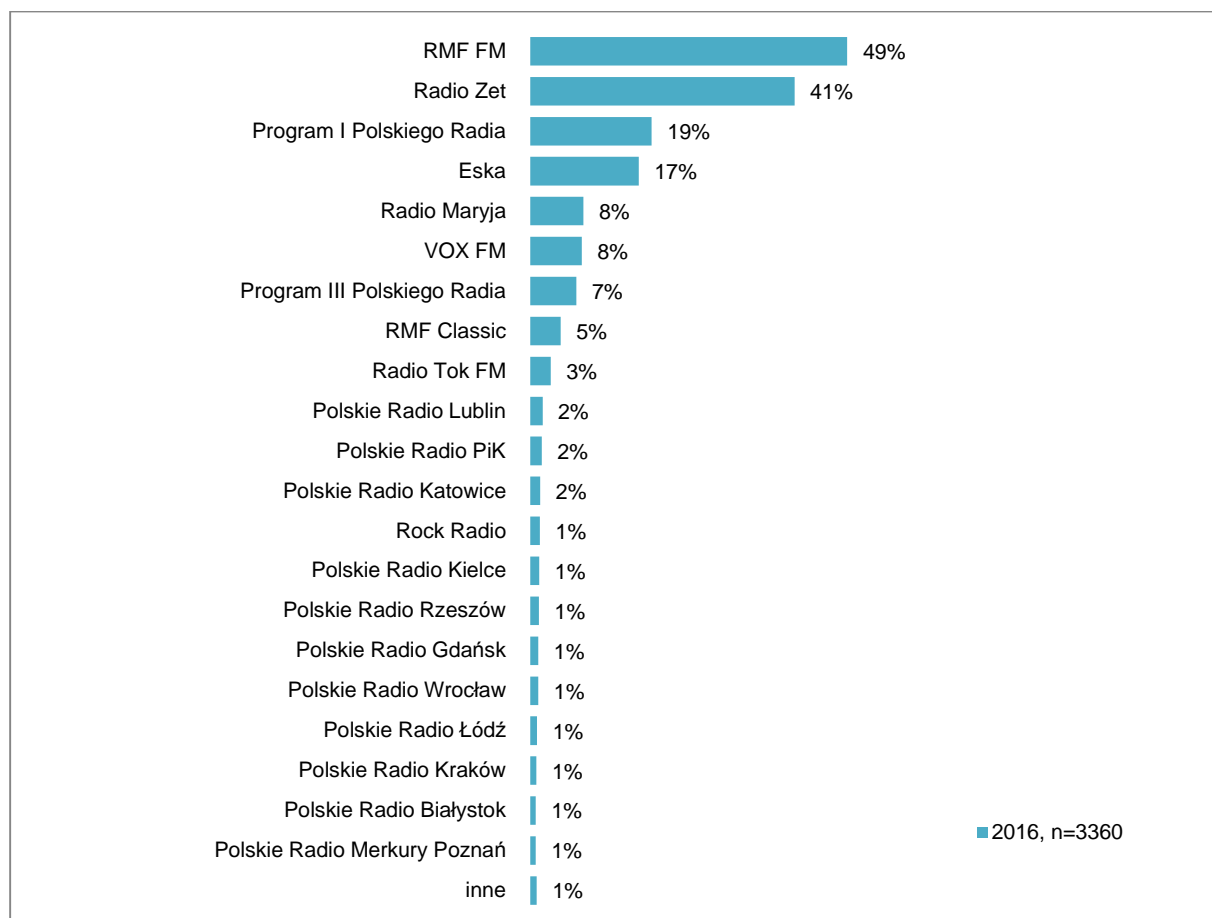

Badanie CAPI reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja; 2014 r. – N=5040, Realizacja.
Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.
A-B – oznacza różnicę istotną statystycznie pomiędzy pomiarami, litera przy wartości oznacza wartość istotnie wyższą.

Podobnie jak w 2015 r. najczęściej słuchane stacje radiowe to rozgłośnie komercyjne: **RMF FM** (49%) i **Radio Zet** (41%, +5 pp.), a w dalszej kolejności radio Eska (17%). Odbiorcami tych stacji są przeważnie ludzie młodzi (15-44 l.), ze średnim i wyższym wykształceniem, pracujący lub jeszcze w trakcie edukacji, (również bezrobotni – w przypadku Eski).

Na kolejnej pozycji znalazł się **Program I Polskiego Radia** (19%, istotny spadek o 8 pp. porównując do 2015 r.). W przeciwieństwie do stacji komercyjnych jest to program trafiający istotnie częściej do osób starszych 55-64 l. (26%) i 65+ l. (43%), słabiej wykształconych – z wykształceniem podstawowym (31%) i zasadniczym zawodowym (21%), rolników i emerytów (po 40%), mieszkańców wsi (21%) oraz średnich miast - 50-100 tys. (24%).

Wykres 141 (P63) Jakiego radia/stacji radiowej słucha Pan(i) najczęściej?

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
Podstawa: Słuchający radia codziennie lub prawie codziennie.

Na poziomie regionów zauważalne jest zróżnicowanie preferencji co do słuchanych stacji radiowych. Radio RMF FM jest wyraźnie bardziej popularne w pasie województw południowych: opolskim, podkarpackim, ale też na Podlasiu, w Wielkopolsce oraz na Warmii i Mazurach.

Słuchaczy Radia Zet jest natomiast wyraźnie więcej wśród mieszkańców lubuskiego, pomorskiego i śląskiego.

Radiowa Jedynka jest znacząco częściej słuchana przez mieszkańców łódzkiego, opolskiego, podlaskiego i wielkopolskiego.

Należy również zwrócić uwagę na słuchalność lokalnych stacji radiowych, która w niektórych regionach jest znacząca (np. Radio Kielce, Radio PIK, Radio Lublin) i przewyższa słuchalność stacji ogólnopolskich.

Tabela 29 (P63) Jakiego radia/stacji radiowej słucha Pan(i) najczęściej? (2016 - wg województw)

	POLSKA	dolnośląskie	kujawsko-pomorskie	lubelskie	lubuskie	łódzkie	małopolskie	mazowieckie	opolskie	podkarpackie	podlaskie	pomorskie	śląskie	świętokrzyskie	warmińsko-mazurskie	wielkopolskie	zachodnio-pomorskie	Polska Wschodnia
RMF FM	49%	26%-	43%-	45%	48%	42%-	45%	47%	56%+	58%+	60%+	54%	54%	54%	58%+	64%+	53%	55%+
Radio Zet	41%	38%	42%	42%	50%+	29%-	29%-	47%	38%	27%-	39%	48%+	50%+	37%	44%	42%	47%	38%-
Program I Polskiego Radia	19%	13%-	17%	20%	16%	30%+	17%	19%	24%+	20%	28%+	12%-	15%	19%	18%	30%+	8%-	21%
Eska	17%	21%	19%	18%	26%+	15%	13%	25%+	18%	10%-	21%	7%-	9%-	8%-	18%	18%	14%	15%
Radio Maryja	8%	3%-	5%	7%	13%+	5%-	13%+	8%	10%	11%	16%+	4%-	10%	11%	10%	7%	6%	11%+
VOX FM	8%	6%	-	8%	5%-	7%	1%-	13%+	4%-	1%-	5%	9%	4%-	9%	27%+	8%	22%+	10%+
Program III Polskiego Radia	7%	6%	9%	6%	14%+	4%-	5%	4%-	6%	3%-	8%	8%	8%	8%	9%	16%+	6%	7%
RMF Classic	5%	5%	6%	4%	4%	2%-	5%	8%+	3%	-	3%	3%	3%	6%	9%+	7%	4%	4%
Radio Tok FM	3%	4%	2%	2%-	4%	1%-	2%	6%+	2%	1%-	3%	5%	4%	1%-	2%	1%	3%	2%-
Polskie Radio Kielce	1%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	37%+	-	-	-	7%+
Polskie Radio Lublin	2%	-	-	27%+	-	-	-	1%-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6%+
Polskie Radio PiK	2%	-	28%+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3%	-	-
Rock Radio	1%	-	1%	1%	2%	-	2%	2%	6%+	1%	2%	1%	3%	1%	2%	1%	2%	1%
Polskie Radio Rzeszów	1%	-	-	-	-	-	-	-	-	21%+	-	-	-	2%	-	-	-	4%+
Polskie Radio Gdańsk	1%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14%+	-	-	-	-	7%+	-
Polskie Radio Białystok	1%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21%+	-	-	-	4%+	-	-	5%+
Polskie Radio Katowice	2%	-	-	-	-	-	3%	-	1%	-	-	-	12%+	-	-	-	-	-
Polskie Radio Wrocław	1%	15%+	-	-	1%	-	-	-	2%	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Polskie Radio Łódź	1%	-	-	-	-	10%+	-	2%	3%	-	-	-	-	-	-	-	-	-

	POLSKA	dolnośląskie	kujawsko-pomorskie	lubelskie	lubuskie	łódzkie	małopolskie	mazowieckie	opolskie	podkarpackie	podlaskie	pomorskie	śląskie	świętokrzyskie	warmińsko-mazurskie	wielkopolskie	zachodniopomorskie	Polska Wschodnia
Polskie Radio Kraków	1%	-	-	-	-	-	10%+	-	-	1%	-	-	-	1%	-	-	-	-
Polskie Radio Merkury Poznań	1%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11%+	1%	-
Złote Przeboje	1%	1%	-	1%	2%	2%	-	-	-	-	-	1%	2%	-	-	-	-	-
Polskie Radio RDC)	1%	-	-	-	-	-	-	5%+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
inne, (jakie?)	1%	1%	-	1%	1%	1%	-	1%	2%	2%	3%+	-	3%	-	-	-	1%	1%
<i>Wielkość próby:</i>	3360	247	255	312	308	279	252	293	264	284	277	281	226	283	294	206	252	1450

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.

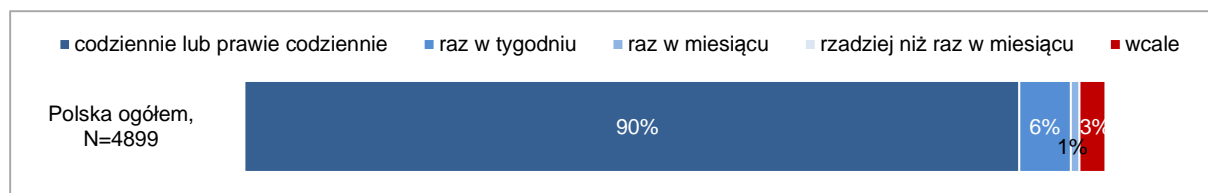
Podstawa: Słuchający radia.

+/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

Niezmiennie telewizję ogląda prawie każdy Polak – 96% deklaruje oglądanie telewizji przynajmniej raz w tygodniu, a 90% - codziennie. Odsetek ten utrzymuje na tym samym poziomie od kilku lat.

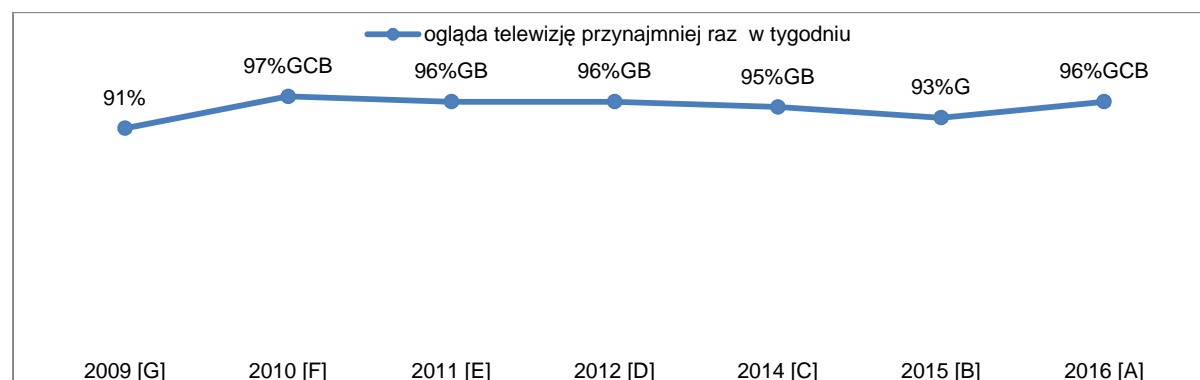
Istotnie mniej oglądających telewizję codziennie, niż wśród ogółu Polaków, jest w gronie mężczyzn (88%), osób młodych: 15-19 l. (82%), 20-24 l. (86%) i 25-34 l. (87%), z średnim (89%) i wyższym wykształceniem (87%), pracujących (89%), uczniów i studentów (82%), bezrobotnych (83%), niepracujących z innych powodów (81%) oraz mieszkańców średnich miast (87%), a także w grupie NEET (84%).

Wykres 142 (P64) Jak często ogląda Pan(i) telewizję?

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
Podstawa: wszyscy respondenci.

Wykres 143 (P64) Jak często ogląda Pan(i) telewizję? (porównanie między latami)

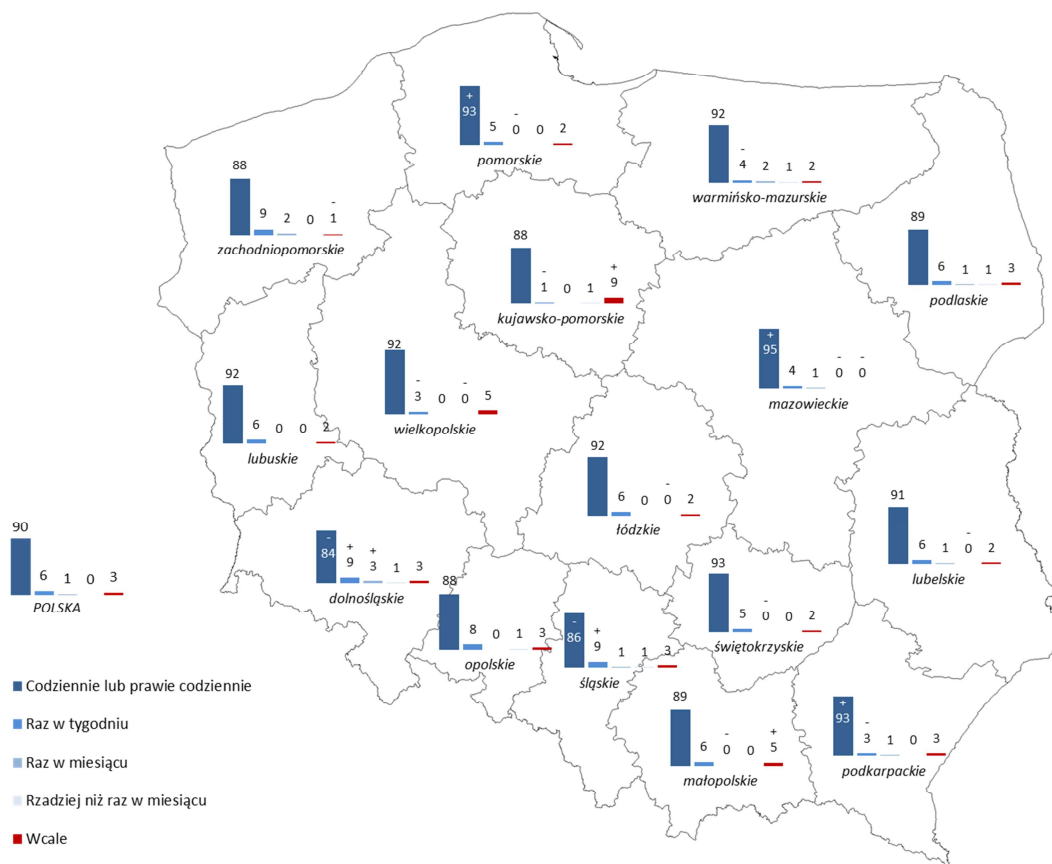
Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja; 2015 r. – N=1600, EuConsult; 2014 r. – N=5040, Realizacja; 2012 r. – N=1604, Grupa IQS; 2011 r. – N=1600, TNS OBOP; 2010 r. – N=1611, Millward Brown SMG/KRC; 2009 r. – N=1610, PBS DGA.

Podstawa: Wszyscy respondenci.

A-E – oznacza różnice istotne statystycznie pomiędzy pomiarami, litera przy wartości oznacza wartość istotnie wyższą.

Znacząco mniej oglądających telewizję codziennie mieszka w województwach: dolnośląskim (84%) i śląskim (86%).

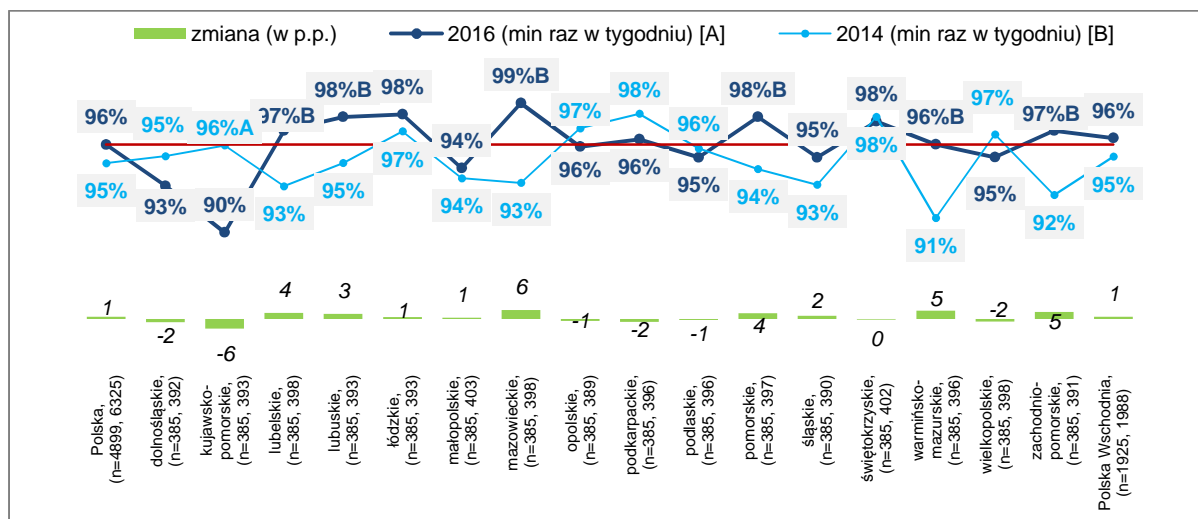
Wykres 144 (P64) Jak często ogląda Pan(i) telewizję? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie)

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja. Podstawa: Wszyscy respondenci.

+/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

Wykres 145 (P64) Jak często ogląda Pan(i) telewizję? (porównanie 2016 vs 2014 – wg województw)

Badanie CAPI reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja; 2014 r. – N=5040, Realizacja. Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.

A-B – oznacza różnicę istotną statystycznie pomiędzy pomiarami, litera przy wartości oznacza wartość istotnie wyższą.

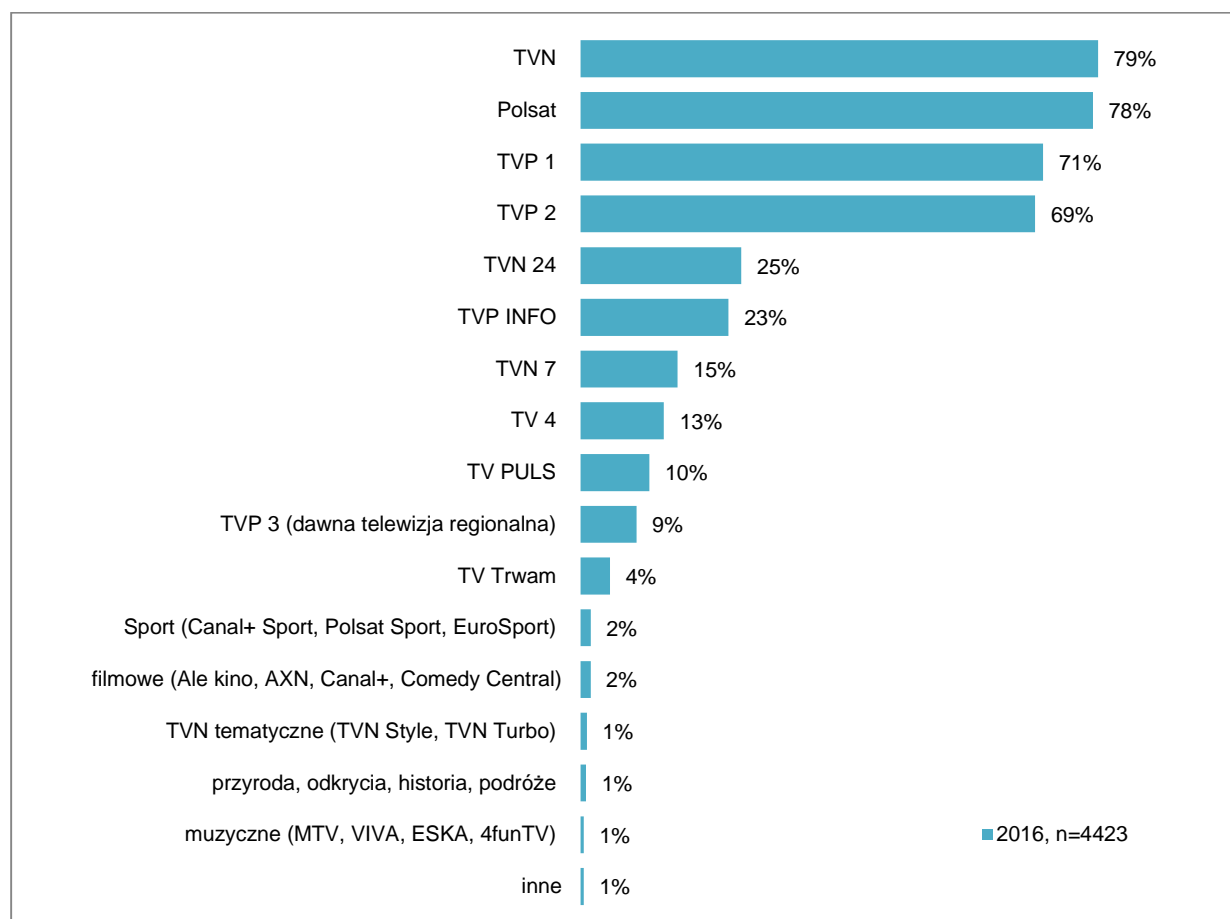
Najczęściej oglądane kanały telewizyjne to komercyjne: TVN (79%) i Polsat (78%) oraz publiczne: TVP 1 (71%) i TVP 2 (69%). Dużym zainteresowaniem Polaków cieszą się również stacje o charakterze informacyjnym (TVN 24 oraz TVP INFO), które ogląda obecnie co czwarty regularny użytkownik telewizji.

Znacząco częściej widzami telewizji publicznej (TVP 1, TVP2) i TV Trwam są mieszkańcy województw Polski Wschodniej: lubelskiego, podkarpackiego, warmińsko-mazurskiego.

Dawną telewizję regionalną, dziś TVP3, wyraźnie częściej oglądają widzowie mieszkający w województwach Polski Wschodniej: lubelskim, podkarpackim i podlaskim oraz w kujawsko-pomorski.

Porównując do 2015 r. zauważalny jest istotny spadek oglądalności sztandarowych kanałów Telewizji Polskiej - TVP 1 i TVP 2 (odpowiednio o 7 pp. i 5 pp.). Spadek dotyczy również TVP INFO (-5 pp.). Wyraźniej częściej oglądane są natomiast dwie główne stacje komercyjne – TVN (+16 pp.) i Polsat (+18 pp.)

Wykres 146 (P65) Jakie kanały telewizyjne ogląda Pan(i) najczęściej?

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
Podstawa: Oglądający telewizję codziennie

Tabela 30 (P65) Jakie kanały telewizyjne ogląda Pan(i) najczęściej? (2016 - wg województw)

	POLSKA	dolnośląskie	kujawsko-pomorskie	lubelskie	lubuskie	łódzkie	małopolskie	mazowieckie	opolskie	podkarpackie	podlaskie	pomorskie	śląskie	świętokrzyskie	warmińsko-mazurskie	wielkopolskie	zachodnio-pomorskie	Polska Wschodnia
TVN	79%	84%+	75%	71%-	86%+	74%	75%	75%	71%-	82%	69%-	82%	83%+	75%	87%+	86%+	78%	77%
Polsat	78%	83%+	76%	74%	92%+	78%	79%	78%	76%	82%	66%-	68%-	80%	75%	85%+	81%	69%-	76%
TVP 1	71%	68%	61%-	80%+	56%-	61%-	71%	69%	67%	86%+	75%	73%	74%	69%	87%+	66%	66%	79%+
TVP 2	69%	70%	62%-	75%+	61%-	59%-	65%	68%	59%-	83%+	71%	70%	71%	62%-	85%+	75%+	69%	75%+
TVN 24	25%	33%+	14%-	19%-	23%	21%	17%-	34%+	21%	25%	19%-	22%	28%	19%-	24%	26%	23%	21%-
TVP INFO	23%	23%	14%-	25%	18%-	28%+	13%-	27%	27%	22%	31%+	19%	27%	23%	22%	22%	14%-	25%
TVN 7	15%	32%+	10%-	18%	19%+	7%-	13%	12%	14%	9%-	11%-	10%-	17%	11%-	31%+	16%	10%-	16%
TV 4	13%	27%+	9%-	9%-	18%+	11%	8%-	15%	12%	5%-	6%-	8%-	14%	8%-	26%+	15%	9%-	11%-
TV PULS	10%	14%	9%	5%-	12%	9%	6%-	11%	12%	4%-	18%+	4%-	17%+	6%-	24%+	10%	6%-	11%
TVP 3 (dawna telewizja regionalna)	9%	7%	13%+	13%+	9%	6%-	2%-	4%-	8%	21%+	15%+	11%	8%	9%	7%	9%	9%	13%+
TV Trwam	4%	5%	2%-	7%	9%+	3%	3%	5%	6%	6%	10%+	3%-	4%	4%	8%+	3%-	5%	7%+
Sport (Canal+ Sport, Polsat Sport)	2%	1%	2%	4%+	2%	1%	1%	1%	1%	2%	1%	2%	3%	-	-	1%	1%	2%
Film (Ale kino, AXN, Canal+, Comedy Central, Kino Polska)	2%	1%	2%	1%-	1%	3%	3%	2%	1%	-	2%	1%	2%	1%-	1%-	1%-	1%-	1%-
TVN tematyczne (Style, Turbo)	1%	1%	1%	-	1%	3%+	2%	-	1%	1%	1%	2%	-	1%	1%	-	2%	1%
Przyroda, Odkrycia, Historia, Podróże (Animal Planet, Discovery, TVP Historia, Travel)	1%	2%	1%	1%	1%	1%	-	-	-	-	3%+	1%	2%	-	-	-	1%	1%
muzyczne (MTV, VIVA, ESKA, 4funTV)	1%	1%	1%	1%	2%	-	-	-	1%	-	-	1%	-	-	-	-	2%+	-
inne, jakie?	1%	2%	1%	1%	-	1%	-	1%	-	-	2%+	1%	-	1%	-	-	-	1%
Wielkość próby:	4423	322	340	349	353	355	341	367	338	358	343	358	332	357	356	353	339	1763

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.

Podstawa: Oglądający telewizję codziennie

+/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

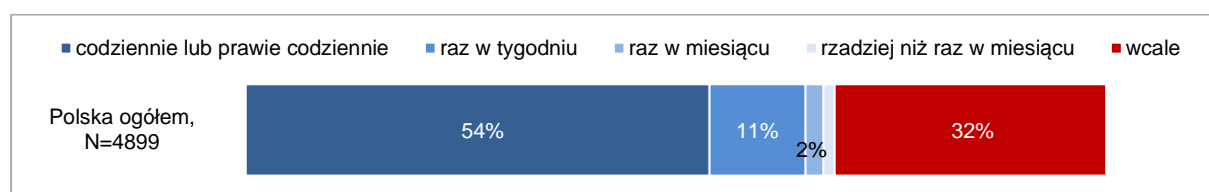
5.13.3 Internet i media społecznościowe

Dwóch na trzech Polaków⁴ w wieku 15+ korzysta z internetu przynajmniej raz w tygodniu, ale nadal co trzeci nie korzysta wcale. Dla ponad połowy z nas kontakt z internetem jest codziennością (54%). Odsetek korzystających z internetu nadal rośnie, choć z mniejszą dynamiką (porównując do 2015 odnotowujemy nawet spadek o 6 pp.).

Korzystanie z internetu rośnie odwrotnie proporcjonalnie do wieku użytkowników i to wiek właśnie jest główną zmienną determinującą. Wyraźnie mniej internautów jest w grupie osób w średnim wieku – 45-54 l. (45% korzysta z internetu codziennie) i starszych, 55-64 l. (30%) oraz powyżej 65 r.ż. (14%), słabiej wykształconych - z wykształceniem podstawowym (31%) i zasadniczym zawodowym (34%), wśród rolników (25%), emerytów i rencistów (11%), a także mieszkańców wsi (49%).

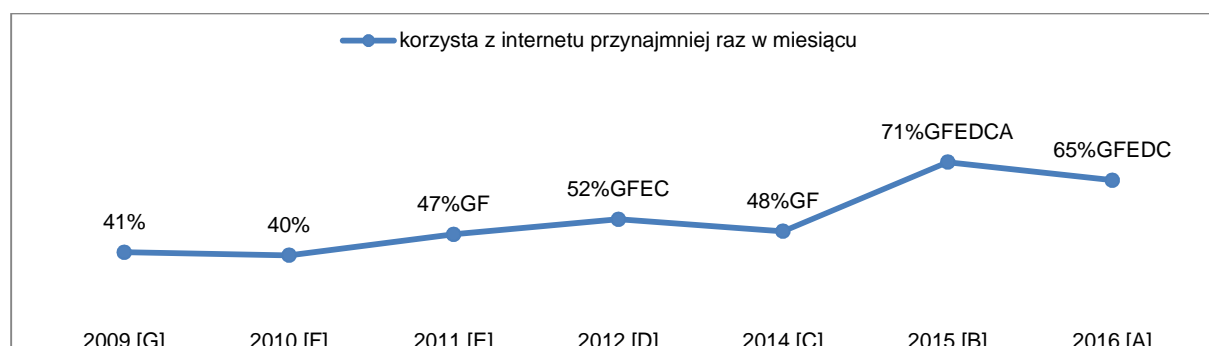
Natomiast znacząco więcej regularnych użytkowników internetu jest wśród osób młodych i w średnim wieku: 15-19 l. (87%), 20-24 l. (86%), 25-34 l. (85%) i 35-44 l. (68%), lepiej wykształconych – z wykształceniem średnim (71%) i wyższym (88%), pracujących (71%), prowadzących własną działalność/ przedsiębiorców (95%), uczniów i studentów (95%), mieszkańców miast oraz osób zaliczanych do grupy NEET (87%).

Wykres 147 (P66) Jak często korzysta Pan(i) z Internetu?

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja. Podstawa: Wszyscy respondenci.

Wykres 148 (P66) Jak często korzysta Pan(i) z Internetu? (porównanie w czasie)

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja; 2015 r. – N=1600, EuConsult; 2014 r. – N=5040, Realizacja; 2012 r. – N=1604, Grupa IQS; 2011 r. – N=1600, TNS OBOP; 2010 r. – N=1611, Millward Brown SMG/KRC; 2009 r. – N=1610, PBS DGA.

Podstawa: Wszyscy respondenci.

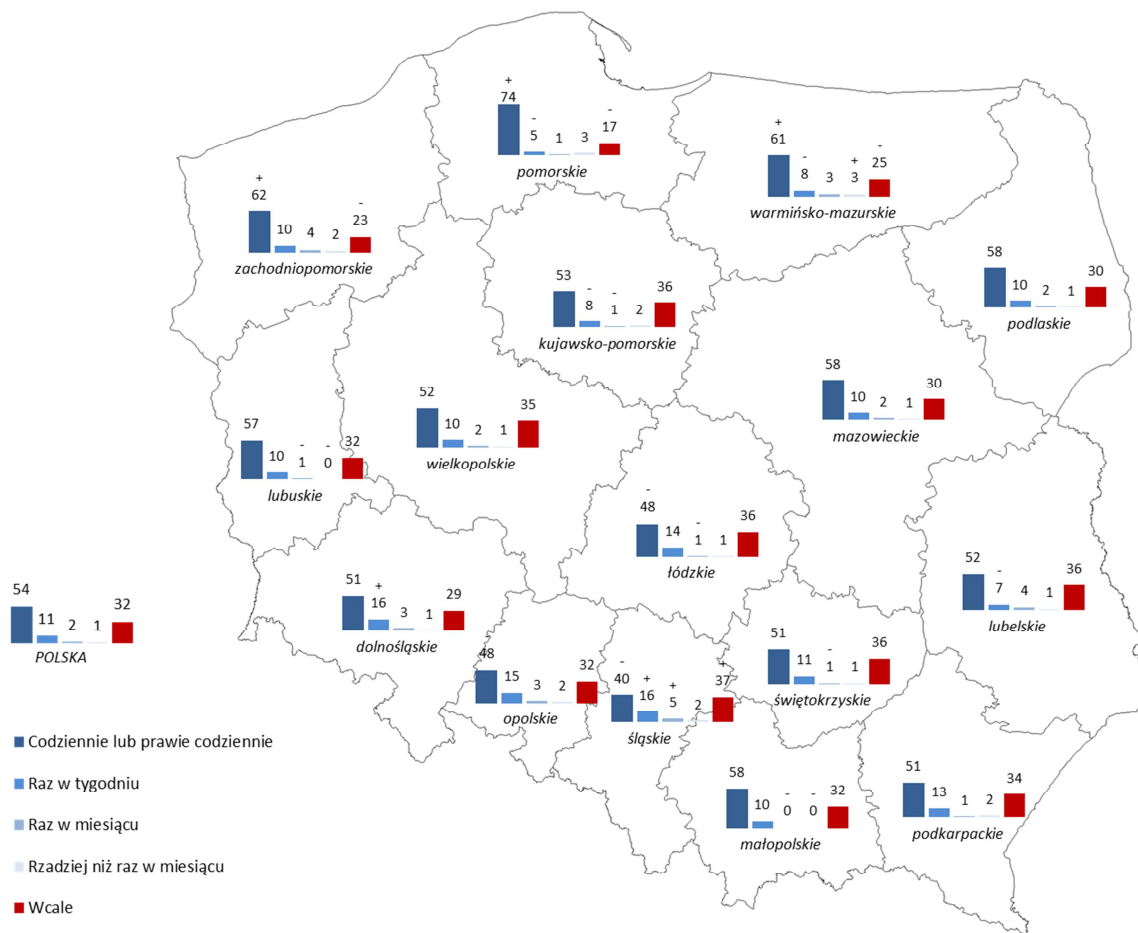
A-E – oznacza różnice istotne statystycznie pomiędzy pomiarami, litera przy wartości oznacza wartość istotnie wyższą

⁴ Podobne poziom korzystania wynika z badania przeprowadzonego przez CBOS w maju 2016: http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2016/K_092_16.PDF

W ujęciu regionalnym istotnie mniej regularnych internautów mieszka w województwach: śląskim (40% korzystających z internetu codziennie lub prawie codziennie), łódzkim oraz opolskim (po 48%). Zdecydowanie najwięcej regularnych użytkowników internetu obserwujemy w województwie pomorskim (74%), zachodniopomorskim (62%) i warmińsko-mazurskim (61%).

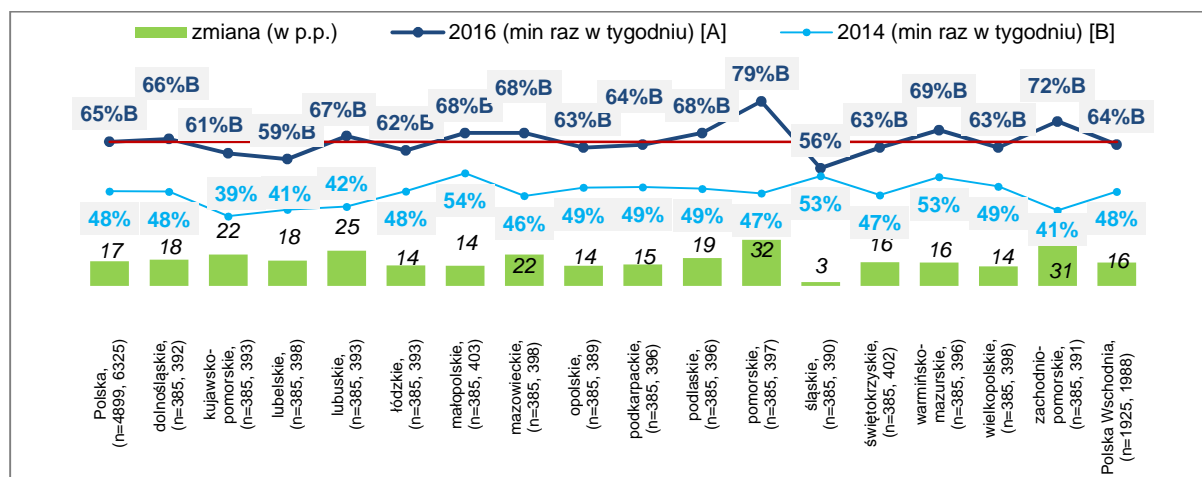
Wykres 149 (P66) Jak często korzysta Pan(i) z Internetu?(2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie)

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
 Podstawa: Wszyscy respondenci.
 +/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

Porównując do 2014 r. wyraźnie widać wzrost poziomu korzystania z internetu w regionach (korzysta przynajmniej raz w tygodniu). Wpływ na wzrost odsetka korzystających z sieci ma nie tylko faktyczny wzrost dostępu do internetu, ale również zmiana treści pytania (w 2014 pytano: *Czy jest jakaś informacyjna strona internetowa lub portal internetowy, który odwiedza Pan(i) przynajmniej raz w tygodniu?*; obecnie pytanie brzmi *Jak często korzysta Pan(i) z Internetu?*).

Wykres 150 (P66) Jak często korzysta Pan(i) z Internetu? (porównanie 2016 vs 2014 – wg województw)

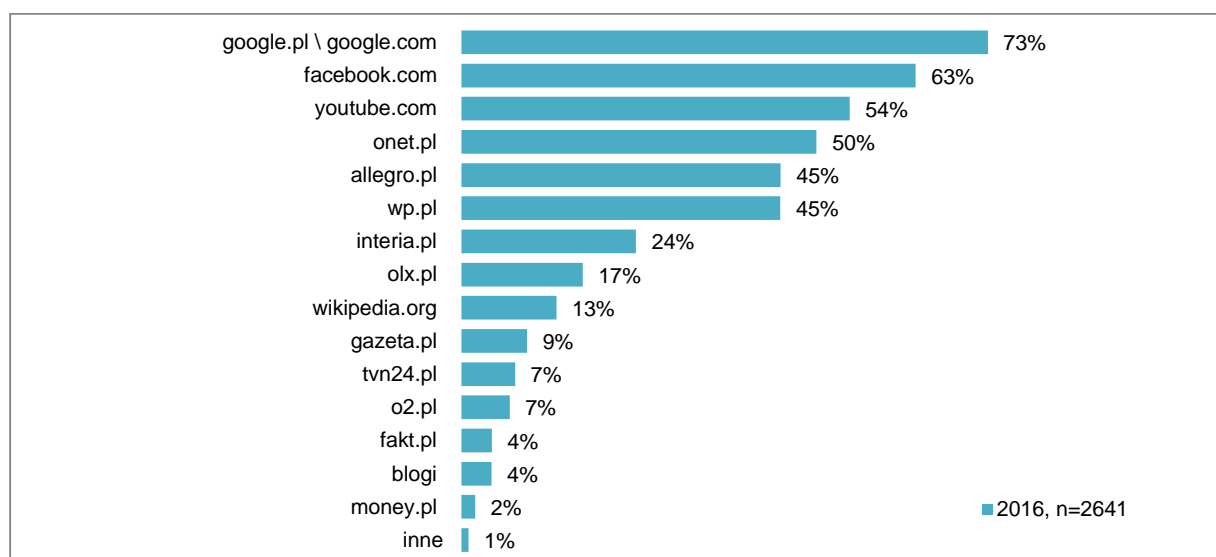

Najczęściej odwiedzane strony internetowe to: google.pl (odwiedzana przez 73% regularnych użytkowników internetu), facebook.com (63%) i youtube.pl (54%). Dużą popularnością cieszą się również platformy handlowe/serwisy ogłoszeniowe: allegro.pl (45%) i olx.pl (17%), jak również portale informacyjne tj. onet.pl, wp.pl czy interia.pl (odpowiednio 50%, 45% i 24%).

Wśród najczęściej odwiedzanych stron www, witryny o charakterze regionalnym/lokalnym pojawiają bardzo rzadko (np. trojmiasto.pl, naszemiasto.pl).

Kolejność najczęściej odwiedzanych stron internetowych jest niemal identyczna jak w 2015 r. największy wzrost korzystania dotyczy: wp.pl (+11 pp.), allegro.pl (+9 pp.) i youtube.pl (+6 pp.)

Wykres 151 (P67) Jakie strony internetowe odwiedza Pan(i) najczęściej?

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
Podstawa: Korzystający z Internetu codziennie.
*zaprezentowano odpowiedzi wskazywane przez co najmniej 1% badanych.

Tabela 31 (P67) Jakie strony internetowe odwiedza Pan(i) najczęściej? (2016 - wg województw)

	POLSKA	dolnośląskie	kujawsko-pomorskie	lubelskie	lubuskie	łódzkie	małopolskie	mazowieckie	opolskie	podkarpackie	podlaskie	pomorskie	śląskie	świętokrzyskie	warmińsko-mazurskie	wielkopolskie	zachodniopomorskie	Polska Wschodnia
google.pl \ google.com	73%	79%	76%	65%-	81%+	77%	68%	71%	66%-	77%	71%	72%	70%	65%-	83%+	79%	77%	73%
facebook.com	63%	68%	59%	57%	77%+	64%	68%	61%	69%	74%+	62%	46%-	73%+	65%	72%+	64%	48%-	66%
youtube.com	54%	50%	57%	44%-	52%	57%	52%	61%	52%	59%	54%	41%-	55%	61%	75%+	54%	42%-	59%+
onet.pl	50%	39%-	43%	39%-	25%-	57%	56%	48%	43%	70%+	38%-	55%	48%	55%	62%+	52%	47%	53%
wp.pl	45%	61%+	35%-	51%	39%	43%	27%-	52%+	39%	38%	46%	74%+	18%-	27%-	66%+	31%-	65%+	46%
allegro.pl	45%	46%	37%-	32%-	48%	48%	42%	46%	48%	52%+	46%	34%-	46%	35%-	61%+	54%+	38%-	46%
interia.pl	24%	17%-	23%	19%-	16%-	27%	41%+	21%	30%	46%+	20%	11%-	27%	29%	28%	22%	17%-	28%+
olx.pl	17%	16%	28%+	19%	13%	19%	18%	7%-	26%+	10%-	22%	7%-	19%	17%	28%+	26%+	17%	20%
wikipedia.org	13%	10%	23%+	12%	10%	17%	10%	19%+	11%	6%-	13%	7%-	9%	11%	26%+	13%	10%	14%
gazeta.pl	9%	16%+	11%	8%	14%	8%	12%	5%-	7%	8%	10%	2%-	9%	12%	13%	11%	7%	10%
tvn24.pl	7%	15%+	13%+	8%	11%	9%	4%-	3%-	10%	2%-	14%+	7%	5%	4%-	8%	10%	9%	7%
o2.pl	7%	7%	6%	11%	5%	13%+	7%	2%-	11%	8%	11%	8%	5%	5%	9%	1%-	12%+	9%
blogi	4%	7%	3%	3%	10%+	6%	4%	1%-	11%+	4%	4%	2%	5%	6%	4%	1%-	10%+	4%
fakt.pl	4%	2%-	11%+	2%-	7%	2%-	3%	3%	1%-	1%-	7%	1%-	3%	5%	13%+	9%+	5%	6%
money.pl	2%	2%	7%+	1%-	6%+	-	3%	1%	3%	2%	5%+	1%	1%	2%	3%	1%-	2%	2%
trojmiasto.pl	1%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9%+	-	-	-	-	5%+	-
naszemiasto.pl	1%	-	1%	-	-	-	-	-	-	-	-	2%+	2%	-	-	-	2%	-
inna	1%	1%	2%	1%	5%+	1%	-	-	1%	4%+	5%+	2%	1%	1%	-	-	3%	2%+
Wielkość próby:	2641	195	205	199	220	185	222	223	184	196	223	285	153	198	236	201	240	1052

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.

Podstawa: Korzystający z Internetu codziennie.

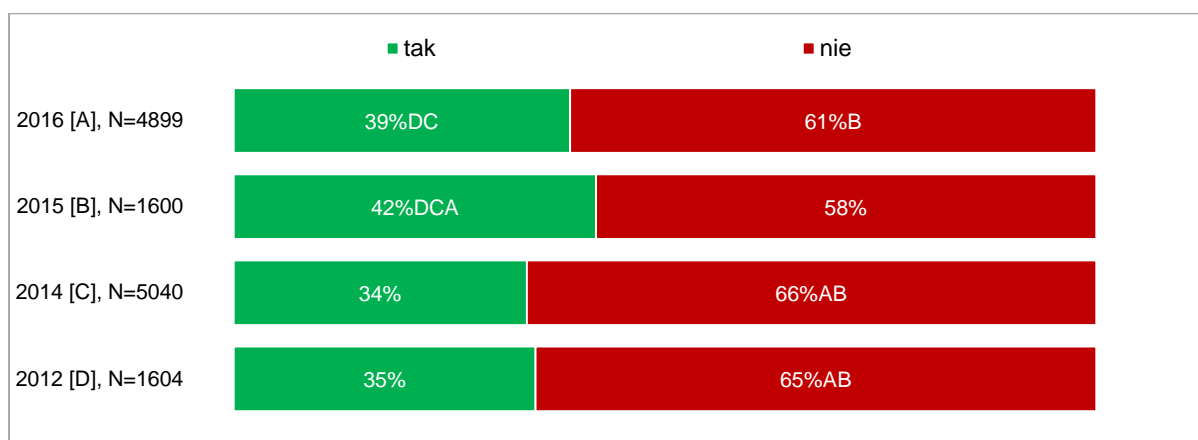
+/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

Rośnie liczba osób korzystających z mediów społecznościowych. Obecnie posiadanie konta w serwisie społecznościowym deklaruje 39% Polaków. To o 3 pp. mniej niż w ubiegłym roku (2015), ale o 5 pp. więcej w stosunku do deklaracji sprzed dwóch lat (2014 r.).

Znacząco częściej aktywnie z serwisów społecznościowych korzystają uczniowie i studenci (89% ma konto), osoby młode w wieku: 15-19 l. (77%), 20-24 l. (78%), 25-34 l. (71%) i w średnim wieku: 35-44 l. (45%), z wykształceniem średnim (50%) i wyższym (62%) pracujący (48%), ale również niepracujący zawodowo (50%), mieszkańcy największych miast – 500 tys.+ (46%) oraz osoby zaliczane do grupy NEET (73%).

Nieobecne w mediach społecznościowych są osoby starsze (65+) oraz emeryci/renciści. Wyraźnie rzadziej konto w serwisie społecznościowym mają osoby w wieku 45-64 l., słabiej wykształcone, rolnicy oraz mieszkańcy wsi.

Wykres 152 (P68) Czy posiada Pan(i) konto w jakimkolwiek serwisie społecznościowym? (porównanie latami)

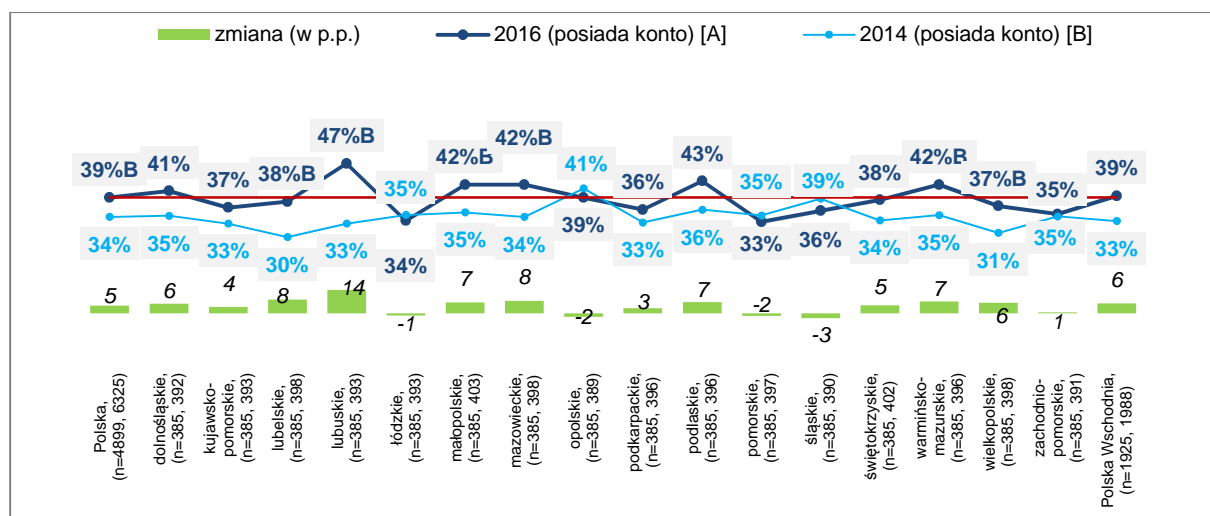
Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja; 2015 r. – N=1600, EuConsult; 2014 r. – N=5040, Realizacja; 2012 r. – N=1604, Grupa IQS; Podstawa: Wszyscy respondenci.

A-D – oznacza różnice istotne statystycznie pomiędzy pomiarami, litera przy wartości oznacza wartość istotnie wyższą

Konto w serwisie społecznościowym istotnie częściej posiadają mieszkańcy województwa lubuskiego (47%). Znacząco mniej aktywnych użytkowników mediów społecznościowych mieszka w województwie pomorskim (33%) oraz łódzkim (34%).

Wyraźny wzrost użytkowników serwisów społecznościowych, porównując do 2014 r., dotyczy mieszkańców sześciu województw: lubelskiego (+8 pp.), lubuskiego (+14 pp.) małopolskiego (+7 pp.), mazowieckiego (+8 pp.) warmińsko-mazurskiego (+7 pp.) i wielkopolskiego (+6 pp.).

Wykres 153 (P68) Czy posiada Pan(i) konto w jakimkolwiek serwisie społecznościowym? (porównanie 2016 vs 2014 – wg województw)

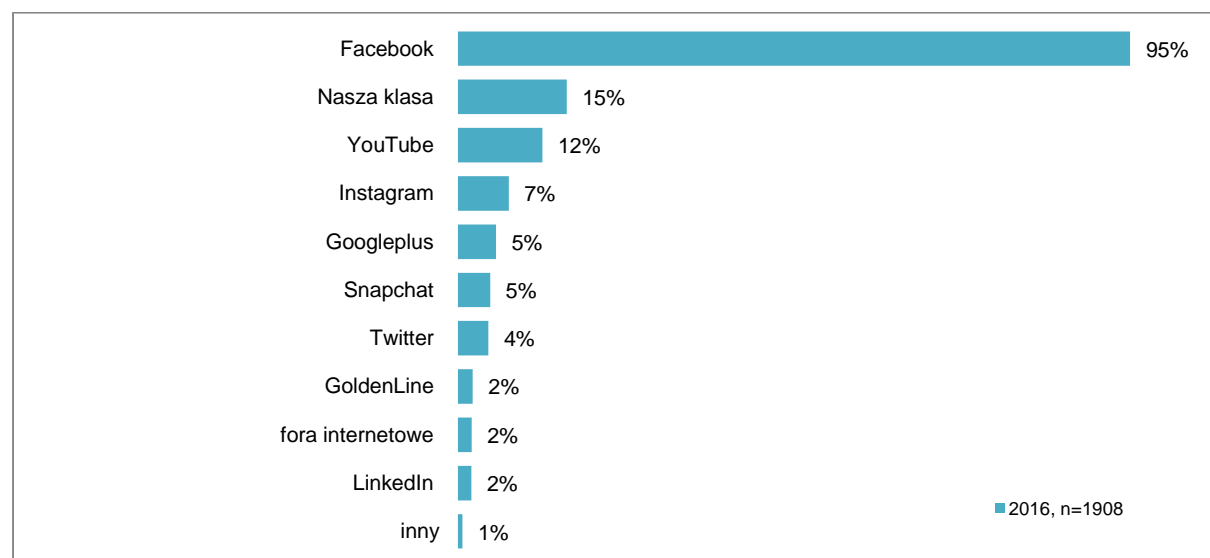

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja. Podstawa: Wszyscy respondenci.

Facebook jest niekwestionowanym liderem wśród użytkowników mediów społecznościowych. Konto na Facebooku ma 95% użytkowników. Następne w kolejności serwisy - Nasza Klasa i YouTube – wymieniane są już wielokrotnie rzadziej.

Facebook jest najważniejszym portalem społecznościowym, a jego rola patrząc z perspektywy poprzednich lat rośnie. Dwa lata temu (2014) konto na Facebooku miało 84% Polaków korzystających z serwisów społecznościowych, dziś o 11 pp. więcej. Wyraźnie spada natomiast ranga Nk.pl – w 2012 r. użytkownikami tego serwisu było 57% Polaków korzystający z portali społecznościowych, w 2014 r. – 31%, a obecnie zaledwie 15%.

Wykres 154 (P69) Proszę podać nazwę serwisu społecznościowego, w którym posiada Pan(i) konto?

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja. Podstawa: Posiadający konto w serwisie społecznościowym.

Tabela 32 (P69) Proszę podać nazwę serwisu społecznościowego, w którym posiada Pan(i) konto? (2016 - wg województw)

	POLSKA	dolnośląskie	kujawsko-pomorskie	lubelskie	lubuskie	łódzkie	małopolskie	mazowieckie	opolskie	podkarpackie	podlaskie	pomorskie	śląskie	świętokrzyskie	warmińsko-mazurskie	wielkopolskie	zachodnio-pomorskie	Polska Wschodnia
Facebook	95%	90%	99%+	90%	96%	95%	95%	98%+	92%	99%+	98%+	98%+	91%	93%	96%	94%	95%	95%
Nasza klasa	16%	23%+	13%	12%	9%-	12%	18%	19%	19%	13%	23%+	2%-	13%	22%	22%+	15%	11%	19%+
YouTube	12%	13%	4%-	8%	4%-	9%	13%	11%	14%	11%	19%+	11%	22%+	11%	17%	5%-	13%	13%
Instagram	7%	3%-	4%	3%-	3%-	10%	8%	9%	12%	4%-	10%	7%	8%	5%	13%+	6%	12%	7%
Google plus	5%	10%	1%-	2%-	7%	5%	10%	5%	7%	5%	8%	2%-	7%	2%-	4%	3%	7%	4%
Snapchat	5%	4%	-	1%-	2%-	4%	5%	5%	6%	6%	14%+	2%	7%	2%-	11%+	1%-	6%	7%+
Twitter	4%	3%	2%	3%	2%-	12%+	5%	7%	7%	2%	5%	3%	2%	1%-	6%	1%-	9%	4%
fora internetowe	2%	1%	5%	3%	3%	6%+	-	1%	7%+	-	2%	2%	2%	1%	-	-	4%	1%
GoldenLine	2%	5%	1%	-	-	1%	2%	1%	1%	-	3%	3%	1%	2%	1%	3%	8%+	1%
LinkedIn	2%	3%	-	1%	1%	2%	3%	1%	4%	2%	1%	1%	2%	-	1%	3%	7%+	1%-
Inny	1%	1%	-	3%	-	-	1%	-	-	-	2%	-	1%	1%	1%	1%	1%	1%
Wielkość próby:	1890	156	141	145	180	129	163	162	150	139	165	128	138	148	161	143	135	758

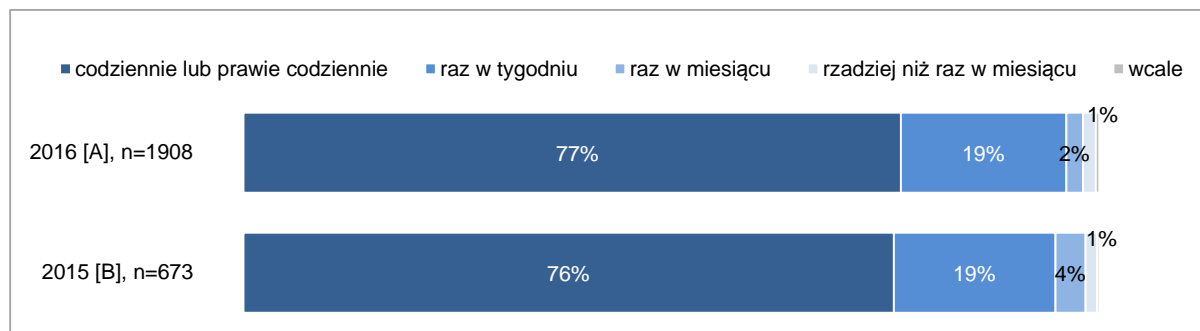
Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.

Podstawa: Posiadający konto w serwisie społecznościowym.

+/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

Trzech na czterech posiadających konto społecznościowe korzysta z niego codziennie. Częstotliwość korzystania spada wraz z wiekiem.

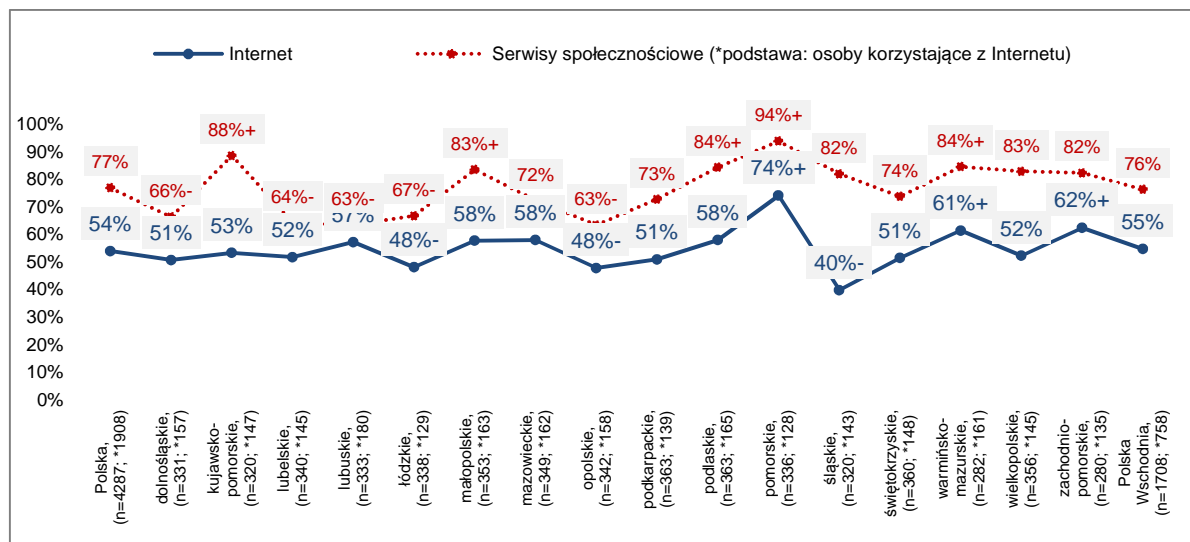
Wykres 155 (P70) Jak często korzysta Pan(i) z serwisów społecznościowych? (porównanie między latami)

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.
Podstawa: Posiadający konto w serwisie społecznościowym.

Wykres 156 (P66) Jak często korzysta Pan(i) z Internetu? (P70) Jak często korzysta Pan(i) z serwisów społecznościowych?

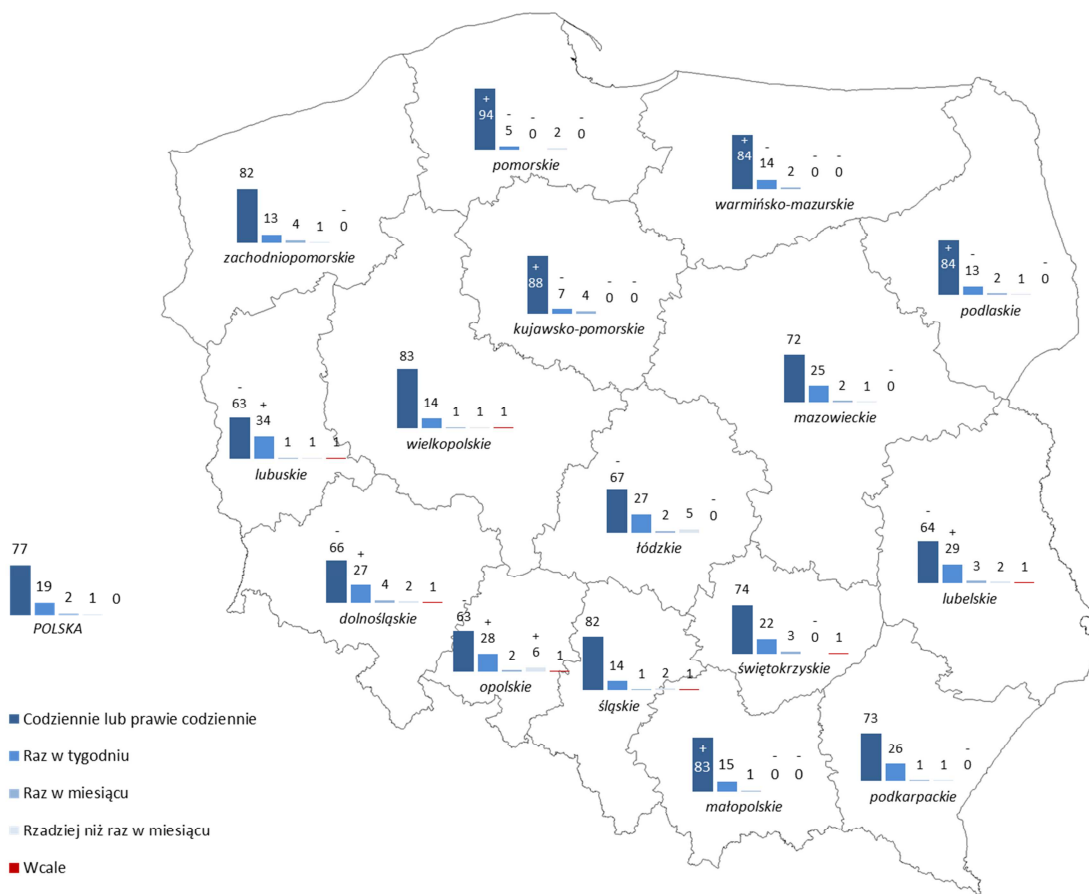
Na wykresie prezentowany jest odsetek odpowiedzi „codziennie lub prawie codziennie”

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja;
Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.

+/- oznacza różnice istotne statystycznie pomiędzy pomiarami, litera przy wartości oznacza wartość istotnie wyższą.

Wykres 157 (P70) Jak często korzysta Pan(i) z serwisów społecznościowych? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie)

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja.

Podstawa: Wszyscy respondenci.

+/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla Polski.

6. Segmentacja

Jednym z elementów badania była próba stworzenia segmentacji społeczeństwa polskiego z uwagi na postawę wobec Unii Europejskiej i stosunek do Funduszy Unijnych. Segmentacja może zostać wykorzystana jako narzędzie wspierające w opracowaniu strategii komunikacyjnej/promocyjnej Funduszy Europejskich, jak i konkretnych działań adresowanych do zdefiniowanych segmentów.

Segmentacja została oparta na kilku elementach: cechach demograficznych, postawach i wyznawanych wartościach oraz nastawieniu do członkostwa Polski w UE i znajomości pojęcia „Fundusze Europejskie”.

Wyróżniono pięć segmentów, z których dwa – Europozytywni i Euroentuzjaści - są najbardziej zaznajomione z Funduszami Europejskimi. Charakterystykę segmentów przedstawia Tabela 33.

Wykres 158 Wyróżnione segmenty i ich wielkość

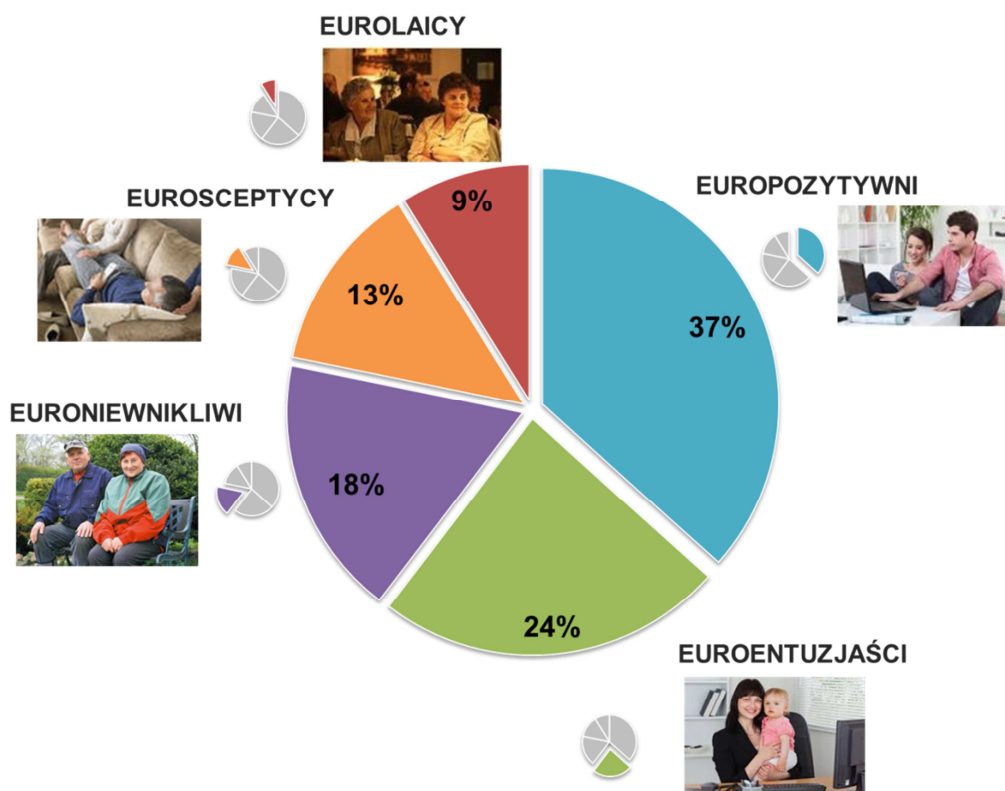

Tabela 33 Charakterystyka segmentów.

Nazwa	EUROPOZYTYWNI (przychylni)	EUROENTUZJAŚCI	EURONIEWNIKLIVI (powierzchni)	EUROSCEPTYCY	EUROLAICY
Wielkość segmentu	37%	24%	18%	13%	9%
Krótką charakterystyką	Młodzi, wierzący w siebie i FE, sporo o nich wiedzą. Lubią się pokazać, wyróżnić, chcą być zauważeni, ale gotowi do konformizmu i bycia częścią zespołu (podatni na poglądy innych) i uleganiu kaprysom chwili.	Dobrze wykształceni, pracujący, z większych miast, zwolennicy UE. Zorientowani na tematykę FE, bezsprzecznie widzą i doceniają wpływ FE, wykazują się większą wiedzą niż pozostali.	Jako mieszkańcy wsi są beneficjentami FE, zadowoleni z obecności w UE; nie czują potrzeby pogłębiać swojej wiedzy o FE.	Żyją dniem codziennym, nacechowani brakiem wiary we własną sprawczość, ale też najmniej religijni. Najbardziej przeciwni wobec członkostwa w EU i przekonani, że przynosi to więcej strat, zwłaszcza że środki z FE są marnotrawione i przyznawane w sposób nieuczciwy.	Tradycjoniści, emeryci - głównie emerytki, które o Unii niewiele wiedzą i wiedzieć nie chcą. FE ich nie interesują. Rodzina i religia mają dla nich znaczenie. Media, z których korzystają nie informują zbyt obszernie o pomocy unijnej.
Demografia i status społeczno-ekonomiczny	Najmłodszy segment, co piąty jeszcze uczy się lub studiuje, większość pracuje, ale są i młodzi bez pracy, mieszkają zarówno w większych miastach, jak i na prowincji	Segment nieco bardziej kobiecy (pochodna struktury wykształcenia), dominacja osób młodych i w średnim wieku (25-45), ustatkowani, pracujący, również przedsiębiorcy, wielkomiiejscy	Ludzie dojrzały, 80% po 45 r. ż, w większości nieaktywni zawodowo (na emeryturze lub zajmujący się domem), mieszkańcy wsi i małych miast – wyraźna reprezentacja rolników ; słabiej wykształceni (80%)	Segment bardziej męski (60%) i miejski, pełen przekrój wiekowy, mniej przedsiębiorczy, słabiej wykształceni – 2/3 z wykształceniem niższym niż średnie, wyraźnie wyższy odsetek bezrobotnych (8%)	Najstarszy segment zdominowany przez emerytów (3/4), a przez to najbardziej kobiecy i słabo wykształceni - 97% z wykształceniem co najwyżej zasadniczym zawodnym

Nazwa	EUROPOZYTYWNI (przychylni)	EUROENTUZJAŚCI	EURONIEWNIKLIVI (powierzchni)	EUROSCEPTYCY	EUROLAICY
			(poniżej średniego, połowa z zasadniczym zawodowym)		
Psychografia	Poszukujący, otwarci, nie obawiający się zmian i nowych wyzwań, wolą pracę zespołową, czasami skłonni ulegać wpływom innych; jeszcze nieustatkowani - lubiący korzystać z życia bez strachu o konsekwencje, lubią się wyróżniać, przywiązują wagę do swojego wyglądu	Zadowoleni z życia, stabilni materialnie, rodzina jest dla nich wartością , ale praca również daje im poczucie satysfakcji, otwarci na nowości i zmiany, przekonani o własnych możliwościach, ale nie oderwani od tradycji i wiary	Tradycjoniści, nie ulegają modom, nie są otwarci na nowości i zmiany, lubią swoje poczucie stabilizacji, cenią życie rodzinne, życie w zgodzie z tradycją i wartościami wynikającymi z nakazów wiary; oszczędni	Nie są szczególnie przywiązani do tradycji i wiary, żyjący z dnia na dzień bez konkretnego planu, lubią zaszaleć bez oglądania się na konsekwencje,	Tradycjoniści, rodziński, oszczędni, stabilni życiowo, bojący się zmian, głęboko wierzący
Postawa wobec UE	Przychylni UE, choć umiarkowanie (raczej popierają akcesję), dostrzegają więcej korzyści niż strat	Zdecydowani zwolennicy członkostwa w UE (97% popiera, w tym 63% w sposób zdecydowany), dostrzegają wyraźnie najwięcej korzyści z członkostwa	Popierają członkostwo w UE (jako mieszkańcy terenów wiejskich i rolnicy) i widzą jego pozytywy	Co drugi to przeciwnik Polski w UE (46%), członkostwo przynosi nam głównie straty (46%)	Obojętni i bez zdania (63%)

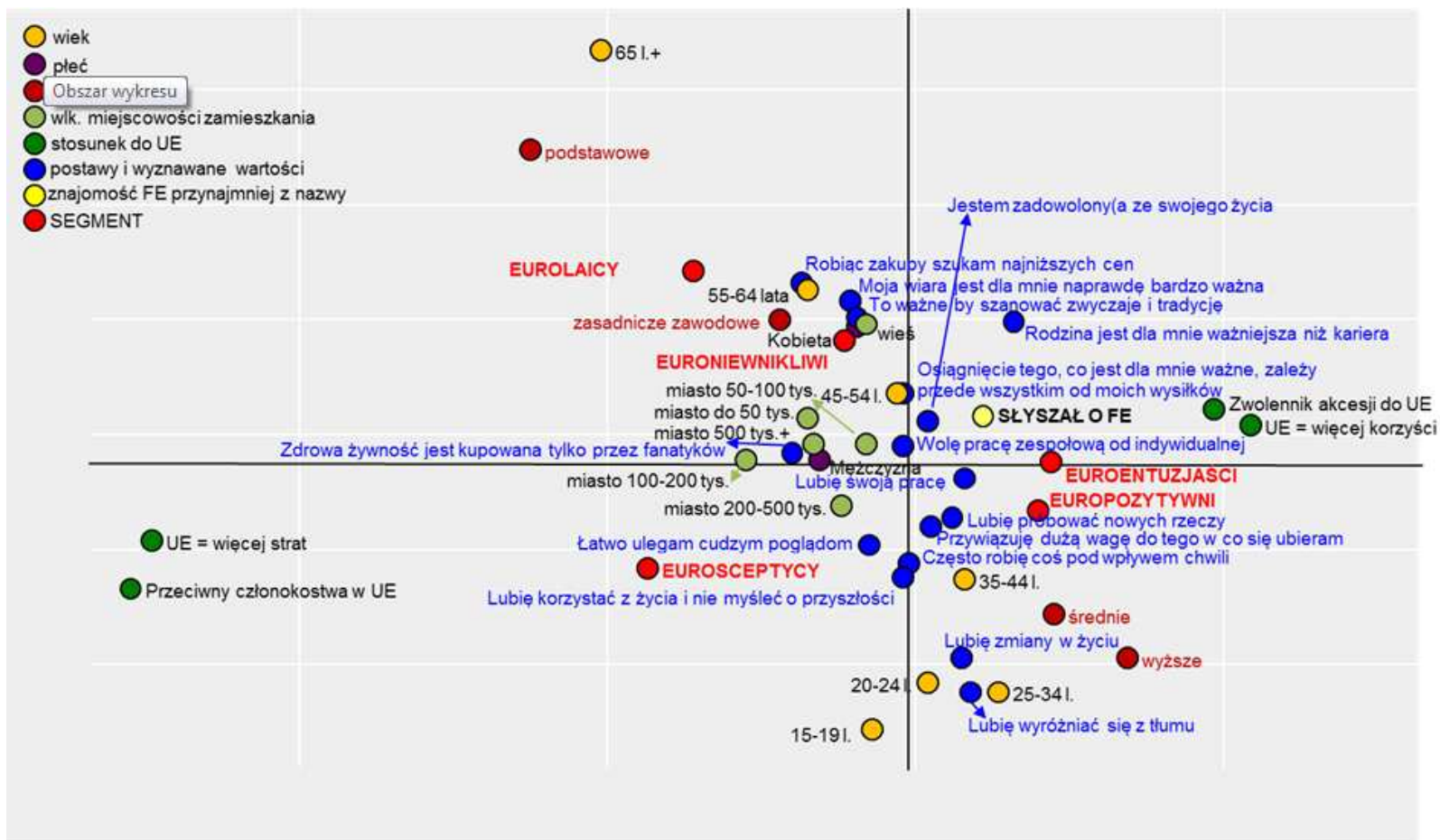
Nazwa	EUROPOZYTYWNI (przychylni)	EUROENTUZJAŚCI	EURONIEWNIKLIVI (powierzchni)	EUROSCEPTYCY	EUROLAICY
Znajomość pojęcia FE	Słyszeli o FE, co trzeci nie wie jednak, co za tym stoi	Wszyscy słyszeli o FE i wiedzą, co się kryje po tym pojęciem	Znąją FE nie tylko z nazwy	Połowa zna FE, ale głównie z nazwy	Połowa nie zna lub nie słyszała o FE, a ci którzy znają, to głównie z nazwy
Postawy wobec FE i poziom wiedzy o FE	Stosunkowa pozytywna samoocena – 1/3 ocenia swoją wiedzę przynajmniej na „4”; Są przekonani, że FE przyczyniają się do rozwoju kraju, regionu czy ich własnego życia, ale często nie potrafią poprzeć tego przekonania konkretnymi przykładami; Co piąty ma osobiste doświadczenie z udziału w przedsięwzięciu finansowanym z FE lub ubieganiu się o dotację; Najczęściej są przekonani o łatwości uzyskania dofinansowania z FE (18% t2b), połowa	Samoocena wiedzy na najwyższym poziomie porównując do innych; najlepiej zorientowani w podstawowych mechanizmach funkcjonowania FE; Zdecydowani entuzjaści FE – dostrzegają pozytywne zmiany w skali makro i mikro, a także w sferze osobistej; trzech na czterech jest przekonanych o dobrym wykorzystaniu funduszy, połowa wierzy w uczciwość przyznawania środków	Swój poziom wiedzy oceniają raczej nisko – tylko 12% deklaruje ocenę „4” lub wyżej, większość (87%) nie przekracza „3”, a co czwarty twierdzi, że właściwie nic nie wie o FE; Mimo surowej samooceny są przekonani o pozytywnych zmianach będących udziałem FE na poziomie kraju, regionu, otoczenia; Gorzej z percepcją FE w kontekście własnych korzyści – co może wynikać z faktu, że sami nie mają zbyt dużych doświadczeń w ubieganiu się o dotację czy	Ich poziom wiedzy o FE słaby; rzadko zauważają pozytywne zmiany; nie czują się adresatami oddziaływania FE nawet w sposób pośredni; 40% nie potrafi wskazać obszarów wsparcia FE; dla 38% życie Polaków się nie poprawia, połowa nie widzi zmian w najbliższym otoczeniu, 42% twierdzi, że uzyskanie dofinansowania jest za trudne, 31% jest przekonanych o złym wykorzystaniu środków z FE	Niski poziom wiedzy o FE – 65% twierdzi, że „nie wie prawie nic o FE”; bardzo słaba orientacja w podstawowych zagadnieniach: obszarach finansowych z FE, przykładach przedsięwzięć, instytucjach wdrażających, potencjalnych beneficjentach; Nie dostrzegają też pozytywnego wpływu FE na rozwój kraju, regionu, otoczenia. W bardzo wielu kwestiach nie mają zdania – wykorzystanie FE, przyznawanie FE, etc.

Nazwa	EUROPOZYTYWNI (przychylni)	EUROENTUZJAŚCI	EURONIEWNIKLIVI (powierzchni)	EUROSCEPTYCY	EUROLAICY
	wierzy w uczciwość przyznawania dotacji z FE		uczestnictwie w projekcie współfinansowanym z FE; Wielu ma również problem z bardziej podstawowymi kwestiami dotyczącymi działania FE (np. kto i gdzie może się ubiegać o dotację); są bardziej sceptyczni co do uczciwości przyznawania FE i ich prawidłowego wykorzystania		
Udział w projektach finansowych z FE / ubieganie się o dotację – samodzielnie lub przez znajomych	Co piąta osoba może odnotować bezpośredni kontakt z FE	Najbardziej doświadczony segment – 30% brało udział w projektach lub aktywnie ubiegało się o dofinansowanie; 59% zna kogoś, kto skorzystał z FE	Co siódma osoba może pochwalić się osobistym doświadczeniem z FE	Niski poziom własnego doświadczenia z FE – tylko 7%	Brak doświadczeń - nie uczestniczyli w projektach z FE, i w ogóle nie czują się beneficjentem FE nawet w sposób pośredni
Punkty styku z informacją o FE	Najczęstsze punkty styku z informacją o FE to TV + Internet; nie ma zbyt dużego zainteresowania	TV / internet / prasa / urząd miasta i gminy – to najczęstsze punkty styku; gdyby mieli sami szukać info o FE	Główne źródło informacji o FE to TV; ponad połowa nie jest zainteresowana takim informacjami – jeśli już	Z informacją o FE spotkali się przede wszystkim w TV, ale nie przejawiają zainteresowania	Nie interesują się tematyką FE (86%) i nie zamierzają z własnej woli szukać

Nazwa	EUROPOZYTYWNI (przychylni)	EUROENTUZJAŚCI	EURONIEWNIKLIVI (powierzchni)	EUROSCEPTYCY	EUROLAICY
	aktywnym szukaniem informacji, ale jeśli to ma miejsce, to zagląda się do internetu; ponad połowa słyszała o Punktach Informacyjnych i stronie Funduszy, wiarygodność i zrozumiałość przekazu oceniają raczej dobrze, choć rzadko mają kontakt z informacjami o FE	zdecydowanie wybraliby Internet ; najbardziej świadomi istnienia Punktów Informacyjnych i portalu o FE; wiarygodność i zrozumiałość przekazu oceniają raczej wysoko	gdzieś by ich szukali, to w urzędzie lub internecie; 2/3 nie słyszało nigdy o Punktach Informacyjnych, ani stronie internetowej FE; rzadko spotykają się informacjami o FE, ale przekaz oceniają jako raczej wiarygodny i zrozumiały	samodzielnym szukaniem - jeśli już to w Internecie; większość (60%) nie słyszała o Punktach Informacyjnych, ani stronie www FE; z informacjami o FE spotykają się rzadko, ale ich język oceniają jako raczej wiarygodny i zrozumiały	info o FE (72%), Jeśli gdzieś się zetknęli z taką informacją, to w TV
Korzystanie z mediów – ogólnie	Korzystają, ale nie tak powszechnie jak Euro Entuzjaści	Wyraźnie częściej korzystają z różnych mediów – najbardziej aktywni, lubią media elektroniczne	Lubią telewizję i radio; prasę czytają od czasu do czasu, Internet to raczej nie ich bajka	Mniejsza konsumpcja mediów – wszystkich bez wyjątku	Niska konsumpcja mediów ogółem - najbardziej popularna jest tu telewizja; Zero Internetu
Dzienniki	Blisko połowa w ogóle nie czyta, a regularnie (=min. raz w tygodniu) co trzecia osoba; Główny tytuł: Wyborcza , Fakt, Super Express; sporo osób korzysta z mediów elektronicznych	Połowa czyta min. raz w tygodniu, Tytuły: Wyborcza oraz Fakt & Super Express, Dziennik Gazeta Prawna; spora grupa preferuje prasę elektroniczną	Czytają, ale z mniejszą częstotliwością, od czasu do czasu (37% raz w tygodniu - raz w miesiącu) tylko papierową prasę: Fakt, Dzienniki regionalne	Niespecjalnie – połowa nie czyta w ogóle, co czwarty sięga regularnie po gazetę, czasem i elektroniczną Najchętniej: Super Express i Fakt	Większość (60%) nie czyta wcale / regularnie = min. raz w tyg. co piąty; Jeśli sięga to najchętniej po Fakt i Super Express , ale wyłącznie w wersji papierowej

Nazwa	EUROPOZYTYWNI (przychylni)	EUROENTUZJAŚCI	EURONIEWNIKLIVI (powierzchni)	EUROSCEPTYCY	EUROLAICY
Tygodniki/ miesięczniki	Regularnie czyta jeden na czterech; w ogóle nie czyta 40%; poza prasą kobiecą i Teletygodniem wyróżnia się Wprost	50% przynajmniej raz w miesiącu, 1/3 nie czyta wcale; Poza mainstreamem (prasa kobieca) wyraźnie częściej niż pozostali: Newsweek, Angora, Polityka	Czytają od czasu do czasu; króluje prasa kobieca, Teletydzień, Gość Niedzielny	Niespecjalnie – połowa w ogóle, pozostali od czasu do czasu; Wprost, W Sieci, Teletydzień	Większość (60%) nie czyta wcale / regularnie = min. raz w tyg. co piąty; Jeśli tak to prasę kobiecą, Teletydzień i Gościa Niedzielnego
Radio	Mniej heavy userów; Preferowane stacje: RMF FM, Radio Zet, Eska, VOX, RMF Classic	Fani radia – 80% słucha codziennie, główne stacje: RMF FM, Radio Zet, Eska, oraz Trójka, TOK FM	$\frac{3}{4}$ regularnie słucha radia; najchętniej słuchane: Program I PR, Radio Maryja 14%	Najmniejszy odsetek regularnych słuchaczy (60%) – co piąty w ogóle nie słucha; Poza Radiem Zet i RMF FM wyróżnia się VOX FM-12%	70% słucha regularnie radia (codziennie), Ulubione stacje = 36% Radio Maryja i Program I PR – 42%
Telewizja	Regularnie, ale trochę rzadziej niż ogół (87% codziennie); Ulubione: TVN, Polsat	Nie odstają od ogółu (90% ogląda codziennie), Preferowane: TVN i TVN 24 , kanały filmowe i TVN tematyczne	Oddani telewizji (97% ogląda codziennie), ; Króluje telewizja publiczna : TVP1, TVP2, TVP Info, TVP 3 oraz TV Trwam i TV Puls	6% bez żyje bez tv – wyraźnie mniej oglądających telewizję codziennie, $\frac{3}{4}$ TVN i Polsat – nie odbiegają zbyt od średniej	Przyrośnięci do ekranu (97% ogląda codziennie) Ulubione: TVP 1, TVP 2 i TV Trwam
Internet	Większość korzysta codziennie – 70%, Połowa ma konto na Facebooku – fani tego medium	Heavy users – 90% korzysta codziennie; a 60% ma konto w mediach społecznościowych – przeważnie na Facebooku	$\frac{3}{4}$ w ogóle nie korzysta ; z mediów społecznościowych korzysta jedynie 7%	W większości korzystają z Internetu, ale tylko połowa regularnie; co trzeci ma konto w mediach – dominuje Facebook	Off line – nie korzystają w ogóle z Internetu (nie widzą potrzeby / nie potrafią / nie mają dostępu)

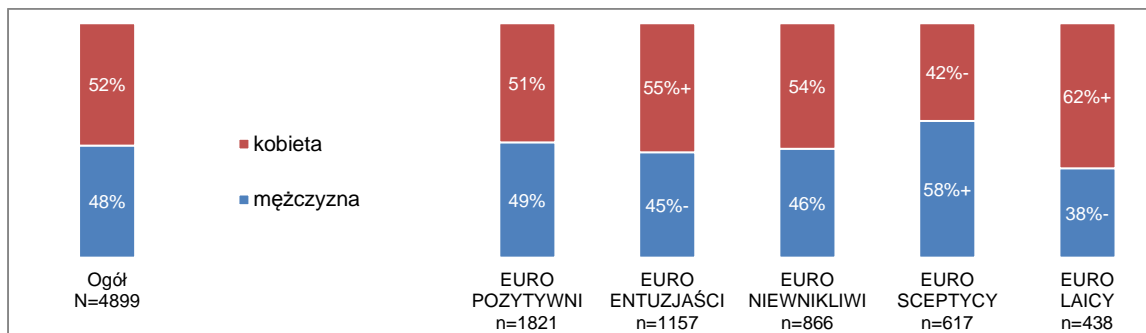
Wykres 159 (M1) Mapa percepcji segmentów (analiza korespondencji)

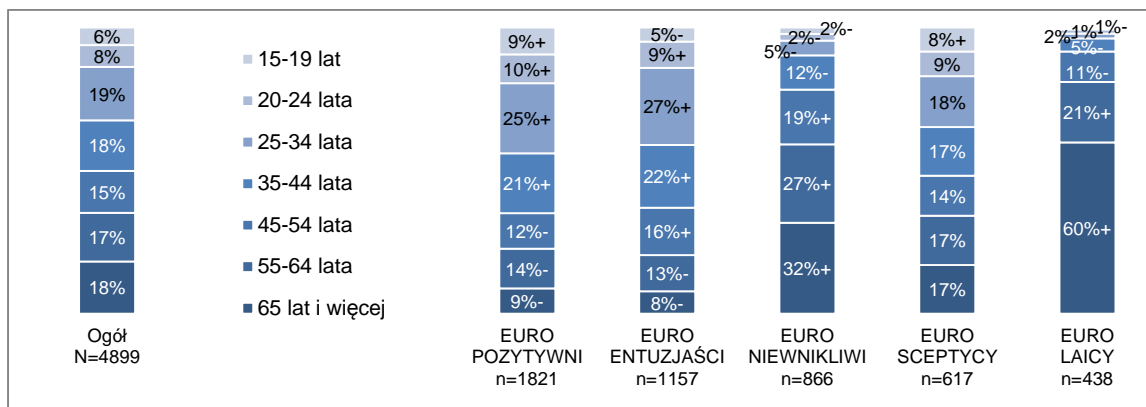
Poniżej prezentacja najważniejszych cech różnicujących wyłonione segmenty.

Wykres 160 (M1) Płeć (charakterystyka segmentów)

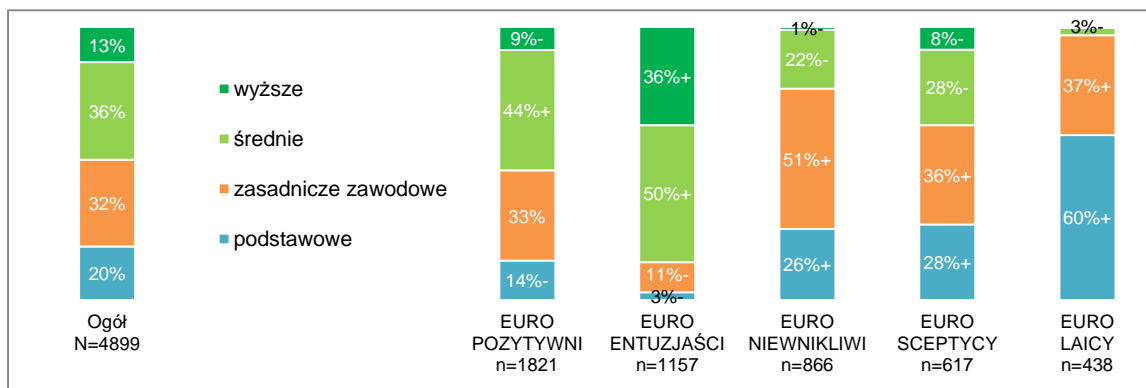
Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja;
Podstawa: Wszyscy respondenci.
+/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla ogółu respondentów.

Wykres 161 (M2) Wiek (charakterystyka segmentów)

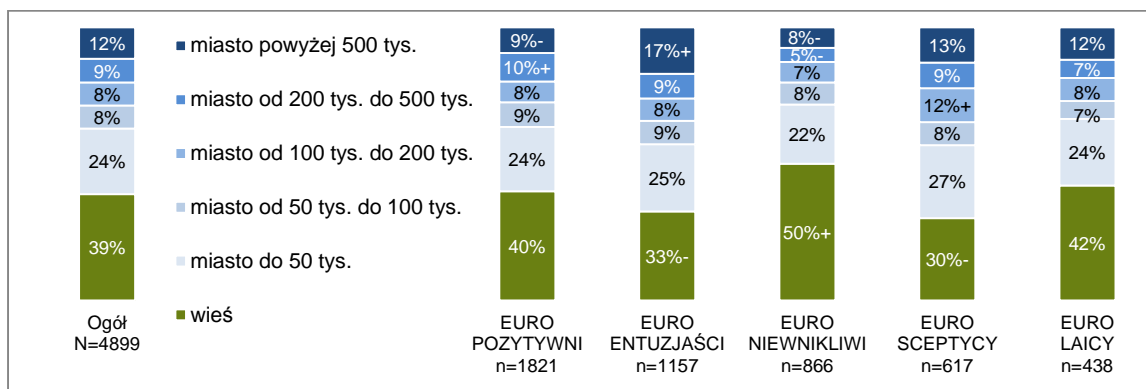
Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja;
Podstawa: Wszyscy respondenci.
+/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla ogółu respondentów.

Wykres 162 (M3) Wykształcenie (charakterystyka segmentów)

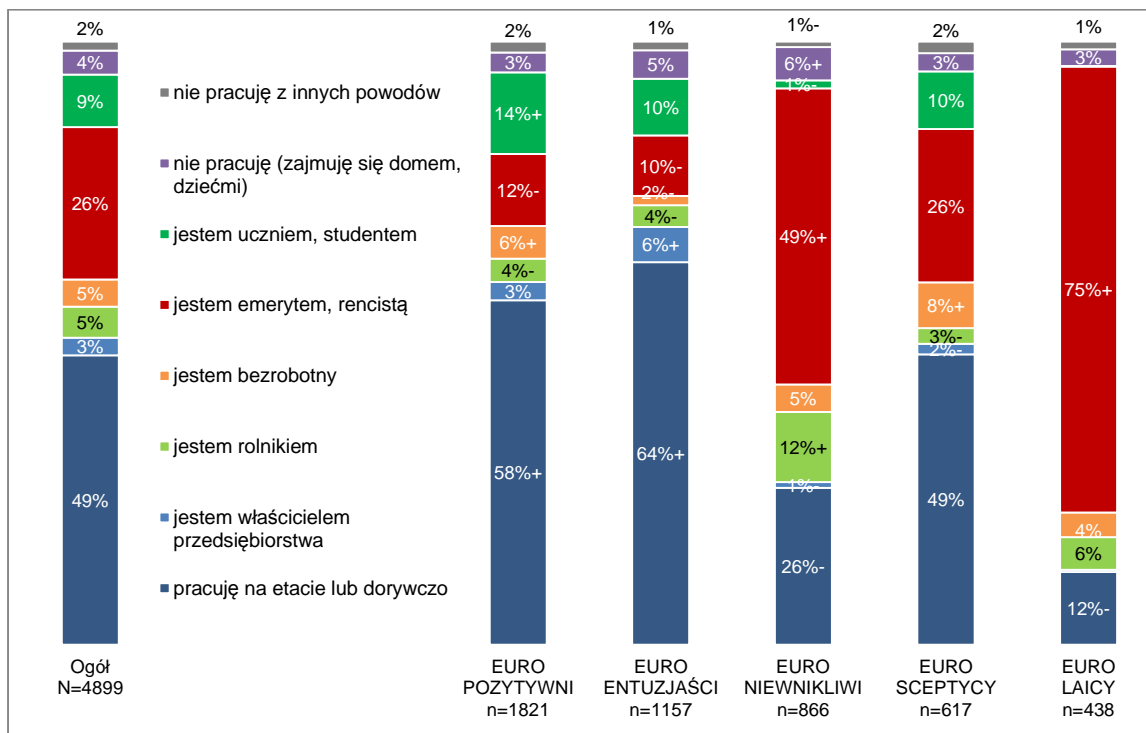
Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja;
Podstawa: Wszyscy respondenci.
+/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla ogółu respondentów.

Wykres 163 (M4) Klasa wielkości miejscowości (charakterystyka segmentów)

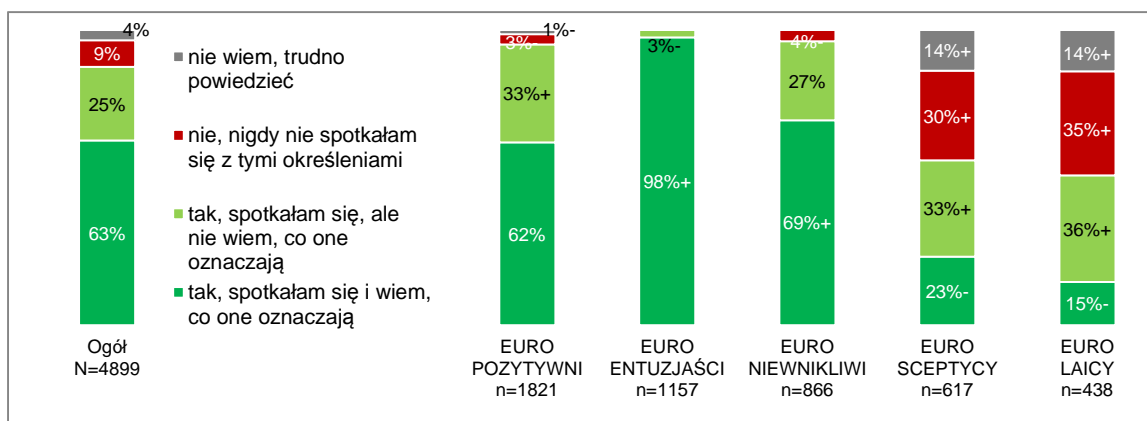
Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja;
 Podstawa: Wszyscy respondenci.
 +/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla ogółu respondentów.

Wykres 164 (M5) Sytuacja zawodowa (charakterystyka segmentów)

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja;
 Podstawa: Wszyscy respondenci.
 +/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla ogółu respondentów.

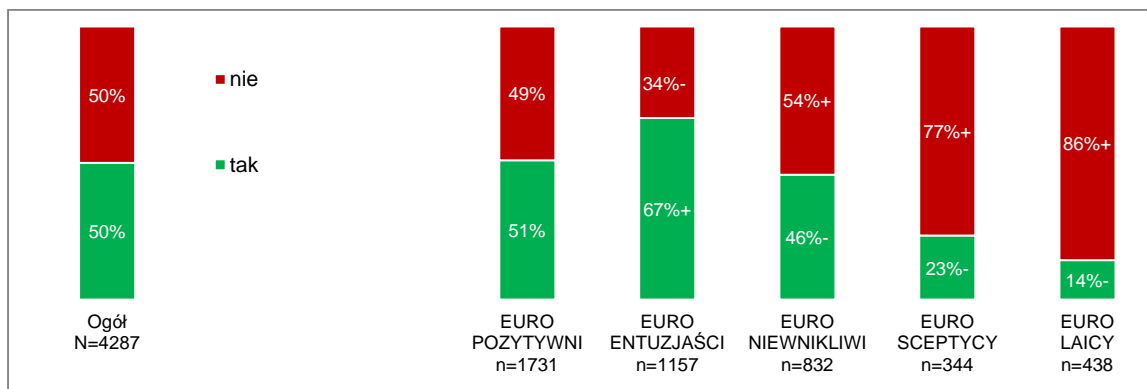
Wykres 165 (P3) Czy spotkał(a) się Pan(i) z określeniami „Fundusze Europejskie” lub „Fundusze Unijne”? (charakterystyka segmentów)

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja;
Podstawa: Wszyscy respondenci.

+/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla ogółu respondentów.

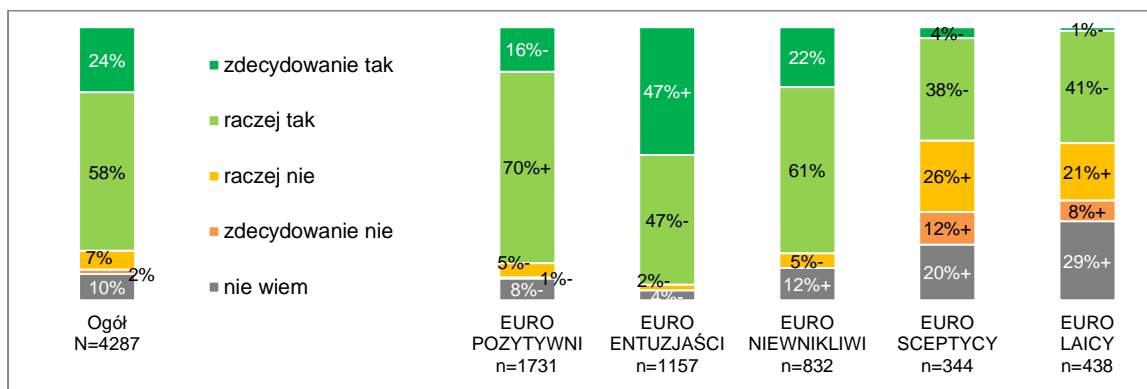
Wykres 166 (P5) czy tematyka Funduszy Europejskich jest dla Pana(i) interesująca? (charakterystyka segmentów)

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja;
Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.

+/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla ogółu respondentów.

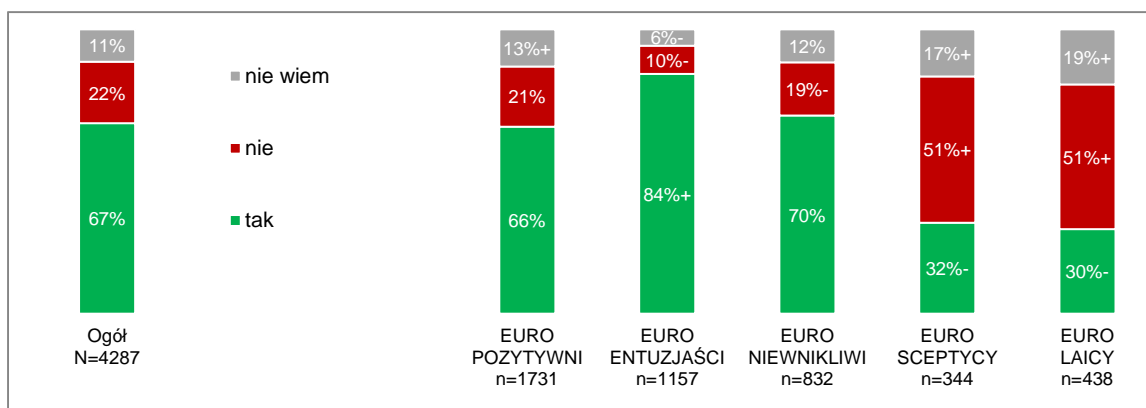
Wykres 167 (P16) Jak Pan(i) sądzi, czy dzięki Funduszom Europejskim jakość życia Polaków poprawia się? (charakterystyka segmentów)

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja;
Podstawa: Znający pojęcie Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy.

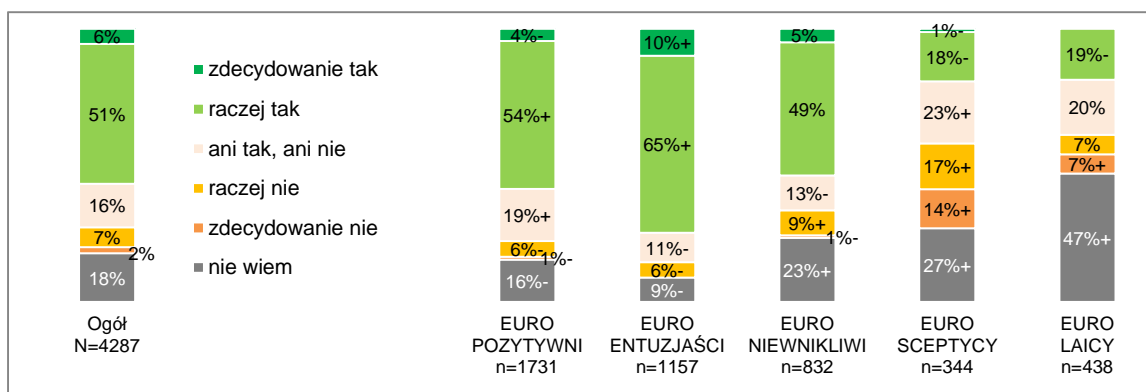
+/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla ogółu respondentów.

Wykres 168 (P17) Czy dostrzega Pan(i) zmiany w swoim najbliższym otoczeniu dzięki wykorzystywaniu Funduszy Europejskich? (charakterystyka segmentów)

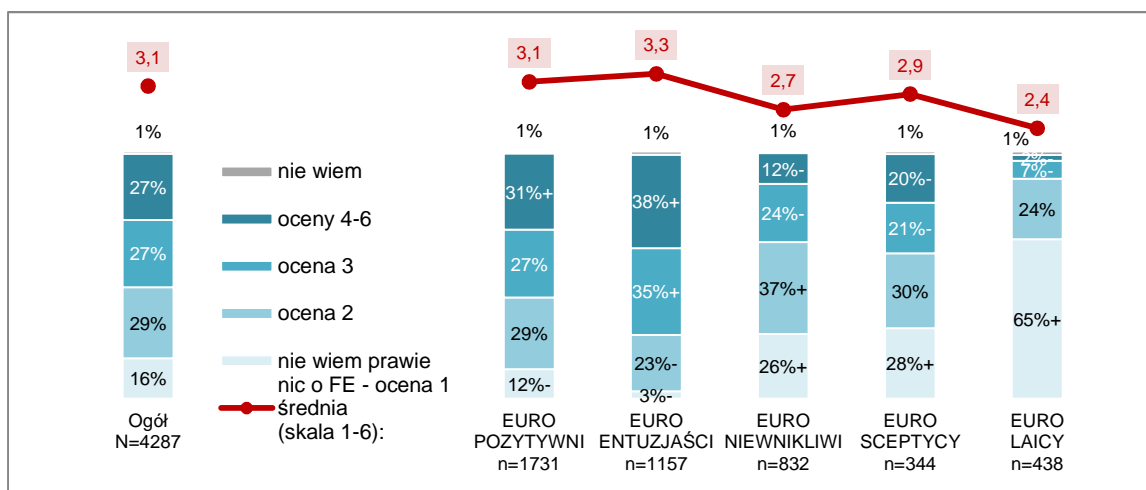
Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja;
 Podstawa: Znający pojęcie FE przynajmniej z nazwy./+/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla ogółu respondentów.

Wykres 169 (P33) Czy generalnie według Pana(i) Fundusze Europejskie są w Polsce dobrze wykorzystywane? (charakterystyka segmentów)

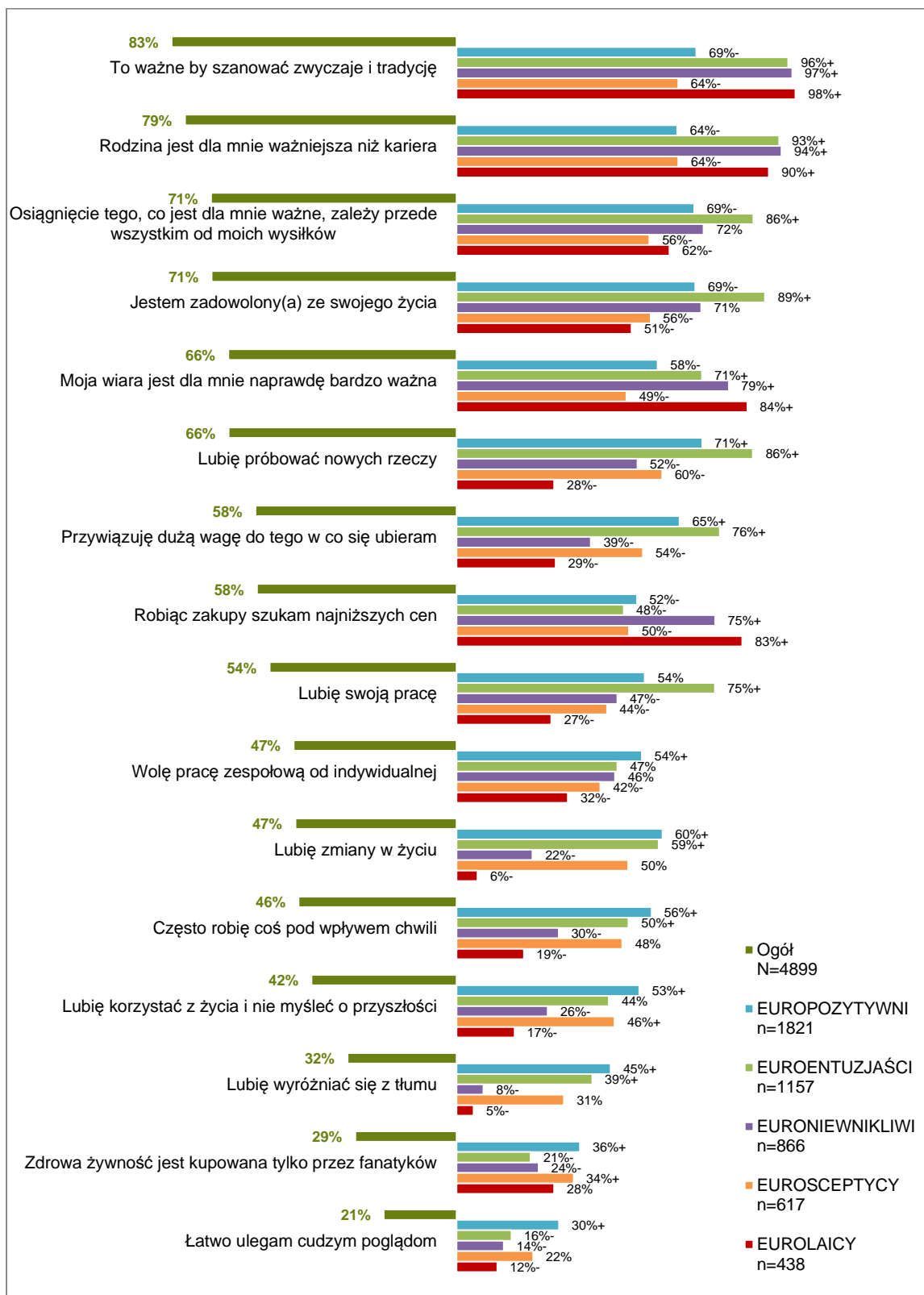
Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja;
 Podstawa: Znający pojęcie FE przynajmniej z nazwy./+/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla ogółu respondentów.

Wykres 170 (P52) Jak by Pan(i) określił(a) swój poziom wiedzy na temat Funduszy Europejskich? (charakterystyka segmentów)

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja;
 Podstawa: Znający pojęcie FE przynajmniej z nazwy./+/- oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla ogółu respondentów.

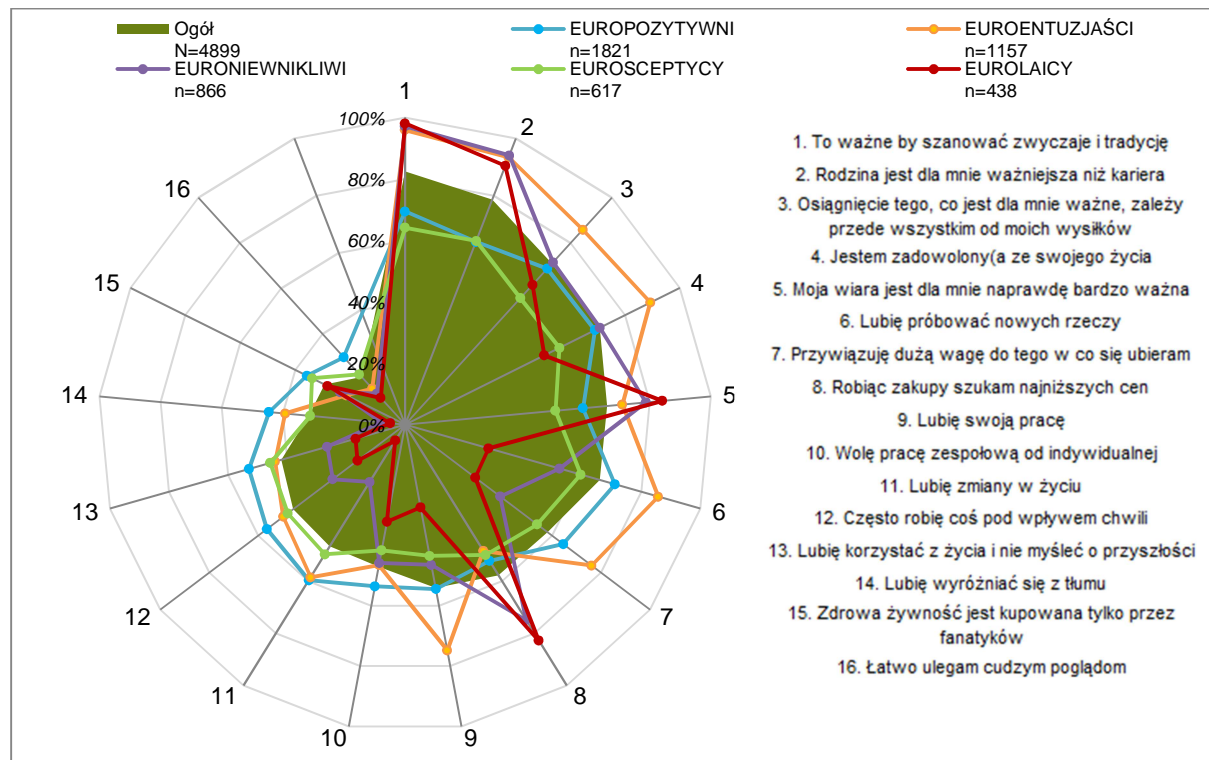
Wykres 171 (P53) Na ile zgadza się Pan(i) z następującymi stwierdzeniami? (charakterystyka segmentów)
 Na wykresie prezentowany jest łączny odsetek odpowiedzi pozytywnych (t2b) „zdecydowanie się zgadzam” i „raczej się zgadzam”.

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja;
 Podstawa: Wszyscy respondenci./ +/ - oznacza różnicę istotną statystycznie porównując do wyników dla ogółu respondentów.

Wykres 172 (P53) Na ile zgadza się Pan(i) z następującymi stwierdzeniami? (charakterystyka segmentów - diagram)

Na wykresie prezentowany jest łączny odsetek odpowiedzi pozytywnych (t2b) „zdecydowanie się zgadzam” i „raczej się zgadzam”.

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski: 2016 r. – N=4899, Millward Brown i Realizacja; Podstawa: Wszyscy respondenci.

7. Podsumowanie i rekomendacje

7.1 Podsumowanie w kontekście postawionych pytań badawczych

Poniżej przedstawiono podsumowanie najważniejszych wyników projektu w kontekście postawionych pytań badawczych.

7.1.1 Jakie jest nastawienie Polaków do członkostwa w Unii Europejskiej? Czy zauważalna jest zmiana tego nastawienia?

Polacy są pozytywnie nastawieni do członkostwa w Unii Europejskiej – trzech na czterech popiera przystąpienie Polski do UE (74%). Odsetek przeciwników wynosi 8%.

Poparcie dla członkostwa w UE nie słabnie. Porównując do wyników z 2014 r. (pre-test i post-test kampanii „10 lat w UE”) poparcie wzrosło o 4 pp., a odsetek przeciwników utrzymuje się na tym samym, poziomie (8-10%).

Pozytywny stosunek do członkostwa Polski w UE dominuje we wszystkich grupach społeczno-demograficznych. Poziom poparcia dla obecności kraju w Unii jest tym większy im wyższe wykształcenie – wyraźnie częściej poparcie wyrażają osoby z wykształceniem średnim (83%) i wyższym (86%). Istotnie więcej zwolenników przynależności Polski do UE jest również wśród osób w wieku 25-34 l. (83%) i 35-44 l. (80%), osób zatrudnionych (80%), prowadzących działalności gospodarczą (90%) oraz jeszcze uczących się (79%).

Poziom akceptacji przynależności do Unii jest wyraźnie niższy wśród słabiej wykształconych – z wykształceniem podstawowym (54%) i zasadniczym zawodowym (70%), osób starszych – 65+ l. (58%), w gorszej sytuacji materialnej – bezrobotnych (66%) i emerytów/rencistów (59%) oraz mieszkańców średniej wielkości miast (100-200 tys.) – (69%).

7.1.2 Jak Polacy postrzegają członkostwo Polski w Unii Europejskiej?

W ocenie społecznej bilans korzyści i strat wynikających z przystąpienia Polski do UE jest **wyraźnie pozytywny**. Obecnie 2/3 Polaków przyznaje, że członkostwo w UE przyniosło więcej korzyści niż strat, przy czym co piąty (20%) jest przekonany, że Polska jako kraj wyraźnie zyskała. Odsetek przekonanych o korzyściach wzrósł znacząco porównując z poprzednimi latami (o 6 pp. vs 2014 r. i o 13 pp. vs 2015 r.). Z perspektywy czasu na uwagę zasługuje szczególnie wzrost w społeczeństwie odsetka osób przekonanych o tym, że wstąpienie do Unii niesie ze sobą istotne korzyści (o 4 pp. vs 2014 r. i o 9 pp. vs 2015 r.).

Rachunek korzyści i strat jest silnie skorelowany z postawą wobec członkostwa Polski w UE. Zwolennicy Unii są wyraźnie przekonani o tym, że Polska zyskuje na przynależności do struktur unijnych (85%). Podczas gdy wśród przeciwników członkostwa jedynie 6% dostrzega pozytywne strony obecności Polski w UE, a 71% jest przekonanych o tym, że kraj na tym traci.

7.1.3 Jaki jest w polskim społeczeństwie poziom wiedzy o Funduszach Europejskich? Czy mieszkańcy Polski interesują się tymi Funduszami? Jakie są najbardziej znane w społeczeństwie obszary wsparcia FE oraz grupy potencjalnych beneficjentów?

Zapytani o to, czym są Fundusze Europejskie Polacy znający to pojęcie przynajmniej z nazwy najczęściej przywołują poprawne skojarzenia z funduszami, środkami finansowymi przekazywanymi z Unii na rozwój kraju (52%) oraz w następnej kolejności, bardziej trafne, z dotacjami, pieniędzmi kierowanymi na bardzo konkretne projekty / inwestycje (17%).

Zainteresowanie tematyką Funduszy Europejskich deklaruje **połowa osób**, które kiedykolwiek zetknęły się z tym pojęciem. Naturalnie większe zainteresowanie przejawiają ci, którzy wiedzą cokolwiek o FE (57%), niż osoby, które znają je jedynie z nazwy (31%). Wykształcenie i aktualna sytuacja zawodowa wyraźnie determinują poziom zainteresowania informacjami o FE – osoby lepiej wykształcone i aktywne zawodowo znacznie częściej deklarują zainteresowanie FE.

Problem w tym, że Polacy nie nastawiają się na aktywne poszukiwanie informacji o FE (nie mają takiej potrzeby, nie mają impetu/zachęty), ale na bierny odbiór komunikatów. Na pytanie o to, gdzie szukaliby informacji o FE ponad 40% odpowiada, że w ogóle nie szukałoby takich informacji (nie ma takiej potrzeby).

W **samoocenie poziomu wiedzy** na temat Funduszy Europejskich wypada mocna trójka (3.1) w szkolnej skali ocen (1-6). Mimo ponad 10-letniej obecności Funduszy Unijnych w Polsce, Polacy nadal nie czują się zbyt pewnie w tej tematyce – jedynie co czwarty ocenia swój stan wiedzy na co najmniej „4” (27%).

Zdecydowana większość (81%) osób, którym znane jest pojęcie Funduszy Europejskich przynajmniej z nazwy **potrafi wymienić średnio 2 przykłady obszarów finansowanych ze środków** unijnych. W opinii Polaków środki z FE przeznaczone są głównie na **infrastrukturę**, w tym najczęściej na infrastrukturę drogową (35%) i edukacyjną (16%). Pozostałe często wymieniane obszary, poza infrastrukturą, to dopłaty dla rolników (25%), dofinansowanie przedsiębiorczości (15%) oraz szkolenia i edukacja (13%).

Poziom wiedzy na temat tego, **kto może się ubiegać** o wsparcie z Funduszy Europejskich **jest dość wysoki** – blisko 90% Polaków, którzy znają pojęcie FE przynajmniej z nazwy jest w stanie wymienić przynajmniej jeden taki przykład (89%, tak samo jak w 2015 i 2014 r.). Najczęściej wskazywaną grupą beneficjentów są firmy/przedsiębiorstwa prywatne i państwowe - 45% (istotny spadek o 6 pp. porównując do 2015 r., ale wzrost o 3 pp. w stosunku do 2014 r.). W następnej kolejności: rolnicy (33% - istotny spadek o 17 pp. porównując do 2015 r. i o 9 pp. w stosunku do 2014 r.), placówki edukacyjne (31% - istotny spadek o 15 pp. porównując do 2015 r., ale wzrost 1 pp. w stosunku do 2014 r.) i władze samorządowe (30% - istotny spadek o 22 pp. i o 4pp. w stosunku do 2014 r.). Spadki odnoszą się głównie do ubiegłorocznego pomiaru (2015), w którym poziomy wskazań były wyraźnie wyższe niż w poprzednich edycjach.

7.1.4 Jaki jest poziom świadomości odnośnie instytucji wdrażających, do których składa się wnioski o dotację?

O ile świadomość tego kto może się ubiegać o dofinansowanie z FE jest dość wysoka i większość potrafi wymienić prawidłowo przynajmniej jeden przykład, o **tylko wiedza na temat instytucji, w których można ubiegać się o dotację w danym województwie jest już słabsza** – co piąty znający Fundusze Europejskie przynajmniej z nazwy nie potrafi przywołać nazwy żadnej instytucji, a najczęściej wymieniane instytucje nie realizują w ogóle takich zadań.

Najczęściej wymieniane, choć błędnie, są urzędy gmin (40%, istotny spadek o 5 pp. porównując do 2015 r.), powiatowe urzędy pracy (26%, istotny spadek o 9 pp.) i Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (20%, istotny spadek o 9 pp.). Pełniący rolę instytucji wdrażającej Wojewódzki Urząd Pracy wymienił co piąty znający pojęcie FE (18%, istotny spadek o 8 pp.), a Urząd Marszałkowski co siódma osoba (14%, istotny spadek o 7 pp.).

To co warto podkreślić i co może mieć związek z prowadzoną kampanią „Zapytaj o FE” to pojawianie się na liście instytucji Punktów Informacyjnych FE – choć błędnie, bo nie są instytucją, do której można składać wnioski, to jednak jedna na dziesięć osób wskazała Punkt Informacyjny (9%). Punkty Informacyjne wyraźnie częściej wskazywały osoby z wykształceniem średnim i wyższym, pracujący oraz mieszkańcy małych miast (do 50 tys.).

7.1.5 Jak Polacy postrzegają rolę Funduszy Europejskich w rozwoju kraju oraz w odniesieniu do swojej jakości życia? Czy uważają, że Fundusze Europejskie przyczyniają się do rozwoju Polski? Czy dostrzegają wpływ Funduszy Europejskich na zmiany w swoim otoczeniu? Czy uważają, że sami osobiście korzystają ze zmian, jakie zachodzą dzięki Funduszom Europejskim?

Polacy są zgodni co do tego, że Fundusze Europejskie odgrywają sprawczą rolę dla rozwoju kraju – uważa tak 86% osób, które znają FE przynajmniej z nazwy. Odsetek ten wzrósł znacząco porównując z poprzednim rokiem (o 7 pp.), a co ważniejsze istotnie wzrosła grupa tych osób, które w sposób zdecydowany zgadzają się z tym stwierdzeniem.

Nadal sztandarowym przykładem oddziaływania Funduszy Europejskich na rozwój Polski są inwestycje w infrastrukturę – drogową, komunalną, sportową, kulturalną, rekreacyjną (wskazuje tak ponad 40% osób przekonanych o pozytywnym wpływie FE) oraz ogólnie inwestycje gospodarcze – postrzegane jako dodatkowy zastrzyk pieniędzy z zewnątrz (z Unii), który przyczynia się do poprawy koniunktury i wzrostu PKB (38%).

W mniejszym stopniu rozwój kojarzony jest z bardziej miękkimi rezultatami (mniej namacalnymi/widocznymi gołym okiem) jak poprawa konkurencyjności gospodarki (17%) poprzez m.in. rozwój firm/tworzenie nowych miejsc pracy w sektorze przedsiębiorstw (10%), unowocześnianie przedsiębiorstw (3%) czy aktywizację zawodową osób, które mają trudności na rynku pracy (2%).

Nie tylko jesteśmy przekonani o pozytywnym wpływie FE na rozwój kraju i regionu. 80% Polaków ma poczucie, że ich życie zmienia się na lepsze w wyniku bezpośredniego lub pośredniego oddziaływania FE. To znacząco więcej niż w poprzednich latach (istotny wzrost o 8 pp. porównując do 2015 r. i 4 pp. w stosunku do 2014 r.). Charakterystyczne jest to, że z perspektywy lat nie tyle rośnie istotnie odsetek przeświadczonych o wpływie FE na poprawę jakości życia codziennego, ale wyraźnie umacnia się odsetek tych, którzy są o tym zdecydowanie przekonani (obecnie 24%, wzrost o 6 pp. vs 2014).

Dwóch na trzech Polaków (67%) deklaruje, iż dostrzega zmiany w swoim najbliższym otoczeniu będące pochodną wykorzystania Funduszy Europejskich, a co piąty (22%) takich zmian nie widzi. Ocena ta nie różni się od oceny z 2015 r. – natomiast jest istotnie niższa niż 2 lata temu – wówczas grono przekonanych o zmianach było większe (o 4 pp.), ale większa była również grupa niedostrzegająca zmian (o 2 pp.).

Pytani o zmiany wynikające z wykorzystania FE w swoim najbliższym otoczeniu Polacy wymieniają przed wszystkim namacalne, trwałe efekty interwencji – inwestycje infrastrukturalne, najczęściej w budowę/ remont dróg czy w infrastrukturę miejską.

Mimo, że większość Polaków jest przekonana, że dzięki FE nasze życie poprawia się, to przeświadczenie o tym, że osobiście korzystamy z efektów FE jest już mniejsze (choć podziela je prawie 2/3 Polaków). To istotnie więcej niż rok czy dwa lata temu (o odpowiednio 2 i 3 pp.), ale w zestawieniu z pytaniem, o możliwości jakie dają FE wydaje się być deklaracją nieco na wyrost. Faktycznie część osób (28%), które deklarują, że osobiście korzystają w sposób bezpośredni lub pośredni z FE nie potrafi zdefiniować na czym te korzyści/korzystanie polega.

7.1.6 Jaka jest znajomość konkretnych przedsięwzięć finansowanych z Funduszy Europejskich?

O ile wiedza na temat obszarów wykorzystania środków z FE jest dość powszechna (81%), o tyle **przywołanie konkretnych inwestycji/przedsięwzięć finansowych ze środków unijnych przysparza problemów** – 42% procent osób znających pojęcie FE przynajmniej z nazwy nie potrafi podać ani jednego takiego przykładu, a blisko połowa (47%) wymienia bardziej ogólne przedsięwzięcia (np. budowa autostrad, dróg, obwodnic, orlików bez odniesienia do konkretnej lokalizacji). Jedynie 12% osób przywołało konkretne przykłady inwestycji.

Najczęściej wymieniane przykłady inwestycji sfinansowanych z FE, bez względu czy przywołano konkretne przedsięwzięcia czy bardziej ogólne, dotyczą infrastruktury drogowej (budowy/remontu dróg, autostrad, obwodnic) – 27% oraz infrastruktury miejskiej (tj. placów zabaw, parków/terenów zielonych, ścieżek rowerowych) – 10%.

Osoby, przywołujące przykład konkretnej inwestycji lub przedsięwzięcia ograniczały się najczęściej do wymienienia tylko jednej propozycji.

7.1.7 Jak oceniana jest możliwość uzyskania dofinansowania z Funduszy Europejskich?

O tym, że uzyskanie dofinansowania z Funduszy Europejskich nie jest wcale trudne przekonanych jest 13% Polaków. To wyraźnie więcej niż w ubiegłych latach (2009-2014), ale nadal powszechna jest opinia, że otrzymanie dotacji to niełatwe wyzwanie. Odsetek przekonanych, że jest to trudne nie przekracza obecnie 30% (wyraźnie mniej niż w 2014 r.), ale dzieje się to kosztem wzrostu odsetka tych, którzy nie potrafią zająć stanowiska w tej sprawie (obecnie ¼, wyraźny wzrost o 3 pp. w stosunku do 2015 r. i o 8 pp. porównując do 2014 r.). Nie zmienia się udział opinii, że otrzymanie dotacji czasem bywa trudne, a czasem łatwe (35%, tyle samo co 2014 i 2012 r.).

Niestety jedyną grupą potencjalnych beneficjentów, w której znacząco częściej otrzymanie dotacji oceniane jest jako trudne są przedsiębiorcy (45% vs 28% ogółem). Należy zwrócić uwagę na zniwelowanie tego przekonania w prowadzonych działaniach komunikacyjnych.

Biurokracja, złożone procedury, konieczność przedłożenia wielu skomplikowanych dokumentów to najczęściej wskazywana bariera utrudniająca pozyskanie dofinansowania ze środków unijnych – wymieniła ją niemal co druga osoba przekonana o tym, że trudno pozyskać dotację z FE. Potencjalni beneficjenci obawiają się również, że wymagania formalne, które należy spełnić są bardzo wygórowane i trudno byłoby się z nimi zmierzyć (22%).

7.1.8 Jaka część Polaków planuje ubieganie się o wsparcie w ramach Funduszy Europejskich? Dlaczego niektórzy rezygnują z ubiegania się o takie wsparcie? Jaka część Polaków ma już doświadczenia w ubieganiu się o dofinansowanie w ramach Funduszy Unijnych?

O wsparcie w ramach Funduszy Europejskich ubiegało się dotąd 10% Polaków znających pojęcie FE przynajmniej z nazwy, a uczestnictwo w projektach finansowanych z FE potwierdziło 16%.

Co do planów to blisko **2/3 Polaków** mających świadomość istnienia FE **nie zamierza ubiegać się o wsparcie** ze środków unijnych, a co czwarty nie jest w stanie złożyć żadnej deklaracji (wyraźny wzrost odsetka odpowiedzi „nie wiem” zarówno porównując do ostatniego pomiaru +6 pp., jaki i tego sprzed dwóch lat +17 pp.). **Zainteresowany wsparciem unijnym jest co dziesiąty Polak** (9%, wyraźny spadek porównując do dwóch ostatnich pomiarów – o 12 pp. w por. 2015 r. i o 7 pp. w por. 2014 r.). niższe zainteresowanie może wynikać z faktu, że część osób nie ma na myśli samodzielnego aplikowania o środki, a korzystanie ze wsparcia oferowanego w ramach różnych projektów/przedsięwzięć (np. szkoleniowych, staży, etc.).

Zdeklarowanymi zwolennikami ubiegania się o wsparcie w ramach FE są ludzie młodzi – 20-24 l. (14%), z wyższym wykształceniem (13%), właściciele przedsiębiorstw i prowadzący działalność gospodarczą (24%), rolnicy (37%) uczniowie/studenci (13%) i mieszkańcy wsi (13%). Biorąc pod uwagę miejsce zamieszkania, ci ostatni stanowią ponad połowę (55%) w strukturze osób, które deklarują ubieganie się o dofinansowanie z Unii.

Najczęstszym uzasadnieniem braku zainteresowania ubieganiem się o wsparcie w ramach FE jest **brak potrzeby** (37%). Wśród wyróżniających się powodów należy jeszcze wymienić fakt, że osoba jest przekonana, że **nie jest uprawniona/nie spełnia wymogów** – 18%. Co dziesiąty przyznaje, że nie ma pomysłu na dotację, a 6% podkreśla brak wiary we własne możliwości. Uwagę zwraca również spora grupa (20%) tych, którzy nie potrafią wyjaśnić powodów swojej decyzji.

Brak wysiłków na rzecz uzyskania wsparcia może być powodowany również postrzeganiem Funduszy Europejskich jako czegoś nadal odległego, niedostępnego dla zwykłego człowieka. Polacy mają dystans do ubiegania się o Fundusze Unijne i przekonanie, że otrzymanie wsparcia z FE jest skomplikowane (74%), bez wsparcia wyspecjalizowanych firm trudno dać sobie radę (58%), że są bardziej uprzywilejowane grupy (30%) – przedsiębiorcy, samorządy, instytucje publiczne; zwykły człowiek nie ma szans na pieniądze unijne (42%) i aby uzyskać dofinansowanie trzeba mieć znajomości (48%).

7.1.9 Jaka jest znajomość nazwy i logotypu Funduszy Europejskich? Skąd Polacy znają tę nazwę i logotyp?

Znajomość nazwy „Fundusze Europejskie/Fundusze Unijne” jest powszechna (88%) i nie zmienia się znacząco w czasie (90% w 2014 r. i 89% w 2012 r.). 63% osób deklaruje, że wiem czym są FE, a kolejne 25% zna FE, ale tylko ze słyszenia – relacja świadomych pojęcia FE do nieświadomych wynosi zatem 70:30.

Znajomość ogólna nazwy FE jest również pochodną stosunku do członkostwa Polski w UE. Znajomość pojęcia FE przynajmniej z nazwy deklaruje 95% zwolenników obecności Polski w Unii (a 73% wie czym są FE) i tylko 61% przeciwników (w tym tylko połowa orientuje się co się kryje za tym pojęciem).

Znak Funduszy Europejskich rozpoznało niespełna **60% osób znających pojęcie FE** przynajmniej z nazwy - to mniej niż w 2015 r. (spadek o 9 pp.). Istotnie częściej znak FE kojarzyły osoby, które wiedzą czym są Fundusze Unijne (63%). Wśród osób, które znają FE jedynie z nazwy odsetek osób, które przyznały, że zetknęły się z tym znakiem był wyraźnie niższy (41%).

Główne źródło kontaktu ze znakiem FE stanowiły **telewizja i tablice informacyjne umieszczane przy inwestycjach unijnych** (po 30% wskazań). Inaczej niż przed rokiem gdzie wyraźnie dominowała telewizja (65%), w obecnym pomiarze wskazywano ją o połowę rzadziej. Natomiast pojawiła się kategoria, która nie była wyróżniona poprzednio – **tablice informacyjne** umieszczane przy inwestycjach unijnych, w miejscu realizacji projektów finansowanych z FE. Ogólnie respondenci wymieniali mniej punktów styku z graficznym symbolem Funduszy Europejskich niż przed rokiem, na co wyraźnie wskazują różnice w odsetkach wskazań na poszczególne źródła informacji.

7.1.10 Jakie są potrzeby informacyjne Polaków na temat Funduszy Europejskich?

Jakie informacje o FE najbardziej interesują Polaków? Osoby, które słyszały o Funduszach Unijnych i są zainteresowane tą tematyką w pierwszej kolejności chciałaby się dowiedzieć na co przeznaczane są środki z FE, jakie przedsięwzięcia są realizowane z FE i czy te środki

są wykorzystane zgodnie z interesem społecznym, czyli dobrze (21%). W drugiej kolejności interesujące jest kto, na jaki cel i w jaki sposób może ubiegać się o dofinansowanie z Funduszy Unijnych (15% i 6%), czyli perspektywa ogólna. Następnie pojawia się perspektywa szczegółowa – dotacji skierowanej na konkretne obszary tj. dotacji na rozwój przedsiębiorczości (7%), dotacji na remont i budowę infrastruktury drogowej, miejskiej (6%), dotacji dla rolników (5%) czy dotacji na oświatę (4%). Oczekiwania co do informacji są bardzo zróżnicowane, przy czym co szósta osoba nie potrafi sprecyzować co jest dla niej interesujące.

Analiza odpowiedzi na pytania dotyczące znajomości obszarów/celów wykorzystania FE; przedsięwzięć współfinansowanych z FE; instytucji, do których można złożyć wniosek o dofinansowanie; tego kto może ubiegać się o fundusze wskazuje, że jest niemała grupa osób, które mają problemy z podaniem przykładów lub poprawnych skojarzeń. Uświadamianie tych podstawowych zagadnień – efektów wykorzystania FE i podstawowych mechanizmów działania, ugruntowanie tej wiedzy na pewno jest potrzebne.

Polacy nadal postrzegają FE jako coś odległego, dostępnego dla wybranych, niedostępnego dla zwykłych ludzi. Mają również problem w postawieniu siebie w pozycji beneficjenta, choćby pośredniego nie wspominając o ostatecznym, efektów wykorzystania FE. Trudnej dostrzec obecność FE z perspektywy mikro – najbliższego otoczenia i osobistej. Dlatego przybliżanie efektów pomocy środków unijnych z perspektywy zwykłego człowieka jest nadal szczególnie pożądane.

Kolejny obszar potrzeb informacyjnych to ten związany z ubieganiem się o dofinansowanie. Niski odsetek osób planujących ubiegać się o dofinansowanie (9%) może wynikać, poza zwykłym brakiem potrzeby lub brakiem pomysłu na dotację, z jednej strony z nieświadomości (kto i na co może ubiegać się o środki), a z drugiej postrzegania tego procesu jako skomplikowanego, trudnego, wymagającego zaangażowania wyspecjalizowanych firm doradczych, w którym liczą się znajomości i łatwiej mają uprzywilejowane grupy (przedsiębiorcy, samorządy, instytucje publiczne). Potrzebne byłoby „odczarowanie” tych przekonań, często stereotypów oraz szeroka informacja o tym do kogo i na jakie cele zarezerwowane są środki z FE, kto może się o nie ubiegać.

7.1.11 Z jakich źródeł Polacy czerpią informacje o Funduszach Europejskich? Które informacje są dla nich interesujące?

Głównym źródłem informacji o Funduszach Europejskich jest telewizja (55%), ale na drugim miejscu jest Internet (20%), który wyraźnie wyprzedza prasę (11%) i inne media ogólnodostępne (np. radio). Internet powoli, ale systematycznie, odbiera użytkowników bardziej tradycyjnym mediom – radiu, prasie drukowanej, ale też i telewizji (tej klasycznie pojmowanej).

W kontekście kontaktu z informacjami o FE telewizja wyraźnie częściej jest wskazywana przez osoby starsze – powyżej 65 r.ż. (59%), słabiej wykształcone – z wykształceniem zasadniczym zawodowym (59%), nieaktywnych zawodowo - emerytów/rencistów (61%) oraz

osoby niepracujące, zajmujące się domem (62%), a także mieszkańców małych – do 50 tys. (60%) i trochę większych miast – 50-100 tys. (60%).

Natomiast internet jako źródło kontaktu z informacją o FE jest istotnie bardziej powszechny wśród mężczyzn (22%), osób młodych – 20-24 l. (28%), 25-34 l. (29%), z wykształceniem średnim (25%) i wyższym (34%), pracujących (26%), właścicieli firm (33%) oraz uczniów i studentów (30%), a także mieszkańców największych miast - 500 tys. (33%).

Najbardziej interesujące obszary tematyczne związane z FE zostały wymienione w pkt 7.1.10.

7.1.12 Jakie informacje o Funduszach Europejskich i skąd chcieliby czerpać?

Największe zainteresowanie w kontekście poszukiwania informacji o Funduszach Europejskich dotyczy tego w jaki sposób można ubiegać się o dofinansowanie z FE – kto, jak, gdzie (22%) i na co dokładnie przekazywane są środki z FE, na jakie cele (22%). Zwraca uwagę fakt, że potencjalnie zainteresowani FE mają trudność w sformułowaniu tematyki, która była dla nich ciekawa – co trzeci nie potrafi powiedzieć jakich informacji by poszukiwał.

Może to świadczyć o dość niskim poziomie zainteresowania i zaangażowania – nasza wiedza opiera się na bardzo ogólnych podstawach i brakuje impulsu do jej pogłębienia.

Internet jest wiodącym kanałem komunikacji w sytuacji kiedy potrzebujemy znaleźć informacje na temat Funduszy Europejskich. Jeśli aktywnie poszukujemy informacji, i to konkretnych informacji, to siłą rzeczy nie liczymy na telewizję (3%) czy prasę (2%), ale wybieramy źródła, gdzie możemy zaadresować swoje pytania licząc na szybką odpowiedź. Dlatego poza internetem wskazywany jest kontakt bezpośredni (face-to-face) z urzędem gminy/miasta/starostwem, choć instytucje te nie mają w swoich kompetencjach informowania o FE. Dedykowane temu zadaniu Punkty Informacyjne spontanicznie wskazało tylko 2% osób (choć wspomagana znajomość PIFE wynosi 49%).

7.1.13 Jak oceniają obecne możliwości pozyskania informacji o Funduszach Europejskich?

Nie pytamy wprost o łatwość/trudność dostępu do informacji o FE, zwłaszcza, że większość osób nie poszukuje aktywnie takich informacji. Ponad 40% deklaruje, że w ogóle nie będzie poszukiwać informacji o FE motywując to głównie brakiem potrzeby.

7.1.14 Z jakich mediów (prasy, kanałów telewizyjnych, programów radiowych i portali internetowych) korzystają Polacy najczęściej?

PRASA. Poziom czytelnictwa **prasy codziennej** powoli, ale systematycznie spada. Co najmniej **raz w tygodniu** dzienniki lub gazetę codzienną czyta **36% Polaków**, podczas gdy w dwa lata temu (2014 r.) było to 39%, a w 2010 r. po gazetę raz w tygodniu sięgał blisko co drugi pełnoletni Polak (47%). Obecnie do **codziennej lektury przyznaje się co ósmy Polak**

(12%) i aż co czwarty mieszkaniec pięciu największych miast Polski (Warszawy, Poznań, Wrocławia, Łodzi i Krakowa).

Wciąż czytana jest przede wszystkim **w papierowej wersji**, choć Polacy coraz chętniej sięgają po jej elektroniczne wydania.

Najczęściej czytane tytuły ogólnopolskie to: Fakt” (42%), „Gazeta Wyborcza” (39%) oraz „Super Express” (20%).

Polacy sięgają również po **codzienną prasę regionalną i lokalną**, której czytelnictwo w regionach przewyższa czasami dzienniki ogólnopolskie (np. „Gazeta Wroclawska”, „Gazeta Pomorska”, „Gazeta Lubuska”, „Dziennik Bałtycki”).

Spadek czytelnictwa odnotowuje również **prasa regionalna**. Porównując do 2014 r. wyraźnie mniej osób deklaruje sięganie regularnie (min. **raz w tygodniu**) po prasę z regionu – **27%** vs 34%. Znacznie większy odsetek nie czyta takiej prasy wcale (48% vs 40% w 2014 r.)

Słabnące zainteresowanie obserwujemy również czytelnictwem **gazet lokalnych**, wydawanych w powiatach, gminach, miastach czy dzielnicach – obecnie **25%** czyta regularnie **przynajmniej raz w tygodniu**, to o 6 pp. mniej niż w 2014 r.

Poziom czytelnictwa **tygodników, dwutygodników oraz miesięczników** wzrósł porównując do poziomu sprzed dwóch lat i wcześniejszych. Obecnie po tego typu magazyny sięga przynajmniej raz w miesiącu czterech na dziesięciu Polaków (**42%**, wzrost o 5pp. porównując do 2014 r. i o 14pp. w stosunku do 2012 r.).

Najczęściej czytane tytuły tygodników i miesięczników to popularne pozycje prasy kobiecej i rozrywkowej tj. Gala, Viva, itp. (34%) oraz Teletydzień (25%). Następne w kolejności są mainstreamowe tygodniki opiniotwórcze: Newsweek (16%), Angora (15%), Wprost (15%), Polityka (12%) oraz tygodniki i miesięczniki regionalne (14%).

RADIO. Słuchalność radia wynosi **82% (słucha przynajmniej raz w tygodniu)** i wzrosła istotnie o 4 pp. porównując do 2014 r. Obecnie **70% Polaków** to regularni słuchacze radia – słuchają **codziennie**.

Najczęściej słuchane stacje radiowe to rozgłośnie komercyjne: RMF FM (49%) i Radio Zet (41%), a w dalszej kolejności radio Program I Polskiego Radia (19%) i Eska (17%).

TELEWIZJA. Niezmiennie telewizję ogląda prawie każdy Polak – **96%** deklaruje oglądanie telewizji **przynajmniej raz w tygodniu**, a **90%** - **codziennie**. Odsetek ten utrzymuje na tym samym poziomie od kilku lat.

Najczęściej oglądane kanały telewizyjne to komercyjne: TVN (79%) i Polsat (78%) oraz publiczne: TVP 1 (71%) i TVP 2 (69%).

Dużym zainteresowaniem Polaków cieszą się również stacje o charakterze informacyjnym (TVN 24 oraz TVP INFO), które ogląda obecnie co czwarty regularny użytkownik telewizji.

INTERNET. Dwóch na trzech Polaków w wieku 15+ korzysta z internetu **przynajmniej raz w tygodniu**, ale nadal co trzeci nie korzysta wcale. Dla ponad połowy z nas kontakt z internetem jest **codziennie (54%)**.

Najczęściej odwiedzane strony internetowe to: google.pl (odwiedzana przez 73% regularnych użytkowników internetu), facebook.com (63%) i youtube.pl (54%).

Dużą popularnością cieszą się również platformy handlowe/serwisy ogłoszeniowe: allegro.pl (45%) i olx.pl (17%), jak również portale informacyjne tj. onet.pl, wp.pl czy interia.pl (odpowiednio 50%, 45% i 24%).

7.1.15 Czy Polacy korzystają z serwisów społecznościowych? Jeśli tak, to, z jakich korzystają najczęściej?

Rośnie liczba osób korzystających z mediów społecznościowych. Obecnie posiadanie konta w serwisie społecznościowym deklaruje **39% Polaków**. To 5 pp. więcej w stosunku do deklaracji sprzed dwóch lat (2014 r.), ale o 3 pp. mniej niż w 2015 r.

Znacząco częściej aktywnie z serwisów społecznościowych korzystają uczniowie i studenci (89% ma konto), osoby młode w wieku: 15-19 l. (77%), 20-24 l. (78%), 25-34 l. (71%) i w średnim wieku: 35-44 l. (45%), z wykształceniem średnim (50%) i wyższym (62%) pracujący (48%), ale również niepracujący zawodowo (50%), mieszkańcy największych miast – 500 tys.+ (46%) oraz osoby zaliczane do grupy NEET (73%).

Nieobecne w mediach społecznościowych są osoby starsze (65+) oraz emeryci/renciści. Wyraźnie rzadziej konto w serwisie społecznościowym mają osoby w wieku 45-64 l., słabiej wykształcone, rolnicy oraz mieszkańcy wsi.

Facebook jest niekwestionowanym liderem wśród użytkowników mediów społecznościowych. Konto na Facebooku ma **95%** użytkowników serwisów społecznościowych. Następne w kolejności serwisy - Nasza Klasa (15%) i YouTube (12%) – wymieniane są już wielokrotnie rzadziej.

Trzech na czterech posiadających konto społecznościowe **korzysta z niego codziennie**. Częstotliwość korzystania spada wraz z wiekiem.

7.1.16 Czy świadomość, znajomość, wiedza i zainteresowanie Funduszami Europejskimi oraz ich postrzeganie zróżnicowane są w zależności od płci, wieku, wykształcenia, miejsca zamieszkania, sytuacji zawodowej?

Cechy społeczno-demograficzne mają wpływ na zróżnicowanie świadomości, znajomości, wiedzy i zainteresowania Funduszami Europejskimi oraz ich postrzeganie. W najmniejszym stopniu opinii i stan wiedzy różnicuje płeć.

Wyraźnie lepiej wyedukowane i świadome Funduszy Europejskich są osoby:

- z średnim i wyższym wykształceniem,
- pracujący (aktywni zawodowo),
- prowadzący własną działalność gospodarczą / przedsiębiorcy (aktywni zawodowo),
- uczniowie i studenci,

- młodzi (20-24l.), (25-34l.) i w średnim wieku (35-44l.),
- mieszkańcy dużych miast, choć częściej tych największych (500 tys. mieszkańców i powyżej), niż dużych (200-499 tys. mieszkańców).

Na przeciwnym biegunie są:

- osoby starsze po 55 r.ż.,
- słabiej wykształceni – wykształcenie podstawowe i zasadnicze zawodowe,
- emeryci i renciści,
- bezrobotni,
- niepracujący,
- mieszkańcy małych (do 50 tys.) i tych z przedziału 100-200 tys.

Pomiędzy tymi dwoma spolaryzowanymi grupami są osoby, które mają wiedzę i świadomość, ale w pewnych aspektach wypadają podobnie słabo jak grupa druga:

- najmłodszy (15-19l.),
- osoby w wieku 45-54 l.,
- kobiety,
- rolnicy,
- mieszkańcy wsi.

7.1.17 Czy świadomość, znajomość, wiedza i zainteresowanie Funduszami Europejskimi oraz ich wizerunek zmieniły się w porównaniu z latami 2006-2015?

Porównując do ubiegłych lat zauważalny jest wzrost nie tyle świadomości istnienia FE, co pozytywnego nastawienia do FE i efektów ich wykorzystania. Wzrósł odsetek zdecydowanie przekonanych o roli FE w rozwoju Polski i tych mających poczucie, że życie Polaków zmienia się na lepsze dzięki oddziaływaniu FE, a oni osobiście korzystają z EF lub zmian jakie dzięki nim zachodzą.

Poziom wiedzy w niektórych aspektach również jest większy np. obszary wykorzystania FE w kraju i regionach czy świadomość istnienia specjalnych środków FE dedykowanych dla konkretnego regionu.

7.1.18 Jakim poziomem poinformowania charakteryzują się poszczególne grupy potencjalnych odbiorców (rozumiane jako segmenty względnie jednorodne pod względem cech socjodemograficznych oraz przekonań i postaw)? Jakie grupy potencjalnych odbiorców charakteryzują się największym stopniem poinformowania w zakresie Funduszy Europejskich, a jakie najmniejszym?

Wyróżniono 5 grup – segmentów z uwagi na postawę wobec Unii Europejskiej i stosunek do Funduszy Unijnych oraz cechy demograficzne, postawy i wyznawane wartości.

Segment 1: Europozytywni. To najmłodszy segment - co piąty jeszcze uczy się lub studiuje, większość pracuje, ale są i młodzi bez pracy. Mieszkają zarówno w większych miastach, jak i na prowincji.

Stopień poinformowania i zainteresowania tematyka FE: Słyszeli o FE, co trzeci nie wie jednak, co kryje się za tą nazwą. Stosunkowa pozytywna samoocena – 1/3 ocenia swoją wiedzę o FE przynajmniej na „4”. Są przekonani, że FE przyczyniają się do rozwoju kraju, regionu czy ich własnego życia, ale często nie potrafią poprzeć tego przekonania konkretnymi przykładami. Co piąty ma osobiste doświadczenie z udziału w przedsięwzięciu finansowanym z FE lub ubieganiu się o dotację. Najczęściej są przekonani o łatwości uzyskania dofinansowania z FE (18% t2b), a połowa wierzy w uczciwość przyznawania dotacji z FE.

Segment 2: Euroentuzjaści. To dobrze wykształceni, pracujący, z większych miast, zwolennicy UE. Są zorientowani na tematykę FE, bezsprzecznie widzą i doceniają wpływ FE, wykazują się większą wiedzą niż pozostali.

Stopień poinformowania i zainteresowania tematyka FE: Samoocena wiedzy na najwyższym poziomie porównując do innych. Są najlepiej zorientowani w podstawowych mechanizmach funkcjonowania FE. Są również zdecydowanymi entuzjastami FE – dostrzegają pozytywne zmiany w skali makro i mikro, a także w sferze osobistej. Trzech na czterech jest przekonanych o dobrym wykorzystaniu środków unijnych, a połowa wierzy w uczciwość przyznawania środków.

Segment 3: Euroniewnikliwi. Ludzie dojrzaali, 80% po 45 r. ż, w większości już nieaktywni zawodowo (na emeryturze lub zajmujący się domem), mieszkańcy wsi i małych miast – wyraźna reprezentacja rolników. Są słabiej wykształceni (80%) (poniżej wykształcenia średniego, połowa z zasadniczym zawodowym).

Stopień poinformowania i zainteresowania tematyka FE: Swój poziom wiedzy oceniają raczej nisko – tylko 12% deklaruje ocenę „4” lub wyżej, większość (87%) nie przekracza „3”, a co czwarty twierdzi, że właściwie nic nie wie o FE. Mimo surowej samooceny są przekonani o pozytywnych zmianach będących udziałem FE na poziomie kraju, regionu, otoczenia. Gorzej z percepcją FE w kontekście własnych korzyści – co może wynikać z faktu, że sami nie mają zbyt dużych doświadczeń w ubieganiu się o dotację czy uczestnictwie w projektach współfinansowanym z FE. Wielu ma również problem z bardziej podstawowymi kwestiami dotyczącymi funkcjonowania FE (np. kto i gdzie może się ubiegać o dotację). Są bardziej sceptyczni co do uczciwości przyznawania FE i ich prawidłowego wykorzystania.

Segment 4: Eurosceptycy. Segment bardziej męski (60%) i miejski, pełen przekrój wiekowy, mniej przedsiębiorczy, słabiej wykształceni – 2/3 z wykształceniem niższym niż średnie. Wyraźnie wyższy odsetek bezrobotnych (8%).

Stopień poinformowania i zainteresowania tematyka FE: Charakteryzują się słabym poziomem wiedzy o FE. Rzadko zauważają pozytywne zmiany wynikające z wykorzystania FE, nie czują się adresatami oddziaływania FE nawet w sposób pośredni. 40% osób nie potrafi wskazać obszarów wsparcia FE. Według 38% życie Polaków się nie poprawia, a połowa nie widzi zmian w najbliższym otoczeniu. 42% twierdzi, że uzyskanie dofinansowania jest za trudne, a 31% jest przekonanych o złym wykorzystaniu środków z FE.

Segment 5: Eurołaicy. Najstarszy segment zdominowany przez emerytów (3/4), a przez to najbardziej kobiety (przewaga kobiet) i słabo wykształcony - 97% z wykształceniem co najwyżej zasadniczym zawodnym.

Stopień poinformowania i zainteresowania tematyką FE: Charakteryzują się niskim poziomem wiedzy o FE – 65% twierdzi, że „nie wie prawie nic o FE”. Mają bardzo słabą orientację w podstawowych zagadnieniach: obszarach finansowych z FE, przykładach przedsięwzięć, instytucjach wdrażających, potencjalnych beneficjentach. Nie dostrzegają też pozytywnego wpływu FE na rozwój kraju, regionu, otoczenia. Nie odczuwają korzyści związanych z FE. W bardzo wielu kwestiach nie mają zdania np. ocena wykorzystania FE, uczciwość przyznawania FE, etc.

7.1.19 W jakim zakresie grupy potencjalnych odbiorców są niedoinformowane lub niedostatecznie poinformowane (identyfikacja luk informacyjnych)?

Segment 1: Europozytywni. Mimo pozytywnego nastawienia część przedstawicieli tego segmentu ma bardzo podstawową wiedzę o FE, a wręcz zna je głównie z nazwy. Poza działaniami mającymi na celu podniesienie ogólnie wiedzy na temat FE, potrzebne jest informowanie o oddziaływaniu FE z perspektywy indywidualnej, popartej ilustracją konkretnych przykładów wziętych z życia (prawdziwych historii). Główny kanał dotarcia to internet i media społecznościowe.

Segment 2: Euroentuzjaści. To najlepiej poinformowany segment – dużo wie, jest pozytywnie nastawiony i otwarty na informacje. Można starać się wykorzystać to nastawienie aby zachęcić do większej aktywności związanej ze składaniem wniosków o finansowanie. Główny kanał dotarcia to internet.

Segment 3: Euroniewnikliwi. To segment, który wie o FE, zauważa pozytywne efekty oddziaływania FE, sam pośrednio korzysta z pomocy unijnej (głównie jednak z dopłat bezpośrednich a nie FE, osobiście lub znajomi/krewni), ale nie odczuwa oddziaływania FE z własnej perspektywy. W komunikacji z tą grupą należy zatem uwzględnić perspektywę indywidualną, próbę zilustrowania w jaki sposób FE oddziałują na moje życie. Ważne także aby uświadomić do kogo są kierowane FE, kto i jak może z nich skorzystać oraz zniwelować ich wątpliwości dotyczące uczciwości przyznawania środków, dobrego ich wykorzystania, dostępności FE dla zwykłych ludzi. Główny kanał dotarcia to Telewizja Polska.

Segment 4: Eurosceptycy. Ta grupa osób, jest słabo zaznajomiona z FE, a dodatkowo sceptycznie nastawiona do UE i FE. Segment ten wymaga edukacji począwszy od bardzo podstawowych informacji, na zachęcie do skorzystania z FE kończąc (ponieważ to segment, w którym odsetek osób bezrobotnych jest najwyższy). Należy również zadbać aby komunikacja neutralizowała negatywny odbiór FE. Główny kanał dotarcia to telewizja.

Segment 5: Eurołaicy. To segment, którego znajomość i wiedza o FE jest znikoma, więc potrzebuje każdego rodzaju informacji – zaczynając od najbardziej podstawowej dotyczącej tego, że FE są w Polsce obecne, przez obszary i realne efekty wykorzystania, na korzyściach kończąc. Ważne aby w komunikacji uwzględnić perspektywę indywidualną (jaki korzyści mam z FE). Główny kanał dotarcia to telewizja publiczna.

7.1.20 Na ile przekazywane treści są jasne, przejrzyste pod względem przekazu i doboru treści w stosunku do poszczególnych grup docelowych? Na ile są one adekwatne i użyteczne?

Kontakt z informacjami o Funduszach Europejskich nie jest częsty – większość (45%) przyznaje, że spotyka się z takimi informacjami rzadko. Co piąty natomiast deklaruje, że styka się z informacjami o FE często (22%). Naturalnie percepcja częstotliwości kontaktu (często/rzadko) jest w tej sytuacji subiektywna.

W przypadku wyróżnionych segmentów częsty kontakt z informacją o FE mają dwa pierwsze segmenty, pozostali mają rzadki kontakt, a ostatni segment wręcz sporadyczny.

	Wszyscy respondenci znający FE przynajmniej z nazwy	Segment				
		EURO POZYTYWNI	EURO ENTUZJAŚCI	EURO NIEWNIKLWI	EURO SCEPTYCY	EURO LAICY
często i bardzo często	22%	23%+	32%+	14%-	12%-	2%-
rzadko i bardzo rzadko	45%	41%-	33%-	58%+	55%+	78%+

W opinii 2/3 osób często stykających się z informacjami o FE komunikaty te są **zrozumiałe językowo** (z naciskiem na *raczej*). Przeciwnego zdania jest tylko 8% osób.

Podobnie wysoko jak zrozumiałość językową oceniono wiarygodność informacji o FE – 80% osób, które mają częsty kontakt z takimi informacjami ocenia je jako wiarygodne (z naciskiem na *raczej*).

Wykorzystanie w praktyce pozyskanych informacji o FE jest na niskim poziomie – deklaruje tak jedynie 5% świadomych istnienia FE, wyraźnie częściej Euroentuzjaści.

	Wszyscy respondenci znający FE przynajmniej z nazwy	Segment				
		EURO POZYTYWNI	EURO ENTUZJAŚCI	EURO NIEWNIKLWI	EURO SCEPTYCY	EURO LAICY
Tak	5%	2%-	10%+	5%	3%-	0%-
Nie	87%	87%	83%-	90%+	88%	95%+
Nie wiem, trudno powiedzieć	8%	10%+	7%	5%-	9%	4%-

(odpowiedzi na pytania 5.1.21-5.1.25 znajdują się w rozdziale 7.2 Rekomendacje)

7.2 Rekomendacje

Wprowadzenie

Rekomendacje powstały w oparciu o:

- założenia *Strategii komunikacji polityki spójności na lata 2014-2020*,
- wnioski z *Badania rozpoznawalności i wiedzy o Funduszach Europejskich w społeczeństwie polskim (Edycja 2016)*,
- wiedzę ekspercką.

Sformułowano je na trzech poziomach:

Poziom 1: Rekomendacje ogólne, dotyczące narzędzi i dotyczące treści – mające na celu dać tzw. duży obraz komunikacji FE w Polsce w bieżącym okresie programowania.

Poziom 2: Rekomendacje dotyczące grup docelowych: Przedsiębiorców, Młodych (tu: Młodzi poniżej 30 r.ż. oraz NEET), Kobiet, Osób w wieku 50+, Osób z różnymi niepełnosprawnościami i Grup Niedoinformowanych (tu: Bezrobotni i Niepracujący, Osoby słabiej wykształcone, Emeryci i renciści oraz Osoby 65+).

Poziom 3: Rekomendacje specyficzne, dotyczące województw, wynikające z deficytów komunikacyjnych zdefiniowanych w danym województwie.

Rekomendacje prezentowane na poszczególnych poziomach nie są rozłączne. Poziom 1 dotyczy komunikacji w kontekście globalnym (całej Polski, różnych grup docelowych). Powstał na bazie wyników *Badania rozpoznawalności i wiedzy o Funduszach Europejskich w społeczeństwie polskim (Edycja 2016)* dla całego kraju. Poziom 2 to zestaw rekomendacji dotyczących specyficznych, wskazanych przez Zamawiającego grup docelowych. Po rekomendacje te należy sięgnąć, rozważając komunikację do danej grupy – ale jednocześnie, warto mieć w pamięci rekomendacje z Poziomu 1. Poziom 3 rekomendacji dotyczy województw, to znaczy, że powinien być rozważany w kontekście komunikacji na poziomie województwa – ale jednocześnie nie jest on niezależny od Poziomu 1 i 2. Na Poziomie 3 postulujemy zwrócenie szczególnej uwagi na wybrane rekomendacje ogólne oraz dostarczamy dwóch dodatkowych rekomendacji, specyficznych dla województw. Myśląc o komunikacji z poziomu województwa do wybranych grup docelowych, także warto zapoznać się z rekomendacjami z Poziomu 1 i 2.

7.2.1 Poziom 1: Główne rekomendacje dotyczące całościowego obrazu komunikacji Funduszy Europejskich w Polsce

Wyróżniono osiem głównych rekomendacji odnoszących się do ogólnych założeń komunikacji, narzędzi i komunikowanych treści.

Rekomendacje ogólne:

- 1) Kontynuacja działań komunikacyjnych ukazujących wsparcie na poziomie jednostkowym (perspektywa indywidualna).
- 2) Kontynuacja działań pomagających ludziom znaleźć miejsce z wiarygodnymi, kompletnymi informacjami na temat FE.
- 3) Przygotowanie komunikacji neutralizującej negatywny odbiór działań FE w grupach najbardziej sceptycznych w stosunku do Unii Europejskiej i FE (więcej o tych grupach w części „Analiza grup docelowych określonych przez Zamawiającego: charakterystyka, komunikaty, narzędzia”).

Rekomendacja dotycząca narzędzi:

- 4) Zwrócenie szczególnej uwagi na możliwości internetu i kanałów społecznościowych. Szersze wykorzystanie potencjału dotarcia do ludzi poprzez narzędzia cyfrowe (świat cyfrowy staje się dla ludzi kluczowym miejscem zdobywania informacji oraz kontaktu ze sobą nawzajem).

Rekomendacje dotyczące treści:

- 5) W komunikacji warto odwoływać się do doświadczeń indywidualnych dotyczących FE (np. korzystanie z rezultatów) lub oddziaływać poprzez agentów wpływu (w szczególności: znajomi beneficjenci, liderzy opinii w danej grupie).
- 6) W komunikacji należy zwrócić uwagę na wagę pierwszego punktu styku z wiedzą i instytucjami zajmującymi się FE – pierwszy kontakt powinien zachęcać do kolejnego, dostarczając ciekawej, rzetelnej i jednocześnie nieprzytłaczającej informacji dla każdego, kto zwróci uwagę na temat FE.
- 7) Planując komunikację należy rozróżnić grupy z najwyższym potencjałem do stania się beneficjentem oraz grupy, które raczej będą uczestnikami bądź odbiorcami rezultatów.
- 8) W przypadku grup sceptycznie nastawionych do FE należy komunikować zarówno perspektywę indywidualną (inwestycje „duże”, infrastrukturalne, wpływające na jakość życia jednostek oraz te bezpośrednio dotyczące jednostek), jak i makrokorzyści związane z FE (Polska zmienia się na lepsze). Powinny to być proste komunikaty przekazywane poprzez media i narzędzia komunikacji, które budzą zaufanie tych osób.

Poniżej zaprezentowano szczegółowy zakres poszczególnych rekomendacji.

Ad 1) Kontynuacja działań komunikacyjnych ukazujących wsparcie na poziomie jednostkowym (perspektywa indywidualna).

Przesłanki:

- ludzie ciągle rozważają Fundusze Europejskie przede wszystkim przez pryzmat inwestycji w infrastrukturę – drogową, komunalną, sportową, kulturalną, rekreacyjną,

- mimo, że większość jest przekonana, że dzięki FE jakość życia poprawia się, mniej osób jest przekonanych, że osobiście korzysta z efektów FE,
- dodatkowo, część osób, które deklarują, że osobiście korzystają z FE nie potrafi zdefiniować na czym te korzyści/korzystanie polega.

Mimo, że ludzie deklarują pozytywny wpływ FE na ich życie (i ogólniej – na życie Polaków), widać, że istnieje trudność w odnalezieniu personalnej korzyści z FE. Może to być realna bariera w kontekście stania się potencjalnym beneficjentem. Skoro ktoś nie czuje korzyści dla siebie, raczej nie pomyśli o złożeniu wniosku.

Ad 2) Kontynuacja działań pomagających ludziom znaleźć miejsce z wiarygodnymi, kompletnymi informacjami na temat FE.

Rekomendacja nr 2 jest konsekwencją rekomendacji nr 1. Jeśli komunikacja zwróci uwagę na personalną korzyść związaną z FE, należy jednocześnie skierować ludzi do miejsca, gdzie znajdą wyczerpującą i przystępną informację. Warto kontynuować aktualne działania komunikacyjne i promować Punkty Informacyjne, które mogą stać się naturalnym miejscem kontaktu osób zainteresowanych tematem FE. Równie ważnym miejscem, do którego warto kierować ludzi, jest portal www.funduszeuropejskie.gov.pl.

Rekomendacja dotyczy przede wszystkim grup potencjalnych beneficjentów i uczestników projektów, czyli ludzi z największym potencjałem osobistego skorzystania z FE. Odbiorcy rezultatów to grupa, do której powinno się kierować przekaz bardziej wizerunkowy, mniej szczegółowy, bardziej emocjonalny, kreowanie pozytywnego wizerunku FE i UE.

Ad 3) Przygotowanie komunikacji neutralizującej negatywny odbiór działań FE w grupach najbardziej sceptycznych w stosunku do Unii Europejskiej i FE (więcej o tych grupach w części „Analiza grup docelowych określonych przez Zamawiającego: charakterystyka, komunikaty, narzędzia”).

Badanie wskazało, jakie grupy ludzi są bardziej sceptycznie lub bardziej negatywnie nastawione do FE. Są to w szczególności:

- bezrobotni i w mniejszym stopniu niepracujący,
- ludzie starsi (wiek 65+) i emeryci/renciści
- ludzie słabiej wykształceni (z wykształceniem podstawowym i zasadniczym zawodowym)

Komunikacja skierowana do nich powinna budować pozytywny klimat wokół FE i UE. Ludzie ci nie powinni zostać pozostawieni samym sobie, ponieważ mają oni wpływ na innych. Ich obojętny lub negatywny odbiór FE może udzielić się innym grupom, osłabiając chęci stania się potencjalnym beneficjentem lub też nastawiając negatywnie uczestników unijnych projektów. Więcej informacji na temat komunikacji do tych grup znajduje się w dalszej części opracowania.

Ad 4) Zwrócenie szczególnej uwagi na możliwości internetu i kanałów społecznościowych. Szersze wykorzystanie potencjału dotarcia do ludzi poprzez

narzędzia cyfrowe (świat cyfrowy staje się dla ludzi kluczowym miejscem zdobywania informacji oraz kontaktu ze sobą nawzajem).

Jak wspomniano w podsumowaniu wyników badania, „głównym źródłem informacji o Funduszach Europejskich jest telewizja (55%), ale na drugim miejscu jest Internet (20%), który wyraźnie wyprzedza prasę (11%) i inne media ogólnodostępne (np. radio). Internet powoli, ale systematycznie, odbiera użytkowników bardziej tradycyjnym mediom – radiu, prasie drukowanej, ale też i telewizji (tej klasycznie pojmowanej)”.

Internet i sieci społecznościowe zostały wyróżnione na poziomie rekomendacji jako jedyne narzędzia ze względu na to, że komunikacja w innych mediach prowadzona jest dobrze:

1. komunikacja FE już dziś jest bardzo interesująca, jeśli chodzi o działania w tzw. mediach tradycyjnych (telewizja, radio, prasa, nośniki reklamy zewnętrznej) – w szczególności widoczne są projekty prowadzone we współpracy z telewizją ogólnopolską, które należy kontynuować (m.in. dlatego telewizja uznawana jest za główne źródło informacji o FE),
2. w prasie w ramach komunikacji o FE wykorzystuje się ciekawe formaty contentowe (tzn. o dużym ładunku informacyjnym), w szczególności infografiki, treści redaktorskie, które umieszczane są w gazetach i magazynach skierowanych do różnych grup docelowych (treści dostosowane do potrzeb i charakterystyki czytelników danego tytułu),
3. w komunikacji FE nawiązuje się współpracę z różnorodnymi mediami, od telewizji, przez radio, prasę, po internet – wykorzystując treści redakcyjne, o stopniu trudności dostosowanej do grupy docelowej danego medium (np. projekt *Europa to My!*, projekt *O Funduszach Unii Europejskiej, czyli jak być skutecznym?*).

Internet jest już wykorzystywany w komunikacji FE, jednak warto rozważyć rozszerzenie tego działania i wykorzystanie potencjału kanałów cyfrowych, w szczególności w grupach młodszych, a także w kontekście dotarcia do przedsiębiorców (bardzo ważna grupa potencjalnych beneficjentów). Dodatkowe informacje w odniesieniu do grup docelowych wyróżnionych przez Zamawiającego znajdują się w dalszej części opracowania i w Załączniku nr 2 do raportu.

Ad 5) W komunikacji warto odwoływać się do doświadczeń indywidualnych dotyczących FE (np. korzystania z rezultatów) lub oddziaływać poprzez agentów wpływu (w szczególności: znajomi beneficjenci, liderzy opinii w danej grupie).

Analizując wyniki badania widzimy, że Polacy są zwolennikami Unii Europejskiej. Większość jest przekonana, że Polska zyskała więcej korzyści z przystąpienia do UE niż strat. Fundusze Europejskie są namacalnym dowodem, że członkostwo w UE to dla Polaków duża wartość. Znajomość pojęcia „Fundusze Europejskie” oscyluje wokół 90%. Jeśli jednak chodzi o wiedzę o tym, co FE oznaczają i w jaki sposób można z nich skorzystać – tutaj sytuacja przedstawia się inaczej. Polacy dekodują, że FE to przede wszystkim środki przeznaczone na infrastrukturę (i tak faktycznie jest) i dopłaty do rolników (co nie jest zgodne z prawdą). Tylko 15% wskazuje, że FE przeznaczone są na dofinansowanie nowych firm, 13% – na

szkolenia, 2% – dopłaty indywidualne dla firm, 1% – dofinansowanie niepełnosprawnych. Tylko 9% chce się ubiegać o środki unijne, a 63% nie zamierza tego robić.

Najprawdopodobniej jednym z powodów takiego stanu rzeczy jest to, że ludzie odbierają FE w skali „makro” – jako coś, co dotyczy wielkich przedsięwzięć, skomplikowanych działań prowadzonych przez profesjonalne podmioty. Większość nie rozważa FE w skali „mikro”, czyli wpływu na jednostkową sytuację człowieka bądź przedsiębiorcy. Wydaje się, że sytuacja ta związana jest z różnicą w skali komunikacji przedsięwzięć infrastrukturalnych i indywidualnych (perspektywa indywidualna – przedsięwzięcia dotyczące jednostkowej sytuacji człowieka bądź przedsiębiorcy). Ludzie budują sobie opinię na temat tego, co oznaczają FE w dużej mierze poprzez własne doświadczenie. Badanie wykazało, że 30% osób zauważyło znak FE na tablicach informacyjnych umieszczanych przy inwestycjach unijnych, w miejscu realizacji projektów finansowanych z FE. To bardzo wysoki wynik, na równi z komunikacją telewizyjną. Tablice te najbardziej widoczne są właśnie przy projektach infrastrukturalnych.

O inwestycjach „indywidualnych” można dowiedzieć przede wszystkim poprzez kontakt z osobą, która skorzystała z unijnej pomocy. Naturalnie, takich okazji jest dużo mniej. Tylko 11% osób wskazywało, że dzięki FE w ich najbliższym otoczeniu powstały nowe miejsca pracy, rozwijały się firmy (w kontrze do 40% odpowiedzi o infrastrukturze komunikacyjnej).

Odbieranie FE przez pryzmat inwestycji infrastrukturalnych i ciągle relatywnie niski poziom odczytywania personalnej korzyści wymaga przemyślenia zasady komunikacji. Doświadczenie własne jest najlepszym sposobem, by uświadomić, co FE znaczą dla mnie-obywatela, mnie-przedsiębiorcy, mnie-studenta i tak dalej. Stąd też wprowadzono pojęcie **agenta wpływu** – rozumiemy przez to osobę, która ma siłę przekonania określonej grupy osób do swoich racji. Agenci wpływu to przede wszystkim osoby, które miały już do czynienia z FE, ale nie tylko. Mogą to być również osoby, które są obserwowane przez pewną grupę ludzi, których opinia jest dla tych ludzi ważna (tzw. influencerzy, liderzy opinii). Agentem wpływu może być więc zarówno przedsiębiorca-beneficjent, jak i celebryta czy internetowy twórca (tzw. YouTuber).

Ad 6) W komunikacji należy zwrócić uwagę na wagę pierwszego punktu styku z wiedzą i instytucjami zajmującymi się FE – pierwszy kontakt powinien zachęcać do kolejnego, dostarczając ciekawej, rzetelnej i jednocześnie nieprzytłaczającej informacji dla każdego, kto zwróci uwagę na temat FE.

Rekomendacja ta to postulat zwrócenia uwagi na wagę pierwszego kontaktu. W działaniach e-commerce wyróżnia się współczynnik odrzuceń (tzw. *bounce rate*), który informuje jaka część odwiedzających dane „miejsce” opuściła je nie przechodząc dalej. Podobne myślenie powinno być zastosowane ogólnie w całej komunikacji FE, a w szczególności w odniesieniu do potencjalnych beneficjentów. Tutaj pierwszy kontakt powinien stanowić zachętą do kolejnego. Potencjalni beneficjenci to w znacznej mierze przedsiębiorcy (24% deklaruje, że zamierza ubiegać się o wsparcie z FE), także ludzie poniżej 30 r. ż. (12% deklaruje ubieganie się o wsparcie, ciągle statystycznie istotnie więcej niż populacja). Te grupy powinny w miarę możliwości otrzymać dostosowany do ich potrzeb, napisany zrozumiałym językiem, ciekawy dla nich komunikat.

Ad 7) Planując komunikację należy rozróżnić grupy z najwyższym potencjałem do stania się beneficjentem oraz grupy, które raczej będą uczestnikami bądź odbiorcami rezultatów.

Komunikaty versus grupy:

1. do potencjalnych beneficjentów – planowanie działań o charakterze *direct response* (skupionych na jak najszybszym doprowadzeniu do złożenia wniosku),
2. do grupy potencjalnych uczestników projektów – planowanie działań o charakterze informacyjnym i zachęcanie do zapoznania się z ofertą FE w celu skorzystania z niej,
3. do grupy uczestników projektów – planowanie działań o charakterze informacyjnym skierowanych do osób, które mają lub miały doświadczenia z FE; osoby takie mogą być dobrym źródłem informacji dla innych zainteresowanych tematem FE,
4. do grupy odbiorcy rezultatów – planowanie działań o charakterze informacyjnym, skupionych na kwestiach „wizerunkowych”, pozytywne postrzeganie wpływu FE w skali makro („świat, który mnie otacza”) i mikro („moje życie”).

Ad 8) W przypadku grup sceptycznie nastawionych do FE należy komunikować zarówno perspektywę indywidualną (inwestycje „duże”, infrastrukturalne, wpływające na jakość życia jednostek oraz te bezpośrednio dotyczące jednostek), jak i makrokorzyści związane z FE (Polska zmienia się na lepsze). Powinny to być proste komunikaty przekazywane poprzez media i narzędzia komunikacji, które budzą zaufanie tych osób.

Rekomendacja nr 8 jest kontynuacją rekomendacji nr 3. Jak już wspomniano powyżej, grup sceptycznie lub obojętnie nastawionych do FE nie powinno pozostawiać się samym sobie. Warto budować pozytywny klimat wokół FE i UE. Rekomendacja nr 8 zwraca uwagę, że w przypadku tych grup ważne jest mówienie o najbardziej wymiernych (zauważalnych) efektach wykorzystania Funduszy Unijnych - inwestycjach infrastrukturalnych i ogólnie o tym, że Polska zmienia się na lepsze dzięki środkom unijnym. Należy budować w ten sposób świadomość obecności FE w Polsce. W przypadku innych grup ten komunikat nie jest tak istotny – istnieje bowiem powszechne przekonanie, że FE odgrywają znaczącą rolę w rozwoju Polski.

7.2.2. Poziom 2: Rekomendacje dotyczące grup docelowych: charakterystyka, komunikaty, narzędzia.

W kolejnych akapitach zostanie przedstawiona analiza następujących grup:

1. Przedsiębiorcy
2. Młodzi
  - Młodzi poniżej 30 r.ż.
  - NEET
3. Kobiety
4. Osoby w wieku 50+

5. Osoby z różnymi niepełnosprawnościami.
6. Grupy niedoinformowane, zidentyfikowane w badaniu
  - Bezrobotni i Niepracujący
  - Osoby starsze (65+) oraz Emeryci i renciści
  - Osoby słabiej wykształcone (z wykształceniem podstawowym i zasadniczym zawodowym)

Grupa 1: Przedsiębiorcy

Grupa przedsiębiorców jest niejednorodna. Myśląc o komunikacji masowej FE należy przede wszystkim rozważyć jednoosobowe działalności gospodarcze, których w Polsce jest około 1,9 mln (aktywnych⁵) oraz inne formy prawne, o ile właściciel jest jednocześnie osobą zajmującą się finansami i administracją (firmy bez własnej księgowości).

Przedsiębiorcy, będąc pozytywnie nastawioną i zorientowaną w temacie FE grupą, nie wymagają zbytnej edukacji. Zamiast tego należy komunikować się z nimi bardziej praktycznie, wskazując konkretne korzyści:

1. **motywowanie do wykorzystania funduszy** (tzw. *call to action*),
2. **informacja o możliwościach uzyskania dofinansowania w przekroju różnych branż i działalności** (to znaczy, w miarę możliwości odwołując się do specyfiki branży, w której działa przedsiębiorca),
3. **kierowanie do podmiotów, które mogłyby pomóc w uzyskaniu dofinansowania** (kanały własne takie jak strona internetowa, Punkty Informacyjne, ale też szkolenia, oraz współpraca z podmiotami zewnętrznymi).

Jeśli chodzi o współpracę z podmiotami zewnętrznymi, **warto rozważyć kooperację z instytucjami finansowymi, w szczególności z sektorem bankowym** (w tym z bankami z udziałem Skarbu Państwa). Banki posiadają duże bazy przedsiębiorców, zarówno mikro, małych, średnich jak i korporacji. Stale komunikują się z przedsiębiorcami, przedstawiając ofertę swoją bądź partnerów.

Korzyści ze współpracy z instytucjami finansowymi to przede wszystkim **możliwość profilowania komunikatu pod daną grupę przedsiębiorców** (bank wie, w jakiej branży prowadzi działalność jego klient) i dodatkowe kanały komunikacji, takie jak:

1. komunikacja poprzez bankowe aplikacje mobilne i serwisy transakcyjne,
2. umieszczanie informacji o FE w mailingach do przedsiębiorców,

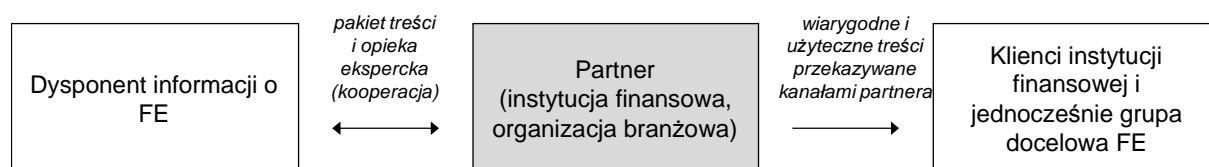
⁵ Polski przedsiębiorca. Jaki jest? Czego potrzebuje? Odpowiada prof. Jan Klimek z SGH, <https://youtu.be/FgBA1kLXQJY> (dostęp 21.11.2016)

3. poruszanie tematyki FE w trakcie wydarzeń organizowanych przez banki dla przedsiębiorców⁶.

Aby współpraca taka miała szansę powodzenia, należałoby zaoferować instytucjom finansowym treści związane z tym, na jaki cel i w jaki sposób można uzyskać dofinansowanie z FE. Dużą wartością byłoby profilowanie takich treści w odniesieniu do określonych branż. Taki pakiet informacyjny mógłby być wzbogacony o asystę eksperta w przypadku pojawienia się pytań ze strony przedsiębiorców.

Podobną zasadę można przyjąć we współpracy z organizacjami branżowymi, w szczególności tymi, które posiadają kanały bezpośredniego dotarcia do swoich członków (np. Konfederacja Lewiatan, Business Center Club).

Uproszczony schemat działania:

Pozostałe rekomendacje dotyczące narzędzi dotarcia:

- kampanie w mediach dopasowanych do przedsiębiorców (zarówno masowe jak i tematyczne), według przeprowadzonego badania przedsiębiorcy deklarują korzystanie z:

telewizja	TVN, Polsat, TVP 1, TVP 2, TVN 24
radio	RMF, Radio Zet, Trójka
prasa	Gazeta Wyborcza, tytuły specjalistyczne (Dziennik Gazeta Prawna i inne wydawnictwa Infor, czasopisma Gofin)
internet	Facebook, kampanie display

- współpraca z mediami (tu w szczególności działania typu *content marketing*, czyli przygotowywanie użytecznych treści dla przedsiębiorców),
- bardzo ważna jest obecność w internecie i kanałach mobilnych,
- radio jako popularny kanał dotarcia (przedsiębiorcy to często osoby mobilne, radio jest najlepszym medium towarzyszącym),
- kontynuacja działań szkoleniowych, edukacyjnych.

W przypadku **małych i średnich przedsiębiorstw oraz korporacji** należy zwrócić szczególną uwagę na dotarcie poprzez tytuły profesjonalne (wspomniany Infor, Gofin, odpowiednie strony w ramach Rzeczypospolitej, Puls Biznesu) oraz narzędzia dotarcia

⁶ Przykładowe działania banków skierowane do przedsiębiorców: Akademia Przedsiębiorcy BZWBK (<https://firmoweewolucje.bzwbk.pl/akademia-przedsiębiorcy/akademia-przedsiębiorcy/>), działania Idea Banku (<https://www.ideabank.pl/idea-hub/>), działania mBanku (<https://firmowi.pl/>).

bezpośredniego. W tym przypadku również warto rozważyć dotarcie poprzez kooperację z instytucjami finansowymi, w szczególności z bankami. Warto zadbać o kontakt bezpośredni, wykorzystanie ekspertów od tematyki FE.

Grupa 2: Osoby młode (w wieku poniżej 30 lat), w tym osoby określane jako NEET

Obie grupy, mimo że w podobnym wieku, są różne, jeśli chodzi o podejście do życia. Młodzi co do zasady są aktywni, pozytywnie nastawieni, deklarujący działanie (interpretacja m.in. chęci aplikowania o środki unijne w przyszłości). NEET są bardziej pasywni i negatywnie nastawieni.

2.1 Grupa Młodych

Rekomendacje dotyczące komunikacji do Młodych:

1. Pokazywanie osobistych korzyści z wykorzystania FE:

- samodzielność, uniezależnienie się,
- możliwość realizacji własnych pasji, zarabiania na tym co się lubi,
- obietnica większej kontroli nad własnym życiem (finansowanie własnego pomysłu na życie),
- zwrócenie uwagi na skalę pomocy, jaka jest do otrzymania (np. poprzez przykłady, studia przypadku realnych osób).

2. Wskazywanie, gdzie można zasięgnąć informacji, jaki zrobić pierwszy krok:

- kierowanie do zasobów internetowych,
- wskazywanie na szkolenia, jakie są w okolicy,
- dotarcie do młodych poprzez szkoły i uczelnie.

3. Motywowanie, zachęta do wzięcia losu w swoje ręce (działanie na zasadzie *call to action* – zachęcenie do działania tu i teraz).

Wskazówki narzędziowe dotyczące komunikacji do Młodych:

1. Jest to pokolenie, które przedkłada internet ponad wszystkie inne media, sieci społecznościowe to ich naturalne, codzienne środowisko młodych, dlatego też ważne staje się opracowanie strategii komunikacji w przestrzeni społecznościowej,

2. Wykorzystywanie autorytetów dla młodych:

- tutaj szczególną rolę pełnią **internetowi twórcy** – gwiazdy tego pokolenia są na YouTube, nie w telewizji,
- warto opracować tzw. **grassroots marketing**, system rekomendacji, w którym młodzi opowiadaliby innym młodym, w jaki sposób skorzystali z FE (w tym wypadku autorytetem staje się osoba, która ma doświadczenia z FE),

3. W komunikacji najważniejsza jest perspektywa indywidualna; różne badania i publikacje wskazują⁷, że młodzi ludzie są przywiązani do Polski i do swojej lokalnej społeczności (coraz bardziej), dlatego też warto w komunikacji nawiązywać także do perspektywy społeczności i zewnętrznego otoczenia (jak działanie moje przyczynia się do poprawy jakości mojego otoczenia) – komunikaty drugorzędowe.

Według przeprowadzonego badania Młodzi poniżej 30 r. ż. deklarują korzystanie z:

telewizja	TVN, Polsat, kanały tematyczne – film, rozrywka, sport
radio	RMF, Radio Zet, Eska
prasa	Fakt, Gazeta Wyborcza, prasa lifestyle
internet	kluczowy kanał dotarcia (więcej w Załączniku nr 2)

2.2 Grupa NEET

Grupa NEET jest pasywna i obojętnie lub negatywnie nastawiona, nie tylko do UE i FE. Unikanie to ich sposób na życie. Dlatego też nie są to raczej potencjalni beneficjenci ubiegający się o dofinansowanie, bardziej prawdopodobne, że są to uczestnicy projektów.

1. Komunikacja w mediach powinna starać się nastawiać ich pozytywnie do FE,
2. Komunikacja bezpośrednia i edukacja powinna starać się wytrącić ich z marazmu i sprowokować działanie – najlepiej poprzez doprowadzenie do kontaktu pomiędzy NEET a konsultantem w Punkcie Informacyjnym,
  - konsultant definiuje dany *lead* jako osobę NEET,
  - konsultant przyjmuje inicjatywę, aktywnie oferując osobie określonej jako NEET informacje na temat możliwości otrzymania wsparcia.

Rekomendacje dotyczące komunikacji do grupy NEET:

1. Uświadomienie korzyści z FE:
  - wyższy poziom ogólności komunikatu w porównaniu do grupy Młodych poniżej 30 r.ż. (w przypadku NEET trzeba działać od podstaw, przekazać bazowe informacje),
  - podobnie jak w przypadku Młodych, najważniejsza jest perspektywa indywidualna, czyli obietnica poprawy jakości życia, niezależnienia się, zdobycia dodatkowych środków, zmiany na lepsze.
2. Motywowanie, zachęta do wzięcia losu w swoje ręce (komunikacja oparta na zasadzie *call to action* – zachęcenie do działania tu i teraz):
  - obietnica zmiany aktualnej sytuacji osoby w zamian za aktywność (ale – jak wspomniano wyżej, warto przejąć inicjatywę i proaktywnie wysyłać informacje

⁷ m.in. wspomniane badanie Świat Młodych, publikacje dotyczące rosnącego patriotyzmu konsumenckiego, także projekty badawczo-publicystyczne takie jak Miasto Archipelag (<http://miastoarchipelag.pl/>)

na temat możliwości otrzymania finansowania z FE do przedstawicieli tej grupy).

Wskazówki narzędziowe dotyczące komunikacji do NEET:

1. Osoby te często potrzebują kogoś, kto wskaże im kierunek, wesprze w działaniach prowadzących do zmiany; rolę tę mogą przejąć **liderzy opinii, aktualni bohaterowie młodych** (muzycy, internetowi celebryci, aktorzy).
2. Osoby NEET mogą być wytracone z pasywności przez osoby należące do grona **najbliższych znajomych** – bliscy znajomi mogą być „przełożnikiem” informacji o korzyściach płynących z FE, o możliwości zmiany sytuacji i wyrwania się z marazmu.
3. Do świata NEET należy wchodzić przejawiając inicjatywę (będąc aktywnym, przełamując marazm ludzi należących do tej grupy), wykorzystywać miejsca, gdzie ludzie ci muszą bywać (np. urzędy pracy) oraz wykorzystywać ludzi, z którymi NEET muszą się spotykać (np. rodzice).

Według przeprowadzonego badania NEET deklarują korzystanie z:

telewizja	TVN, Polsat, TVP 1, TVP 2, kanały tematyczne – film, rozrywka, sport
radio	RMF, Radio Zet, Eska
prasa	Fakt, Super Express, prasa kobieca
internet	kluczowy kanał dotarcia (więcej w Załączniku nr 2)

Warto podkreślić, że **zarówno w przypadku grupy Młodych jak i grupy NEET dużą rolę grają agenci wpływu (autorytety, liderzy opinii)**. W szczególności dla tych ludzi ważni są **internetowi celebryci (tzw. influencerzy)**, ich popularność w grupie młodych przewyższa popularność telewizyjnych celebrytów. Należy rozważyć komunikację przy wykorzystaniu tego typu osób, tym bardziej, że wielu znanych influencerów oprócz kanałów w profilach społecznościowych prowadzi również firmy (np. zajmujące się sprzedażą gadżetów). Być może niektórzy z nich mieli osobiste doświadczenie z FE, o których mogliby opowiedzieć Młodym, zachęcając ich do zainteresowania się tematem i wzięcia losu we własne ręce.

Do rozważenia pozostaje kwestia, czy ten sam influencer będzie miał potencjał oddziaływania do grupy Młodych i jednocześnie NEET. Potrzebna będzie tutaj szczegółowa analiza osób w momencie jak najbliżej startu działań komunikacyjnych. Krajobraz internetowych influencerów jest bardzo dynamiczny, ktoś kto wydaje się idealny do współpracy dziś może za pół roku zmienić profil swojego działania i stracić dopasowanie.

Dane dotyczące zasięgów i charakterystyki influencerów dostarczane są przez firmy z nimi współpracujące (agentów), m.in. <http://www.lifetube.pl/>, <http://www.talentmedia.tv/>.

Grupa 3: Kobiety

Kobiety to duża i zróżnicowana wewnętrznie grupa pod względem wieku, sytuacji zawodowej, społeczno-ekonomicznej etc. Jeśli chodzi o wiedzę i postrzeganie korzyści płynących z FE – kobiety są na poziomie średnim, blisko wyników całej populacji. W stosunku do wyników populacji kobiety nieco mniej interesują się FE, nieco mniej deklaruje korzystania ze zmian powstałych dzięki FE, także mniej kobiet ubiegało się o środki z FE w przeszłości i mniej zamierza ubiegać się o środki w przyszłości. W związku z tym, w kontekście komunikacji do kobiet należy rozważyć cel motywacji do działania.

Rekomendacje dotyczące komunikacji do Kobiet:

1. Motywowanie do działania, w szczególności etap I „zainteresuj się” opisany w *Strategii komunikacji polityki spójności na lata 2016-2020*, czyli moment zdobywania wiedzy o FE, która może przełożyć się na decyzję o aplikowaniu (uświadomienie sobie możliwości, połączenie tego z własną sytuacją życiową).
2. Komunikacja z perspektywy korzyści indywidualnych:
  - niezależność,
  - realizacja własnych pomysłów,
  - obietnica wykorzystania potencjału,
  - pomoc w powrocie do pracy po okresach braku aktywności zawodowej (np. wsparcie nowych firm jako sposób na powrót do pracy po przerwie macierzyńskiej),

Wskazówki narzędziowe dotyczące komunikacji do Kobiet:

1. Media masowe, według przeprowadzonego badania Kobiety deklarują korzystanie z:

telewizja	TVP 1, TVP 2, TVN, Polsat,
radio	RMF, Radio Zet
prasa	Fakt, Gazeta Wyborcza, prasa kobieca i rozrywkowa,
internet	Facebook, display

2. Wykorzystanie kanałów dotarcia konsumowanych przez kobiety – prasa (np. lifestyle), portale internetowe, kina (cykle dla kobiet) i tworzenie dedykowanych tam treści,
3. Współpraca z mediami (dedykowane programy – wyjście poza przerwę reklamową).
4. Współpraca z organizacjami promującymi aktywność zawodową kobiet (np. społeczność związana z projektem Sukces Pisany Szminką).
5. Wykorzystywanie agentów wpływu:
  - autorytety, np. celebrities, dziennikarki, bloggerki i vloggerki (szczególnie do młodszej grupy 40-).

- autorytety z najbliższego otoczenia (bliscy, znajomi, rodzina).
6. W przypadku tak masowej grupy docelowej właściwe jest powtórzenie rekomendacji narzędziowej opisanej przy grupie Przedsiębiorcy – współpraca z instytucjami finansowymi, w szczególności z bankami (znają swoich klientów, mają kanały dotarcia, które trafiają do klientów). Banki dzięki posiadanym systemom informatycznym bardzo wiele wiedzą o swoich klientach (od kwestii finansowych, np. regularnych wpływów na konto, po aktualną lokalizację, w przypadku korzystania przez klienta z aplikacji mobilnej). Wspólnie z bankiem można zdefiniować grupę docelową kobiet z potencjałem na wykorzystanie środków FE. Będzie to możliwe w sytuacji, gdy bank skorzysta na takim działaniu np. poprzez wzrost zamożności klientki. Warunkiem minimalnym takiej współpracy będzie przygotowanie bankom treści związanych z tym, na jaki cel, i w jaki sposób wybrane kobiety mogłyby uzyskać dofinansowanie z FE.

Grupa 4: Osoby w wieku 50+

To grupa zróżnicowana wewnątrz. Wyraźną linię podziału wytycza wiek. Z jednej strony mamy osoby w wieku 50-65 l., w większości jeszcze aktywne zawodowo i lepiej zorientowane w tematyce unijnej. Z drugiej – są osoby w wieku emerytalnym (65+), które mają wyraźne deficyty w zakresie wiedzy o FE. Rekomendacje dotyczące tej drugiej grupy (65+) prezentowane są szerzej przy okazji omawiania Grup Niedoinformowanych.

W młodszej wiekowo grupie (50-65 l.) wiedza dotycząca FE oraz stosunek tej grupy ludzi do FE jest przeciętny – w tym sensie, że niemal nie ma wskaźników, które odchyłałyby się od średniej dla populacji. Ciekawsza jest młodsza część tej grupy (około 50 r. ż.) – są to ludzie, którzy dość dobrze wiedzą, co oznacza termin FE oraz deklarują wykorzystanie tych informacji. Stosunkowo dużo ludzi w tej grupie deklaruje zamiar ubiegania się o FE (może się to brać stąd, że w tej grupie wiekowej znajduje się dużo przedsiębiorców).

Rekomendacje dotyczące komunikacji do Osób 50-65 l.:

1. Możemy traktować tych ludzi jako sprzymierzeńców w kontekście komunikacji FE – wykorzystywanie ich wiedzy i pozytywnego nastawienia (w szczególności osoby ok. 50 r. ż.).
2. Agenci wpływu w stosunku do innych grup, młodszych (np. zachęcanie dzieci do aktywności) i starszych (np. neutralizacja negatywnego nastawienia starszych).

Wskazówki narzędziowe dotyczące komunikacji do Osób 50-65 l.:

Nie rekomendujemy specjalnej komunikacji skierowanej do tej grupy, innej niż ta wynikająca z rekomendacji z poziomu 1 (ogólnego). Osoby około 50 r. ż. traktujemy jako potencjalnych agentów wpływu w kontekście innych grup.

Według przeprowadzonego badania Osoby 50-65 l. deklarują korzystanie z:

telewizja	TVP 1, TVP 2, TVP Info, TVN 24, TVN, Polsat
radio	RMF, Radio Zet, Trójka
prasa	Super Express, Fakt, Gazeta Wyborcza, prasa kobieca i rozrywkowa, Wprost
internet	display

Grupa 5: Osoby z różnymi niepełnosprawnościami

Grupa osób z niepełnosprawnościami nie jest wyróżniona w badaniu, została natomiast wyróżniona w Strategii komunikacji:

Podstawowym wymogiem komunikacji jest zapewnienie równego dostępu do informacji na temat Funduszy Europejskich. Należy dążyć do tego, aby skuteczność komunikacji z osobami z różnymi niepełnosprawnościami była taka sama, jak w przypadku komunikacji z pozostałymi grupami.⁸

W ramach tego podejścia, beneficjenci muszą dostosowywać swoje przedsięwzięcia do osób z różnymi niepełnosprawnościami, a osoby te mają prawo żądać dostępności do danego systemu (dostępności w rozumieniu możliwości samodzielnego postrzegania i używania).

Według Światowej Organizacji Zdrowia około 15% populacji świata to ludzie z jakimś rodzajem niepełnosprawności⁹. Według metodologii Eurostatu w Polsce pod koniec 2014 r. żyło blisko 7,7 mln osób niepełnosprawnych, czyli osób, które twierdziły, iż z powodu problemów zdrowotnych miały ograniczoną zdolność wykonywania czynności, jakie ludzie zwykle wykonują (uwzględniono poważne i mniej poważne ograniczenia)¹⁰.

Niepełnosprawność dotyczy wieku, dysfunkcji zmysłów, niepełnosprawności intelektualnej, kwestii związanych z dochodem, z adaptacją do cyfrowego świata, dysleksją. Warunek dostępności / projektowania neutralnego to znakomity argument dla komunikacji w szczególności dla osób starszych – należących do grup bardziej sceptycznych w stosunku do FE.

Uświadomienie ludziom z niepełnosprawnościami, że mogą wymagać dostępności od każdego miejsca czy przedsięwzięcia, na którym zobaczą znak FE, może być sposobem na przekonanie wielu co do pozytywnego wpływu środków unijnych na ich życie. Dotyczy to w szczególności grupy 65+, ale nie tylko – ludzie z niepełnosprawnościami znajdują się we wszystkich opisanych grupach docelowych.

⁸ Strategia komunikacji polityki spójności na lata 2014-2020

⁹ Niepełnosprawność – zagadnienia, problemy, rozwiązania. Nr 1/2013(6), http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/70670/40/WHO_NMH_VIP_11.01_pol.pdf?ua=1 (dostęp 21.11.2016)

¹⁰ źródło: Fundacja Widzialni

Rekomendacje dotyczące komunikacji do osób z różnymi niepełnosprawnościami:

1. Uświadomienie, że FE to środki na projekty dostępne (wymóg projektowania uniwersalnego).
2. Uświadomienie praw związanych z dostępnością.

Wskazówki narzędziowe dotyczące komunikacji do osób z niepełnosprawnościami:

1. organizacje zrzeszające ludzi z niepełnosprawnościami,
2. przychodnie, ośrodki zdrowia,
3. działania skierowane do znajomych i bliskich ludzi niepełnosprawnych,
4. kampania w mediach, w szczególności w kanałach umożliwiającym precyzyjne targetowanie.

Założenia mediowe w dotarciu do grupy osób z niepełnosprawnościami:

1. W przypadku osób z niepełnosprawnościami kluczowym czynnikiem jest precyzyjne targetowanie przekazu.
2. Ze względu na brak takich opcji w systemach reklamowych proponujemy oprzeć się na współdziałaniu różnych podmiotów ukierunkowanych na współpracę z osobami niepełnosprawnymi (mogą być to zarówno organizacje publiczne jak i NGOsy),
3. Współpraca ta może polegać np. na implementacji kodu remarketingowego na stronach internetowych tych podmiotów, dzięki czemu będziemy w stanie docierać z przekazem do osób odwiedzających ich strony.

Grupa 6: Grupy niedoinformowane, zidentyfikowane w badaniu:

- **Bezrobotni i Niepracujący**
- **Osoby starsze (65+) oraz emeryci i renciści**
- **Osoby słabiej wykształcone (z wykształceniem podstawowym i zasadniczym zawodowym)**

Komunikacja do Grup niedoinformowanych powinna **koncentrować się na korzyściach osobistych**, jakie mogą być ich udziałem – FE jako sposób na zmianę sytuacji, poprawę jakości życia.

Bezrobotni i Niepracujący

Rekomendacje dotyczące komunikacji do osób Bezrobotnych i Niepracujących:

1. Uświadomienie korzyści z FE:
  - zmiany w życiu, jaka może dokonać się dzięki FE,

- perspektywy indywidualnej.
2. Motywowanie, zachęta do wzięcia losu w swoje ręce (komunikacja oparta na zasadzie **call to action** – zachęcenie do działania tu i teraz)
- obietnica zmiany aktualnej sytuacji osoby w zamian za aktywność – kontakt z przedstawicielem FE (w rozumieniu strony www - PFE, Punktu Informacyjnego itd. – kontakt to lead, aktywność przede wszystkim po stronie osoby lub instytucji związanej z FE).

Wskazówki narzędziowe dotyczące komunikacji do Bezrobotnych i Niepracujących:

1. **Posługiwanie się przykładem** osoby, która zmieniła swoją sytuację dzięki FE.
2. Dotarcie poprzez **agentów wpływu** (bliscy, rodzina) – komunikacja może trafiać do tych osób, prosząc ich o wpłynięcie na Bezrobotnych, by skontaktowali się z przedstawicielem FE.
3. **Dotarcie bezpośrednie**, korzystając z baz danych Urzędów Pracy.
4. Kwestia wsparcia z FE powinna być elementem **poradnictwa zawodowego**.

Według przeprowadzonego badania Bezrobotni deklarują korzystanie z:

telewizja	TVN, Polsat, kanały tematyczne – film, rozrywka, sport, TVP 1, TVP 2
radio	RMF, Radio Zet, PR1, VOX FM
prasa	Fakt, Super Express, prasa kobieca, Tele Tydzień
internet	w szczególności Facebook

Osoby 65+

Do charakterystyki tej grupy doskonale pasuje opis segmentu Eurolaików – „Tradycjoniści, emeryci – głównie emerytki, które o Unii niewiele wiedzą i wiedzieć nie chcą. FE ich nie interesują. Rodzina i religia mają dla nich duże znaczenie. Media, z których korzystają nie informują zbyt obszernie o pomocy unijnej”. Ludzie należący do tego segmentu nie będą potencjalnymi beneficjentami, rzadko będą uczestnikami projektów, stanowią jednak ważną grupę odbiorców rezultatów, czyli opinii publicznej. Jak wspomniano wcześniej, osoby starsze mogą wpływać na opinię młodszych. Jeśli będą negatywnie nastawieni, ich opinie dotyczące uczciwości (lub raczej jej braku) w wykorzystywaniu środków oraz sposobu ich wykorzystania, mogą wpływać na innych, na przykład rodziny i przyjaciół.

Rekomendacje dotyczące komunikacji do osób 65+:

1. Działania komunikacyjne skupiające się na perspektywie społeczności i zewnętrznego otoczenia, czyli uświadamiające rolę FE w otoczeniu osób 65+.

2. Działania informujące starszych o wymogu dostępności wszystkich projektów finansowanych przy wykorzystaniu środków z FE (UE dba o osoby z różnymi niepełnosprawnościami – wymóg projektowania uniwersalnego).

Wskazówki narzędziowe dotyczące komunikacji do osób 65+:

1. Współpraca z liderami opinii (np. księża), którzy budzą zaufanie tej grupy.
2. Współpraca z mediami, które budzą zaufanie tej grupy.
3. Prosty język, zrozumiałe argumenty.
4. Brak komunikacji reklamowej w internecie.

Według przeprowadzonego badania Osoby 50+ deklarują korzystanie z:

telewizja	TVP 1, TVP 2, TVP Info, TVN, Polsat, TVP regionalne, TV Trwam
radio	RMF, Radio Zet, PR1, Radio Maryja
prasa	Fakt, Gazeta Wyborcza, Super Express, prasa kobieca i rozrywkowa, Tele Tydzień,
internet	ewentualnie portale takie jak onet.pl, wp.pl

Osoby słabiej wykształcone (z wykształcenie podstawowym i zasadniczym zawodowym)

Rekomendacja dotycząca komunikacji do osób słabiej wykształconych

1. Uświadomienie korzyści z FE:
  - z perspektywy indywidualnej,
  - z perspektywy „makro” (społeczności, zewnętrznego otoczenia).

Wskazówki narzędziowe dotyczące komunikacji do Osób słabiej wykształconych:

1. Dotarcie poprzez agentów wpływu (bliscy, rodzina).
2. Dotarcie poprzez kanały masowe.

Nie rekomendujemy przygotowywania komunikacji dedykowanej tej grupie, innej niż ta wynikająca z rekomendacji z poziomu 1 (ogólnego).

Według przeprowadzonego badania Osoby słabiej wykształcone korzystają z:

telewizja	TVP 1, TVP 2, TV Trwam, Polsat, TVN
radio	PR 1, Radio Maryja
prasa	Fakt, Super Express, prasa regionalna
internet	w szczególności Facebook

7.2.3 Poziom 3: Rekomendacje dotyczące poziomu województw

Rekomendacje z poziomu 1 i 2 dotyczą całej Polski. Poziom 1 to ogólne kwestie komunikacyjne, także wskazanie dotyczące narzędzi i treści. Poziom 2 to zalecenia dot. komunikacji do konkretnych grup docelowych, nadal z perspektywy całego kraju. Dopiero na poziomie 3 rozważań schodzimy na poziom województwa.

Oznacza to, że z punktu widzenia województw oprócz rekomendacji z poziomu 1 i 2 należy rozważyć też zalecenia proponowane na poziomie 3.

Zidentyfikowane deficyty komunikacyjne w województwach:

- Jeśli chodzi o poparcie dla Unii Europejskiej oraz dostrzeganie pozytywnych stron członkostwa w UE, negatywnie wyróżniają się województwa: warmińsko-mazurskie, małopolskie, śląskie.
- Niski poziom wiedzy o FE deklarują mieszkańcy województw: kujawsko-pomorskiego, zachodniopomorskiego, śląskiego, dolnośląskiego, warmińsko-mazurskiego.
- Co piąty, a nawet czwarty mieszkaniec województw: lubelskiego, łódzkiego, małopolskiego, opolskiego przyznaje, że nie wie prawie nic o Funduszach Europejskich.
- Istotnie rzadziej deklarują pozytywny wpływ na sytuację Polski mieszkańcy małopolskiego, kujawsko-pomorskiego i warmińsko-mazurskiego.
- Mieszkańcy województw kujawsko-pomorskiego i lubuskiego istotnie rzadziej wskazują nazwę jakiegokolwiek instytucji zajmującej się FE.
- Dostrzeganie zmian w najbliższym otoczeniu istotnie rzadziej wskazują mieszkańcy: kujawsko-pomorskiego, warmińsko-mazurskiego, wielkopolskiego, opolskiego, małopolskiego.
- Osobiste korzystanie z Funduszy Europejskich istotnie rzadziej deklarują mieszkańcy: warmińsko-mazurskiego, opolskiego, wielkopolskiego.
- Mieszkańcy województw lubuskiego, łódzkiego, podlaskiego istotnie częściej deklarują pozyskanie FE jako trudne (trudno i bardzo trudno).
- Obawa przed biurokracją dominuje w województwach: lubuskim, małopolskim, podkarpackim i pomorskim.
- Istotnie rzadziej brak potrzeby poszukiwania informacji o FE mają mieszkańcy: dolnośląskiego, kujawsko-pomorskiego, łódzkiego, opolskiego, śląskiego.
- Na poziomie regionów wyraźnie mniej skłonni do ubiegania się o wsparcie w ramach FE są mieszkańcy województw: podlaskiego, dolnośląskiego i podkarpackiego.

Dodatkowe rekomendacje, specyficzne zalecenia dotyczące województw

Z uwagi na zaobserwowane i wymienione wyżej deficyty w niektórych obszarach wiedzy i postrzegania FE proponujemy zwrócić uwagę na dwa aspekty w kontekście regionów:

1. Komunikację ogólnych informacji na temat pozytywnych stron członkostwa w UE (**perspektywa zewnętrznego otoczenia**),
2. Komunikację przełamującą bariery związane z **obawami przed biurokracją, nierównymi szansami** w dostępie do środków z FE.

Zalecenia te dotyczą w szczególnym stopniu wybranych województw zgodnie ze wskazaniem w tabeli rekomendacji.

W każdym z tych przypadków warto posługiwać się konkretnymi, **lokalnymi przykładami** (większe inwestycje infrastrukturalne oraz działania mniejsze, dotyczące indywidualnych osób – studia przypadku). Warto również określić **lokalnych agentów wpływu** (np. beneficjentów środków, osoby lokalnie znane i cenione) i poprosić ich o współpracę w tym zakresie. Współpraca mogłaby polegać na uczestnictwie w spotkaniach i szkoleniach organizowanych przez instytucje związane z FE – dzielenie się własnymi obserwacjami i radami dotyczącymi zdobywania i wykorzystywania FE.

Analizując deficyty komunikacyjne na poziomie województw, rekomendujemy rozważenie intensyfikacji komunikacji tematyki zaznaczonej na poziomie ogólnym (poziom 1): nr 1 (komunikacja wsparcia na poziomie jednostkowym), nr 2 (pomoc w znalezieniu wiarygodnych informacji na temat FE) i nr 8 (neutralizowanie negatywnego odbioru działań związanych z FE).

W kontekście komunikacji lokalnej warto rozważyć następujące narzędzia:

1. kanały cyfrowe i geotargetowanie, w szczególności:

- a. kampanie desktop,
- b. kampanie mobile (kampanie na stronach, ale też narzędzia dostępne w systemie Android: *push notifications*), przy czym są to kanały dotarcia tzw. *direct response* (bezpośredniej odpowiedzi), bardzo dobre do komunikacji kontekstowej, nie nadające się do przekazywania dużej ilości informacji; mogą wspierać działania edukacyjne kierując ludzi do miejsc, w których można przekazać więcej informacji,
- c. geotargetowanie komunikacji na Facebooku,
- d. geotargetowanie komunikacji w Google.

2. nośniki reklamy zewnętrznej, przy czym ich dobór powinien być mocno jakościowy (wybór nośników o dobrych lokalizacjach w kontekście dotarcia do określonej grupy ludzi, np. lokalizowanie komunikatu ogólnego, o korzyściach z członkostwa w okolicach

kościół, lokalizowanie komunikatów *call to action* w okolicach szkół technicznych i zawodowych, uczelni wyższych),

3. dobre możliwości lokalnego kierowania komunikacji ma **radio**, warto rozważyć współpracę z medium posiadającym lokalne rozgłoszenie i prowadzenie działań na poziomie miast, województw,
4. **telewizja regionalna** rzadko kiedy jest wskazywana jako ważne źródło informacji (tak wskazuje analiza grup docelowych wskazanych przez Zamawiającego), jednak należy ją rozważyć w przypadku komunikacji do grup starszych (65+),
5. **prasa lokalna i regionalna** ma grono oddanych czytelników w różnych grupach (wiekowych, zawodowych), może być wartościowym kanałem dotarcia – należy rozważyć dopasowanie konkretnych tytułów do celów stawianych przed komunikacją.

Mimo, że w skali ogólnej czytelnictwo prasy lokalnej/regionalnej spada, a w grupie wiekowej poniżej 45 r. ż. rolę prasy przejmuje internet, to nadal ten rodzaj prasy może być rozważanym kanałem dotarcia w grupie wiekowej powyżej 45 r. ż., a szczególnie dla ludzi najstarszych (65+).

Dla starszych prasa lokalna/regionalna jest medium wiarygodnym – dotyczy problemów lokalnych, tego co za oknem. W kontekście komunikacji FE wydaje się interesująca dla działań komunikacyjnych ukazujących wsparcie:

- poprzez inwestycje „duże”, infrastrukturalne, wpływające na jakość życia lokalnej społeczności,
- bezpośrednio, dotyczące jednostek.

Tabela 34 Rekomendacje, które należy dodatkowo uwypuklić na poziomie poszczególnych województw

Lp.	Rekomendacja	dolnośląskie	kujawsko-pomorskie	lubelskie	lubuskie	łódzkie	małopolskie	mazowieckie	opolskie	podkarpackie	podlaskie	pomorskie	śląskie	świętokrzyskie	warmińsko-mazurskie	wielkopolskie	zachodniopomorskie
Rekomendacje specyficzne dla regionów (poziom 3)																	
1	Ogólne informacje na temat korzyści z członkostwa w UE i wykorzystania FE (perspektywa społeczności i zewnętrznego otoczenia).	X	X	X			X	X	X		X		X		X	X	X
2	Przełamywanie barier związanych z obawami przed biurokracją, nierównymi szansami w dostępie do środków z FE.			X	X	X	X	X		X	X	X		X			
Wybrane rekomendacje ogólne (poziom 1)																	
3	Poziom 1, Rekomendacja nr 1: Działania komunikacyjne ukazujące wsparcie na poziomie jednostkowym.	X	X			X	X		X				X		X	X	
4	Poziom 1, Rekomendacja nr 2: Kontynuacja działań pomagających ludziom znaleźć wiarygodne, kompletne informacje na temat FE.	X	X		X		X						X		X		X
5	Poziom 1, Rekomendacja nr 8: Działania komunikacyjne neutralizujące negatywny odbiór działań FE w grupach najbardziej sceptycznych w stosunku do Unii Europejskiej i FE.		X				X								X		

Spis wykresów i tabel

Spis wykresów

Wykres 1 Analiza korespondencji – znajomość pojęcia „Fundusze Europejskie”/„Fundusze Unijne” a profil demograficzny	11
Wykres 2 (P11) Jak Pan(i) sądzi, na jakie cele, obszary lub na jakie działania są przeznaczane Fundusze Europejskie w Polsce? (P14) Jak Pan(i) sądzi, na jakie cele, obszary lub na jakie działania są przeznaczane Fundusze Europejskie w Pana (i) województwie?	13
Wykres 3 (P8) Jak Pan(i) sądzi, czy Fundusze Europejskie przyczyniają się do rozwoju Polski? (P13) Jak Pan(i) sądzi, czy Fundusze Europejskie przyczyniają się do rozwoju Pana(i) województwa?	15
Wykres 4 (P13) Jak Pan(i) sądzi, czy Fundusze Europejskie przyczyniają się do rozwoju Pana(i) województwa (P17) Czy dostrzega Pan(i) zmiany w swoim najbliższym otoczeniu dzięki wykorzystywaniu Funduszy Europejskich? (P20) Czy uważa Pan(i), że Pan (i) sam(a) osobiście korzysta z Funduszy Europejskich lub ze zmian, jakie dzięki nim zachodzą?.....	16
Wykres 5 (P12). A na jakie cele, obszary lub na jakie działania powinny być, według Pana(i), przeznaczane Fundusze Europejskie w Polsce? (P15) A na jakie cele, obszary lub na jakie działania powinny być według Pana(i) przeznaczane Fundusze Europejskie w Pana(i) województwie?.....	18
Wykres 6 Wyróżnione grupy i ich wielkość	24
Wykres 7 (P1) Czy popiera Pan(i) czy też nie popiera członkostwa Polski w Unii Europejskiej?.....	35
Wykres 8 (P1) Czy popiera Pan(i) czy też nie popiera członkostwa Polski w Unii Europejskiej? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie)	36
Wykres 9 (P1) Czy popiera Pan(i) czy też nie popiera członkostwa Polski w Unii Europejskiej? (2016 - wg województw)	36
Wykres 10 (P2) Jak Pan(i) sądzi, czy Polska uzyskała więcej korzyści ze wstąpienia do UE, czy więcej strat? (porównanie między latami)	37
Wykres 11 (P2) Jak Pan(i) sądzi, czy Polska uzyskała więcej korzyści ze wstąpienia do UE, czy więcej strat? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie).....	38
Wykres 12 (P2) Jak Pan(i) sądzi, czy Polska uzyskała więcej korzyści ze wstąpienia do UE, czy więcej strat?.....	39
Wykres 13 (P3) Czy spotkał(a) się Pan(i) z określeniami „Fundusze Europejskie” lub „Fundusze Unijne”? (porównanie między latami)	40
Wykres 14 (P3) Czy spotkał(a) się Pan(i) z określeniami „Fundusze Europejskie” lub „Fundusze Unijne”? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie)	41
Wykres 15 (P3) Czy spotkał(a) się Pan(i) z określeniami „Fundusze Europejskie” lub „Fundusze Unijne”? (porównanie 2016 vs 2014 - wg województw)	42
Wykres 16 (P4) Czym Pana(i) zdaniem są Fundusze Europejskie?	43
Wykres 17 (P39) Czy widział(a) Pan(i) wcześniej ten znak? (porównanie między latami).....	45
Wykres 18 (P39) Czy widział(a) Pan(i) wcześniej ten znak? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie)	46
Wykres 19 (P39) Czy widział(a) Pan(i) wcześniej ten znak? (2016 - wg województw)	46
Wykres 20 (P40) Gdzie widział(a) Pan(i) ten znak? (porównanie między latami)	47
Wykres 21 (P5) Czy tematyka Funduszy Europejskich jest dla Pana(i) interesująca?.....	50
Wykres 22 (P5) Czy tematyka Funduszy Europejskich jest dla Pana(i) interesująca? (2016 – wg województw)	51
Wykres 23 (P6) Co Pana(i) interesuje najbardziej jeśli chodzi o Fundusze Europejskie?.....	52
Wykres 24 (P52) Jak by Pan(i) określił(a) swój poziom wiedzy na temat Funduszy Europejskich?	55

Wykres 25 (P52) Jak by Pan(i) określił(a) swój poziom wiedzy na temat Funduszy Europejskich? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie).....	56
Wykres 26 (P52) Jak by Pan(i) określił(a) swój poziom wiedzy na temat Funduszy Europejskich? (2016 - wg województw).....	56
Wykres 27 (P11) Jak Pan(i) sądzi, na jakie cele, obszary lub na jakie działania są przeznaczane Fundusze Europejskie w Polsce?	58
Wykres 28 (P11) Jak Pan(i) sądzi, na jakie cele, obszary lub na jakie działania są przeznaczane Fundusze Europejskie w Polsce? (2016 - wg województw).....	59
Wykres 29 (P11) Jak Pan(i) sądzi, na jakie cele, obszary lub na jakie działania są przeznaczane Fundusze Europejskie w Polsce? (2016 - wg województw; ze zliczenia liczby wskazań wyłączone „dopłaty dla rolników”)	59
Wykres 30 (P25) Czy mógłby(mogłaby) Pan (i) wymienić konkretne przedsięwzięcia, projekty zrealizowane dzięki dofinansowaniu z Funduszy Europejskich?.....	62
Wykres 31 (P25) Czy mógłby(mogłaby) Pan (i) wymienić konkretne przedsięwzięcia, projekty zrealizowane dzięki dofinansowaniu z Funduszy Europejskich? (2016 – wg województw)	63
Wykres 32 (P26) Jak Pan(i) sądzi, czy w ramach Funduszy Europejskich są pieniądze przeznaczone dla Pana(i) województwa? (porównanie między latami)	66
Wykres 33 (P26) Jak Pan(i) sądzi, czy w ramach Funduszy Europejskich są pieniądze przeznaczone dla Pana(i) województwa? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie).....	67
Wykres 34 (P26) Jak Pan(i) sądzi, czy w ramach Funduszy Europejskich są pieniądze przeznaczone dla Pana(i) województwa? (porównanie 2016 vs 2014 - wg województw)	67
Wykres 35 (P28) Jakie grupy osób lub podmiotów mogą ubiegać się o dotację z Funduszy Europejskich? (porównanie między latami).....	69
Wykres 36 (P28) Jakie grupy osób lub podmiotów mogą ubiegać się o dotację z Funduszy Europejskich? (2016 - wg województw)	70
Wykres 37 (P28) Jakie grupy osób lub podmiotów mogą ubiegać się o dotację z Funduszy Europejskich? (2016 - wg województw; ze zliczenia liczby wskazań wyłączone kategorię „rolnicy”)... 70	70
Wykres 38 (P27) Do jakich instytucji można składać wnioski o dotację z Funduszy Europejskich w Pana(i) województwie? (porównanie między latami)	73
Wykres 39 (P27) Do jakich instytucji można składać wnioski o dotację z Funduszy Europejskich w Pana(i) województwie? (2016 - wg województw).....	74
Wykres 40 (P8) Jak Pan(i) sądzi, czy Fundusze Europejskie przyczyniają się do rozwoju Polski? (porównanie między latami).....	76
Wykres 41 (P8) Jak Pan(i) sądzi, czy Fundusze Europejskie przyczyniają się do rozwoju Polski? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie).....	77
Wykres 42 (P8) Jak Pan(i) sądzi, czy Fundusze Europejskie przyczyniają się do rozwoju Polski? (porównanie 2016 vs 2014 - wg województw).....	77
Wykres 43 (P9) W jaki sposób Fundusze Europejskie przyczyniają się do rozwoju Polski?.....	79
Wykres 44 (P10) Dlaczego Pan(i) uważa, że Fundusze Europejskie nie przyczyniają się do rozwoju Polski?	82
Wykres 45 (P13) Jak Pan(i) sądzi, czy Fundusze Europejskie przyczyniają się do rozwoju Pana(i) województwa? (porównanie między latami)	83
Wykres 46 (P13) Jak Pan(i) sądzi, czy Fundusze Europejskie przyczyniają się do rozwoju Pana(i) województwa? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie)	83
Wykres 47 (P13) Jak Pan(i) sądzi, czy Fundusze Europejskie przyczyniają się do rozwoju Pana(i) województwa? (porównanie 2016 vs 2014 - wg województw)	84
Wykres 48 (P14) Jak Pan(i) sądzi, na jakie cele, obszary lub na jakie działania są przeznaczane Fundusze Europejskie w Pana(i) województwie?	85
Wykres 49 (P14) Jak Pan(i) sądzi, na jakie cele, obszary lub na jakie działania są przeznaczane Fundusze Europejskie w Pana(i) województwie? (2016 – wg województw).....	85

Wykres 50 (P14) Jak Pan(i) sądzi, na jakie cele, obszary lub na jakie działania są przeznaczane Fundusze Europejskie w Pana(i) województwie? (2016 – wg województw; ze zliczenia wskazań wyłączone „dopłaty dla rolników”)	86
Wykres 51 (P16) Jak Pan(i) sądzi, czy dzięki Funduszom Europejskim jakość życia Polaków poprawia się? (porównanie między latami)	89
Wykres 52 (P16) Jak Pan(i) sądzi, czy dzięki Funduszom Europejskim jakość życia Polaków poprawia się? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie)	90
Wykres 53 (P16) Jak Pan(i) sądzi, czy dzięki Funduszom Europejskim jakość życia Polaków poprawia się? (porównanie 2016 vs 2014 - wg województw)	90
Wykres 54 (P17) Czy dostrzega Pan(i) zmiany w swoim najbliższym otoczeniu dzięki wykorzystywaniu Funduszy Europejskich? (porównanie między latami)	91
Wykres 55 (P17) Czy dostrzega Pan(i) zmiany w swoim najbliższym otoczeniu dzięki wykorzystywaniu Funduszy Europejskich? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie)	92
Wykres 56 (P17) Czy dostrzega Pan(i) zmiany w swoim najbliższym otoczeniu dzięki wykorzystywaniu Funduszy Europejskich? (porównanie 2016 vs 2014 - wg województw)	92
Wykres 57 (P18) Jakie zmiany Pan(i) zauważa w swoim najbliższym otoczeniu dzięki wykorzystywaniu Funduszy Europejskich?	93
Wykres 58 (P19) Proszę dokończyć zdanie: dzięki Funduszom Europejskim mogę:.....	96
Wykres 59 (P20) Czy uważa Pan(i), że Pan (i) sam(a) osobiście korzysta z Funduszy Europejskich lub ze zmian, jakie dzięki nim zachodzą? (porównanie między latami)	98
Wykres 60 (P20) Czy uważa Pan(i), że Pan (i) sam(a) osobiście korzysta z Funduszy Europejskich lub ze zmian, jakie dzięki nim zachodzą? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie)	99
Wykres 61 (P20) Czy uważa Pan(i), że Pan (i) sam(a) osobiście korzysta z Funduszy Europejskich lub ze zmian, jakie dzięki nim zachodzą? (porównanie 2016 vs 2014 - wg województw)	100
Wykres 62 (P21) A czy zna Pan(i) może kogoś, kto skorzystał lub korzysta z Funduszy Europejskich lub ze zmian, jakie dzięki nim zachodzą?	100
Wykres 63 (P21) A czy zna Pan(i) może kogoś, kto skorzystał lub korzysta z Funduszy Europejskich lub ze zmian, jakie dzięki nim zachodzą? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie)	101
Wykres 64 (P21) A czy zna Pan(i) może kogoś, kto skorzystał lub korzysta z Funduszy Europejskich lub ze zmian, jakie dzięki nim zachodzą? (2016 - wg województw)	101
Wykres 65 (P22) W jaki sposób Pan(i) lub Pana(i) znajomy(a) korzysta z Funduszy Europejskich lub ze zmian, jakie dzięki nim zachodzą?	102
Wykres 66 (P23) Czy kiedykolwiek uczestniczył(a) Pan(i) w przedsięwzięciu dofinansowanym z Funduszy Europejskich, lub korzystał(a) z bezpłatnego lub dofinansowanego z FE szkolenia? (porównanie między latami).....	104
Wykres 67 (P23) Czy kiedykolwiek uczestniczył(a) Pan(i) w przedsięwzięciu dofinansowanym z Funduszy Europejskich, lub korzystał(a) z bezpłatnego lub dofinansowanego z FE szkolenia? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie)	105
Wykres 68 (P23) Czy kiedykolwiek uczestniczył(a) Pan(i) w przedsięwzięciu dofinansowanym z Funduszy Europejskich, lub korzystał(a) z bezpłatnego lub dofinansowanego z FE szkolenia? (porównanie 2014 vs 2016 – wg województw) <i>Na wykresie prezentowany jest odsetek odpowiedzi pozytywnych „tak”</i>	105
Wykres 69 (P24) A czy Pan(i) osobiście ubiegał(a) się w przeszłości o wsparcie w ramach Funduszy Europejskich?	106
Wykres 70 (P24) A czy Pan(i) osobiście ubiegał(a) się w przeszłości o wsparcie w ramach Funduszy Europejskich? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie).....	106
Wykres 71 (P24) A czy Pan(i) osobiście ubiegał(a) się w przeszłości o wsparcie w ramach Funduszy Europejskich? (2016 - wg województw)	107

Wykres 72 Zestawienie: (P23/P24) Czy kiedykolwiek uczestniczył(a) Pan(i) w przedsięwzięciu dofinansowanym z Funduszy Europejskich, lub korzystał(a) z bezpłatnego lub dofinansowanego z FE szkolenia? A czy Pan(i) osobiście ubiegał(a) się w przeszłości o wsparcie w ramach Funduszy Europejskich?.....	107
Wykres 73 (P12) A na jakie cele, obszary lub na jakie działania powinny być, według Pana(i), przeznaczane Fundusze Europejskie w Polsce? (P15) A na jakie cele, obszary lub na jakie działania powinny być według Pana(i) przeznaczane Fundusze Europejskie w Pana(i) województwie?.....	109
Wykres 74 (P31) Czy, Pana(i) zdaniem, łatwo jest uzyskać dofinansowanie z Unii Europejskiej? (porównanie między latami).....	114
Wykres 75 (P31) Czy, Pana(i) zdaniem, łatwo jest uzyskać dofinansowanie z Unii Europejskiej? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie).....	115
Wykres 76 (P31) Czy, Pana(i) zdaniem, łatwo jest uzyskać dofinansowanie z Unii Europejskiej? (porównanie 2016 vs 2014 - wg województw).....	116
Wykres 77 (P32) Z jakich powodów uważa Pan(i), że trudno jest uzyskać dofinansowanie z Unii Europejskiej? (porównanie między latami).....	116
Wykres 78 (P29) Czy każdy uprawniony ma, Pana(i) zdaniem, takie same szanse na uzyskanie dofinansowania w ramach Funduszy Europejskich? (porównanie między latami).....	118
Wykres 79 (P29) Czy każdy uprawniony ma, Pana(i) zdaniem, takie same szanse na uzyskanie dofinansowania.....	119
Wykres 80 (P29) Czy każdy uprawniony ma, Pana(i) zdaniem, takie same szanse na uzyskanie dofinansowania.....	120
Wykres 81 (P30) Skoro nie każdy ma równe szanse na uzyskanie dofinansowania, komu jest łatwiej je otrzymać? (porównanie między latami).....	121
Wykres 82 (P36) Czy zamierza się Pan(i) ubiegać o wsparcie w ramach Funduszy Europejskich? (porównanie między latami).....	123
Wykres 83 (P36) Czy zamierza się Pan(i) ubiegać o wsparcie w ramach Funduszy Europejskich? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie).....	124
Wykres 84 (P36) Czy zamierza się Pan(i) ubiegać o wsparcie w ramach Funduszy Europejskich? (porównanie 2016 vs 2014 - wg województw).....	125
Wykres 85 (P37) Z jakich powodów nie zamierza się Pan(i) starać o wsparcie w ramach Funduszy Europejskich?.....	126
Wykres 86 (P34) Czy Pana(i) zdaniem dofinansowanie projektów z Funduszy Europejskich generalnie jest w Polsce przyznawane w sposób uczciwy?.....	128
Wykres 87 (P34) Czy Pana(i) zdaniem dofinansowanie projektów z Funduszy Europejskich generalnie jest w Polsce przyznawane w sposób uczciwy? (2016 - wg województw).....	128
Wykres 88 (P34) Czy Pana(i) zdaniem dofinansowanie projektów z Funduszy Europejskich generalnie jest w Polsce przyznawane w sposób uczciwy? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie).....	129
Wykres 89 (P35) Dlaczego uważa Pan(i), że dofinansowanie z Funduszy Europejskich nie jest przyznawane uczciwie?.....	129
Wykres 90 (P33) Czy generalnie według Pana(i) Fundusze Europejskie są w Polsce dobrze wykorzystywane?.....	131
Wykres 91 (P33) Czy generalnie według Pana(i) Fundusze Europejskie są w Polsce dobrze wykorzystywane? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie).....	132
Wykres 92 (P33) Czy generalnie według Pana(i) Fundusze Europejskie są w Polsce dobrze wykorzystywane? (2016 - wg województw).....	132
Wykres 93 (P7) Proszę dokończyć zdanie: Fundusze Europejskie sprawiają, że.....	133
Wykres 94 (P38) Na ile zgadza się Pan(i) lub nie zgadza ze stwierdzeniem:.....	136
Wykres 95 Zestawienie: (P38) Na ile zgadza się Pan(i) lub nie zgadza ze stwierdzeniem: (2016 – wg województw).....	137

Wykres 96 (P41) Gdzie dotychczas spotkał(a) się Pan(i) z informacjami o Funduszach Europejskich?	139
Wykres 97 (P42) Gdyby chciał(a) się Pan (i) dowiedzieć więcej o Funduszach Europejskich, gdzie szukał(a)by Pan(i) informacji?	141
Wykres 98 (P43) Gdyby Pan(i) chciał(a) uzyskać dotację unijną gdzie szukał(a)by Pan(i) informacji?	143
Wykres 99 (P44) Czy słyszał(a) Pan(i) o Punktach Informacyjnych Funduszy Europejskich, w których można bezpłatnie dowiedzieć się m.in. o możliwościach uzyskania dofinansowania lub wzięcia udziału w dofinansowanych szkoleniach?	145
Wykres 100 (P44) Czy słyszał(a) Pan(i) o Punktach Informacyjnych Funduszy Europejskich, w których można bezpłatnie dowiedzieć się m.in. o możliwościach uzyskania dofinansowania lub wzięcia udziału w dofinansowanych szkoleniach? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie)	146
Wykres 101 (P45) Czy słyszał(a) Pan(i) o stronie internetowej www.funduszeuropejskie.gov.pl , zwanej Portalem Funduszy Europejskich, na której można znaleźć informacje m.in. o możliwościach uzyskania dofinansowania z Unii Europejskiej?	147
Wykres 102 (P45) Czy słyszał(a) Pan(i) o stronie internetowej www.funduszeuropejskie.gov.pl , zwanej Portalem Funduszy Europejskich, na której można znaleźć informacje m.in. o możliwościach uzyskania dofinansowania z Unii Europejskiej? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie)	147
Wykres 103 Zestawienie: (P44, P45) Czy słyszał(a) Pan(i) o Punktach Informacyjnych Funduszy Europejskich, w których można bezpłatnie dowiedzieć się m.in. o możliwościach uzyskania dofinansowania lub wzięcia udziału w dofinansowanych szkoleniach oraz o stronie internetowej www.funduszeuropejskie.gov.pl , zwanej Portalem Funduszy Europejskich, na której można znaleźć informacje m.in. o możliwościach uzyskania dofinansowania z Unii Europejskiej?	148
Wykres 104 (P46) Powiedział(a) Pan(i), że być może chciał(a)by Pan(i) dowiedzieć się więcej o Funduszach Europejskich. Czego konkretnie chciał(a)by Pan(i) się o nich dowiedzieć?	149
Wykres 105 (P48) Jak często spotyka się z Pan(i) z informacjami o Funduszach Europejskich?	152
Wykres 106 (P48) Jak często spotyka się z Pan(i) z informacjami o Funduszach Europejskich? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie)	153
Wykres 107 (P48) Jak często spotyka się z Pan(i) z informacjami o Funduszach Europejskich? (2016 – wg województw) Na wykresie prezentowany jest łączny odsetek odpowiedzi pozytywnych (t2b) „bardzo często” i „często”	153
Wykres 108 (P49) Czy informacje o Funduszach Europejskich, z którymi się Pan(i) spotyka, są Pana(i) zdaniem przekazywane zrozumiałym językiem?	154
Wykres 109 (P49) Czy informacje o Funduszach Europejskich, z którymi się Pan(i) spotyka, są Pana(i) zdaniem przekazywane zrozumiałym językiem? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie)	155
Wykres 110 (P50) Czy informacje o Funduszach Europejskich, z którymi się Pan(i) spotyka, są Pana(i) zdaniem wiarygodne?	155
Wykres 111 (P50) Czy informacje o Funduszach Europejskich, z którymi się Pan(i) spotyka, są Pana(i) zdaniem wiarygodne? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie)	156
Wykres 112 (P50) Czy informacje o Funduszach Europejskich, z którymi się Pan(i) spotyka, są Pana(i) zdaniem wiarygodne? (2016 – wg województw)	157
Wykres 113 (P51) Czy wykorzystał(a) Pan(i) w jakikolwiek sposób informacje o Funduszach Europejskich, z którymi się Pan(i) spotkał(a)?	157
Wykres 114 (P51) Czy wykorzystał(a) Pan(i) w jakikolwiek sposób informacje o Funduszach Europejskich, z którymi się Pan(i) spotkał(a)? Jeśli tak, to w jaki sposób?	157
Wykres 115 (P51) Czy wykorzystał(a) Pan(i) w jakikolwiek sposób informacje o Funduszach Europejskich, z którymi się Pan(i) spotkał(a)? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie)	158

Wykres 116 (P51) Czy wykorzystał(a) Pan(i) w jakikolwiek sposób informacje o Funduszach Europejskich, z którymi się Pan(i) spotkał(a)?	158
Wykres 117 (P54) Jak często czyta Pan(i) dzienniki lub inną gazetę codzienną?	159
Wykres 118 (P54) Jak często czyta Pan(i) dzienniki lub inną gazetę codzienną? (porównanie w czasie)	159
Wykres 119 (P54) Jak często czyta Pan(i) dzienniki lub inną gazetę codzienną? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie).....	160
Wykres 120 (P54) Jak często czyta Pan(i) dzienniki lub inną gazetę codzienną? (porównanie 2016 vs 2014 – wg województw)	160
Wykres 121 (P55) Jakie dzienniki lub gazety codzienne czyta Pan(i) najczęściej?	161
Wykres 122 (P56) Czy częściej czyta Pan(i) wersje papierowe, czy elektroniczne?.....	164
Wykres 123 (P56) Czy częściej czyta Pan(i) wersje papierowe, czy elektroniczne? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie).....	164
Wykres 124 (P57) Jak często czyta Pan(i) gazety regionalne, wydawane w Pana(i) województwie? (porównanie między latami).....	165
Wykres 125 (P57) Jak często czyta Pan(i) gazety regionalne, wydawane w Pana(i) województwie? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie).....	166
Wykres 126 (P57) Jak często czyta Pan(i) gazety regionalne, wydawane w Pana(i) województwie? (porównanie 2016 vs 2014 – wg województw).....	166
Wykres 127 (P58) Jak często czyta Pan(i) gazety lokalne, wydawane w Pana(i) gminie, powiecie, mieście, dzielnicy? (porównanie między latami)	167
Wykres 128 (P58) Jak często czyta Pan(i) gazety lokalne, wydawane w Pana(i) gminie, powiecie, mieście, dzielnicy? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie).....	168
Wykres 129 (P58) Jak często czyta Pan(i) gazety lokalne, wydawane w Pana(i) gminie, powiecie, mieście, dzielnicy? (porównanie między latami)	168
Wykres 130 (P59) Jak często czyta Pan(i) tygodniki lub miesięczniki?	169
Wykres 131 (P59) Jak często czyta Pan(i) tygodniki lub miesięczniki? (porównanie między latami). 169	
Wykres 132 (P59) Jak często czyta Pan(i) tygodniki lub miesięczniki? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie)	170
Wykres 133 (P59) Jak często czyta Pan(i) tygodniki lub miesięczniki? (porównanie 2016 vs 2014 wg regionów)	170
Wykres 134 (P60) Jakie tygodniki lub miesięczniki czyta Pan(i) najczęściej?.....	171
Wykres 135 (P61) Czy częściej czyta Pan(i) wersje papierowe, czy elektroniczne?.....	173
Wykres 136 (P61) Czy częściej czyta Pan(i) wersje papierowe, czy elektroniczne? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie).....	173
Wykres 137 (P62) Jak często słucha Pan(i) radia?	174
Wykres 138 (P62) Jak często słucha Pan(i) radia? (porównanie między latami)	174
Wykres 139 (P62) Jak często słucha Pan(i) radia? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie).....	175
Wykres 140 (P62) Jak często słucha Pan(i) radia? (porównanie 2016 vs 2014 - wg województw) ...	175
Wykres 141 (P63) Jakiego radia/stacji radiowej słucha Pan(i) najczęściej?.....	176
Wykres 142 (P64) Jak często ogląda Pan(i) telewizję?	180
Wykres 143 (P64) Jak często ogląda Pan(i) telewizję? (porównanie między latami)	180
Wykres 144 (P64) Jak często ogląda Pan(i) telewizję? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie)	181
Wykres 145 (P64) Jak często ogląda Pan(i) telewizję? (porównanie 2016 vs 2014 – wg województw)	181
Wykres 146 (P65) Jakie kanały telewizyjne ogląda Pan(i) najczęściej?.....	182
Wykres 147 (P66) Jak często korzysta Pan(i) z Internetu?	184
Wykres 148 (P66) Jak często korzysta Pan(i) z Internetu? (porównanie w czasie)	184

Wykres 149 (P66) Jak często korzysta Pan(i) z Internetu?(2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie)	185
Wykres 150 (P66) Jak często korzysta Pan(i) z Internetu? (porównanie 2016 vs 2014 – wg województw)	186
Wykres 151 (P67) Jakie strony internetowe odwiedza Pan(i) najczęściej?	186
Wykres 152 (P68) Czy posiada Pan(i) konto w jakimkolwiek serwisie społecznościowym? (porównanie latami)	188
Wykres 153 (P68) Czy posiada Pan(i) konto w jakimkolwiek serwisie społecznościowym? (porównanie 2016 vs 2014 – wg województw).....	189
Wykres 154 (P69) Proszę podać nazwę serwisu społecznościowego, w którym posiada Pan(i) konto?	189
Wykres 155 (P70) Jak często korzysta Pan(i) z serwisów społecznościowych? (porównanie między latami)	191
Wykres 156 (P66) Jak często korzysta Pan(i) z Internetu? (P70) Jak często korzysta Pan(i) z serwisów społecznościowych? <i>Na wykresie prezentowany jest odsetek odpowiedzi „codziennie lub prawie codziennie”</i>	191
Wykres 157 (P70) Jak często korzysta Pan(i) z serwisów społecznościowych? (2016 - wg województw, dane w % przedstawione na mapie).....	192
Wykres 158 Wyróżnione segmenty i ich wielkość.....	193
Wykres 159 (M1) Mapa percepcji segmentów (analiza korespondencji).....	200
Wykres 160 (M1) Płeć (charakterystyka segmentów).....	201
Wykres 161 (M2) Wiek (charakterystyka segmentów).....	201
Wykres 162 (M3) Wykształcenie (charakterystyka segmentów).....	201
Wykres 163 (M4) Klasa wielkości miejscowości (charakterystyka segmentów)	202
Wykres 164 (M5) Sytuacja zawodowa (charakterystyka segmentów).....	202
Wykres 165 (P3) Czy spotkał(a) się Pan(i) z określeniami „Fundusze Europejskie” lub „Fundusze Unijne”? (charakterystyka segmentów)	203
Wykres 166 (P5) czy tematyka Funduszy Europejskich jest dla Pana(i) interesująca? (charakterystyka segmentów)	203
Wykres 167 (P16) Jak Pan(i) sądzi, czy dzięki Funduszom Europejskim jakość życia Polaków poprawia się? (charakterystyka segmentów)	203
Wykres 168 (P17) Czy dostrzega Pan(i) zmiany w swoim najbliższym otoczeniu dzięki wykorzystywaniu Funduszy Europejskich? (charakterystyka segmentów).....	204
Wykres 169 (P33) Czy generalnie według Pana(i) Fundusze Europejskie są w Polsce dobrze wykorzystywane? (charakterystyka segmentów)	204
Wykres 170 (P52) Jak by Pan(i) określił(a) swój poziom wiedzy na temat Funduszy Europejskich? (charakterystyka segmentów).....	204
Wykres 171 (P53) Na ile zgadza się Pan(i) z następującymi stwierdzeniami? (charakterystyka segmentów)	205
Wykres 172 (P53) Na ile zgadza się Pan(i) z następującymi stwierdzeniami? (charakterystyka segmentów - diagram).....	206

Spis tabel

Tabela 1 Wielkość próby i szacunkowy błąd pomiaru dla poszczególnych województw.	30
Tabela 2 Rozkład podstawowych cech społeczno-demograficznych w efektywnie zrealizowanej próbie	32
Tabela 3 (P4) Czym Pana(i) zdaniem są Fundusze Europejskie? (2016 - wg województw).....	44
Tabela 4 (P40) Gdzie widział(a) Pan(i) ten znak? (2016 - wg województw).....	49
Tabela 5 (P6) Co Pana(ią) interesuje najbardziej jeśli chodzi o Fundusze Europejskie? (2016 - wg województw)	53
Tabela 6 (P11) Jak Pan(i) sądzi, na jakie cele, obszary lub na jakie działania są przeznaczane Fundusze Europejskie w Polsce? (2016 - wg województw).....	60
Tabela 7 (P25) Czy mógłby(mogłaby) Pan (i) wymienić konkretne przedsięwzięcia, projekty zrealizowane dzięki dofinansowaniu z Funduszy Europejskich? (2016 – wg województw)	64
Tabela 8 (P28) Jakie grupy osób lub podmiotów mogą ubiegać się o dotację z Funduszy Europejskich? (porównanie 2016 vs 2014 – wg województw).....	71
Tabela 9 (P27) Do jakich instytucji można składać wnioski o dotację z Funduszy Europejskich w Pana(i) województwie?.....	75
Tabela 10 (P9) W jaki sposób Fundusze Europejskie przyczyniają się do rozwoju Polski? (2016 - wg województw)	80
Tabela 11 (P14) Jak Pan(i) sądzi, na jakie cele, obszary lub na jakie działania są przeznaczane Fundusze Europejskie w Pana(i) województwie? Proszę wymienić wszystkie przykłady, które przychodzą Panu(i) na myśl? (2016 - wg województw)	87
Tabela 12 (P18) Jakie zmiany Pan(i) zauważa w swoim najbliższym otoczeniu dzięki wykorzystywaniu Funduszy Europejskich? (2016 - wg województw)	94
Tabela 13 (P19) Proszę dokończyć zdanie: dzięki Funduszom Europejskim mogę: (2016 - wg województw)	97
Tabela 14 (P22) W jaki sposób Pan(i) lub Pana(i) znajomy(a) korzysta z Funduszy Europejskich lub zmian, jakie dzięki nim zachodzą? (2016 - wg województw)	103
Tabela 15 (P12) A na jakie cele, obszary lub na jakie działania powinny być, według Pana (i), przeznaczane Fundusze Europejskie w Polsce? (2016 - wg województw)	110
Tabela 16 (P15) A na jakie cele, obszary lub na jakie działania powinny być, według Pana (i), przeznaczane Fundusze Europejskie w Pana(i) województwie? (2016 - wg województw).....	112
Tabela 17 (P32) Z jakich powodów uważa Pan(i), że trudno jest uzyskać dofinansowanie z Unii Europejskiej? (2016 - wg województw)	117
Tabela 18 (P30) Skoro nie każdy ma równe szanse na uzyskanie dofinansowania, komu jest łatwiej je otrzymać? (porównanie 2016 vs 2014 - wg województw).....	122
Tabela 19 (P37) Z jakich powodów nie zamierza się Pan(i) starać o wsparcie w ramach Funduszy Europejskich? (2016 - wg województw)	127
Tabela 20 (P35) Dlaczego uważa Pan(i), że dofinansowanie z Funduszy Europejskich nie jest przyznawane uczciwie? (2016 - wg województw).....	130
Tabela 21 (P7) Proszę dokończyć zdanie: Fundusze Europejskie sprawiają, że ... (2016 - wg województw)	134
Tabela 22 (P41) Gdzie dotychczas spotkał(a) się Pan(i) z informacjami o Funduszach Europejskich? (2016 - wg województw)	140
Tabela 23 (P42) Gdyby chciał(a) się Pan (i) dowiedzieć więcej o Funduszach Europejskich, gdzie szukał(a)by Pan(i) informacji? (2016 - wg województw)	142
Tabela 24 (P43) A proszę powiedzieć, gdyby Pan(i) chciał(a) uzyskać dotację unijną gdzie szukał(a)by Pan(i) informacji? (2016 - wg województw).....	144

Tabela 25 (P46) Powiedział(a) Pan (i), że być może chciał (a)by Pan(i) dowiedzieć się więcej o Funduszach Europejskich. Czego konkretnie chciał(a)by Pan (i) się o nich dowiedzieć? (2016 - wg województw)	150
Tabela 26 (P47) Dlaczego nie zamierza Pan(i) poszukiwać informacji o Funduszach Europejskich? (2016 - wg województw)	151
Tabela 27 (P55) Jakie dzienniki lub gazety codzienne czyta Pan(i) najczęściej? (2016 - wg województw)	162
Tabela 28 (P60) Jakie tygodniki lub miesięczniki czyta Pan(i) najczęściej?(2016 - wg województw)	172
Tabela 29 (P63) Jakiego radia\stacji radiowej słucha Pan(i) najczęściej? (2016 - wg województw)..	178
Tabela 30 (P65) Jakie kanały telewizyjne ogląda Pan(i) najczęściej? (2016 - wg województw)	183
Tabela 31 (P67) Jakie strony internetowe odwiedza Pan(i) najczęściej? (2016 - wg województw) ...	187
Tabela 32 (P69) Proszę podać nazwę serwisu społecznościowego, w którym posiada Pan(i) konto? (2016 - wg województw)	190
Tabela 33 Charakterystyka segmentów.	194
Tabela 34 Rekomendacje, które należy dodatkowo uwypuklić na poziomie poszczególnych województw	241